IOANNIS FRANCISCI R I P AE, A SANCTO NAZARIO PAPIENSIS.

In ij. Decretalium Librum Commentaria.

Vna cum eiusdem vtilisimo Tractatu de Peste.

QVIBVS QVID NVPER ACCESSERIT, QVOD HACTENVS IN cæteris prioribus editionibus desiderabatur, facilè studioso lectori patebit, si maximam diligentiam tùm in conferendis his nostris cum vetustissimis codicibus, tùm vel maximè in castigandis grauissimis erroribus, quibus singulæ scatebant pagellæ, nunc adhibitam perpendat.

Communes item Doctorum sententiæ ab Authore passim citatæ non inutiliter curauimus, vt sub varia literarum figura cum hac nota ✠ demonstrentur.

V E N E T I I S. M D C I.

Annotatio Rubricarum, & Capitulorum, quæ in Secundo Libro Decretalium continentur.

Annotatio Capitulorum, quæ in Tractatu de Peste continentur.

IOANNIS FRANCISCI RIPÆ, A S. NAZARIO, IVRISCONSVLTI CLARISSIMI,

In secundum Decretalium Librum absolutissima Commentaria,

Nunc recens recognita, ac sedulò repurgata, incipiunt fœliciter.

ET IN PRIMIS SVPER QVOTIDIANO, ET PRACTICABILI TITVLO, Extra de Iudicijs, cuius Rubricam legere incœpit cum maximo apparatu Auenione, die 9. Decembris 1518.

SVMMARIVM.

1 *Libelli oblatio fit ante litem contestatam.*
2 *Libelli oblatio & competentia fori, quæ sequuntur citationem, non sunt præparatoria iudicij.*
Et libelli oblatio, quæ fit iudici, præcedit citationem regulariter.
3 *Libelli oblatio & exceptio incompetentiæ sunt partes iudicij, & non præparatoria iudicij.*
4 *Iudicium ordinarium non consistit sine libello.*
5 *Continuatio an semper debeat fieri ad proxima.*
6 *Continuatio quid sit.*
7 *Et quando dicatur fieri ad proxima.*
8 *Continuatio potest fieri ad remota, quando tituli intermedij non sunt impertinentes.*
9 *Actio ad exhibendum est præparatoria rei vendicationis.*
10 *Actio ad exhibendum est præparatoria noxalis actionis, et actionis communi diuidundo, & familiæ erciscundæ quando competunt ad rem singularem mobilem.*
11 *Præparatoria non debent trahere ad se præparata, sed potius econtra.*
12 *Vxor propter adulterium perdit dotem, & bona paraphernalia.*
13 *Vxor an perdat dotem pp osculum luxuriosum, vel tactum mamillarum.*
14 *Adulterij præparatoria sunt visus, alloquium, tactus, & osculum.*
15 *Extensio in pœnis non est licita.*
16 *Vidua committens stuprum non perdit dotem.*
17 *Vxor tenetur reddere debitum viro de iure diuino.*
18 *Vxor perdit dotem propter introitum balneorum communium cum viris:*
19 *Et etiam si ignorante marito accesserit ad conuiuia virorum, vel ad theatra, & amphyteatra causa spectandi. nu. 20.*
21 *Vxor, si interdicta attentauerit, perdit dotem.*
22 *Vidua committens stuprum, minus peccat quàm maritata.*
23 *Maritus si inniteretur vxoris adulterio, & ad illud probandum deduceret osculum vel tactum, an deberet succumbere.*
24 *Consuetudo excusat a pœna temporali, etiam si sit iniqua, secus a pœna æterna.*
25 *Maritus si ter denunciauerit alicui ne osculetur, vel alloquatur vxorem suam, si postea illum alloquentem inuenerit, impunè poterit interficere.*
26 *Clerici prohibentur intrare commune lauacrum cum mulieribus propter suspitionem.*
27 *Episcopus, qui est iudex causæ præparatoriæ habilitationis, an debeat etiam cognoscere de causa remissionis præparata.*
28 *Minus dignum cum magis digno coniunctum, aliquando ad se trahit magis dignum.*
29 *Habilitatio est duplex.*
30 *Testes dicuntur iudicum instrumenta.*
31 *Testes dicuntur instrumenta partium.*
32 *Iudex iudicare debet secundum leges, & secundum allegata & probata.*
33 *Contractus de iure gentium.*
34 *Iudicia de iure ciuili.*
35 *Nemo experitur sine actione.*
36 *Actio non est sine obligatione.*
37 *Iudicium quid sit, & nu. 38.*
39 *Indefinita an & quando æquipolleat vniuersali.*
40 *Diffinitio an sufficiat, quòd concludat, a communiter contingentibus.*
41 *Iudicio inquisitionis interuenire debent tres personæ. & nu. 42.*
43 *Iudicium & causa quomodo differant.*
44 *Iudicium redditur in inuitum.*
45 *Iudicium propriè non dicitur ante litem contestatam.*
45 *Litis contestatio est caput & lapis angularis iudicij.*
47 *Iudicium ante litem contest. dicitur inchoatum.*
48 *Actore contumace post citationem prætenditur reus petere se absolui ab instantia iudicij.*
49 *Negari non debet quod est minus, cui quod plus est conceditur.*
50 *Iudicium dicitur a iudice.*
51 *Iudicium quotuplex sit.*
Et iudiciorum subdiuisiones, nu. 59 87. 88. & 89.
52 *Iudicium ordinarium quomodo discernatur ab extraordinario, & n. 53.*
54 *Iudicium inquisitionis an dicatur ordinarium vel extraordinarium.*
55 *In iudicio accusationis, vbi agitur ad pœnam citra relegationem, proceditur lite non contestata.*
56 *Iudicium inquisitionis cessat superueniente accusatore.*
57 *Onera a lege introducta dicuntur ordinaria.*
58 *Euangelica denunciatio est a lege introducta.*
59 *Onera extraordinaria quæ sint.*
60 *Iudicium super iurepatronatus an dicatur mixtum.*
Et quare dicatur mixtum. nu. 67.
61 *Iuspatronatus an sit spirituale, vel temporale.*
62 *Iuspatronatus est concessum laicis de gratia.*
63 *Transactio in spiritualibus non est licita.*
64 *Simonia non cadit in temporalibus.*
65 *Simonia cadit super iurepatronatus.*
66 *Simonia cadit in iure sepulchrorum.*
68 *Iudicamus idem de re destinata ad actum, quod de se ipso actu.*
69 *Patronus si præsentat secundum, & dicat se omnino recedere a præsentatione primi, non valet secunda præsentatio.*
70 *Præsentato acquiritur actio ad expellendum intrusum.*
71 *Præsentato, quem episcopus distulit instituere, competit actio contra episcopum ad interesse.*
72 *Præsentatio non tribuit ius respectu tituli, sed ad rem, idest ad petendum se institui, bene acquirit ius.*
73 *Sponsalia per præsentationem contrahuntur de futuro, accedente consensu præsentati.*
74 *Spiritualia non possidentur a laicis, sed detinentur.*
75 *Ius semel effectum laicale, debet perpetuò durare laicale.*
76 *Præsentatio non spectat ad sequestrum detentatorem.*
77 *Ius præsentandi spectat ad possessorem, & quomodo hoc debeat intelligi.*
78 *Incorporalia non possunt possideri.*
79 *Iuspatronatus potest præscribi.*
80 *Iuspatronatus dicitur annexum.*
81 *Compromitti potest in laicum super iure patronatus.*
82 *Imperator potest legitimare naturales ad iuspatronatus. & nu. 83.*
84 *Imperator potest legitimare nemine citato.*
Et legitimare non potest ad emphyteusim ecclesiasticam, nu. 85.
86 *Successio non datur in spiritualibus.*
89 *Misericordia nunquam habet locum in iudicio conscientiæ.*
Et in eodem iudicio conscientiæ vna & eadem persona est iudex, actor, reus, & testis.
90 *Iudicium super possessorio rei spiritualis, an dicatur spirituale.*
91 *Iudicium criminale quomodo discernatur a ciuili.*
92 *Iudicium criminale quod dicatur.*
Et iudicium quod dicatur.
Et iudicium ciuile quod sit. nu. 93. & 94.
95 *Bona occisi, cuius necem non vindicauit hæres in termino, applicantur fisco, num. 96. & seq.*
97 *Iudicium mixtum quid sit. & nu. 100.*
101 *Statuta loquentia de iudicio ciuili vel criminali, an habeant locum in iudicio mixto.*
102 *Pœna pecuniaria a lege propter delictum simpliciter imposita, an debeat applicari fisco, vel parti offensæ.*
103 *Pœna applicatur parti, vbi lex introducit accusationem.*
104 *Pœna applicatur fisco, vbi lex pro delicto imponit pœnam simpliciter, non introducendo actionem.*

De Iudicijs. Rubrica.

IN Christi nomine.
Circa hanc solẽnem Rub. de iud.
sequẽdo vestigia Pan. examinabo
sex principales q̃ones, quibus ex-
peditis remanebũt enucleata om-
nia dicta scribentium hic. Quæro
igitur primo, q̃uo continuetur hęc
rubrica. Pan. tñdet tribus modis.
Primo sic, s̃. visum est de prępara-
torijs iudiciorum, nunc ad ipsa iu-
dicia veniendum est. Circa istam cõtinuationẽ duo sunt discu
tienda. Primò, vtrum sit iuridica. secundò, vtrum aliquid possit
inferri in practica. ¶ Circa primum mouentur quatuor difficul
tates. Prima difficultas. Libelli oblatio, & cõpetentia fori, dñr
præparatoria iudicij, probatur, quia oĩa quæ fiunt ante litẽ con
testatam dñr præparatoria, s̃m gl. in §. fi. in Auth. in med. lit. nõ
1 fi. fac. iust. † Libelli autem oblatio fit ante litem contestatam
auth. offeratur. C. de lit. contest. sit competẽtia fori, cum sit di-
latoria exceptio, discutitur ante lit. cõtest. c. inter monasteriũ,
j. de re iud. l. ita demum, C. de procu. ergo attenta ista cõtinua-
tione tituli de libelli obl. & de for. cõpet. erãt præmittendi huic
tit. Rñdent aliqui, q̃ continuatio debet intelligi de præparato-
rijs largo modo, vt de procuratoribus, de postulando, de sindi-
cis, & nõ de præparatorijs necessarijs; & stricto modo, vt est li-
belli oblatio, & fori competentia. Ista solutio reprehẽditur per
Moder. vt hic per eos: mihi etiam non placet, quia præparato-
ria præmittuntur ad hñdam maiorem intelligentiam eorum,
quæ dicturi sumus, l. j. ff. si cer. pet. l. fi. ff. de hære. insti. verũ præ-
paratoria necessaria, & propriè, magis conferunt ad intelligen-
tiam, ergo a fortiori erant præmittenda, & sic solutio arg. non
2 soluit. ¶ Secunda fuit solutio † Dec. q̃ in isto titulo tractetur de
iudicijs largè, prout iudicium incipit a citatione, §. fi. Inst. de pę
na teme. liti. Et hoc modo intelligendo, libelli oblatio, & cõpe-
tentia fori, quæ sequuntur citationem, non poterunt dici præ-
paratoria. ista solu. licèt colorata, non placet ex tribus. Primò,
quia libelli oblatio, quæ fit iudici, præcedit citationem regula-
riter, vt tenet Bart. in rubr. C. de in ius voc. Et isto respectu solu.
non bene adaptatur. Secundò, quia libelli oblatio põt fieri si-
mul cum citatione etiam ipsi parti, vt declarat Pan. in c. 1. in 2.
col. j. de libel. obla. & isto casu falsum est dicere, q̃ libelli obla-
tio sequatur citationẽ, vt dicitur in solutione. Tertio, in isto tit.
tractatur etiam de iud. propriè, vt est tex. in c. quia V. in c. exhi-
bita. j. eo. cum sim. ergo eodem modo erant præmittenda prę-
paratoria iudicij propriè, sicut præparatoria iudicij large. Quar
tò nouiter iudico, negando, q̃ libelli oblatio, & exceptio in-
competentiæ dicantur præparatoria iudicij. fallitas sic detegi-
tur. Præparatio, & præparata differunt, sicut separata, l. si pecu-
3 niam, §. j. ff. de conditio. ob caus. modo sic, † libelli oblatio &
exceptio incompetentiæ sunt partes iudicij, quod sic probatur.
4 Illud † dicitur esse pars sine quo totum potest consistere. l. ma-
lum, ff. de verb. sign. sine libello autem non consistit iudicium
ordinatum, cap. cum dilecti, infra, de emp. & ven. cap. 1. de lib.
obla. sine competentia iudicis non potest stare iudicium, toto
tit. si a non compet. iud. & cap. at si clerici, infra eod. ergo obla-
tio libelli, & exceptio incompetentiæ sunt partes, & non præ-
paratoria iudicij. Ad argum. si dixeris, q̃ iudicium incipit a litis
contest. ergo ea, quæ fiunt ante, dicuntur præparatoria. Respõ-
deo esse aduertendum, quòd aliud est iudicium inchoatũ, aliud
iudicium formatum, a litis contest. iudicium incipit habere for
mam, secundum Bald. in l. 2. §. similique modo, C. de Lat. liber.
tol. & tunc dicitur formatum: tamen antea dicebatur iudicium
inchoatum respectu originis & fundamenti. argu. l. stipulatio,
§. opus, ff. de nu. oper. nunc. Et sic remanet resoluta prima diffi
5 cultas. ¶ Secunda † difficultas continuatio debet fieri ad proxi-
ma, l. 2. ff. de statu hom. sed ista fit a remotis, videlicet ad titulũ
de procur. & de postu. ergo male. Solu. est duplex. Prima, quòd
in principijs librorum continuatio toleratur a remotis, secun-
dum glo. singul. in rubr. ff. de cond. fur. Istam solutionem dam-
nat Dec. quia licet in principijs librorum non sit necessaria cõ-
tinuatio, tamen si fiat, debet congruo modo fieri. Tu salua istã
continuationem data communi *sententia*, quòd in principijs li-
brorum non sit necessaria cõtinuatio, quod ego credo verum,
quando liber continet diuersam, & distinctã materiam ab alio
6 libro, vt in isto libro. Nam † continuatio nihil aliud est, quam
actus successiuus ad perfectionem eiusdem materiæ tendens, l.
continuus, in princ. ff. de verbor. obligat. & suadetur ex vi ver-
bi. vnde in ista rubrica tractante diuersam & distinctam mate
riam a lib. præceden. non potest fieri continuatio eiusdem ma
7 teriæ. † Sed bene subordinatio materiæ ad materiam, & libri
ad librum, & isto respectu dicitur ad proxima. Item dato quòd
fieret continuatio, vbi non est opus, propter hoc non refert
quomodo fiet propter regulam, l. 4. C. de rei vxo. act. & per glo.
8 Instit. de lib. in verbo transitu, in §. seruus verò. ¶ † Secunda fuit
solutio, quòd continuatio potest fieri ad remota, quando titu-
li intermedij non sunt impertinentes, allegatur l. prima, ff. si
tab. test. nul. exta. & Institu. de leg. in princip. quæ iura non pro
bant, quia loquuntur de subordinatione materię ad materiam,
quæ subordinatio bene potest fieri ad remota. l. 2. §. quartus, C.
de vete. iur. enucle. Tu ergo alleg. text. in l. duos reos. §. fin. ff. de
duob. re. per quem traditur regula, quòd medium non imper-
tinens non impedit extrema coniungi. Hanc etiam solutionẽ
damnat Dec. quia tit. de in integ. restitu. & de arb. continent
materiam penitus alienam a præparatorijs iudiciorum. Tu ve-
rò salua, & dicas, quod tituli supradicti continent materiã præ-
paratoriam includendi, vel excludendi iudicia, vt declarat Bar
tol. in rubr. C. de pact. & d. Anto. de But. hic. & præsertim resti
tutio in integrum principaliter intentata dicitur præparato-
ria futuri iudicij, secundum Bart. in l. qui proprio, §. item quæ-
9 ritur, ff. de procur. ¶ Tertia † difficultas mouetur, quia Iuristæ
in Digest. & in Cod. postposuerunt titulum ad exhibẽdum, tit.
de rei vend. & tamẽ actio ad exhibendum est præparatoria rei
vendi. l. j. ff. ad exhiben. l. ad rem mobilem. ff. de procu. ergo fal
sum est, quod præparatoria debeant præmitti. istam difficulta
tẽm mouet Doctor meus Dominus Iasi. in rub. C. de edẽ. & si-
bi ascribit, licèt sit originalis difficultas domini Ant. de Alex.
ibi, cuius dicta vt plurimũ sibi appropriat Doctor meus. ¶ Cir-
ca istam distinct. aduerte ad quatuor. Primo inquantum Dec.
saluat ordinem Digesto. & Cod. ea ratione, quia actio ad exhi-
ben. non solum datur ex causa rei vendicationis, quo casu de-
buisset ista actio ad exhibendum præmitti, sed etiam datur ex
pluribus alijs titulis, quorum respectu fuit postposita. illa solu.
non satisfacit ex duobus. Primò, potentissima causa, & quę ma
gis sit in vsu, quare fuerit inuenta actio ad exhibẽdum, est cau-
sa rei vendicationis, l. j. ff. ad exhib. ergo ista causa tanquam po-
tior debebat præponderare. & operari quod eius respectu, po-
tius quam aliarum causarum, ista actio ad exhibendum debue
10 rit præmitti. ¶ † Secundò actio ad exhibendum est etiam præ-
paratoria noxalis actionis & actionis communi diuidun. & fa-
miliæ ercis cun. quando competunt ad rem singularem mobi-
lem, l. 3. §. si quis noxali, & §. sciendum, ff. ad exhiben. & tamen
titulus de noxal. communi diuidun. fam. ercisců. anteponitur.
siue ergo habeas respectum ad causam rei vend. siue ad plures
alias, omni respectu actio ad exhibendum tanquam præpara-
toria debet præmitti. ¶ Tertiò aduerte inquantum Dec. secun
do soluit, quod licet iste ordo, quòd præparatoria sint præmit-
tenda, sit probabilis, tamen præposteratio non vitiat. l. præpo-
steri, C. de testam. ista solu. comprubat difficultatem. probo, ita
se habet oppositum in opposito, sicut propositum in proposi-
to, c. cognoscentes. s̃. de consti. l. fi. §. si filius, de leg. 3. ergo si or
do est probabilis, nõ seruare istum ordinem erit improbabile,
& sic ista solo vult, q̃ improbe Rub. ad exhiben. fuerit situata.
Quartò & vltimo aduerte, q̃ noua ratione potest seruari ordo
Digest. & Cod. vt dicamus, quod Rub. de rei vend. fuerit ante-
posita rub. ad exhiben. quia secundum ordinem naturæ prius
sunt in esse simplicia, quam mixta. est doct. Pan. in c. 1. in 4. col.
supra de sum. Trin. & fide catho. sed rei vend. est actio simpli-
citer realis, §. j. Insti. de act. actio verò ad exhibendum est perso
nalis in rem scripta. l. 3. §. est autem personalis hæc actio, cũ gl.
ff. ad exhiben. Item nunquam competit actio ad exhibendum,
nisi prius competat actio realis, dicta l. 3. §. Pomponius ait, & §.
est autem. meritò rei vend. tanquam simplex, & tanquam præ
cedens fuit anteposita actioni ad exhibendum mixtæ, siue in
rem scriptæ. Et si subtilis dicas, attenta ista ratione actiones p-
sonales simpliciter erant etiam præmittendæ, & tamẽ contra-
rium seruatur. Respondeo, quòd actio ad exhibendum fuit po-
sita post reales, non etiam post personales, quia realibus tantũ
11 deseruit, d. §. Pomponius ait. ¶ † Quarta difficultas mouetur, q̃a
præparatoria non debent trahere ad se præparata, sed potius
econtra, l. quod per manus, ff. de iure codic. l. prædijs, de leg. 3.
cum si. huic difficultati respondetur, q̃ non est bona cõsequen
tia. Visum est de præparatorijs, ergo videndum est de p̃paratis
ergo præparatoria trahunt præparata. Do instantiã, siue exem
plum, visum fuit custodiam Reuer. Do. præcedere, ergo custo
dia trahit dominum, non tenet cõsequentia, & ex hoc patet re
solutio argumenti facti per Dec. hic contra istam solutionem.
12 ¶ † Circa secundum, videlicet circa practicam, ista continuatio
inducitur ad duas q̃ones. primò scitis, q̃ vxor propter adulte-
rium perdit dotem, c. plerunque, j. de don. inter vir. & vxo. vbi
glo. sing. plus dicit, q̃ perdit bona paraphernalia, & l. consensu,
C. de repud. patiturque varias dotalium pęnas, de quibus in au
then. sed hodie, C. de adul. & per Rom. in no. suo 148. post sing.
inci. Nos sumus in materia, nunquid pari modo perdat dotem
13 & incurrat prædictas † pęnas propter osculum luxuriosum, vel
tactum mãmillarum. Istã dubitationem mouet Bal. in c. tux, s̃.
de proc. & determinat q̃ sic. mouet per tex. in c. j. §. 4. quib. mo.

fen.

fen amiti in visibus [illegible] pro ista decisio, facit præsens continuatio, nam osculum & tactus sunt præparatoria adulterij, iuxta illud,

14 † *Visus, & alloquium, tactus, post oscula factum.*

ita dicit gl. per illum tex. in l. quod ait, in prin. ff. de adult. & est tex. in c. nec aliqua, 27. quæst. 1. vbi glo. dicit ex istis præparatorijs præsumi adulterium: contrariam opinio. tenet Dec. hic, & Doctor meus in l. 2. in prin. ff. sol. mat. pro ista parte adducitur

15 primò tale fundamentũ. † in pœnis non est licita extẽsio, regu. odia, de reg. iu. in 6. Secundò nunquam iudex debet imponere pœnam priuationis iuris sui aliem delinquenti, nisi expressũ iure caueatur, allega. glo. vulga. in c. fi. infra de iureiur. sed text. est clarus in c. inuenitum, 16. q. vlt. & in §. optimum, in Auth. de non eligen. sec. nub. sed nullo iure cauetur, quòd vxor propter osculum, vel tactum debeat perdere dotem, ergo &c. Hæc sunt scripta Doct. Vltra scribentes pro ista parte adduco in primis decisionem Alexã. in l. sororem, C. de his quib. [illegible] indig. vbi dicit q. l. consensu, & cap. plerunque, non habent [illegible] in vidua co-

16 mittente stuprum, † quia in pœnis non fit [illegible] cum ergo loquantur illa iura in adulterio vero, non habebunt locum in vxore tantum deosculante, vel patiente tactum. & [illegible] in adulterio præsumpto. Secundò ex probationibus præsumptiuis non debet vxor priuari dote, tex. est in §. si de adulterio, in verbo, vera esse ostendatur, in Auc. vt lic. ma. & au. æ. per quem tex. ita decidit Bal. cons. 221. inc. p. Nam q̃nque in 2. parte. & Anch. consil. 48. incip. Probata tanti viri sequim. ergo leges loquentes in adulterio vero, non habebunt locum in adulterio præsumpto propter osculum, & tactum. Quid tenendum? ego teneo opin. Bald. pro qua allego in primis auctoritatem Felv. in cap. prætereacum. fi. infra, de testam. Secundũ strin[illegible]o tex. in d. c. 2. §. j. alleg. per Bal. inducendo a fortiori. vxor est magis astricta seruare h[illegible] statem marito, quam sit vasallus domino. probatur,

17 vxor † hoc tenetur de iure diuino † secũdum [illegible]o. in l. 2. §. sed si non [illegible]pter, ff. si quis cau. & quantum ad h[illegible] vxor dicitur seru[illegible] tio hæc imago, c. manifestum, 33. q. 5. Si ergo vasallus minus astrictus propter solum osculum, vel tactum mamillarũ d[illegible]næ suæ, perdit feudum, cur non idem dicamus in vxore

18 vt perdat dotem? † Tertiò, q. debeat vxor perdere dotẽ, adduco text. in l. [illegible] n. C. de repud. vbi propter introitum [illegible] n[illegible]onum communium cum viris, vxor perdit dotem, ergo pa[illegible] m[illegible] propter tactum, & osculum, quæ sunt magis propinqua adulterio.

19 ¶ Quarto inducu tex. in d. l. consensu, dupliciter. Primo sic dicitur quod si vxor ignorante, vel inuito marito, accesserit ad c[illegible] nuiuia virorum, ad theatra, vel amphyteatra spectandi gra[illegible], quod perdit dotem, ergo arg. a maioritate rationis, si libidinis causa passa fuerit pertrectationem mamillarum, vel osculũ luxuriosum, debet perdere dotem. Cõfirmo [illegible] ductiones, quia d. spoitio § in [illegible] vero causas, in Aut. vt cum de app. l.

20 cog. rec. pit extensionem a simili, vel ma[illegible] † [illegible] tione. Ista est communis opin. Alex. & M. d. in auc. non l[illegible] ẽt, C. d[illegible] l ber. præt.

21 ¶ Secũdò inducitur sic dicitur ibi, quòd si vxor in[illegible] ta attẽtauerit, perdat dotem: sed osculum & tactus sunt in[illegible] credicta, vt est tex. in d. l. quod ait, in princ. ff. de adul. & in d. cap. nec aliqua, 27. q. 1. ergo ibi est casus pro ista parte. Non obstãt modo contraria, primo non obstat decis. Alex. in d. l. sororem, quia cã impugnat Pau. de Cas. ib. & in l. fideicommissum, C. de fideicõ. & in consi. 221. incip. Reuocatur in dubium, secundum antiquam impressionem & cons. 157. in 2 parte, secundum nouã

22 impressionem. ¶ † Secundò, posito quod esset vera illa decisio Alex. non tamen [illegible] in proposito, eo quia diu[illegible] ratio in vidua committente stuprum, a maritata committente adulterium: habet [illegible] maritata vnde [illegible] l. b[illegible] em facier, quã non habet vidua, ergo vidua minus peccat, argument. glo. in can. fin. 14. quæst. vlt. præterea vidua est, [illegible] thoro, quia potest illud deserere, secus in maritata, l. [illegible] C. de secundis nuptijs. Non obstat secundò, quòd in pœnis non fiat extensio, quia respondetur primo, quòd ex [illegible] rationis secundum mag[illegible] communem sententi[illegible] est extensio ẽt in pœnalibus, secundum Pau. in ca. fin. [illegible] rescript. & latè per Fely. in proœ. Gregor. in verbo Grego[illegible] & per l. [illegible] ff. de in ius voc. ¶ Secundò hic non fit ext[illegible], sed est casus expressus in d. l. consensu, vt supra induxi. Ad [illegible] vltimum, quòd nõ fit ex præsumpta probatione vxor dote priuanda, respondeo faciendo assumptum, vnde dico, quòd si maritus iuniteretur a-

23 dulterio † & ad illud probandum deduceret osculum, vel tactum, deberet succũbere: sed ego teneo, quòd ex solo osculo, vel tactu priuetur. sit ergo cautus maritus quomodo libellum insinuat. Declaro modò, & tẽpore rigorem huius decisionis, vt procedat quãdo vxor libidinis causa se patitur osculari, vel tãgi, vel manicuları, secus si charitatiuẽ amicitiæ causã deosculetur extraneum virum, l. fin. ibi, libidinis causa, C. de repud.

24 ¶ † Secundò declaro, vt non procedat in locis, vbi est contraria consuetudo. Ratio, quia consuetudo excusat a pœna temporali, etiam quòd sit iniqua consuetudo. glos. & ibi Panor. in cap. D.N.

cum venerabilis, supra, de consuetu. non tamen excusat a pœna æterna, vt est glo. in c. [illegible] quę 4 distinct. de qualitẽ scribit Fe[illegible] in c. non satis, infra, de [illegible] mo. & dominus Iason in l. de quibus, colum. 2. ff. de leg. & in l. [illegible] gularia, columnia antepen. &

25 sequen. ff. si certum petatur. ¶ Vnum † tamen notate, quòd si maritus denunciaret trina denunciatione alicui, ne oscularetur, vel alloqueretur vxorem suam, si postea illum alloquentẽ inueniat cum vxore, poterit impune interficere, tex. est in auc.

26 si quis ei, & in corpore vnde sumitur, C. de adul. ¶ † Tertiò restringe istam decisionem, vt non procedat in clericis. ita visa est tenere glo. in cap. [illegible] bsit, 11. quæst. secunda, sed credo, quòd illud non sit verum, per tex. in can. oportet, 81. distinct. ibi, clerici propter suspicionem cur ergo non prohibebuntur tangere mamillas & osculari, & illam gloss. etiam damnat Bald. & ibi Moder. in l. neque natales, C. [illegible] probatio. & Angel. de Aret. in tra[illegible] maleficiorũ, in verbo, che hai adulterato la mia donna. ¶ Vltimo intellige procedere marito pariter seruante honestatem, secus. si maritus pari modo deoscularetur alienas vxores, tunc mutua delicta pari compensatione tolluntur, text. e[illegible] in [illegible] apit intellexunus, infra de adulte. & in l. viro atque vxore, ff. soluto matrimo. facit l. in arenam, C. de ino[illegible]. testam. vbi gloss. dicit, nihil dolosus dolosa, nihil Catilina Cethego.

27 ¶ † Inducitur ista continuatio ad [illegible]. Titius prætendens se læsum ex contractu iurato, petit habilitationem iuramẽti ab Episcopo, iuxta tex. in cap. primo, & in cap. debitores, [illegible] de iureiur. Modo dubitatur, vtrum Eps, qui est iudex huius causæ præparatoriæ habilitationis, debeat etiã cognoscere de causa rescissionis præparata. Istam dubitationem mouet Bal. in l. ordinarij, C. de rei vend. & determinat, quòd sic, per illum textũ. bene facit pro ista decisione præsens continuatio. idem tenet Mod. in l. quoties, C. de rei vend. idem tenet Alex. in varijs consilijs adductis per Mod. hic. Adde, quod idem tenet Felv. qui plura alia adducit, in c. cum [illegible] gen[illegible] alc. in 4. colum. infra de foro cõpeten. & in cap. primo, colum. 10. infra de iureiur. & ista est *communis* opin. secundum eundem Fel. in c. præterea. in 11. col. infra de [illegible]. Cõtrariam opin. tenet Pau. de Cast. in d. l. ordinarij, & Dec. hic. pro ista parte contra communem adducitur primo. accessorium tanquam minus dignum non debet trahere ad se principale, vt d[illegible] supra in continuatione: sed causa habilitationis [illegible] præparatoria est accessoria & minus digna, ergo nõ debet trahere causam præparatam magis dignam ad se, sed po-

28 tius dicendum esset contrarium. ¶ † Huic difficultati respõdet Dec. quòd aliquando minus dignũ coniunctum cum magis digno trahit ad se magis dignum, §. si tamen alienam, Insti. de rerum diui. Ista solutio cõprobatur argum. quia text. in d. §. si tamen alienam, procedit quãdo magis dignum coniungitur accessorię, tunc cedit minus digno: ergo in proposito siue dicamus, quod causa absolutionis a iuramento sit magis digna, siue minus digna, tamen semper erit præparatoria & accessoria, & ꝯnr debet cedere causæ præparatæ. cõprobatur, quia finis tanquam dignior trahit ad se omnia, quę tendunt ad finem, l. & si non sint, §. peruenıamus, ff. de auro & argento lega. ¶ Secundò pro ista parte allegat Dec. tex. in l. prima, C. ad exhiben. Tertio ego etiam [illegible]dero pro ista parte tex. in l. 2. §. sed & si dubitet, ff. de iud. [illegible] iudex, qui cognoscit de hoc articulo, an competat ius reuocandi dominium, compellet legatum cauere de iudicio sisti coram iudice domicilij, & tamen si causa præparatoria traheret causam præparatam, compelleret legatum cauere de iudicio sisti coram eo. Et tenendo istam partem non obstat l. ordinarij, cum sim. quia in his iuribus iudex causæ præparatoriæ erat etiam competens causæ præparatæ. in casu autem nostro iudex ecclesiasticus inter laicos non est competẽs in causa præparatæ, cap. cum [illegible] generale, infra de foro competen. Quid tenendum. ego teneo communem sententiam, cum vna restrictione. pro cuius veritate habenda est videndum an dispositio cap. fin. de foro competen. lib. 6. quæ vult, quòd iuramentum addat [illegible] um foro, procedat etiam si agatur ad rescissionẽ contractus. Dec. hic tenet quod non, per te[illegible] in l. secunda, & [illegible] ibi not. Bald. C. vbi & apud quos. contrarium credo verius per tex. in dicto cap. fin. in ver. cognitio causæ. vbi dicitur, quòd iuramentum addit [illegible]orum foro, non vt cognoscatur de iuramento tantum, an sit licitum, vel illicitum, sed etiam, vt cognoscatur de causa, quæ est contractus, super qua fuit iuratu, an sit obseruan[illegible], vel ne. & ita [illegible] lum textum ponderat B. llamera ibi in 3. [illegible] xtione. Et si dixeris concessa habilitatione sublati sũt e[illegible] lus iur[illegible] argumen. ca. cessante, de appel. Respondeo,

29 quod † duplex est habilitatio, quædam plenaria, per quam declaratur iu[illegible] cum illicitum, & propterea absoluitur iurãs. isto casu fateor, quòd non cognoscentur amplius de causa præparata per eundem episcopum, quia functus est officio suo, l. iudex postea quàm, ff. de re iudi. Secunda habilitatio est ad finem agendi, & ista non [illegible] llit e[illegible] iuramenti, secundum Panorm. in capit. 1. & ibi Felyn. colum. 7. infra de iureiuran. & in istis terminis procedit decisio Bal. & cõmunis ratio, quia cum

sit episcopus competens iudex ratione iuramēti in causa tam
præparatoria, quàm præparata, incipiendo cognoscere de cau
sa præparatoria, præoccupat iurisdictionem etiā in causa præ
parata, c. ex tenore, supra de rescrip. l. ubi cœpeum, ff. de iud. nō
obstant contraria. Primò non obstat argumentum, quod mi-
nus dignum &c. quia in materia præoccupationis non consi-
deratur alia dignitas, cū præsupponatur competentia, proba
tur in d. l. ordinarij, sic inducendo: causa petitorij est dignior,
quā sit causa possessorij, l. prima, & ibi not. C. si de mom. poss.
fue. app. & tamē iudex, qui incœpit cognoscere de possessorio,
præoccupat iurisdictionem etiā in petitorio, d. l. ordinarij. Ad
l. j. C. ad exhibē. respondeo primo, quod nō probat per neces-
se, ex eo, quod illa uerba, apud iudice, possunt intelligi etiam
de iudice, qui cognouit de exhibitione. Secundo respondeo q.
ibi iudex causæ præparatoriæ ad exhibendū erat incompetens
in causa rei uendicationis præparata, quia ibi agebatur ad rem
mobilem. quo casu iudex rei exhibitæ non est competens, sed
est iudex domicilij, secūdum glo. in l. fin. C. ubi in rem act. Ad
tex. p me alleg. in dicto §. sed & si dubitetur, respondeo, quòd
causa præparatoria ibi erat præiudicialis causæ præparatæ. Ex
istis remanet defensata communis, quam puto nō procedere
ubi iudex secularis ante petitam habilitationē incœpisset co
gnoscere de causa præparata, ratio, quia tunc fundamentum
præoccupationis retorqueretur cōtra episcopum. Et sic rema
net expedita prima continuatio. ¶ Circa secundam continua-
tionem aduerte, quia uidetur defectiua. Nam ista continuatio
non adaptatur ad tit. de pac. & de trans. ideo si uis facere perfe
ctam continuationē ad omnes titulos præcedentes, suppleas,
ut hic per Dom. Ant. de But. Idem, uisum est de quibusdā præ
iudiis ad iudicia excludendis. ¶ Secundò aduerte, quia nō uide
tur fieri ad proxima, uidelicet ad titu. de arbi. quia arbitri nul-
lam habent iurisdictionem, gl. in l. notionem, ff. de uerborū
signif. Solu. illa verba Pan. & potestatē iudicandi, tollunt con
trarium, quia arbitri etiā iudicant, c. a iudicibus, secunda, quæ-
30 stione sexta, l. diem proferre, §. stari. ff. de arb. ¶ †. Tertio aduer
te, quia attenta ista continuatione, etiā titu. de testi. & de fide
instrum. erant præmittendi, quia dicuntur etiam testes instru
menta iudiciorum, c. contingit, infra de fide instrū. Solu. Pan.
31 loquitur de instrumentis iudicum, † sed testes dicuntur instru-
menta partiū, & similiter aliæ probationes. tex. est in l. prima,
C. de eden. Nec obstat si dixeris, probationes fiunt iudici, l. qn
quaginta, ff. de probat. ergo sunt instrumēta iudicum, quia re-
spondeo, q. ista non est bona consequentia: probatur, libelli obla
tio fit iudici, vt dixi supra, & tamen non sequitur, q. libelli oblā
tio sit instrumentum iudicis, sed benè dicitur instrumentum
32 partis, super quo iudex iudicat mediantibus legibus. ¶ † Abo
modo soluit Basig. quòd Pan. loquitur de instrumentis, quibus
iudices iudicant ex necessitate, oppositio vero loquitur de te-
stibus, quibus iudices non tenentur cedere. l. 3. ff. de testib. ista
responsio nihil valet, quia sicut iudex tenetur iudicare secun-
dum leges, c. cum æterni, de re iudi. libro sexto, cap. 1. supra, de
constit. ita tenetur iudicare secundum acta & probata, l. illici-
tas, §. veritas, ff. de offic. præsi. Nec obst. l. 3. quia verum est, q. iu
dex non tenetur credere testibus subsistente causa, secundum
Bartol. in l. Lucius, ff. de infam. eodem modo non tenetur ex
causa sequi leges, l. ad bestias, ff. de pœn. & est singulare dictū
Innocen. in d. capit. 1. & ibi Felyn. latè, supra de constit. ¶ Ter-
tia fuit continuatio Panor. Supra visum est de arbit. &c. Istam
continuationem impugnat Barba. hic, quia exēplar debet præ
cedere exemplatum, l. in testamento, ff. de condit. & demōstr.
Istam continuationem nititur saluare Dec. sed nihil est. & con
tra stringo nouiter aliud fundamentum. Nam attenta ista con
tinuatione, quia supra tractatur de arb. erat videndum de iudi-
cibus, & non de iudicijs, & tamen tractatus de iudicib. antepo-
nitur. Ego autem nouiter contin ... , Viso de iudicibus tam
ordinarijs, quam legatis vt in tit. de rescrip. de elect. de offi. de-
leg. de off. ord. & similib. ... videre de his, quæ iu
dicibus assimilātur. Et ideo positus fuit titulus de arbitr. Et vi-
so plenè tractatu iudicum, & eorum qui iudicibus assimilantur
congruum fuit videre de iudicijs. Vltimo videtur, q. ista rubr.
sit male situata, & quòd tituli tractantes de contractibus, & de
delictis debuerunt anteponi, quia contractus sunt de iure gen-
tium, l. ex hoc iure, ff. de iust. & iu. Iudicia vero sunt de iure ci-
33 uili, † l. 2. §. deinde, ff. de orig. iur. et ... cōtractus præferēdi, §. sin
34 gulorum, Inst. de rerum diui. ¶ Secundò, quia causa debet † præ
cedere accusatum, l. 3. §. ex pluribus, ff de acquir. pos. Nam cau
sa est, ad cuius esse sequitur aliud, secundum Bar. in l. vbicunq,
colum. 2. ff. de interro. act. tunc sic sine actione nemo experitur
35 † l. si pupilli, §. videamus, ff. de neg. gest. Actio autem non est si-
36 ne obligatione, † & obligatio, sine cōtractu, vel quasi, delicto,
vel quasi, Insti. de obb. q. ex contra. vel quasi, &c. Ergo contra-
ctus, & delicta sunt causa iudiciorum, per regulam vulgatam,
quicquid est causa causæ, est causa causati, l. manumissiones. ff.
de iust. & iu. Cogito, quia consideratis diuersis respectibus po-

37 terit situatio tolerari. ¶ † Secundò quæro, quid sit iudicium, Rñ-
det Pan. q. potest quatuor modis diffiniri, ex cuius dictis colli-
ge octo conclusiones. Prima cōclusio, iudicium est nomen æ-
quiuocum, habens plura significata, quæ significata enumerat
Pan. plura alia re... Modet. Tu adde quatuor. primò adde
gl. super rub. in ... tit. extrauag. communibus, quæ enumerat
15. significata. Secundo adde ad pclusionem alias significatio-
nes. aliquādo etiam ponitur pro contractu, l. iurisgentiū, §. quin
imò, & ibi glo. ff. de pac. aliquando pro ipsa litis contestatione,
secundum glo. in l. cum fundus, in prin. ff. si cer. pet. Aliquando
sumitur pro causa, secundum Pan. in c. at si clerici, in princ. col.
2. j. eod. ita intelliges tex. in c. nulli. 2. q. 1. Tertiò inquantum
Mod. dicit, q. etiam exponitur pro sententia, adde tex. in l. j. ff.
si ex noxa. causa ... a. p quem Genu. in c. pia, §. si. de except. lib. 6.
decid... procurator constitutus ad iudicia, etiam intelligitur
constitutus ad sententiam. Quarto & vltimò adde, quòd Pan.
videtur sibi contrarius, primo dicit, quod vult diffinire iudicium
prout sumitur pro instantia causæ discutiēdæ, & sic in futurū:
postea dicit, q. iudicium est discussio de præsenti. Dec. hic ni-
titur ... P... vt hic per eum. tu verò salua aliter, & dicas q.
illud verbum ... partibus eius, tollit contrarietatem, iuncta do
38 ctrina Bart. in ... ff. de fur. vbi ponit partes iudicij. ¶ † Secunda
sit conclusio, iudicium est actus trium personarum in iudicio
contendentium, secundum Summistas. ista diffinitio communiter
approbatur. Ego autem arguo contra quodlibet verbum ipsius. pri-
mo non videtur vera, dum dicitur q. est actus in singulari, quia
vnicus actus tantum non facit iudicium, c. quoniam contra fal
sam ... de proba. Sol. istud nomē, actus, ponitur indefinitè, quæ
39 † indefinita æquipollet vniuersali, ca. quia circa, j. de priuil. l. si
pluribus, ff. de leg. 2. ista solutio non videtur vera, quia indefini
ta æquipollet vniuersali duobus modis, vel distributiue, uel col
lectiue, secundum Bar. in d. l. si pluribus, col. fi. distributiuè nō
hic, quia distribuēdo actus iudiciales partim reo, partim actori,
partim iudici non erit verum q. sit iudicium. collectiue non,
quia sequeretur q. si reus esset semper contumax, quòd nō es-
set iudicium, quia non esset tunc connexio actuum triū perso
narum, cuius contrarium videtur probari in c. 1. j. eod. iuncta
rub. Sol. dicas, q. stat collectiuè. Ad arg. respōdeo, q. verum est,
quod reo contumace & non comparente, non est propriè iudi
cium, ita probat tex. in l. properandum. §. 1. C. eo. tit. ¶ Secundò
non vr vera dum dr, trium personarum. Nam in iudicio inqui
sitionis specialis non interueniunt nisi duæ personæ, iudex &
reus. c. qualiter & quando, j. de accus. & tamē est iudicium. Sol.
secundum Pan. hic diffinitur iudicium secūdum communiter
accidentia. Nota prouecte, q. valet diffinitio, quæ conuertitur
cum diffinito a cōiter contingentibus. istud etiā firmant Imo.
& Alex. in ru. ff. sol. mat. idē tenet Card. Alc. in rub. j. de app.
ista solutio non satisfacit. primo, quia hodie (secundum quod
experientia docet) magis cōiter frequentatur iudicium inquisitio-
40 nis, quam accusationis. ¶ † Itē non credo verum, quod sufficiat
diffinitionem cōcludere a cōmuniter contingentibus. Et con
trarium tenet d. meus in rub. sol. mat. motus, quia nulla diffini
tio esset in iure periculosa, si vera esset cōclusio Abb. contra re
gulam l. omnis diffinitio, ff. de reg. iu. istud parum me mouet,
quia diffinitio nō dicatur periculosa respectu sui, sed respectu
eorum, qui pertinaciter adhærent diffinitioni, sicut Bononiæ
carotio. ita dicit gl. in d. l. omnis diffinitio. vnde allego in con-
trarium esse tex. in d. l. j. in §. dolum, ff. de dol. sic inducēdo: dici
tur ibi, q. diffinitio, quæ potest impugnari per obiectionem do
li boni, non valet, & tamē a communiter contingētibus dolus
41 rarissimè est bonus. ¶ † Secūda fuit sol. Pan. dicentis, q. in iudi-
cio inquisitionis etiam interueniūt tres personæ, s. iudex, reus,
& fama, quę locum tenet accusatoris, d. c. qualiter & quando.
Ista solu. etiam non videtur tuta, quia licèt adsit fama, nō tamē
contendit, ut dicitur in diffinitione. nō. n. fama se interibit, nō
sui copiam facit, neq; citatur. poteris fortè dicere, qđ ficte con
tendit. Itē est dare iudicium inquisitionis, ubi fama non inter-
uenit loco accusatoris, vt puta si inquiratur ad impediendum,
ne promoueatur prælatus ad prælaturā, prout declarat Panor.
in c. primo, in glos. j. s. de off. ordin. ¶ Tertia datur solutio per
Barb. hic quod ista diffinitio debet intelligi de iudicio ordina
rio, sed inquisitio est iudicium extraordinarium, vt tenet glos.
in c. quoniam contra falsam j. de probatio. Ergo tu adde, quod
istam solu. etiam sensit glo. in c. primo, 4. q. 4. veritas huius solu
42 tionis pendebat ab his, quæ dicam in seq. quæst. Pan. ¶ † Tertiò
non videtur vera, dum dicitur, trium personarū, imò est actus
quatuor personarum, capit. 1. 4. quæstione 4. ubi dicitur in om-
ni iudicio semp necesse est esse quatuor personas, iudices, ac-
cusatores, defensores, & testes. huic difficultati dantur plures
solutiones. Prima solutio datur hic per Dec. post Azo. in Sum
ma, C. eo. quòd testes non sunt necessarij, nec de substātia iu-
dicij, vt concludit Bartol. in l. prolatam. C. de senten. & interlo
cu. om. iud. & Pano. in c. cū dilectus, col. j. de fide instrumen. &
latè Fely. in c. inter cęteras, col. fina. j. de re iud. Ad tex. in d. l. 20

c.j.respondetur,quòd illud verbum,necesse est,debet exponi,
idest conueniens est,prout exponit gl.sin c.nosce. 77.distin.
Ista solo non placet,per regulã,quæ est, quòd vna determina-
tio respiciens plura determinabilia, debet æqualiter determi-
nare,l.iam hoc iure,ff.de vul.& pup.ergo illud verbum,neces-
se est,terminãs omnes quatuor personas,debet pari modo de-
terminare,& sic,quòd testes sint ita necessarij, sicut iudices,&
rei.Secundò modo rñdet Basig.hic,q. tex.in c.1. debet intelli-
gi de iudicio iusto, diffinitio verò loquitur de iudicio valido.
Ista solutio est euidenter falsa, quia iudicium potest esse iustũ
sine testibus,c.afferte,j.de præsump. l.manifestæ,ff.de iureiu.
cum sim.Secundò,quia ille tex.dicit in omni iudicio vr,ergo
tam in iudicio iusto, quàm iniusto.Tertiò sequeret, q. ista diffi
nitio tãtum diffiniret iudicium iniustum, quòd est temerariũ
dicere. Tertiò modo rñdet idem Basigna.q. in ista diffinitione
dr,trium personarum contendentium,non tamen negat quin
debeant esse testes in iudicio non contendẽtes. Ista solutio nõ
placet,quia arguit diffinitionem esse defectiuam. si enim sunt
necessarij testes,vt dr in d.c.1. quare non fuerunt comprehẽsi
in diffinitione? Quartò respondet Dec ad aliud propositum,
quòd non sequitur, in diffinitione non sunt omnia necessaria
comprehensa,ergo diffinitio mala.patet secundum eum,in iu
dicio est necessaria litis cont.& tamẽ in ista diffinitione nõ est
cõprehensa.Et subdit,q. ita no.in l.j.ff.de testa.Ista solu.displi-
cet,quia duo falsa continet.est enim falsum primum dictum,
dum dicit q. in ista diffinitione non comprehẽditur litis cont.
qa illud verbum,actus, indiffinitè prolatus in diffinitione,om-
nes actus iudiciales comprehẽdit. fm falsum est, dum dicit,q.
non est necesse,q. omnia necessaria cõprehendantur in diffini
tione. falsitas sic ostenditur, diffinitio est demonstratio quid-
ditatis,& substantiæ rei diffinitæ,fm Pan.in rub.j.de sent.ex-
comm. Modò si necessaria omittantur in diffinitione, est im-
possibile q. ipsa diffinitio demonstret perfectam substantiam,
eo quia omissio eorũ,quæ sunt necessaria,vitiat subiectũ,§.pre
tium,Inst.de ɔhẽ.emp.& tradit Bar.in l.j.ff.de ven.insp. Quin
tò ergo cogita si potest responderi q. diffinitur iudicium put
in esse deducitur,quæ diffinitio vr est melior fm Bart.in l.j.in
2.col.ff.de acq.poss.Sed iudicium formatum in esse deducitur
per litis cont.quo tpe nõdum testes possunt interuenire in iu-
dicio,vt j.c.1.& per totum,vt lit.non cont. Ad tex.in ca.1. rñ-
deo,q. loquitur de iudicio prout perficitur, non prout forma-
tur,etiam solo non vr tuta,quia Pan. dicit velle diffinire iudi-
cium prout sumitur pro instantia causæ discutiendę,& partib.
eius. Sextò cogita si potest dici, q. ista diffinitio intelligitur de
personis veris:tex.verò in c.1.loquitur ẽt de fictis,probatio.in oĩ
iudicio saltem debet esse iuris præsumptio loco testium, d.ca.
afferte mihi gladium,& d.l.manifestè. istæ enim præsumptio-
nes sunt liquidissimæ probõnes, & repręsentant personas te-
stium,fm gl.in l.j.C.de testa.milit.Septimò cogita,si põt dici,
q. depositiones, & productiones testium dicantur acta partiũ,
d.c.qm ɔ,de proba.l.j.C de eden. Et ideo satis includuntur in
diffinitione in illo verbo,actus.Non vr vera,dum dr, trium p-
sonarum.finge casum,q. sunt plures litis consortes actores,vel
rei,vt esse põt,l.j.C.de cõsor.eiusdẽ lit.no.gl.in c.cũ M.Ferrar.
de const.Itẽ pone, q. sunt plures iudices delegati in eadẽ cau-
sa,c.pastoralis,s.de tes.nõne erunt plusquã quatuor? poterunt
fortè esse viginti,& tñ erit iudicium.Sol.illud verbũ, triũ per-
sonarum, debet intelligi idest trium generũ personarum, vel
trium partium.ita voluit gl.in l.seruus,C.eo.Quintò vr inepta,
47 dum dr,in iudicio.vr.n.q. idem per idẽ diffiniat,quo nihil ab-
surdius,vt si dicerẽ,hõ est homo. Sol.expone verbum, in iudi-
cio,i.loco,vbi ius redditur fm Pan.& Mod.Sextò & vlt.nõ vr
ɔuerti dum dr,contendentium,qa põt lis cõtestari p cõfessio-
nẽ,per q̃ non contenditur,fm gl.in c.dudum, s̃.de elect. solo
colligit ex scriptis Pan.in c.1.col.2. j.de lit.cõt.Tertiò collige
aliam diffinitionem iudicij,fm Zaba.hic. ista diffinitio cõiter
damnatur,quia conuenit decreto iudicis,qđ non est iudicium
l. magis puto,§.vt passim,ff.de reb.eo.item quia cõuenit com-
pulsioni factæ per iudicem ad ostendẽdũ malefactorẽ, de qua
per Bar.in l.nciuile.C.de fur.& in c.is,qui cũ fure,eo.tit. Item
conuenit iudicio inquisitionis gñalis, qđ non est propriè iudi-
cium,vt s̃.dixi.Itẽ ob.tex.in d.c.forus,quem Pan. voluit sic in-
ducere,iudicium,dic dum discutit,& sic post litem contest.&
tñ iudex etiam ante lit.contest.agit,vt veritatem habeat. Sunt
q.dam,q rñdent, q. Zabarella diffinit iudicium largè,prout in-
cipit a citatione,sed non aduertunt,q. Pan.affirmat diffiniri iu
43 diciũ, prout capit pro instantia causæ,& partibus eius.†Quar-
tò collige aliam diffinitionem,fm Azo.& Card.Contra istam
diffinitionem adducitur etiam tex.in d.c.forus, dum dr q. cau
sa est dum proponitur,iudicium dum discutitur,ergo malè dr
in diffinitione,q. est causa.Sol.verbũ,causa, ponit in diffinitio
ne tanquã genus.Nã causa propriè dr tam ante, q̃ post litẽ cõ-
test.fm gl.& scrib.in l.causas,C.de trãsa.Scđò ɔ istã diffinitio-
nẽ obstat,quia non ɔuertitur cũ diffinito.ɔuenit.n.arbitro:ar-

biter n.necessariò tenetur ius reddere,l.3.§.j.ff.de arb. Sol.uer
bum,necessariò intelligitur respectu partium,non iudicis. Nã
44 iudiciũ† redditur in inuitũ,l.inter stipulantẽ,§.j.ff.de uerb.ob.
Arbitrium uerò uoluntariè subitur,fm Mod.in auct. ɔsidera
q. etiã arbitriũ reddi ur in inuitum.licèt.n. compromissum sit
uoluntariũ in quam personam fiat, tñ ipsum compromittere
causatiuè est necessariũ ad effectũ effugiendi iudicij,fm Bar.
in rub.C.de pact.& do.Ant.hic.Itẽ laudum arbitri ẽt fertur in
inuitũ,l.cũ antea.&.C.de arb.Præterea sequeret, q. si actor &
reus cõsentirent in iudicem non suum, prout pñt laici liberè,
c.significasti,& c.si diligenti,j.de foro comp. q. isto casu corã
eo nõ esset iudicium, quod est manifestè falsissimum, ut dicã
in c.j.j.eo. Quintò collige aliã diffinitionem. Ista etiam vr fal
sa,fm Dec.qa conuenit decreto, & sic nõ ɔuertitur. Huic dif-
ficultati respõdet Basig.q. sequutus postea fuit Dec. q. diffini-
tio Pan.debet intelligi de iudicio largè, prout cõuenit etiã de
creto,qđ nõ credo uerum per ea,quę s̃. dixi.Respondeo ergo
aliter,q. illud uerbũ,coram iudice,tollit,ɔrium; nam discussio
quæ fit ĩ decreto,fit ab ipso iudice,d.§.ne passim. Discussio ue
45 rò in iudicio propriè fit corã iudice, ut dicit Abb.† Sextò colli
ge,q. ante litẽ contest.non dr propriè iudicium. Alleg.Pan.gl.
in l.iudiciũ soluitur, ff. de iu.& tex.in l. amplius non peti,ff.rẽ
ratã haberi. Pro ista conclusione Mod. hic adducunt infinita.
Tu adde gl.in l.cũ fundus,in prin.& ibi cumulat Alex. ff.si cer
tũ per.& gl.quam ibi no. Abb.ad statutum, in c. super qõnum
in prin.in uerbo,litis exordium,s̃.de off. deleg.Et ex ista ɔclu
46 sione oriuntur tres aliæ.Prima,†q. litis contest.est caput, & la-
pis angularis iudicij,fm Pan.post Bal.in ca.j. j.de lit.cõte.& p
d.Ias.in l naturaliter,§.nihil cõe,col.24.ff.de acq.pos.Secunda,
q. oia quæ fiunt ante litẽ contest.dñr præparatoria iudicij, de
cuius ueritate dixi s̃. Tertia,q. ante litẽ contesta. iudicium dr
futurũ,de quo per Bar.in l.si post litem,ff.de excep. Contrariã
opi.tenet gl.in rub.C.de in ius uoc.& Ang.in l.C.eo.Discutia-
mus fundamenta pro ista parte,cõtra communem, adducitur
primò tex.i §.fi.Inst.de pœ.teme.lit. Huic respondet Dec.q. il
le tex.facit pro,non contra,ponderando tex.ibi, & in uersi.in
stituendatum actionũ, qđ est futuri temporis.Ista solutio non
placet,qa nõ sequitur. actio nõdum est instituta, ergo iudiciũ
non est inchoatum. Hęc.n. consequentia confunditur ex illo
tex.dũ dicitur principium, quod non potest subsistere, nisi da
to aliquo ente,l.eius qui.ff.si cer. pet. Ego afr respondeo, q. iu
dicium dr inchoatum ante litem cont. tñ non est propriè iudi
cium,sicut non tenet ɔñtia,domus est inchoata. ergo est pro-
priè domus,l.j.§.cęperit.ff.de poss.facit,quia nõ valet arg.a fm
quid ad simpľr, qñ fm adiacens alterat primum, l.si hõ mor-
tuus,ff.de verb.ob.Bar.in l.Lucius,§.quæsitũ,ff.de leg.3.plenè
tradunt Senen.in rub.ff.de vu g.& pup.Secundò ɔ cõem adij-
citur tex.in l.vbi cęptum,ff.de iud.iuncta l. si quis postea, eod.
tit.& c.pen.j.ti.prox.Huic respondet Dec.dupliciter. Primò,
quod illa iura loquuntur largè, vel secundò, quòd loquuntur
quantum ad effectum præuentionis. prima solutio non est rea
lis,secunda non hẽt annexam rationem, quare magis dicat iu
dicium respectu præuentionis, quàm respectu aliorũ casuum.
Ego statim aliter rñdebo. Tertiò ɔ communem obstat tex.in
l.is,qui se obtulit.ff.de rei uẽd.& in l.si is,qui Romæ,ff.de iud.
ubi reus litem cõtestando dicitur acceptare iudiciũ,quod cer-
tè non posset acceptare si nõ est, d.l.eius, qui in prouincia, ff.si
certum petatur.hic tex.valde stringit. quid tenendum?ego p
clara resolutione oium facio tres conclusiones. Prima conclu
47 sio,†ante litem contestatam iudicium dicitur inchoatum, sed
nondum formatum, vt probaui supra in prima cõtinuatione,
& ita loquitur bonus textus in d.§.finali. Instit.de pœna teme
re litigantium. ¶ Secunda conclusio, post citationem ante li-
tem contestatam respectu iudicis & actoris, dicitur iudicium,
non autem respectu rei.ita procedit textus in dicta l.is, qui se
obtulit,& in dicta l.si is,qui Romæ. Hinc est,quòd respectu a-
ctoris & iudicis per solam citationem inducitur præuentio,di
cta l.ubi cœptum. non autem respectu rei,qui alias habeat ius
declinandi forum,l.non uidetur,ff.eodem.tradit plenè Fel. in
cap.ex tenore,supra de rescr. Hinc est quod actore contuma-
ce post citationem potest reus petere se absolui ab instantia iu
48 dicij.auct.quod fieri. C.de dilat. † Tertia sit conclusio,post li-
tem contestatam iudicium dicitur formatum,tam respectu iu
dicis,quàm actoris & rei. ita procedat tex.in ca.forus, de uer-
bor.sign.& ita procedat communis opin. Præmissa inducunt
ad duas quæstiones,stat statutum in ciuitate, quòd minor 25.
annis,maior tamen 18. habeat legitimam personam standi in
iudicio:quæritur nunquid virtute præsentis statuti, si maior 18.
fuerit confessus debitum ante litem contest.an contra eũ pos-
sit fieri præceptum de soluendo tanq̃ ɔ confessum in iudicio
iuxta l.si debitum,ff.de iud.vr q. non, quia statuta sũt propriè
intelligenda:cap.in nostra,j.de iniur.l.quicquid astringendæ,
ff.de verb.obl.Modò ista confessio,cum sit facta ante litẽ con-
test.non videt facta in iudicio, ergo statutum non habebit lo-

eum in casu nostro & ita decidit D.Sign. de Homo. ɔs.163.in-
cip. Statuto ciuitatis Mediolani.Istam dec.dãnat Dec. tali fun
49 dimento.cui conceditur, qđ † est plus. non dēt negari qđ est mi-
nus,l.non debet, ff.de reg.iu.[plus aũt est esse in iudicio ꝓprio,
ſm eum,q̃ i iudicio improprio & extraordinario , arg.gl.in l.j.
C.qui admit.] Considera,q ab isto fundō faciliter pōt defendi
opi.Sign. negando quantū ad terminos q̄otus nostræ minorē
conclusionem.nam vbi non seruatur ordo iudicij.ibi fraus est,
& non maturitas consilij , vt scribit Hiero. super Hieremiam,
quē refert Fely.in c.ecclesia S Mariæ,13.col.de const. ergo po
terunt moueri statuentes ad concedendū , q maior decem &
octo annis possit stare in iudicio ordinario, q a ibi cessant frau-
des,non autem i iudicio extraordinario , in quo facillimē pos-
sunt minores decipi.Ex alio tamen pōt redargui opi. Do.Sig.
quia si per statutū conceditur confiteri post litem cōtest.& sic
post principium litis,a fortiori debet esse licita cōfessio ante li-
tem cōtest.& sic in principio litis,aliàs diceretur occasio calū-
nijs & protelationibus litium,contra c.finem litib.]. de do.&
contu.Secundò infertur ad aliam q.Dicit statutum,q forensis
non audiatur, nisi satisdederit ante litem conte. de expēsis re-
stituendis in casu succumbētiæ:forensis non satisdedit.Dubita
tur,an iudiciū sit nullum?Præmissa faciūt,q non, quia ante li-
tem cont.nō est iudicium,ergo qđ non est , vitiari non pōt,l.si
sub ɔdōne,§.post defectum,ff.de inu.rup.& irri.test.Et ita de-
terminat Bal.in l.arbitro,ff.qui satis.cog.& sequitur Alex.cōsi.
77.col.2.vol.2. credo, q ista decisio nō sit vera, posito, q reus
opposuerit,& petierit satisdationē sibi præstari , iuxta doctri-
nam Bar.in l.1.§.sublata,ff.ad Treb.& Pau.de Ca.& Mod.in l.
vniuersa,C.de precib.Imper. offeren.moueor,quia ante litem
cont.est iudiciū inchoatum.Item ex parte iudicis & actoris dr̄
iudicium,vt sup.probaui.Ergo subest aliqđ iudiciū,qđ possit vi
tiari,s.principiū iudicij:& id succedit illud,quæ malo inchoata
sunt principio, vix est vt bono peragantur exitu , vt dicit text.
in §.sed non aliter, in Authē.vt iud.sine quoquo suffra.¶ Septi-
mò no.q ɔfessio facta ante litem cont.dr̄ facta in iudicio,l.vo-
luit,cū gl.ff.de interr.act.De hoc remitto me ad ea quę dicen-
tur in c.at si clerici ī prin.& ibi late Pan.col.2.& 5.].e.¶ Octa-
uò & vltimò nota etymologiam iudicij traditam in d.c. forus,
50 vel aliter,dic†q iudicium denominatur a iudice tanquam di-
gniori,& potentiori,secundū Bal.hic.Bene facit l.cum quęrit,
ff.de sta.hom.& quæ tradit Bar.in rub.ff.sol.mat.¶ Tertiò quæ
ro,quare dictum sit in rub.de iudicijs,& non de iudicio?r̄ndet
Pan.quia multiplex est iudicium.sunt qui dicunt,q solutio nō
tenet,quia dr̄ in ff.de no.ope.nun.& tamen multiplex est nun
ciatio,l.de pupillo,§.meminisse.ff.de nou.ope.nunc.Sed istud
parum ad propositum,potius enim tendit ad arguendum au-
thorem Digestorum,quam rationem Pan.& quia vnica tantū
est nunciatio,quæ tribus modis practicatur,vt dicit̃ in d.§.me-
minisse. Vel aliter dico, q habito respectu ad singulas species
iudiciorum rectè fuit dictum de iudicijs: habito verò respectu
ad ipsum genus,rectè etiam fuisset intitulatum de iudicio , ca-
51 piendo iudicium in genere.Nam †posito genere,posita ēt dici
tur qualibet eius species,l.si quid earum, §. inter emptū,ff.de
leg.3.¶ Iuxta hoc quæro,quotuplex sit iudicium Pan.respōdet
triplicem esse iudiciorum subdiuisionem . Prima aliud crimi-
nale,aliud ciuile.esset hic vidēdum,[quomodo ciuile cognosca
tur a criminali,sed q a Abb.].ordine postposito examinat, ibi
reseruo.Secunda subdiuisio,aliud ordinarium, aliud extraordi
narium.aduerte hic,inquantum Abb.pro extraordinario iudi
cio alleg.tex.in c.nouit.j.eod.Videtur enim velle q iudicium
denūciationis iudicialis,de quo loquitur ille text.dicatur extra
ordinarium.istud videtur falsum,ſm Do.And.Basigna.hic,q a
in tali denunciatione proceditur ordinariè secundum Bart.in
extrauag.ad reprimendum,in verbo,de plano . Considera,q
videtur errare.primū in iudicio denunciationis iudicialis pro-
ceditur officio iudicis,vt tenēt omnes in d.c.nouit, per text.in
l.j.§.quod aūt,ff.de off.præfec.vrb. ergo contra ordinem iuris,
quo cauetur vt nemo agat sine actione , de quo statim dicam.
Præterea vt fatetur Pan.in d.c.nouit,pen.col.in iudicio denun
ciationis iudicialis non seruatur exactus ordo iudiciorum , er-
52 go &c.¶ †Quæro ergo qūo discernatur iudicium ordinarium
ab extraordinario.R̄ndeo dupliciter,ſm Bald.hic.omne iudi-
cium,in quo proceditur officio iudicis,dicitur extraordinariū,
ſm gl.in l.si sacco,ff.vt in poss.leg. in l.cum filiusfamilias,ff.si
cert.pet.vbi videas Alex.quæ fere omnia adducunt Mod. Ad
idem facit tex.cum glo.in l.salarium,ff.manda. in l.1.§.ex hoc
rescripto,ff.de ventre inspi.& tex.cum glo.in l.j.in princ. ff.de
admin. tut. Ratio conclusionis est, quia regulariter nemo ex-
peritur sine actione,l.si pupilli,§.videamus,ff.de nego.gest.vbi
ergo agitur ex officio sine actione, agitur contra regulas iuris,
ergo erit iudicium extraordinarium , vel secundum Bal.dicit̃
extraordinarium,quia ubi proceditur officio iudicis,nō atten-
53 duntur apices iuris.Secundò † respondeo,quòd vbicunq; pro-
ceditur seruato iuris ordine , siue seruatis regulis iuris, dicitur

iudicium ordinarium, vbi verò ecōtra proceditur , dicitur ex-
traordinarium,secundum Moder.hic,per tex. in l.in causæ,in
prin.ff.de minoribus.Hinc est priuilegiū ,[quia est priuata lex,
c.priuilegia,3.dist.dicitur ius extraordinariū,secundum Bald.
in l.pecuniam,per illum tex.C.de priuil.fisci . Tu verū aduer-
te,quòd tex.in d.l.in causæ,potius probat, q illud dicatur iudi
cium extraordinarium , quod in subsidium iure quodam spāli
intentatur,quod verò cōmuni iure exercetur,illud dicitur or-
54 dinarium.¶ †Quęro iuxta præmissa,an iudicium inquisitionis
dicatur ordinarium,vel extraordinarium . Super illo articulo
variæ sunt Doctorum sententiæ. Prima fuit opinio Innocē.in
c.cum oporteat,].de accusat. quòd sit iudicium extraordina-
rium.istam sequuntur Panor.& cōmuniter Cano.hic, sequun
tur etiam *communiter* Legistæ post Bart.in l.si maritus,§.si autē
exiens,ff.de adul Bald.Ang.Pau.de Cast.in l.1. C.de libe.& eo
rum lib.Bald.in l.1.§.initio,ff.de offic.pręfec.vrb.& in l.etiam,
C.de furt.Ang.in l.ea quidem,C.de accus. Et ante istos idē te-
net glos.in c.qm̄ contra falsam.].de proba.in c.multi, 2 q.3.in
cap.14.quæst.4.in cap.cum speciali,in versi.a iudice, de appel.
& in l.qui falsa,vel varia,ff.de testib. Et pro ista parte cōsuluę-
runt Cald.consil.1.sub rub.de accu.& consil.1.de pœn. Anch.
cons.111.incip.Plura.Fulg.cons.136.incip.In causa. & 107.Vi-
sis.& Cęp.cons.65.Super articulo. Pro ista parte adducitur pri
mò.illud dicitur iudicium extraordinarium,quod cōtra regu-
las iuris intentatur. Iudicium inquisitionis formatur contra iu
ris regulas,ergo erit extraordinarium.maior propositio fuit su
pra probata,minor sic ostenditur. Ad esse iudicij requiruntur
tres personæ,vt supra probaui, in iudicio inquisitionis nō sunt
nisi duæ.Item in iudicio inquisitionis proceditur lite non con
test.d.c.qualiter & quando.ergo contra ius, videlicet cōtra ti-
tulum].vt lite non contest.& quòd procedatur cōtra ordines
iuris,firmat Panor.in cap.exhibita,].co.& in c.cum clamor,].
de testi.Huic fundamēto r̄ndet primo loco Aret. quòd minor
ista propositio non est vera,quia in iudicio inquisitionis adest
fama loco accusationis. Secundò,quia non est bona cōsequen-
55 tia,proceditur lite non contest. ergo est extraordinariū. † Nā
in iudicio accusationis , vbi agitur ad pœnam citra relegatio-
nem,proceditur lite non contest.l.absentem,ff.de pœn.& l.ab-
sentem,C.de accusat.& tamen iudicium accusationis est ordi
narium:tamē Are.non probat istud vltimum , q iudicium ac-
cusationis,in quo proceditur lite non contest. dicatur ordina-
rium.imò ego dicam, q est extraordinarium, quia contra or-
dinem iuris.Secundò r̄ndet Dec. q licèt in iudicio inquisitio-
nis non procedatur cum tanto ordine, sicut in iudicio accusa-
tionis ordinario,tamen proceditur cū aliquo ordine: ergo de-
bet ēt dici ordinarium , quia plus & minus non inducūt diffe-
rentiam specificam,l.fin.ff.de fund.instru.Facit quod dicit Io.
de Ana.in cap.qualiter & quādo,j.].de accusa. col.5.vbi dicit,
quòd iudicium inquisitionis absolutè est ordinarium,sed com
paratiuè ad iudicium inquisitionis est extraordinariū. Ista so-
lutio Dec.cōtinet fallaciam, quia plus & minus in materia tan
tum non inducunt differentiam specificam , vt parua nauis,&
magna nauis.Ita loquitur d.l.fin. sed plus & minus in forma be
ne faciunt differentiam in specie, vt nauis & pelus, siue cōca.
Nam forma est illa , quæ dat esse rei,l.Iulianus, ff.si quis omis.
cau.testa.ergo vbi diuersa forma,ibi diuersa essentia. in propo
sito iudicium ordinarium,& extraordinarium differūt in for-
ma, ergo benè plus & minus facient talia iudicia differre spe-
cie . ¶ Secundò,posito,quòd non differant specie,non conclu-
dit solutio sua,ergo utrunque ordinariū dicitur,quia stant ista
simul,quòd vnum sit extraordinariū , & aliud ordinarium,ta-
men vtrunque iudicium,sicut scapha, & nauis,vtraque tamen
nauis.¶ Secundò principaliter facit.Iudicium,quod iudicis of-
ficio expeditur,dicitur extraordinarium. Iudicium inquisitio-
nis expeditur officio iudicis , ergo extraordinariū , maior fuit
supra probata:minor est uera.d.c.qualiter & quando,ergo con
clusio uerissima. Huic respondet subtiliter Dec. fallacia est in
maiori:nam illud,q dr̄ iudicium esse extraordinarium,qñ agi
tur officio iudicis, procedit quando agitur ad utilitatem priua
tam,tunc.n.offenditur regula l.si pupilli.§.uideamus, ff.de ne-
go.gest.Sed ubi agit̃ ad utilitatem publicā, ut delicta puniant̃,
dicitur agi ordinario iure,l.congruit,ff.de uff.præsid. ergo erit
ordinarium.¶ Tu aduerte, [quia fallacia est in sua responsione,
quia non sequitur,ordinario iure concessum est delicta puniri,
ergo iudicium est ordinarium, quia cōtra regulas iuris tale iu-
dicium ad puniēdum delicta concessum est . & istud].clarius
probabo.¶ Tertiò & vltimo ꝓ ista parte facit . illud dr̄ esse ex-
traordinarium,ius quod non competit,ubi est prouisum de or
56 dinario,d.l.in causæ, ff.de min ¶ †Iudicium inquisitionis ces-
sat,& non competit superueniēte accusatore,secundum Bart.
in d.§.si autem extraneus , ergo erit extraordinarium.¶ Huic
fundamento respōdent Mod.ut hic per eos.Vel aliter ego re-
spōdeo q l.in causæ,uult illud dici remediū extraordinarium,
quod a lege inducitur in defectū ordinarij nullo mō compe-
tentis,

tentis,uerū iudicium inquisitionis pōt intentari,& q. de iure sit
possibile reperire accusatorē,vt de se patet,ergo non erit extra
ordinarium.Et ita vides,q. fundamenta cōis sniæ de facili pos-
sunt curari. ¶ Secunda principalis opinio fuit eiusdē Inn.sibi cō
trarij in c.dilecto,ꝭ.de sent.exc.quod sit iudicium ordinarium.
& istam tenent Io.And.in c.2.de rescript.lib.6.Guil.de Cun.&
Alb.in l.ea quidem,C.de accus.potissimum fundamentum est
huiusmodi.Iudicium inquisitionis est a iure introductū, & ha-
bet certum & determinatum ordinem procedēdi,d.c. qualiter
& quando,ergo erit ordinarium.Comprobant Mod.sic:onera
a lege introducta,dn̄r ordinaria,l.j.C.de uac.mun.l. omnes,C.
57 de anno.& trib.l.10.Tu dic clarius,†onera a lege introducta,q̄
habent certam,& determinatam pręstationem,etiam respectu
temporis dn̄r ordinaria , vt declarat Bar. in l j.col.5.C. de mu-
lier in quo loco.lib.11.Idem ergo dicendum in iudicio inquisi
tionis a lege inducto cum certo & determinato procedēdi or-
dine.Huic fundamento rn̄dent Barb. & Mod. quod assumptū
est falsum,nam restitutio in integ.est inuenta a lege toto tit.de
in integ.resti.ff.& C.& s̄.eo tit.& habet certum ordinum ꝓce-
58 dendi,l.3.§.si minor,ff.de iureiur.¶ Item denunciatio†Euange
lica est a lege introducta cum certa forma procedendi,c.nouit.
ꝭ.eod.Et tamen ista sunt iudicia extraordinaria. Ego respōdeo
clarius,q. licet in iudicio inquisitionis seruetur certus ordo,nō
tamen seruatur regularis ordo iudiciorum.& isto respectu dici
tur extraordinariū.Non ob.simile de oneribus , quia illa certa
59 forma pręstationis a lege inducta,non est contra regulares† ꝑ-
stationes,quinimò si per accidens cōtingat imponi aliqua one
ra contra ordinarias prestationes, talia onera dicuntur extraor
dinaria,vt concludunt Bar.& Ang.in d.l.& Bertach.in tract.de
gabel.in j.char.& Gem.cons.116.col.1.in nouis. ¶ Alia & secū-
da solutio accommodatur per quosdam Mod. dicētes,quòd ip
sa inquisitio est remedium ordinarium,quia a lege inuentum,
sed eius iudiciū est extraordinarium.Istam solutionē improbāt
Mod.quia iudicium dicitur ordinarium vel extraordinarium
considerato remedio intentato,l.cum filiusfamilias,, ff.si certū
peta.Mihi etiam displicet: quia qua ratione isti dicunt inquisi-
tionem esse remedium ordinarium,quia inuentum a iure,pari
etiam ratione compelluntur fateri eius iudicium esse ordina-
rium,quia inuentum a iure. ¶ Tertia fuit quorundam opin.fa-
centium differentiam inter ius ciuile & canonicum, & dicen-
tium q. de iure ciuili procedit cōmunis opi. quia de iure ciuili
non est concessa inquisitio indistinctè,sed solum in quibusdam
casibus,de quibus in l.2.§.si publico,ff.de adulter.De iure verò
canonico procedit contraria opi.q. sit ordinarium,quia eo iure
est concessa indistinctè inquisitio,c.inquisitionis,c.super his, &
d.c.qualiter & quando,de acc.Et istam opi.tenet Bal.in c.j.col.
1.s̄.de of.ord.& in c.super literis,vlt.char.s̄.de rescrip.& in l.ea
quidem,col.10.C.de accus.Et Card.Flor.in clem.sæpe,ad fi.de
verb.sign. ¶ Istam opi.Bal.impugnant Arc.& Mod.quia etiam
de iure canonico non permittitur nisi pręcedente fama,& sic
non regulariter:sed ex hoc non meruit Bal.reprehēdi,quia etsi
ad esse formandę inquisitionis requiratur fama loco accusatio
nis,non tn̄ sequitur quòd inquisitio non sit regulariter permis-
sa,nam accusatio non conceditur sine inscriptione,c.super his,
infra de accus.Et tamen omnes concedunt iudicium accusatio
nis esse ordinarium,alias sequeretur,q. in mundo nullum esset
remedium ordinarium:quia nihil est,quod sine forma cōceda
tur,quæ forma propterea non facit,q. actus non dicatur regula
riter permissus,vt probat tex.in l.j.C.de sacrosan.ecc.& in §.di
sponat,in Auth.de nupt iuncta l.hac ꝯsultissima,C.de testa.Ex
alio tn̄ uidetur,q. Bald.potuerit reprehendi, quia non est bona
cōsequentia,indistinctè ꝯceditur inquisitio,ergo est iudiciū or
dinariū,q.a l cēt cōcedat indistinctè,conceditur ꝯ regularē or-
dinem iudiciorū.Ite tenet ꝯria, indistinctè non conceditur,er-
go est extraordinarium.patet,accusatio furti indistinctè nō cō-
ceditur,l.nō debet.ff.de dolo.l.si quis uxori.ff.de fur. probat ti.
ff.rer.amot.& tn̄ nullus dicit,q. accusatio de furto, nō sit reme
dium ordinariū.¶ Tenendo cōem,limita dupliciter.Primò, ni
si per statutum indistinctè concederetur inquisitio: tūc esset iu
dicium ordinariū,ſm Bart.& Ang.in l.si maritus.§.si extraneꝰ,
ff.de adul.Tunc.n.quia ex statuto oritur cōdictio ex lege,& re-
gulariter cōceditur,vr̄ ordinariū.Et sequitur Bal.in d.c.super li
teris,vt in vlt.char.& Arc.hic.Tu verò aduerte, quia nō vr̄ ve-
ra per ea,quæ s̄.dixi.Secundo,q.a nō vr̄ uerū , q. oriatur condi-
ctio ex statuto,nam per actione non puniuntur delicta publica,
Inst.de pub.iud.in prin.Item vbi statutum dirigeret vedere, iu
dici, nō orıretur condictio,ſm Pan.in c.j.in fi.s̄.de of.iud. tradi
tur in l.si soror.C.de col.¶ Secundò vltra scribentes limita , q̄-
do in iudicio inqsitionis assisteret coadiutor,seu promotor , q
seipsum obtulisset liti spontè non coactus , tunc esset seruādus
ordo iuris & diceretur iudiciū ordinarium.istud colligo ex his
quæ dicit.Pan.in c.cum clamor,col.pen.ꝭ.de testa.¶ Tertia sub
diuisio iudiciorum.Aliud spirituale quādo de re spirituali agi-
tur,c.exhibita.ꝭ.eod.Aliud temporale,quādo de re temporali

disputatur,c.venerabilis.ꝭ.eo.Aliud mixtum,quando de re tē-
porali annexa spirituali disseritur.Sed an illud vltimum sit ve-
rum.s.q. sit dare iudicium mixtum inter temporale & spiritua
le dubitat Pan.Et propterea reuoco in dubiū, vtrum iudicium
60 †super iure pa tronatus dicatur mixtum.pro cuius veritate ha-
benda necesse est inuestigare,an ipsum iuspatronatus sit spiri-
tuale,an uerò tpale,an mixtū.Super quo puncto duę sunt prin
cipales opi.¶ Prima fuit opi.Goff.in summa huius tit.& d Ant.
hic,q. iuspatronatus sit sua origine spirituale . Et ista opin.erat
cōis tempore Abb.pro ista opi. adducam octo fundamenta &
totidem pro altera.Pro ista opi. arguitur primo sic,Denomina
tio potius est facienda ab ordinaria natura,quam ab accidenti.
l.3.de tute.c.requisisti,ꝭ.de testa.ius autem patronatus origino
61 est spirituale†,quia non potest uendi.ca quia clerici.c. de iure,
ꝭ.de iurepatr.ergo iudicium super iure patronatus erit spiritua
le attenta originaria natura rei,super qua fit iudicium.¶ Circa
istud fundamentum aduerte.Primo non videtur probari quod
iuspatronatus sit spirituale ex eo,quia vendi non possit,nam li
ber homo non potest vendi,toto tit.ff.& C.ad leg.Iul.pec.& ta
men liber homo,& iudicium super statu eius,non sunt spiritua
lia.patet,quia de statu hominis cognoscit laicus,l.quoties,C.de
iud.cum sim.¶ Secundò aduerte,in quantum Pan. reprehēdit
d.Ant.ea ratione,quia antequam ecclesia dispensaret cum lai-
cis,vt haberent iuspatronatus in ecclesijs,non erat ipsum ius in
rerum natura,ergo fuit originatum ſm eum cū qualitate tem
poralitatis.Ista consideratio ſm quosdam nō videtur vera.pri-
mò,quia nū probabitur lege,nec ratione.ergo erubescimus cū
sine lege loquimur,l.illam,C.de colla.Secundò , quia antequā
dispensaretur cum laicis,erat cōcessum iuspatronatus clericis.
Allegant isti tex.pro hoc in c.3.ꝭ.de iurepat.quia nihil penitus
facit.Et ideo proprio ligone isti sunt feriēdi,quia ipsi, nec legē
nec rationem pariter adducunt.Ego teneo,q. cōsideratio Pan.
in hoc sit vera.probo,ab eadem potentia causæ debet par effe-
ctus procedere.l.si socer,in fi.ff.sol.mat.per quam ita dicit Bal.
in l.ꝯuenticula.C.de epis.& cler.Causa autem productiua iuris
patronatus fuit,vt homines allicerentur ad fundandum,dotan
dum,& cōstruēdum,ecclesias,ſm gl.in c.cum dilecti, in gl.ma
gna,ꝭ.de iurepat.quę causa est proportionabilis,& ęqualis tam
in laicis quam in clericis.Ergo concludendū, q. vno & eodem
tempore iuspatro.fuit concessum,tam laicis q̄ clericis.¶ Secun
62 dù,†iuspatronatus est concessum laicis de gratia,c.6.de iurepa.
ergo non est temporale:quia si esset tēporale, fuisset cōcessum
de iure.Sol.tenet ꝯria,est concessum de gratia,ergo non est tē
porale,sed nō sequitur,ergo est spirituale.quia si dicamus, q. sit
annexum spiritualitati,erit concessum de gratia.sicut enim lai
ci non sunt de iure capaces spiritualium.c.sacrosancta.c.Messa
na.de elec.ita nec connexorum.c.quanto.ꝭ.eod.¶ Tertio,quæ
religiosis adhęrent,religiosa sunt.l.quæ religiosis.ff.de rei uēdi
ca.Comprobatur.qui adhęret Deo,vnus spiritus est cum eo.c.
damnamꝰ,s̄.de sum.Trin.& fi.cath.c.debitum,ꝭ.de biga.Ita er
go iuspatronatus adhærens spiritualibus,erit spirituale. Sol.ex
mente gl.in d.l.quę religiosis. adhęrentia rei religiosæ , quorū
separatione res religiosa deterioratur,vel extinguitur, dicūtur
relig.osa,tanquam aliquod esse tribuant rei religiosę.Adhęren
tia verò rei religiosę,vel spirituali,quorum separatione res ipsa
religiosa melioraretur.non dn̄r religiosa.ita vult glo.ibi,ut pro
posito,sublato iure patronatus ab vna ecclesia,illa reducitur in
libertatem,secundum Pan.in c.querelam,s̄.de elec.ergo iuspa
63 tronatus tanquam adhęrens nō erit spirituale. ¶ †Quartò facit
in spiritualibus non est licita transactio.c.super eo,de trans. su-
per iurepatronatus:non etiam licet trāsigere, c.propterea,eo.
tit.ergo iuspatronatus est spirituale.Solutio, falsa est ista conse
quentia.Nam super adulterio non licet transigere.l. trāsigere.
64 C.de transac.tamen adulterium non est spirituale.¶ † Quinto
facit.in temporalibus nō cadit simonia,secundum Pan.in rub.
65 infra de simo.& Bart.in l.1.ff.ad leg.Iulian.de amb.verùm† su-
per iurepatronatus cadit simonia,c.veniens,& ibi no.Pan.in f.
de test.glo.in summa.1.q.1.ergo est spirituale.¶ Sextò facit,cau
sa iurispatronatus est summaria,quia adhęret spirituali , cle.di-
spēdiosam,de iud.ergo vr̄,q. etiam dicatur spiritualis.¶ Ad ista
duo rn̄deas,q. si dicamus iuspatronatus esse annexū,sequentur
suprascripti effectus,quia in annexis spūalib.cadet simonia , &
causa erit summaria.d.c.quanto.& q. in annexis spiritualib.ca-
66 dat etiam simonia,probatur † in iure sepulchrorum cadit etiā
simonia,ſm Rom.cons.369. & tamen ius sepulchorum dicitur
annexum spiritualitati,vt no.gl.in d c.quāto . ¶ Septimò facit,
secundum An.Sicu.hic qualitas effectus demōstrat qualitatem
causæ producentis,l.quod si nolit.§.qui mācipia.ff.de ędil.edi.
Sed sic est,q. iuspatronatus est causa productiua electionis.c.2.
in verbo,eligunt,& c.a nobis.de iurepat.quę electio est spiritua
lis,c.Messana.s̄.de elec.ergo & ipsum iuspatronatꝰ erit spiritua
le.Solut.minor est falsa,vt patet ex his quę scribit Pan.in d.c.2.
¶ Octauò & vltimò ego arguo sic, propter quod vnumquodq;
tale,& illud magis,auct.multo magis,C.de sac.sanct.Sed sic est
quòd

quòd medio iurispatronatus causatur institutio, q̃ est spiritua-
lis,c.1.& c.auctoritate.j.de instit. ergo & ipsum iuspatronatus
erit spirituale. Facit simile,medio ignis causat calor,ergo ignis
magis calet,quòd autem iuspatronatus causet institutionem,
ꝓbat in c. decernimus.16.q.7.vbi dicitur, quod sine p̃sentatio
ne patroni institutio nõ valet. Solutio.regula authẽ. multò ma
gis,procedit qñ aliquid est tale immediatè, & nullo extrinsec⁹
considerato,ꝑꝑ qđ vnũquodq; tale,& illud magis.& ita proce-
dit exemplum de igne. Sed secus est, quando est tale mediatè,
& aliquo extrinsecus cõsiderato,vt est institutio , quę causatur
immediatè ab episcopo,medio tamen pręsentationis. Tolle ẽt
exemplũ.tu studes,quia pater te generauit.ergo pater tuus stu
det.non valet consequentia,quia alia extrinsecus requiruntur,
quam pater.¶ Secunda fuit opinio Pan.& sequacium, q̃ iuspa-
tronatus origine sit temporale annexum spiritualitati,& q̃ iu-
dicium super iurepatronatus dicatur mixtum. Circa istam opi.
sunt videnda tria. Primò,quare dicatur annexum. Secũdò, qua
re mixtum. Tertiò,vtrum fundamenta huius opi. sint vera. Cir-
ca primũ do. Ant,hic,& in d.c. quanto,rñdet,q̃ dicitur annexũ
ꝑꝑ accidens,quia fuit cõicatũ laicis. Ista ratio est falsa,quia se-
queretur q̃ iuspatronatus concessum clericis,non diceretur an
nexũ,qđ est manifestè falsũ,d.c.quãto. Pręterea eisdẽ rõnibus
ꝯfundit ista ratio,quib.fuit improbata opinio principalis eius-
dem d. Antonij. ¶ Secũda ratio assignatur per Pan.hic,quia ius-
patronatus parat viam ad obtinendam institutionem spiritua
lem.c.quod autem , de iurepatronatus. Ista ratio reprehẽditur
per quosdã Mod.hic,quia est ipsa praesentatio, quę parat viam.
& aliud est pręsentatio,& aliud iuspatronatus,c.consultationi-
bus,de iurepat. Tu defende rationem Pan.& dicas, quòd iuspa
tronatus producit istum fructũ, qui appellatur pręsentatio.d.
c.consultationibus. Et sic iuspatronatus medio praesentationis
parat viam ad institutionem,sicut obligatio medio actionis pa
rat nobis viam ad consecutionem debiti, Inst.de oblig.in prin.
¶ Secundò habes ex ista ratione notare,q̃ pręparatoria & prae-
parata dicuntur cõnexa.pro quo notabili videas consiliũ Alex.
67 63.quod incipit, Circa primum,col.fi.in j.vol.¶ † Circa secun-
dum,quare dicatur mixtum,respondet Pan. quia participat de
spiritualitate & temporalitate , nec magis accedit ad alterum
extremorum. Tu aduerte,quia in iure non reperitur tex. qui di
cat iuspatronatus esse mixtum,secundum Car.in rub.j.de iure
patrona. Secundò aduerte,quia si participaret de spiritualitate
non dẽret dici mixtum,quia natura spiritualitatis est , quòd to
tum ad se trahat:& sic tota in toto, & tota in qualibet parte to-
tius.c.1.de cõsecr.eccl.vel alia.vnde melius apparet annexum,
quam mixtum. ¶ Circa tertium adducitur primò per Pan.tale
fundamentum,per praesentationem patroni nullum ius acqui
ritur praesentato. c.cum autem.c.quod autem.c.pastoralis. inf.
de iurepatro.ergo nõ est spirituale. Circa istud fundamentum
aduerte ad quatuor.primò,quia tex.i c.quod autem,non pro-
bat. licet enim dicat negotiũ per praesentationẽ inchoari, non
tamen aperit verũ tale iudicium dicatur spirituale vel tempo
rale: imò uidet probare,q̃ sit spirituale,ſm Moder. arg.l.ora-
68 tio.ff.de spons. Tu confirma,q̃ †idem iudicamus de re destina
ta ad actũ.quod de ipso actu.l.4. ff.de fundo dota. & quia si fi-
nis est spiritualis,ergo etiã principium.nec dicamus , q̃ vnum
totũ integrale,qđ constat ex principio,medio, & fine,censea-
tur diuerso iure,cõtra regulam l.eum,qui aedes.ff.de usucap.&
c.maiorib.j.de praeben. ¶ Secũdò aduerte,quia tex.in c. cũ au
tem,nõ uidetur bene induci per Pan.quia uidetur,q̃ si non li-
cẽt uariare , seu melius accumulare , q̃ cẽseretur ius acquisitũ
praesentato.istud est euidenter falsum, nã clericis patronis nõ
licẽt uariare.d.c.cum autẽ. Item patrono laico, q̃ scienter prę-
sentauit indignum,nõ licẽt alium accumulare, secũdum Pan.
in c.cum vos.s.de offic.ordi. Itẽ patrono laico iurãti in prima
pręsentatione de nõ variando,nõ licẽt accumulare , secũdum
Lapum,allega.78.col.4.& Pau.de Cast.cõs.62.incip. Venerabi
lis vir.col.2.& sensit Bart.in sui generalitate,i l.omnes populi,
in 3.q.vet.circa tertium. ff.de iusti. & iu.licẽt Alex.cõs.16.in-
cip. Põderans,vol.3.teneat oppositum , quorũ opiniones alias
sic cõcordabam, ut opinio communis procedat, episcopo no
lente admittere secundã praesentationem , ne sit auctor periu
rij:opinio verò Alex. procedat si episcopus admiserit cumula
tionem,quia multa facta tenent,quę fieri nõ debebant,cap.ad
apostolicam. inf. de reg.l.patre furioso.ff.de his,q̃ sunt sui,vel
69 alie.iu.† Item si patronus praesentet secundum,& dicat se rece
dere omninò a praesentatione primi, nõ valet secunda praesen
tatio , secũdum Lapum in dicta allegatione 58.Et tamẽ in istis
casib.non acquiritur ius praesentato in beneficio. Tu salua Pan.
& dicas,q̃ voluit arguere a cõtrario hoc modo;nõ licet uaria-
re,ergo,nõ est acquisitum ius,a contrario vbi est acquisitũ ius
nõ licet variare.& istud bene verum est,vt no.in l.serui electio
ne,in princ.ff.de lega.j. & in l.apud Aufidiũ.ff.de opt.leg.non
autem voluit arguere,ergo vbi non licẽt variare,est acqsitum
ius.¶ Tertiò aduerte,quia nõ videtur verum,quod per pręsen
tationem non acquiritur aliquod ius. Et in contrarium est tex.
in c.dilectus.s.de of.deleg.& in c.cum Bertholdus.j. de re iud.
& ibi Pan.concludit,q̃ pręsentato , si solus est, acquiritur actio
contra Episcopum,vt eum instituat. Item ei acquiritur actio ad
70 expellendum †intrusum.si verò sint plures pręsentati, omnib⁹
acquiritur actio contra episcopũ,vt vnum ex eis instituat,arg.l.
cum quidam,ff.de leg.2. Fortius probat tex.i d.c. cum Berthol
dus. Praesentato, cuius praesentatio fuit reiecta,si sit idoneus,ac
quiritur actio contra episcopum,vt eum instituat,& illum tex.
ad hoc no.Bal.in Margarita sua,in versic.patronus , & Rota de
71 cis.212.inci. Secundum omnes,sub tit.de iurep. ¶ † Item praesẽ-
tato quem episcopus distulit instituere , competit actio contra
episcopum ad interesse.c.pastoralis ,& ibi not.Abb.j.de iurep.
Item vigore clausulae,si non est alteri ius acquisitum, excludit
impetrator, vbi aliquis est praesentatus,secũdum Rotam decis.
16.sub tit.de praeb.in nouis. Et ideo taciturnitas pręsentationis
vitiat rescriptum,ad beneficia secundũ Fel.in cap.in nostra, co
rollario 28.s.de rescrip. Sol.per praesentationem nullum ius ac
quiritur.s.in beneficio,seu in re.ita loquitur Pan.hic.quod etiã
ostendit illud verbum,spirituale,de quo per Abb. Praesentatio
72 †enim non tribuit ius respectu tituli,vt etiam dicit Abb.in d.c.
pastoralis,col.j.sed ad rem.idest ad petendum se instituti,bñ ac
quiritur ius.& ita loquuntur praeallegata, q̃ etiam firmat Abb.
in d.c.dilectus,& in c.quoniam,i 10.q. j.de iurep.& Lap.alleg.
8.incip. Pręsentatus. Et ideo dicebat Cald.cons.9.super tub.de
73 iurepat. †quòd per pręsentationem contrahuntur sponsalia de
futuro,q̃ tamen procedit accedente consensu praesentati,aliàs
non l.2.ff.de spons.& sequitur Cald.cons.17.incip. Pręsentato,
sub eo.tit.de iurep. Et seruñt,quę cumulat Cur. cons.65.col.4.
¶ Quartò aduerte, quia dato quòd non sit acquisitum aliquod
ius praesentato in beneficio,non tamen.rectè infert, ergo iuspa
tronatus sua origine nõ est spirituale. Ita mordet Dec.Pan. nõ
tamen istud aliqua ratione probat. Ego autem probo illationẽ
hãc fore falsam,per tex.in c.si tibi absenti,de prębend.in 6.vbi
per collationem factam absenti nullum ius acquiritur in bene-
ficio,& tamen collatio est spiritualis.imò etiam si per pręsenta
tionem non esset acquisitum ius ad rem , etiam no teneret illa
tio Pan. Nam per postulationem non acquiritur ius etiam ad
rem,quia postulatio innititur gratiae.c.j.& ibi gl.de postul. Prę
lato.in 6.& tamen postulatio saltem solẽnis videtur actus spiri
tualis,c.le.dispẽdiosam,de iud.¶ Vltra Pan. pro ista parte Aret.
adducit tria fundamenta , quę effectualiter non sunt nisi duo.
74 ¶ † Primò sic,iuspatronatus possidetur a laicis.c.ꝯsultationibus
de iurep.ergo non est spirituale,quia spiritualia non dñr possi
deri a laicis,sed detineri,c.cum apostolica,& ibi no.d.Ant. j.de
his,q̃ fiũt a p̃la. Huic argõ rñdet Dec.tripl̃r. Primò, q̃ nõ est ve
rũ,q̃ iuspatro.possit possideri a laicis indistinctè , sed solũ a pa-
tronis,& de grã.ista rñsio nõ satisfacit,quia nõ eneruat vim ar-
gumẽti. Stat.n. verum argm̃ adhuc in oib. patronis laicis.¶ Se-
cundò,q̃ a ẽt concessum est iuspatro.possideri ab oib.laicis indi
stinctè, Nec ob.q̃ rõ cõcessionis,vt excitent laici ad fundandũ
& dotãdũ ecclesias,de qua per gl.in c.cũ dilectus , de iurepatr.
solũ militet in patronis;quia verũ est,anteq̃ ecclesia sit funda-
ta & dotata.& sic añ constitutũ iuspatronatus,sed postq̃ iuspa-
tronatus est creatũ,tunc postea a quocunq; laico possideri põt.
ca.j.cum seculum.ca.ex literis.j.de iurepatr. Et quia ius semel
75 † effectũ laicale, dẽt perpetuò durare laicale.l. pater.§.11.ff.de
leg.3. Secundò rñdet,q̃ in d.c.consultationib.verbũ possidere,
dẽt exponi.i.detinere,vt in l.stipulatio ista.§.haec quoque.ff.de
verb.obl.ista secunda solutio est peior prima. Nam ad detenta
torẽ,vt est creditor habens cũ vniuersitate iuspatr.in pignore.
76 Itẽ ad sequestrũ detentatorẽ†non spectat praesentatio.ca. cum
Bertholdus,de re iud.no.Abb.in c.examinata.j.eo.ergo dũ dr̃
77 in d.c.consultationibus,q̃ †ad possessorẽ spectat ius pręsentan-
di,dẽt intelligi de verò possessore,& non de detentatore. Prae-
terea detentatores non faciunt fructus ẽt consumptos suos.l.j.
C.de pac.pig.l.vt legatorũ.ff.ex quib.cau.in poss.eatur.& tñ dr̃
in d.ca.consultationibus,q̃ praesentatus a possessore institutus
nõ dẽt remoueri,quia ad bon.efidei possessorẽ spectant fructus
cõsumpti,vt traditur in c.grauis, j.de rest.spol. Tertiò soluit,q̃
78 ibi possessio ponitur impropriè,†quia incorporalia nõ possunt
possideri.l.seruus.§.incorporales.ff.de acqu.rer.dom. istud ni-
hil facit ad rhõbũ,quia incorporalia quasi possident.l.3.in prin.
ff.de acq.posses. Et de ista quasi posses.loquitur ille tex.vnde fa
teor,quod in iurepatronatus non est illa vera possessio, quę ca
dit in corporalibus,tamen est illa vera possessio , quae cadit in
79 iuribus incorporalibus.¶ Secundò†Aret. adducit. iuspatr. po-
test pręscribi.c.querelam,de electio.ergo non est spũale , quia
spiritualia non pñt pręscribi.c.cãni quę.j.de rescri.soluit. Dec.
q̃ assumptum est falsum.nõ.n.iuspatronatus põt praescribi, ſm
eum. Allegat Arch.ita tenere in c.hortamur,71.dist.& Pan. in
d.ca.querelam,& in disputa.sua incip. Augerio. Ista ratio non
est admittenda,qa cõis opi. est , q̃ possit praescribi,& istã dicit
cõem Fel.in d.c.causam quae,& in suo tracta.qñ literae apos to

licae

[illegible] no[illegible] et patronis, vbi dicit, ita tenendũ in iudicãdo & con
sulen lo. & ita cõsuluit Gem in cons. 12 [illegible] & istam dicit cõem
[illegible] Dec. con 117 vbi respondet o[illegible] fundamentis cõ-
trijs. & idem con. 124. [illegible] & 134 Ego [illegible] tamẽ, ꝑ ledere distin-
[illegible] sunt cõco[illegible] opi. videlicet, vt [illegible] procedat in ꝑ-
[illegible] patroni: contraria vero procedat in ꝑiudiciu ec
[illegible] non erat datronata: ita est de mẽte Io. And. in c. q̃d
alicui, [illegible] g. tit. 16. [illegible] Alc. cons 75. incip. Visis, in li. vol. 4. &
ta[illegible] volunt A[illegible] hic, & sẽtit Spec. in tit. de iurepa. i [illegible] &
Gem. in c. j. ad [illegible] de in [illegible] in 6. quod nota diligẽter, quia pra
cticantes indistin[illegible] obseruãt cõem opi. & male. vnde secũdo
lo[illegible] Dec. forte sentien[illegible] suprascriptas solutiones suas [illegible] eua-
cu[illegible] ter ad omnia fundamenta respõdet, q̃ laici de gra
ti[illegible] priuilegio possident, & prescribũt iuspatronat⁹. ergo
[illegible] in [illegible], quod non est temporale. Ista responsio ẽt non
co[illegible] menta, quia temporalia annexa spiritualibus dicun-
80 tur co[illegible] de gratia, d. c. quãto, & supradix. ❡ Quantò† a[illegible]
Dec. iu[illegible] natus dicitur annexũ, d. c. quanto, ergo nõ est spi
rituale, quia id quod annectitur, diuersum est ab eo, cui [illegible]
g[illegible] arg. [illegible] quod Neruia. ff. dep & c. fi. f. de inst. Et re vera istud
est fundamẽtum Abb. hic, si rectè cõsideres. Tu ad [illegible] te, quia
pot[illegible] ret[illegible] queri, si dicamus q̃ id, q̃d annectitur spiritualibus
effi[illegible] tur totum spirituale. c. quod in dubijs, de consec. eccles.
ve[illegible] ita. defendendo communem põt dici, q̃ ea, quæ annex[illegible]
tu[illegible] spiritualibus per cõfusionem, illa efficiuntur spiritualia. ita
proced[illegible] in d. c. j. Ea verò, quę annectuntur per [illegible]
ad [illegible] am, ita quòd vnum possit secerni ab altero, non effi
ciunt [illegible] rualia, ita procedit tex. in d. c. quãto. Et [illegible] cõmu-
ni [illegible] io, pro qua distinctione est tex. in l. idem Pompeni⁹,
81 alias [illegible] t, In rem. §. idem [illegible] ff. de rei [illegible] ❡ Se[illegible] pro
ista par[illegible] facit. de iurepatronatus potest cõpromitti in laicum,
sm̃ D[illegible] & Card. in c. j. in §. cęteris, [illegible] in 6. &
[illegible] om. Dec. in c. examinata, inf. a[illegible] confir. vti. vel inu
t[illegible] iam tex. & in d. c. quanto. in [illegible] laici sunt capa[illegible] es
iurispatronatus, e[illegible] go iuspatronatus non est spirituale, quia de
spi[illegible] ibus nõ potest [illegible] compromissum. c. cõtingit. [illegible]
A[illegible] ud respon[illegible] deo negando, quod de iurepatro[illegible] tatis possit
fieri [illegible] in laicum. Illud [illegible] bo[illegible] x duobus. Primò
per t[illegible] in d. c. [illegible] arguendi de iudi[illegible] ad arbitrum. nam
ab[illegible], qui[illegible] cus non potest esse iudex de iurepatro[illegible] na-
tu[illegible] et n[illegible], qui etiam dicũtur iudi[illegible] es. e. a iudicib.
2. [illegible] probo, quia is demum potest compromittere,
qu[illegible] de [illegible] bere d[illegible] nere. c. cũ tempore, ex[illegible] o. Abb.
c[illegible] up. [illegible] & latiu[illegible] per d. Ias. in suo tra. [illegible] de iure emphy.
[illegible] est [illegible] in tit. de iure emphyt. C. vbi per istam
[illegible] quod vasallus & emphyteuta nõ possunt con-
[illegible] emphyteusi, sine licẽtia domini. Et
[illegible] Mar. Lau[illegible] en. in tractatu P[illegible] vers. 251. vbi tenet
quod Dux & C[illegible] mes non possunt cõpromittere de Ducatu,
& C[illegible] mitatu sine licentia superioris: & ideo dicitur regula, q̃
non est alien[illegible] bile, non est compromissibile. l. nulli. ff. de trãsa.
comprobat Dec. cons. 44. col. 2. ergo patroni non potetunt cũ
p[illegible] omittere super iurepatronatus, quia non possunt de illo di-
sp[illegible] re. vendere non possũt. c. de iure, inf. de iurepatr. dona-
r[illegible] non possunt sine licentia episcopi. c. illi[illegible], eo. tit. Et ita tenẽ
do n[illegible] tex. in d. c. examinata, quia erat persona ecclesiasti
c[illegible] calu[illegible] o, in quem erat factum cõpromissum, vt ibi tenẽt
d. Ant. & Pan. & Fel. & in d. c. quanto. Et si dixeris, attẽto defe-
ctu potest[illegible] ex parte patronorum, non etiam potuisset fieri
compromi[illegible] um in ecclesiasticum. Respõdeo, quod ibi interue
nerat cõsensus episcopi & [illegible] plices, istud est di[illegible] nare. Tripli
cabo, quòd ibi solum disputatur de effectu confirmationis Põ-
tinci, & pręsupponitur compromissum valere. vnde succedit
regula. c. 4. de ętate & qua[illegible] it. ur 7. quæ est talis, vbi de vno tñ
disputatur, cętera pręsu[illegible] untur habilia. Minus obstat, dum
dicitur quod laici sunt ca[illegible] iurispatronatus, quia verum est
quãtum ad effectum, vt possint præsentare, & de gratia. e. 3. de
iurepat. quæ gratia non debet extendi, vt possint de eã iuris-
patronatus cogno[illegible] e, reg. quod ob[illegible] tatum de reg. iur. & q̃a
p[illegible] est de interpretanda. c. sane, & c. porrò, inst. de
priuil. Et si ista ratio [illegible] pacitatis operaretur, quod laici possint
esse a[illegible], eadem ratione dicendũ esset, quod possint esse iu
dices. co[illegible] sequens est falsum. d. c. quãto, ergo & antecedens, ar
guend[illegible] consequenti destructo, quod est optimum argumẽ-
tum. l. apud antiquos. C. de fur. l. si ego. § partus. ff. de pub. facit
quia si sit priuilegium concessum inferioribus citra episcopũ,
vt possint ꝯferre bñficia, tales non poterunt vigore dicti priui
legij cognoscere de aliqua causa emergenti super eorum col-
la[illegible] onibus, secundum Panorm. in c. 4. ad fin. intra de rest. spol.
82 ❡ Septimò Fel. in d. cap. quanto, adducit aliud fundamẽtum.
Im[illegible] ator potest legitimare naturales ad iuspatronatus, secũ-
[illegible] 10 & [illegible] c. 10. distin. ergo iuspatronatus nõ est spi-
[illegible] non habet potestatem legitimandi, ad
[illegible] gl. in c. lege, ca. distinct. 10. Pan. post alios

in c. per venerabilem, inf. qui filij sint legit. & quod Imperator
possit legitimare ad iuspatronatus, concludit Bal. cõs. 382. vol.
1. Pro responsione aduerte ad du[illegible]. Primò, quia absq. legitima
tion[illegible] videtur, quòd illegitimi sint capaces iurispatronatus, nã
meretrix potest acquirere iuspatronatus, secundum gl. in c. nõ
est pudenda. j. q. j. & Pan. in c. ex transmissa, inf. de dec. Et re-
perio, q̃ ita tenet pręceptor meus do. Rochus de Curte, nunc
Senator Mediolani meritissimus, in tractatu suo de iurepatro.
83 in verbo, competens, in 2. q. ❡ † Secundò, posito quòd non sint
capaces, aduerte: quia possumus respondere, quod istud dictũ
Dom. & sequacium, non est verum, & in specie cõtrarium te-
net dom. Philip. Simoneta in d. c. quanto, in addit. ad Felinum.
motus subtili fundamento, vt ibi per eum: quod tamen funda-
mentum non videtur tutum, quia *cõis* opinio est, quòd † Impe
84 rator possit legitimare nemini citato, per text. in l. 2. ff. de nat.
rest. Et istam dicit communem Ias. in l. Gallus. §. & quid si tñ.
ff. de lib & posthum. Ex alio tamen non videtur verũ, quia Im
perator non potest legitimare ad emphyteusim ecclesiasticã
secun[illegible] m Bal. in l. generaliter. §. fi. C. de instit. & substitu. nec
qu[illegible] l feuda ecclesiastica, vt no. i c. j. §. naturales, si de feu. fue.
cont[illegible] inter do. & agn. valal. & per Curt. cons. 13. incipiẽ. Sta-
tuto [illegible] tatis tamen, col. j. Ergo a fortiori nõ poterit legitima
85 re ad iuspatronatus, quia plus † iuris habent laici in emphyteu
si ecclesiastica concessa sibi pro suo, & quibus dederit, quo ca
su [illegible] unt illam emphyteusim vendere seruata solemnitate l.
fina. C. de iure emphyt. secundum Ias. ibi. column. 2. Et tamẽ pa
troni non possunt vendere iuspatronatus. d. cap. de iure. Item
feudum, & emphyteusis nil habent spiritualitatis, ius autẽ pa-
tronatus est annexum spiritualitati. d. c. quanto. Si ergo Impe-
rator non potest in præiudicium ecclesiæ legitimare ad id, q̃
est minus non poterit ad id, quod est plus, cap. cum in cunctis,
in princ. supra de elect. Et si dixeris, vtile est ecclesię, vt legiti-
mati ab Imperatore possint fundare, & dotare ecclesias. Rñ-
deo, quòd in ista materia potestatis imperialis non considera-
tur [illegible] lit[illegible] s ecclesiæ. patet in emphyteusi ecclesiastica, quę nõ
potest [illegible] cedi sine vtilitate ecclesiæ, ca. sine exceptiones. 12. q.
2. & tamen ad illam non potest Imperator legitimare. Item so
queretur, quod attenta vtilitate ecclesiæ deberet ẽt posse legi
timare ad spiritualia, cuius contrarium est verius, vt supra dixi.
Item [illegible] fac ratio vtilitatis in iure patron. creato, quia damno-
sum est ecclesiæ, vt possit legitimatus præscribere iuspatrona-
86 tus, vel [illegible] tit. illud acquirere. ❡ † Vltimò pro ista parte facit. i
spiritualibus non datur successio. cap. 1. & 2. infra de concessio.
præben. in iurepatro. cadit successio. c. j. c. cum seculum, inf. de
iurepatron. ergo non est spirituale. Soluunt Modern. quod in
iurepatron. cadit successio de gratia. ista solutio non valet p eã
87 quæ dixi, supra. in quarto fundamento. ❡ Quarta † iudiciorum
subdiuisio, aliud vniuersale, aliud generaliter, aliud singulare,
aliud cõe, vt declarat glo. & ibi Abb. in c. 2. infra de libel. obla.
glo. Bar. & Mod in d. l. j. ff. de eden. Spec. in tit. de iud. quasi per
totum. ❡ Quinta subdiuisio, aliud publicum, aliud priuatum, l.
j. ff. de publ. iud. & glo. in rub. Inst. de pub. iud. ❡ Sexta subdiui-
sio, aliud ordinarium, aliud summarium, vt habetur in clem. di
spendiosam, eodem tit. de iud. & in clem. sępe, de verborum si-
gnif. & per glo. magistralem in l. 3. §. sciẽdum. ff. de exhiben. ❡
prima sub[illegible] iuisio aliud principale, aliud incidens, aliud emer-
gens, secũdum gl. in l. de qua re. ff. de iudic. in l. quod iussit. ff.
de re iud. declarant melius Bar. in l. j. C. de ordin. cognit. & cla
rius Abb. in c. j. de ordin. cognit. ult. col. ❡ Octaua subdiuisio.
aliud simplex, aliud duplex. l. in tribus. ff. de iud. Ista tamẽ sub-
diuisio non videtur necessaria, quia expressa. supra in 4. aliud
88 singulare, aliud commune. ❡ † Nona, aliud diuinum, aliud hu-
manum. ca. si omnia. 5. q. 1. & iudicium istud diuinum semper
æquum est & iustũ, & in eo reuidẽtur iudicia humana iniquè
peracta, c. cum æterni, de re iud. in 6. Et in iudicio diuino, veri
tas, quæ nunquam fallitur, omnia adhæret, c. a nobis, inf. de sẽ
ten. excomm. Et iudicium humanum debet quantum potest,
sequi diuinũ. c. tunc vera. 11. q. 3. & sępe a superiore accipit co
ronam, qui ab inferiore accipit sentẽtiam. ca. si ad tempus, ca.
causa, & q. & de isto iudicio diuino non loquitur nostra rubr.
89 ❡ Vltima † subdiuisio. aliud cõfessionis, aliud ecclesię, aliud ꝯ-
scientiæ, vt per Arch. in c. aliorũ. 10. q. vlt. Et nota, quòd in iu-
dicio conscientiæ vna & eadem persona est iudex, actor, reus,
& testis. l. fin. C. de fideicom. & in iudicio conscientiæ nun[illegible]
habet locum misericordia, quia cõscientia nemini parcit, iux-
ta illud Saty.

Prima est hæc vltio, quòd se.
Iudice nemo nocens absoluitur, improba quamuis
Gratia fallacis prætoris vicerit vrnam.

Et econuerso. Iudicium perfectę conscientiæ inquit, gloria
mea hæc est, testimonium conscientiæ meæ. ❡ Quid enim? i
nõ omnes laudant, & conscientia nos liberos esse demonstrat,
secundum Pau. ad Corinth. 2. transumptiuè in ca. inter verba,
11. q. 3. vnde illud.

Conscia

Conscias mens recti famæ mendacia ridet.

Et ideo Bal. hic diffinit conscientiã hoc modo, côscientia est
mẽtis qualitas se ipsã diiudicans. Alias diffinitiones conscien-
90 tiæ ponit Ias. i §. sed istæ, col. 19. Inst. de act. ¶ †Circa ẽt quæstio
nẽ, de qua se remittit Pan. an iudiciũ super possessorio rei spi-
ritualis dicatur spirituale vel temporale; non instabo, sed etiã
remissiuè loquar. Côis conclusio est, q dicatur tẽporale, & ita
tenẽt gl. Abb. & alij in c. literas. j. de resti. spol. Io. And & Cano.
côiter in c. ij. j. eod. Et istud obseruant benè parlamenta Frãciæ
in omni possessorio excepto possessorio adipiscendæ, ita decla
rat do. Gui. Papæ decisio. sua 1. & vtrũ procedat in possessorio
retinẽdæ, videas eundem decis. 85. quæ incipit, Curia parlamẽ
ti. vbi ɔcludit q sic. Et ideo habes in fine, quòd corã laico ad-
mittendi sunt articuli respicientes petitorium, & titulũ bene-
ficij pro corroboratione possessorij iudicij, vt per eũdem dec.
91 71. quæ incipit, Iudex laicus. ¶ †Successiuè quæro, quomodo di
scernatur iudiciũ criminale a iudicio ciuili: ista est vtilis inue-
stigatio. Abb. hic latè examinat. ego omissa relatione, & discus
sione opinio. (quia cẽseo me incusari, q nimium immorer in
ista rub.) adhærendo communi opi. elicio ex scriptis omniũ cô
92 clusionem bimembrem. ¶ †Criminale iudicium dicitur, cuius
finis est interesse publicum est vindicta veluti consequẽdum.
Ciuile verò dr̃, cuius finis est interesse priuatum ẽt ex pœna de
licti nõ corporea ɔsequendũ, vel cuius finis est interesse publi
cũ alia ex cã, q̃ ex vindicta delicti consequendũ. ¶ Pro ista con
clusione habetis gl. Bar. & côiter Legistas i l. 3. ff. de sepul. viol.
gl. in l. aut damnum in prin. ff. de pen. gl. in l. j. & ibi Alb. & Sal.
C. de rap. virg. gl. in l. fi. ff. de priua. del. Cy. & Bal. in l. si quis per
calũniã. C. de episc. & cler. Imo. i rub. ff. de pub. iud. Alex. d. Ias.
& *côiter* scribentes in rub. C. eo. & do. Lãcel. Dec. in rub. ff. eod.
Inn. in c. qualiter & qñ, el 2. j. de accu. Abb. in c. veniẽs. col. 3. j.
de accu. d. Ant. & côiter Canonistæ hic, Do. Sig. de Hemod.
cons. 244. inc. Quia per ipsum Rom. cons. 152. inci. Præsens ac-
cusatio. Alex. cons. 132. incip. Super primo dub. in 2. par. funda-
mentum huius côclusionis stat in §. in summa, Instit. de iniur.
Ad idem tex. in c. quinque. 11. q. 1. iuncta gl. in verbo, publicet.
Et no. quod addidi in descriptione iudicij criminalis, illa ver-
93 ba, †ex vindicta delicti côsequẽdũ. timore contrarij formati p
Bal. in d. l. 3. ff. de sepul. vio. & excludam. s. fiscũ agentẽ petitio
ne hereditatis, vel alia actione ciuili, quo casu iudicium dicitur
ciuile: licèt agatur ad publicam vtilitatem. l. j. & l. deferre. ff. de
iure fisci. ¶ Itẽ addidi in descriptione iudicii ciuilis illa verba,
vel cuius finis est interesse publicum, &c. timore contrarij, q
posset formari de syndico ciuitatis agente ex contractu ciuita-
tis, vt in toto tit. ff. quod cuiusq; vniuersita. nomine. ¶ Contra
istã ɔclusionẽ do. Abb adducit fundamentum fortissimum in
c. per tuas, j. de simo. vbi agitur, vt prælatus remoueatur a bñfi
cio, & sic pœna non applicatur parti, & tamẽ iudicium dicitur
94 ciuile. ¶ †Super isto tex. insudarunt Doct. vsque ad ista tempo
ra. A et. hic respondet dupliciter, q ille text. loquitur in tertia
specie. s. quãdo pœna non applicatur neq; parti, neque fisco. Et
ita ẽt respondet Doctor meus in rub. C. & ante istos ita respõ-
det Abb. in c. ex parte A. i gl. 2. j. de test. Adducũt simile, si aga
tur contra tutorem, vt remoueatur a tutela, causa est ciuilis: si
verò agatur, vt puniatur causa dicitur criminalis, sm Bar. i l. 1.
§. sciendũ, ff. de suspe. tuto. & in l. non solum. §. fi. ff. de proc. Ista
solutio non placet, quia vult, q si pœna non applicetur neque
parti, neq; fisco, q causa dr̃ ciuilis, nam confunditur per illum
tex. vbi si agatur, vt prælatus ab ordine remoueatur, cã dicitur
criminalis, & tamen pœna non applicatur parti, neq; fisco. Et
simile non obstat, quia si agitur, vt tutor remoueatur, dr̃ agi ad
priuatam vtilitatem pupilli, non sic qñ agitur vt prælatus re-
moueatur ab ecclesia. Itẽ si agatur vt tutor puniatur pœna, quæ
applicatur fisco, sm gl. in d. l. j & in l. 3. ff. de suspe. tut. No sic qn
agitur vt prælatus deponatur ab ordinibus. Secundò respõdet
Are. q illud verbũ, ciuiliter, debet exponi non ita seuere, vtro
que tamen casu iudicium erit criminale. Ista etiam solutio nõ
satisfacit. primò violat litteram. secũdò illa aduersatiua, sed ci-
uiliter, sine copula, denotat diuersitatẽ in iure. l. mariro. ff. ad l.
Iul de adul. & tñ isto casu nulla esset diuersitas in iure in mo-
do agendi, si vtroq; casu diceretur agi criminaliter. Tertiò ver
bum, ciuiliter, ibi ponitur respectiuè ad verbũ, criminaliter, nõ
autem respectiuè ad rigorem. Tertia solutio accõmodatur per
quosdã Mod. q ibi dicatur ciuiliter agi, quia nõ agebatur prin
cipaliter de crimine, sed in consequẽtiam. Principaliter enim
agebatur, vt deponeretur Abbas ab administratione, & p cau
sa adducebantur varia crimina contra Abbatem. Et sic volunt
isti, q conclusio procedat, vbi principaliter agitur ad delictũ,
secus si principaliter agatur ad aliud, & in consequentiam ve-
niat causa delicta. isto casu erit iudicium ciuile. licèt pœna non
applicetur parti, neque fisco. Tu aduerte, quòd ista solutio con
ditur per illum tex. Nam in primo casu agebatur principaliter
vt Abbas deponeretur ab ordine, vt pro cã adducebãtur deli-
cta, & tamen tex. dicit q isto casu iudiciũ est criminale. Quar-
ta fuit solutio Baptistæ de Caccialupis in rub. C. eo. q ibi causa
est ciuilis, quia agebatur ad vtilitatem priuatã monasterij, quia
prælatus erat damnosus monasterio, & sic facit pro, & non cõ
tra. Et istam sequuntur Mod. Papien. Tu aduerte, quòd si aga-
tur ad vtilitatem monasterij, non potest dici agi ad vtilitatem
priuatam, secundum Dec. hic per tex. in c. nulla ratio, infra de
præben. & in l. j. § ius publicum. ff. de iusti. & iure. Et comprо-
bo, quia ɔ prælatum damnosum ecclesiæ actio videtur popu-
laris. c. si quis presbyterorum, de re. bus eccle. s. nõ alien. cuilibet
enim laico in negligentiam clericorum licitum est agere, vt p
latus damnosus remoueatur ab administratione, sm Abb.
in c. venerabili, in fi. supra de of. deleg. Tertiò aduerte, quia ibi
non solum agebatur, quia esset damnosus, sed etiã quia imme-
ritus, quæ immerentia erat causata propter delictum simoniæ,
vt ibi clarè cantant illa verba. ¶ Cogitate ergo, si pôt dici, q
cã illa dicatur ciuilis, quia agebatur principaliter ad vtilitatem
monasterij, & non ad vindictam delicti. & ideo in descriptio-
ne addidi illa uerba, uel cuius finis est interesse publicum, alia
ex causa, quam ex uindicta delicti. Vnde infero, quòd si princi
palis pœna delicti & eius uindicta consisteret in priuatione offi
cij, uel bñficij, quòd causa esset criminalis, & ita procedit tex.
95 in l. 3. ff. de crimi. stel. ad fin. ¶ Secũdo †oppono de l. Caius. ff. ad
Sill. ubi pœna applicatur fisco, & tamen cã dicitur ciuilis: nam
dicitur ibi, quod bona occisi, cuius necem non uendicauit hæ
res, in termino, applicantur fisco. Nec obstat quòd morte rei
extinguatur crimen, quia cã est pecuniaria. Et exponit Barto.
idest ciuilis. dum. Dec. respondet, quòd expositio Bart. pecu-
niaria, idest ciuilis, non est uera, non tamen probat ratione. Tu
uerò aduerte, quòd ratio Bart. & Doctorum, propter quam ex
ponunt pecuniaria, id est ciuilis, nõ est bona. Nam ubi senten-
tia habetur pro lata côtra mortuum, tunc morte rei non desi-
nit causa criminalis, nec crimen, secundũ Bal. in rub. C. si pen.
appe. mors interue. & in l. j. C. ne ex deli. defunc. Curt. cons. 60.
quod incipit, Dux Philippus, col. 5. vbi præcisè allegat tex. in
d. l. Caius. Et si dixeris, quo in l. Caius, habetur sententia prola
ta: respondeo quòd sententia lata contra occisores ad accusa-
tionem, vel denunciationem alterius, habet effectum côfiscan
dorum bonorum contra heredem, secundum Bartolũ in l. 1.
ff. de his, quibus vt indig. vnde stat simul, quòd mortuus heres
sit, & tamen causa dicatur criminalis. Sed tu defende Bart. q
si sententia pro lata habetur, ergo bona vigore sententiæ erãt
fisco acquisita, iuxta doctrinam Bart. in l. 1. ff. de priu. deli. vn-
de videtur, quòd iam amplius non agetur de crimine, sed age-
tur de causa bonorum actione petitionis hæreditatis, vt dicit
Barto. ibi, & in d. l. 1. de his, qui. vt indig. Vnde retento isto in-
tellectu, rñdeo, ad d. l. Caius, quòd ibi non agebatur ad pœnam
applicandam fisco, sed agebatur ad pœnam iam applicatam, &
96 in patrimonio fisci incorporatam consequendam. ¶ † Amplia
primo primam partem conclusionis, ẽt si vindicta delicti con
sistat in pœna pecuniaria secundum gl. Barto. & scribentes in
d. l. 3 de sepul. viola. reprobata glo. in l. si quis per calumniã, C.
de episco. & cler. cum sim. Circa istam ampliationem Basign.
Dec. in ult. lect. adducunt quãplura iura, tex. scilicet in auth. sed
hodie. C. de episco. & cler. & l. interrogari. C. de quæst. põdera
du alternatiuam, vel copulam intermediam inter pecuniaria
causam & criminalem. Quibus omnibus & similibus potest re
spondeti, q ponitur causa pecuniaria, prout distinguitur a cau
sa, in qua tractat̃ de crimine & nõ de pecunia, prout distingui-
tur cã ciuilis a criminali. ¶ Secundò amplia secundã partem
conclusionis, etiam si agatur de crimine. c. super his, de accus.
l. fi. ff. de fur. ¶ Côtra istam ampliationem obst. tex. in ca. itẽ cũ
qs, de rest. spol. ergo ille tex. loquitur largè & improprie, sm
Mod & vltra eos côprobatur, quia ibi deducebatur crimẽ p viã
exceptionis, ergo ciuiliter. d. c. super his. Tertiò ampliat secun
da pars, etiam si directa via agatur ad pœnam durius imponen
dam, quàm fieri possit, dummodo applicetur parti, iudiciũ erit
ciuile, sm Are. & Mod. hic, ac Are. & Ale. & Mod. in rub. C. e.
per tex. in l. ulüam. ff. de pub. iud. & in l. q Senat⁹. ff. de iniu.
plenè probatur in d. l. fi. ff. de fur. vbi pœna quadrupli applica-
tur parti, & est durior pœna, quæ imponi possit respectu partis,
97 & tñ iudiciũ est ciuile. ¶ Præmissa † inducuntur ad quæstionẽ,
accusatus fuit Titius de furto, & petitum ipsum puniri ad vin-
dictã, & restitutionẽ rerum ablatarũ ipsi accusatori, quod fieri
potuit, sm Bar. in l. interdum. §. qui furẽ. ff. de fur. pendẽte pro
cessu exhibetur indulgentia delicti. Quæritur, an pp talẽ grãm
iudicium desinat esse criminale. vtilitas esse eandẽs, pone q ac
cusator petat accusatũ torqueri pro suo interesse, vt sciant bo-
na, quæ surripuit, & participes criminis: si dicamus iudiciũ nõ
esse amplius criminale, accusatus erit relaxãdus; si dicamus cõ
trariũ, erit torquẽdus. vr̃ q non sit amplius criminale, qa pœna
delicti nõ est amplius fisco applicãda p ea, quæ supra dicta sunt
& quia grã extinxit crimẽ & processum criminis. l. 2. C. de ge-
ne. abo. & l. si decueris. C. de fal. vbi videt casus in simili. ¶ Cõ
98 trarium determinat Paris. de Put. † in suo [illegible]
ver.

ver. torturã, ver. pone q aliquis motus, quia tortura ista nõ fit
ad pęnam remissam. l. 3. C. de gen. abo. sed fit ad inuestigatio-
nem veritatis. l. nullam. C. de infa. l. edictũ. ff. de quęst. Et si di-
xeris, In ciuilibus non habet locum tortura. Respondet, q cã
criminalis remissa incalescit ciuili quantum ad effectum tortu
rę, & qa remanet criminalitas, licet impunita. Sed aduerte, qa
illud vr̃ ꝯ tex. in d. l. si docuens, in ver. sopitum. vnde alia rõ vi
detur melior, q Princeps non videtur voluisse tollere ius acq-
situm accusatori per processum criminaliter institutum, ar. gl.
in l. venia, & ibi Mod. C. de in ius voc. & est generalis regula,
q Princeps nunquam per suum rescriptum intelligatur velle
tollere ius tertij c. quamuis. de pręsc. in 6. l. 2. §. meritò, ff. ne qd
99 in loco pub. ¶ † Videamus modò quid sit iudicium mixtum, iu
dicium mixtum, ſm Abb. in quęstione præcedenti, dr̃ quan-
do agitur de crimine ciuiliter. per tex. i c. tuę. s̃. de proc. & in c.
super his. j. de accus. Aduerte, quia istud dictum Abb. est ꝯtra
tex. in c. per tuas, de simo. vbi agitur de crimine ciuiliter, & tñ
iudicium non dr̃ mixtum. Secundò aduerte, quia vr̃ Abb. ꝯtra
rius his, quæ dixit statim, dum dixit, iudiciũ dici ciuile, si pęna
delicti applicatur parti. Tertiò aduerte, inquantũ alle. tex. in d.
c. super his. quia Abb. & scribẽtes ibi sentiut, q iudicium illud
sit ciuiliter, & nõ mixtũ. Quartò aduerte, quia ꝯ istud dictũ fa-
cit, quia illud dr̃ mixtum q participans de vtroque partim ca
pit ab vno, partim ab altero, ſm Bart. in l. imperium, col. 4. ver.
expeditus de mero. ff. de iur. om. iud. verũ vbi agitur de crimi-
ne ciuiliter, licèt tractetur de crimine, nihil tñ capitur de iudi
cio criminali, ergo nõ poterit dici mixtum. ¶ Cõcludas igitur,
100 quòd iudicium dr̃ mixtum, † qñ agitur partim ad vtilitatem
publicam, partim ad priuatam, vt si pęna applicetur pro parte
fisco, & pro parte priuato, ſm Alex. & Mod. in rub. C. eo. & in
consi. 65. Viso processu, col. j. vol. j. Sed cõtra hoc stat fortis tex.
in c. tuę, præalleg. vbi si agitur ad separationem thori, iudiciũ
dr̃ mixtum, & tñ pęna pro parte non applicatur fisco. Respon
det Alex. q ibi iudicium dr̃ mixtum, quia participat de vtroq;
de criminali. s. quia pęna separationis thori est quidã rigor pu
blicæ disciplinæ, iuxta tex. in l. licitatio. §. quod illicitæ. ff. de pu
blica. participat de ciuili, quia accusator consequitur lucrũ do
tis. c. plerunque. j. de don. inter vi. & vxo. & ita fuit intellectus
Io. And. d. Ant. & Abb. antiqui in d. c. tuæ. Iste intellectus nõ vi
detur de iure ꝓcedere. Primo, quia pęna separationis thori re-
spicit vtilitatem priuatam, vt lęsus propter adulterium libere-
tur ab obligatione pręstãdi debitum carn. s. c. significasti. j. de
diuor. Secũdo, quia diuinat, q ibi ageretur ad lucrum dotis. Et
si dixeris, lucrum dotis venit in cõsequentiam, vt dicit Balign.
Rñdeo, q ea quæ veniunt in iudicio in consequentiam, non
faciunt iudicium alias criminale, vel ecõtra dici mixtũ, secun-
dum Bar. in l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. Tertiò aduerte,
qa cã diuortij videtur ciuilis, arg. l. licèt. C. de rep. ergo idem in
causa separatiõis thori subrogata loco diuortij. c. 2. j. de diuor.
Secunda fuit solutio Imolę in d. c. tuę, vt dicatur iudiciũ sepa-
rationis mixtum, quia nõ seruat naturam criminalium, nec ẽt
ciuilium causarum. ¶ Istam solutionem improbat d. Lãcelot.
Doctor in rub. ff. eo. quia ea attenta, deberet dici neutrale, nõ
mixtum, quia non sequitur, istud non est vinum, neque etiam
aqua, ergo est vinum mixtum, siue posca. Sicut etiam nõ sequi
tur, iste non est homo, non est fęmina, ergo Hermaphroditus:
quia potest esse pecus. ¶ Sed aduerte, quia alius fuit sensus Imo
lę, voluit. n. dicere, iudicium separationis thori nõ seruat natu
ram iudicij criminalis in totum; non ẽt naturam iudicij ciuilis
sed seruat mediam viam inter vtrunque, & sic dẽt dici mixtũ.
Tu nouiter considera, q ille tex. non dicit iudiciũ esse mixtũ,
sed accusationẽ esse quasi mixtã, q̃ ego arbitror appellari qua
si mixtã, quia pęna separationis thori cõis est utriq, cũ vterque
perdat p talẽ separationẽ ius exigẽdi debitũ ab altero, ut decla
rat Abb. i rub. j. de diuor. sicut diximus, actiones familię ercis.
cõi diuid. finiũ regũdorũ, dici mixtas, eo quia vnicuiq; assigna
tur aliquid de parte alterius, & quilibet dicitur actor & reus. §.
quędam. Inst. de act. l. in tribus, ff. de iud. ¶ Iuxta ꝓmissa quæro
101 † de vtili, & quotidiana q. An statuta loquentia, de iudicio ciui
li, vel criminali, habeant locum in iudicio mixto? exẽplum, alli
nis accusatus de possessione turbata, cuius pęna est 100. libra.
applicãdarum pro parte fisco, & pro parte turbato, petit com-
promissum virtute alterius statuti dictãtis, q inter affines, vbi
agetur de cã ciuili, fiat compromissum; an tale statutũ proce-
dat in ista accusatione possessionis turbarę, cuius iudicium est
mixtum? Vr̃ primò dicendum q non, quia statuta loquẽtia de
iudicio ciuili, vel criminali in materia exorbitãti, non habent
locũ in iudicio, ſm Alex. in rub. C. eo. Scđo, qa in materia exor
bitanti sub simplicibus nõ continetur casus mixtus. s. vim pas-
sã. §. pręscriptio, de adul. Bar. & alij in l. 2. in prin. ff. de ver. obl.
Statutum aũt, q affines teneantur compromittere, est exorbi-
tans a regulis iuris, q a de iure nemo compellitur ꝯpromittere
ſm Bar. in l. furti. §. qui iussu, de infa. Abb. in rub. s. de treu. &
pace. Tertiò, quia in causa mixta causa fiscalis dignior dẽt ad
se trahere causam priuati. ar. l. quę religiosis. ff. de rei vend. & c.
quãto. j. eodem. & per tex. in specie, & ibi Bar. in l. j. C. de vẽd.
rerum. fisc. lib. 10. per quem tex. ita casum nostrũ decidit Ale
xan. consi. 82. incip. in causa vertente inter Petrum, in vlt. dub.
in j. uol. ¶ Contrariũ vr̃ determinandũ, quia statutum de ꝯpro
missis fiendis inter affines est fauorabile, ſm Bald. in l. q se pa-
tris, & ibi Ias. col. 22. adducit alias authoritates, & dicit istam
cõem esse opinio. C. vñ libe. In fauorabilibus aũt sub simplicibꝰ
cõtinetur casus mixtus l. si ita scriptum. ff. de lib. & posth. cum
suis concor. Tu aduerte, quia istud fundamentum nec pro, nec
contra, videtur bene adduci, quia nunquam quęritur, vtrũ sub
simplicib. comprehẽdatur casus mixtus, qñ nõ reperitur in le-
ge tacita dispositio de omnibus simplicibus. l. hoc legatũ. ff. de
leg. 3. l. legatis vxori. ff. de leg. 2. no. Ias. in l. Titię textores. ff. de
leg. j. in 3. col. Cum ergo i statuto de compromissis nõ fiat mẽ
tio, nisi de vno simplici, frustra & ineptè allegatur regula casꝰ
mixti. Circa istam quæstionem reperio Ang. & Al. in simili in
l. eũ qui, §. in popularibus. ff. de iureiu. qui in casu delationis iu-
ramenti tenent, q pro parte fisci nõ possit deferri iurm̃, ꝓ par
te priuati sic. videtur ergo concludendum eodẽ modo, vt pro
parte fisci nõ sit compromittẽdum, pro parte verò turbati sic.
ista distinctio non videtur probabilis, quia ꝯtinentia eiusdem
iudicij non est diuidenda. l. nulli. C. de iud. Quid ergo nõ tenẽ
dum? ego arbitror inspiciẽda esse verba primi statuti. si enim
verba statuti de possessione turbata canteant isto mõ, turbans
cõdemnetur in 100. libris, quarum dimidia, &c. tũc procedat
opi. Alex. in consi. 82. Quia est vnica condemnatio, vnicũ iudi-
cium, & cã fiscalis annexa attrahit causam priuati, d. l. j. C. de
uendi. rerum fisc. Si uerò statutum dicat, turbãs incurrat pęnã
librarum centum, in quarum dimidia condemnatur versus fi-
scum, in altera versus turbatũ, procedat opi. Ang. & Al. in d. §.
popularib. qa cũ sint condẽnationes separatim fiẽdę, erũt duo
iudicia, vnum ciuile, & aliud criminale. ita reperio velle Matt.
102 in no. 70. inc. No. q si statutum. ¶ † Vltimò quęro, cui sit appli-
canda pęna pecunia a lege propter delictum simpliciter im-
posita, an fisco an parti offensę: Ab. distinguit, vt formaliter di
stinguit Bar. in l. Agraria. ff. de term. mo. & eãdem distinctionẽ
facit Ang. in trac. male. i verbo, & dictum Sempioniũ in 300.
libris. Tu facias tres conclusiones. ¶ Prima cõclusio, vbi lex in
troducit accusationem, tunc pęna applicatur fisco. alleg. Abb.
tex. in l. mulctarũ. C. de modo mulc. & addit Dec. tex. in ca. j. q̃
sunt rega. Sed aduerte, quia ista iura non vidẽtur ꝓbare, quia
de accusatione ibi nullum verbum, vnde Dec. conatur īduce-
re hoc modo, ibi dicitur mulctas applicari fisco, ergo agit᷑ cri-
minaliter: si criminaliter, ergo per viam accusationis, quę pro
priè locum habet vbi agitur criminaliter, secũdum gl. Inst. de
pub. iud. cum concord. alleg. per Alex. & Mod. in l. q accusare.
C. de eden. Ista inductio mihi nõ satisfacit, quia hoc modo ꝓ-
baretur ibi, q pęna applicatur fisco, non ex eo q cõpetat accu
satio, sed quia ibi esset expressum q applicet᷑ fisco; imò q a hoc
est expressum q applicetur, elicitur q cõpetat accusatio, & nõ
econtra. Pręterea præsupponit Dec. q ad mulctam agat᷑ solũ
per accusationem, ita ostendit sua inductio: sed hoc est falsum
quia etiam agitur actione in factum, vt tenent Ang. & Fulg. &
Ias. col. pe. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit. Ex stãte hoc, hẽs
vnã ampliationẽ ad hãc ꝯclusionem, vt procedat ẽt si cũ accu
satione sit instituta actio ad pęnam. Secundò amplia, ẽt si lex
introducat accusationem pro delicto, pro quo principaliter lę
datur priuatus, secundum Pan. hic in sui generalitate, ad quod
bene aduertunt Mod. Et rõ est, quia ẽt res publica dr̃ lędi ex ip
so delicto. l. licitatio. §. quod illicite. ff. de publ. Limita mõ dupli
citer. primò, qñ pęna fuit imposita per nomina multiplicatiua
putã, dupli vel tripli, vel quadrupli, ſm Are. Fe. & Mod. hic, &
Im. in rub. de pub. iud. & Ang. Inst. eo. i prin. Alleg. Aret. tex. in
§. q vero ꝫ, in Auth. de san. epis. sed ille tex. nihil facit, quia tex.
expresse dicit exactę personę duplum deberi. Hęc cõclusio lo
quitur, vbi simpliciter pęna imponitur, nõ exprimẽdo cui ap-
plicetur. Allegat secũdo loco Fel. tex. in c. cum deuotissimam.
12. q. 2. & in c. quisquis inuentus. 17. q. 4. Ista iura parum faciũt,
quia vltra quod ibi pęna imponitur per nomina multiplicati-
ua, subsunt aliæ coniecturæ, ex quibus apparet, quod pęna ap-
plicetur parti, dicunt enim, sacrilegus damnum nouis compo
nat, & sic pęna imponitur respectu damni, quo casu certũ est,
quod applicatur parti, vt dicam in tertia conclusione. Item di-
cunt, prædam in quadruplum restituat. verbum, restituat, satis
ostendit pœnam dandam parti cui fienda venit restitutio sim
pli. l. videamus. §. in Fauiana. ff. de vsuris. Adducunt etiam ra-
tionem, quia in simplum inest duplum. l. hoc edicto. §. fi. ff. de
pub. illi ergo debeatur duplum & triplum, cui debetur simplũ
& sic determinatio fit æqualis, secundum regulam. l. nã hoc iu
re. ff. de vulg. ¶ Sed contra de l. sacrilegij. j. & l. pen. ff. ad leg. Iu-
liam pecul. iuncta glos. ibi. Ergo potest dici ex natura tituli,
quod nulla alia persona in casu illarum legum lęsa erat nisi fi-
scus. ¶ Secundò fallit in casu, in quo iam esset prouisum de pę-

na applicãda fisco ratione offensę factæ reipublicæ,& nulla es-
set facta prouisio de pęna rõne offensæ factæ priuato;tũc appli
catur parti,ẽt q. lex introducat accusationẽ,s̃m Aret.& Mod.
hic.Ratio,quia oĩs prouisio legalis debet intelligi facta in casu
necessario.l.j.§.dixerit aliquis.ff de pub.Ego amplius dico, q. ge
neraliter,vbi ex aliquib.coniecturis apparet,q. lex imposuerit
pęnam cõtemplationis partis offensæ,indistinctè pęna erit ap
103 plicanda parti,per ea quę statim dicam in ult.concl. ¶ †Secun
da conclusio,vbi lex introducit actionem,pęna applicatur par
ti.l.3.vbi gl.& Bar.ff.de sepul.viol ¶ Amplia primo , etiã si lex
dicat,iudicium dabo,quia tantum est, acsi dixisset actionẽ da-
bo.l.si quis id quod,in prin.& ibi latè Legistæ tentant istã ma-
teriam.ff.de iurisd.om.iud.¶ Amplia secũdò etiam si lex impo-
nat pęnam pro interesse publico,vt in actionibus popularibus,
in quibus lite contest.pęna applicatur parti.l.si cui propter.de
verb.signi ¶ Amplia & tertio in omni pęna imposita ex edicto
pretoris,quę semper applicatur parti,s̃m Alex.in d.l.si quis id
quod,& sequuntur Mod.hic. Ratio,quia ex edictis pretorũ ori
tur actio in factum.§.fi.Inst.de interdic.Sed quęnam fuit ratio
huius secundę conclusionis:Respondẽt omnes rationem esse
quia actio est ius prosequendi,quod sibi debetur,Inst.de act.in
prin.Si ergo agit priuatus ad pęnam , dicendum est q. sibi de-
beatur.Et ex ista ratione infert vnum singulare dictum Basig.
hic,licet regulariter pęna confiscationis bonorum,vel alicuius
quotę,applicetur fisco secundum gl.in l.iubemus.§.is quoque.
C.de sac.san.eccl. quia confiscatio est de regalibus.c.j.quę sint
rega.quæ regalia nõ conueniunt priuato,nisi lex concedat,se-
cũdũ Bar.in l.j.C.de bo.vacan.lib.10.Attamen vbi lex diceret
actionem alicui ad cõfiscationem bonorum,isto casu confisca-
tio applicaretur parti agenti quasi lex tacitè concedat pęnam
confiscationis priuato,quo casu non habet locum gl. in d.l.iu-
bemus,vt est tex.expressus in l.j.§.finautẽ.C.de rap.virg.¶ No-
ta istud dictum,quia multum importat.Sed aduerte,quia vide
tur dubitabile:quia subiecta materia confiscationis ostendit,q.
debeamus impropriare istud verbum,actionem,& exponere.i.
accusationem,vt exponitur in rub.C.quando actio ciui. p̃iud.
crim.verba.n.s̃m subiectam materiam interpretant̃ & impro
priantur.l.si olei.C.loca cum sim.Limita,vt nõ procedat in pę
na imposita eo casu,quo iã esset prouisum personę offensę,per
ea quæ diximus in præcedenti conclusione.Limita secũdo,ni
si actio daret̃ fisco,ita potest intelligi d.l.sacrilegij , & d.l.pen.
104 ¶ †Tertia conclusio,vbi lex pro delicto imponit pęnam simpli
citer,non introducendo actionem, vel accusationem,pęna ap
plicatur fisco.allegatur textus in l.3.C.de sepul.viol.Sed ibi di
citur expresse,q. applicatur fisco,voluit forte inducere d.l.3.iũ
cta l.sequenti.Pro ista conclusione Bar.in d.l.Agraria, allegat
textum in d.l.mulctarum, & d.c.j.quę sint reg. Et ex hoc colli
go id,quod supra dixi,quod Abb.& Dec. male allegant ista iu
ra pro prima conclusione.Ratio huius conclusionis est,secun-
dum Aret.quia in iudicio publica vtilitas est pręferenda priua
tæ,c.bonę.supra de postul.pręl at.vtilitas.C.de primipil.lib.12.
Nec ob.tex.l.non puto.ff.de iure fisci.quia procedit,vbi agitur
de damno priuati,& de lucro fisci,secus vbi agitur de pari dam
no , & de pari lucro:tunc præfertur semper fiscus.l.j.C.de iure
fisci,secundum vnam lect.q. sequitur ibi Bar.& Alex. & Mod.
in l.j.ff.sol.mat.& Fel.in c.pastoralis.col.4.supra de rescr.vel ali
ter respondeas,vt hic per Mod.qui aliter limitant d.l.nõ puto.
¶ Fallit , nisi pęna reperiatur imposita contemplatione partis
offensæ,vel in recompensationem damni,seu iniurię. ita pce-
dit tex.in l.pen.ff.de in ius voc.secundũ vnam solut.Ang. in d.
l.si quis id quod,sed ille tex.non probat,eo quia pro illa poena
tex.introducit actionem in factum,Inst.de accus.& ibi ĩ specie
d.las.reprehendit Ang.col.7.allegatur etiam tex.in l.fin.C.de
litig.sed ibi hoc clare exprimitur,vt ẽt aduertit Bar.ĩ d.l.Agra
ria.allegatur etiam tex.in c.quibusdam.infra de pę. Sed ibi nõ
poterat alteri applicari verisimiliter. ¶ Tu ergo melius allega
regulam l.seruo.§.si testator,& l.si cui.§.si Titio.ff.de le.j.q̃ est
quod vbi dispositio fit cõtemplatione alicuius priuati,tũc actio
sibi competit ex illa dispositione,licet non exprimatur, & bñ
no.Ro.ad statuta.cons.32.in 3.dub.in ver.hoc idem probatur.
Si ergo dicamus parti competere actionem,ergo sibi applica-
bit̃ per ea,quæ dixi in pręcedenti conclusione.¶ Limita secun
dò de iure canonico,quę pęna in dubio applicabitur iudici , q̃
si voluerit euitare suspicionem cupiditatis,debebit eam eroga
re pauperibus,vel conuertere in pios vsus , secundum Abb.in
c.licet.infra de pęn.& hoc de pęnis legalibus . Cui autẽ appli-
centur penæ in instrumento appositæ,videas per Bar. in l.vxo
rem.§.hæres.ff.de leg.3.& remissiuè per Iaso.Iostit.de actio.in
princip.in verbo,actio.& Bart.consil.29.& Alexan.cons.138.
colum.fin.vol.1.Cui autem debeant applicari penę conuentio
nales,ponunt Bal.& Mod.in l.si quis maior.C. de transac. vbi
concludunt,quòd applicantur parti attendenti , nisi aliter ex-
presse caueat.Et ex his feliciter sit expedita præsens Rub. die
17.Ianua.1519.

S V M M A R I V M.

1 *Concilium,etiam si in eo non interueniant omnes Episcopi totius mundi tamen per hoc non restat,quin dicatur Concilium generale.*
2 *Concilia,Nicenum,Calcidonense,Constantinopolitanum,et Ephesinum dicuntur principalia.*
3 *Concilium,synodus,cętus,et cõuentus quid sint,et quomodo inter se differant.*
4 *Ex Concilio,et in Concilio,quomodo differant.*
5 *Verba ista,de Concilio Concilij,quid importent.*
6 *Verba ista,cum consensu Concilij,quid importent.*
7 *Concilio sacro approbante,quid significent ista verba.*
8 *Constitutio vtrum dicatur Papalis,an Conciliaris,quid conferat scire.*
9 *Exceptione declinatoria non vti promittens aduersus iudicem, penitere non potest.*
10 *Concilium prouinciale,et si non potest Episcopum deponere, potest tamẽ processum facere,et de causa criminis cognoscere.*
11 *Aduersarius meus dicitur,qui mecum in lite contendit.*
12 *Subrogatus in lite dicitur aduersarius.*
13 *Aduersarius dicitur omnis,qui contradicit.*
14 *Inimicitia causa non est inspicienda,an sit iusta vel iniusta,nec a quo procedat,sed considerandus est effectus productus.*
15 *Iudex a me iustè recusari potest,si in alia causa mecum litigat.*
16 *Prælatus in causa sua ecclesiæ,potest recusari iudex tanquam suspectus.*
17 *Litigans lite finita in causa criminali,an repelli possit a testimonio cõtra collitigatorem.*
18 *Aduersarius in causa criminali lite pendente,an in totum repellatur a testimonio contra aduersarium.*
19 *Aduersarius meus in causa ciuili,etiam lite pendente non prohibetur testificari contra me in alia causa.*
20 *Citatio non valet,nisi fiat parte petente.*
21 *Iurisdictionem an declinare possit quis,si interrogatus an cũ aduersario velit experiri,respondeat quòd sic.*
22 *Concilium prouinciale,an excommunicare possit Episcopos, licèt nõ possit deponere.*
23 *Excõmunicatus donec satisfecerit,an sola satisfactiõe sit liberatus.n.24.*
25 *Suspensus donec satisfecerit,an sola satisfactione liberetur.*
26 *Iudex,an possit mulctare contumacem etiam nemine petente.*
27 *Excõmunicatus propter solam excõicationem,an debeat priuari bñficio.*
28 *Bñficio an priuari possit residentiã non faciens pp aliquod impedimentũ.*
29 *Excommunicatus declarari potest absque contumacia, quando delictum est notorium.*
30 *Contumax is dicitur,qui illicentiatus ante tempus recedit.*
31 *Contumacia an sit peccatum mortale.*
32 *Contumax is plus dicitur,qui non comparet,quàm qui non paret.*
33 *Iudex an possit ferre sententiam per verbum, videtur.*
34 *Sententia lata per verbum,credo,an sit valida.*
35 *Sñtentia lata hoc mõ,ita iudicamus secundũ nostrã cõscientiã,an valeat.*
36 *Scholare indignè petẽs Doctorũ gradũ,præsumptionis delictũ incurrit.*
37 *Testes propriè non dicuntur,qui deponunt de peritia artis.*
38 *Rescriptum non vitiat falsa latinitas,quæ per figuram saluari potest.*
39 *Iudex non potest reijcere exceptiones calumniosas,et ad vlteriora procedere appellatione non obstante.*
40 *Concilium prouinciale,an et quando possit in totum recusari.*
41 *Concilium totum an possit recusari,vbi caput est suspectum.*
42 *Concilium,vbi præsidentes sunt suspecti,an possit recusari,etiam si caput non sit suspectum.*
43 *Iudex reuocari potest,vbi assessor est suspectus.*
44 *Episcopus an possit recusari propter suspicionem Vicarij,et econtrario.*
45 *Concilium generale,an possit recusari.*
46 *Episcopus volens recusare concilium,debet adducere et probare legitimã suspicionis causam.*
47 *Dictio,aliquando,quandoque denotat regulam esse in contrarium,quandoque facit regulam.*
48 *Pactum prorogatiuum iurisdictionis iudicis non sui,an sit reuocabile vsque ad litem contest.*
49 *Pactum de non declinando iurisdictionem proprij iudicis,est irreuocabile,& statim obligatorium.*
50 *Iurisdictio,quæ declinari potest,non videtur habere perfectum esse.*
51 *Iudex prorogatus,antequam incipiat vti iurisdictione,non censetur ordinarius prohibitus cognoscere de causa.*
52 *Pactum de nõ declinando etiam factum extra iudicium, est obligatoriũ.*
53 *Confessio sine causa facta,an et quando sit nulla tanquã indiscretè facta.*
54 *Reorum est fugere,*
55 *Pænitens in casibus,in quib.est licita pęnitẽtia,an teneatur adinteresse. Et an pænitens possit conueniri ad tale interesse coram iudice prorogato. & num.56.*
57 *Iuramentum habet vim clausulæ, rato manente pacto. Et iuramentũ super mutuo ciuili non tollitur per exceptionem non numeratæ pecuniæ, quæ secundum materiam subiectam poterat opponi.*
58 *Iuramentum interpositũ super actu reuocabili,non impedit reuocationẽ.*
59 *Iuramentum obligat præcise,& facit quod in contractibus innominatis non sit licita penitentia.*
60 *Respondere,verbum in cõtractibus idem est,quod soluere:in iudicialibus verò idem est,quòd comparere.*

Obliga-

61 *Obligatus potest conueniri præcisè in loco destinatæ solutionis, non obstā te pœnitentia.*
62 *Locus destinatæ solutionis dicitur locus ipsius contractus.*
63 *Forus foro additur per destinationem solutionis ad alium locum.*
64 *Promissor in loco destinatæ solutionis non potest conueniri, nisi ibi reperiatur, & hoc, nisi renunciatum esset priuilegio.*
Et limitatur ista conclusio pluribus modis, vt poteris videre, n. 65. & 66.
Et an prædicta conclusio procedat in clerico, vt possit conueniri si ibi reperiatur, absque licentia sui superioris. nu. 67.
68 *Clericus an possit conueniri in loco contractus, seu destinatæ solutionis & si ibi non reperiatur in casibus, in quibus non renunciasset priuilegio fori, vel iurasset, vel promisisset se ibi præsentare.*
69 *Soluere promittens in pluribus locis specificè copulatis, intelligitur promisisse partem soluere in quolibet loco ad ratam locorum.*
70 *Soluere promittens in pluribus locis specificè copulatis adiecta clausula generali, & vbiq; locorum, intelligitur promisisse soluere totū in uno loco. Et nota, q virtute talis clausula non poterit conueniri in loco magis remoto, quàm sint loca expressa. nu. 71.*
72 *Soluere promittens, vbicunq; fuerit inuentus, potest vbicunque cōueniri.*
73 *Promittens respondere in aliquo loco, vel vbicunq;, non potest conueniri, nisi in locis, vbi alias de iure conueniri poterat.*
74 *Excommunicatus propter contumaciam debet absolui, si præstet cautionem de parendo iuri, & an sufficiat cautio iuratoria.*
75 *Excommunicatus pro manifesta offensa non est absoluendus, etiam si velit satisdare de satisfaciendo, nisi aliualiter. & nu. 76.*
77 *Perseuerans in excommunicatione per annum, habetur pro confesso, & conuicto.*
Et an sit priuatus, vel priuandus beneficijs. nu. 78.
79 *Sententia excommunicationis valet, etiam q excommunicatus non fuerit citatus ad audiendam sententiam.*
80 *Contumax non potest mulctari absque noua citatione.*
81 *Citatio trina non requiritur in sententia excommunicationis, ferenda contra manifestum contumacem.*
82 *Excommunicari potest sine trina citatione monitus in synoda.*
83 *Contumax manifestus an dicatur, qui rñdit nuncio se non velle cōparere.*
84 *Contumax non læditur in aliquo propter condemnationem expensarum ob contumaciam.*
85 *Iudex an possit delinquentem mulctare, & pœnam ordinariam imponere.*
86 *Citari non possunt illustres personæ a nuncio sine spāli commissione.*
87 *Furem in furto deprehensum, an & qñ liceat occidere, si telo se defendat.*
88 *Procurator creditoris an possit capere debitorem fugitiuum.*
89 *Iudex si non potest aliter veritatem habere, potest vti simulationibus, & reo promittere, & nihil obseruare.*
90 *Nuncio dicēti in relatione se citasse de cōmissione iudicis, an credē dū sit.*
91 *Excommunicationem an importent hæc verba, nullus ei communicet.*
92 *De Quouultdeo, quid significet.*
93 *Doctor vt quis dicatur, quæ requirantur.*
94 *Scholaris intrans, & non aduertens, vel non studens, an gaudeat priuilegijs scholarium.*
95 *Scholaris inhonestè viuens, an gaudeat priuilegijs scholarium.*
96 *Nomina verbalia sonantia in delictum, unico actu verificantur.*
97 *Mulier, quæ cū vno duntaxat fornicata est, an dicatur inhonestè viuere.*
98 *Nomina significatiua alicuius officij, quod quis propria authoritate assumit, non verificantur ex vnica actu.*
99 *Mercator quis dicatur.*
100 *Mercatores nostri temporis, qui stant domi, & mutuant sub vsuris, an debeant gaudere priuilegio mercatorum.*

DE Quouultdeo. ¶ Antequàm veniam ad tex. Quæro, quid velint illa verba, ex Concilio Africano, posita in suprascriptione. Pro pleniori intelligētia, quæro primò quid sit istud Concilium Africanum? Rñde vt
1 habetur in c. prima annot. 16. dist. Secundò quæro, quot † sint species conciliorum? rñde vt per gl. in sum. 17. dist. & Abb. in c. graue. j. de præb. & not. q, licèt oēs Epi totius mundi non interueniant in Concilio generali, tñ pp hoc non restat, quin dicatur generale: quia apud interessantes, licèt minor pars sit, totum Concilium residet, c. quod sicut sup. de elec. & dicit Petr. de Monte in tract. de potesta. Papæ, col. 16. ver. 6. quæro, q data contumacia maioris partis, pōt minor pars pronunciare se consumare Conciliū generale. sequitur Fel. in c. nonnulli, col. 10. sup. de rescr. Dec. cons. 151. inci. Maximi ponderis materia. & cons. seq. dñr ergo generalia Concilia, quia oēs Epi deberēt interesse, licèt actu aliqñ non intersint. Aliqui tñ sunt, qui dicūt q dñr generalia, quia illis præest Papa generalis sponsus oīum ecclesiarum, c. cuncta per mundum, 9 q. 3. quod non vr verum quia potest fieri Concilium ꝯ Papam, maximè hæreticum, eo inuito & cōtumace, iuxta tex. in c. si Papa, 40. dist. quod firmat Bal. in c. olim, sup. de rescr. & Dec. in d. cons. Vel aliter tu dicas, q appellantur generalia, quia statuta in illis omnes ligant, c. j. s.
2 de cons. ſm Abb. in c. sicut, in prin. j. de acc. ¶ † Quæro tertiò, quæ sint Concilia principalia? responde 4. Nicenum, Calcedonen. Constantinopol. & Ephesinum, & dñr principalia, quia in eis, velut in quadrato lapide, omnis sanctæ fidei structura consurgit, & cuiuslibet actionis, vel uitæ cōis norma consistit. c. 2.
3 15. dist. ¶ † Quartò quæro, quid differant ista nomina, Conciliū, Synodus, Cœtus, & Conuentus? Rñdeo, q canones vtuntur ꝑ synonimis, c. j. ead. dist. & ibi hr etymologia horū verborū. dicti, q Conuentus propriè est congregatio religiosorū, Capitulū verò clericorū secularium, ſm Abb. in c. edocen, vbi no. sup. de
4 rescr. & Gem. cons. 130. col. 2. ¶ † Quæro quintò, quæ dña sit inter ista verba ex Concilio, & in Concilio? rñde ſm Fel. & Mod. qñ dr ex Cōcilio, dēt intelligi q illa ꝯstō est Conciliaris: qñ vero dr in Cōcilio datur intelligi, q est Papalis, vt declarat Abb. in c. j. s. de pac. & in c. consensu, j. de reb. eccl. nō alie. & in c. j. j. de sponsal. & in ca. Olim eps. sup. de ele. & rō in primo casu est, qa dictio ex, denotat cām proximam, l. ex eo tpe, & ibi Bart. ff.
5 de pecu. c. inter dilectos, & ibi Abb. col. 3. j. de fi. in. str. ¶ † Sextò quæro, quid si dicatur de ꝯsilio Concilij? Dec. hic rñdens, q dicitur Papalis, non Conciliaris ſm quosdā, quia actus non attribuit ꝯsultori, ex eo q ꝯsultus non tenetur cōsilium sequi, c. cū olim, sup. de arb. Tu adde ad Dec. Aret. de rescr. 71. ubi si collatio fiēda sit p Epm cū ꝯsilio Capituli, tota dr spectare ad Epm. Scđò adde, quod decidit Abb. in c. non pōt. col. fi. & ibi Fel. j. de re iudic. vbi habens interuenire tanq̃ consultor, non pōt dici collega. Tertiò adde Bal. in l. j. C. de manumis. vin. vbi facit differentiam, an dicatur de consilio Concilij, an cum cōsilio Concilij. Primo casu dictio, de, denotat substantiam. Secundo casu
6 dictio, cū, stat accessoriè. ¶ † Quæro septimò, quid si dicatur cū ꝯsensu Concilij? Dec. hic instat ꝯcludenter, q dicatur Papalis, & non Cōciliaris per rōm, q aliud sit facere, aliud facienti consentire. l. aliud est vendere, ff. de reg. iur. & l. si pater, de manu. vindi. & per alia, de quibus hic per eum. & melius probatur in c. vnico, s. j. ne sede vacan. lib. 6. Hinc adde, quod per illum tex. dicit Archi. & Io. And. in c. cum illis, col. 4 & Gem ibi in s. fin. col. j. lib. 6. vbi dñt, q sufficit impetranti exprimere collatorē, licèt nihil dicat de consensu aliorum, qui habent consentire. & sequitur Fel. in c. eam te, col. 13. s. de rescr. & dicebam pp hoc alias, q rescriptum impetratum per minorē super rescissione ꝯtus non erat subreptitium, licet fuisset tacitum propinquos
7 consentisse contractui. ¶ † Quæro octauò, quid si dicatur, sacro approbante Concilio? reperio Gemi. cons. 44. quod incipit, Dominus noster Papa, determinare q dicatur constō Concilij per illam regulam, ea nostra facimus, &c. l. 2. s. sed quia, C. de vete. iure enuc. c. si apostolicæ, de præben. in 6. videtur tamen, q malè dicat, quia vbicunque constitutio originatur a Papa, Papalis dicitur, licèt Concilium approbet, ſm Pan. in d. c. j de spons. & contra Gem allego tex. in c. nimis. j. de iureiur. in verbo, sacri authoritate Concilij prohibemus. iuncta subscriptione, quæ dicit, in Concilio generali. Nec obstat regula præallegata, quia loquitur quando impartitur authoritas alicui non habenti facultatem actus celebrandi, sed Papa habet potestatem legis cō
8 dendæ, c. j. sup. de constit. ergo, &c. ¶ † Vltimò quæro, quæ sit vtilitas scire, an constō dicatur Papalis, an Conciliaris? responde q est multiplex. ¶ Primò, omnis constitutio Concilij habet clausulam derogatoriam ad futura rescripta, ideo clausula generalis, non obstante aliqua lege, non est sufficiens ad derogādum constitutionibus Concilij, nisi de eis fiat specialis mentio secundum Archi. in c. j. de constit. lib. 6. & Fel. latissimè in c. nōnulli. col. 3. & 4. supra de rescri. ¶ Secunda utilitas, licèt Episcopus in pluribus possit dispensare contra constitutiones Papæ, secus tamen contra constitutiones Concilij, ſm glo. in c. cum dilecti in veritate, sup. de elect. ¶ Tertia vtilitas, quia Legatus de latere non potest derogare, nec dispensare contra constōnes Concilij. c. dilectus, j. de præb. iuncto c. 2. de concess. præb. & gl. & Abb. in c. j. eo. tit. Et horum omnium ratio est, quia firmius reputatur, quod a pluribus sancitur c. prudentiam in princip. j. de offi. deleg. & magis integrum iudicium est, quod plurimorum sacris confirmatur, c. extra conscientiam, 64 dis. & c. hoc, s. verum, de hær. in 6. & istam rationem adducit Dec. consil. 152. col. 2. ¶ Declarata suprascriptione, venio ad tex. Pro cuius clariori intelligentia præmitto quatuor. Primò, quòd verbū de Quouultdeo. legit trib. mo. Primo modo, q sint duæ dictiones, de, scilicet, & ista sit ꝑpositio. Secūda Quouultdeo, & ista sit nomen proprium ablatiui casus, & tunc subaudiendum est verbum statutum est, ſm Tanc. Secūdo modo legitur, ut sint duæ dictiones, vt s. sed nihil sit subaudiendū, & tunc regitur a verbo, placuit. Tertio modo legitur, ut sit vnicum verbū, & vnica dictio, & sit nomen ꝓpriū, & ita intelligit gl. hic, & ſm istū intellēm erit datiui casus. iste intellēs non placet Abb. j. col. pe. qa tunc illud relatiuum idem de quo in tex. esset supfluū. Scđò ꝓmitto, q tex. in relatiuo, quem, multiplr hr impressus: aliqui hñt quē, & tunc saluatur latinitas per figuram anthitesim, vt dicam in gl. aliqui habēt qui, & litera plana est; aliqui habet quoniam, & iste vr melior, secundum Io. And. & Doct. Tertiò præmitto, quòd illa uerba, interrogatus, an cum eo, &c. dupliciter intelliguntur. Primò, quod iste Episcopus fuerat vocatus, interroga-

terrogatus,& excommunicatus a Concilio prouinc.& ita intel
ligit Abb.in c.1.& 6.no.& cõïter sequuntur Doc.Scdò legit tex.
q. fuerit vocatus,interrogatus,& excõicatus a Concilio gene-
rali,& isto modo intellexit Abb. in figuratione casus,qui isto
mõ esset ɔ̃rius,nisi salues q. figuratio casus fuit Bernardi glossa
toris.ego ĩ.tentabo tertium intellectum dare.s. q. fuerit voca-
tus a Concilio prouinciali,interrogatus ab aduersario,& excõ-
municatus a Concilio generali.Vltimò præmitto, q. iste text.
timere ɔ̃rij,l.si conuenerit,ff.de iuris.om.iud.legitur varijs mo
dis,& s̃m varietatem lecturarum variantur summaria: cõiter
9 aũt sic summatur.¶ † Promittens non vti exceptione declina-
toria aduersus iudicem aliàs suum penitere non potest,& hoc
ad vnum effectum,vel ad alium sic dicatis. Contumax in non
comparendo potest excõicari,non aũt beneficio priuari,atten
tis istis summarijs. Considera subtilius, quare hæc Decretalis
fuerit situata in hoc titu.Nam respectu primi summarij meli⁹
fuisset posita in tit.de fo.comp.vt fecit Iurisconsultus in situa-
tione d.l.si cõuenerit, respectu verò secundi summarij melius
10 stabat in tit.de dolo & contu.¶ † Dinditur vt hic per Abb.No.
primò s̃m Pan.q. causæ etiam Episcoporum olim tractabãtur
in Concilio prouinciali,citati legitima exceptione cessante te
nebantur respendere,c.2.6.q.3.Circa istud no. aduerte ad qua
tuor.Primò,q. non vr̃ probari hoc,s̃m Dec.qui intelligit text.
q. Eps fuerit vocatus,interrogatus,examinatus, & excommu-
nicatus a Concilio Africano,quod potuit esse generale, immo
sine dubio fuit generale,d.c.prima annotatio, 16. dist. & q. in
tex.isto causa tractaretur in Concilio generali,probat trib. me
dijs.Primò,quia tex.in fi.præsupponit,q. Episcipus potuisset de
poni,si fuisset de cã cognitum, hãc autem depositionem tam
põt facere Concilium prouinciale,c.accusatus.6.q. 3. ergo di-
cendum,q. cã tractaretur in Concilio generali . ¶ Sed ad istud
tñdeo clare,q. licet Eps non possit deponi a Concilio prouin-
ciali,põt tñ Concilium prouinciale processum facere, & de cã
criminis cognoscere,vt probatur in d.c.accusatus,& c.seq. Vel
aliter dico,q. pp hoc,quia non poterat deponi,habitus fuit re-
cursus ad Concilium generale,vt vult d.Ant.in figuratione ca
sus.& licèt Dec.in vltima lectura sentiens istam rñsionem, di-
cat,q. istud est diuinare,tñ ita necessariò dicendũ est,vt statim
demonstrabo.Secundò mouetur,quia ista decisio est hic inser
ta pro canone gñali,ergo edita a Cõcilio gñali,sed istud ego fa
teor,q. fuerit edita a gñali Concilio pp recursum habitum ad
ipsum. Tertiò mouetur,quia verba debent intelligi in poten-
tiori significatu.l.3.ff.si ager.vect.vel emphy.pe.c.pe.ĩ. de sent.
excom.Ergo uerbum illud,ad Cõcilium,de quo in tex.erit in-
telligendum de Concilio gñali potẽtiori.Sed rñdeo, q. ista rła
procedit in dubio.vnde attende,quia dico q. iste tex. in prima
parte necessariò debet intelligi de Concilio prouinciali. Nam
s̃m oẽs.Quo vult Deus poterat declinare examen concilij, &
pp hoc fuit interrogatus si volebat consentire in eius iurisdõ-
nem.Hoc sic⁹ præsupposito,dico q. loquitur de Cõcilio prouin
ciali,quia si loqueretur de gñali,nullo modo iste Eps potuisset
declinare:non quidem ratione deficientis iurisdictionis , quia
est iudex cunctorum,16.& seq.dist.per tot. non etiam poterat
recusari,tanquam suspectum,vt concludit. ĩ. Abb. & eo maxi-
mè,quia caput eius est Papa,qui non põt recusari,ut suspectus,
s̃m Abb.in c.querelam,col.2.de ele.& Fel.in c.cum vetuissent,
col.3.ĩ.eo.imo Papa potest committere causam ex certa sciẽ-
tia iudici suspecto cum cła,recusatione remota,secundũ Abb.
in c.ex transmissa,ĩ.de foro comp.non etiam rõne priuilegij,
quia priuilegium concessum alicui,ne teneatur rñre coram Pa
pa,nõ valet,s̃m Ioan.And.in c.cum instantia,ĩ.de censi. sequi-
tur Fel.in c.2.col.16.ad fi.s.de rescr.Non etiam ratione impe-
dimenti,quia iste Episcopus iam venerat ad istud Concilium,
& postea discessit. ¶ Secundò aduerte inquantum Abb. dixit,
q. olim causæ Episcoporum tractabantur in Concilio prouin-
ciali,vr̃ innuere q. hodie non tractentur,quod est falsum, & cõ
trarium tenet idem Abb.in c.graue,ĩ.de præb.defendendo re
spondet Basig.q. hodie non tractantur de cõsuetudine,s̃m Vi-
cen.Tu aũt dicas,q. Abb.non negat,q. ẽt hodie non tractẽtur,
sed ideo dicit olim,ut ostenderet,q. dispositio huius tex.nõ est
noua,vel ad excludendum opin.eorum,qui dicebãt , q. solum
causę inferiorum clericorũ olim tractabant̃, quod patet ex im
plicatiua,ẽt. vel dixit olim , quia causæ Episcoporum de iure
antiquo,etiam quoad depositionem expediebantur in Conci
lio prouinciali,c.eps,cum gl.11.q.3.& Pan.ĩ.in 3.not. & si itel
ligamus tex.nostrum loqui s̃m illa iura antiqua,possũmus dice
re q. iste Episcopus fuerit uocatus,interrogatus , & excõicatus
a Concilio prouinciali:& verbum,placuit.i. Concilio generali
intelligatur confirmando sñiam Concilij prouincialis. ¶ Ter-
tio aduerte,si intelligamus illa uerba,legitima exceptione ces
sante.i.remota.Abb.videretur male loqui,quia ipse ĩ.dicit in 3.
col.q.Concĩliũ prouinciale põt recusari.Secundò, si legitima
exceptio nõ obstabar,frustratoria fuisset iterrogatio,ergo pos-
sumus dicere,q. tenebatur respondere.i. cõparere allegaturus

exceptiones declinatorias,iuxta l.si quis ex aliena.ff.e.tit. Vel
possumus intelligere,ut illa verba cessante.&c.sint ablatiui ab
soluti,qui faciunt condicionem.i. si cessauerit.l.cuiclis agris.ff.
de vsu.¶ Quartò potes ex isto notabili inferre,q. Archiepisco-
pus,qui non põt solus cognoscere de cã subditorum sui suffraga
nei,nisi per uiam appellationis.c.pastoralis.ŝ de offi. ord. tñ in
Concilio una cum alijs suffraganeis põt & pp hoc not. videatis
gl.no.in c.multis.17 dist.quã multum extollit Ro.cons.51.t.q.
15 incipit,Circa propositã consultationẽ.¶ † Scdò no. q. aduersa-
rius meus dr̃,qui mecũ in lite contendit.ad idẽ tex.in c. aduer
sarius,ĩ.de eo,qui mit.in pos & in l.si aduersarius.C.de fi.instru.
cum sim.¶ Amplia octo modis. Primò s̃m Bar. ut procedat ẽt
ante inchoatum iudiciũ,§.oim, Instit.de pœn.tem.liti. & pbat̃
in tit.isto s̃m Mod.Tu adde tex.in c.fi.ĩ.de fo.comp. ¶ Aduer
te tñ,q. ista iura vñr improprié loqui,quia aduersarius dr̃, qui
ɔ̃dicit intentioni alterius s̃m Ab.in c.in literis,ĩ.de restit. spo.
Ergo antequam ɔ̃dicat,non debet dici aduersarius,cum possit
deliberare non velle ɔ̃tendere.l.1.ff.de eden. ¶ Scdò amplia,
vt ẽt subrogatus in lite dicatur aduersarius,c.fi.ĩ.lit.pen.Addo
tex.in l.item si res.§.fi.in ver. molestum aduersarium pro se su
bijceret.ff.de alie.iud.mut. ¶ Tertiò amplia, ut Aduocatus,&
procurator aduersarij mei,ẽt dicantur aduersarij l.1.cum gl.in
verbo,aduersario,ff.de cal.& de proc.Adde tex.in c.2. de ɔ̃fe.
lib.6.Hinc est,q. procurator & Aduocatus non sunt idonei te-
stes in cã,in qua patrocinium præstant,s̃m gl.in c Romana,de
testi.lib.6.& Bar.in l.referre.ff.de in. fit.& Fel.latè in c.a nobis,
& ibi alij,col.fi. ĩ.de testib.¶ Quartò amplia,q. ẽt oĩs, qui põt a
sñia appellare,vocatur aduersarius,secũdũ Bal.in c.qm̃.ĩ.de te-
sti.quem allegant Mod.hic,sed non reperio q. istud dicat:be-
nè aũt istud tenet Barba.in c.fi.ĩ q. met.cau.Sed aduerte, quia
aduersarius denominatur ab actu. licet ergo possit tertius ap-
pellare a sñia pro suo interesse,ca.cum super,ĩ.de re iud.ante
tñ q̃ appellet,non deberet dici aduersarius, cum possit non ap
pellare.¶ Quintò amplia,secundũ Dec.ut ẽt iudex dicatur ad-
uersarius.l.appellationem,cum gl.C.de app.Tu cõsidera,q. ibi
iudex iõ dr̃ aduersarius,quia pars intendebat ɔ̃ eum agere , qa
non admiserat eius appellationem,iuxta l.qm̃,eo.tit.non autẽ,
12 quia iudicauerat in causa principali. ¶ Secundò † allegat Dec.
quia subrogatus in lite dr̃ aduersarius,vt sup.dixi,ergo iudex in
quirens isto casu saltem erit aduersarius, quia subrogatus in lo-
cum accusatoris.quod ipse sic probat, quia oẽs excep. quæ p̃ñt
opponi ɔ̃ accusatorem possint opponi ɔ̃ iudicem,secũdũ Bart.
in l.2.§ si publico.ff de adult.Sed aduerte,quia falsum est, q. iu
dex dicatur subrogatus loco accusatoris,quia est fama loco ac
cusatoris.c. qualiter & qñ,ĩ.d accu.est ẽt falsa ɔ̃ñtia sua, qa oẽs
excep.quæ p̃ñt opponi ɔ̃ testem,p̃ñt opponi ɔ̃ iudicẽ,secundũ
gl.in c.cum.R.canonicus.ŝ.de of.deleg.& tñ iudex non dr̃ sub
rogatus loco testis.Melius ergo facit pro ista ampliatione diffi
nitio iudicis,quã posuit Pan.sup.in rub. In ɔ̃rium,q. iudex non
dicatur aduersarius facit tex.clarus in c.cũ episcopalis.ĩ.de ap-
pel.& licèt Dec.nitatur rñdere,rñsiones non transeunt sine ca
13 uillatione. ¶ † Secundò adduco rõnem,si iudex facit iustitiam,
facit q. vterq; litigatorum petit,ergo nullius intentioni aduer-
satur,& ɔ̃ñr non erit aduersarius.Hinc dicimus q. non grauat
partem,qui iurisdictionem exequitur.c.nouit,ĩ.de app.iuris.n.
executio nõ hẽt iniuriã.l.iniuriatũ. i prin.ff.de iniur.Vnde pos
sumus distinguere.Aut iudex nõdum iudicauit, & non dr̃ ad-
uersarius,ita loquitur tex.in d.c.cum epali.Aut iudicauit & iu-
stè,& isto casu non dicatur aduersarius litigãtibus, qm̃ iustitiæ
acquieuerunt c.propsuit.ĩ.de app.reclamãtib. uero dicatur ad
uersarius.ita loquitur tex.in c.non est crudelis.23.q.5. aut iniu
stè iudicauit,& dicatur aduersarius.ita loquitur tex.in d.l. app.
Sextò amplia,ut litigans dicatur aduersarius,siue agatur crimi
naliter,siue ciuiliter.c.propsuisti.& ibi no.Abb.in 4.no.ĩ.de fo
ro compet.¶ Septimò extende,siue agatur actione personali ,
siue reali.c.aduersario, cum ibi nota. infra de excep. ¶ Vltimò
pro nunc extende generaliter,ut omnis,qui contradicit alteri
dicatur aduersarius,secundum Moder.hic,allegantes Bal.in l.
1.col.3.C.qui admit.sed Bal. loquitur in iudicialibus tantum ,
dicit enim si nullus citatur,nemo est aduersarius , si nullus est
contradictor,quia omnis qui contradicit aduersarium se facit,
secundum Innoc.in c.cum inter,ĩ. de excepr. Ex isto notabili
inferuntur duo,secundum Abb hic.Primò ad statuta facientia
mentionem de aduersario.nota hanc illationem ,ex qua habes
quod litigator in iudicio propriè dicitur aduersarius,aliàs non
haberet locum statutum,cuius uerba sunt propriè intelligẽda.
c.nostra.infra de iniu.l.quicquid astringendæ,ff de verbor.
obb.Secundò infertur q. ex contentione iuridica, & ex facto a
iure non improbato oritur quandoque inimicitia . Basign. hic
dicit,quod istud nõ sequitur necessariò,quia potest quis litiga-
re mecum,& tamen nõ erit meus inimicus. Saluat Dec. quod
Abb.non loquitur simpliciter,sed cum tẽperamento quando-
que.Vel aliter dicas q. tenet illatio a communiter contingenti
bus.& hoc sufficit secundum gl.in l.cum dotẽ C.de iu.dot.& ĩ

l.neque

l.neq; natales.C.de prel.c.est tex.i c.& ibi Abb. in 3.no.J.
de cle.non resi.iō in ciuitate,in qua cō te exercent usure va
let cōsequentia,est de illa ciuit. ergo vsurarius,ut dicit Aste.
dicit Bal.in l.cū oportet, in p in.C de bon. q lib.& Doctor
meus in l.non hoc.C.vñ le .f.d.istis omissis, quę parum p
14 sunt,collige ex dictis Abb.sex utiles cōclusiones.¶ Prima cō
clusio,non est inspicienda cā inimicitiæ, an sit iusta uel iniu-
sta,nec a quo procedat, sed cōsiderādus est effectus pductus
id est odiū & animi rancor,c.meminimus.j.de accu. cū alijs
alle.per Alb.& Mod.& idē tenet Abb. in cum P.Manconel-
la,& in c.repellantur.eo.tit.& est cōis scriben.sna. & nota p
ampliatione,q sufficit subesse odium latens,licèt apparenter
non demonstretur,vt faciunt isti Geul.,sm Inn.in ca.cum I.
& A. j.de re iud.& Fel.in c.quoties.col.1.j.de testi.Ex ista cō
clusione infertur,q author inimicitiæ poterit illam allegare
ad intentionē suam fundandā,putà ad recusandum iudicem,
uel testē,vt est tex.in c.veniens.2.j.de spon. & ibi no.d Ant.
& Alex.cōs.99.inci.In cā inquisitionis.col pe.uol.1.& bñ fa-
cit gl.in l.athletæ.§.fi.ff.de excu tuto.quā dicit Bal.ibi nō re-
periri alibi hinc est, q pp superuenientem inimicitiam inter
legatarium & testatorem reuocantur legata,etiam, q inimi-
citia superuenerit culpa testatoris,sm do.Ias.in l.si filiā.C.de
inol.test.& i l hæreditas,§ de his,q b⁹.vt indig & ita ampliat
tex.in l.4.in fi.ff.de adim.leg.& mihi placet ista opinio,q a ta
cita volūtas,pp quam præsumitur reuocasse legata,rōne ini-
micitiæ,vr subesse ēt q supuenerit ex cā testatoris.& ex hoc
apparet,q Bar.i l.cū tabulis.§ qm ff de his, quib.vt indig.nō
uī rectè sensisse.Nec obstat tex.quia ibi nō est talis cā,seu ini
micitia,quæ hēat inducere odiū vel rancorē: nō qdē ex par-
te testatoris q vidit legatariū appellatū de ipudicitia psecuta
te i actu vitioso.Nō āt ex parte legatarię,iuxta illud Ouidij,

Quæ dant,quaque negant,gaudent tamen esse rogata.

Et facit tex.in l.itē apud Labeonē.§. appellare.ff. de iniur.
vbi non facit cōtrariū.qui honest s ō. blādis verbis attētat pu
dicitiā virginis.Præmissa ēt faciūt ad qōnē.An petēti cautio
nē de nō offendēdo,sibi dan a suo inimico . obstet exceptio,
q petēs dedit cām inimicitię,pmissa faciūt q nō,& ita tenēt
Bar.& Ale.in l.qui bona.§.si quis iuxta ff de dāni Abb.in c.
j.in 6.no.J.ut lit.non cont.& in c.lras,in j,l fi. j. de resti.spol.
& Fel.in rub.§.de treu.& pa.col.pe.in fi.& seq & vī casus.i c.
de Bndicto.32.q.1.Cōtrariū tenēt Ang.& Ro.in d.§.si q.s iux
ta , & Pau de C.st.in d.l.qui bona.§.qui damni.pro quib.fa-
ciūt infrascripta fundamēta.Primò tex.in l.si mulier , i prin.
ff.qđ metus cau.Tenendo cōmunem, rñdeo q procedit,qñ
allegatur metus.vel inimicitia,ad effugiendum iustum gra-
uamen,secus si allegatur ad euitandum grauamen iniustū.l.
nec timorem.ff.quod met.cau.& in istis terminis loqtur no
stra quæstio.& ita rndit Alex.cons.47 In cā prædicta,uolu 4.
Secundò facit ꝯ cōem regula trita,ex delicto & culpa nō dēt
quis cōmodum reportare.l.itaque fullo.ff.de fur.c.2.de col
lu.deteg.sed uideas,q principaliter culpa nō debet patroci-
nari,sed in consequentiā potest ad commodum allegari.l.re
legatorū.§.fi.ff de interd.& releg.l.siue hæreditaria , in fi.cū
gl.ff.de neg.gest.vel procedit qñ culpa fuit ordinata ad finē
consequendi illud commodum , sm Bar.in l.2.§.fi.ff. si quis
cau.post gl.& Gem.in c.statutū.§.cū verò,de rescrip. in 6.&
Ang.in disput.inci.Bonorū,ver.super primo & est bon⁹ tex.
in c.decętero,& ibi no.Abb.j.de sent.exc. & ideo præmissa
debent limitari,vt non procedant , qñ quis principaliter de-
disset cām inimicitiæ ad illum effectum, ad quem allegatur,
eo quia affectata inimicitia non prodest, vbi aliàs nō affecta-
ta prodesset.l.tria onera.ff.de excus.tut.eos . in prin.de tēpo.
ord.in 6.& ita concludit Bart.in l 2.§.cū quis.ff.de quæst.ubi
non est repellendus testis,cui data alapa ad effectum ne te-
stificaretur.sequitur Abb.i d.c.meminimus.& Fel.latè i c.fi.
infra de testi.Tertiò in contrarium adducit tex.in d.l.q bo-
na.§.si qs iuxta.soluunt Bart.& Alex.ibi,q loquitur in cautio
ne,quæ petitur pp periculum ad rem,nos loqmur in cautio-
ne,quæ petitur propter periculū personæ ad personā, quę so
lum formaliter non destruit cōtrarium,iō rñde sic,quod ędi
ficans indebitè,censetur tacitè remittere cautionem damni
infecti,sm gl.ibi.Sed in casu isto dans cām odio non pōt re-
mittere cautionem de non offendendo,cum nō sit dñs mē-
brorum suorum.l.liber homo.ff.ad leg.Aquil. vñ in crimina
libus accusatus nō pōt renunciare exceptionibus suis,vt con
cludit Fel.in c.cū uenissent. col.3. j.eo.vltimò allegatur tex.
in ca.causas,in Auth.ut cum de appella.cogno.vbi filius non
pōt allegare inimicitiā,quæ prouenit ex culpa sua, ad impu-
gnandam exhęredationem paternam . Solue vt s.dixi ad ꝯ-
15 trium.l.si mulier.¶ Secunda conclusio,iusta est cā recusandi
iudicem,quia mecum litigat in alia cā,sm gl.in c. cū super,
de offi.deleg.& ibi Abb,& Fel.idē comprobat Perus. in c.po
stremo, j.de appel.& est cōis opi.Amplia primo i litigāte nō
solum in cā propria,sed etiam suæ ecclesiæ,ita loquitur glo,
D.N.

in d.c.cū super.& Pan.hic.& rō est , q prælatus dr vsuarius
bonorū suæ ecclesiæ,sm gl.in c.psenti,de offi.ord.in 6.Am-
pliatur secundò ēt lite finita, quia odium semel contractum
præsumitur durare,nisi probet extinctū.l. in ipsius C famil.
erc.& ibi no Bal.& sequitur Bart.in l.non solū,§.si mandato
uer.quid si mandaui,ff.de iniur.& Bal.in auc.si dicat.C.de te
stib.Istam ampliationem Mod.Dec.tenēt,quia procurator
& aduocatus in vna cā lite finita,non possūt recusari in alia,
d.c.postremò,ergo nec ille,q principaliter alias litigauit,po-
terit recusari.Bal.g.rñdet,q nō reperitur iure cautū,q ex of
ficio postulandi ēt in cā capitali oriat inimicitia . sicut ex liti
gio partis,& ego comprobo,quia aduocatus & procurator ēt
pēdente lite nō possunt recusari i alia cā.d.c.postremò.& rō
est sm gl.ibi,quia in cā in qua patrocinantur,solum recusan
tur pp affectionē,quam præsumuntur hēre in illa cā, q ratio
cessat in alijs causis.& licèt Dec. in lectura noua voluerit se
excusare,q a negare nō possumus sm eum,q nō oriat aliqua
inimicitia saltē præsumpta cōtra Aduocatos.sed ego dico,q
posito q oritur,non est considerabilis,ut probatur in l.si cū
16 maior,§.pen.ff de bon.liber.¶ † Tertia cōclusio,plātus in cā
suæ ecclesiæ pōt recusari iudex tanquam suspectus, idem te-
net Abb.in c.cum venissent.ult.col.j.eod & q ille est locus
17 suus,ad ibi dicēda me remitto.¶ † Quarta conclusio lite fini-
ta in cā criminali nō repellitur qui litigabat,a testimonio cō
tra collitigatorē.ita Abb.post Io.And.in addi. Spe.in tub.de
testib.uers.6.probat.in §.si quis verò dicat . in uer. donec de
cā eminus iudicetur,in Auth.de testib. Cōtrariū tenēt Are.
& Barb.hic,quia cā odij cōtracti licèt sit extincta,non tamen
pręsumitur extinctum odium per tex.in d.l.in ipsius,C.fam.
erc.fortius vr,q ēt inimicus recōciliatus nō possit esse testis,
vt pbat in c.accusatores.3.q.5.& de hoc est gl.in ca p tuas,j.
de sim.& tenuit Io.And.i addi.Spec.i tit.de leg.§.sup.st . vbi
dicit nouiter reconciliatū posse recusari in iudicē.& bñ facit
tex in c.j.48.dist.vbi nouiter conuersus ad fidē,& sic nouiter
reconciliatus cum Deo,nō pōt promoueri ad ordines sacros
pp reliquias antiquæ perfidiæ , & inimicitiæ inter ipsum &
Deum & idē tenet Abb.in d.c.cū oporteat , & Ale.in consi.
63.& 99.uol.1.& Ro.consi.481 & ita tenendo rñdet Are.ad
tex.in d.c.si quis uero dicat,q dēt suppleri ,uel donec effect⁹
litis,idest inimicitia duret.Sed ista solutio arguit Imperato-
rem,q fuerit delectus,quod non est credendum.iō ego cō
cordarem opiniones sic distinguēdo,q lite finita ex toto nō
repellatur,& ita pcedat opi.Abb.hic, sed sit in arbitrio iudi-
cis quāta fides sit ei adhibenda.& ita pcedat opi.Are.& Bar
ba.hic.& pro ista distinctione pondero tex.in §.si verò aliter
odiosus,q sequit immediatè post §.si quis uerò dicat. intelli-
gēdo illa uerba,si verò aliter,quā rōne litis pendentis in cau
sa criminali,& sic si cā litis præteritæ dicat odiosus.¶ † Quin-
18 ta conclusio,aduersarius in cā criminali lite pendente, ꝯtra to-
tum repellitur a testimonio ꝯ aduersarium . d.§. si quis verò
dicat . Amplia, vt procedat etiam pendente lite in cā ciuili
omnium bonorum,vel maioris partis , quia ex illis litibus ēt
oriuntur inimicitiæ capitales.facit tex.in §.item pp litem.In
sti.de excu.tut.& in c.j.de resti.spol.facit,quia bona dicūtur
secūdus sanguis.l.aduocati,cum gl.C.de aduoc.diuer.iud. &
ibi no.Bal.hinc est,q ita licèt occidere aggressorē ad defen-
sionē bonorū,sicut ad defensionē psonæ, tenet gl.i l.vt vim.
& ibi Ias.col.5.ff.de iusti.& iu.probatur in l.4.ff. ad legē Aql.
Quod intelligo vt ibi.s.cū moderamine inculpatæ tutelę.Ad
uerte tñ vltra alios ad duo.Primò,q ista ampliatio vr cōfun
di per tex.in d.§.si uerò aliter odiosus,& ibi gl.in uerbo, quæ
stiones.quæ vult,q sit arbitrariū.Secundò aduerte inquantū
Abb.dicit inimicitias,quæ oriunntur pp litem bonorum om
niū,uel maioris partis,dici capitales.cōtrariū tenet Bart.in l.
2.§.fi.ff de adim.leg.vbi facit differēnā inter capitales.& gra
uissimas iniurias,capitales appellat subortas ex lite criminali
vel ex homicidio cōsanguinei,grauissimas verò nominat or
tas ex lite oium bonorū,& vr sequi Abb.in ca.accedēs.2.col.
2.vt lite nō conte.licèt addat,q videret relinquēdū arbitrio
iudicis,an sit orta capitalis,vel grauissima ex lite oium bono
qđ facit ꝯ ea,q hic dicit.¶ † Vltima cōclusio,aduersari⁹ meus
in cā ciuili ēt lite pend.non prohibetur testificari ꝯ me in a-
19 lia cā,erit tñ arbitrariū,quanta fides sit ei adhibēda.d.§. si ve
rò aliter.Pan.hic & in c.cū oporteat, & i c.inquisitionis.J.de
accus.& nullus discrepat,& p hoc sit expeditum sm notabi-
20 le.¶ † Tertiò nota,q citatio nō valet,nisi fiat parte petēte sm
Abb.& alios hic.ad idē tex.in l.ad peremptoriū.ff. de iud.&
in c.licet.j.de accus.& in l.fi.C.de bon.aucto.iudi. possid.in l.
properandū.§.& si quidem.in verbo,requirēte parte.C.e.gl.in
l.sancimus,i uerbo.cōtumacia.C.ad Trebel.Bart.& Ale. in l.
si finita.§.Iulia.ff.de dā.infe.& melior tex.in ca. pposuisti,in
verbo,ad petitionē partis lrimę. j.tit.px.& ibi Ab. fallit mul
tis modis.Primò, vt pcedat parte opponente , secus si com-
pereat,& nihil opponat secundū Bald.i l.unica.C.vt quæ de

sunt Aduo Adde, pro ista fallen. gl. & scrib. in l. j. in uerbo, snia. ff.
de ser. q̃ vult, q. spontanea comparitio validet citationẽ inua
lidam, ad q. videatis Fel. in c. illud. in uer. quarta declaratio, j.
de præscr. & Alc. cõs. 123. Viso processu, vol. 2. Secũdo fallit fa-
uore publico, sm Pan. in c. proposuisti, & gl. in c. si an verbo, ina-
nes, de elec. in 6. & rõ, quia fauore publico iudex põt procedere
ex officio. c. bonæ. ŝ. de postu. præl. Tertiò fallit in causis fiscali
bus sm Ro. not. 54. p tex. in l. 2. §. Senatus, de iure fisci, quẽ ad
hoc reputat sing. Quartò fallit, vbi iudex videret instãtiã pe-
riturã, tũc põt imponere perpetuũ parte nõ petente, sm Bar.
in l. Seius & Augerius. ff. ad l. Fal. cũ alijs adductis per Are.
& Mod. et ultra quos adde, q. idẽ tenuit Ab. in c. fi. col. fi. j. eo.
Fel. & Barb. in c. cõsultationib. vlt no. & in c. psului t, col. fi. ŝ.
de off. deleg. Ratio põt esse duplex. Prima, ut lites expediant.
qđ cõcernit publicũ interesse. l. quidã æstimauerũt. ff. si cer.
pet. c. finem litibus. j. de dolo & contu. vel quia põt iudex ex
officio prouidere, ne iudicium reddatur elusoriũ. c. cãm, quæ
infra eo. Vltimò fallit in cæteris casib. in quib. iudex põt proce
dere ex officio, qui connumerant per Bar. & Legistas in l. 4.
§. hoc aũt. ff. de dam. infe. & per Abb. in d. c. Reng. ita dicit, &
limitat Bal. in d. l. bona & Ale. in d. §. sed Iulian. Sed iuxta hoc
quęro, an psumat, q. citatio fuerit facta ad instãtiã partis? Cõ
cludit Abb. q. sic, & sequunt d. Ant. Imo. Are. Barb. & Fel. hic
& est comunis op. sm Barb. Fundamentũ huius conclusionis,
est, quia petitio partis ẽ necessaria ad validitatẽ citationis, er
go præsumit, arg. uendi l. sciẽdum. ff. de uerb. ob. Illud fun-
damentum retorquetur per Dec. quia solennitas intrinseca
bñ psumitur, quia necessaria. d. l. sciẽdũ. Sed solẽnitas extrin-
seca non psumitur. l. quęcũque. §. fi. ff. de publ. Sed petitio par
tis dr extrinseca citationis solẽnitas, ergo non psumit. Et pp
illud fundamentum Ro. in d. l. sciendũ, & Dec. hic declinant
a cõi sententia. quod tenendum ne non discedas a cõi. Ad ar. rñ-
deo sm Are. q. solennitas extrinseca non præsumitur, nisi re
quirat impensam, quia tũc præsumit actus gestus cum tali so
lennitate ab eo, cuius intererat. l. cũ seruus. ff. de uerb. obl. l. fi.
C. de ali. pupil. præstan. cũ alijs allegatis per Mod. & latius p
Fel. in c. nonnulli. §. sunt & alij. col. 17. ŝ. de rescr. & in c. sicut.
col. pe. j. de re iud. Sed actus citationis reqrit impensam, ergo
psumitur celebratus impensis eius, cuius interest, & sic ad eius
requisitionẽ. Nec obest replicatio Doct. q. de impensa citatio
nis modica non sit curandum, p regulã. l. scio. ff. de in integ.
rest. & c. & si quęstiones. j. de simo. quia procedit in casibus ex-
pressis a iure tm, sm Card. Zab. in proœ. Cle. vel aliter, licet nõ
sit curandũ de modica impensa, est tñ curandum quod sit fa
cta pp effectus, qui sequunt. vel aliter, dato q. de minimus nõ
sit curandum, non tñ sequitur, ergo modica impẽsa præsumit
facta ab alio, quam ab eo, cuius interest, quia si dicamus factã
ab alio, concurrent plures præsumptiones ad idẽ contra ius, quod
non est dicendũ. l. j. C. de dot. promis. Primo, q. præsumatur
facta ab alio. Secundò, q. inutiliter, ex quo citatio nõ ualebit,
Tertio, q. aio donandi, seu abutẽdi contra l. cum de indebito, ff. de
prob. Dantur duæ aliæ solutiones, sed quia reprobantur per
Fel. in d. c. sicut. col. pe. aliter non insisto. Ista conclusio pcẽ
dit sine dubio concurrente diuturnitate tẽporis, quo casu et
psumitur ipsa citatio, sm Imo. Host. & alios in c. Albericus. j.
de testib. & Are. cõsi. 26. inc. Casus talis est. & Dec. consi. 36.
col. j. hodie tñ ad cuitandã disputationẽ cauti practicantes fa
ciunt in actis registrari, q. citatio fuit facta parte instãte & re-
quirente, sm gl. in l. sancimus, C. ad Treb. & Ang. in d. l. ad p-
emptorium esset et luce uidendum, an citatio facta sine iussu
iudicis valeat, sed quia Abb. in ult. char. latius tradit, ibi refer
21 uo. ¶ Quartò notat Abb. iudicẽ posse interrogare, &c. Circa
illud no. aduerte ad plura. Primo, quia nõ vr probari in tex.
sm Dec. ex eo, q. non apparet, q. interrogatio fuerit facta a
iudice, quia alias tex. dixit. et cũ illo, non cum eode. Bal. igna.
verò nititur sustinere, q. fuit interrogatus a iudice, cũ sic j. cu
ta rñsio, quam iudici, & nõ parti interrogatus tenebatur da-
re, sm gl. in c. pen. de iuramen. cal. Ista consideratio non cõclu
dit per necesse, sed præsumptiue tm. ego credo, q. fuerit in-
terrogatus a parte & pro fundamẽto præsuppono, q. illa ver
ba interrogatus, an cum eo &c. sunt uerba concilij, hoc psup-
posito dico, q. si fuisset rogatus a Concilio, tex. dixisset cũ ip-
so, vel coram ipso nõ aũt cum eo, quia istud relatiuum, is, est
relatiuum tertiæ personæ, & istud clarius apparebit ex his, q̃
infra dicã. Secundò aduerte inquantum Ab. & cęteri psuppo
nunt, q. si interrogatus, an cum eo velit experiri, respondeat
quod sic, non poterit postea declinare iurisdictione. Ergo val
de dubito, quia sm gl. istud verbũ, experiri, ponitur p defen-
dere: sed sic est, q. qui promisit se defendere corã iudice, nõ
vr prohibitus declinare, cũ declinando se defendit, c. cum in
ter. ŝ. de exce. & l. sed si susceperit, in uerbo, alijs defensioni-
bus usus hãc omisit. ff. de iud. & iõ gl. in c. exposuit. j. de dila.
notabiliter determinat, q. cõstituens procuratorẽ ad rñden-
dũ coram aliquo iudice, non censetur cõsentire in eius iuris-
dictionẽ. Tertiò aduerte, intelligẽdo q. fuit interrogatus a iu
dice, hic esse tex. pro cau. Cępo. 123. quod ego intelligo pcẽ
dere, si interrogatio, & responsio sit facta p uerbũ, vis, seu vo
lo litigare, & ita loquitur Ale. in l. quidã consulebant, col. fi. ff.
de re iud. secus si p verbũ experiri, vel rñdere, & ita pcedãt
quæ ŝ. dixi. Ad istũ tex. rñdebo j. in j. gl. Quartò aduerte, itel-
ligẽdo q. fuerit iterrogatus a parte, hic esse tex. q. rñsio facta
parti, licẽt nõ esset necessaria, obligat tñ rñdẽtẽ, sicut si esset
facta in iudicio, & sic est tex. p gl. in c. pen. j. de iura. cal. Quin
tò aduerte, inquãtũ Abb. alleg. tex. in c. scitote, voluit allega
re gl. in d. §. exceptio. 3. q. 6. Sextò aduerte circa notabile, q. iu-
dex põt interrogare litigantes, ubicũq; equitas suadet, l. ubi-
cũque. ff. de iterro. ac. cle. sæpe. §. sed qa, de uerb. signifi. Istud
notab. an lit. conte. circa ordinaria iudicij pcedit de plano p
tex. i l. j. vbi gl. enumerat vndecim casus. ff. de inter. ac. Quos
casus prosequere, ut per Spec. sub rub. de interr. q̃ fiũt an lit.
cõtest. & procedit inquãtũ, q. si iudex omisit per obliuionẽ in-
terrogare an litẽ cõte. poterit nihilominus post litẽ conte. in
terrogare, sm Bar. in d. l. j. & Abb. in d. c. pen. col. 3. & quoti-
die videmus iudices interrogare partes, an apocha sit scripta
manu ppria, uel ne: cui interrogationi tenet interrogatus rñ
dere cũ iuramento, sm Bal. in auc. contra qui propriam, in fi.
C. de nõ nu pec. & in auct. si quis, C. qui potio. in pig. habean.
& Io. de Ana. cõsi. 23. In casu pmisso. Roma. consi. 175. In ca-
su proposito; Itẽ ẽt de plano procedit post litem conte. usque
ad cõclusionem in cã. sed dubitatio est, an post conclusionẽ
in causa iudex possit interrogare, varij & inuicem contrarij
sunt Doct. in isto puncto D. Anto. de Butr. tenet q. possit, p
tex. in d. l. vbicũque, & per tex. in l. generaliter, post princ. C.
de reb. cred. Idẽ tenet Gem. in c. j. col. ii. de cõfes. in 6. Alex. cõ
fi. 53. In cã uertente, col. fi. uol. j. ubi dicit plus, q. ẽt parte non
petente poterit iuramentum in supplementum deferri, idẽ
tenet Ale. in l. 4. §. hoc aũt, ff. de dam. infect. & Dec. hic, q. dicit
vnũ magnum verbum, q. ista op. est magis cõis. allegat ad idẽ
Bal. in l. si accusatoribus. col. fi. C. de accus. qui loquitur in cri
minalibus, in qbus est speciale, ut j. dicam. allegat ẽt Bal. in l.
vnica. C. ut quæ desunt aduo. Qui dicit potius oppositum, &
Ro. cõsi. 20. q. loqtur quantum ad declarationem actorũ du-
biorum, quo casu est etiam speciale. Allegat ẽt Rom. consi.
176. sed loquitur in summarijs, in quib. est ẽt speciale. Vltra
eum idem vr tenere Old. consi. 323. Circa primum. & Nat.
in repe. cle. sæpe, in gl. in uerbo, interrogabit, de uerb. sig. Cõ-
trariũ tenent Inn. in d. c. cũ Ioannes eremita, & gl. in Auct. de
testi. in §. illud Spe. in tit. de positio. §. 4. uer. regulariter. & in
tit. de teste, §. satis vel iter, ver. qd ergo, Pet. de Ancha. in c. j.
col. 4. de consti. in 6. Car. in d. c. cũ Ioannes, & cõsi. 74. Titius
nũc sum 145 tenet Gem. ibi cõtrarius in ca. 2. col. fi. de in in-
teg. resti. in 6. & Bald. i d. l. vnica. & Ro. i d. §. hoc aũt Fel. hic,
& in d. §. hoc aũt, & in d. c. cũ Ioannes, vbi dicit, q. ista opi. in
practica esset sustẽtabilior pp auctoritatẽ Inn. & si certé com
putes auctoritates, ista vr magis communis, & eo maximè,
quia roborat auctoritate gl. quæ est præferenda cuiuslibet ẽt
supremi viri auctoritati, sm Bar. in l. vt vim. ff. de iust. & iu. &
p ista opinione bñ facit tex. in c. cũ dilectus. Nec obst. q. iudi
ci nõ concludat in cã, quia dico, q. vbi iudex ad priuatã vtili
tatem vult procedere ex officio, dẽt in termino limitato par
tibus pcedere, sm gl. in l. filiusfamilias. §. veterani. ff. de proc.
& in l. ita demum. C. eo. Primò limita in oibus casibus, in qui
bus licitũ est probare post conclusionem in causa, quos Fel.
enumerat in d. c. cum dilectus, & Ias. post alios in l. admonen
di, ff. de iureiu. Hinc est, q. in criminalibus, in quib. licitũ est
semp pbare l. j. §. qui vltimò. ff. de quæst. iudex poterit ẽt in-
terrogare, & ita loquit Bal. in d. l. si accusatorib. hinc in sum-
marijs non procedit ista conclusio, sm gl. in cle. sæpe, in ver-
bo interrogabit. de verb. sign. & ita loquitur Rom. in d. con-
si. 176. Secundò limita, vbi interrogatio fieret ad declaratio-
ne actorũ dubiorũ, ita loquit tex. in d. c. cũ Ioãnes, & ratio est
quia declarans nihil noui facit. l. heredes palam, uer. sed si no
22 tum ff. de test. ¶ † Quintò no. sm Abb. q. Cõciliũ prouincia-
le põt excommunicare Episcopos, licẽt nõ possit deponere.
comprobo vltra alios, quia solus Metropolitanus põt excõi-
care suum suffraganeum. c. venerabili, & ibi no. Abb. & c. sa-
cro. in: de sen. exc. & c. quia cognouimus. 10. q. 3. ergo ẽt po-
terit Cõciliũ, in quo est ipse Metropolitanus tãquam caput.
Secundo adde, q. episcopus ob reuerẽtiam sacri officij nõ est
ex abrupto excõicandus, sed seruãdus est ordo. c. 2. de off. del.
in 6. Tertio. qđ Abb. dicit, q. Cõciliũ prouinciale non potest
deponere. Adde, q. ratio est ob reuerẽtiã sacri officij sm Inn.
in c. graue, j. de præb. & Abb. in c. nõ potest, j. de re iudic. Itẽ
licẽt nõ possit deponere, potest tñ facere processum, & discu
tere cãm criminis, c. discutere. 3. q. 6. Item licet Concilium
possit de cã cognoscere, non tamen potest cognitionem alteri
delegare, sm gl. in c. inqui sitores, de hęr. in 6. Itẽ legatus de la-
tere nõ potest auctoritate suæ legationis Episcopũ deponerẽ
secun-

ſm gl.in c.2.de offi.leg.& in c.ſi quis aũt.94. diſt.& in c.de-
creto,2.q.7. ſequuntur Mod.hic. An aũt concilium prouin-
ciale poſſit epm abſoluere, *con* eſt q. non.vt tenet Io.in d.c.
accuſatus,& late Fel.in d.c.non põt.& ibi Abba. An aũt poſ-
ſit Cõciliũ prouinciale prenũciare Epm deponendũ,gloſ.in
c.biduũ.2.q.6.tenet q. ſic.Cõtrariũ tenet Abb.in c.2.ſ.de ac
cuſ.per tex.in d.c diſcutere,& ſequitur Fel qui alia adducit.in
d.c.non põt,& ego addo,qđ decidit Bal.in l.2 C ubi,& apud
quos,vbi decidit,q. de cauſis non cõpromiſſibilibus non põt
fieri cõpromiſſum ſub iſta forma,q. arbiter pnũciet qđ agẽ-
dum ſit per iudicẽ.Vltimo aduerte,q. Abba.in ſi.vĩ velle, q.
cõciliũ generale uacãte Papatu,nõ poſſit Epm deponere,ita
vult Ab.ſi referas verbũ illud,hoc fortius,ad proxima, prout
relatio fieri dẽt.l.ſi idẽ cum eodem ff.de iuriſ.om.iudi. Hoc
aũt vĩ falſum,quia ſede uacante,tãtã pŏtẽtem hẽt Concilium
generale,quãtã hẽret Papa ſi viueret,ſm Archid.in c porrò,
66.diſt.& Inn.in c.ſi.de ſacra.nõ iteran.& pctarium in ſpecie
decidit Gem.cõſi.65.diſcutiã quęlibet,col.3.Et ſi tu diceres,
quòd verba Ab.ſint referenda ad remota, nũc erit dictũ Ab.
23 ſine dubio. ❧ Sextò no.ſm Abb.q. excõicat⁹ donec ſatisfece
rit,ſola ſatisfactione nõ eſt liberatus,ſed requiritur abſolutio,
licẽt ſit ſecus in ſuſpẽſo ſm gl.in cle.j.de deſtinis. Circa iſtud
no.aduerte,quia non vĩ probari in text.ſm Dec.ex eo,quod
hic excõicatio erat lata ſub alia forma.ſ.donec prævia ſatisfa
ctione fuerit abſolutus,imò aliàs dicebam,q. iſte tex.vĩ pro
bare oppoſitum induendo ſic,Verba ſententiæ debent ali-
qd operari.l.3.de iureiu.ubi Mod.c.ſi Papa,de priuileg. in 6.
Veriſi ſi excommunicatus,donec ſatisfecerit,non liberatˀ ſe-
cuta ſatisfactione,fruſtratoriẽ Concilium in ſententia ſua ad
dit illa verba,donec fuerit abſolutus.Nũc aũt conſideraui,q.
Pan.nõ no.ſimpliciter,ſed dicit eſſe,arg.hic,quod arg.ſic põt
colligi cõiecturãdo,q. ſententia iſta præſumitur conformis
iuri communi,ſm gl.in l.Herennius.ff.de euic.& c.in preſẽ
tia.ſ.de renun.& plene Fel.in c.qm contra falſam , infra de
prob.Fac igitur ex dictis Abb.duas concluſiones.Prima, ex-
communicatus donec ſatisfecerit,ſola ſatisfactione non libe
ratur a uinculo excommunicationis, tex.eſt hic in ar.& tex.
clarus in c.ad aures,& ibi Abb.j.de ſimo.& in c.cũ deſideres
§.fin.j.de ſent.exc.& ibi aſſignatur ratio . Amplia primò, vt
procedat et in excommunicato ad tempus , qui elapſo tem-
pore nõ eſt liberatus,niſi obtẽta abſolutione,ſm Inn.& alios
in c.cum bonę,ſ.de ętate.& qualit.cũ alijs,de quibus hic per
24 Mod. ❡ Amplia †ſecundò ẽt in excõicato a Papa ſm Abb.in
c.ſi.de matri contract.contra interdi.eccl.& Gem.in c.i pri
mis.2.q.1. ❡ Amplia tertiò ẽt in interdicto donec ſatiſfactio
facta fuerit.requiritur.n.ſecuta ſatisfactione relaxatio,c.quan
quam,in fi.de cenſi.in 6.& uoluit gl.in d.cle.j.& in c.cum cu,
in verbo,donec,de uſur.Limita primò,vt nõ procedat in ex-
cõicato auctoritate canonis,quem Papa mandat hẽri pro in-
fecto,tunc tali abſolutione opus non eſt,ſm Fel.& Mod.hic
allegãtes gl.ſing.in cle.j.in verbo,p infectis,de immu.eccle.
ad quã excõicandã,uide Fel.i c.ſi.col.3.& ſeq.ſ.de cõſti. Sed
aduerte,quia illa gl.relata ad tex.potius pbat oppoſitũ . dicit
tex.conſtitutione Bonifacij,& quicquid ſecutũ ſuit ex eo,ha
beri volumus p infecto. dicit gl.& iſto caſu abſolutione op⁹
non eſt.Pondera , q. ibi nõ ſolum caſſatur tex. ſed ẽt effectus
iam cauſatus,vñ ſecus uideretur dicendũ, ſi ſimpliciter caſſa
retur lex , quia tunc dẽret effectus cauſatus remanere, vt eſt
tex.in l.iubemus.C.de teſta.cum ſim.Secũdo limita, vt pce
dat i foro eccleſiæ,ſecus i foro poli,c.a nobis,el 2.j.de ſen.ex
25 com. ❡ †Secũda cõcluſio,ſuſpenſus donec ſatisfecerit, ſatiſfa
ciẽdo liberatˀ abſque abſolutione,ſm gl.in d.cle.j.& in c.qui
meritò.11.q.3.& in c.ſi de off.ord.in 6.& in c.qui ſunt,& ibi
Archi.81.diſt.ſequũtur Mod.hic & eſt *com opi*.Cõtrariũ tenet
Abb.in d.c.cũ bonę,quia apud iudicẽ poſſunt oriri dubitatio
nes,an ſatisfecerit,uel integre ſatisfecerit,iõ requiritur q. ſu-
ſpenſus adeat iudicẽ,& ſi fidẽ faciat de ſatisfactione,abſolua-
tur,c.presbyter ſi a plebe.2.q.4.Sed tenẽda eſt cõis, q̃ ſane in
tellecta effugit illud arg.nã liberatus eſt is,qui ſatisfacit:reqri
tur tñ,q. adeat iudicẽ,qui proferat ſacti declaratoriã ſ.q. ſatiſ
fecerit ſm gl.in d.cle.j.facit c.cũ ſm , de hęret.i 6.& l.ſi quis
maior.C.de tranſ.Sed quæ põt eſſe rõ diuerſitatis iter excõi-
catũ & ſuſpẽſũ:Io.And.Abb.& alij,in d.c.cũ bonæ, dicũt ra-
tionẽ eſſe,quia in abſolutione ab excõicatiõe requiritˀ certa
forma,de qua in c.a nobis,el 2.in ſi.j.de ſen.exc.quæ non re
quiritˀ in abſolutione a ſuſpẽſione,merito ſuſpẽſus ſtatim cẽ-
ſetur abſolutus. Iſtã rationẽ improbãt Inno.& Pau.de Leaza.
in d.cle.j quia ẽt in abſolutione a ſuſpenſione requiritˀ certa
forma.c.ſuper eo,& c.uenerabili,j.de ſen.exc. Sed tu aduer-
te, ꝓ iſta iura hoc nõ probãt,nã in c.ſuper eo, illi Græci erãt
ſuſpenſi & excõicati,& pp excommunicationem ſeruatur il
la forma:in c.uenerabili,requiritˀ forma iuramẽti,propterea,
quia dubitabatur de cã abſolutionis,in caſu noſtro loquimur
vbi conſtat clare de cã,q. ſatisfecerit. Sed ex alio iſta ratio nõ
D.N.

valet,qa abſolutio ab excõicatione,ẽt non ſeruata forma te-
net de iure,ut cõcludit Abb.in d.c.cũ deſideres,ad ſi.ergo ſu
p tali forma nõ eſt faciẽdũ capitale.Item ſnia interdicti exigit
relaxationẽ,& tñ nõ reperio q. i relaxatione interdicti requi
ratˀ certa forma.Propterea ego aſſigno aliã rõnẽ , excõicatus
extra eccliam eiectus,effectus eſt animus diaboli,c.audi deni-
que.11.q.3.ſuſpenſus verò non,q. cũ nõ ſit priuatus com mu
nione hominũ,nec participatione ſacramẽtorũ,c.ueritatis ,
& ibi no.Abb.j.de dolo & contuma.iõ excõicatus eget,vt in
troducatur medio abſolutionis,ſuſpenſus verò nõ. Aduerte
tñ inquantũ dixi , quòd requiritur declaratoria facti,qa fallit
in tribus caſibus . Primus eſt, vt procedat in ſuſpenſo ab ho-
mine,ſecus in ſuſpenſo a iure,ſm Imo.in c.ſicut,de cohabit.
cler.& muli.& Archi.in c.ſacerdotes,5.diſt.i d.c.q meritò,&
Do.Ant.i d c.cũ bonæ, eo quia mitius agitˀ cũ lege, q̃ cũ ho-
mine.l.Celſus.ff.de arbi.ca.cũ dilecti,de dolo & contu Con-
trarium tñ tenet Gem.in c.ad hęc.24.diſt. & ſeqtur Fel.hic:
tñ iſta differentia vĩ probabilis, quia leuior eſt ſuſpenſio iu-
ris,quam hominis. pater , ſuſpenſus ab homine eſt ineligibi
lis ẽt actiuẽ,& tñ ſuſpenſus a iure non , ſm gl.no.& ibi Doc,
communiter ſequuntur,in c.apoſtolicæ,j.de excep.Item ſuſpẽ
ſus ab homine ab officio tñ,intelligitur ẽt ſuſpenſus a bene-
ficio,ſecus in ſuſpenſus a iure, ſm Abb.in c.cupientes,de ele
ctio.Itẽ ſuſpẽſus a canone,ſi celebrat nõ eſt irregularis , & tñ
ſecus eſt in ſuſpẽſo ab homine,ſm Rot.in tit.de ſen. exc.de-
ciſ.367.in antiquis . Secundus caſus eſt in ſuſpenſo ad tẽpus,
qui elapſo tẽpore poterit celebrare abſque vlla facti declara-
toria,ſm Abb.in d.c.cũ bonæ.facit dec.Bal. de relinato ad
tẽpus,vt ſtatim elapſo tẽpore poſſit redire in patriam , q̃ po-
nit in proę.Digeſto.& reputat notandam Franciſcus Crem.
in ſing.ſuis,ſing.154.Tertius caſus eſt,qñ ſuſpenſus donec ſa
tisfecerit,ſatisfeciſſet eo.ã iudice. Ratio,quia tunc ſatisfactio
eſt neceſſaria,acta.n.faciunt notorium,c.cum olim, de uerb.
ſig.l.geſta,C.de re iud.& ſo ſuſpenſus,donec cõparuerit , vel
poſitionibus reſponderit,ſacta comparitione,vel reſpõſione
eſt plene liberatus abſque vlla facti declaratoria,ſm d.Anto.
& Io.And.in d.c.cũ bonę.ex hoc infertur limitatio ad regu-
lã d.c.cum ſin,cum ſimil.vt non procedat, qñ conſtaret no-
toriè de delicto.quã limitationẽ ſeqtur Gem.& alij ibi. Iux-
ta præmiſſa dubitatur.utrũ abſolut⁹, ſi ſatisfecerit intra decẽ
dies,non ſatisfaciendo in termino reincidat ipſo facto in ex
cõmunicationẽ abſque eo,quòd iudex declaret eũ reincidiſ-
ſe:ut quod no,quia iura quę de reincidentia loquuntur,ad fa
ctum iudicis conferũtur,c.ad noſtram.j.de appel.c. ad repri
mendam.ſ.de off.ordi.ibi.in excommunicationis ſitum re
ducere procures.Contrariũ verius vĩ per ea , quæ ſ.dicta sũt
in ver.ſecundus eſt caſus.eſt.n.iſta abſolutio potius quędam
ſuſpenſio excommunicationis ad tempus,quo elapſo ſtatim
ceſſat,ut ſ.dixi Et probatur in c.præterea, el 2.j.de appell. &
ita concludũt Mod.hic,& idẽ Dec.in cõſ.145.Quærit i caſe-
ctu,per totũ. ❡ Ad contraria reſpondeas,vt hic per ipſum &
adde quæ oratoribus abſolutis,donec fungãtur officio , dicit
Fel.in c.apoſtolicæ.col.r.j.de excep.An aũt abſolutus cum
hoc ; q. ſi ſimilia attẽtauerit, reincidat in excõmunicationẽ,
contrafaciendo ſtatim reincidat:rñdeas q. nõ,quia talis adie
ctio reijcitur,cũ non poſſit aliquis excõicari p futuris culpis,
c.Romana,§.caueant , de ſen.exc.in 6.& ita tenet Fel.in c.2.
26 de teſti.cog. ❡ Septimò †nota,iudicẽ poſſe mulctare cõtuma
cem ẽt nemine petente,imo ſm Pan.parti nulla competit a-
ctio reſpectu mulctæ imponendæ,ſed totum expeditˀ officio
iudicis,ſm Bar.in l.2.ff.ſi quis in ius uoc.nõ ierit. Contrariũ,
quod ẽt competat actio,tenet idem Bar.in l.j.col.3.ff.ſi quis
ius dicen.non obtemper.& ſequitur ibi Pau.de Caſt. & Ang.
in l.ſi.ff.ſi quis in ius voc.non ierit.Fal.et Iaſ.in d.l.2. Funda-
mentũ iſtorũ eſt,qa mulcta imponitˀ ex edictis pꝛtorũ,ex qui-
bus oritˀ actio in factum.§.ſi.Inſti. de interdi.& iſtã ſequitur
Dec.hic.Arbitror opi.Abb.hic eſſe ueriorẽ per fundamenta
Bar.in d.l.2.Non obſtat inquantum dĩ,quòd actio in factum
competit contra contumacẽ,quia concedo,ſed dico quòd il
la actio cõpetit parti ratione ſui intereſſe.l.j.§.fin.ff.ſi quis ius
dicenti non obtemper.Aduerte etiam inquãtũ Abb.colligit
ex tex.iudicẽ poſſe mulctare,nã in tex.de mulcta verbũ nul-
lum,ſed dicas quod excõmunicatio appellatur mulcta,ca.ſa-
cro,in prin.infra de ſen.exco. ❡ Et ex hoc corollariè inſero,
Abb.uelle,q. ad imponendam excommunicationem nulla
competat actio,qđ nõ credo uerũ,ſi agitur vt quis excõmmu
27 nicetur ratione ſui intereſſe,per ea q̃ ſtatim dixi. ❡ † Octauò
not.q. excommunicatus pp ſolam excõmunicationem non
dẽt priuari bñficio.Iſtud intellige, ut dicã ĩ an gl.poſt Abb.
pen.char.An aũt excommunicatus ſit priuatus fructibus bñ
ficii,Pan.ſe remittit.*Commu*s eſt concluſio,ut ſit priuatus fru-
ctibus ipſo facto,ut per Abb.in d.c.paſtoralis , et per Fel.in c.
apoſtolicæ.col.5.de exceptio . facit, quia uſusfructus finitur
maxima,et media capitis diminutione , §. finitur . Inſtitu.

de vsufr. Ergo etiam per excommunicationem, quæ dr̃ maxima capitis diminutio, ſm gl. i §. maxima. Inſt. de c. dimini.

28 ¶ † Circa nonum notabile habes tria colligere. Primò, q̄ non faciens reſidentiã ꝑꝑ aliquod impedimẽtum, non põt priuari bñficio, tex. eſt hic, ad idem in c. inter quatuor, & ca. fin. de cle. non reſ. d. vbi impedimentum infirmitatis, & inimicitiæ capitalis, excuſat a reſidentia, ſimiliter aeris intẽperies eſt iuſtũ impedimentũ, ſm gl. in cle. ne in agro. §. ſin. in uerbo, rationabilis de ſtatu monacho. Pro qua allego text. in c. ad ſupplicationẽ, & ibi gl. ſ. de renũ. & q̄ no. Bar. in l. de ætate. ff. ad Treb. cũ alijs adductis per Fel. in c. accedẽs, el. 2. col. 4. j. vt lit. non conteſt. ¶ Amplia primo, ẽt ſi tale impedimentum præceſſiſſet culpa cũ reſidentia, vt hic, & in c. quia diuerſitatem. infra de conceſſ. præb. Contra iſtã ampliationẽ obſtant duo. Primò, quia nõ excuſatur a caſu, vbi culpa præceſſit caſum, c. tua, & ibi not. j. de homic. l. is cui. ff. de act. & obl. cũ vul. reſpõdet Abb. ꝯtrium procedit, qñ culpa fuit immediatẽ cã impedimenti, alias ſecus. in caſu autem noſtro impedimentũ non cauſatˀ immediatẽ ex culpa, ſed ex pęna culpæ, ſcilꝫ ab excõmunicatione. Vel aliter dicas, q̄ ꝯtriũ ꝓcedit, vbi culpa principaliter fuit ordinata ad caſum, alias ſecus. l. non oẽ. ff. de ſtatu lib. & faciũt quæ dixi ſ. in ſecũdo not. & quæ ſcribit Fel. in c. cũ inter. col. 9. j. de excep. Secundò obſtat Doct. Abb. in c. 2. in 4. no. ſ. de arb. quã priˀ adduxit Baſign. hic, & refert interdentes Dec. in 2. lect. & rñdet, q̄ debet intelligi de exule, qui põt ſe facere eximi de banno, & non vult, quo caſu tunc exilium vr̃ ordinatũ ad non faciendã reſidentiã, merito dicitur priuari per ea, quę ſtatim dixi. & j. ſubijciam de excommunicato. iſta ſolutio in ſe uera eſt, in diuinat. Nouiſſimi aũt hic aliter rñdent, q̄ ibi exilium, & ſic nõ reſidentia, proceſſit ex culpa, ſed non aduertunt, q̄ termini ſunt pares, ſiue quis non reſideat ꝑꝑ excommunicationem, ſiue ꝑꝑ exilium. Nã vtroque caſu dr̃ cã remota. ¶ Alij aliter rñdent, q̄ Abb. ibi loquitur de exule voluntario, non de exule neceſſario per ſententiam, vel propter timorem, iuxta tradita per Nellũ in tract. de bannit. in prima parte primi temp. in 3. q. Sed nec iſta ſolutio eſt vera, quia verba Abb. repugnant, dum dicit, non ualẽt facere reſidentiam, vnde cogita, ſi poſſet aliter reſpõderi, q̄ ibi Ab. illud non velit: dicit. n. Abb. exul. non priuatur beneficio, nec fructibus beneficij. ſubdit intelligo, niſi culpa exulat intelligo ego hoc ultimum, q̄ priuetur fructibus ſi ſiu culpa exul, nõ aũt q̄ priuetur bñficio, & repetio, q̄ iſtud in effectu uoluit Abb. in c. in quatuor, ibi dicit, q̄ abſẽs ꝑpterea, q̄ dederit operã rei illicitæ, licẽt nõ priuetˀ bñficio, aliter tñ punitur: quod ego, intelligo. ſ. vt priuetur fructibus bñficij. Limita non procedere, qñ excõicatus eſſet in mora petendi abſolutionem, ar. c. fi. ſ. de elect. & ita limitatur per Moder. hic. Cõſidera quare excommunicatus ꝑꝑ moram in non petendo abſolutionem potius debeat priuari beneficio, quàm ꝑꝑ morã in non ſatisfaciendo. ¶ Secundò collige, quod non faciens reſidentiam abſque cauſa põt priuari bñficio. Intellige præmiſſa monitione & requiſitione iuxta tradita per Abb. in c.

29 ex parte. j. de cle. nõ reſiden. ¶ † Circa 10. no. collige 4. utilia. Prima cõcluſio. Propter contumaciã quilibet excommunicari põt. Amplia ſex modis, primò amplia, ſiue contumacia ſit in non comparendo, ut in c. qñ frequenter. j. ut li. non cõteſ. ſiue ſit in non parendo. c. ex parte. j. de uerb. ſign. Secundò, vt procedat, ſiue non comparuerit, ſiue cõparuerit, & illicẽtiatus receſſerit ut hic, & in c. certum. 11. q. j. ¶ Tertio, vt ꝓcedat, ſiue cõtumacia ſurgat ex re mag. ſiue ex re leui, ſm gl. ſing. in c. duo ſunt. 96. diſt. quę non eſt ſing. ad hoc, ſed eſt ſingu. in eo, dũ dicit, q̄ tanto maior eſt contumacia, quãto ex re leuiori ſurgit. Et ad hoc cã dicit ſing. Ab. i d. c. ex parte, & i c. ſanè, i 4. no. ſ. de offi. deleg. & facit gl. in c. fi. 14. q. ult. Quartò, vt ꝓcedat in tñ, q̄ pro ſola contumacia ab homine põt ferri excommunicatio, ſm gl. in c. epiſcopi. 11. q. 3. & Pan. i d. c. ex parte, & in tub. j. de ſent. exc. & in c. ſacro. per illum tex. eo. ti. Scias tñ, quod in notorijs ex ſola monitione extraiudiciali conſtitui põt quis in cõtumacia, ſm Pan. in c. cum ſit Romana, col. fi. de app. ¶ Secundò ſcias, quòd põt quis declarari excommunicatus abſque contumacia, qñ delictũ eſt notorium vt per Fel. in c. cũ nõ ab homine. col. pen. j. eo. & Lud. Rom. conſ. 482. & Cur. conſ. 20. col. 7. Tertiò ſcias, quòd licẽt ab homine non poſſit aliquis pro delicto excommunicari, põt tñ ſuſpendi, ſm Abb. in c. reprehenſibilis. j. de app. & eſt tex. in c. at ſi clerici. & ibi no. Are. j. eo. Quintò amplia ẽt pro pręſũpta ꝯtumacia, ſm Pan. in c. tenor. col. j. j. de re iud. Septimò amplia, vt procedat in tñ, ut non valeat pactum, quod ſine contumacia poſſit excõicari, ſm Inn. & Pan. in c. P. & G. col. 3. de off. deleg. & ibi uidias cautelam, per quam poteris impetrare denunciationem ſine contumacia. Limita ſm Abb. hic vt procedat pro contumacia ex leui re in non comparendo, ſecus ex contumacia pro leui re in non parendo, qa pro illa nõ poterit excõicari. Adde gl. in ſumma. 3. q. j. Secũdo aduerte, q̄ nõ addũcta per Abba. q̄ contumacia ſit maior, quę ex le-

30 uiori cã ſurgit, confundit iſtam fallen. ¶ Secunda † concluſio contumax appellatur, qui ante tempus ſine licẽtia receſſit. c. certũ. 11. q. 3. non. n. dicitur ueniſſe, qui nõ ſtetit, ſm Bar. in l. conſentaneum. C. quo & qñ iud. vbi allegat iura parum probantia. ideo tu adde tex. ad literam. in l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excu. tu. & ibi Bal. & in l. 2. §. fi. ff. ex quib. cau. in poſ. eatur. in c. conſtituris, & ibi Abb. ſ. de procur. & in c. prout, & ibi Abb. ſ. de do. & cõtu. & in c. multas, de conſ. diſt. 5. & Abb. in c. cũ nobis, col. 5. ſ. de elec. Amplia primò, vt ẽt dicatˀ manifeſtè contumax. c. venerabilibus. §. ſecus. de ſen. exc. in 6. ſequuntur Ant. de Butr. & Moder. hic, q̄ nota ad multa. ¶ Amplia & ſecundo, vt dicatur nunquam comparuiſſe, ſm glo. in c. cupiẽtes. §. q̄ ſi per viginti, in uerbo, cõparere, de elec. in 6. ¶ Amplia, & tertiò ẽt in actore, qui nõ ſtetit vſque ad terminũ. l. & poſt edictũ. ff. de iud. Inn. in c. calũniã. j. de pœn. Alex. conſi. 72. col. 3. vol. 3. ¶ Amplia quartò, ẽt ſi ſtetiſſet vſque ad terminum taxatum, ſed non vſq; ad finẽ termini, prorogati, ſm Abb. in c. conſuluit. col. 2. de offi. dele. ¶ Amplia quintò, etiam ſi receſſiſſet ante tempus de licẽtia iudicis ſibi data ſine cauſa, ſm Rot. in tit. de dolo & cont. decit. j. facit glo. in c. præſentium. 7. q. j. Limita, ut procedat aduerſario accuſante contumaciam recedentis ante terminum, vel non cõparẽtis alias ſecus, l. properãdũ. §. j. C. de iud. quem ibi no. ad hoc Rapha. Pau. de Caſt. & Iaſ. & ante eos Bart. in l. conſentaneũ. C. qño & qñ iudex, & in l. ſi finita. § Iulianus, & ibi latè Alex. ff. de dam. infec. & in l. arbiter certo die, vbi aſſignat rationem. ff. de arbit. Et ex hoc iuſtificatur practica communis Aduocatorum dicentiũ, & hoc pręſente & accuſante contumaciã &c. ¶ Ex hoc infertur, quod nõ probatur cõtumacia eo ipſo, quòd reperiatur citatio ſine cõparitione in actis regiſtrata, cõtra gl. in l. ſancimus, in uerbo, contumacia, C. ad treb. quã ꝑꝑ hoc reprehendit Iaſ. in d. §. j. ¶ Amplia ẽt fallentiam, vt procedat ẽt in criminalibus. ſm Bart. & Iaſo. in l. inter accuſatorem. ff. de publ. iudic. q̄ intelligo uerum, vbi proceditur per uiam accuſationis, ſecus ſi procedatur per uiã inquiſitionis, per ea quæ ſtatim dicam, & per dictũ Bar. in l. abſentẽ. §. j. ff. de pę. Sublimita, vt nõ procedat quo ad effectus, qui ipſo iure reſultãt ex diſpoſitione iuris, vel ſtatuti, ut quòd cõtumax habeatur pro confeſſo, quia hẽbitur pro confeſſo, dato quod nõ fuerit accuſata contumacia, ſm Bal. in l. ſi tutor. C. de interd. matr. quem ſequitur Iaſ. in d. §. j. Arbitror iſtam ſublimitationem ſore periculoſam propter rationem Bart. in l. arbiter. licet. n. ſtatutũ uelit contumacem hẽri pro confeſſo, requiritur tñ pronũciatio iudicis, ſm Abb. in c. fi. j. de iur. cal. no. per gl. in. c. 2. de confeſ. in 6. Iſtã aũt pronũciationẽ nõ poterit facere iudex niſi pars petat, iuxta gl. in l. ſcimus. C. de inof. teſt. & in c. fi. vbi Abb. ſ. de reſer. & ſi pars petat, obſtabit ſibi exceptio, q̄ nõ accuſauerit ꝯtumaciã alterius. ¶ Secũdo ſtatutũ recipit interpretationẽ ẽt paſſiuã a iure cõi. l. j. §. lex Falcidia. ff. ad l. Fal. ¶ Cũ ergo a iure iſto nõ reputetˀ cõtumax per ea, quę ſupradicta ſunt, ergo in eo non hẽbit locũ ſtatutũ: accedat, q̄ iſtud ſtatutũ eſt contra ius, & ſtricte interpretandum, vt de iſto ſtatuto dicit Bal. in c. nullus, & ibi Fel. in fi. j. de præſum.

31 ¶ † Tertia concluſio. Cõtumacia eſt peccatũ mortale. c. ſciendum. 8. q. j. c. ſi quis in ſum. 81. diſt. adde, q̄ cõtumacia dr̃ delictum. l. omne delictum, in prin. ff. de re mil. l. properãdũ. §. & ſi quidem. C. de iudic. & ideo ſtante ſtatuto, q̄ condẽnatus ꝓ delicto poſſit impunẽ offendi, ẽt condẽnatus per contumaciam offendi poteſt, ſm Bar. & alios. in l. j. §. fi. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. & ibi Alex. & per eundẽ in l. ſi mora, ſolu. mar. & per Gan. d. i tracta. malefic. titu. de bãni. pro maleficio col. 2. & ſeq. ſed aduerte, quia vr̃ q̄ non ſit delictũ, per ea quę hic dicit Abb. nam ab homine pro delicto nullus excõicatur pro contumacia uerò ſic, ergo contumacia non eſt delictum & ita arguit Fel. in c. ex literis. col. 12. ſ. de cõſtit. ubi dicit, qđ *communis opinio* eſt, q̄ contumacia non ſit delictũ de ſe, niſi in quinq; caſibus, & iõ idem Fel. in c. ſuper eo, el j. in fi. j. de teſti. decidit, q̄ banniti pro cõtumacia nõ repellũtur a teſtimonio, niſi ſtatutum aggrauaret contumaciam, quia velit cõtu-

32 maces hẽri pro confeſſis, quod bene ſigna. ¶ † Quarta cõcluſio, maior eſt cõtumacia in non comparẽdo, quã cõtumacia in non parendo, ſm gl. in clem. j. de dolo & cõtu. & in l. creditor. §. 3. ff. de app. Confirmat Dec. quia contumacia in nõ parendo nõ eſt propriè contumacia, per text. in l. de ętate. §. qui tacuit. ff. de interro. actio. qui mihi probat oppoſitũ in uerbo, cõtumax o no eſt. põdera verbũ, eſt, qđ denotat proprietatẽ, ſm Bar. in l. ſi maritus. §. legis. ff. de adul. Adducit ẽt, quia cõtumax in non cõparẽdo magis vr̃ contẽnere. arg. l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi. poterat cõprobare quia leuius eſt cõparere quàm parere, nã qui cõparet, nihil exhibet, niſi pſentiã, q̃ retinet. l. cõtumacia. §. j. ff. de re iudi. facit, qa facilius quis ſetur de pſona, q̃ de rebus, ſm gl. in l. hę operæ. ff. de oper. lib. cũ ergo facilius ſit cõparere, certẽ magis cõtemnit, qui non comparet.

paret.arg.gl.in c.si.14.dist.& in c.si.14.q.vlt.& eorū, q̄ scribit
Fel.post Abb.in c.cum quidā.col.4.ǰ.de iureiu. Istam cōclu.
impugnat solus Are.per tria,quib⁹ respōdet Dec.hic. Aduer
te tñ inquantum Dec.respondet secundo argumento,quod
solutio non uidetur uera: nam si verum est,quòd cōtumacia
non cōparendo sit species contumaciæ in nō parendo,est ne
cesse fateri,quòd dicatur propriè contumacia in nō parēdo,
quia species propriè cōtinetur sub genere suo.l.cū lege.ff.de
testa.Vñ vr̄ verior solutio, q. licet contumacia in non com-
parando sit species contumaciæ in non parando, tñ quia est
duplicata,cum non pareat,nec compareat, dr̄ maior. Tertiò
arguit Dec.de æquiparatione.cōtra facit tex.in c.certū. 11.q.
3.& soluit,q. illa æquiparatio procedit in nō obediēdo sacer
dotalibus præceptis,& sic pro re non leui: quæ solutio nō est
tuta,cum possit fieri præceptum a sacerdote etiā pro re leui.
Aliter ego puto respondendū, quod licèt ibi æquiparētur il-
la tria quantum ad pœnam excommunicationis, non tñ re-
ctè infertur,ergo nō est maior altera: quia excommunicatio
tus pœna non commensuratur delictis, cum sit medicinalis.
c.j.de sen.exc.in 6.& traditr̄ in c.at si clerici.ǰ.eo. Vltimò ego
arguo contra istam conclusionē,qui in iudicio iussus a iudice
parere recusat,dicitur manifestus cōtumax.c. venerabilis. §.
secus,de sen.exe.in 6.per quem ita dicunt & Anto. & Are.
hic.citatus verò,vt compareat in iudicio, regulariter si no
compareret,dicitur manifestè contumax,fm gl.in d.cle.1. sed
sic est,quòd manifesta contumacia maior est,quam non ma-
nifesta,vt probane dicta Abb. ǰ.col.9.& est tex. in fine.Instit.
de obli. quæ ex delicto nasc.§.j.magis.n. delinquit qui palam
facit,quam qui clam ratione mali exēpli.c.præcipuo. 11.q.4.
c.1.de ueter.lib.11.l.3.C.de summa Trinit.Pōt dici, quod ar
gumentū procedat cæteris paribus,uerū cōtumacia in nō cō
33 parēdo,quia duplex,est isto respectu grauior.¶† Vltimò no.
quod iudex potest ferre sentētiam per uerbum,uidetur.Cir-
ca istud no.aduerte plura. Primò fm Dec.non videtur pro-
bari in tex.propter adiunctum verbum,iure.Cōdera, quod
talis additio nullā addit certitudinem uerbo uidetur,nam ēt
subintelligebatur, si non fuisset expressum.l. dotic.§.quam-
quam.ff.de leg.3.Fel.in c.j.col.4.sup.de const. Considera ēt,
q. ex alio nō vr̄ probare, qui simpliciter non dicit, Concilio
videtur,sed dicit,nulli potest iure uideri.Pōdera uerbū,pōt,
cum negatiua præcedenti,quod tollit omnem dubitationē,
vt no.in l.nemo potest.ff.de leg.j.cū simil.¶ Secūdo aduerte
quod vltra allegata per Decium hic (quæ oīa habuit a Batti-
gna.)sunt ēt alia iura.vnde adde in primis,q. ualet sententia
& Concilium,etiam si iudex dixerit,non uideo,cur nō sit cō
demnādus,fm Bar.Ang.Pau.& Mod.in l.j.§. si quis ita.ff.de
verbo.ob.& *est communis opinio.* ut per Fel.in c.cū uenerabilis,
col.16.uers.neq; credas.ǰ.de excep.Secundò adde tex.in l.si
pupilli.§.sed si ego.ff.de neg.gest.in verbo,& mihi uī. & ibi
no.Ang.Aret.Doctores cōsulētes.& illū tex.vr̄ ēt no.Iaſ.in l.
planè.§.si eadē.ff.de leg.j.¶ Tertiò adde,q. idē est si diceret,
ita prima facie videtur,si postea contrariū non determinet.
l.vnica.§.si uerò non oēs.C.de cad.toll.c.dilectus filius.§ præ-
terea.ǰ.de app.l.alienæ.§.fin.de fideic.li.Quartò adde, idē si
dicat,prima fronte uī.l.quinquaginta. ff. de probā.& ita in
contingentia facti attestat cōsuluisse Iaſ.in l.cum seruus.§.si
Titius in 6.not.de leg.j.Quintò adde,idē si dicat,ita forte ui
detur,quia verbū,forte,est uerbum philosophicum, secūdm
gl.in l.si duo.ff.de arb.& i c.2.de testa.vbi late Barb.& ita cō
cludit Ale.in l.i substitutione.ff.de vulg.& Fel.in c.accedēs
34 el j.col. fi.ǰ.ut lit.nō contest.¶ Et trāsgrediēdo ulterius quæ-
ritur,an ualeat sentētia lata per verbum,credo.Rñdet Mod.
quòd sic,adducētes infinita,ut hic per eos.Adde tex.in c.cō-
suluit,in uerbo,credimus distinguēdū,sup.de off.dele.& Al
cia.in d.l.in substitutione.Idē si feratur,per uerbū, existima-
mus,fm Mod.vltra quos est tex.i l.existimo.ff.de uerb. obl.
Idem si feratur per verbum putauimus.l. nō putabam.ff. de
35 pdi.& dem.l.& puto.ff.famil.ercisc.¶ †Quærit ēt Dec.an va
leat sententia,si feratur hoc modo,ita iudicamus fm nostrā
conscientiam?& rñdet q. non,quia iudex debet iudicare fm
acta & probata,& non fm conscientiam.l. illicitas.§.ueritas.
ff.de off.præsid.& ita tenet Bal.in c.nisi cum pridem, de re-
nū.& i c.j.§.sciēm,de cōsue.rec.feud.Adde, q. idē tenet Iaſ.
in §.sed istæ.col.22.Inst.de actio.Sed aduerte,quia contrariū
uī posse suaderi præsupposita vna regula , q. illa īterpretatio
est capiēda,q̄ facit actū ualere.l.quoties,de reb.dub.& l.quo-
ties,de reg.iur.& de sentētia tenet gl.in l.& puto,i uerbo, nō
cōmunicari.ff.famil.ercis.dum ergo dicitur in snīa,fm con-
scientiam nostram,debemus intelligere de conscientia legi
bus informata,& sic de conscientia,q̄ resultat ex actis. Pro-
bo ī simili,si fiat delegatio alicui,ut iudicet fm suā cōsciētiā
valet delegatio,& intelligit de cōsciētia iuribus informata,
fm Bal.in l.j.qui accu.non poſ.& in disputatione incip. Sta-
turo caueur,fœnerator,& Doctor meus in l.fi.col.pe.C.vn-
D.N.

36 de legit.ita ēt dicamus in sententia,ut valeat.¶ † Tertiò ad-
uerte inquantū Abb.dicit,q. creditur Doctori asserenti scho
larē suum idoneū ad Doctoratū per verbū,vī. Adde q. credi
tur ēt si dixerit,eū viden sufficientē, fm q. fragilitas humanæ
naturæ patit̄ p tex.i c.j.ǰ.de seruit.Item fallit,promotores
iurare de credulitate , fm Fel.in c.proposuisti.ǰ. de prob.&
Iaſ.in l.admonēdi.col 80.ff.de iureiu.& q. credatur promo
toribus de sufficientia suorum scholarium,est tex.in l.nemi-
ni.C.de aduo.diuer.iudi. An aūt Episcopus possit reprobare
nō obstante testimonio promotoris, videatis Fel.in c.ex lite
ris.col.fi.ǰ.de cōsti.Caueāt tñ domini scholares, ne petāt in-
dignè doctor eū gradū , quia incurrerēt delictū p̄sumptionis
fm gl.tertiam,in cle.fi.de magist.& Abb.in c.cum in cūctis,
37 in princ.ǰ.de elect.¶†Quartò aduerte inquantū Abb.deter-
minat,quod peritus in arte pōt deponere per uerbū,vī.adde
rōnem esse,quia deponit de his,quæ percipit iudicio intelle
ctus.ad hoc adde quæ scribit Fel.in c.eām.col.5.ǰ.de testi.&
Iaſ.in rub. ff.de iureiu.col.2.¶ Quintò aduerte inquantū Ab.
facit differentiā inter peritos in arte,& testes,ex hoc dat̄ in-
telligi,quòd deponētes de perita artis,nō sunt propriè testes
& ista est veritas,vt probat in c.quia iudicāte,in uerbo, agri-
mēsoris.ǰ.de p̄scri.& in l.certi iuris,C.de iud.& ita tenet Iaſ.
in l.j.§.fi.& ibi dixi.ff.de verb.obl.vñ infert̄,q. licèt testes nō
possent deponere dictum suum in scriptis.ca.relatum.5.q.2.
tñ periti in arte poterunt deponere per scripturā , in l.pe.§.
38 fi.ff.si mens.fal.mo.dixe.¶ †Ex gl.2.& dictis Abb.sup ea, ha-
bes q. falsa latinitas,quæ pōt saluari per figuram, nō vitiat re
scriptū.& ita limitatur c. ad audientiā,& ibi Mod.ǰ.de rescr.
Adde,q. falsa latinitas,quæ cōtingit ex variatione vnius lite
ræ nō vitiat rescriptum,neque ēt defectus literæ,vel syllabæ,
qn constat de intentione scribentis.c.ex parte,& ibi Abb.&
Mod.ǰ.de fide instr.Similiter falsitas in orthographia nō ui
tiat rescriptū,Socinus cons.15.in fi.& hodie curia nō admit-
tit exceptionem falsæ latinitatis, fm Car.conſ.95.Nobilis,&
p̄stans amice.& sequitur Fel.in c.ex parte. indignū.n.est nos
arctari regulis Donati,c.indignū,28.dist. vtilius.n.est verio-
res,quā discretiores proferre sermones.c.sedulò , eadē dist.
vbi gl.dicit,quòd infirmus non quærit medicum eloquentē,
sed sapientem,non est tamen Iurisconsultorum grauitati cō
trarium allegare Grammaticos,secundum Fel.in d.c.Rodul
phus,col.15.sup.de rescript.& in legendo & punctuādo lite
rā,standum est Grammaticis secundū Bal.in l.j.in prin.C.de
libe.præte.hæc poteritis addere ad copiosè scripta p Fel.ī d.
c.ad audientiā.Gl.3.diuidit̄ in duas partes. In prima timore
cōtrarij ponit unam rōnem, quare fuerit facta interrogatio.
In 2.aliam.secunda ibi,vel forsitan.Rursus secūda subdiuidi-
tur in tres particulas. in prima facit qđ dictum est, in secūda
se restringit,in tertia quantū ad intellectum tex. reprobat se
cundam rationem.secūda ibi,nisi aliquid.Tertia ibi, sed illa.
39 ¶ †In eadem gl.ex superabundanti,&c.habes vnā rationem
interrogationis,ex qua habes reportare secūdum Abb.quod
iudex pōt interrogare ad cautelam, ut præcludatur uia exce
ptionibus facti,arg.cap.peruenit,supra de arbit.facit vulgata
regula,abundans cautela omnino non nocet.l.testamēta om
nia.C.de test.videtur tñ quod æquitas non suadeat fieri hanc
interrogationem , quia superfluas interrogationes iudex ex
officio tenetur reiicere,fm Spec.tit.depositio.§.10.in princ.
Ergo ipse nō dēt similes facere.& quia si interrogatus respō
disset negatiue , fuisset delusus a iudice , quæ delusio non uī
toleranda,arg.l.si domus.ff.de lega.1.& si dixeris,non est ex
toto superflua,quia præcludit uiā exceptionibus facti,respō-
deo,quòd nō sit in potestate iudicis reiicere exceptiones ca
lumniosas,& ad vlteriora procedere appellatione nō obstan
te,fm Innocen.in ca.post electionem.de concessio. præben.
& est tex. vbi Abb.in c.ex parte 2.supra de offic.deleg. nō vi
detur de talibus exceptionibus curandum.¶ In eadem gl.in
fi.habes, quòd vnum collegatum non pōt in totum tanquam
suspectū recusari, istam conclusionem reprehendit Abb.vt
hic latè per eum.Ex cuius dictis,ut clarius ueritas habeat̄,fac
40 quinque conclusiones.¶ †Prima conclusio,Conciliū prouin
ciale pōt totum recusari,c.licet,infra tit.proximo. Sed aduer
te,quòd ibi non apparet , quod illi Consules collegialiter iu-
dicarent tāquam vniuersi.ad idem tex.in d.c.quod suspecti.
3.q.5.Sed secundum Barba.etiam nō probat, quia ibi specia-
liter erat Concilium congregatum contra Ioan. Chrysosto-
mum, quo casu patēter apparebat odium.Nec obstat,q. etiā
ibi dicat̄,quod Anastasius recusauit Conciliū Calcedo. quia
ibi dr̄,quod causa erat decidēda a Patriarcha solo,& inimico
Anastasij:sed si tota synod⁹ habuisset iudicare,text.nō aperit
quod potuisset recusari,pōt forte dici,q. uno probatur, dum
dr̄ quod d.lo.recusauit.Nec obstat,q. fuisset Cōciliū specia-
liter cōgregatū ɔ eū,quia esto, satis ex hoc elicitur q. totum
vnū Conciliū pōt ex causa inimicitiæ recusari , & benè pro-
batur in cle.pastoralis.§.Pisana , de re iudic.sequitur Spe.tit.

de requi. Concil. in prin. ver. scias. & Cal. cõs. 6. in tit. de appel.
quã allegant. & sequunt̃ Mod. hic. Idẽ tenet Alex. & Mod. in
l. aptissimi. C. de iudi. & Perus. i c. postremò. versic. octauò &
vltimò, & in c. cũ spãli. ver. decimò quærit̃. j. de appellat. facit
tex. in c. statutũ, §. cũ verò. de rescr. in sexto. pro ista cõclusio-
ne Fel. adducit rõnem. a Cõcilio põt appellari. c. multis. 17. di-
stin. ergo ẽt poterit recusari, quia appellatio & recusatio a pa-
ri procedunt, c. super eo. j. de appell. Sed parũ facit, quia appel
lo a iudice in quẽ cõsensi, & tñ non recuso, ca. inter mona. te-
rũ. j. de re iud. intellige istam cõclus. apparẽte probabili cau-
sa, alias p̃sumeret̃ recusari in fraudẽ, ſm Bal. in l. hoc modo. ff.
de cõd. & demõ. ista declaratio Bal. parũ operat̃ de iure Ca-
nonico, quo iure requirit̃, q̃ cognoscat̃ de causis suspicionũ.
d. c. cũ spãli. Sed de iure ciuili, quo proponit̃ recusatio per so-
lũ iurm recusantis, ſm gl. & Bar. in l. quia poterat. ff. ad Treb.
declaratio Bal. est vtilissima, & ex ea infert̃ ad dictũ Spec. p̃al
legatũ, q̃ nõ sufficeret iurare oẽs Doctores vnius ciuitatis es-
41 se suspectos, nisi cõstaret de p̃babili causa. ¶ † Secunda cõclus.
vbi caput est suspectum, põt totũ Conciliũ recusari. d. c. q̃ su-
spectu. Attende, quia ibi caput erat iudex solus, & alij coepi-
scopi assessores, illã conclusionẽ sequit̃ Bal. in l. 1. C. si rector
prouin. & transeunt cõ ter Doc. hic. idẽ tenet Alex. cõs. 40. inc.
Perspectis verbis, col. 2. Fel. in c. cãm quæ, col. 1. de off. deleg.
Dec. cõs. 151. col. 9. facit c. insinuante, de off. dele. In cõtrariũ
arguo sic; Archieps, qui iudicauit in cã principali, vr̃ suspect⁹
in cã appellationis, l. eos, in prin. C. de appel. notat gl. in c. que
relã. s̃. de elec. Fely. in c. insuper, col. 5. j. de testi. & tñ si appel-
latur, ab eo cõstitutũ est q̃ appelletur ad Concilium prouin-
ciale, in quo ipse est caput, c. multis, cũ gl. 16. dist. c. oĩs, 2. q. 6.
quod nullatenus statutũ fuisset, si pp caput totum Cõcilium
posset recusari. Cogita si ex sequen. resultat solutio; intellige
ergo vt procedat, qñ caput esse tale, cui alij de collegio nõ au-
derẽt cõtradicere, aliàs secus. ita Bal. hic & cęteri sequunt̃. Se
cũdo intelligerẽ procedere, vbi Conciliũ remoto capite non
valeret de illa causa cognoscere. secus vbi posset: tunc solũ ca
put esset remouendum p ea, quæ dicam in sequenti cõclusio
42 ne. ¶ † Tertia cõclusio, vbi p̃sidentes Cõcilio sunt suspecti, po
terit totũ Conciliũ recusari, ẽt q̃ caput nõ sit suspectũ, arg. ca.
fin. s̃. de proc. intellige procedere, si presidentes Concilio sũt
coniudices, secus si interfint tanquã assessores: tunc erit arbi-
trariũ, an tota synodus possit recusari cõsiderata qualitate ca-
pitis. Quo aũt cognoscatur, an Epi sunt coniudices an assesso
res, videatis Pan. & alios in c. nõ potest, j. de re iud. & Fely. in
c. irrefragabilis, s̃. de off. ordi. tñ placet, q̃ dicantur assessores
tñ, qñ Cõciliũ fuit congregatũ pro aliqua causa spãli solum,
prout voluit Archi. in summa, 3. q. 8. & probatur in d. c. quod
lusi eci, vbi Patriarcha solus erat iudex. Intellige sc̃dò, qñ re-
motis præsidentibus non remanet Cõcilium in perfecto nu-
mero requisito ſm qualitatem causæ, alias solũ suspecti essẽt
remouendi, arg. c. gratum, cum gl. s̃. de postu. præl. & ca. quod
sicut, s̃. de elec. ita Abb. hic, & alij non impugnant. qualis autẽ
debeat esse numerus Epõrum sc̃dm qualitatem causæ, decla-
43 ratur per gl. in summa, 15. q. 7. & Abb. in d. c. nõ põt. ¶ † Quar-
ta conclusio, pp suspicionẽ assessoris põt iudex recusari. sequi
tur Sal. in l. 3. C. vt quacun. prædi. pote. vbi rñdet ad illum ext.
quem ad hoc allegat Barb. in cõtrariũ, & sequunt̃ Mod. ratio
est ſm Abb. quia eo ipso, q̃ suspectũ assessorem nõ remouet,
se ipsum suspectum reddit, & oĩs causa est sufficiens ad recu-
sandum iudicem, ſm gl. in c. cum R. canonicus, s̃. de off. dele.
intellige procedere, si iudex sit lĩratum ignorãs, secus si sit iu
risperitus, ſm d. Ant. hic, quia sapiens falli nõ põt, ſm glo. in l.
iustitia, ff. de inst. & iu. ego crederem, q̃ si iudex nõ remoue-
rit assessorẽ suspectũ, esto q̃ esset peritus, posset recusari p rõ-
44 nẽ s̃. allegatam † An aũt Eps possit recusari pp suspicionem
sui Vicarij? rñdeo q̃ nõ, p tex. in c. fi. contra vnũ, in fi. de offi.
dele. in 6. qđ ecõtra, an pp suspicionẽ Epi possit recusari Vica
rius? Bal. in d. l. 3. determinat q̃ nõ, sequit̃ Dec. hic. Contrariũ
est verius, & contrariũ tenent *cõmuniter* Doc. Sal. Soc. in d. l. 3.
Abb. Imo. & Fel. in d. c. insinuante, per illũ tex. Ias. in l. aptissi-
mi, in 3. col. C. de iud. & rõ est manifesta. põt. n. Eps reuocare
Vicariũ suũ pro libito, ſm glo. in cle. fi. de prec. & Gemin. in
c. 1. de off. Vicar. in 6. est ergo verisimile, q̃ Vicarius trahetur
in s̃niam Epi ne remoueatur. & ex hoc infero, q̃ si Vicarius
Epi esset confirmatus a Papa, q̃ non posset recusari. rõ, quia
tunc non potest per Epm remoueri. ſm d. Ant. in ca. nouit. j.
eo, vbi scripsi, in 6. & no. q̃ in istis terminis posset saluari opi.
Bal. & Dec. & ita voluit Perus. in c. dilecti. 2. j. q. 4. j. de appell.
vbi videas quid de alijs Vicarijs. An aũt in causa dele. Vicario
per Papam procedat ista conclusio? Card. in clem. 2. in 8. q. de
rescr. tenuit q̃ non, & sequitur Fel. in d. c. insinuante. Ego val
de dubito, quia militat eadẽ rõ, ne Eps trahat eũ in suã s̃niam
45 rõne officij, vt s̃. dixi. ¶ † Quinta conclusio, Cõciliũ gñale nõ
põt recusari, in *ista conclusione* transeunt oẽs, aduerte tñ, quia
ratio assignata q̃ ecclesia Dei non possit errare. c. a recta. 24.
q. 3. nõ vr̃ vera. primò non p̃batur in d. c. ã recta, quia ibi solũ
dr̃ q̃ nõ cõstat ecclesiã errasse. sc̃dò, quia ecclesia nõ põt erra-
re. s. in articulis fidei, nã p illis orauit Chr̃s, ne deficeret fides
sua §. 3. ad fi. 21. dis. c. maiores, de baptismo. Sed in alijs põt er-
rare. c. a nobis, & ibi Abb. j. de sen. excõ. gl. i c. 3. de reliq. & ve
ne. san. Sc̃do p̃cedit i ecclesia vniuersali vera, cuius caput est
Chr̃s, nõ i ecclesia represẽtata p Cõciliũ, ſm Abb. in c. signi-
ficasti, s̃. de elec. & in c. 3. §. vna. & ibi Fel. s̃. de sũ. Tri. & fi. cath.
vñ alij aliã rõnẽ assignãt, quia Cõcilio gñali p̃est Papa, qui nõ
põt recusari, ſm Abb. i c. q̃relã. i gl. 3. s̃. de elec. & dixi s̃. Sed ad-
uerte, quia ista rõ nõ vr̃ vera. licẽt. n. Papa regulariter nõ pos-
sit recusari; tñ si recuset̃, ex p̃babili cã tenet̃ lege honestatis
cãm alteri delegare, ſm gl. i c. nulli. 2. q. 5 q̃ extollit Ro. cõs.
521. inc. Circa p̃positũ. Sc̃do, quia attenta ista rõne, seq̃ret̃, q̃
si cõtẽderet̃ inter duos de Papatu, iuxta tex. i ca. si duo 89. dis.
q̃ posset Cõciliũ recusari, quia ibi nõ p̃est Papa, cui⁹ ɔ̃riũ vide
Abb. hic, i vers. maxime hoc puto. An ãt Papa possit recusare
Cõciliũ cõgregatũ ɔ̃ se, Barb. tenet hic q̃ sic. ɔ̃riũ vr̃ p supra
dicta, & quia supra Cõciliũ nemo est ali⁹, iux vnq̃ Cõciliũ co-
gnosceret de cã Papæ. ¶ Istis p̃missis remanẽt expeditæ duæ
rõnes gl. quare fuerit Eps hic iterrogat⁹, videam⁹ an aliæ pos-
sint assignari. ¶ Tertia rõ assignat̃ p Vincen. & Philip. hic, vt
fuerit interrogatus ad excludẽdũ ius reuocandi domũ decla
rãdo, vt hic per Abb. Aduerte, quia iste intellectus nullaten⁹
vr̃ ver⁹. Primò, quia in tex. nõ dubitat̃ de iurib. citationis. Er-
go dicẽdũ ẽ, q̃ fuerit legitima, & sic obiecta crimina i ipsa ci-
tatione, iuxta tex. i c. 3. de ętate & qual. i sol. ¶ Secũdo ubi agit̃
de electione prælati, cessat ius reuocãdi domũ, ſm Abb. in c.
fi. col. fi. j. tit. prox. Ergo idẽ, vbi agit̃ de remouendo malo p̃-
lato, tũ quia militat eadẽ rõ, tũ quia ɔ̃riorũ eadẽ dẽt esse disci
plina. l. 3. ff. de his, qui sũt sui, vel alieni iuris. cũ si. Ad tex. in ca.
p̃senti, rñdeo q̃ ibi non dr̃, q̃ cõpetat ius reuocandi domum.
¶ Quarta rõ assignat̃, q̃ fuerit iterrogat⁹ ad tollẽdã exceptio-
nẽ, q̃ huiõi cã eẽt remittẽda ad Papatũ, cũ sit de maiorib. cau
sis. c. vt debit⁹, in fi. de appel. Istã impugnat Pan. rõne, de qua
hic p eũ, q̃ poteris sic ẽcl bere. vbi Delegãs reseruat sibi aliq̃
cognitione, respectu reseruationis, nõ pñt partes p̃rogare iu-
risdictionem delegati iudicis, ſm Inn. i c. inter dilectos, de ex
cess. p̃la. Fel. i c. P. & G. de offi. deleg. col. pe. & quia illa sola iu-
risdictio põt prorogari, q̃ hẽtur in subdito, vt no. in l. testamẽ
ta oĩa. C. de testa. Quinta rõ interrogationis adducitur, quia
erat alterius prouinciæ. Sed istã reprobat Abb. & bñ, vt hic p
46 eum. ¶ † Sexta rõ assignat̃ per Pet. de Anch. & Imo. hic, q̃ Eps
habeat ius eligẽdi, an velit cõueniri corã Cõcilio, vel coram
Papa. c. nemine, in fi. ibi, nisi sit prælatus. 3. q. 6. Ad tollendum
istud ius eligẽdi fuit interrogatus Eps, & an istos, ita intelle-
xit hũc tex. Spec. tit. de comp. iud. adi. §. 3. uer. sed nunquid. &
sequit̃ Dec. hic. quare cõueniẽs est, q̃ si Eps velit cãm tracta
ri corã Papa, cui est reseruata decisio, d. c. accusatus dẽat audi
ri, ne causæ cõtinẽtia diuidat̃ l. nulli. C. de iudi. Ego credo, q̃
assumptũ istorũ sit falsum, per tex. in d. c. q̃ suspecta, 3. q. 5. vbi
si Eps vult recusare Conciliũ, oportet quod adducat, & pro-
bet legitimam cãm suspicionis, quam certè frustratoriè pro-
baret, si haberet ius eligẽdi & inutile fuisset remediũ recusan
di, si cõpeteret ius eligendi. Non ob. tex. in d. c. neminẽ, quia
illa exceptio, nisi sit prælatus, dẽt referri ad verbum, termino
tur. ¶ Septimã rõ vr̃ posse assignari, q̃ fuerit interrogat⁹ ab ad
uersario, an cum vellet experiri ad tollẽdas exceptiones obij
ciendas contra personam ipsius accusatoris, de quibus i l. qui
accusare, & in l. qui iudicio. ff. de accu. & ſm istũ sensũ cessa-
47 bit ardua difficultas l. si cõuenerit, de qua statim subiiciã. ¶ †
In gl. in uerbo, experiri, ibi aliqñ pro agere. Pan. dicit, q̃ istud
est regulare, p quo vltra copiosè adducta per Mod. adde opti
mum tex. in §. edicto, in verbo, sine experiant̃, sine conueniã
tur, Inst. de usuca. & in l. si lõgius, cum glo. ff. de iudi. Sed ad-
uerte, quia ista gl. vult totum oppositum, dum dicit, aliquãdo
pro agere; dictio, aliquando, denotat regulam esse in contra-
rium. l. aliqñ. ff. ad Velleianum. Credo. n. verius esse quod di-
cit Abb. & ad gl. posset responderi, quòd dictio, aliquando, fa-
cit quandoque regulam. Institu. quibus modis re. contra. obl.
in princip. ¶ Aduerte etiam inquantũ Abb. assignat rationẽ,
quia prouocãdo reum ad iudiciũ actor experitur iura sua. Ista
ratio non uidetur uera, quia ea attenta etiam reus propriè di-
ceretur experiri, nam proponendo exceptiones suas, etiã ip-
se experitur iura sua. Hinc est, quòd in exceptionibus reus dr̃
48 actor. l. 3. ff. de exceptio. ¶ † Glos. in verbo, placere, opponit de
l. si conuenerit. Ista est fortis oppositio, & super ea cõsistit fe-
re tota materia huius capituli. dant̃ plures solutiones, prima
fuit solutio glos. quod regulariter sit locus pœnitentiæ p text.
in c. cum laici, infra de iurepatrona. nisi pœnitentia sit præiu
dicialis tertio. l. nemo de regu. iuris. istam solutionẽ damnat
Abb. ut hic per eum. Ex cuius dictis habetis notare duo. Pri-
mo, quòd licitum est uenire contra factum propriũ nulliter
gestũ, & ita notat Abb. in d. c. cum laici. ad idem tex. in c. quia

presbyte-

presbyterorũ, ĩ.de reb.eccl.non alie.& in c.diuers.s. ĩ.de ele.
coniug.de quo videatis doctr.Bar in l.post mortẽ.ff de adop.
repilogatã per Pan.in c.noster.s.de elec.& per Fel.in c.2.col.
3. ĩ.de excep. Secũdò hẽtis limitationẽ ad c.cum autem. ĩ.de
iurepa.& ad ea,quæ diximus in rubr.s.q. non est licitũ patro-
nis in totum variare,& discedere a prima pñtatione, vt pro-
cedat,qñ prima præsentatio tenet, secus si nulla fuit, ita vult
Abb.hic,sed certè aduertatis. ista ẽt solutio mihi non placet,
quia ẽt q. sit licita penitentia,tñ pœnitẽs tenetur ad interesse
suo aduersario, vt ĩ.latè discutiam.Scda fuit solutio Gofredi,
q. ille tex. loquatur in pacto de litigando coram iudice non
suo,iste verò in pacto de non declinãdo iurisdõnem iudicis
sui,quam forte subsistente legitima cã suspicionis,vel priuile
gio poterat declinare.istã solutio. sequuntur cõiter Canonistę
hic,& Legistæ in cõtrario.gl.& Bar.in l.hæres absens. in s.p-
inde. ff.de iud. Pro clariori intelligẽtia facio duas distinctas
cõclusiones,quib.expeditus erunt oia scripta Doctorũ, ni fal-
lor,bene enucleata. ¶ Prima cõclusio:pactum protogatiuũ iu
risdictionis iudicis nõ sui est reuocabile vsq; ad litem cõtest.
ita loquitur d.l.si cõuenerit. Contra istã conclus. obstat regu-
la,q. semel,de reg.iur.& regula.l.sicut.C.de act.& obl. ¶ Pro
resolutione inuestiganda est rõ huius cõclusionis. Quidã dñt
rõnem esse,quia pactum continet obligationẽ facti, ad quod
nemo præcisè cõpellitur, sed soluendo interesse liberat.l.sti-
pulationes non diuiduntur. ver.Celsus.ff.de verb obli. Ista rõ
non vr vera,quia ea considerata sequeretur idem dicendũ in
pacto de non declinãdo,cuius ꝯrium dr in textu isto, & dicã
in seq.cõclusione. Præterea nõ est vsq; adeo expeditum, q. a-
gi possit ad interesse,vt ĩ.dicam. ¶ Scda rõ assignatur per Ioã.
An.in tit.de comp.iud.adi.s.j.ver.quid si promisit.q. iõ sit lo-
cus pœnitentiæ,quia nõ accessit cõsensus proprij iudicis. c.si-
gnificasti.ĩ.tit.ꝓx.Ista rõ non vr bona,quia dispõ c.significa-
sti.procedit in clericis tñ.l.si cõuenerit, loquitur ẽt in laicis.
¶ Secundo non bona vr,quia ea considerata sequeret, q. post
litem cont. esset ẽt licita pœnitentia, cuius ꝯrium dr.in d.l.si
cõuenerit. ¶ Tertia rõ assignatur per Arc. hic acquisitio iuris-
dictionis est acquisitio iuris corporalis: incorporalia aũt non
acquirunt sola cõuentione,sed requiritur traditio,vel quasi.l.
3. s.latæ.ff.de vsufr.quæ traditio fit per vsum & patientiam.l.
quoties.ff.de seru.Antequã ergo iudex incipiat vti iurisdõne
prorogata,licita vr pnia. Istam ẽt impugnat Ias.quia non agit
de noua iurisdõne danda, sed de proroganda, cui obiectioni
posset rñderi,vt ĩ.dicam. ¶ Sed ex alio non placet, quia ratio
Arc.solũ procedit quãtũ ad acquisitionem dñij, & quasi pos-
sessionis iurium incorporalium, sed quãtũ ad acquisitionem
actionis ad rem seu ad ipsum ius sola conuentione acquiritur
actio.s.fi. Inst.de seruit.vñ non vr licita pœnitẽtia,sicut in re-
bus corporalibus,in quib.etiam q. non sit translatũ dñiũ, nec
possessio,tñ nõ licet pœnitere,sed agere actione personali,vt
ꝯctus adimpleatur.l.ex empto.ff.de act.empt.cum si. ¶ Quar
ta rõ assignatur per Bal.& Ang.in d.l.si cõuenerit . quia iuris-
dictio est iuris publici.l.j.s.ius publicũ.ff.de ius.& iu.& in his,
quæ sunt publici iuris,facta priuatorũ nihil pñt. l. priuatorũ.
C.de iuris.om.iud.l.ius publicũ.ff.de pac. Istam reprehendit
do.Ias.ibi,quia lex priuatorũ procedit,vbi agitur de danda iu-
risdictione penitus non hñti,secus si agitur de progãda iu-
risdictione illius,qui hẽt,vnde patet in l.2.ff.de iud. & in c.P.
& G.de off.deleg. cum sim. defendendo istam rõnem posset
dici,q. iurisdõ prorogata dr noua iurisdictio, & non cadẽ ẽm
Bald.in l.si a te.C.de pac.inter empt.& vend. & Fel.in ca.de
causis,col.2.de off.deleg.Ex alio non vr vera, quia ea cõside-
rata sequeretur q. ẽt lite cont.esset locus pœnitentiæ. ¶ Item
sequeretur,q. partes nunquã possent prorogare iurisdictionẽ
iudicis non sui ꝯ iura præallegata.Posset tñ dici,q. efficaciter
iudici nõ acquirit iurisdictio ꝓrogata virtute pacti,sed virtu-
te litis contest. sicut procuratori efficaciter nõ acquiritur ius
in lite virtute mandati,quin semp possit reuocari,nisi sequa-
tur litis cõtest.l.post litẽ.ff.de proc.Quinto loco Alb. de Ros.
ibi,& Doc.hic viděres nõ posse assignari probabilẽ rõnẽ, de-
derunt nouũ intellectũ ad l.si conuenerit , vt intelligat quod
sit licita pnia de cõsensu ambarũ partiũ . iste intellectus vltra
q. est indubitabilis,non vr verus,quia ille tex. vult q. post litẽ
cõtest.nõ possit volũtas mutari,& tñ ẽ. intelligeret de cõsen-
su ambarũ partiũ,istud eẽt falsũ,quia ẽt iudice ordinario post
lit.cont.de eo cõsensu vtriusq; partis licitũ est recedere,& ire
ad aliũ iudicẽ,scdm Inn.in c.cũ M.de cõsti. & Fel.in c. ex te-
49 nore.col.fi.s.de rescrip.ita limitantes.l.vbi cẽptũ. ff.eo. ¶ †Se
cũda cõclus.pactũ de nõ declinando iurisdõnem proprij iudi
cis est irreuocabile,& statim obligatoriũ. Circa istã conclus.
aduertendũ est ad plura.primò an ꝓbetur hic, secũdò an alio
iure;tertiò an auctoritate;quartò an simili;quintò q̃ sit rõ di-
uersitatis inter istã cõclus.& ꝓcedentẽ; vltimò an aliquid ob-
stet ꝯ istã ꝯclus. ¶ Circa primũ,Dec. hic in lectu.Pisana dicit
nõ ꝓbari,nisi velimus diuinare,sed postea in lectura Papienti

D.N.

se correxit,quia necessariò iste tex.dẽt ĩtelligi, q. iste lĩps eẽt
sub iurisdõne Cõcilij p ea,quæ dicit Abb.s.vers. 3.posset dici.
¶ Circa ẽm dicas,q. ad idẽ est tex.in l.si quis in conscribẽdo,
C.de pac.& in l.si quis in cõscribẽdo,C.de Epi.& cle. ¶ Circa
tertium dic,q. istã conclus.sequũtur Dodo.antiqui, & Mod.
hic,& in d.l.si cõuenerit. Ant.de But.in c. signi ficãtibus, col.
fi.de off.dele.gl.fi.in l.j.ff.si quis in ius voc.nõ ier. ¶ Circa quar
tũ dicas facere quatuor similia.primũ, prorogãs iurisdõnem
iudicis nõ sui p errorẽ pt docto de errore reuocare cõsensum
l.si p errorẽ,ff.de iuris.om.iud.& tñ omittẽs declinatoriã per
errorẽ,nõ pt ad eã redire,ẽm gl.in l.2.in verbo, cõsensus.ff.e.
Ab.post Inn.in c.ad petitionẽ.ver.no.bñ. & ibi Aret. col.3. ĩ.
de acc.Sal.i l.j.col.7.C.de iud.Pau.& Ias.in d.l.si p errorẽ. Ad
do fortius,q. si quis omisit declinatoriã, & perẽpta instantia,
vel lata absolutoria ab obseruatione iudicij,iterũ cõueniat co
rã eodẽ iudice,nõ poterit amplius declinare, ita notabiliter de
terminat Guil.de Cu.in l.eũ qui.ff.de consti. pec. p tex.in l.si
quis repeteret.ff.ad Turp.& istud dictũ reputat sing.Ro.sing.
156.Vltimo dico tibi, ĩ meo,char.7.col.4. ẽm simile,clericus
nõ pt ꝓrogare iurisdõnẽ iudicis nõ sui sine licẽtia superioris.
d.c.signifi.& tñ pt cõsentire in iudicẽ suũ, cuius iurisdõnẽ po
terat declinare absq; licẽtia alterius iudicis sui,ẽm Ab.cõs.25.
Attingã.col.j vol.j.sequitur Mod.hic. Addo tertiũ simile,pe-
tẽs copiã libelli nõ vr ꝓrogare iurisdõnẽ iudicis non sui.l.nõ
vr.ff.de iud. & tñ petens copiã libelli vr renunciare declina-
toriæ,ẽm Ang.in l.sed si susceperit.ff.de iud.sequitur Alexan
apost.in d.l.nõ vr.Addo quartũ simile; viator cõtrahẽdo non
vr ꝓrogare iurisdõnẽ iudicis loci,ĩ quo ꝯhit,nec illi sortit fo-
rũ rõne ꝯctus.l.hẽs absẽs.ff.de iud. & tñ vr remittere declina
toriã sibi aliquo priuilegio cõpetẽtem,ẽm Abb.in c.fi.col.10.
50 post do.Ant.ĩ.de fo cõp. ¶ †Circa quintũ assignãtur plures rõ
nes.Pan.ponit quatuor. Prima,quia facilius cõseruatur iurisdi
ctio in esse deducta, q̃ de nouo inducat, iuxta reg. l.patre fu-
rioso.ff.de his,qui sunt sui,vel alie. iur. c.ad apostolicã, de re-
gula.Cõsidera,quia rõ nõ vr substentabilis,quia iurisdictio, q̃
pt declinari,nõ vr habere perfectũ esse,cũ paria sint,nullã ha
bere,vel habere talẽ,q̃ possit exceptione tolli.l.nihil interest.
ff.de reg.iur. vnde eadẽ difficultate aliquid cõseruat, quando
non hẽt perfectam esse,qua de nouo inducitur, ẽm Ias.in l.in
testamẽto.C.de testam.mil.col.11.pro quo facit tex. in c.sup
51 his.ĩ.de accusa. ¶ †Secunda rõ,quæ implicitè ponit in prima,
est,quia odia sunt restringẽda,reg.odia, de reg.iu. l.cũ quidã.
ff.de lib.& posth pactũ de progãdo est odiosum, quia dero
gat iurisdõni ordinariæ, sicut dicimus q. iurisdictio delegata
est odiosa,quia derogat ordinariæ,ẽm gl.in c.j.in verbo, ꝓcess
sus,& in c.2.i gl.de rescrip.in 6.Pactũ aũt de nõ declinãdo est
fauorabile,quia conseruat iurisdõnem ordinariam. Aduerte,
quia Abb.in ista rõne vult,q. per pactũ de prorogando sit de-
rogatum iurisdõni ordinariæ. Istud non vr verum simplici-
ter, nam antequam iudex prorogatus incipiat vti iurisdõne,
non censet ordinarius prohibitus cognoscere de eã,cum iuris
dictio semper intelligatur concessa cumulatiuè & nõ priuati-
uè. l.fi.C.de iuris.om.iud.l.j.C.de offi.ꝑte.vrb.Itẽ in crimina-
libus,ubi ꝓcedit p viã inquisitionis, nõ ꝓhibetur ordinarius
inquirere pendẽte ꝓcessu corã iudice ꝓrogato, ẽm Io.An.in
add.Spe.in tit.de cõpet.iud.adi.s.j.ver.sed nũquid.sequit dñs
Ant.in c.si diligenti,col.10.ĩ.de fo.cõpe.Aret.in c. ad petitio
nem.col 4.ĩ.de accus. ¶ Tertia ratio ẽm Pan.est,quia in pacto
de nõ declinãdo agit solũ de abdicãda quadã exceptione par
ti cõpetente, ideo pars solo pacto põt renũciare. d.l.si quis in
cõscribendo,sed in pacto prorogatiuo agitur de dando iuris-
dõnem iudici,quæ nõ pt ei tribui,nisi acceptet, ergo ante ac-
ceptationẽ licita vr penitẽtia,arg.l.si absenti.ff.de don. Istam
rõnem reprehẽdunt Mod quia i ꝓrogatione nõ requirit con
sensus iudicis l.2.s.cõuenire.ff.eo.Sed aduerte,quia licèt ĩ pa-
cto cõcipiẽdo nõ requirat cõsensus iudicis.d.l.2.s.conuenire,
tñ ex hoc nõ sequit,quin iudex possit nõ acceptare. arg.l.3.ff.
de arbit.& q. iudex possit nõ acceptare,vult expsse Ab.hic.&
ita tenẽdo habetis limitationẽ ad l.munerũ.s.iudicandi.ff.de
mun.& hon.vt ꝓcedat inter subditos, secus inter nõ subditos,
volẽtes eius iurisdõnẽ ꝓrogare. ¶ Quarta rõ ẽm Pan.est, quia
in pacto de ꝓrogãdo agit de modico pñiudicio. sed certe idẽ ĩ
pacto de nõ declinãdo,& sic rõ falsa. ¶ Quinta rõ assignatur p
Bal.ĩ d.l.si cõuenerit,quia p pactũ de nõ declinãdo prorogat
exercitium iurisdõnis, qd facilliuè extẽdit. in pacto uerò de
ꝓrogãdo extẽdit ipsa iurisdictio,q̃ difficiliꝰ ꝓrogat,ẽm In.ĩ
c.prudẽtiã.s.sexta.s.de offi.dele. ¶ Sexta rõ assignat p Ias.in l.
si p errorẽ.ff.de iurisd.om.iud. quia facilius tollit ius singula-
re,q̃ cõe.l.eius militis.s.militia mulus.ff.de test.mil. sed exce
ptio declinatoria non põt competere , nisi iure quodam spe-
ciali,ergo citius tollitur per pactum de non declinando.Con
sidera,an exceptio recusationis,quæ est etiã declinatoria, cõ-
petat de iure communi : qd vr,quia oibus passim subsistente
causa conceditur.d.c.quod suspecti.l.apertissimi. C.de iudic.

¶ Septima ratio videtur posse assignari, quia per pactũ de nõ
declinando, iurisdictio reuertitur ad suum ordinariũ & natu-
ralem statum: per pactum verò de prorogãdo iudicio, abdica
tur a naturali iudice: ideo primo casu non est licita penitẽtia,
secundo sic, nam quælibet res de facili reuertitur ad naturam
suam, c. ab exordio. 36. dist. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de
52 pactis, & istã rationẽ posuit Abb. in d. c. nt. 25. col. j. ¶ † Circa
vltimũ, obstat vnũ, quod adducit. Barb. hic, priuilegio fori ge
neralis renunciatio nõ preiudicat. l. j. & ibi gl. fin. si quis in ius
vocat. non ierit. requiritur enim specialis renunciatio, per pa
ctum autem de non declinando nõ videtur renunciatum in
specie priuilegio fori, ergo &c. Respõdet ipse, soluat Apollo.
Secundò respondet, quãdo hoc operatur calor iudicij. Sed ad
uerte, quia ista solutio non ualet, quia Doct. cõiter uolũt, quòd
pactum de non declinando ẽt factum extra iudiciũ sit obliga
torium. Secundũ non videtur verum, quòd calor iudicij ope-
retur, quòd generalis renũciatio extendatur ad priuilegium
fori, & in contrariũ est casus in d. l. j. & ibi Iaso. in fine ponde-
rat. vñ ego responderẽ, quòd pactũ de non declinando, habet
vim specialis renunciationis. Nam quod venit ex natura act⁹
dicitur specialiter deductum secundum Fel. qui declarat. in c.
translato, supra de constitu. Ad hoc autem, ut pactum de nõ
declinando ualeat. ex natura ipsius pacti uidetur sublata decli
natoria. & iõ Bald. & Moder. in d. l. j. dicũt, quòd si fideiussor
promisisset tibi parere mandatis iudicis, intelligeret renun-
ciasse priuilegio fori, quod non est ex alio, nisi quia ex natura
promissionis de parẽdo includitur renũciatio priuilegij fori.
Tertia fuit solutio Host. quod iste tex. nõ cõtrarietur. l. si cõue
nerit, quia nõ negat, licitam esse penitentiam. Ista *communiter*
damnatur, & mihi etiam non placet, quia notum erat Conci
lio, isti Episcopo competere declinatoriam, si ergo fuisse lici-
ta penitentia, nõ potuisset excommunicari, secũdũ Barto. in
l. 2. col. j. ff. si quis in ius voc. nõ ierit. ¶ Quarta fuit solutio Io. de
Lign. quòd si cõuenerit, loquatur in pacto prorogatiuo facto
extra iudiciũ, iste verò loquatur in pacto prorogatiuo facto in
iudicio. Circa istam solutionem Abb. mokũ insistit: ordinatẽ
procedendo discutienda sunt tria. Primum, an p pactũ factũ
ante litem contestatam inducatur prorogatio. Secũdũ, an sit
uera in se ista conclusio, quòd pactũ prorogatiuum in iudicio
factum sit irreuocabile. Tertium, an ista solutio possit ad tex.
nostrũ applicari. Circa primũ *cõis* conclusio est, q. iurisdictio
etiam p actus factos ante litem cõtestatam prorogetur, l. i. ff.
eo. cum . his allegatis p Abb. & Mod. istam dicit communẽ
Alc. in l. quidam consulebant. col. pen. ff. de re iud. & Fel. in c.
inter monasterium. col. 3. inst. de re iud. & ratio illa vr̃ effica-
cior, quia p roponens dilatorias videtur velle, q. iudex pronũ-
ciet super eis, & consequenter vr̃ approbare eius iurisdictionẽ.
Contrariũ vult Aret. hic, & Ful. in d. l. si cõuenerit, & alij, quos
referunt Alc. & Fel. in locis præalleg. Adducunt plura; tria tã
tum sunt, quæ stringunt. ¶ Primò inducta ad impugnãdũ nõ
dẽnt operari approbationẽ. l. Titia §. fi. ff. de manu. testa. facit
l. legata inutiliter. ff. de leg. j. opponens aũt dilatoriam, etiam
quod petat per iudicem pronunciari super illis, tamẽ petit ad
fugiendum iudicium, ergo non operabitur contrariũ. s. ut iu-
dex possit procedere. Arbitror posse responderi, q. inducta ad
vnum effectum non operentur ↄ̃trium, nisi ↄ̃num sequatur
in necessariam cõsequentiam. l. cum ex oratione. ff. de exc. tu
to. in fi. quam ad hoc notat Bal. in l. quod fauore. ff. de leg. Sed
in cõsequentiã sequitur, q. si iudex pronũciet dilatorias non
obstare, q. dẽat alter procedere, quod ,pbatur, quia inducta ad
diminutionem, operant augmentum, qñ alias dispositio non
posset hẽre effectum. l. denique. §. interdum. ff. de pecu. leg. gl.
in c. dixit Sara. 32. q. 4. pronũciatio. n. dilatorias nõ obstare, ni
hil operaretur, si persona iudicis nõ cẽseret approbata. facit,
quia qui vult aliquẽ esse iudicẽ causæ præparatoriæ, dicit etiã
uelle, q. sit iudex cã præparatæ. l. ordinarij. C. de iud. & s̃. dixi
in rub. ¶ Secũdo pro illa parte a minori ad maius affirmatiuẽ
non ualet arg. c. cõ in cunctis. §. j. vbi gl. magistra. s̃. de elec. nõ
sequitur cõsentit super dilatorijs, quę sunt modici preiudicij,
ergo cõsentit super perẽptorijs, põt responderi, q. argũ pro-
cederet, nisi maiora sequantur inconuenientia. arg. l. & si nõ
sunt. §. peruenianus. ff. de au. & arg. lega. ¶ Tertiò sic, limitat⁹
consensus debet operari limitatũ effectũ. l. in agris. ff. de acq.
ret. dom. c. cũ ordinem. s̃. de rescri. cũ ergo sit limitatus ad di
latorias, non dẽt operari ultra limites. facit gl. in cle. 1. epe. ver
bo. in partib. de ver. sig. fortificatur per id, q. dicit Abb. in c. si
in clericorũ, col. 8. ver. sed circa p̃dicta. l. tit. prox. & istud ma
xime procedit in iudicialibus, per ea q̃ scribit Fel. in c. cũ dile
cta. col. 2. s̃. de rescrip. Mod. pro resolutione negant, q. quãtũ
ad personam iudicis consensus dicatur limitatus, non tñ hoc
iustificant, nisi fortè dicas, quod põt iustificari ex his, quę ego
dixi supra ad primum arg. Retenta igitur communi sentẽtia
limita multis modis primò nisi dilatoria sit apposita cõtra p-
sonam iudicis, c. super litteris, s̃ de rescrip. Secundò limita in
causis criminalib. vbi procedit per viã inquisitionis, secundũ
Bal. in l. j. C. de sicar & in l. pen. C. ubi de crim. agi opor. Iaso.
in d. l. si conuenerit, moti sunt, quia in prorogatione requirit
consensus ambarũ partium, qui non potest haberi in iudicio
inquisitionis, in quo deficit accusator. Ista fallẽtia est falsa, &
contrarium tenet Archid. hic. & in c. ad petitionem. col. 8. j
de accusa. & Sal. in d. l. j. vbi de crim. agi oportet. ratio, quia cõ
sensus duorũ exigitur vbi tractatur de preiudicio duorũ. sed
vbi tractatur de præiudicio vnius tantũ, sufficit solus eius cõ-
sensus. l. Nesennius. ff. de neg. gest. Barto. in l. non solũ §. mor
te. in prima specie protestationũ, de oper. no. nũc. Tertiò fal-
lit in rustica muliere, & alijs, qui excusantur ratione iuris im
peritiæ, sm Spec. tit. de cõpet. iud. adi §. j. uer. decimus casus.
Bal. & Ang. in l. fin. C. de except. plures alias fallẽ. videatis p
Fel. in d. c. inter monasterium. ¶ Circa sm *communis* est con-
clusio, quod pactum prorogatiuum iurisdictionis factum in
iudicio, iudice præsẽte, & acceptãte, sit irreuocabile. Pro ista
cõclusione adducitur primò iste tex. sed nõ probat, vt statim
dicam. ¶ Secundo allegat ratio, quia penitens falleret fidem
duobus, parti, & iudici, ergo dẽt præcisè compelli, secundum
gl. in l. filius familias §. si. ff. de procur. cũ simi. Cõsidera, quia
ratio non vr̃ bona, quia ea attenta sequeretur, quòd si extra
iudicium promissio esset facta parti, & Notario, stipulanti no
mine iudicis, q. non esset licita penitentia. cuius contrarium
sentiunt omnes, dum exigunt quòd promissio sit facta in iu-
dicio. Reperio tñ quòd Abb. in c. significasti in 2. notab. inf.
tit. proxi. tenet idẽ esse, si pactum sit factum extra iudicium
præsente iudice & acceptante, ergo idẽ uidetur presente No
tario, & acceptante nonune iudicis. ¶ Tertiò adducit ratio,
quia promissio facta explicãdi in iudicio obligat pręcisè, sm
Barto. in l. stipulationes non diuiduntur, in 8. q. ff. de verb. ob
lig. Considera ẽt, quia ista rõ non vr̃ tuta, nam ea attenta di
cendum est idem si pactum sit factum absente iudice, quia
doctrina Bar. nõ exigit, nisi quod pactum veniat explicandũ
in iudicio, litigare autẽ semper uenit in iudicio explicãdum,
ergo semper præcisè obligaret. videt ergo quod istæ duæ ra-
tiones dẽant simul iungi, & nõ separatim cõsiderari. ¶ Quar-
tò adducitur tex. in d. l. si cõuenerit, in verbo, priusquã adire
tur, arguendo a contrario sensu, põt responderi, quòd referen
do illa verba. priusquam adiretur, ad illa verba, mutata uolũ-
tas, non concludit argumentũ a contrario. ¶ Quintò allega-
tur tex. in l. est receptum. ff. de iurisd. omnium iud. Ad istum
tex. & similes rñdetur, quòd loquũtur de prorogatione reuo
cabili, sm Bald. ibi, dicentem illam legem debere intelligi, si
53 consensus perseuerauerit. ¶ † Sextò facit pręcedens conclu-
sio, ex qua elicitur, quod tacitus consensus resultãs ex actis in
ducit prorogationẽ irreuocabilem, ergo cõsensus expressus
dẽt idem operari. l. cum quid. ff. si certum pet. ¶ Ad istud re-
spondent Moder. verum esse, nisi ratio diuersitatis contrariũ
suaderet. Nã peracta res desinit esse integra, secus p simplex
pactũ. Secundo rñdetur, quòd non debet haberi respectus ad
consensum expressum, alias idẽ dicendum in pacto extra iu-
diciũ, cuius contrarium dr̃ in d. l. si conuenerit. ¶ Vltimò fa-
cit, quia calore iudicij actus nullus roboratur, nam confessio
sine causa tãquam indiscreta, est nulla, c. si cautio infr. de fide
instrumentorũ. l. cũ de indebito. ff. de probatio. & tamen ca-
lore iudicij fomentatur, sm glo. in l. j. ff. de interrog. act. &
ad illud faciunt plura, quæ cumulant Modern. in l. pacta no-
uissima. C. de pactis. Ad istud respondent Doct. quòd regula
est in cõtrariũ, ut notat in l. j. ff. de verb. oblig. Tu aduerte, q.
in l. j. stipulatio erat nulla ex defectu formæ, & iõ calor iudi-
cij, nõ operat, quia forma nõ põt adimpleri per æquipollens,
l. 3. de lib. & posth. tñ q. regula ita sit. s. q. calore iudicij nõ va
lidet actus inualidus, probat tex. in l. sive apud acta. C. de trãs.
Sed iterũ aduerte, quia posito q. regula ita sit, tñ limitatur, ut
non procedat, qñ pactũ factum in iudicio tẽdit ad coadiuuan
dũ iudiciũ, sm gl. in l. cũ, pro quo. ff. de in ius uoc. & in auth.
generaliter, in verbo, contendat. C. de epis. & cler. Sed tale vr̃
esse pactum de litigandi coram iudice non suo, quia tẽdit ad
conualidandum iudicium alias nullũ ex defectu iurisdictio-
nis. vñ aliter respondendo, q. præsentia iudicis operatur, qñ
actus fit in figura iudicij, vt declarat l. cl. in d. c. si cautio. col.
in. verum pactum corã iudice incompetenti, non potest dici
factũ in figura iudicij, imo nec in iudicio, cum tunc iudex es-
set incompetẽs. c. at si clerici. j. co. & ex hoc infert, q. ibi nul-
lus calor iudicij. Ex hoc uidentur resoluta omnia adducta p
cõi, qui tñ retenta limita nõ procedere ubi promissa fuisset
pęna, si nõ litigaret, nam isto casu electio est pmissoris litiga
re, vel soluere pęnam, sm Bald. in l. non codicillũ. C. de test.
& Alex. in d. l. si conuenerit. Ista fallentia uidetur periculosa,
quia regulariter pęnalis stipulatio nõ nouat pced. l. q. Romæ,
§. Flaui⁹, de ver. ob. & si dixeris, fallit vbi pcedẽs ex suo origina
tur a causa lucratiua. l. j. ff. de pe. leg. rñdebo, q. istud non tollit
arg. in totũ. ¶ Circa tertiũ, *cõis est opinio*, q. i tex. nro nõ fuit pa-
ctum

ctum de prorogādo, sed de declinādo per rationes Abb. hic.
Nec obstant respōsiones Dec. quia nō est verisimile, q Cōci
lium citasset episcopum alterius prouinciæ, vt dicit Abb. sup.
in gl. 2. Item non est credendū, q consensus Archiepi supe-
rioris interuenerit. patet, quia a Concilio fuit interrogatus.
Certè si dicamus epm esse alterius prouinciæ, impossibile tūc
fuit q consensus Archiepi absentis potuerit interuenire. Et
si dixeris, epm citatum detulisse secum licentiam, dicā illud
54 deuium esse ab omni ratione, † quia reorū est fugere, l. inter
stipulantē. §. 1. ff. de verb. obl. pterea in quantū Decius dicit,
q paciscendo de prorogando, vr ibi contrahere, quo casu nō
requiritur licētia superioris, c. dilecti, inf. tit. 1. Illud est mani
festè contra tex. in d. c. significasti, cuius dispositio esset ludi-
briosa, si Decij arg. cōcluderet, & contrariū firmat Cal. hic,
55 respōdēdo ad d. c. dilecti. ¶ † Iuxta præmissa qritur p Abbatē
de pluribus. Primò, an penitēs in casibus, in quibus est licita
penitentia, teneatur ad interesse, & refert tres opiniones, vt
hic per eū. Circa cuius dicta sunt examinanda duo. Primò an
penitēs teneatur ad interesse. Secūdū, an teneatur, siue pmi-
serit per stipulationē, siue pacto nudo. Circa primū *communis*
opinio est, q teneatur ad interesse, ita firmant Abb. & cōiter
Cano. hic, & Legistæ in d. l. si cōuenerit. fundamēta præcipua
sunt tria. ¶ Primò adducitur regula l. 2. §. si quis a Principe, ff.
ne quid in loco pub. cū alijs adductis per Abbatē extendentē
regulam, vt procedat ēt in priuilegijs concessis motu pprio.
quam extensionem cōprobat, vt per Fel. in c. ceterū, ver. septi
ma restrictio, & in c. ad aures, ver. quinta cōclusio, & in c. cau
sam, ver. interpretatio priuilegij. sup. de rescrip. Ad istud re-
spondet Decius, q aduersarius ēt poterit penitere, & ideo nō
pōt inter esse prætēdere, arg. l. de fideicomis. C. de transa. Sed
ista responsio non congruit tanto viro, quia in cōtractibus in
nominatis, qui adimpleuit pro parte sua, potest penitere, &
tamen habet actionem ad interesse contra aliū non adimplē
tem, vt no. in l. si pecuniā, de cond. ob causam. Præterea ista
solutio non euacuat arg. sed solū vbi pactū esset reciprocū, &
vltrò citroque obligatoriū, sed vbi reus promisisset solū pro-
rogare, prout loquitur l. si conuenerit, solutio nihil facit. Se-
cundò allegatur tex. in l. item proferre, §. si. ff. de arb. & in c.
per tuas, nt. co. Ad ista iura respondet Decius, q loquūtur in
obligationibus, in quibus nō cōceditur penitētia simpliciter,
sed qualificatè, cū hoc, q soluatur interesse. Sed in l. si conue-
nerit, penitentia simplex conceditur. ista solutio pōt euitari,
dicendo q licèt in l. si conuenerit, non dicatur penitentē te-
neri ad interesse, tū debet suppleri per rationes adductas per
Abbatem. Tertiò facit l. si pacto, quo penam, C. de pact. Solu
tio. imputet sibi, qui penā pmisit, sicut in interesse, ad quod
non debet teneri, ne deceptus remaneat auctoritate legis cō
cedentis penitentiā, arg. l. 1. C. de his, quibus vt indig. Cōtra-
riam opi. tenent Pet. & Cy. in l. si qui ex consensu, C. de epis.
& cle. & Io. And. in add. Spe. in tit. de cōpe. iudi. adi. §. 1. vers.
quid si prom. sit. & cōtrariū cōsuluit collegiū Patauinū, teste
Card. hic. Pro ista parte primò facit regula l. Gracchus, C. de
adul. pōt dici quod interesse non est propriè pena, sm gl. in l.
1. § idē plures, ff. de eo, per quē fac. erit. ¶ Secundò pōt respōde
ri, q in l. edita, C. de eden. lege permittēte, est licita variatio
& mutatio libelli, & tū varians tenetur ad interesse, sm Bar.
ibi, & *communiter* scribentes. ¶ Tertiò dico, q nō est permissa
penitētia simpliciter, sed cum qualitate q soluatur interesse.
Secūdò pro ista parte pōderat tex. in d. l. si cōuenerit, in vers.
nemo cōpellitur huic conuētioni stare. Sed respōdetur, q lo-
quitur de coactione præcisa, & nō causatiua: vel loquitur, qn
promissio erat nuda, vt statim dicā. Quartò si penitens tenea
tur ad interesse, nulla erit specialitas inter illū casum l. si con
uenerit, & alias obligationes pactorum. pōt responderi, quid
inde, si casus ille cōprehēdatur sub regula? ¶ Quinto sunt, qui
arguunt hoc modo. si dicamus penitentē teneri ad interesse.
ēt post litem contestatā erit licita penitentia, quia vbi vnum
est in obligatione, nunc soluendo interesse ēt post lit. conte. li-
beratur, sm Bart. in d. l. stipulationes nō diuidūtur. col. 3. pñs
est falsum, d. l. si conuenerit, ergo & cōsequēs arguēdo a cōse
quētis destructio. Sed mirandū est de fundamēto, quia in casu
nostro p lit. cōtest. definit eē interesse, & sic nihil ad rhōbū.
Ex his remanet defensata cōis. Circa 2m, an promissio nuda
obliget penitentē ad interesse? Breuiter, si loquamur de iure
canonico, est expeditū q sic, quia eo iure agitur ex pacto nu-
do, c. 1. sup. de pact. Si verò loquamur de iure ciuili, res est ali-
quātulū dubia. Abb. hic cōcludit agi posse ad interesse actio-
ne de dolo, & idē tenet Ias. in d. l. si cōuenerit, per tex. in l. &
elegāter, § sen ius pactionis, ff. de dolo. vbi pp pactū nudū agi
tur de dolo ad interesse. & ibi sequitur Bar. & Bal. in l. cū mo-
ta, C. de transac. Ang. cons. 5. in fi. Alex. cons. 41. col. 1. vol. 3.
Cōtrariū in casu nostro videtur *communiter* tenere alij hic, &
in d. l. si cōuenerit, ita intelligentes illū tex. & quia in casu no-
stro si nō agitur de dolo ad deductum in pacto principaliter,
minus agi poterit ad interesse accessorium. Ad tex. in d. §. sen
ius pactionis respōdetur, q loquitur in causa speciali, & Mod.
hic dicūt specialitatē esse, quia ille textus loquitur in damno
extrinseco, si pactū non seruetur: secus si petatur interesse, quia
pactū nō seruetur. Ego nō bene gusto ista verba, vnde intelli
go illū tex. loqui in interesse causato immediatè ex ipso pa-
cto, nō in causato ex inobseruantia pacti. Præterea ibi promit
tēs pacto nudo erat effectus locupletior, quia consecutus fue-
rit libertatē inæstimabilem, l. libertas, ff. de re. iu. Meritò ex
æquitate succurritur expromissori actione de dolo, ne sit in
dāno, & alter in lucro. Sed in casu nostro promissori nihil
adest, ideo tāta æquitas non suggerit promittētē pacto nudo
teneri. Sed hic suboritur dubitatio, quid si actor pmisit pacto
nudo nō cōuenire reū, nisi corā certo iudice, an teneatur ad
interesse, reo excipiēte nō posse cōueniri corā alio iudice, ni-
si prius soluto interesse? vr q sic, quia ex pacto nudo cōpetit
exceptio, d. §. agitur nuda, & ita tenet d. Ant. & Pan. & cæteri p-
transeūt. Cōtrariū vr posse suaderi, quia cōtractus non debent
claudicare, l. litigatores, § pen. ff. de arb. gl. Inst. de auct. tu. in
prin. Nec debet licere reo, qd actori nō cōceditur, l. nō licet, ff.
de re. iu. Et istud vr tenere Bar. in d. l. si conuenerit. vbi dicit,
q pactū nudū de litigādo nihil operatur, qd esset falsum, si p-
duceret exceptionē, nisi dixeris, qd quantū ad exceptionē ta
le pactū pōt ēt pdesse actori, qd quō possit verificari in casu
56 isto, tu ipse cogita. ¶ † Secundò qrit Abb. An ad tale interesse
possit penitēs cōueniri corā iudice prorogato? *communis* opi.
est q possit rōne destinatæ solutionis ipsius interesse in loco
illius iudicis, l. contraxisse, cū si. ff. de actio. & obli. Circa istud
fundamentū aduerte plura. ¶ Primo, quō probetur, q sit de-
stinata solutio in illo loco? Credo, q Pano. voluit pbare sic,
qui promittit litigare, promittit duo, vnum expressè, s. factū,
alterū tacite, s. interesse. Sicut ergo expressum est destinatū
ad locū illius iudicis, ita ēt tacitū. Secūdo aduerte, quia istud
fundamentū non vr concludere, quia illud quod dr, q quis
pōt conueniri in loco destinatæ solutionis, procedit vbi agitur
de obseruātia contractus, secus vbi agitur de rescissione, l. 2. vbi
Pau. de Cast. C. vbi, & apud quos. ita arguūt Mod. hic. Sed su
stinēdo Abb. rñdeo, q si agitur ad interesse agi dr ad obseruan
tiam cōtractus, quia interesse est ēt tacite promissum, vt sup.
dixi. Hinc dicit Bart. in l. certi cōdictio, in prin. col. 3. ff. si cer.
pet. q ad istud interesse agitur directa actione ex ipso cōtractu
prouenienie. ¶ Tertiò aduerte, quia istud fundamentū cōfun
ditur ex doctrina Bart. in l. ita stipulatus, §. Chrysogonus, col. 2.
ff. de verb. obl. per quā infert ibi Imo. & sequitur Alex. ibi, col.
antep. q locus adiectus sorti pmissæ, non intelligitur repetitus
in obligatione penæ accessoriæ, q est de directo cōtra dictū
Pan. Dec. rñdet, q illa theorica Bar. & decisio Imo. nō est be
ne expedita, quia Aret. ibi multa adducit in oppositum. Ego
credo q decisio Imo. sit valde periculosa, p tex. in l. si vt ppo
nitur, ff. de fideiu. vbi locus adiectus in obligatione principali
intelligitur repetitus in obligatione fideiussoria, q est accesso-
ria. Et illū tex. Dec. in cōs. 2. col. 1. extēdit ad dic. tū theorica
est cōis. ideo Dec. trāsit ad aliā solutionē, q rōne subrogatio
nis, non autē repetitionis, cēseatur ibidem destinata solutio,
quia interesse subrogatur loco facti. Ista solutio cōfunditur p tex.
in l. pēdia, ff. de act. emp. vbi pena subrogatur loco facti, & tū
quantum ad penā locus non intelligitur subrogatus, vt dicit
Imo. nisi forte dixeris, q pena subrogatur ab homine, inter-
esse verò a lege, quæ solet plenius prouidere. ¶ Secundò pro
ista parte allegatur tex. in cle. prima, de rescr. & gl. in c. fi. sup.
de rescr. vbi qui nō est iudex in causa principali, est tū iudex
in condēnatione expensarū accessoria. rñdet Mod. q in casu
d. cle. & d. l. gl. efficitur iudex pp indebitā vexationem, arg.
l. nullum, C. de test. in casu vero nostro nulla vexatio. Sed cer
tè penitens citatus, indebitè agit non respondendo corā illo
iudice, & hoc modo vexat aduersarium, ergo solutio non bo
na. Aliter ego rñdeo, q in casu contrario, licèt nō esset iudex
in causa principali, erat tū in cognoscendo de viribus rescri-
pti, an esset falsum vel ne, c. sup literis, sup. de rescr. & ideo ēt
erit iudex super expēsis, q fiūt rōne illius articuli. in casu no-
stro, opposita declinatoria, nulla remanet cognitio, vel iuris-
dictio, vel aliter in cōdēnatione expēsarū hoc spāliter cōcedi
tur, ne ex lite lites fiāt, vt dicit gl. in d. c. fi. Vltimò adducunt
cōsiliū Are. 83. Qm multa, in primo dubio. vbi p plura cōclu-
dit, q ille, qui est iudex sup pacto, est ēt iudex sup interesse,
qd succedit loco facti. Cōsidera, q istud arg. vr cōcludere op
positū, quia inuitus non cogitur litigare sup pacto, ergo nec
ēt super interesse subrogato. nisi dixeris, q interesse subroga
57 tur loco facti adimplēdi, non sequuta pena. ¶ † Tertiò quærit
Abb. an dispositio d. l. cōuenerit, pcedat in pacto iurato, & cō
cludit post D. Ant. q sic. mouetur primò p tex. in l. fi. ff. qui sa-
tisd. cog. q nihil facit, quia loquitur qn causa legitima super-
uenit post iurm, casus noster loquitur, qn causa suberat tpe
iuri, & erat nota iuranti, quo casu venit seruandum iurm. c.
quamuis,

quamuis, in sexto, de pac. cum si. ¶ Secundò mouetur p dictũ
Inn. io c. p tuas, sup. de arb. sed illud dictũ reprehẽdit ibi Pan.
& Fely. hic, & idẽ Fel. in c. ad nostrã, col. fi. inf. de iureiu. quia
iurm̃ habet vim clausulæ, rato manẽte pacto, l. si quis maior,
C. de trãs. vel aliter rñdetur, q̃ in casu Inn. iurãs stare laudo
nõ cõsentit in aliquo certo, sed in genere: sed in casu isto pu-
rè consentit in aliquo certo, s. litigare corã illo iudice, ita rñ-
det Abb. in c. veniẽs, col. fi. inf. de iureiu. assignãs rõnẽ diuer-
sitatis. ¶ Tertiò mouet̃ p tex. in l. fi. C. de nõ nu. pec. vbi iurm̃
sup mutuo ciuili nõ tollit exceptionẽ nõ numeratæ pecuniç
q̃ sm̃ subiectã materiã poterat opponi: ergo nõ ẽt tollet pe-
nitentiã, quæ sm̃ subiectã materiã est licita. Ad istud rñdet
Are. q̃ iurm̃ regulatur sm̃ subiectã materiã primordialẽ, nõ
aũt accidentalem, arg. l. itẽ veniunt, §. cum prædiximus, ff. de
pet. hær. & gl. in l. certi condictio, in prin. ff. si cert. pet. Hanc
responsionẽ impugnat Ias. in d. l. si cõuenerit, quia pęnitẽtia
vr̃ esse de primordiali natura pacti, qđ non crederẽ verum,
quia primordialis natura pacti potius vr̃ esse, q̃ fides seruet̃,
l. 1. ff. de pac. Hanc ẽt improbat Dec. quia exceptio nõ nume
ratę pecunię est de accidentalibus cũ natura confessionis sit,
q̃ confitens obligetur in effectu. Aduerte, q̃ istud non vr̃ ve
rũ, quia natura cõfessionis est probare, nõ obligare. l. Publia.
ff. depo. nisi dixeris speciale in cõfessione mutui, ex qua orit̃
obligatio, Inst. de liter. oblig. per totum, q̃ tñ negat Bart. in l.
1. §. si quis ita, in fi. ff. de verb. obl. vbi hoc examinaui. Alio
mõ rñdẽt Imo. hic. Alex. & Mod. in d. l. si cõuenerit, q̃ in ca-
su dictæ legis fi. iurm̃ non tollit exceptionẽ non numeratæ
pecuniæ, quia cõsensus non dirigebatur ad illas, secus in casu
nostro, & ita respondet Bart. in l. si quis pro eo, in 8. casu, ff. de
fideiuss. Istum ẽt reprobat Dec. quia in d. l. fi. iurãs consentie-
bat obligari. Sed quia habebat priuilegiũ, quod non arctaret̃
probare negatiuam. s. pecuniã non fuisse numeratam, talis fa
cultas non intelligitur per iurm̃ illata. Tu verò considera, q̃
licẽt confitens cõsentiat se obligari, cõsensus tñ ibi non erat
simplex, sed conditionalis, si sequeretur numeratio: quia cõ-
ditione deficiente deficit & consensus, vnde claré respõdea-
tis, q̃ qñ iurm̃ præstatur habito respectu ad aliquod sequutu-
rum, tunc recipit conditionem, si illud sequatur, c. peruenit,
el 2. inf. de iureiur. & in istis terminis loquitur illa lex, in casu
verò nostro iurm̃ fuit interpositum super pacto, ad quod cõ-
58 plendum nihil habet sequi. ¶ † Quartò mouetur per D. Ioan.
And. in reg. scienti. voluit allegare in reg. quod semel, de reg.
iu. vbi iurans non reuocare testm̃, poterit reuocare non ob-
stante iurõ, & sequitur Bart. in l. si quis in prin. testamenti, &
ibi late Mod. ff. de leg. 3. Ista decisio nihil facit, quia ibi iurm̃
tollit liberam testandi facultatem, & sic est cõtra bonos mo-
res, l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. obl. Ideo non
est obligatorium, reg. non est obligatorium, de reg. iur. secus
in casu nostro. Præterea in casu Io. And. nihil fuit ꝓmissum,
in casu vero nostro sic & ideo ibi, licẽt contrauenire, quia ne
mini fides frangitur, hic autem sic. Ex alio tñ vr̃ iustificari cõ
clusio Abb. primò ex dicto gl. in c. fi. de ꝓcu. in sexto. ad quã
gl. v deas Fel. in c. ex parte decani, col. 5. sup. de resc. & ex di-
cto Io. And. in c. pen. de offi. Vic. in sexto. vbi decidit, q̃ Eps
poterit reuocare Vicariũ non obstante iurõ, & sequitur Fel.
in c. si diligẽti, col. pen. inf. tit. 1. Alex. cons. 18. col. fi. vol. 2. &
ex dicto Bart. in l. omnes populi, col. 11. vet. circa tertium, ff.
de iust. & iu. ¶ Ex quibus omnibus patet, q̃ iurm̃ interpositũ
super actu reuocabili non impedit reuocationẽ. Ad ista om-
nia potest responderi, vt per Abb. in c. intellecto, inf. de iure-
iur. vel aliter respondetur, q̃ præmissa loquuntur in actu re-
uocabili sui natura, nos autẽ loquimur in actu reuocabili ex
speciali concessione legis, d. l. si cõuenerit, arg. l. eius militis.
§. militiæ missus, ff. de testa. mil. Ex his liquet, q̃ opinio Abb.
59 non habet fundamentum † quo subsistat, & ideo cõtrarium
tenent Imo. Are. Barb. Fel. & Mod. hic. Ang. Ful. Pau. Alex.
& Mod. in d. l. si conuenerit, Fely. in d. c. ad nostram, col. 4. &
ista est *communis*, pro qua faciunt infrascripta. ¶ Primò, quia
iurm̃ obligat præcisè. & facit, q̃ in contractibus innominatis
non sit licita pęnitentia sm̃ glo. in l. si pecuniã. ff. de cond. ob
causam, quæ est cõiter approbata, vt ibi per Mod. Ad istud
respondet Dec. q̃ licẽt iurm̃ obliget præcisè ad pactum, tñ
secus vr̃ in casu isto, in quo concurrunt. primum, q̃ non pos-
sit cõpelli, sm̃ q̃ sit licita pęnitẽtia, sicut in simili dicit Alex.
in l. stipulationes non diuiduntur, pe. char. ff. de ver. obli. Tu
defende cõem, & dicas, q̃ licẽt in casu nostro videãtur duo,
tamen vnum descendit ab altero: ideo remoto vno, s. q̃ pos-
sit nunc compelli, cessat pęnitẽtia, sed in simili adducta per
Alex. sunt duo separata, fauor, s. libertatis, & contractus innu
minatus. & ideo vno remoto, aliud remanet. ¶ Secũdo facit,
quia iuramentum debet aliquid operari, l. cum pater, §. filius
matrem, ff. de leg. 2. potest dici, q̃ satis operatur, si addat fo-
rum foro, c. fi. de foro comp. in sexto. ¶ Tertiò facit, iurm̃ ha-
bet vim litis contestatæ, l. nam & postea. §. si is qui, ff. de iure-
iur. lite ꝯtestata nõ admittit̃ pœnitentia, ergo nec ẽt inter-
posito iurõ. Solutio, regula procedit in iuramento litis decisi
uo, secus in cõfirmatorio ꝯtus, sm Moder. hic, qđ diligenter
nota. ¶ Quartò sic, iurm̃ & sententia æquiparantur, l. 3. ff. de iu-
reiur. condẽnatus per sñiam tenetur præcise facere, sm̃ gl. in
l. qui restituere, ff. de rei vend. ergo idem, vbi est iurm̃. Solut.
hæc regula procedit in iurõ litis decisiuo, secus in confirma-
torio, sm Ias. in d. l. si pecuniã, col. 8. ¶ Quintò sic, qui promi-
sit in iudicio, tenet̃ præcisè litigare, ne fallat fidẽ duobus, vt
s. ꝯclusum fuit. Ergo idẽ si iurauit, quia duobus vr̃ ꝓmisisse,
parti. s. & Deo, cui per iurm̃ principalis obligatio acquirit̃, c.
debitores, j. de iureiu. posset dici, q̃ respectu obligationis ac-
quisitæ Deo pars nõ põt se iuuare. ¶ Sextò sic, iurm̃ debet ad-
impleri in forma specifica, ad nostram, vbi late Fel. j. de iure-
iur. Ad istud rñdet Dec. hoc verũ esse, vbi agitur de præiudi-
cio tertij, si non adimpleatur in forma specifica, alias secus, c.
ex parte tua. & ibi Abb. de cler. non resid. hic aũt non agit̃ de
præiudicio tertij, ex quo vult soluere interesse. Ista solutio nõ
placet, quia ea attenta sequeretur, q̃ iuramentum nunquã ob
ligaret præcisè id factum contra communem conclusionem
de qua sup. in primo fundamento.

¶ Vltimò sic, iuramentum habet vim expressæ renuncia-
tionis, sm gl. in c. ex rescripto, j. de iureiu. Sed vbi promittẽs
renunciasset expressè beneficio l. si cõuenerit, non posset pę-
nitere, secũ Abb. & dñm Ias. ibi in septima fallẽtia. Ergo idẽ
si iurauit, & pp hoc tutior. & verior vr̃ ista cõis. Contra quam
vltimo loco insurgit dñs Rochus de Curte, præceptor meus:
dicens q̃ licet sit in se vera, tñ vr̃ frustratoria, cum possit peti
habilitatio a iurõ, qua obtẽta poterit pęnitere, sed pace sua di
xerim, hæc consideratio est bene frustratoria & vana, quia si-
ne causa non conceditur habilitatio. c. si verò, infra de iureiu.
Item ẽt concessa habilitatione non credo verum q̃ possit pę-
nitere, quia habilitatio solũ tollit obstaculũ periurij, non autẽ
effectus causatos virtute iurĩ, secundũ Abb. in c. 1. col. antepe.
& ibi Fely. col. 5. inf. de iureiu. ¶ Item dicit, q̃ est inutilis, quia
recusans litigare cõtrauenit iurõ, & ꝯtrauenendo incurrit pœ-
nas l. si quis maior, C. de transac. & per cadit a causa, & cõmo
do ꝯtractus & cadit a cõmodo cõtractus similiter, concludit̃
non posse admittere. Sed ista ẽt ꝯsideratio nõ vr̃ vera. Primò
non credo verũ, q̃ cadat a causa principali, quia l. si quis ma-
ior, ꝓcedit, vt cadat a causa cõtractus, cui cõtrauenit, non aũt
a causa alterius cõtractus: separatorũ .n. separata debet hẽri
rõ, l. si. ff. de calum. cõuentio aũt de litigando, cui iurans con-
trauenit, & contractus super quo litigat̃, sunt penitus diuersi.
fortificatur, quia dispõ dictæ l. si quis maior, est pœnalis, ergo
restringenda. reg. in pœnis. de reg. iur. Præterea, ẽt q̃ caderet
a causa principali, est tamẽ conclusio vtilis, quia vbi posset pę
nitere, non caderet. Item super declaratoria ferenda an ceci-
derit a commodo contractus, poterit conueniri coram iudi-
60 ce prorogato non obstante pœnitentia. ¶ † Circa oppositio.
cap. dilecti. habetis reportare duos intellectus ad textum il-
lum. Tertium intellectum dedit Alex. quod verbum, respon-
dere, ibi importet idem, quod verbum, soluere, prout voluit
gl. in l. 3. C. de proc. Adde quod Bal. in l. 1. ff. de in ius vocan. di
xit, q̃ verbũ respondere, in contractibus idem est, quod solue
re, in iudicialibus, idem quod cõparere, & secũ hoc verba il-
lius tex. essent verba cõtrahentiũ, & secũ istũ intellectum il-
la alternatiua, vel, debet resolui in expositiuã. idest, quia poni
tur inter duo idem importãtia, sicut dicit̃ de copula in l. 1. ff.
de pactis: & secundum intellectum Abb. dẽt resolui in cõiun
ctam, ut ẽt resoluitur in l. ubi pactũ, C. de trãsac. & in rub. ff. si
ager vectig. uel emph. peta. Quartum intellectum dedit Ias.
in d. l. si conuenerit, q̃ verbum, respondere, intelligitur p lite
ras cambij, & sic p alium, vel soluere per seipsum, & iste intel
lectus mihi placet, quia alternatiua dẽt cadere inter æqualia
vel parum distãtia. l. 3. ff. de reb. dub. quẽ ad hoc no. Bal. in l. &
si post tres, ff. si quis cautio. & alibi sæpe, & secũdum quemli-
bet intellectum nihil obstat, quia loquitur in pacto de soluen
61 do, & nos loquimur in pacto de litigãdo. ¶ † Circa locũ de-
stinatæ solutionis. Pan. latè insistit ex cuius dictis eliciã nouẽ
cõclusiones, prima, in loco destinatæ solutionis põt obligatus
cõueniri præcisè nõ obstante pęnitentia. ita Abb. hic in trib.
locis per textũ. in d. c. dilecti, & transeũt cæteri. ¶ Amplia qua
tuor modis, vt hic per Mod. Quintò amplia vltra eos etiã in
loco destinatæ solutionis a lege vnica. C. vbi fideicom. pet. &
62 in l. si fideicom. ff. eod. ¶ † Secunda conclusio, locus destinatæ
solutionis dr̃ locus ipsius ꝯtractus. l. cõtraxisse. ff. de ac. & obl.
Similiter dr̃ locus quasi ꝯtractus, ẽt q̃ absit ibi solutio destina
ta. d. l. si fideicõmissum. Sed hic cadit dubitatio an dicat̃ pro-
priè locus ipsius ꝯtractus, an verò fictè, & impropriè. vr̃, q̃ im
propriè p tex. in d. l. cõtraxisse, in verbo, intelligitur, q̃ verbũ
importat fictionẽ. c. ex studijs, j. de ꝓsum. Bart. in l. si quis pro
empt. in 4. charta. ff. de vsucap. & per illũ tex. ita ꝯcludit Abb.
in c. fi. col. 9. j. titu. 1. Contrarium, q̃ dicatur verus locus con-
tractus,

tractus, ꝓbatur sic: ꝯtus perficitur consensu, l. consensu, l. actio
num gña, ff. de act. & oblig. Consensus aūt nō circunscribit lo-
co, sed ibi est, vbi esse vult, l. retroced. §. ff. de capti. & postlim.
reuer. l. fi. in fi. C. de pscri. long. tēp. Ex ꝗ sequit, q. locus desti
natę solutionis dicat verus locus ꝯtus, quia animus ibi est. &
iō stāte statuto, q. de quolibet ꝯtu celebrato in regno soluat
gabella, alias ꝯtus nō valeat, solutio gabellæ nō erit facienda
in regno, vbi ꝯtus celebratur, sed Auenioni, vbi solutio de-
stinet, fm Bal. in l. multū, C. si quis alteri vel sibi. sequit Alex.
in l. si vt ꝓponit, in apostillis, ff. de fideius. Ioā. Bertha. in trac.
de gabellis, in 4. q. sextę partis. Quid tenendū: teneas, q. dica
tur fictus, & improprius locus, ꝗ ut tenet glo. in l. cū qui, §. j. ff.
de ꝯstitu. pecu. Do. Anto. & Moder. hic, latius Aret. in d. c. fi.
col. pe. & q. gabella nō sit soluēda i loco destinatæ solutionis,
tenet idē Bal. in l. j. C. de eo, quod cer. loco. Ad argumentū re-
spondet Aret. q. non procedit, quia sequeretur, q. in oi actu,
vbi cadit obligatio, actus fictus haberetur pro vero, ꝯ reg. l. 3.
§. hæc verba, ff. de neg. gest. vel aliter rñdeo ego, q. licēt dicat
verus locus respectu intentionis agentium, non tñ dr̃ verus
habito respectu ad actum factum, quod factū vr̃ contēplatum
a statuto, dum in eo dr̃, pro quolibet ꝯtu celebrato in regno,
vt probat tex. in l. 3. ff. de bon. auct. iud. posi. in ver. quod nego
tium gestum est, non quo solutio facienda venit, & pro ista de-
cisione facit alia decisio Bal. in authē. habita, col. 4. ver. quæ-
ro quid de scholari, C. ne fil. pro pat. vbi vult, q. scholaris con-
trahens extra locum studij non hēat priuilegia illius authē. li-
63 cet destinauerit solutionem in loco studij. ¶ † Tertia conclu-
sio colligitur ex illis verbis, accumulans forum foro, q. p de-
stinationem solutionis ad alium locum additur forus foro, &
sic Abb. vr̃ velle, q. promissor possit conueniri tam in loco ꝯ-
ctus, quàm i loco destinatæ solutionis. Sed aduerte, quia si ita
intelligis, malè intelligeres: nam isto casu nunquam potest cō
ueniri in loco celebrati ꝯctus, sed solum in loco solutionis, se
cundum Bal. post gl. in l. j. C. vbi conue. qui cer. loco dare pro
mis. & glos. in l. hæres absens, ff. eo. Bart. in l. 3. ff. de eo, q. certo
loco. & in l. quarto, ff. de solu. per illum tex. & Pan. in d. c. fi. co
lum. 5. & sic potius videtur, q. fiat cōmutatio fori celebrati cō
tractus in forum destinatę solutionis. vnde intelligas, q. addi-
tur forus destinatæ solutionis foro domicilij, d. l. hæres abses.
§. fi. Posset ēt intelligi, q. addatur forus celebrati cōtractus fo-
ro destinatæ solutionis, qñ destinatio fieret ex interuallo: isto
casu, & in loco celebrati ꝯctus, & in loco solutionis, & in loco
domicilij poterit conueniri, fm Do. Ant. in d. c. fi. col. 5. versi.
64 in quantum dixi, & sequuntur Mod. hic. ¶ † Quarta cōclusio,
in loco destinatę solutionis non pōt promissor conueniri, nisi
ibi reperiatur fm Pan. ita ampliantē tex. in c. Romana, §. con
trahentes, de foro comp. in sexto, qui tex. loquitur in loco ce-
lebrati contractus Amplia secundo idem in loco quasi cōtra-
ctus, l. hæres absens, in prin. ff. eod. Tertiò amplia idem in lo-
co destinatæ solutionis a lege. ita sentit glo. in l. quod legatur,
ff. de iudic ¶ Quartò amplia idem esse in loco originis, secun
dum Bart. in l. assumptio, §. j. ff. ad municip. ¶ Quinto amplia,
ēt si ibi haberet procuratorem, secundum Bal. cons. 367. inci.
65 Verba dicunt, volum. 1. ¶ † Limitatur hæc conclusio, primo
fm Pan. nisi esset renunciatum priuilegio fori. ita glo. sing. in
l. j. ff. si quis in ius voc. non ier. Et *communiter* approbat p Legi-
stas ibi, & Canon. hic, & in c. fi. vbi idē Abb. co. 11. j. nt. pro-
ximo. intellige procedere, qñ renuncians nullum aliud priui-
legium forum declinandi solutionis habebat, nisi ratione hu
ius conclusionis, secus si habuisset aliud priuilegium sibi spe-
cialiter indultum, tunc videretur illi soli renunciatum. & rō
est, quia renunciatio est stricti iuris, & quàm primum est ali-
quid operata, debet restringi, vt vlterius non operetur, fcdm.
Pau. de Cast. cōs. 236. incip. Dubitatio oritur, per tex. in l. si do-
mus. ff. de seruit. vrb. præd. & si dixeris, quare magis vr̃ subla
tum priuilegium speciale: rñdetur, quia debilius. l. eius mili-
tis, §. militia missus, ff. de testa. milit. & quia non est insertū in
corpore iuris, arg. glo. in auth. qua in prouincia, C. vbi de cri.
agi oportet. Et stante ista restrictione, nihil obstant argumen
66 ta Ang. & Fulg. in d. l. si conuenerit. ¶ † Secundo limitatur. vt
procedat si agatur actione personali, secus si petatur missio in
possessionem bonorum existētium in loco solutionis, d. §. ꝯ-
hentes, & l. Titium, §. tutores, de administ. tut. facit l. 2. C. vbi
in rem act. Tertiò limitatur, nisi etiam promissor promisisset
se ibidem reprę̄sentare, fm Bal. in l. cū Archimedorā, C. vt in
poss. lega. & Do Ias. in d. l. si cōuenerit. Mod. hic, & Fel. in d. c.
fi. col. 11. ¶ Quartò limitatur, nisi ꝓmisisset certo die, putà in
nundinis in certo loco soluere, fm Bald. in c. 1. col. 3. de mili.
vas. qui cō. est. sequit Do. Ias. in d. l. si conuenerit, & Mod. hic.
& ratio est, quia si ibi se non reperiat, vel mittat certo die, vr̃
per dolum abesse, arg. l. is qui dolo. ff. de rei vēd. ¶ Quintò fal-
lit, nisi promisisset soluere in certo loco cum iuramento, fm
Bald. & Ang. in §. si verò initium, in Auct. de exhiben. reis. &
Fel. in d. c. fin. col. 11. Lud. Rom. singul. 182. regula est. ¶ Sextò
limitatur, vt non procedat data summa prumpte a promissoris,
fm Felv. in loco prææll. & Rom. in d. sing. allegā. ad hoc Bal.
in l. consentaneū, C. quō & qñ iudex. Sed aduerte, quia Bald.
loquitur qñ ante litem contestatam fuit ibi repertus, & iudi-
cium inchoatū, quo casu rōne præuentionis facta est remis-
sio ad iudicem solutionis, fm Inn. in c. 2. j. de dilatio. & loqui
tur in alio casu, vt possit personaliter capi, & traduci ad iudi-
cem solutionis pp nimiā cōtumaciam Septimò fallit, nisi cut
piter latitet, fm Bar. in d. l. hæres absens, §. 1. sed istam repro-
bat Ange. ibi. per tex. in d. §. contrahentes. ¶ Octauò fallit, vbi
agitur de reddenda rōne administrationis, l. j. C. vbi de crim.
agi opor. Et Soc. cōs. 31. col. fi. & Pan. in d. c. fi. Nonò fallit, vbi
agitur de causa status, & existens in possessione seruitutis au-
fugit ad alium locum, & ibi in libertate se vendicat, l. j. C. vbi
causa status. Decimò fallit, vbi agitur de obligatione psonæ,
quæ promisit seruire alicui collegio, a quo aufugit, l. j. C. vbi
quis Decur. vel cohor. ¶ Vndecimò fallit in debitoribus fisca
libus. l. 2. C. vbi decur. vel cohor. Vltimò intellige quantū ad
effectum, vt iudex contractus siue solutionis, nō possit citare
promissorem. extra territorium, sed bene per litteras in subsi
diū iuris impetratas a iudice domicilij poterit ipsum citare,
fm dñm Ant. & Fel. in d. c. fi. quia tunc cessat ratio, ne violet
territorium alterius, ex quo ille imponit citationem. Sed ista
fallentia *cōiter* damnatur per Ioann. And. & alios in d. §. cōtra-
hentes & per Pan. in d. c. fi. quia per indirectū eneruaretur di-
spositio d. §. cōtrahentes. Saluando pōt dici, q. non ita passim
eluderetur dicta dispositio, nisi iudice domicilij cōcedēte: vt
si dicamus, q. in ciuilibus indistinctè hēat locum remissio ad
iudicem ꝯctus, si iudex domicilij voluerit, sed in criminalib.
ad locum delicti fiat remissio ēt inuito iudice domicilij, §. si
67 verò cōprehensorum, in Auct. de exhiben. reis. ¶ † Iuxta præ-
missa occurrunt duæ dubitationes. prima, an prædicta cōclu-
sio procedat in clerico, vt possit cōueniri si ibi reperiat absq;
licentia sui superioris. Dec. hic determinat q. non, per text. in
c. significasti, j. tit. j. Contrariū credo verius p tex. in d. c. dile-
cto. qui loquitur in clerico, & loco destinatæ solutionis. Secun
dò, quia ratio, quia clericus possit prorogare sine licentia supe
rioris cōtrahendo illa est, quia inducitur ista prorogatio a le-
ge, & non a clerico, fm Pan. in d. c. dilecti. Ista rō punctualiter
militat, q. possit clericus prorogare destinando solutionē ali-
bi, quia iudex solutionis cōstituit iudex a lege, d. l. ꝯxisse. nec
vr̃ verū, q. prorogatio dicat verbalis rōne destinatæ solutio-
nis, vt dicit Dec. sed solū ex vi & fomento iuris causat, vt de
68 se paret. ¶ † Scd̃a dubitatio, an clericus possit cōueniri in loco
cōtractus, seu destinatæ solutionis ēt si ibi nō reperiatur in ca
sibus, in quibus non renunciasset priuilegio fori, vel iurasset,
vel ꝓmisisset se ibi repræsentare. Abb. in d. ca. fi. tenuit, q. nō,
quia potuit renunciare, neq; promittere se repræsentare sine
licentia superioris, d. c. significasti, sequuntur Fel. ibi & Mod.
hic. Contrariū tenet Mari. in d. c. dilecti, in vlt. char. sequitur
Do. Lancel. Decius in d. l. hæres absens, §. j. Et ista vltima opi.
magis placet, & eā confirmo tribus modis. Primò, qui vult to
tum, vtique vult partem, l. si quis cū totū, ff. de excep. rei iudi.
sed lex vult clericum posse cōtrahere sine licētia superioris,
d. ca. dilecti, ergo ēt vult, q. possit promittere se repræsentare
& renunciare priuilegio fori, quia talis renūciatio, & ꝓmissio
apposita in ꝯtractu, efficit pars ꝯtractus, l. fundi partē, ff. de ꝯ-
trah. emp. ¶ Scd̃o rōne contractus & destinatæ solutionis erat
iā prorogata iurisdō, d. §. ꝯtrahētes, sed cōpetebat exceptio, si
nō fuisset ibi repertus, ergo potuit clericus renūciare huic ex-
ceptioni declinatoriæ, vt dixi s. tenere Pan. cōs. 55. ¶ Tertiò,
iurisdō iam prorogata isto casu vr̃ augeri, ergo istud augmen
tum censeri debet eiusdē iuris, cuius est principale, l. etiā, C.
69 de fundo dota. ¶ † Quinta ꝯclusio, promittens soluere in plu-
ribus locis specificè copulatis, intelligit promisisse partē sol-
uere in quolibet loco ad ratam locorum, l. 3. §. si quis ita, ff. de
eo, quod cer. lo. rō est, quia natura copulæ est æqualiter distri-
buere copulata, l. reos. §. cum in tabulis, ff. de duob. reis. Quid
aūt si promittit soluere in pluribus locis specificatis alternati-
uè? Pan. omittit istū casum, dic q. creditoris electio est vbi pe-
tat, & ante petitionē idest litis cōtest. electio est debitoris, vbi
70 soluat, d. l. 3. in prin. ¶ † Sexta cōclusio ꝓmittēs soluere in plu-
ribus locis specificè copulatis, adiecta clausula gñali, & vbiq;
locorū, intelligitur promisisse soluere totum in vno loco, fm
Bar. Bal. & Mod. in d. §. si quis ita, Ab. hic, & sequunt̃ *commu-
niter* alij. rō est, quia si fieret diuisio ꝓ rata cuiuslibet loci, obli
gatio redderet elusoria, & esset quasi in potestate debitoris,
an deberetur, contra tex. in d. l. 3. ¶ Aduerte, quia ista ratio, &
consequenter cōclusio, non vr̃ vera in casu presupposito pro-
pter copulam, & coniungentē clausulam gnalem & loca spe-
cificata. vñ (exempli gratia) promittens soluere Romæ, Ro-
thomagi, Lugduni, & vbiq; locorum, pp copulam quæ copu-
lat æqualiter, vr̃ promisisse quartam partem in quolibet lo-
co specificato, & vnam quartam in vno loco comprehēso in
clausula

clausula gñali, & hoc modo obligatio nõ erit elusoria. Et istã
partẽ tenuit Maria. Soci. in d. c. dilecti, in 6. q. prin. Cõis autẽ
posset procedere, vbi nullis specificatis locis promisisset sol
uere vbique, & in istis terminis loquit' in d. §. si quis ita. licèt
71 eum falso referat Pan. vt patet ad oculũ. ¶ † Septima conclu-
sio, ꝓmittẽs soluere in plurib. locis specificatis subiecta clau
sula gñali, & vbiq; locorũ, virtute talis clausulæ non poterit
conueniri in loco magis remoto, quàm sint loca expressa. &
ista conclusio est ẽt *communis*. ratio est', quia sub clausula ge-
nerali non comprehenduntur maiora expressis, c. sedes, š. de
rescr. c. non põt, de procur. in 6. Et quia gñalitas declaratur a
specificatis, l. fi. §. cũ dulcia, ff. de vino trit. oleoq; lega. Con-
trarium tenent Imo. & Dec. hic, quia vr̃ fuisse de mente par
tium, q. in quocunq; loco possint conueniri, non tñ aperiunt
vñ colligat' ista mens partiũ. Ego pro ista parte ꝯ cõem pon-
dero tex. in d. l. Titium. §. tutores, ff. de administ. tut. vbi debi
tor prouincialis, qui promiserat soluere Romæ, & vbicũque
petitum fuisset, põt conueniri per totam Italiam, & tñ in Ita
lia sunt loca magis remota, quam sit Rum. tenendo istã par-
tem non obstat, q. sub clausula gñali non includantur maio-
ra expssis, quia nõ est clausula gñalis, sed vniuersalis, sub qua
veniũt maiora expssis, ẜm Gem. & alios cõiter in c. cũ i mul
tis, de rescr. i 6. ¶ Nõ obst. tex. in d. §. cũ dulcia, qui facit pro,
& non ꝯ. Nam ibi oĩa veniũt quæ sunt dulcia, ita hic oĩa in-
cluduntur quæ sunt loca. ¶ Iuxta præmissa moueo nouã du-
bitationẽ, pone q. in locis specificatis nõ procedatur execu-
tiuè, & conueniat' promissor in aliquo loco virtute clausulæ
gñalis, vbi procedatur executiuè, an poterit promissor decli
nare forũ tanq̃ in eo loco non seruetur ius cõe, prout seruat'
in locis specificatis? vr̃ q. nõ posit declinare ſtãte cõi sñia, de
qua in ꝓcedenti cõclusione. Contrariũ vr̃ suaderi posse, quia
copula copulat vniformiter, l. Seiæ, §. Caio, ff. de fun. instr. &
bñ quadrat decisio Bar. in l. si legatarius, §. cũ ita, ff. de leg. 3.
vbi si testãtor legauit decem corbes frumẽti & decem aureos,
decẽ aurei erunt soluẽdi tpe, quo soluitur frumẽtum pp co-
pulã, & sequitur Rom. singu. 380. incip. Redditus reliquit. &
in cons. 231. incip. Præmissorũ Doctorum. Sicut ergo quali-
tas temporis pp copulã intelligitur repetita, ita dicamus, q.
qualitas locorũ intelligatur repetita in clausula gñali arguen
do de tpe ad locum, quod argumentum est validum, l. vinũ,
ff. si cer. pet. & illud vr̃ sentire Abb. hic, dum dicit ad loca si-
milia, & sic vbi non eodẽ modo, sed durius ꝓceditur, cogita
72 tñ, quia est aspera decisio. ¶ † Octaua cõclusio, ꝓmittẽs solue
re vbicunq; fuerit inuentus, põt vbicunq; ꝯueniri. ẜm Bart.
in d. §. tutores, Alex. i d. l. si ꝯuenerit, vbi alia adducit. Et istã
dñt *communem* Mod. hic. Ratio, quia talia verba gñalia cẽsent'
apposita ad ampliandam facultatẽ ꝯueniendi. Adde idem si
dicat' vbi voles, l. Lucius, & ibi Bart. ff. depo. Idẽ si dictũ fue-
rit vbicunq; reperieris, d. §. tutores, quem sic intelligit Abb.
hic, tñ ibi erat specificatus vnus locus. ¶ Hic cadit dubitatio,
an illa verba, vbicunq; fuerit inuẽtus, vel fuerit petitũ, intel-
ligant' de petitione iudiciali, an ẽt extraiudiciali: rñdet Bald.
in l. ab eo, C. quõ & qñ iud. q. debet intelligi de petitione iu-
diciali. Nam verbũ, inuenire, intelligit' p apprehẽsionẽ iuri-
dicẽ factã. l. si Barsatorã, C. de fideiuss. & verbũ petitũ, intelli
git' p litis ꝯtestationẽ, l. amplius non peti, ff. rẽ ratã hab. Sub-
dit tñ, q. isto casu sufficit sola citatio, q̃a verbũ, petere, est ap-
positũ sup ꝑparatorijs. l. itẽ veniunt. §. petitã, ff. de pet. hære.
Et istã formaliter sequit' Maria. in d. c. dilecti, 17. q. princi. ꝟ.
cit. j. Declarat' ista ꝯclusio. vt ꝓcedat qñ ꝓmissio de soluẽdo
est facta per suprascripta verba, vel alia importantia liberam
uolũtatẽ, secus si sit facta p verba denotantia arbitriũ boni ui
ri. Et quæ sint ista verba declarat Abb. hic, & latì' Fel. i c. j. in
ult. char. š. de cõstit. tũc promissor solũ poterit cõueniri, vbi
bonus vir est arbitraturus. Sed hic cadit dubitatio, quẽ locũ
debet arbitari bonus vir. Pan. nõ aperit. vr̃ tñ sentire, q. non
possit arbitrari ꝓmissorẽ posse cõueniri in quolibet loco, ex
quo facit dñiam inter uerba & verba. Bar. & Alex. i d. l. si con
uenerit, aperiunt expssẽ firmantes, q. solũ possit ꝯueniri in
loco domicilij, vel vbi alias de iure poterat. rõ istorũ est, quia
bonus vir est iudex, l. vir bonus, ff. iud. solu. iudex aũt nõ pot
arbitrari ꝯ ius, ẜm Bar. in extrauag. ad reprim. in uerbo, vide-
ri, & Alex. ꝯs. 33. col. 2. volu. 1. Mirabilis est ista decisio. sic. n.
illa uerba ubicunq; placuerit, nihil operabant', ꝯ l. si qñ, ff. de
leg. 3. quæ ꝓcedit ẽt in ꝯctib. ẜm Bal. in rub. C. de ꝯhẽ. empt.
in 22. q. ubi in ꝯctib. nulla syllaba cẽsetur apposita sine myste
rio operandi. Et ppea nõ ẽẽ̃ mihi vera, ꝯ quã vr̃ tex. i d. §. tu
tores vbi verbũ illud, petitũ fuerit, nihil aliud importat, nisi
ubi placuerit petere, & tñ intelligitur i quocunq; loco, & illũ
tex. põderat Fil. in d. l. si ꝯuenerit. Itẽ in ꝯtrũ vrget, quia solu
tio est destinata ubiq;. Ergo bonus uir dẽt arbitrari vbique.
posse ꝯueniri, quia sic ius disponit, d. l. ꝯxisse. Itẽ vr̃ fuisse de
mẽte partiũ ampliare facultatẽ ꝯueniendi, licèt locutæ fue-
rint per uerba importantia boni viri arbitriũ. Et istam partẽ

ẽt tenet D. Ias. in d. l. si ꝯuenerit. Fateor tamen saluari posse
distinctionẽ Abb. inter verba liberæ voluntatis, vt tunc pro-
missor posit ubiq; cõueniri ẽt si nimiũ grauaret', & verba so
narent in arbitriũ boni viri, & tũc nõ possit ꝯueniri in loco,
i quo nimiũ grauaret', quia hoc nõ esset vir bonꝰ arbitraturꝰ:
Finge casũ, q. fere tãta sit impẽsa i trãsmittẽdo domũ ꝓ hñ-
da pecunia debita, q̃ tũ capit propria summa debita. certe di
rũ videret' posse ibi ꝯueniri, si ilic fateret' debitũ, arg. l. medi
terraneæ, & ibi Bar. C. de annо. & tribu. li. x. & corũ, q̃ scribit
73 Fel. in c. nonnulli, in prin. š. de rescrip. ¶ † Nona & ultima sit
ꝯcl̃o, ꝓmittẽs rñdere i aliquo loco, vel vbicũq;, nõ põt ꝯue-
niri nisi in locis, vbi alias de iure poterat, quia idẽ est ꝓmitte
re rñdere, q̃d litigare, q̃ ꝓmissio nõ est obligatoria, d. l. si ꝯue
nerit. intellige nisi promisisset rñdere de pecunia, quia tunc
intelligit' ꝓmisisse soluere, ẜm Pau. & Alex. i d. l. si ꝯuenerit.
¶ Scd̃o ego intelligerẽ, nisi esset mercator, qui ꝓmisisset sol-
uere i loco, vbi hẽret suos Rñsales, tũc intelligeret' ꝓmisisse
soluere p Rñsales, d. c. dilecti, ẜm intellectũ d. Ias. que š. ꝯfir-
maui. sit quia uerba dẽnt itelligi ẜm ꝯdõnem psonarũ, l. ple
74 nũ, §. equitij, ff. de vsu, & habi. ¶ † Glo. in verbo, donec, diuidi
tur in quinq; partes. In j. timore ꝯtri j ca. ex parte, ĵ. de verbo.
sig. gl. ponit unã solutionẽ. In scd̃a aliam. In tertia refert ius
nouũ. In quarta ponit limitationẽ iuris noui. In v. limitat, q.
dixerat in secunda solutione. Secũda est ibi, & ẜm istã lsam.
Tertia ibi, hodie. Quarta ibi, nisi in casibꝰ. Quinta ibi, & nisi
quis. In ea. gl. ibi satisfactione, i. satisdatiõe, hetis notare duo.
Primò, q. excõicatus qui pp ꝯtumaciã dẽt absolui, pstet cau
tionẽ de parẽdo iuri, d. c. ex parte. Sed hic cadit dubitatio, an
sufficiat iuratoria cautio? sũt, q. sic per tex. i c. cũ desideres, &
in c. cũ a nobis. ĵ. de sent. excõ. Contrariũ determinat Abb.
in c. qua frõte, i fi. ĵ. de appe. eo quia cautio de parẽdo iuri est
ptoria, q̃ cautio ptoria dẽt esse sufficiens, i. per pignora, vel
fideiussores, l. j. §. pturię, ff. de prato. stip. l. j. §. caueri, ff. de cel
lat. bon. Fallit ista ꝯcl̃o in excõicato pp ꝯtumaciam manife
stã, qui non est absoluẽdus, nisi actualiter satisfecerit parti de
expensis, c. uenerabilibus, §. secus, de sent. excõ. in 6. Scd̃o ha
betis, q. ille dr̃ satisfecisse, qui satisdat, vl' offert pignora, & ꝓ
hoc est tex. i l. itẽ liberatus, i prin. & in §. qui paratus, ff. quibꝰ
mo. pig. uel hypo. sol. & in l. satisfactio, ff. de sol. & iõ stãte ita
tuto q. si ꝯdẽnatus pecuniariter ꝓ delicto nõ satisfecerit in-
tra decẽ dies, fustiget': si intra terminũ dederit fideiussores,
uel pignora, euitabit fustigationẽ, ẜm Bal. Lud. Alc. & Mod.
i l. j. ff. qui satisd. cog. intellige istã ꝯclõnẽ procedere, qñ ver
bũ, satisfecero, profert' a lege, secus si ab hoie in ꝯctibus, ẜm
Bar. in d. l. j. per tex. in auc. si qñ, C. de constit. pec. sequit' Fel.
in c. pastoralis, §. fi. š. de off. deleg. Scdò intellige, nisi in lege
addatur uerbũ, integre satisfecerit, c. fi. de immu. eccl. in 6. &
ibi gl. Tertiò intellige, nisi diceret' in lege, de pecunia satisfe
cerit, arg. eorũ, quæ š. diximꝰ de uerbo, rñderit. & iõ stãte ꝓ-
dicto statuto, ꝯdẽnatus non euitaret fustigationẽ, si vellet fi-
deiubere eo casu, quo statutũ requireret q. integre satisface-
ret, vel de pecunia. Sed q̃d si statutũ diceret, si nõ soluerit in-
tra decẽ dies, fustiget', rñdeo, q. tunc nõ sufficit dare pignora
uel fideiussorẽ, ẜm Pa. de Ca. in l. ꝓmissor, §. fi. p illũ tex. ff. de
ꝯsti. pec. & idẽ tenet Bal. i c. cũ aliquib. ĵ. de re iud. Quid aũt
si statutũ diceret, si soluere nõ poterit: vr̃ q. isto casu sufficiat
dare pignora, uł fideiussores, quia nõ dr̃ nõ posse soluere, qui
reperit fideiussorẽ, l. nemo dubitat, ff. de reg. iu. & ita determi-
nat Pa. de Ca. i d. §. fi. ꝯtrũ ur̃ determinare Bar. i l. j. C. d̃ cust.
reo. motꝰ, q̃a possibile ẽ q. fideiussores efficiant' nõ soluẽdo,
& iõ cũ pœna corpalis dẽat solui i defectũ, si nõ poterit solue-
re pecuniariã, omnino erit ꝯdẽnatus liberãdus p pstationem fi-
deiussionũ. Cõsidera si possint ꝯcordari opiniones, vt ꝓcedat
opi. Bar. vt nõ sit liberãdus a carceribꝰ, ꝓut loquitur Bar. tñ da
tis fideiussoribꝰ, nõ erit fustigãdꝰ, ꝓut loquit' Pau. & iũ interim
expectabit' donec fideiussores soluãt, vel efficiant' nõ soluen
do, uel alr. Aut statutũ pfixit terminũ, puta si nõ poterit sol-
uere intra decẽ dies, & tũc ꝓcedat opi. Bar. quia uerũ est i ter
mino nõ potuisse soluere, licet dederit fideiussores. Aut statu
tũ simplr loquitur, & tũc ꝓcedat opi. Pau. q̃a tũc uerũ est, ipsũ
posse soluere, si fideiussorẽ reperiet. In ea. gl. ibi, c. p tuas, hẽs
q. excõicatus dicens se iniuste excõicatũ, non dẽt audiri, nisi
prius petat absolõnẽ: rõ assignat' ibi i tex. & alia p Pan. ibi, &
in c. cũ ꝯtingat, de off. dele. & ibi uideas gl. assignãtẽ rõnem,
quare post absolõnẽ disputet' adhuc sup iniustitia excõicatio
nis. Amplia ẽt si dicat sñiam iniustã p ꝓcuratore, ẜm Abb. &
Mod. i c. intelleximꝰ, col. 3. ĵ. eo. Lita dupliciter, ut legit' i d.
c. p tuas. Itẽ lita, ut p gl. ult. & ibi Abb. in fi. c. significaui, š. de
75 off. or. † In ead. gl. ibi, c. ex parte, no.' q. excõicatus ꝓ manife-
sta offensa nõ est absoluẽdus, ẽt si uelit satisdare de satisfaciẽ-
do, nisi actualiter satisfaciat, d. c. ex parte. Fallit. in excõicato
ꝯstituto in articulo mortis, ẜm Abb. in c. si. per illum tex. ĵ.
de sepul. & in c. literis, de rap. Secundò fallit, si satisfactio exi
geret longum tractatum, puta si fuisset excõicatus, quia non

fecisset

fecisset ↄstrui ecclesiã, nõ sufficit satisdare de satisfaciẽdo, c.
qõni, & ibi no. Abb. j. de appel. Tertiò fallit, si ĩpossibilis eẽt
satisfactio, ar. g c. Odoardus, j. de sol. Is. determinat Ra. antu.
de spõsa. §. i summa. Quarto fallit, qñ fuit excõicatus ꝓ manife-
sta iniuria illata soli Deo, ſm Car. in c. qua frõte, j. de appell.
& Abb. in d. c. ex parte. Quintò fallit, nisi satisfactio eẽt talis,
q̃ nõ ↄueniret excõicato, puta si fuisset excõicatus, qa nõ fe-
cisset se ad ordines ꝓmoueri, ſm Inn. Pan. & alios i c. ꝓ illo-
76 tũ, de p̃b. & gl. i c. solet, i ver. emẽda, de sen. excõ. in 6. ¶ †Gl.
fi. diuidit i tres partes. In j. ſm Pan. rñdet tacito ↄ̃trio. In ij. au
get oppositione. In iij. de materia se remittit. Scda est ibi, ma
ximè. Tertia ibi, de hac materia. Sed aduerte, q. Abb. dũ ex-
pedit gl. p uiã oppositionis, nõ vr̃ bñ eã intellexisse, qa i tex.
isto nõ dr̃ q. excõicatus nõ possit priuari bñficijs, sed solũ dr̃
q. ↄtumax añ cãæ exitũ nõ dẽt priuari Ep̃atu, sed excõicari.
vnde ego dico q. gl. in prima parte ampliat tex. In scda am-
pliatione auget. In tertia se remittit. Ampliatio format, si dr̃
in tex. q. ↄtumax nõ dẽt bñficio priuari añ cãæ exitũ: amplia
vt etiã ↄtumax excõicatus nõ dẽat priuari, nisi pseuerauerit p
77 annũ i excõicatione, c. rurs⁹, & c. seq. xj. q. 3. ¶ †Circa dict⁹ ar
ticulos, quos Abb. simul discutit distĩcte ꝓcedẽdo, circa pri-
mũ ↄcludas, q. cõis opi. est q. pseuerãs p annũ in excõicatio-
ne hr̃ pro conuicto & cõfesso de crimine, de quo fuerat im-
putatus, ſm Spe. ti. de accu. §. sequitur, in prin. Hug. in d. c. rur-
sus d. Ant. i c. veritatis de dolo & ↄtu. Gl. Gemi. & Perus. i c.
cũ ↄtumacia de hr̃. i 6. Card. & Abb. i c. excõicamus, j. de hæ
ret. Pan. i c. fi. j. de pe. Pan. & Mod. hic. Pro ista opi. allegatur
tex. in d. c. rursus. Sed aduerte, qa ibi añ lapsũ anni imputati
de crimine erant ꝓ ↄuictis habiti & ↄfessis, qa defecerãt in
purgatione. Scdò. deducit tex. in d. ca. cũ ↄtumacia. Iste tex.
nõ ꝓbat, qa loqr̃ in excõicato ꝓ ↄtumacia remissa i crimine
hr̃sis, in quo crie perseuerantia i excõicatio. efficacior vr̃ ad
ↄuincendũ perseuerãtẽ, q̃ in alijs criminibus, nã perseueran
tia in excõicatione ꝓprie arguit ↄtẽptũ fidei, c. fi. j. de pœ. &
sic directè respicit ipsã hæresim, & nõ sic alia delicta, & iõ nõ
vr̃ bonũ argũ in ista materia de crimine hr̃sis ad alia crimi-
na. Cõtrariã opi. tenet Inn. in c. cũ bonæ. de æta. & quali. Ar-
chid. in d. c. Rursus. Collecta. in ca. cõtingit, de dolo & ↄtu d.
Ant. hic p tex. in l. 2. C. de requi. re. Ad quẽ tex. tenẽdo cõem
rñdeas, q. loquit̃ in bãnitis, & de bãnitis ad excõicatos nõ va
let argũ, vt ꝓbat Abb. in c. pastoralis. j. de app. Retẽta igitur
cõi, amplia vt ꝓcedat in tñ, q. elapso anno poterit ferri sñta
ↄdenatoria lite nõ ↄtestata, ſm Pan. in d. c. veritati, in 6. intel
lectu. declara mõ, & restringe, vt ꝓcedat vbi agit̃ criminalr̃,
vel ciuiliter de crie, secus si cã ꝓ cuius ↄtumacia fuit excõi-
catus, erat mere ciuilis, nã perseuerãs ẽt p mille annos nun-
quã hr̃ pro ↄuicto & ↄfesso, ſm gl. in d. c. ↄtingit, q̃ Abb. ibi,
& hic multũ no. & eã dt sing. Ro. sing. 304. inci. De hoc etiã.
& do. Phili. de Perusio in d. c. cũ ↄtumacia, i fi. & ꝓ illa gl. be
ne facit tex. in c. qm̃ frequẽter, in fi. vt li. nõ ↄtest. Adde tñ, q.
in ciuilib. ista perseuerãtia operat̃, q. aduersarius possit mitti
in possessionẽ ex primo decreto, ita q. faciat fructus suos, ſm
Abb. in d. c. ↄtingit, in 2. col. ¶ Scdò restringe, vt hẽat ꝓ ↄuі-
cto de illo crie, nõ tñ hẽ ꝓ hr̃tico, nisi fuisset excõicatus pro
ↄtumacia cõmissa in crimine hr̃sis. d. c. cũ ↄtumacia, vbi gl.
& Perus. & gl. in c. excõicamus, j. de hære. No. tñ, q. excõica-
tus ꝓ cõtumacia in alio crie, quã hæresis si pseueret p annũ,
est et suspect⁹ de hęresi, d. c. si. de pœ. & talis suspicio operat̃,
q. si deficiat in purgatione indicta, possit tanq̃ hæreticus cõ
dẽnari, ar. c. nos inter, j. de purg. cano. & istud vult Abb. in d.
c. fi. ¶ Tertiò restringe, vt hẽatur pro cõfesso & ↄuicto quãtũ
ad hoc, q. sit fundata intentio accusatoris, nõ tñ quantum ad
hoc qn ipse possit ostẽdere & iustificare eius innocentiã p ea,
q̃ dicit Bal. in l. error, in fi. C. de iu. & fac. ign. & i l. ita demũ,
col. fi. C. de ꝓc. & hoc vr̃ rõnabile, & æquũ. & ita tenẽdo non
obstãt tex. in d. c. rursus, & c. qcũque, qa dẽnt intelligi, q. nõ
audiant̃ si velint ex negatiõe grauare accusatorẽ onere ꝓbã
di, secus si ipsi velint ꝓbare suã innocẽtiã per p̃dicta. Cogita
tñ, qa huic solõni obstat illa dictio vñs, nulla corũ vox peni-
78 tus audiat̃. ¶ †Circa ſm, an pseuerãs in excõicatione p annũ
sit priuatus, vel priuãdus bñficijs? Abb. facit tres cas⁹, vt hic p
cũ, & istã distinctionẽ repetit ĩ plurib. locis, & ista distinctio
fuit de mẽte Car. i c. perpẽdim⁹, de sen. excõ. & cũ ista tran-
seũt oẽs Mod. Tu verò ↄcludas vno verbõ, q. pseuerãs p an-
nũ nõ priuat̃ bñficijs pp pseuerãtiã, sed pp crimẽ ꝓbatũ ex
ficta ↄfessione resultãte ex ipsa pseuerãtia. ita vult Abb. p rõ
nẽ suã, dũ dicit q. pęna ex pęna nõ dẽt ꝓcedere, c. qa diuersi-
tatẽ, de ↄces. p̃b. & iõ Dec. nõ debuit in secũda lect. recedere
ab opi. Abb. q sic itellecta effugit sua argumẽta, & cui nõ ob-
stat q. nõ dẽat qs priuari bñficijs ꝓ delicto, de qb⁹ nõ cõstat,
nisi ex sola ↄtumacia, c. pe. de pur. can. qa verũ est, si de eis cõ
stat ex simplici ↄtumacia, vt dicit gl. i c. nullus, de p̃sump. se-
cus si ↄtumacia sit aggrauata excõicatione, & perseuerantia
in ea per annũ, vt hic per Abb. q bñ sensit istud argũ, & ista

est pura veritas, licẽt Inn. & cõiter antiq. vt refert Card. i d. c.
ppẽdimus, teneant q. possit priuari pp pseuerãtiã annualẽ.
Retẽta ↄclone, q. nõ sit priuatus, nec priuãdus, intellige pp
pseuerantiã anni, secus pp pseuerãtiã triẽnalẽ, ſm Abb. hic,
p tex. i d. c. cũ bonæ, sed istud reprobat Car. i d. c. ppẽdimus,
qa i d. c. cũ bonæ, Papa priuauit illos clericos de plenitudine
pcãtis, sed istud nihil est, qa in dubio Papa nõ p̃sumit̃ vti ple-
nitudine ptãtis, ſm Abb. i c. illa quotidiana qõ, s. de elect. Itẽ
illi clerici ibi erãt priuati ipso iure a lege, vt fatet̃ i alio ꝓpo-
sito Dec põderãdo verbũ, aliquaten⁹ retinere, qđ est pcisũ.
c. accepim⁹, s. de pac. & verbũ, spoliare, qđ denotat executio-
nẽ facti, c. ex parte, vbi no. Abb. j. de cle. non resid. Et tenẽdo
istã fallẽtiã intellige eã ẽt i excõicato in cã ciuili pseuerante
p triẽniũ, ita loqt̃ ille tex. ſm Abb ibi, i vlt. col. ¶ Aduertẽdũ
tñ est, verũ ista fallẽtia ꝓcedat gñalr̃, qa i d. c. cũ bonę, suspẽ-
sio erat Papalis, ergo in ista materia odiosa nõ vr̃ licita exten
sio ad suspẽsos & excõicatos ab iferiori, qa nulla lex est quæ
hoc dicat, vt dicit tex. in simi materia priuationis. in l. & si qs:
§. diuus. ff. de reli. & sũp. fun. & gl. i c. fi. j. de iurepat. & maxi-
mẽ, qa ille tex. se fundat in ↄtẽptu ap̃lico. ¶ Scdò declara, vt
ꝓcedat nisi excõicatus fuerit citatus, vt se purget cũ cautio-
ne, q. si nõ se purgabit, sit priuatus bñficijs: isto casu deficiẽs
in purgatione, & durãs in excõicatione p annũ, erit priuatus
ipso iure, ſm Abb. in d. c. cũ bonæ, in fi. sic intelligẽs text. i d.
c. rursus. & fuit de mẽte glo. ibi. Vltimò, qa s. dictũ fuit q. ex-
cõicatus post annũ, & qñcunq, audit̃ volens ostẽdere suam
innocentiã, an isto casu detecta iniustitia excõicationis recu
perabit bñficiũ? vr̃ q. nõ p tex. in l. j. C. de req. re. s. Istud verũ
arbitror, vbi beneficiũ iã esset alteri collatũ, argu. ca q̃uis, de
rescri. in 6. & in l. fi. C. de senten. pas. & istud vr̃ velle Abb. in
c. iniæ, j. de cler. nõ resid. Sed vbi nõ esset alteri collatũ, crede
rẽ, q. illud recuperaret, arg. l. j. §. fi. ff. de qõ. & d. ca. q̃uis. cũ ibi
no. Nec obst. tex. in d. l. 2. qa bona ibi fuerũt ↄfiscata pp ↄtu
maciã, & nõ pp crimẽ. In casu verò nr̃o excõicatus nõ pdi-
dit pp pseuerantiã, sed pp crimẽ, vt s. vidistis. An aũt reqrat̃
noua ꝓuisio, arbitrarer q. sic p ea, q̃ dicit gl. in d. c. q̃uis. cogi-
ta tñ. Adde ẽt, q. Ep̃s poterit bona pseuerãtis i excõicatione
tradere fisco, seu p̃dæ exponere, sicut si essent bona rebellis
ſm Io. An. in c. j. de homi. in 6. Sequtur Arch. in c. qualr̃ & qñ.
§. ad corrigẽdos, col. 3. j. de accus. & licẽt ipse loquatur tñ in
excõicato ꝓ ↄtumacia in causa criali, tñ Ioã. An. vr̃ loqui in
quocunq; excõicato: poterit ẽt Ep̃s inuocare brachiũ secula-
79 re, ſm Pan. in d. c. cũ bonæ. ¶ †Extra gl. Pan. opponit de c. sa
cro, & soluit vt p eũ. ex cuius dictis hẽtis quatuor cõclones.
Primò collige limitationẽ ad c. ↄsuluit, s. de off. deleg. cũ si.
vt nõ ꝓcedat in sñia excõicationis, q̃ imponit̃ ꝓ sola ↄtuma
cia. valet. n. sñia excõicationis ẽt q. excõicatus nõ fuerit cita
tus ad audiendã sñiam, idẽ tenet Abb. in ca. cũ Romana, col.
fi. j. de app. per istũ tex. Sed aduerte, qa in ↄ̃triũ obstat tex. in
c. cõstõnem, de sent. excom. in 6. in ver. alijs tñ rectè seruatis.
põt dici, q. illa verba, alijs recte, &c. sunt intelligenda quantũ
ad ↄuincendã cõtumaciã, quæ satis ↄuincitur absq; eo q. in
citatione exprimant̃ ista verba, ad audiẽdũ sñiam. Scdò ad-
uerte, qa iste tex. non probat nisi ↄ̃ contumacẽ manifestum.
80 ¶ †Scda ↄcl̃o, ↄtumax nõ põt mulctari absq; noua citatione
ad allegãdũ quare mulctari &c. idẽ tenet Bart. in l. 2. in fi. ff. si
qs in ius voc. nõ ier. & sequunt̃ *cõiter* Legistæ in l. j. ff. si qs ius
dicẽ. nõ obtẽ. probat̃ i d. l. 2. in ver. ex causa mutabit̃. & in l.
q̃uis, & in l. sed si hac, §. pcor ait, i ver. cã cognita, de i ius vo.
iuncta rña, q. vbi requirit̃ cãæ cognitio, ibi requiritur ẽt cita-
tio, l. in cãæ, §. causa cognita, ff. de min. & rõ cõclonis est du-
plex. Prima, quia posset ↄtumax p̃tẽdere lrimam excusatio-
nẽ. Scda, quia mulcta imponit̃ arbitrio iudicis, l. si qua pœna,
ff. de uer. sig. & quia in arbitrãdo posset contumax grauari. iõ
iterũ est citandus. ¶ Lita primo, nisi in primo citatorio esset
cõminata mulcta in spẽ, puta si esset dictũ, cõpareas tali die
sub pęna centũ aureorũ alioquin procedet̃ ad mulctã &c. ſm
Bar. in l. impuberib. §. fi. ff. de suspe. tut. quẽ sequunt̃ Alex. &
alij in l. si infinita. §. Iulia. ff. de dã. infec. & in d. l. j. ad fi. princ. &
est *cõmunis opi.* Istã limitationẽ dicit dubiã Dec. qa ↄ eã mili
tat prima rõ ↄclonis, quia non ↄstat de cã ↄtumaciæ. tu rñ-
deas ↄtumaci imputandũ, si nõ misit excusatorẽ, ex quo scie
bat sibi mulctã cõminatam. intellige tñ procedere, si mulcta
fuerit cõminata in specie, vt dixi: secus si in gñe, putã si esset
dictum, alioquin ꝓcedetur ad vlteriora. ita loquit̃ Barto. in l.
eius, qui delatorẽ, ff. de iur. fis. & Abb. hic, qui dẽt ita intelligi
videretur ↄ̃nus. Limita scdò, nisi ↄstaret de ↄtumacia mani
festa per istũ tex. & per rñam l. 2. §. quod de frumẽtaria. ff. de
admi. re. ad ciuit. perti. ad quę videatis Fel. in ca. cũ olim, col.
5. & pluribus seq. j. de re iudi. facit p̃dicabile dictũ Ange. in l.
Aediles, §. sciendũ, ff. de ædil. edic. facit, quia in notorijs or-
do est ordinem non seruare, c. ad nostram, j. de iureiuran. fa
ciunt quæ dicam in sequenti conclusione. Hanc fallentiam
Mod. restringũt ꝓcedere tñ in mulctis legalibus, & alijs p̃-
nis

nis a iure determinatis, vel in mulctis cōminatis, secus in nō
cōminatis, vel a iure nō exp̄ssis, quia reqrit̄ noua citatio tūc,
ex quo in arbitranda mulcta pōt cōtumax grauari. facit l. de
81 unoquoque, ff. de re iud. ¶ † Tertia conclusio, i snia excōica-
tionis ferenda ꝯ manifestum ꝯtumacē non requiritur trina
citatio, & ita dēr limitari tex. i c. sacro, de sen. excō. cū si. seqt̄
Lap. all. 73. inci. Prælatus regularis & *communiter* tenet̄, vt hic
p Fel. col. 3. istā ꝯclonē declarat Gem. in c. j. col. 3. de off de
leg. in 6. vt nō requirat̄ trina, sz requirat̄ vnica. Istam restri-
ctionē dānat Dec. p istū tex. vbi nō ꝓcessit citatio, s̄m eū, qd̄
vr̄ falsū, vt patet ibi i tex. quē cum potuisset, &c. Scd̄ò moue
tur, qa rō quare nō reqratur trina ē, qa ꝯstat de ꝯtēptu ma-
nifesto, hæc rō ꝓbat, q. ēt vnica nō reqrat̄: sed dicas, q. nisi
vnica requiratur, qūo poterit ꝯstare de manifesta ꝯtumacia
ꝯcordādo opi. pōt dici, q. Dec. loquit̄ de citatione ad allegā
dū, quare excōicati, &c. Gem. uerò loqtur de una citatione
ad ꝯuincēdā ꝯtumaciā. Vltra Dec. vr̄ ēt q. vnica citatio nō
requirat̄, & alias nulla esset spālitas ꝯ cōtumacē manifestū,
qa rlr in snia excōicationis vnica citatio sufficit ꝓ oib. c. con
stitutionē, de sen. excō. in 6. Saluando Gem. rn̄deo, q. qn̄ uni
ca sufficit pro oibus, termini dēnt esse distincti, d. ca. ꝯstōnē,
sed ꝯ ꝯtumacē manifestum sufficiet unica citatio & unicus
terminus, & in hoc consistit specialitas. Scd̄o declara, vt ꝓce
dat in excōicatione lata ꝑ cōtumacia manifesta, secus si pro
offensa manifesta, qa tunc requirit̄ canonica & trina moni-
tio, vel vna ꝓ oibus, vt s̄. dixi s̄m Abb. cons. 33. Vr̄ prima fa-
cie, col. fi. in j. parte. motus, qa ab hoie nō pōt ferri snia excoi
cationis, nisi ꝓ ꝯtumacia, s̄m gl. in c. epi, 11. q. 3. sequit̄ Cur.
Sen. ꝯs. 20. col. 7. & ꝯs. seq. col. pen. vbi multa accumulat ad
hoc. Intellige istud verū, nisi ꝓ illa offensa manifesta esset ip
so iure excōicatus, tunc posset denūciari absq; vlla monitio-
ne, c. puenit, & ibi Abb. no. j. de app. & in ca. reprehensibilis,
eo. tit. vbi Abb. determinat, q. excōicatus ꝓ delicto a iure, pr
iterū excōicari ab hoie absq; vlla monitione, qd aūt operet̄
ista secunda excōicatio hois, videatis gl. in c. ita quorundam.
j. de iud. ¶ Scd̄ò intellige in excōicatione, secus in suspēsio-
ne, q̄ i penā delicti imponit̄, n̄ i cōtumaciā, ꝓ crie potest su
spēdi ab hoie absq; trina citatione, s̄m Inn. quē sequunt̄ ibi
Perusī & D. Præpo. in d. c. rephensibilis, & in ca. ad hæc qm̄,
eo. tit. & est tex. in c. rā lris, j. de test & notabis unū ꝓ decla-
ratione præmissorū, q. in casibus, in quib. absq; citatione pōt
aliquis excōicari, vel excōicat⁹ denūciari ꝑ notorio delicto,
debet intelligi, q. ēt in notoriū delinquēti nullā defensionē
ꝯpetere, aliquin citādus esset, ēt ꝓ delictū esset notoriū. ita
ꝓcedat gl. in cle. pn̄ti, in verbo, ꝯst terit, de cēli. & i cle. 2. de
pen. & in c. licet eps, de p̄b. in 6. ita concordat discordantes
Doc. Dec. in d. ꝯs. 20 Et Perusī. in d. c. reprehensibilis, & ui-
82 deatis Fely. post Abb. in c. cū non ab hoie, col. pe. j. e. † Vlti-
mò notate, q. monitus i synodo pōt excōicari sine trina mo-
nitione, ita tenet Rota in ti. de do. & ꝯtu. dec. vlt. in nouis. se-
quit Fel. in c. qm̄ frequenter. § porrò, col. pe. j. ut lit. nō ꝯt. &
83 ita fortè pōt intelligi iste tex. ¶ † Quarta ꝯclō, rn̄dēs nuncio
se nō velle cōparere, dr̄ manifestus ꝯtumax, & iō nō est am-
plius citandus, c. venerabilib. §. secus, de sent. exc. i 6. & q. di-
cat̄ manifestus ꝯtumax, tenet gl. in l. fi. ff. de in inte. rest. p l.
tres denūciationes, C. qūo, & qn̄ iu. cle. j. de do. & ꝯt. Bar. i l.
ꝯsentaneū. C. qūo & qn̄ iu. & est *communis*, vt patet ex his, q̄
ad saturitatē scribit Fel. i c. inqsitionis, col. pen. & fi. in §. ad
petitionē, j. de accu Cōtrariū tn̄ tenuit Io. An. in addit. Spec.
tit. de ꝯtuma. §. j. & sequunt̄ plures alij relati p Fel. i loco pal
le. quos ipse sequit intantū q. idē Fel. in c. ꝯsuluit, col. 4. s̄. de
off. dele. ausus est dicere illam secdam opin. esse cōem, qđ nō
credo uerū, si fiat recta cōputatio auctoritatū. Quicq̄d sit, cre
do opinionē Abb. hic esse veriorē. Et ad ꝯria fundamēta rn̄-
debo j. Cōtra istā ꝯclonē adducit̄ primò tale fundamentū.
citatus psonaliter, qui nihil rn̄debit. si nō cōparet, ipso facto,
dr̄ rn̄dere se nolle venire, c. dilecti, de appe. & tn̄ est iterū ci-
tandus, qa non est manifestus ꝯtumax, s̄m gl & scrib. in d. l.
fi. huic rn̄deo, q. est diuersa rō inter non rn̄dērem, & rn̄den-
tem nō uelle uenire. Primo casu nō constat iudici de uolun-
tate contumacis. Secundo casu sic, qa verba sunt notæ earū,
q̄ sunt in aīo, passionum, l. Labeo, ff. de supell. leg. ¶ Scd̄ò alle
gat̄ in ꝯriū rō. Nā illa verba, nō velle venire, dēnt intelligi, s.
ad illā citationem, & illa vice. ar. l. boues, §. hoc sermone, ff.
de verb. sig. attento maximè cum sciat citatus reqri trinam
citationem, l. ad peremptorium, ff. de iud. & d. ca. sacro. ergo
q. rn̄det nō velle venire, eo ipso facit se indignū vlteriori ci-
tatione s̄m Bal. in d. l. tres denunciationes, & facit tex. in c. 2.
de dolo & ꝯtu. in rōne decidēdi. vel aliter rn̄de, q. illud ver-
bū, nō volo, dēr determinari ab infinitiuo verbo, venire, qđ
respicit futurū, quasi dicat, nūc, & in futurū veniā. facit gl. in
l. stipulationū aliæ, §. stipulatio, ff. de verb. obl. & ita rn̄. Bal. in
d. l. ea quæ, C. qūo, & qn̄ iu. facit quia semper capienda est il-
la interpretatio, quæ nocet contumaci, de ætate, §. q tacuit,
ff. de interr. act. ¶ Tertiò facit in ꝯriū decisio Bar. in l. eius,
qui delatorem, ff. de iure fis. vbi determinat, q. recusans pare
re iudici in eius conspectu, non dr̄ manifestus contumax, &
iō iterum citandus: qu a licet liqueat iudici de contumacia,
nō tamen liquet de cā contumaciæ. Ad illud rn̄det Arc. hic,
q. Bar. in hoc, salua eius reuerētia, malè loquutur, quia est im-
putandū ꝯtumaci, qui existēs corā iudice non allegauit cām
si eā habebat, cur parere nō teneret̄. & faciūt dicta Bald. in l.
ꝓpositioni, C. de epis. & cle. ¶ Quartò in ꝯriū facit, q. hæc
verba, nō velle venire, nō denotat ꝑ se voluntatē, sed quā-
dā carentiā uolūtatis, s̄m Abb. in c. prudentiā, in 6. & vlt. no.
s̄. de off. d. d. & sic vr̄ rn̄disse se potiꝰ velle deliberare. Cōpro-
bat̄, qa uerbū, nō volo, est mediū inter uelle, & nolle, s̄m gl.
in summa, 16. q. 1. & in l. quā Tuberonis, §. fi. ff. de pec. Cū er-
go nō uideat̄ rn̄disse, se oino nolle cōparere, non ur̄ rōnabi-
le, q. debeat reputari manifestus contumax. Ad illud respō.
Fel. i d. §. ad petitionē, q. nuncijs citantibus rn̄detur vulgari-
ter, & in sermone uulgari nō reperit̄ distinctū uerbū, nolo,
ad uerbum, nō uolo. Sed ista rn̄sio nō euertat ꝯriū, potiùs,
q. fieret rn̄. nūcio latinè, uel si daretur rn̄sio latinè in scriptis
deferēda. Præterea, q. in uulgari non reperiat̄ uerbum, nolo.
tunc ꝑꝑ hoc nō uideo quare uerbum, nō uolo, uulgariter ꝓ-
latum debeat mutare suā naturam: vnde ego, clare rn̄deo q.
uerba illa, nō uolo uenire, & si nō importent oīmodam reni-
tentiam, sed quandam deliberatiuā mentē, tunc si in termi
no citationis nō cōpareat, uī, deliberasse ꝓmmo nolle com
parere. & ideo reperio Ias. in l. si ex toto, §. fi. ff. de leg. j. dicē-
tē taliter rn̄dentē debere expectari usq; ad fi. terminū p̄fixū
in citatorio: & reperio ēt Abb. i c. ab excōicato, col. 45. de re-
scri. determinare, q. dē esse si rn̄det̄ per uerbū, nolo uenire, qđ
uī dubitabile, qa talia uerba denotant p̄cisam renitentiā, &
iō non uideret̄ expectandus. ¶ Quærit iuxta p̄missā Abb. an
in ꝯdemnatione expensa. ū pro ꝯtumacia reqrat̄ noua cita-
tio In illa q. *communis* opi. est q. non, & ita ꝯcludunt oēs hic,
& Legist. in l. sancimus, C. de iud. & Alex. in l. si finita, §. Iu-
lianus, col. 16. ff. de dāmi. inf. mouent̄ p tex. in ca. cōsti. tutis, &
ibi no. gl. & alij, s̄. de proc. Sed aduerte, qa uī loqui in ꝯtumace
manifesto, dū dicit q. illicētiatus recessit. allegat̄ ēt tex. in c.
cū dilecti, & ibi no. Bal. j. de dolo & cōt. sed ibi p̄cesserat cita
tio gn̄alis ad totā cām. allegat̄ ēt p Dec. hæc rō, q. in ꝯdēna-
tione expensarū nō pōt iudex grauare ꝯtumacē, cū iura mā-
dent ꝯtumacem debere cōdemnari in expensis. Ista rō parū.
ualet, quia iura mandant ꝯtumacem dēre mulctari, & tn̄ ad
mulctā requirit̄ noua citatio. Præterea iura non mādant cō-
tumacē impeditū debere ꝯdemnari in expensis, c. querelā,
s̄. de proc. & d. l. sancimus. Ergo cū possit dari casu, quo fuis-
set impeditus, debet necessario citari p ea, quę dicta sunt de
mulcta, & p l. de unoquoq;. ff. de re iud. & ꝑꝑ hoc solus Ias. in
d. l. sancimus, declinat a cōi snia, quā nititur Dec. tueri. Rn̄.
q. aliud i mulcta, quæ nō imponit nisi pro una ꝯtumacia, l. j.
§. fi. si qs ius di. nō obtē. in illa. n. requirit̄ citatio, ut appareat
ex uera ꝯtumacia, aliud in ꝯdemnatione expen. quæ pōt fie-
ri ꝓ ficta ꝯtumacia s̄m Cy. Bal & alios in d. l. sancimꝰ. Tu ad
uerte, qa ꝓ opi. Doctoris mei facit, qa in ꝯdēnatione expēsa
rū reqrit̄ cāę cognitio, utrū ꝯtumax fuerit ipeditus, uel ne.
d. c. q̄relā, ergo reqrit̄ citatio. l. i cāę, §. cā cognita, ff. de min.
& ꝓ ista opi. multū facit æqtas, ꝑꝑ q̄ dicit Spe. in ti. de expē.
§. fi. vet. vlt. q. de æquitate iudex nō dēret ꝯdēnare in expē.
ꝯtumacē nō manifestū alio nō apparente, tn̄ quia p̄ rcē q. ci-
tatio nō puenit ad eius notitiā; tū quia potuit nō uenisse ꝑꝑ
legitimū impedimētū. Quid tenendū? ego teneo cōem. Et pro
rn̄sione ad arg. ꝯsidero, q. si ꝯtumax fuisset de nouo citatus
oino fuisset ꝯdenatꝰ, nisi ꝓbasset impedimētū, d. c. q̄relā. Se-
cūdò ꝯsidero, q. ille met iudex q. ꝯdēnauit, ꝯstito d̄ ipedimē
to potest suā sniam reuocare, s̄m Spe. in d. §. fi. ver. vlt. Et ex
istis seqt̄, q. ꝯtumax i aliquo ꝑꝑ tale ꝯdēnationē expē. nō lę
dit̄ cū in oēm euētū, siue an ꝯdēnationē expē. siue post oino
teneat̄ ꝓbare impedimentū; secus in mulcta, qa si citatus ad
allegādū quare mulctari nō dēat an mulctā ꝯpareat, & ꝯtu-
maciā purget aliquo nō ꝓbato, euitabit ipsā mulctam, l. & si
84 post tres, ff. si qs cau. ¶ † Ista ꝯclō declarat̄, si in citatione ad
cām sit apposita clausula ꝯminatoria ꝓcedēdi ad vlteriora,
d. c. cū dilecti, & l. ꝯsentaneū, C. qūo, & qn̄ iud. secꝰ si simplr
fuisset citatus ad defendēdū, s̄m Bart. in l. non ignorat, C. de
fru. & lit. expē. & Abb. hic. rō qa aliud diceret̄ agi, q̄ in citatio
ne exprimeret̄, l. aut qui alr, in prin. ff. qđ vi, aut clā. Illā decla
rationē reprobat Dec. qa ea ꝯsiderata sequeret̄ q. ēt nō vale
ret, si esset apposita ꝯminatio, qa talis ꝯminatio dēr intelligi
respectu cāæ principalis non expensarum, & sic ēt isto casu
aliud diceret̄ agi, sed ipse nō ꝓbat assumptū suū, s. q. illa cō-
minatio intelligat̄ respū cāæ pncipalis tm̄, imò ꝯriū ꝓbat
tex. in d. c. cū dilecti. Scd̄ò impugnat, quia attēta ea, ēt dicen-
dū restat, q. requirit̄ citatio i condēnationē expen. cuius ꝯ-
triū dr̄ in conclone, sed ēt huic faciliter rn̄detur, q. nō re-
ratur

taꝛ citatio ī spē, ita loquiꝛ ꝯcīo, sed bñ requiriꝛ ꝯminatio in gñe, ita loquiꝛ restrictio, & iō cauti practicātes in fine citatorij solēt apponere hāc clām, cōpareatq; visurus fieri, & expediri quęcunq; fiēdi, & expediēda veniēt in pmissis, & circa pmissa. Aduerte tñ, qa de mēte aliorū Doctorū est, q ēt non reqraꝛ talis ꝯminatio. & ita tenēdo pōt rñderi ad rōnē l. aut quāꝛ, q ꝯdemnatio expēsatū est de accessorijs ad pcessum, l. terminato, C. de fru. & li. expē. & iō nō vꝛ agi ad aliud. Vltimō aduerte in q̄tum Abb. dicit, q si pcessit trina citatio, vel monitio iudicis in faciē, q nō reqrit cōminatio pcedēdi ad vlteriora. istud vꝛ falsū, licēt n. pcessisset trina monitio, vel monitio in faciē, tñ verū est dicere, q si fiat ꝯdēnatio expē. q aliud agiꝛ. ¶ Vltra Abb. q̄riꝛ, an in taxatione expē. requiratur noua citatio. Gemi. i c. 1. d̄ rest. spo. i 6. determinat q sic, & seqꝛ ibi pꝛ Dec. ego cōprobo, qa taxatio expē. est liquidatio primę sniæ, ſm Bar. i l. ab executore, ver. itē pdicta, ff. de app. & in declōne sniæ reqriꝛ citatio, vt no. Cy. in l. 2. C. quō, & qñ iu. Bar. i d. l. ab executore, ver. q̄ro quaꝛ. i ꝯrīū facit qa taxatio expē. est ēt pęna pcēdētis ꝯtumacię: ergo sicut nō reqriꝛ citatio in ꝯdēnatione, nō ēt dēt reqri in taxatione, ſm Bal. i c. 1. i prin. col. 2. ti de feu. fue. ꝯtr. inter do. & vasa. Scđō, qa taxatio expen. est de accessorijs, vt s̄. dixi, & iō citatus ad pcessū ceꝰ set citatus ad taxationē expensarū, p ꝯcordia di-
85 stinguatis, vt p Bal. in d. l. terminato. ¶ †Scđō q̄rit Abb. quoties iudex possit delinquentē mulctare? verum qa eius dicta nō seruanꝛ de ꝯsuetudine, ſm Mod. hic aꝛ nō insistā. An aūt iudex possit delinquentē mulctare, & ēt pęnā ordinariā imponere, vide Alex. ꝯs. 35. col. fi. vol. 2. Tertiō q̄rit Abb. an valeat citatio sine iussu iudicis, ꝯcludit q non valet, l. neminē. C. de exhi. re. & i §. si verō qdā iurāt, in Auc. de exhi. reis. Ista ꝯcīo de plano pcedit i citatione reali, eo qa captura nō pōt ꝯcedi, nisi cā cognita. l. nemo carcerē, C. de exa. tri. & istud seqꝛ Io. An. i c. si clericꝰ, de sen. excō. in 6. verū nūciꝰ oīno pt de cā cognoscere, cū sit merus executor, l. si vt pponis, C. de exec. rei iud. ergo sine iussu iudicis nō poterit realꝛ citare. tñ ista ꝯcīo ēt ampliaꝛ, vt pcedat i citatione verbali, ſm Abb. hic, Bar. & alios i d. l. neminē. gl. Abb. & Mod. i c. a. cū sit Romana, ī. de app. Inn. i c. qñ ꝯ falsā, i ver. citationes, ī. de pba. d. Ias. in §. quadrupli. col. 2. Inst. de act. & pbaꝛ i l. clerici. & i l. oēs, C. de epis. & cle. & i l. pperandū. §. & si qde. C de iu. & i c. ex parte. s̄. de rescr. Ampliat scđō, vt nō sufficiat gñalis citatio citādi quoscūq;, sed reqriꝛ cōmissio in spe, ſm Bar. in d. l. neminē. Pan. & alios hic, p tex. i l. j. C. de mādo. impe. & istud firmat Ang. & Ias. i l. fi. C. de edi. diui. Adr. toll. & pbat rōne, qa nūcius est tanq̄ organū pstās nudū ministeriū, sed si vi tute gñalis ꝯmissionis descēderet ad spālia, nō eēt tūc organū, sed p se aliqd faceret. Ista sūt verba Bar. i l. q aūt. §. fi. ff. d̄ ꝯst. pec. Ista ampliatio optimē pcedit i citatione reali, qa i ea reqriꝛ cāę cognitio. & bñ facit, qa gñalis pcurator nō pt petere aliquē carcerari, nisi hēat spāle mādatū, ſm Bar. ꝯs. 83. inci. In cā Stagij. p tex. i l. nō solū, §. fi. ff. de pc. qui tex. ad hoc reputat sing. Ro. sing. 388. inci. Ad petēdū, & in ꝯs. 245. col. fin.
86 ¶ †Sed dubiū vꝛ, an ista ampliatio pcedat i citatione verbali, ā*ter* Doc. tenēt q sic. idē tenet Gād. in trac. malef. in ri. de citatione, & Ro. ꝯs. 497. inci. Diligēter, vlt. col. ꝯrīū vꝛ verius ex infrascriptis. Primo talis ꝯmissio gñalis nihil opareꝛ, qđ nō est dđm. l. si qñ, de le. j. Rñdet Are. q opabiꝛ virtutē electionis ipsius nūcij. Sed mihi nō placet ista solō, qa nos psupponimus q ista gñalis ꝯmissio dāta sit nūcio, q nō diceretꝛ nūciꝰ, nisi iā eēt electus. Scđō i ꝯrīum facit tex. ſm Are. in l. j. C. de spor. Sed aduerte, qa pbat. licet. n. dicas q idē nūcius dēat citare qui ad oīa acta, q citauit i prin. non tñ dicit, q sine spāli mādato hoc possit, vel aꝛ ibi, in q̄tū ad psonā citādā hēbat ā principio, spāle mandatū. Tertiō in ꝯrīū allegat ita l. oēs, C. de psen. 30. vel 40. ann. & i c. q. gñaꝛ, de pcu. in 6. Et tenēdo istā partē, quā tenet Angel. in d. §. quadrupli, in 7. col. & l. no. hic, saluari poterit opi. Inn. in citatione verbali. Tñ p cōcordia aꝛ dicas: aut in citatione verbali reqriꝛ aliqua cāę cognitio, & isto casu pcedit cōis opi. Aut nulla reqriꝛ cognitio, & tūc sufficiat gñale mādatū. & isto casu pcedat opi. ꝯrīa, quæ vt intelligo, de ꝯsuetudine seruaꝛ. Et pbatur in argm in auc. sed libellū. C. de lit. ꝯte. vbi executor recipit cautionē cōtestādi litē sine licētia iudicis, qa ibi nō versaꝛ causę cognitio. Sicꝛ notarius recipit pductionē libelli sine cōmissione iudicis, qa pductio fit sine cognitione, ſm Bal. in l. pcipimus, C. de app. & istā dist. approbat Bal. in l. i qū, in 12. q. C. de te'ti. Adde tñ, q illustres psonæ nullo casu pnt a nūcio citari sine spāli cōmissione, ſm Ioā. de Pla. in l. quoties, C de dig. li. 12. p illū tex. qui vult, illustres psonas nō debere citari nisi i scriptis. & pro ista fallen. facit tex. cū glo. in c. inqsitores, in verbo,
87 expsse, & hære. in 7. ¶ †Amplia tertiō, q intantū pcedat, vt cursor citās sine mādato possit puniri pęna falsi, l. q nomē, ff. de fal. quē reputat sing. ad hoc Ro. sing. 314. incip. Hodie fuit interrogatus. ¶ Primo fallit, ſm Pan. in casib. a iure permissis

capiēdi ppria auctoritate. Qui aūt sint isti casus, Abb. enumerat aliquos, circa quos insistabo, plures alios referā sub compēdio. Primus casus est in depręhenso in flagranti crie, l. j. C. de rap. virg. Circa istū casum aduerte, an pcedat gñaꝛ, nā tex. i d. l. j. sentit q nōnisi qa spāliter qbusdā personis exp̄ssis hoc concedit. ¶ Sed q, qa talis facultas vꝛ ibi ꝯcessa pp atrocitatē criminis, tñ Abb. sentit sic in determinatē l. ꝯquēdo, q sit licitū capere quēlibet criminosū in flagranti crie & a quolibet, & idē Bar. & clarius Bal. in d. l. neminē, & probat tex. in l. gñali. & ibi exp̄ssē Bar. C. de decu. vbi dr, q p bono publico licitū est capere, ergo p quolibet delicto, qa interest rei publicę delicta puniri, c. vt famæ, de sent. excō. l. illud, ff. ad leg. Aql. Pro ista fall. Abb. alleg. ēt tex. in l. i seruitutis, j si. ff. de fur. Sed aduerte, qa nō pbat referēdo illa verba, an qlibet trāsiens apphendaꝛ, ad rem furtiuā, nō ad psonā furis. vn melius pbat text. in l. 3. eo. tit. Adde ēt, q non solū est licitū capere furē deprehēsum in furto, sed ēt occidere nocturnū, vel diurnū, si se telo defendat, l. itaq;, ff. ad leg. Aq. nisi esset fur rei modici valoris. l. si ex plagis. in prin. ff. ad leg. Aql. quē reputat no. Mathe. no. 159. Vel nisi q fuit dephensus in furto esset cognitus taꝛ iudici, q e. de posset fieri fides de furto, ſm Bar. in l. furē. ff. de sicar. de quo p Felv. i c. 2. de homi. vbi vꝛ isto casu ēt velle, q nō possit sibi auferri res furtiua, q no credo verū per text. in d. l. si ex plagis. §. j. & p tex. in l. 3. §. cū igiꝛ, ff. de ui, & vi arma.
88 ¶ †Secūdus casus est in debitore fugitiuo, l. ait pꝛtor, §. si debitorē, ff. de his, quæ in fraudē cre. Sed aduerte, qa tex. & gl. ibi relata ad tex. solū pbat, q sit licitū capere bona asportata p fugitiuū, non aūt psona fugitiui, voluit vt credo, Pan. ubi eg. notata p Bal. ibi, ista cōclusio tñ est *com ānus*, vt pat. i ex alle. per Fel. hic, & per D. Ias. Inst. de act. i prin. col. 9. & seq. ¶ Amplia primo, vt pcedat in pparatis ad fugā, ſm Bald. in l. pen. C. de pig. act. post gl. ibi, & Fel. hic, vers. quinta ꝯclō, vbi alia adducit, & Alex. in l. diuortio, in prin. col. 3. ff. sol. mat. ¶ Amplia secundo, vt et pcurator creditoris possit debitorē fugitiuū capere, ſm gl. in l. j. C. vbi ꝗs Decu. vel cohor. quā dicit sing. D. Ias. in loco pall. ¶ Amplia tertio ēt die feriata in honorē Dei ſm gl. in l. si C de fer. & Bar. i d. §. si debitorē, ad quā gl. vide cumulata p D. Ias. in l. si idemiitor, §. fi. ff. j. f. e. f. cog. & procedit et in die solennissimo. puta in festo Natiuitatis, ſm Bald. in c. fi. j. de fer. vlt. col. Sed istud nō placet Fel. in c. fi. col. fi. ī. eo. p tex. in c. licet, j. de fer. nec mihi, & p tex, i l. 3. C. de epi. aud. ibi, nullū carcer illa die teneat inclusū. Et ad istā ampliationē vide Alex. ꝯs. 159. col. 2. & 135. & seq. vol. 4. & Cur. in trac. de sequestris. q. 10. & seq. ¶ Amplia quartō, vt ēt in loco phibito capi possit, puta in domo, ſm Bal. in l. plerisq;. ff. de in ius voc. sic limitantē illa l. vel in ecclesia, ſm Ias. in l. vinū, col. 3. ff. si cer. pet. pro quo adduciꝛ præcedens ampliatio arguendo de tpe ad locū, vt d. l. vinū, q argm est licitū. Itē facit arguendo de psona ad locū, q argm ēt valet, l. j. §. filius. iuncta l. 2. ff. ne quis eū, qui. Sed clericus in sacris fugitiuus pōt capi a creditore ēt laico, ſm cō*m op*. Doc. in c. cum non ab hoie. j. eod. ergo ēt capi poterit i loco sacro. Sed ista ampliatio de ecclesia non vꝛ mihi vera. Primo non licet capere delinquentem in ecclesia, vbi de fauore publico agitur, c. inter aliā, j. de immu. eccl. ergo minus poterit capi pro delicto priuato. Posset forte rñderi, q illud procedat, ne sanguine hois macuìeꝛ ecclesia, vbi delinquens puniretꝛ, q rō cessat qñ capitur pp debitū. Scđō in ꝯrīū est tex. in l. pnti, C. de his, qui ad eccle. cōfu. Tertiō in ꝯrīū adduco tex. in c. diffinit. 17. q. 4. Quartō tex. in §. publicorū. in Auc. de man. Princ. vbi vꝛ spāle, q in ecclesia liceat exigere tributa Cæsaris. ergo in ꝯrīū erit ius cōe. l. ius singulare, l. qđ verō ꝯ, ff. de leg. ¶ Quintō amplia in oī suspecto de fuga. ita Ias. in d. l. vinū, & Inst. de act. in prin. allegādo gl. in d. l. qsitum, ff. de pig. Dubito egu, qa dato q reuera debitor sit suspectus, nō tñ pōt iudex ꝯcedere licētiā capiēdi, nisi facta fide summariē de suspicione legitima, ſm Bar. in d. §. si debitorem, & Alex. & Ias. latē in l. si ab arbitru, ff. q. satis. cog. ¶ Sexto amplia etiā lite pendente, ſm Ang. in d. l. nemo carcerē, & ita limitaꝛ titulus, j. ut lit. pē. ¶ Septimō amplia, ēt pēdēte appel. ſm Ang. vbi s̄. & Ias. in d. l. vinū, & ita limitaꝛ tit. ff. nihil noua. app. pē. ¶ Octauō amplia ēt pēdente die, vel cōditione, ſm gl. & Bar. in d. l. qsitū, & Bal. in l. si debitori, ff. de iudi. & ita in l. cedere die, ff. de ver. sig. Sed aduerte, qa tex. in d. l. qsiti, loqtur in debitore i diē, secus vꝛ in debitore sub cōditione, qa ante cōditionis euentū nulla subest obligō, & ꝯrīū tenet Alex. de Ros. in d. l. qsitum, & Ias. in l. pecuniā, col. fi. ff. si cert. pet. Vt tñ prima opi. sustetabilis, qa sicut fugitiuus debitor pōt capi ad effectum, vt caueat de soluendo adueniente die, sic vꝛ posse capi ad effectū, vt caueat de soluendo adueniente cōditione, arg. l. i. §. si sub condōne, ff. vt le. no. ca. ¶ Amplia nonō vt etiam hæres intra tpa conficiendi inuentarium possit capere debitorē fugitiuum, ſm Ang. in d. l. nemo carcerem, & ita limitatur. l. ii. §. de pec. C. de iu. delib. ¶ Decimō amplia, vt etiam clericus fugitiuus possit capi propria autoritate

ritate a laico, ſm Abb. & alios in c. cum ab hoie, ĩ. eo. ¶ Vn-
decimò amplia, vt ẽt excõicatus creditor poſſit capere debi-
torem ſuum fugitiuum, ſm Abb. in c. cum inter, ĩ. de excep,
vbi ẽt dicit, q. excõicatus poterit implorare brachiũ iudicis,
89 & ita limitat c. intelleximus, ĩ. eo. ¶ † Limita primò, & intel-
lige, dũmodo capiens nõ detineat vltra 20. horas, alias incide
ret in pœnã priuati carceris, ſm gl. vul. in l. 5. ff. de adult. Scdò
intellige, dũmodo captus in d. termino viginti horarũ duca-
tur ad iudicẽ, ſm Bart. in l. cum eo. ff. ad leg. Iul. pe. alias ſi nõ
duceret, ẽt q. captum relaxaret in termino, imò poſt horã, te
neret de priuato carcere, ita alias de iure rndi, & ſic ꝓbabã:
captura ꝯceſſa fuit cum iſta qualitate, q. captus traducat ad
iudicem, ſm Bart. in d. l. cũ eo. & ꝓbat in l. 1. C. de fal. mon.
ergo capiens relaxando abſq; eo, q. cum traducat ad iudicẽ,
violat finẽ, ꝓp quẽ fuit ꝯceſſa captura, ergo puniendus, ſm
Abb. in c. tciã, ad fi. ne cle. uel mon. & Fel. in c. qm̃ ꝯ. col. 5.
ĩ. de prob. & poſtea repeti ita tenere Dec. cõſ. 100. col. 3. ver.
opponit. ¶ Tertiò intellige, ſi nõ poſſit hri copia iudicis, an-
teq; fugiat, aliás ſec ꝰ, ſm Bart. in d. §. ſi debitorẽ, & i d. l. gñali.
Idẽ tenet Bal in l. 1. vbi qs Decur. vel cohor. Alex. ꝯſ. 135. col.
2. vol. 1. facit dictũ Bar. in d. l. rẽ. ¶ Quartò intellige in debito-
re notabilis quãtitatis, ſec ꝰ in debitore summæ paruę, arg. d.
l. ſi ex plagis. ita Bal. in l. 1. col. 2. C. loc. ¶ Quintò intellige i de
bitore fugiente cũ bonis, alias non, ſm Io. de Pla. in d. l. nemi
nẽ. Qđ ego intelligerẽ, vbi dimitteret bona ſufficiẽtia ad cre
ditũ, aĺs iſta ꝓceſſo poſſet de facili fraudari. ¶ Sextò intellige,
niſi fugiẽs ẽt tpe ꝯtcꝰ fuiſſet de fuga ſuſpectꝰ, l. ſi creditores,
ff. de priui. cre. & i l. ſi is, a quo, ff. vt i poſ. leg. & vtrobiq; Bar.
¶ Septimò intellige, dũmodo creditor ciuiliter capiat, & nõ
vulneret fugiẽtẽ: alias ſi vulneraret, creditor pderet ius ſuũ,
& captus dẽret relaxari, ſm Bald. in auc. & omno, col. pe. C. ne
vx. ꝓ mari. niſi eẽt officialis capiẽs debitorẽ Reip. nã iſto ca-
ſu licet officialis teneat de vulnere, tñ captus nõ eẽt liberatꝰ
a debitore nec eſſet relaxãdus, ſm cũ. Item verum eſt iſtud,
niſi fugiẽs telo ſe defenderet, ar. l. partẽ, ff. ad leg. Aql. ita Bal.
in l. ſi rõ allegas, ff. de vſu. ¶ Octauo intellige, vt poſſit citari
realr, nõ tñ verbaliter, ſm Abb. hic, & ic ꝓpoſuiſti, de fo. cõ-
pe. p rõnes de qb hic p cũ. circa quas aduerte, qa illa rõ q. ci-
tatio realis ſit iudicis, vel baiulis vero iuris, nõ vr vera: nã actus ci-
tãdi, put fit a nũcio. vtroq; caſu eſt facti: ſi verò ꝯſideret cita
tio. put parit effectus iuris, vtraq; erit iuris, cũ vtraq; pariat
effectus iuris. Alia aũt rõ, q. citatus a parte nõ teneat cõpare-
re, ſm gl. & ſcri. in c. cũ ſir Romana, ĩ. de appel. nõ ẽt vr vera,
qa gl. & Doc. ibi, nõ loquunt i parte citãte fugitiuũ: i termi-
nis tñ, in qb. loqt Abb. ſ. q̃tũ ad ꝑuẽtionẽ, poſſet ꝓcedere iſta
reſtrictio, qa cñt ẽt ꝑuẽtiotus cauſat ex eo, q. iudex icęperit
prius vti iuriſdõne, c. gratũ, de off. del. q̃ rõ ceſſat, qñ pars ꝓ-
pria auctoritate citauit. ¶ An aũt iudex poſſet parte requirente
abſq; citatione ꝓcedere licẽtiã capiẽdi fugitiuũ, vel de fuga
ſuſpectũ, videatis plene p Iaſ. in l. ſi ab arbitro, ff. q ſatiſd. cog.
Pat. de Put. in trac. ſing. in verbo, captiuũ, & Bap. de S. Seuer.
in trac. de debitorib. fug. ¶ Tertius caſus eſt, ſm Pan. pp defe
ctũ iuſtitiæ licẽt propria auctoritate capere, & ſibi ius dicere,
ſm gl. i l. nullꝰ, C. de iud. & i c. iuſq; 1. di. & Inn. in c. olim cau
ſã, de reſt. ſpol. vbi decidit, q. in defectũ iuſtitiæ poſſumꝰ pro
pria auctoritate ex interuallo rẽ furatã ſurripere, vel æqualen-
tẽ, ſeqt Abb. in c. quafr, in 1. no. ĩ. eo. & i c. poſtulaſti, col. pe. ĩ.
tit. ꝓx. & in c. 1. col. 3. ĩ. de do. & ꝯtu. & in c. 1. ş. qđ met. ca. vbi
determinat, q. creditor, q nõ põt ꝓbare creditũ, põt i occulto
ſibi ſatisfacere, & Alex. ꝯſ. 135. Circa primũ, col. 1. in 1. vol. dr
iſtud dictũ Inn. ſæpe allegari a Theologis, ſed qđ eſt periculo
ſum. & poſito q. ſit verũ, ſanẽ eſt intelligendũ, dũmõ vna iu-
diciaria nõ poſſit ꝯſeq creditũ, & dũmõ nõ oriat ſcãdalũ, vel
ſuſpicio ꝯ aliã ꝑſonã, ſubdẽs vnũ verbũ verẽ notãdũ, q. ſurri
piẽs nõ poterit iſto caſu puniri de furto, ex quo nõ rapuit lu-
cri faciẽdi gfa, l. 1. ff. de fur. Adde, q. capiẽs nõ incidit in pœnã.
l. ſi qs in tantũ, C. vñ vi, ſm Alex. ibi in 1. apoſt. Itẽ adde Pa. de
Caſt. ꝯſ. 15. inci. Anteq̃ iura fierẽt. vbi ꝯſuluit ꝓ ingrediente
caſtrũ ſuũ. & expellentẽ detẽtatores ꝓpria auctoritate in de-
fectũ iuſtitiæ. & Alex. ꝯſ. 11. col. ñ. vol. 1. vbi ꝯſuluit in fauorẽ
mercatoris, q ꝓpria auctoritate in defectũ iuſtitię carcerauit
debitorẽ, & p iſtud d. Inn. determinat Bal. & Iaſ. in l. 1. col. 5.
C. de teſtam. q. verus hẽs, qui nõ põt ꝓbare ſe hẽdẽ, cũ bona
ꝯſcia põt furari bona hẽditaria, & ego examinaui in l. filiusf.
§. diui poſt Med. ff. de leg. 1. Hinc dicit idẽ Inn. in d. c. cũ dile
cti, ş. de elec. q. nõ peccat, qui rẽ ſolutã in executione iniuſtę
ſniæ ſurripit, & ſequitur Ang. in l. Iulia. verũ debitorẽ, ff. de cõ-
di. inde. & gnalr dicit Abb. in ca. 1. in fi. ş. de in integ. reſtit. q.
qlibet cũ bona ꝯſcia põt retinere qđ iure nãli debet, licẽt iu
ra ciuilia repugnẽt, de que latius per Fely. in c. 1. col. 19. ş. de
ꝯſti. & d. Iaſ. Inſt. de act. §. ſed iſtæ, col. 21. & Pet. de Anc. i reg.
pcũ ſit, in 5. q. de regu. iu. in 6. Hinc eſt, q. aduocatus põt bonã
cauſam, ſi aliter obtinere non poſſet, dolis & cautelis tueri, ſm
glo. per illum tex. in ca. dñs nr, 23. qo. 2. Hinc iudex, qui non
põt alr veritatẽ hẽre, põt vti ſimulationib. & multa reo pro-
mittere, & nihil obſeruare, ſm Arch. i c. vtilẽ. 12. q. 2. de quo
per Fely. in c. afferte mihi gladium. in 1. no. de ꝑſump. & in l.
ſi mora. in 3. no. ff. ſol. mat. Hinc eſt, q. Papa apoſtaticus põt
eijci, & de facto deponi, qa iudex nõ inuenit, cuius offõ ſub-
moueat, §. pr. 3. q. 1. Hinc Papa põt iudicare in cã ꝓpria, quia
ſuperior eſt, q ſibi ius dicat, ſm gl. i c. Giuliſarius, 23. q. 2. Iſta
tñ rõ non eſt neceſſaria, cũ poſſit ſe ſubijcere inferiori, c. nos
ſi incõpetẽter, 10. q. 1. l. eſt receptũ. ff. de iuriſ. om. iu. Hinc ẽ,
q. vbi deficit copia iudicis, licẽt vi, & clã opus demoliri, l. ſi
aliꝰ, §. belliſſime, cũ gl. & ibi Bar. ff. qđ vi, aut clã. & dicit Bar.
in l. hoſtes, col. 1. ff. de ca. & poſtli. reu. copia iudicis deficiẽte
licitũ eſſe priuatis indicere bellũ ꝓ recuperatione rerũ ſua-
rũ. Et idẽ dicit Bal. i l. ſi qs ad ſe fundũ, C. ad leg. Iul. de vi. Et
ob hac cãm paſſim ꝯcedunt repſaliæ, q̃ ſunt licitæ ſeruatis
debitis ſolẽnitatib. de qb p Bart. in ſuo trac. repſaliarũ. ¶ Vl-
tra Abb. eſt alius caſus in l. 1. C. de fal. mone. alij caſus enume
rant in l. 1. & ij. C. qñ licet ſine iudi. ſe vindi. Alios caſus enu-
merat Bar. in l. gñali. C. de decur. li. 10. Alios refert Spe. in ti.
90 de actio. §. 1. ver. q vult. ¶ † Quarto q̃rit Abb. an ꝑſumat, q. ci-
tatio fuerit facta de cõmiſſione iudicis, & ꝯcludit q. nõ. cum
eo trãſeunt *communiter* alij hic. ſequunt Bart. & Legiſtæ in l.
ſciendũ, ff. de verb. obl. Et iſtã dicit cõem Aret. cõſ. 33. incip.
Cõſultatio ꝑmiſſa, et l. antepe. Eã dicit cõem Fel. in ca. qm̃ ꝯ
falsã, col. 4. ĩ. de ꝓb. Et ſequtur Alex. ꝯſ. 123. inci. Viſo ꝓceſſu,
vol. 2. ꝓ l. 1. qa ſolẽnitas extrinſeca nõ ꝑſumit, l. q̃cũque. § 1.
ff. de publ. & maxime ſi ſit ſolẽnitas, q̃ hẽat actũ ꝓducere, gl.
in l. 1. C. de fide inſt. & in haſt. fiſ. li. 10 Et qa ceſſat ois ꝑſum-
ptio ſolẽnitatis adhibitæ p iudicẽ, qñ in actis nõ repetiet ſo-
lẽnitas enũciata, ſm Inn. in c. cũ ad ſedẽ, de reſti. ſpo. & Ioan.
And. in d. c. qm̃ ꝯ falsã. & Bar. in l. hi, q ad ciuilia, C. de appel.
¶ Amplia primo, ẽt ſi Notarius in relatione nũcij enũciaret
citationẽ factã fuiſſe de cõmiſſione iudicis, ſm Are. in d. cõſ.
33. ꝯtrã tñ opi. in hoc ꝯcludit Ang. in trac. maleſ. in verbo, iu
dex cõmiſit. ¶ Pro ꝯcordia põt diſtingui. Aut nondũ lata eſt
ſnia, vel eſt lata, ſed nondũ trãſiuit in rẽ iudicatã, & tũc ꝓce-
dat opi. Aret. Aut trãſiuit in rẽ iudicatã, & tũc procedat opi.
Ang. ita diſtinguit Rom. cõſ. 497. col. fi. p tex. in c. cũ inter, ĩ.
de re iud. Sed aduerte, qa ꝯ hãc diſtinctionẽ obſtat vna vul-
gata deci. Bal. in l. 2. C. ſi ex fal. inſtr. quam approbant Lud. &
Ale. in d. l. ſciendũ, ſ. q. nunq ẽt p curſũ mille ann. ꝑſumitur
mãdatũ, qd ẽt ſequtur Ale. ꝯſ. 1. in 4. parte. Defendendo diſt.
poſſumus dicere verũ eſſe d. Bal. niſi in inſtrõ enũciatiuẽ fue
rit facta mẽtio de mãdato, tũc ꝯcurrẽte aliqua coiectura ꝑſu
mit mãdatũ ſm Dec. ꝯſ. 26. col. 4. i fi. Sic ergo i caſu nro, vbi
cũ verbis enũciatiuis ipſius Notarij ꝯcurrit trãſitus in rẽ iu-
dicatã, p quã oia rite acta ꝑſumunt, d. c. cũ inter. q. nota, quia
vtilis limitatio ad d. Bal. ¶ Amplia & ſcdò, ẽt ſi appareret de
cõmiſſione iudicis in gñe, ſed nõ in ſpecie, cui nũcio eſſet fa
cta, adhuc nõ ꝑſumeret facta illi, ẽt ſi Notarꝰ hoc in relatio-
ne atteſtaret, ſm Are. in d. ꝯſ. 33. ¶ Tertiò amplia, ẽt ſi nũcꝰ
in relatione dicat ſe citaſſe de cõmiſſione iudicis, qa nõ cre-
dit ei, ſm Spe. tit. de citat. §. ſeqt. ver. ſed nunqd creditur, &
Bar. in l. 1. §. cura carnis. ff. de off. ꝑfec. vrb. Et eſt rñare, q. non
credit aſcribẽti ſibi auctoritatẽ, vel offm̃, l. oibus, C. de teſti.
l. 1. C. de mã. Priu. ¶ Limita primò, ſm Abb. hic, niſi agat de mo
dico ꝑiudicio, & nũcius ſit bonæ famæ. alle. Abb. glo. in c. ea
nos, ĩ. de his, q̃ fi. a præl. Sed aduerte, q. illa gl. *communiter* dã-
nat, niſi dixeris, q. põt ſaluari, vbi agit de modico ꝑiudicio
eccſiæ, ſm Abb. hic. Et adde ibi, & bñ facit tex. i auc. niſi bre
uiores, C. de ſent. ex bre. reci. cũ alleg. p Fel. in d. c. qm̃ ꝯ fal-
ſam. col. 1. ¶ Limita & ſcdò, niſi eſſet ꝯſuetudo i loco de nõ ſcri-
bẽdo cõmiſſionẽ iudicis, tũc ꝑſumeret ipſa cõmiſſio ſm In-
noc. in c. cũ parati, ĩ. de app. Et iõ hodie parũ ſeruit iſta com
miſſio, qa de ꝯſuetudine iſtæ cõmiſſiones nõ reſtringunt in
actis, ſm Io. An. & Pan. in d. c. qm̃ ꝯ falsã. ¶ Limita & tertiò, niſi
citatus cõparuiſſet, & nõ oppoſuiſſet defectũ cõmiſſionis, tũc
ſpõtanea cõparitio validaret citationẽ inualidã, ſm gl. in l. 1.
91 ff. de fer. de qua latius ş. dixi. ¶ † Quintò q̃rit Abb. an iſta ver
ba, nullus ei cõicet, importẽt excõicatione, & ꝯcludit q. nõ
ſequtus Io. de Lig. d. Anc. & *communiter* alij, ex quo nõ impro-
bãt. rõ eſt, qa talia verba sũt apta importare aliã ſniam, c. fin.
de immu. eccl. i 6. ſed aduerte, q. ibi gñalr nõ denegat cõio,
ſed tñ qdã actus particulares interdicunt. ¶ Secũdò aduer-
te, q. iſta rõ nõ ꝯcludit, q. ſupraſcripta verba nõ ſint apta im
portare ſniam excõicationis, ſed bñ q. ſit dubiũ, dũ poſſint a-
liud importare. Scdũ mouet Abb. qa p hæc verba nõ dr ob-
ſeruata forma: ꝯſidera qd faciat ad ꝓpoſitum, nã cũ dubitet
ſolũ an iſta verba importẽt excõicationẽ, cætera ꝑſupponun
tur habilia, c. 1. de æta. & qualita. Itẽ finge ſeruatã ſolennita-
tẽ, de qua in c. 1. de ſent. excõ. in 6. q. talia verba ſint ꝓlata in
ſcriptis, & expſſa cauſa, tunc ergo importabit excõicationẽ.
Præterea omiſſio formæ non uitiat ſniam excõicationis, vt
ipſe Abb. concludit. Credo, q. Abb. uoluerit dicere, ſi non ſit
ſeruata

seruata forma excōicationis, verba sunt dubia: sed si esset obser
uata forma, tunc ex obseruatione apparet. t de mēte, q iudex
vellet excōicare. Sed iterū aduerte, q forma, de qua in d.c.j.§.
q referatur in scriptis, cōuenit ēt alijs sniijs, c.fi. de re iud. in 6.
Similiter forma, de qua in c.sacro, de sen.exc. videretur conue
nire alijs sententijs, iuxta tex. in l.ad peremptoriū. ff. de iud. Er
go ēt p obseruationem formę liquido nō apparet de mente iu
dicis: & sic vides, q cōclusio efficaciter nō probatur. Cōtrariū
tenet Dec. per duo fundamēta. Primò, qa excōicatio dr̄ extra
cōionem positio, sm̄ Abb. in rub. j. de sent.exc. sed istud non
ob qa. arguit ab etymologia vocabuli affirmatiuè, qd̄ non licèt
ut j. per Pan. ¶ Scđo, q a p alia similia verba profert̄ excō. vt si
dicatur, cōio illi denegeť, c.epi. 11. q. 3. vel a cōione hēať extra-
neus, c.li diligēti. j. de foro comp. vel a cōione remoueať. c.2.
de statu monac. Adde, vel a cętu fidelium sit alienus, c.mona-
steria. j. de vita & hon.cler. & ante Dec. idē tenet Fel. in c.Ro-
dulphus. col. 11. §. de sent.excō. Quid tenendū? teneo cum Ab.
ratio quia ista verba sunt ambigua, vt §. dixi, & probatur in l. hi
qui sanctā. C. de apostat. qui tex. nō loquiť in exc. vt dicit Dec.
qa imperator non hēt ptātem excōicandi, & iō cū sint dubia
in foro fori, sunt interpretanda q nō ligēt. sm̄ Inn. in c.cū tu. j.
de test. & ista est clara intentio Abb. ad oia §. allegata rn̄detur,
q ibi constabat de mente legis, vel hominis excōicātis p ista
verba. intellige ergo conclonē pcedere in dubio, secus si cōsta
ret de mente, & ptāte pferentis talia verba, q vellet pferre ex
cō. sniam, nā tunc verba deseruirent intentioni. c.2. requiris, j.
de app. l.cum virū. C. fideicō. Qualiter aūt dicatur apparere de
mente, habes duas coniecturas hic explicitas p Abb. Prima, si
talia verba fuerunt plata cum isto adiūcto. s. donec satisfactio-
ne pmissa fuerit absolutus, p istū tex. Istā cōiecturā dānat Dec.
qa absolutio pariter cōuenit alijs sententijs. Sed aduerte, qa in
alijs sentētijs satis ꝯ nō satisfacientē, solutione tolliť oblo sniæ
& debiti, Inst. quib. mod. tol. obl. in princ. Sed nō tolliť vinculū
excōicationis, c.cum desideres, in fi. j. de sen.exc. Iō talia uer-
ba addita iuris ministerio verificanť in excōicatione: alias si in
telligeremus de alia snia, talis snia esset ꝯ ius. Scđa cōiectura, si
talia verba sint plata ab existēte in apparatu excōicādi. ex ap-
paratu n pmisso cognosciť, qd̄ sequiť, l.fi. ff. de hęr. inst. & istud
sequūtur d. Ant. & Abb. in c. super specula, j. ne cle. vel mon.
Tertia coniectura pōt dari, si iudex fuisset solitus excōicare p
eadem, vel similia verba arg. l.si seruus pluriū. §. fi. ff. de leg. j.
92 cū concor. ¶ †Vlt. qrit Abb. qd importet istud nome, De quo-
uultdeo, & in expositione vagatur circa plura impertinētia: iō
breuibus instabo. in quantum dicit, q est nomen proprium, &
addit similia nomina, adde aliud simile nomē. s. Donadeus, de
quo in cū Ioan. eremita. j. de fide instru. inquantū dicit, quod
gloriādum est de pulchro nomine, vt facit Accur. & Ioā. And.
Adde q etia d. Ias. in l. j. col. 5. ff. si cer. pet. & Fel. in c.2. col. 18.
& seq. §. de resc. dicunt, q Inn. habuit significatū in hoc nomi-
ne, qa sint pater & organum innocētis veritatis. similiter Gre
gorius, qui interpretatur vigilans, & ideo suis vigilijs p doctri-
nam & compositionē Decretalium gregem suum optime re-
xit, sm̄ Abb. in proœ. Decr. in verbo, Gregorius. & idem dicit
gl. de Bonifacio, qa bonū opus fecit, illuminando ius nr̄m, sm̄
gl. in proœ. Sexti. & audiui a Doctore meo Frā. de Are. iure me
rito Frā. noiari, qa suo ingenio ius francū fecit a morsib. cauil-
lantiū. iō Card. in c.cum sm̄, de præb. dicit, q non posset esse
maior paupertas, q̄ de pulchris noibus facere inopiā: nam ex
turpi noie nascitur suspicio mala, sm̄ Ioā. And. & scrib. in cap.
grauis, de deposi. & iō imputandū est ei, q ꝓdidit de hn̄te turpe
nomē, putā Beliali, vt dr̄ in d.c. grauis, uel Mascarō, c. per inqui
sitionē, §. de elec. Et refert Io. And. ibi, & Ias. in rub. sol. matr. q
pulchra noīa etiam pretio nūmario essent emēda teste Milan
tia uxore Io. And. & illud testatur Plutar. in lib. de liber. educā
dis, & ob hoc dn̄t quidā, q Ioā. An. debuit erubescere allegan-
do auctoritatē uxoris suæ. sed istud non est incōueniens, qa So
crates, eximius philosophus, multa professus est se didicisse ab
Aspasia muliere, teste Leonardo Are. quē refert Barb. in d.c.2.
grauis. iū ego desiderans aliqn̄ procellusum iuris pelagus tran
quillari, desiderās significatum in noie, filium meū Tranquil-
luoi appellari iussi. Successiue dum Abb. prosequitur, an ualeat
argm̄ ab etymologia uocabuli: aduerte ad plura. Primū dū di-
cit, q non ualet in noibus proprijs. Istud intellige concluden-
ter, aliquam tn̄ suspicionem facit, per ea quæ §. dicit idē Abb.
alias esset sibi ꝯtius. Scđò intellige, q non ualeat nec affirma-
tiuè, neq; negatiuè, aliàs dubitationē non hēret, quia affirma-
tiuè ēt non ualet in noibus affirmatiuis, ut j. dicit Abb. Scđo
inquantū Abb. ꝯcludit, q ualet argm̄ ab etymologia negatiuè
in noibus appellatiuis, quæ noiantur ab essentiali natura rei.
Dec. illud reprobat, quia esset quaerere, utrum ualeret ex par-
te post, & ante non hėretur certa doctrina. Sed tu aduerte, qa
argm̄ pōt dupl'r considerari. Primo ad demonstrandā signific.
uocabuli: & isto casu io nominib. appellatiuis ualet ēt affirma-
tiuè. nam si uolo demonstrare signifi. uerbi, mutuum, potero

arguere affirmatiuè, ut de se patet. Scđo pōt cōsiderari ad de-
monstrādum actum facti, quo noīe ille actus debeat appellari.
exemplum, si uolo demonstrare quid importet actus traditio-
nis decem ducatorum, isto casu necesse est arguere ab etymo-
logia negatiuè: nā pōt esse, q sit actus donationis, & non mu-
tui, & isto casu necesse est disputare ex parte post, & sm̄ istum
casum loquitur Abb. ¶ Item inquantū uult Abb. q cōis usus lo
quendi prævaleat propriæ significationi, inde Fel. post Abb. in
proœ. Greg. & in c.per tuas, col. 1. & sequ. j. de probat. Barb. &
alios in rub. ff. de no. ope. nunc. Scias tn̄ unum uerbū notandū,
q uerba uulgariter prolata, & per Notarium in scriptis reda-
cta, debent intelligi sm̄ iuris interpretationē, & non sm̄ cōem
usum loquendi, sm̄ Bar. io l.si quis filiabus. §. 1. ff. de test. tut. cu
ius dictū sequitur Alex. cōs. 2. col. 9. & cōs. 87. uol. 2. istud dictū
uidetur mihi durū, quia Notarij sunt ut plurimū lrarū ignari,
& ideo eorū uerba potius essent intelligenda sm̄ cōem usum,
q̄ sm̄ ius, cuius sciam nullam penitus hn̄t. & in ꝯtrium facit, qa
diuina scriptura redacta ad latinitatem recipit interpretationē
a cōi vsu, cap. maiores, j. de bapt. & si statuta Latinè edita reci-
piunt interpretationē a cōi vsu, sm̄ Pan. & Fel. in d. proœ. Gre-
go. Alex. & Mod. in d. rub. & Rom. ꝯs. 4. & Pan. cons. 74. col. 4.
in j. parte. & Barb. coos. 34. col. 17. vol. 2. cur non ēt instrā No-
tariorum: Scias ēt, q alleg. cōem vsum, teneť illū probare, sm̄
Ioā. de Anan. in c. 1. de sagit. & Pau. de Cast. ꝯs. 284. inci. Præ-
supposito quodā statutu, sm̄ antiquā impressionē. Alex. cōs 2.
col. 8. vol. 1. Adde, q tenetur probare talē vsum fuisse tēpore
ꝯditi statuti, als probatio nō ꝯcluderet, sm̄ Alex. i l. 5. in prin.
ff. de ver. obl. & Fulg. cons. 165. col. pen. Istud ēt vr̄ alienum ab
oī ratione. finge statutum fore antiquissimum iā annis §. 200.
editū, qm̄o poterit tunc probare cōem vsum a prin. editi statu-
ti: iō dic melius, vt per Soc. in l. Gallus, §. si eius, col. fi. ff. de lib.
& posth. Quòd sufficit probare cōem vsum sic fuisse per tantū
tpis spatiū, cuius initij memoria hoīum non sit in ꝯriū: & ista
93 signa, quia de pane lucrādo. ¶ †Successiuè circa noīa verbalia,
in quantum Abb. ꝯcludit, q non dr̄ Doctor, eo ipso q doceat,
sed requiriť ēt q fuerit graduatus optimorū cōspirante cōsen-
su, p l. magistros. C. de pfesso. & med. lib. 10. & ibi gl. enumerat
necessaria ad Doctoratū. Hēs ex istis verbis, q duo requirūnt
ad hoc vt dicať Doctor. q legat, & hēat insignia Doctoratus.
Adde, q is qui non legit, non dr̄ proprie Doctor. ita Card. in
proœ. cle. col. 3. & iō Bar. in l. medicos, C. de prof. & med. deter-
minat, q priuilegia illius l. solū ꝯcessa intelliguntur Doctorib.
legentibus. Ego adderem aliud, s. q bn̄ & vtiliter legat. nā Do-
ctor dēt hr̄e peritiā docendi, facundiā dicēdi, subtilitatē inter-
pretandi, vna cū copia discernendi, l. j. C. de professo. q in urb.
Constan. lib. 12. p q̄ ita dicit Abb. in c. pposuisti, col. fi. j. de p-
bat. Sed quis est hic, & laudabimus eū: & iō Bart. dicit in l. 2. C.
de profes. & med. q Doctor, qui non legit vtilr̄ scholarib*, pōt
reprobari ad qd̄ vide Fel. in c. ex lr̄is, §. de test. & in c. sciscita-
tus, col. 6. §. de rescr. & Doctor, qui nescit legere, non dēt hēre
salarium, sm̄ Bar. i l. j. C. de anno. ciuil. li. 11. & iō priuilegia ꝯ-
cessa Doctorib. nō cōpetunt Doctorellis qui nesciunt docere,
de quo p Fel. in c. 1. col. 2. de maior. & obe. & si vultis scire qua
liter debet se hr̄e Doctor in legendo, videatis Abb. & Barb. i c.
q̄renti, §. de off. deleg. & Abb. §. in proœ. in prin. & Barb. in c. nā
ꝯcupiscentiā, col. 4. §. de consti. possem plura ad ista §. dicta re-
ducere, sed resecāda sunt superflua per legentes, vt dicit Abb. in
proœ. ideo visis aliquib. de Doc. subijcienda sunt aliqua de scho-
94 laribus. ¶ †Et dum Abb. hic dicit, q scholaris intrās, non aduer-
tens, & nō studens, nō gaudeat priuilegio scholariū. adde vltra
adducta p Mod. hic & p Ale. & Mod. i l. scriniarios, C. de test.
mili. q istud firmat Albe. in l. necnon, ff. in quib. cau. ma. Sed ꝯ-
trium tenet Bar. in l. j. C. de tyroni. lib. 12. vbi licēt gl. ibi dicat, q
scholaris uagus nunq̄ efficieť Doctor, tn̄ non perdit priuilegia
scholariū. Quid tenēdū, vr̄ q opi. Abb. sit verior, quia tex. i auc.
habita, C. ne fil. pro pa. concedit priuilegia, quia scholares facti
sunt exules amore sciæ, qa eorū scia mundus poterit illumina
ri. cessante ergo cā, q nō studeant, dēnt cessare priuilegia, l. Tri-
tia, §. vsuras, ff. de leg. 2. Possent fortè ꝯcordari opin. distinguen
do, aut est oīno vagus, & nihil studet, & isto casu pcedat opin.
Abb. quæ bn̄ probať in c. gn̄aliter, 16. q. 1. Aut non est oīno ua-
gus, quia aliqualiter studet licet parū, & istu casu pcedat opin.
Bar. & faciunt pro ista dist. q̄ dicit gl. in c. non oportet, el 2. de
consecr. dist. 5. ¶ Adde secundo, q scholares, q non studēt, non
debeant percipere fructus beneficiorū suorū, quos alias ex pri
uilegio in absentia perciperent, sm̄ Bart. in l. si quis Titio, ff. ex
quib. cau. ma. Et Albe. de Ros. in l. in ambigua, ff. de leg. probat
tex. in c. cū ex eo, de elec. in 6. Sequestrati igiť ab oī negotio li
terariū studio adhærere debetis, si ad Doctoratus gradū cōscen
dere exoptatis. ita vos admonet text. in l. milites, quem ibi ad
hoc no. Io. de Pla. C. de re mil. lib. 12. ideo p. ouidi parentes, vo-
lentes filios proficere, eis tenue viaticum assignent, quia pecu-
nia est causa lasciuiæ, secundum Fulg. in l. cum filiustam. viati-
95 cum, ff. si cer. pet. facit gl. in c. prophetauit. 1. q. 1. ¶ †Itē probari

 dicit,

dicit, q scholaris i nhonestè viuens, nō gaudet priuilegijs scho
larū, l. per illud tēpus, C. de Cur. & statu. lib. 12. ilsu ... sequun
tur ibi Io. de Fla. Card. post Io. de Ligna. i j roq. Cle. solus De-
ci. ꝯdicit, qa priuilegia cōcessa scholaribus nō fuerūt ꝯcessa in
tuitu honestatis. & ob hoc infert, q scholaris tenēs meretricē,
vel concubinā in domo, nō pe. dit priuilegia, sed absit q istud
admittat, nec q credāt tm licētię vobis concedi saluis priuile
gijs. Credo igit opi. Ab. veriorem. ad argū rñdeo, q priuilegia
fuerūt cōcessa ob bonū publicū, vt scia scholariū respublica bñ
gubernet. d. auc. habita. Sed q̄no viuēs inhonestè poterit sciam
ꝯparare? cū scriptū sit, q amat vitia, sciam scripturarū nō ama-
bit, sm Abb. in c. cum in iuuentute, j. de prẹsumpt. facit illud,

Non bene conueniunt, nec in vna sede morantur.
Maiestas & amor.

& illud, In os maleuoli nō intrabit sapiētia. Nā qui Chrm dese
ruit. & vitia amplectit, sciẹ thesauru nō inueniet, c. q scire, 26.
q. 2. cessante ergo cā. f. scia, q̄ p̄sumptiuè cessat in viuēte inho-
neste, cessabūt priuilegia, vt s. dixi. Prẹterea scholaris ēt doct⁹,
si malus sit, non p̄sumit vtilis reipub. tanq̄ credat, q sit vsurus
scia in malū, & iō doctorari ꝓhibet. d. l. magistros, & no. in d.
96 c. ꝓposuisti, col. fi. ¶ † Itē no. q noia verbalia sonātia in delictū,
vnico actu verificant, vt p̄uaricator, l. athletas. §. itē p̄uaricator
. ff. de infam. vt grassator, & venenator, l. capitaliū, §. venenarij,
ff. de pẹn. vt expilator. l. j. §. expilatores. ff. de expila. & licèt Ab.
loquat de noibus verbalibus tm̄, tñ Lud. cōs. 304. in casu ꝓposi
tẹ ꝯsultationis, ponit rlam i qbuscunq, noibus delictū signan-
tibus, vt fugitiuus, leno, & silia, l. mariti. §. qui quẹstū. ff. de adul
te. & ibi Bar. Sed in ꝯtriū vr̄ tex. in c. vidua. 34. dist. vbi dr̄ merẹ
trix, q̄ multorū libidini patet, & sm D Præpo. & Archid. Illud
verbū; multorū, dēt verificari saltē in tribus, & istud determi-
nat Soc. cōs. 34. Visis testibus, c. 2. Sol. q̄dā sunt noia sonantia in
delictū, q̄ denominant ab actu, & tūc sufficit vnicus act⁹, vt ho
micidia, calūniator, & similia, ita ꝓcedat conclo. quẹdam sunt
noia, q̄ denoiant ab effectu resultante ex actu, vt meretrix, quẹ
dr̄ a merēdo libidinis stipēdia, sm Arch. in d. c. vidua, & tūc re
quirunt plures. simile in fẹneratore, qui nō rectè fẹnerator ap-
pellat, si semel tm̄ fuerit fẹneratus, sm Paris de Put. in trac. sin
97 dicat⁹, in uer. ꝯhere, in uers. an officiales. ¶ † No. tñ q mulier,
q̄ vnū solū admisit, dr̄ inhonestæ vitæ, sm Cẹpol. cōs. 58 F. ā.
de Bisarijs. Et ista faciūt ad statuta. q̄dā sunt verba, q̄ denotan
tur ab exercitio seu vsu, & tūc talia verba reqrūt plures actus,
vt lusor, & aleator, sm Bal. in rub. de cōst. pecu. ad fi. Et inquan
tū Abb. dicit q illa ꝯclo fallit in abigeo, intellige vt no. i l. oues
. ff. de abig. inq tū dicit, q fallit in plagiario. Istud reꝓbat Salv. i
d. l. si abducta, & bñ p tex. in l. pen. C. ad leg. Flauiā de plag. & si
uis scire dr̄iam inter furē, & plagiariū, vide gl. in l. 2. ff. de plag.
98 ¶ † Insup nota, q vna mercātia nō facit vnū mercatorē. l. j. §. j.
ff. de trib. & ibi Bar. & latè Alex. & Aret. i l. cẹtera. §. si qs. ff. de
leg. j. & Fel. in proẹ. Greg. in verbo, Greg. col. fi. Tu dicas gñā-
lius, q noia significatiua alicuius officij, quod quis propria au-
ctoritate assuuit, nō verificant ex vnico actu, sm Bar in l. ma-
riti. §. q quẹstū, ff. de adult. iō Par. de Put. in loco prælle. dicit
officialē nō posse puniri pẹna statutaria, si tm̄ vnā mercantiam
fecit. intellige verū, nisi ꝓcedat matricula, sm Bal. in d. rub. &
99 sequūtur Mod. hic. ¶ † Vlnmò no. q mercator nō appellat, ni-
si qui hēt maiorē partē fortunarū suarū in mercibus. l. semper.
§. negotiatores. ff. de iure i. & ibi not. Bar. idē firmat Bar. in rub.
C. de naui. l. i. xj. & Alex. cōs. 108. in 4. vol. Abb. cōs. 78. col. 2. in j.
parte. Sed aduerte, qđ tex. in d. §. negotiatores, nō probat, qa lo
quitur in mercatore deputato ad succurrēdā annonā Reipubli
Et ꝑpea volētes se excusare ab oneribus publicis, isto casu fa-
uor publicẹ vtilitatis, & natura mercimonij exigūt, q merca-
tor heat maiorē partē fortunarū in mercibus. nec sic vr̄ dicen-
dū in alijs mercātijs Potiem in ista materia multa contexere,
solū addas, q ex etymologia vocabuli, q̄ resoluit verbū in pro
priū significatū, sm Bal. in c. j. §. si quis de mensa. de contro. in
uest. mercator propriè dr̄, qui pro mercibus emendis & vēdē-
dis vias facit ad alienas regiones, quasi mercium vector. Et ob
istā cām (quia in itineribus, & in vecturis merciū magnis peri-
culis se subijciūt) inter miserabiles personas nuncupant, & ha-
bent omnia priuilegia miserabilibus cōcessa, sm Inn. in c. signi
ficantibus, de offi. del. & Fel. in c. cū sit gñale, col. 6. j. de fo. cō-
100 pet. † Ex hoc infere, q mercatores nostri tꝑoris, q stāt domi &
mutuant sub vsuris, nō debent hr̄e priuilegia mercatorū, imò
dicit Bal. cons. 382. incip. In q. Martini, in 5. parte, q statim q̄
primū, mercator mutuauit sub vsuris, statim cassat de matricu
la quantū ad priuilegia, non quātum ad odia. Opinio tñ vulgi
in ista materia est multum consideranda, l. sciendum. § aliud,
ff. de ẹdil. edi. Et ex his ad laudem Virginis, cuius festū heri ce
lebrauimus, vtiliter puto, q impositus sit finis huic Decret.

S V M M A R I V M.

1 *Negotia ecclesiastica laicorū prohibitione nō obst. per prẹlatos ecclesia-rum, non per laicos, nec laicorum iudicio sunt discutienda.*
2 *Laici, qui sunt, & cur ita dicantur.*
3 *Hospitalarij, templarij, & similes, an dicantur laici, vel clerici.*
4 *Iudex laicus habens clericum detentū, non tenetur eum relaxare, nisi pri⁹ facta fide de clericatu.*
5 *Argumentum a contrario non tenet, quando resultat prauus intellectus.*
6 *Tractare verbum, quid significet.*
7 *Argumentum ab ordine literæ, an & quando sit validum.*
8 *Laici ecclesiastica negotia maximè spiritualia, nec principaliter, nec ministerialiter tractare possunt.*
9 *Imperator & eius Comites Palatini, an possint legitimare filiū sacerdotis ad hunc effectum, vt succedat ipsi sacerdoti, & in eius hæreditate.*
10 *Laicus an possit esse tutor clerici.*
11 *Tutor, vel curator laicus si a iudice laico fuerit datus alicui minori, tunc ēt laico, an illo minore effecto clerico finiatur ipsa tutela, vel cura.*
12 *Laicus an possit esse arbiter in causis ecclesiasticis. nu. 13. & 14.*
15 *Consuetudo potest dare iurisdictionem non habenti.*
16 *Laicus an in causis spiritualibus interrogare possit partē, ad hoc vt si cōfiteatur possit super confessione procedere.*
17 *Laicus in causis spiritualibus, an possit cognoscere incidenter.*
18 *Laicus an possit cognoscere super causa spirituali, putà vsuraria, q̄ verta tur inter Christianum & Iudæum.*
19 *Clericus rōne rei sitæ sortitur forum ecclesiasticū in loco, vbi res est sita.*
20 *Laicus an possit in causa reconuentionis cognoscere contra clericum.*
21 *Feudū si fuerit a secularibus feudatarijs ecclesiæ donatū, & postea inter prælatos, vel inter dominū fundi, & ecclesiam vertatur, differētia, qs de hoc cognoscet, an Papa, vel Imperator.*
22 *Creditoris conditio ex persona hæredis non debet fieri deterior.*
23 *Episcopus executor datus ad distribuendū bona inter pauperes pōt conueniri tanquàm executor coram laico, coram quo pauperes ēt conueniri potuissent. & nu. 24.*
25 *Iudex laicus, an sit iudex competens contra laicum fideiussorem clerici.*
26 *Iudex secularis, an possit cognoscere de cā falsi testimonij, quod clericus deposuit coram eo.*
27 *Iudex secularis, an possit compellere clericum ad perhibendū testimoniū coram eo.*
28 *Laicus an possit cognoscere in possessoria.*
29 *Seculares nitentes cognoscere de causis eccl. qua pœna puniri debeant.*
30 *Abbas, an veniat appellatione prælatorum.*
31 *Abbatia an connumeretur inter maiores dignitates, an inter inferiores.*
32 *Prælati eccl. pp prohibitionem laicorum non debent dimittere iustitiam.*
33 *Arbiter non arbitratur iure proprio sicut nec delegatus.*
34 *Episcopus an possit delegare causas ecclesiasticas laicis.*
35 *Substitutus non potest esse is, qui non potest esse principalis.*
36 *Papa non potest derogare priuilegia fori concessa clericis.*
37 *Laicus in causis spiritualibus, an possit esse delegatus simul cum clerico.*
38 *Laicus de mandato Abb. an possit aliquem recipere ad professionem.*
39 *Laicus de mandato Episcopi, an possit ponere clericum ad torturam.*
40 *Papa an possit causas spirituales laico delegare.*
41 *Statutū puniens præsumentem turbare possessorem in sua possessione, an hēat locū in laboratoribus, qui nomine alieno turbāt laborādo in possessione alterius.*
42 *Statutū, vel lex pœnalis, loquens per verbum, præsumpserit, an includat contrauenientem legi, vel statuto per ignorantiam.*
43 *Prælati an teneantur delegare causas ciuiles laicis.*
44 *Prælati an teneantur delegare causas ciuiles criminales laicis.*
45 *Prælatus si procedat in causa sanguinis, an valeat processus.*
46 *Prælati an possint esse delegati laicorum. & nu. 47.*
48 *Clericus dele. laici ad vnam causam, an ea expedita possit aliā assumere.*
49 *Laicus in causis eccl. an possit esse procurator clerici, & sindic⁹ ecclesię.*
50 *Laicus an possi. consti tui procurator ad eligendum prælatum.*
51 *Laicus an possit esse procurator ad negotia spiritualia extraiudicialia.*
52 *Laicus an possit esse administrator generalis ecclesię, putà œconomus.*
53 *Laicus an possit esse fabricerius in ecclesiis.*
54 *Laicus an possit constitui procurator ad vendendum vnam rem ecclesię.*
55 *Laicus an possit colligere oblationes spirituales.*
56 *Laicus an possit esse Vicarius Episcopi.*
57 *Laicus an possit esse assessor iudicis eccl. Et quid in Doctore iuris ciuilis tantum nu. 58.*
59 *Ecclesiasticus an possit esse laici assessor.*
60 *Laicus an possit esse Notarius in causis ecclesiasticis, maximè spūalibus, & nu. 61.*
62 *Laicus, an possit prædicare.*
63 *Prædicans sine licentia superioris est excommunicatus.*
64 *Clericus coniugatus, an possit esse delegatus Episcopi in causa saltē criminali contra clericum.*
65 *Clericorum consensus, an requiratur in casibus in quibus pōt episcopus causas ecclesiasticas laicis delegare.*
66 *Laicus an possit esse rector hospitalis.*
67 *Laicus an possit esse custos ecclesiæ, seu altaris.*
68 *Laicus an possit habere pensionem super beneficio ecclesiastico.*
69 *Laicus an possit habere præbendam. Et an possit propria auctoritate conferre capellam, quam erexit in sua domo, vel castro.*
70 *Laicus an in casu necessitatis possit de spiritualib⁹ negotijs se impedire. Et cū tēpore necessitatis laicus possit baptizare, an cessante necessitate sit postea recurrendum ad sacerdotem pro baptismo.*

Clericus

71 *Clericus constitutus in mortis articulo potest examinari in teste coram iudice laico sine superioris licentia.*
72 *Moriens si instante mortis periculo, amisso vocis officio, signa contritionis coram laicis fecerit, communis gratia ei non est deneganda.*
73 *Laicus an priuil. gio Papa possit spiritualia negocia tractare.*
74 *Papa an possit vni clerico concedere, quod non teneatur dicere horas.*
75 *Laicus an possit pscribere iura spũalia, putà ius cõferẽdi, vel eligẽdi, decimādi, saltem spatia tanti tpis, cuius initij memoria non habeatur.*
76 *Index secularis an possit cognoscere de controuersia decimarum inter laicos in casibus, in quibus laicus de iure possidet decimas.*

DEcernimus. ¶ Diuidit, & sũmat cõiter, vt hic p Abb. Sed qa Barb. mordet istud sũmariũ, & ipse ponit aliud pxi⁹
1 i isto tex.iõ ego sũmo sic. Negotia † ecclesiastica laicorũ prohibitione nõ obstãte per platos ecclesiarũ, nõ p laicos, nec laicorũ iudicio sunt discutienda. In tex. ibi, decernimus, exponas, i. declaramus: nã antea idẽ statutum erat, vt patet in rub. alle. in gl. & sic nota, q verbũ, decernimus, nõ est semp noui iuris pmulgatiuũ. ad idẽ text. in ca. ad audientiã, & ibi no. Host. & Car. j. de cle. nõ resid. ltr tñ denotat ius nouũ sm gl. in cle. p lras, de pbẽ. & in cle. 2. de reb. eccl. nõ alie. & in cle. fi. de æta & qual. & i cle. 2. de appel. & j. Pan.
2 ad fi. ¶ † In tex. ibi, vt laici, qui sint laici, & quare ita nominentur, declat tex. i c. duo sunt, 12. q. 1. Sed hic cadit dubiũ an clerici ꝯiugati i casu huius tex. sint reputãdi clerici, vel laici. vr q dẽant numerari inter clericos, p illud qđ dicit Io. An. i c. Ioã. j. de cler. ꝯiug. vbi vult, qđ statutũ excõicãs certo casu laicos nõ icludat clericos ꝯiugatos. ¶ Scđõ facit, qđ dicit Abb. i c. 1. de vita & hon. cler. vbi vult, qđ ille text. ꝓhibẽs laicos stare in choro, vel intra cãcellos altaris dũ officia celebrant, nõ cẽset excludere clericos ꝯiugatos. Contrariũ credo verius, quia cã ꝓhibitiua, q̃ assignabo j. in j. not. militat ẽt i clericis ꝯiugatis & quia excepto priuilegio fori clerici ꝯiugati reputant puri laici, ca. vnico, de cler. ꝯiug. in 6. Et d. hoc est tex. in c. 2. j. de cle. ꝯiu Nõ obst. s̃. allegata, qa loquunt i odiosis, sed dispõ huius tex est merè fauorabilis, & fauore ecctiarũ introducta, vt
3 j. patebit. ¶ † Scđo dubitat, an hospitalarij, tẽplarij, & fres, dicant laici vel clerici? vr q sint clerici, quia sũt Deo deuoti, d. c. duo sũt. Cõtrariũ vr determinare Inn. i c. 1. de cele. mis. Pro ꝯcordia distinguas, vt p d. Præpos. in c. mulier. 23 dist. & ꝑut
4 hr in decis. Tholo. decis. 8. ¶ Tertiò dubitat, † an in dubio presumat laicus, vel clericus. Inn. in c. sup his, de accus. in fi. determinat, q in dubio quilibet ꝑsumat laicus, & iõ dicit, q excipiẽs ꝯ electũ, q nõ sit clericus, hẽt intentionẽ fundatã. sequit Abb. i c. bonæ, 1. col. pe. s̃ de ele. & i c. 1. col. 1. j. de lit. cõt. & in c. qm ꝯ, j. de ꝓba. assignãs rõnẽ, quia de ꝓmotione ordinum dẽr fieri scriptura, c. legũ, 2. q. 1. & j. de cleri. peregr. p totũ. & vbi nõ apparet scriptura, ꝑsumit, q act⁹ nõ fuerit celebratus, d. c. qm ꝯ. idẽ tenet Car. i c. ppẽd. mus, i 3. char. j. de sent. excõ. & Dec. ꝯs. 125. inc In cã expoliationis. quia qualitas clericat⁹ nõ inest a nã, & ꝓbat p tex. in c. cũ ideo, s̃. de rescr. & in c. ex lris, s̃ de trãsa. iõ iudex laicus hñs clericũ detentũ nõ tenetur eũ relaxare, nisi facta fide de clericatu, sm Fulg. ꝯs. 120. incip. Præsuppositis statutis, & qualr dẽat ꝓbari iste clericatus, q̃tũ ad hũc effectũ, optimus est tex. in c. si iudex laic⁹, de sent. exc. in 6. ¶ Sed corã quo fiet hmõi ꝓbõ? communiter Doc. i d. c. si iu-
6 dex laicus, tenẽt, q fieri dẽt corã ecclesiastico, sequit Bal. in l. si qua p calũniã, C. đ epi. & cle. & Fulg. i d. ꝯs. 120. Qđ sita, nisi sit ꝯtrouersia de habitu clericali tm, tũc talis cognitio spectat ẽt ad laicũ, sm Gu. Pap. q. 138. & vltra cũ idẽ voluit Gemi. in c. 1. j. de cler. ꝯiu. in 6. & Soc. ꝯs. 112. col. 3. in 1. parte. Declara ẽt, vt in dec. Thol. deci. 104. & 117. i gl. Qualr aũt, & qũo possint ꝓbari clericat⁹, & ordinũ collatio p testes, nõ determino, qa qõ pẽdet de facto. videatis Fel. in c. cum cãm, col. 3. & in c. Alb. col. fi. j. đ testib. & Ge. ꝯs. 91. ici. Premitto, q possessoriũ. An aũt lræ bñficiales enunciãtes ordines fidẽ faciant, videas
5 Abb. & Fel. i c. nõnulli. §. sũt & alij, col. 4. de resc. ¶ † In tex. ibi, ecctiastica negotia. Ergo a ꝯrio secularia laici poterũt tractare. Sed ꝯ, inter secularia ꝯnumerant ebrietas, & alearũ vs⁹, & similia, c. 1. j. ne cler. vel mon. & tñ ista nõ vñr ꝯcessa laicis, vt i tit. de alea. p totũ. ergo nõ tenet argm a ꝯrio, qñ resultat prau⁹ intellis. tex. est hic, & allegat gl. i l. ꝯuẽticula, C. de epi. & cler. vel alr negotia secula. & negotia ecctiastica possũt tripl̃r cõsiderari, vt p Abb. i rub. j. ne cler. vel mona. & capiendo 2. & 3. mõ, ꝯriũ nihil obst. hic. n. verbũ, negotia ecctiastica, dẽt exponi, idest, iudicia, seu causas rerũ ecclesiasticarũ, ꝓbat, quia negotiũ ꝓprie dr in causis, negotiario in cõmercijs, ca. forus, de verb. sign. ¶ Et quia dẽt exponi sm nãm tit. iuxta l. Imperatores, ff. de in diẽ addi. ita vr exponere iste tex. i uerbo, ecclesia-
6 sticã iustitiã. ¶ † In tex. ibi, tractare, põt exponi, idest ꝯsulere, ut in l. si aua, C. de inge. & manu. ibi, si cum petitionib. tractatum habuisses, & sm Bal. exponit, id est ꝯsilium. & ex hoc habes hic tex. q laicus non põt esse assessor in causis ecclesiasticis. ¶ Secũdo põt resolui, idest examinare, & uotũ dare, c. tua,
D. N.

j. de his quæ fiunt a præl cum glo. & sm istum sensum vr hic esse tex. q laici non pñt dare vocem, nec interesse in tractatibus, qui fiunt a vendõne rerum ecclesiæ, q probatur in c. bñ quidẽ, 96. dist. ¶ Tertiò põt iterpretari, i. custodire, l. elegãter. §. pe. ff. de pig. act. & sm istũ intellm hẽs hic tex. q laicus non potest esse sacrista, nec œconomus rerum ecclesiasticarum. ¶ Quartò põt intelligi, i. colloquium hre, c. fi. & ibi Felv. j. de proba. vñ vulgo dr, multa tractant quę nõ ꝯcludũt, l. si voluntate, C. de rescin. vend. c. 1. de reb. eccl. non alie. in 6. testes deponẽntes de tractatu nihil probant, sm Alex. ꝯsi. 13. col. pen. & ꝯs. 28. col. 2. vol. 1. & Dec. 135. col. 5. & 159. col. 4. & sm istã expositionẽ hẽs, q clerici de negotijs ecctiasticis non debẽt hre colloquiũ cum laicis, quia posset laicus cõfabulãdo puer-
7 tere eorũ iudiciũ. ¶ † In tex. ibi, ꝑsumant, sonat in malam partẽ. & iõ glo. exponit sua auctoritate, de ꝓprietate & nã huius verbi, ꝑsumere, dicã j post Abb. in tex. ibi, Archiepi. aliqui libri hñt archidiaconi. sm primam lram hẽs notare, q non valet argm ab ordine lræ. & ad hoc no. istũ tex. Soc. ꝯsi. 9. col. 5. in 1. parte. Sed intellige vt ꝓcedat, qñ talis ordo ponitur exẽplificatiuẽ, vt hic, & ita declarat Car. ar. l. oblonũ substantia. §. fi. ff. de act. & obli. & ad hoc adde tex. in c. cũ in cunctis, §. inferiora, s̃. de elec. sm verò aliã lram hẽs, q Abb. est dignior archidiacono, qđ non ꝓbatur isto tex. stantib. prædictis, de quo
8 latius j. dicam. ¶ † Nota j. sm Abb. q laici negocia ecclesiastica maximẽ spũalia tractare non pñt principalr nec ministerialiter, idest, nec iure ꝓprio, nec ministrando consiliũ, vel auctoritate. & rõ multiplex, prima qa q vni creditũ est, alius nõ debet subtrahere, ne ꝓmiscuis actibus rerũ turbent officia, l. ꝯsulta diualia, C. de test. ¶ Scđa, quia nõ est cõcedenda auctoritas impetrandi his, quos obsequendi manet necessitas, c. ecclesia S. Mariæ, s̃. de ꝯstit. c. cũ laici. j. de reb. eccl. non alie. & quia indecorũ esset laicos iudicare clericos, c. in noua, 16. qõ. vlt. & qũo qui reb⁹ humanis ꝑsunt, de his per quos diuina ministrant, iudicare præsument. c. ca. denique. 96. dist. Alia rõ fuit pp suspicionẽ. sunt. n. laici oppido infesti clericis, c. laicos, 2. q. 7. c. laicis de immu. eccl. in 6. & iõ dr, q de ecclesia malẽ iudicat, qui q̃rit iudiciũ laicorũ, c. placuit, 11. q. 1. Et in spũalib. est alia rõ fortior, qa laici sunt incapaces spũalium, c. Messana. ca. sacrosancta. s̃. de elec. & ppea tex. dicit maximẽ in spũalibus. iuxta istud no. de pluribus dubitatur. Primò, nunquid tex. ꝓcedat in Imperatore, vr q non, qa Imperator est cõstitutus a Deo in terris oium magister, au. habita, C. ne fil. pro par. Est enim Imperator Dei Vicarius sm Bal. in l. j. C. de iur. aureo. annu. & dr Dei Legatus & Procõsul, vt per Cur. ꝯs 65. col. 6. Contrariũ est verius, sm Abb. in d. c. ecclesia S. Mariæ, i 3. no. p illũ tex. Et ita tenet Dec. ꝯs. 170. inc. Viso themate, in fi. vbi decidit, q Impator nõ pt formare inqsitionẽ de vsuraria prauitate ꝯ aliquẽ. hac rõnẽ Imperator nõ dẽr interesse in Concilio gñali clericorũ, c. cũ ad verũ, 96. distin. Pan. in c. cũ M. in 4. col. s̃. de ꝯsti. hac rõne Imperator non põt alicui cõcedere priuilegiũ fori ecclesiastici, sm gl. & Abb. in c. nuper nobis, j. de testib. Ad ꝯriũ rñdet, q est Vicarius Dei i tpalib. & ꝓphanis, nõ i ecclesiasticis, maximẽ spũalibus, c. nouit, vbi Abb. i 7. no. j. eo. c. certũ, cum gl. 10. dist. & lepra percutit Imperator, si ec-
9 clesiastica tentet vsurpare, c. Imperiũ, ea. dist. ¶ † Scđò dubitatur, an iste tex. ꝓcedat ẽt in negotijs ecclesiasticis, quæ expediunt per viã voluntariæ iurisdõnis, vr q sic, nam Imperator & eius Comites Palatini nõ pñt ltimare bastardos ad spũalia. sm gl. in c. t. 10. dr Pan. & alios, in c. p venerabilẽ, qui fil. sint leg. nec quo ad feuda ecclesiastica, vel emphyteusim ecclesiasticã. vt dixi s̃. in rub. fortius nõ pñt ltimare clericũ ad tpalia, putà ad hrditatem paternã ẽt pre ꝯsentiente, sm Dec. consi. 150. p totũ. & licẽt possint legitimare filiũ sacerdotis, sm Io. And. & Car. in d. c. per venerabilẽ, & Cald. cõs. 3. sub rub. qui filij sint legi. & Bal. in l. qui ꝯ, C. de nup. Pau. de Cast. in l. si qs posthumos, ff. de li. & posth. & in ꝯs. 225. inc. Notandũ est, sm antiquam impressionẽ. tñ non pñt ltimare filiũ sacerdotis ad effectũ, vt succedat ipsi sacerdoti, & in eius hrditate, sm Soc. cõs. 65. inc. Super ꝓposita q. in j. col. in 3. parte, qa nullam hñt iurisdõnem in patrem sacerdotẽ, nec in eius hrditate. Est verũ, q in hoc idẽ Soc. vr ꝯriari in l. Gallus, i §. forsan, in ti. ff. de lib. & posth. Et ꝯriũ visus est tenere Bal. cõs. 363. inc. Quærit, vtrũ filius, in 5. parte. Contrariũ in principali dubio vr dđm, qa iudex laicus põt interponere decretũ suum in emancipationibus clericorũ, sm Rot. deci. 7. in isto tit. q̃ sequit Gemi. in c. fi. §. j. eo. titu. in 6. ¶ Ad aliud tenendo aliã partem, rñdet Dec. in d. cõs. 150. col. 3. q emãcipatio est actus pris & nõ iudicis. Ista solo in proposito non vr tuta, qa respũ decreti nõ põt negari, qn sit act⁹ iudicis. Et si dicat interponit sup actu pris. Aduertat, qa emãcipatio vr act⁹ cõis pris & filij. requirit eñi cõsensus vtriusq, l. iubemus, C. de emã. lib. Et ꝓpterea vr potius adeũdus iudex filij patiẽtis, q̃ pris agẽns, vt dicim⁹ i ꝯtentiosa iurisdõne, c. si clericus laicũ, j. ti. j. l. iuris ord. C. de iurisd. om. iu. istđ valde strigit ꝯ Dec. nisi dicam⁹, q i volũtaria iuris

dictione contéplamur poti⁹ psonā agētis, qđ ego demōstro Nā si laicus donet clerico, iudex laicus insinuabit talē donōnem: si verò clericus donet laico, iudex ecclesiastic⁹ insinuabit. Similiter si laicus minor velit alienare in laicum, phibita bona alienari sine decreto, iuxta tit. de reb. cor. p totū, isto casu iudex laicus interponet suū decretū: si verò clericus minor uelit alienare in laicū, tunc ecclesiasticus iudex auctorizabit ipsam alienationē. ita determinat Soc. in c. 1. in 18. fallē. ĵ. de fo. cōpet. Et ex istis infertur, q si pr̄ emancipasset clericū & filiū laicū, tūc iudex ecclesiasticus deberet auctorizare ipsā emancipationē. & ita debet intelligi Rot. quæ oīa bn̄ signa, q a quo-

10 tidiana. ¶ †Scdò in ɔ̄riū facit. qđ decidit Bal. cōs. 40. in 3. par. vbi tenet, q laicus pōt esse tutor clerici duabus rōnibus. Primò, q a clericus pōt esse tutor laici. c. a. puenit, & 5. d. st. ergo idē eɔ̄. Scdò, quia clericatus reto: queret i odiū ɔ l. qđ fauore, C. de legi. Si ergo laicus pōt esse tutor clerici, a fortiori ēt iudex in dando tutorē. Ad illud pōt rn̄deri, q non est verum per illum tex. Nā tutor datur psonæ, Insti. qui testa. tut. dari poss. §. certę tei, & laici sup psonā clerici nullā hn̄t ptātem. Et ɔ̄riū tenet Dec. in alle. ɔ̄l. col. pen & Maria in c. 1. in 21. ampl. ĵ. titu. 1 & q laicus nō possit dare tutorē clerico, tenent Ancha. & Gem. & Perus in c. fi. §. 1. de iud. in 6. Quæ decisio ēt procederet non obst. q laicus possit esse tutor clerici, nā laicus pōt esse procurator clerici, & syndicus ecclesiæ, c. 1. s̄. de procur. & c. 1. s̄. de syndi. & tn̄ nō pōt esse iudex. Itē laicus pōt esse hospitalarius, vt s̄. diximus. nō tn̄ sequit̃, ergo pōt ɔ̄stitui rector hospitalis a iudice laico, & iō tenet dec. Bal. q laicus possit eē tutor, & pbo, quia laicus datus tutor clerico a lege vł a pr̄e in testō, dēt confirmari, fm̄ Gem. i d. c. fi. §. 1. ¶ Si ergo laicus pōt esse tutor lḡimus vel testamētarius. eo. mō poterit esse datiu⁹, cum nulla subsit rō diuersitatis. Tertiò in ɔ̄riū facit, quia iudex laicus pōt dare curatorē clerico, fm̄ Rot dec. 204. incip. Clericus. Solu. procedit illa decisio in casu suo tn̄, s qñ lis pendet corā laico, iuxta tex in c. si clericus laicum, ĵ. tit. 1. tunc. n. clericus subijcitur iurisdōni laicali in cā principali, & ɔ̄r ēt in accessorijs, & sic in decernendo curatorē, intellig ꝛ illā decis. Peru. in d. §. 1. & bn̄ probat̃ in l. fi. §. 1. C. de adm. tut. vbi determinatur, q iudex causæ principalis est ēt iudex in dādo curatore. Sed iudex laicus, excepta lite corā eo vertente, nō posset dare curatorē gn̄alem ad alias lites ipsi clerico, fm̄ Oldra. ɔsi 59 Vertit̃ in dub. ū. & Soc. in d. c. 1. in 17. ampl. ¶ Iuxta præ-

11 missa †subortitur alia dubō. Pone, q a iudice laico fuerit datus tutor, vel cura laicus alicui in noni tūc ēt laico. An illo minore effecto clerico finiatur ipsa tutela, vel cura. & iā dādus ali⁹ tutor, vel curator clericus, vr̄, q sit extincta tutela, vel cura, quia res deuenit ad eum casum, a quo incipere nō poterat, l. inter stipulantē, §. sacrā, ff. de verb. obli. In ɔ̄riū facit, q i tutor laicus, vel curator lḡimè ɔ̄stitutus ɔ̄firmandus venit ab ecclesiastico iudice, vt s̄. dixi, & istud puto verius p illud, qđ dicit

12 Bar. in l. impuberi, ff. de tut. & cur. da. ab his. ¶ Tertiò †dubitat̃, an iste tex. pcedat in negotijs ecclesiasticis expediend s per viā simplicis notionis. & sic q̄rit̃, an laicus possi. eē arbiter in causis ecclesiasticis, vr̄ q nō per tex. istū in verbo, tractare, qđ ɔuenit arbitrio. Sol. q ī causis spūalibus clarū est, q laicus nō pōt esse arbiter, c. cōtingit. s̄. de arbi. Sed hic q̄rit̃, an saltē posset esse arbiter in causis spūalib. vna cū clerico, vr̄ q non per tex. in l. Pedius, ff de arbi. in ɔ̄riū est tex. in c. p tuas, s̄. tit. prox. Ad tex. in l. Pedius, rn̄det ibi Abb. quæ solo licèt cæter teneat̃, nō tn̄ transit sine scrupulo, vt ĵ. dicā. Iterum dubitatur, in eo casu, quo factū esset cōpromissum in solum laicū de spūali, & tpali, vitietur cōpromissum in totum? vt qō habeat dubium, sciēdū est, q clerici de rebus suis pprijs pñt cōpromittere in laicū sine ɔ̄sensu sui epi, fm̄ glo. in c. si diligenti. de fo. cōpe & probat̃ in auct. licentiam psbyteris, C de sacrosf. eccl. & sūr de rebus tpalibus suæ ecclesiæ in casib. al̄s permissis pñt compromittere in laicum, vt eſt tex. in c. exposita. s̄. de arbit. qui tex. procedit ēt sine cōsensu sui Epi, fm̄ d. Io Bap. generum Batt. in trac. de arbi. in 4. li. 115. Ad q̄stū mō rn̄dendo, vr̄ q vitiet̃ in totum, quia ī spūalibus vtile p inutile vitiatur, vt in simi casu cōsuluit Gem. ɔ̄s. 32. inci. Pro examinatione prædictorum, col. fi. vbi ɔcessio capellæ maioris cū sepultura facta per epm in laicū, in totū est nulla, q a iuspat. in ecclesia ɔsecrata nō pōt cōcedi laico, fm̄ gl. in c. piæ mentis. 16. q. 7. & licèt sola sepultura cōcedi posset tn̄, quia cōcessā cū capella prohibita ēt concessio sepulturæ vitiatur, &c. Sic ergo d̄ fm̄ in casu nr̄o, sed istis & similibus nō attentis, credo q sustineat̃ cōpromissum q̄tum ad tpalia, per tex. in c. cum tpe. s̄. de arb. & ibi no. Abb. q tot sunt cōpromissa, quot res, & iō in separabilibus vtile p inutile non vitiat̃, l. 1. §. si stipulāti. ff. de verb. obl. ad deci. Gem. rn̄det̃, q loquitur in indiuiduis rōne dependentiæ. iuxta tex. in l. 1. & 2. ff. de pecu. leg. erat n. in casu illo sepultura cōcessa accessoriè, & iō vitiato principali, vitiatur accessorium, l. cum

13 principalis, de reg. iu. ¶ †Quartò dubitatur, an laicus possit esse arbitrator in causis spūalibus. vr̄ quòd non per istum tex. in verbo, tractare, maximè fm̄ vltimam expositionē. Scdò ratione incapacitatis. Tertiò, q a de spūalibus nō pōt transigi, ca. super eo, s̄. de transa. ergo nec cōpromitti, quia cōpromittere in arbitratorē nihil aliud est, q̄ quædā transactio, fm̄ Doct. in auc. si verò ɔtigerit, & ī corpore, vn̄ sumitur, C. de iud. Quartò, q a rō assignata in d. c. ɔtingit, q a non decet vt laici in spūalibus arbitrent̃, militat ēt i arbitramēto, & ita firmat ibi Abb. & Rn. in l. Titia, sol. mat. & ɔ̄s. 299. inci. In proposita consultatione. loquens in cā matrimoniali. sequtur Barb. hic. Istis non obstā. communis opi. est in ɔ̄rium fm̄ Med. hic allegantes Spe. in tit. de arbi. §. restat, ver. qd de fiia. Sed certe Spec. ibi sentit oppositū, dū dicit in iudicē tm̄ posse cōpromitti vt in arbitratorē, ita q iudicet fm̄ ius in causis spūalibus & quātū ad expēsas, & reliqua arbitramenta. Pondera ipsum velle, q compromissum fiat iō iudicē, ergo i ecclesiasticum, q alias eēt iudex. & isto mō vr̄ loqui Host. in c. exhibita, ĵ. de rer. permu. Item pondera dū dicit, q dēat iudicare fm̄ ius, ergo nō erit arbitramentū. Ad idē alle. Ang. ɔ̄s. 34. inci. In hac cā, qui loqtur in cā decimarū, & in ɔ̄s. 98. qui loqtur in cā vsuraria. Alex. cōsil. 91. Visis actis, vol. 2. q ēt loqtur in cā vsuraria. Ro. ɔ̄s. 173. q loquitur indistin Alc. & D. Ias. in d. l. quoties, vbi ista & alia adducūt. Fel. i c. cū sit gn̄ale, col. 4. ĵ. ti. j. Pro ista opi. duo adducunt̃. Primo laicus pōt de plano p viā ɔfessionis in spūalibus procedere, fm̄ Spe. in tit. de ɔuen. & recōuen. §. nunc dicamus. ver. sed nūqd. ergo ēt dēt posse cognoscere per viā amicabilis cōpositionis. Sed ɔsidera, q si ɔstat de ɔuictione, nō est cognoscere, sed cognitū exequi, l. pinde, ff. a. l. leg. Aq. arbitrator aūt cognoscit p viā ɔ̄ditionis. ergo de vno ad aliū non rectè infert. ¶ Præterea nō pcedit, ita q iudex laicus possit super tali ɔfessione principalr̄ pronūciare, vt ĵ. dicā. Scdò laicus pōt cognoscere de causis spūalibus, vbi sūmariè procedit̃, fm̄ Spe ī tit. de primo decreto, §. restat. ver. qd de actione. quē sequitur Bal. in auc. ei q durat, C. de bo. auct. iud. poss. col. 8. istud ēt nō me mouet, q a deci. Spe. reprobat̃ per Io. An. in addi. Spe. in ti. qui si sint leg. Alex. in d. l. Titia, per Mod. hic. & Fel. in d. c. cū sit gn̄ale, col. 3. Quid tenendū? crederē saluo iudicio meliori, quòd in causis spūalibus, in q̄bus est licita trāsactio, possit cōpromitti in laicū arbitratorē, al̄s nō: iō infero, q in cā matrimoniali nō possit fieri cōpromissum ēt in clericū arbitratorē, quia in ea nō valet trāsactio, c. fi. s̄. de transf. l. 3. quæcunque. ff. de inuen. Et si dixeris, imò valet trāsactio, qñ stat pro mr̄imonio, fm̄ Bar. & gl. & alios in l. fi. C. de trāsa. rn̄deo, quòd valet̃ in vim noui ɔsēsus, nō quòd faciat retro fuisse mr̄imoniū, quod nō erat. & in istis terminis loqt̃ Rom. in d. l. Titia. & in d. ɔ̄s. 99. imò cā mr̄imonialis non pōt cōpromitti in arbitrū ēt clericū, tex. est in c. cā, s̄. de in inte. rest. Sicut ī causa mr̄imonij spūalis nō valet trāsactio, ne detur vitiosus ingressus, cap. ɔ̄stitutus, s̄. de trāsa. iō non valebit cōpromissum in arbitratorem: verum super decimis præteritis vel ēt futuris, in præiudicium transigentiū, tenet transactio, c. ex multiplici, ca. suggestum, cum si. j. de deci. & in c. veniens, s̄. de transa. ideò super illis valebit cōpromissū i laicū. Et ī istis terminis loqt̃ Anch. in d. ɔ̄s. 34. Sicut sup vsuris p̄teritis valet trāsactio, & iō valebit cōpromissū in aliquo, fm̄ Pan. ī d. c. ɔtingit, s̄. de arb. & ī istis terminis pōt pcedere cōs. Anch. in d. ɔ̄s. 98. & Ale. ī d. ɔ̄s. 91.

14 ¶ †Tenēdo istā distōnem, nō obst. s̄. alleg. in ɔ̄rium. Ad istum tex. rn̄det̃, quòd intellr̄ p viā iurisdōnis ɔ̄tētiosæ, per ea q̄ dixi in verbo, negocia ecclīastica. Ad rōnē incapacitatis dico, quòd pcedit iudicādo non cōponēdo. Tertiū de c. sup eo, cōcedit̃, vt patet ex distōne. Ad vltimū, quòd magis vrget, videlicet ad rōnē d. c. ɔtingit, p̄t dici quòd ɔcessa trāsactione, cessat rō inconuenientiæ seu honestatis. ¶ Quintò dubitat̃, an iste tex. pcēdat in causis q̄ ex forma statutorū editorū per laicos sunt spūales, nō ex forma iuris Pōtificij. Pau. de Ca. ɔ̄s. 11. inc. Visis & pōderatis oibus, determinat quòd nō, q a nō est qō iuris canonici, sed municipalis, sequtur Ias. in d. l. quoties. exēplificātes in statuto disponēte ɔ̄tū ex certis ɔiecturis p̄sumi fœneratitiū. Credo ɔ̄rium esse verius, & in primis aduerte circa exēplū, q a tale statutū nō valet, vt in terminis ɔsuluit Fed. de Sen in ɔ̄s. 91. quē seqt̃ Abb. i c. ecclīarū, col. 3. & ī c. ecclesia S. Mariæ, col 8. vers. septimus casus, s̄. d ɔs. ¶ Scdò posita ualiditate statuti dico, quòd ista est cā usuraria spūalis de iure canonico, & licèt modus pbandi tradat̃ a statuto, non ppea infert̃, quòd dicat̃ qō statutaria. Imò est qō iuris spūalis. Itē si statutū nō ɔ̄riat̃ iuri canonico, cēset̃ approbatū ēt de iure canonico, c. 1. dē no. ope. nū. ergo erit qō ēt iuris canonici. Itē licèt ualeret statutū q̄tū ad sui dispōnē, nō tn̄ ualeret quātū ad hūc effectū, quòd cā usuraria posset tractari corā laico, q a nō

15 ualeret ēt statutū epi, ut ĵ. dicā. Sextò †dubitat̃, an ualeat ɔsuetudo ɔ̄ dispōnē huius c. ur̄ quòd sic, q a ɔsuetudo pōt dare iurisdōnē nō hn̄ti, l. uros, C. de diuer. off. li. 12. c. cū ɔtingat. ubi Abb. & alij, ĵ. ti. j. gl. & Doc. in l. & q a, ff. de iurisf. om. iud. ɔ̄riū est uerius p tex. i c. ad nr̄am, s̄. de ɔsue. i c. clerici, ĵ. eo. qđ est uerū in ɔsuetudine tāti tpis, cuius initij memoria nō sit in ɔtrarium,

trariū, ſm Abb. ī c. nouit. in 6. col. ǰ. c. ēt ſi Papa ſciret & tolera-
ret. ſm Io. de Lig. & Cal. hic, q; refert Soc. i c. 1. 1 10. fall. ǰ. tit. j.
16 ¶ Septimò dubitat', an saltē laicus in causis ſpūalib. poſsit in-
terrogare partē ad effectū, q; ſi ꝯfiteatur poſsit ſuper ꝯfeſsio-
ne ꝓcedere. Spe. in ti. de ꝯuē. & recōuē. §. nunc dicamus. uer.
ſed nunquid determinat q; ſic. ſeqtur Bal. in l. ubicunque. ff. de
interr. act. & in rub. ſ. eo. & in l. j. C. de ſen. q̄ ſine cer. q̄tit. Bal.
& Alex. i d. l. Titia. Anc. ī d. ꝯſ. 98. Ro. ꝯſ. 133. Ale. in d. ꝯſ 91.
Et iſta eſt *communis*. Cōtrariū tenet Ro. i d. cōſ 99 inci. Peten-
dæ. Anch. in reg. ea q̄, in 4. q. de reg. iu. & Dec. hic Quod ꝯfeſ-
ſio fcā corā iudice incōpetēti nō ꝓbat, c. at ſi clerici. ǰ. e. alle.
Dec. idē tenere Io. de Ana. i c. poſt miſerabilē, in 4. col. ǰ. de
vſur. q̄d tenēdū? Cōcordari pōt opi. ſedere diſt. Aut agit' prin-
cipalr de cā ſpūali, & iſto caſu ꝓcedat vltima opi. Aut agitur
incidēter puta agit' petitione hrditatis, incidēter q̄rit' de legi
timatione filij. & ſic de mrīmonio, iſto caſu iudex laicus pote
rit interrogare ad effectū, vt nō ꝓnūciet de mrīmonio, ſed ad
effectū, ſi pars ꝯfiteat', poſsit procedere in cā principali. iſtam
ꝯcordiā tradit Fel. i c. cū ſit gnāle, col. 3. ǰ. tit. j. ¶ Quod bñ no.
in actu practico. & ꝓpterea dicit Bal. in auc. ad h. ec. C. de Lat.
liber. tol. q; iudex laicus pōt iudicare de cauſis ſpūalib. per mo-
dū cāe, puta ꝓnunciando hrditatē defuncti ptinere ad Titiū,
q̄a eſt eius filius, natus de licito mrīmonio, & ſeqtur Pau. de
17 Caſtr. ꝯſ. 151. ſm antiquā impreſſionē. ¶ Octauò † dubitat', an
laicus poſsit de cauſis ſpūalib. cognoſcere incidēter, vr̄ q; ſic,
ꝑ ea quæ ſtatim dixi, & ꝑ tex. in l. quoties, C. de iud. Cōtrariū
eſt verius ꝑ tex. in c. tuā. ǰ. de ord. cog. i c. lator, ǰ. q. ſi. ſint leg.
in c. ſi iudex laicus, de ſen. excō. & ita *communiter* ꝯcludit', qđ
intelligo verū, ſi incidēter vertat' ꝯtrouerſia ſuper iure ſpūali,
puta an mrīmoniū valeat, vel ꝯtus ſit vſurarius: ſecus ſi ſup
facto, puta an fuerit pactū factū de retrouēdēdo, q; eēt pign°,
uel uendō, & ſimilia. ita declarat Bar. & alij i d. l. Titia, & plures
ita ꝯſuluerūt, quos refert Dec. hic. & d. Iaſ. i d. l. quoties. & ad
eos plures auctoritates adducit Maria. i d. c. cū ſit gnāle, in 6.
col. & ſeq. qb. adde Cal ꝯſ. 3. in tit. de fo. cōp. Pa. de Ca. coſ. 2. ī
nouis, & 333. in antiqs. Soc. cōſ. 219. Alex. 76. col. 2. vol. 3. Pan.
ꝯſ. 64. col. 4, & 71. col. 2. in 1. parte. Cor. cōſ. 227. i 3. par. ¶ Con
trariā opi. tenuerūt Imo. & Raph. i d. l. Titia, & Imo. in d. c. cū
ſit. Et iſtorū opi. vr̄ approbare Dec. hic. mouet', q̄a ex facto i°
orit' vulgata l. ſi ex plagis, §. i cliuo, ff. ad le. Aq. ꝯfirmat Dec.
q̄a qō iuris hēt mixturā inſeparabilē, per ea quæ ſcribit Fulg.
ꝯſ. 134. ad fi. Et iō rōne ꝯnexitatis ēt qō facti venit tractanda
corā iudice eccleſiaſtico, arg. c. quāto. ǰ. eo. Sed ad iſta oīa rñ-
det d. Iaſ. i d. l. quoties. Quod licet ex facto orīat' ius, nō tn̄ ori
tur ius ſpūale, de quo contēdit'. & iſta ſolo recte intellecta eſt
veriſſima, nec obſt. replicatio Dec. q; cā facti eſt ſpūalis, quia
rñdeo, q; de cā facti nō diſceptat', ſed de ipſo ſcō. & ex hoc ap-
paret, q; qō facti eſt ſeparabilis a q. iuris. licēt qō iuris a facto
18 ſeparari nō poſsit, ¶ † Nono dubitat' an laic° poſsit cognoſce-
re de cā ſpūali, puta vſuraria vertēte inter Chrianū & Iudæū,
vr̄ qđ nō per iſtū textum, & ſiſes, qui loquūt' gnāli, & text.
gnāliter loquens hēt ēt locum in Iudæis, l. Iudæi, C. de Iudæ.
Cōtrariū determinat Pet. de Anch. in regu. ea quæ, de reg. iu.
ſequit' Alex. in d. l. Titia. mouent' per tex. i c. poſt miſerabilē,
de vſu. & quia de eis, quæ foris ſunt, nihil ad nos, c. gaudem°,
ǰ. de diuor. quid tenendū? Credetē primā opi. veriorem ꝑ ge
neralitatem huius text. & q̄a laici ſunt incapaces ſpūaliū, cap.
Meſſana, ſ. de elect. & quia ſi agit' qō mrīmonialis inter Iud.
eccleſiaſticus tm̄ cognoſcet, ſm Fel. in c. cum ſit gnāle, col. 8.
ǰ. tit. 1. ergo idē in alijs cauſis ſpūalibus, cū nō detur rō diuer-
ſitatis. Nō obſt. tex. in d. c. poſt miſerabilē. quia ibi erat qō ſup
iure ſpūali, ſm Abb. ibi 1 j. no. Nō obſt. q; eccleſia nō curat de
his, quæ foris ſunt: q̄a uerū eſt quantum ad excōicationē, nam
Iudæi ſatis ſūt excīſi ab eccleſia, & ideo nō poſſunt amplius
excludi. Sed quantū ad reliqua lex curat de Iudæis, ca. de ter-
ris, ǰ. de deci. Hinc dicit Hoſt. in d. c. poſt miſerabilem, q; om
nibus modis, quibus Chriſtiani efficiuntur de foro eccleſiæ,
19 eiſdem modis etiā Iudæi. ¶ † Decimò dubitatur, an iſte text.
procedat ēt in actionibus realibus, vr̄ q; non, quia ſi agatur in
rem, non præſupponitur clericus obligatus, §. j. Inſt. de act. &
ideo non vr̄ cā eccleſiaſtica. & iſtam partē tenet Collecta. in
c. qualiter, ǰ. eo. refert Hoſt. in Sum. de fo. cōpe. Contrariū eſt
verius, & ꝯtrium tenent Pan. & alij *communiter* in d. c. qualiter.
Bene verum eſt, q; ratione rei ſitæ clericus ſortitur forum ec-
cleſiaſticum in loco rei ſitæ, & ſic mutatur forus, nō qualitas
iudicis, c. ſane, ǰ. de fo. cōpet. & ita tenet Arch. in c. clericum,
20 11. q. j. & Old. conſ. 84. ¶ † Vndecimo dubitatur, an in cā recō
uētionis laicus poſsit cognoſcere ꝯ clericum. Iſte eſt dubius
paſſus: *communis* vr̄ opin. q; in cauſa mere ciuili & prophana
poſsit reconueniri clericus corā laico, iſtam dicit coem Fely.
in c. at ſi clerici, ǰ. eod. & in c. j. ǰ. de mu. pet. i trib. locis exami
natur ad plenū iſte dubius articulus, quem non diſcutio, quia
ſm Io. And. in dubiis ſtandum eſt conſuetudini, q̄ eſt optima
legū interpres, l. ſi de interpretatione, ff. de legi. inſuꝑ tn pla-
cet ꝯcordia Are. in d. c. at ſi clerici, vt diſtinguamus. Aut cleri-
cus reconuenitur corā laico pro eodē. c. in ſexto facto, ſic tūc
ꝓcedit cōis opi. Aut pro facto diuerſo; & tunc procedat opi.
21 ꝯtria. ¶ Duodecimo dubitatur, an iſte tex. ꝓcedat in cā feuda-
li. Barba. c. cæterū, ǰ. eo. determinat per plura argumēta q; ſic,
dicens tenentes oppoſitū eſſe in magno errore. Sed fallit, q̄a
dicit ꝯ caſū legis, eſt enim in ꝯtrū tex. in c. ex trāſmiſſa, & in
c. uerū, ǰ. de fo. comp. ubi Papa remittit cās feudales uertētes
inter clericos ad dñm feudi laicum. Qđ amplia non ſolū ſi ſit
qō inter uaſallos clericos, ſed ēt ſi ſit qō inter clericos, & ipſū
dñm feudi laicū, tunc pares curiæ ēt laici cognoſcent de iſta
cā, ſm Bal. in c. 1. de ꝯtro. feu. apud pares term. ꝑ illū tex. & ꝑ
tex. i c. 1. §. ꝑterea. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ Fed. cū ſi. ſequūt' Mod.
in d. c. ex trāſmiſſa, & Soc. ꝯſ. 12. col. pe. in ǰ. parte. q; nota, quia
parlamēta de cōſue. ſucceſſerunt in locū iſtorum parium, ita
dicit Guid. in ſuis q. & ex iſtis hēs, q; iura feudalia ligāt ēt cle-
ricos, qđ uoluit Bal. in prælud. feu. col. 3. Anch. conſ. 172. inci.
d. Lazarinus. Ale. cōſ. 10. viſo inſtro inueſtituræ, col. 1. 13. vol.
Dec. cōſ. 131. col. 3. inci. Reuocat' in dubiū. & in tm̄ proced. cō
nta deciſio, q; ſi feudū fuerit a ſecularibus feudatarijs eccliæ
donatū, ſi poſtea inter ꝑlatos vel inter dñm feudi, & eccleſia
uertatur dria, tunc Imperator, & nō Papa erit iudex cōpetēs,
ſm Inn. & Abb. in d. c. verū. inferentes q; ſi ab epo feudatario
rōne feudi ſecularis cōtingat appellari, talis appellatio deuol-
uit' ad Imperatorē, non ad Papā, idem tenet Abb. in ca. dile-
ctus filius, el 2. ǰ. de præben. Eccleſia n. Romana licet dicatur
mr̄ Imperij, tn̄ ſi hēt feudū ab Imperatore dr̄ eius vaſalla, ſm
Bal. in l. ſi. ei & ſi. §. ſi liberto, in fi. ff. de i ius voc. Et pro feudis
ſecularib. eccleſia tenet' ad ea oīa, ad quæ tenentur cęteri va-
ſalli ēt laici, ſm Bal. in l. ſi. ad fi. C. ſine cenſu. vel reli. Intellige
procedere, ſi qō ſit feudalis, alias ſecus, ſm Soc. in d. conſ. 12.
facit, q̄a limitata cā limitatum producit effectū, c. cū ordines,
ſ. de reſcr. l. age, C. de trāſa. Secūdo intellige, ſi agat' cōtrouerſia
inter cōuaſallos, & uterque prætēdat ſe ſubeſſe eidē dño. laico,
alias iudex rei eſſet adeūdus, c. 1, §. ſi vero & §. ſeq. de pace te-
nē. Tertio intellige, ſi qō feudalis eēt ciuilis, ſecus ſi crīalis, q. i
de crīe clerici laicus nullo mō pōt cognoſcere, ca. at ſi clerici.
ǰ. eo. Et iō ſi dñs feudi laicus prætēdat clericū rōne delicti, vel
felloniæ eſſe priuatū vel ꝑiuandū i feudo, tūc pares curiæ lai-
ci non erunt iudices, ſm Inn & Abb. in d. c. cæterū ſequuntur,
communiter ſcribētes in d. c. cæterū, & in d. c. traſmiſſa, & Soc.
in d. cōſ. 12. Quartò intellige, ſi agat' inter clericū & dñm, vel
aliū cōuaſallū, ſecus ſi inter clericū & aliū non conuaſallum,
tunc ordinarius erit iudex, c. j. de inueſti. i man. facta & d. §. ꝑ-
terea. Ale. ꝯſ. 1. in, 5. vol. Maria. in d. c. ex trāſmiſſa, in ver. circa
22 tertiū. & in iſtis caſib. ſaluat' opi. Barb. ¶ Decimotertiò † dubi
tat', an iſte text. ꝓcedat ſi clericus cōueniat' tanq̄ hrs laici? vr̄
q; nō, q̄a hrs repreſentat pſonā defuncti, Auth. de iureiu. a mo-
riē. ꝑſti. in prin. Itē ex pſona hrdis non dēt ꝯdō creditoris fie-
ri deterior, l. 2. §. ex his, ff. de uerb obl. & q̄a hrs ſeqtur forū de-
functi, l. hrs abſens, in prin. ff. de iud. Cōtrariū cōcludūt Bart.
& *cōiter* alij in d. l. hrs abſēs, ꝑ tex. i auth. ſtatuim°, C. de epiſc.
& cle. Qđ ſingulariter amplia, ēt ſi iā inſtātia eēt inchoata cū
23 laico defuncto, ſm Abb. & alios i c. q̄a V. ǰ. eo. i vlt. col. † De-
cimoquartò dubitatur, an ꝓcedat iſte tex. ſi clericus agat, vel
cōueniat' noīe laici, puta tutorio, vel curatorio noīe, vr̄ q; ſic,
per ea quę dixi in proxima dubōne, In ꝯtrium facit tex. in l. q
ſitū, ff. de in ius vo. & iſtā partē tenent Ioā. And. in c. Ioā. ǰ. de
teſt. vbi i fortiorib. terminis decidit, q; eps executor ad diſtri
buēdū bona iter pauperes, poterit ꝯueniri tanq̄ executor co-
rā laico, corā quo ēt pauperes ꝯueniri potuiſſēt, ſm Inn. in c.
ſignificantib. ſ. de off. dele. & iſtud ſequit' Maria. in d. c. 1. 128. fal
24 lē. & ſeq. ǰ. de fo. cōpe. ¶ Decimoquintò † dubitat', an ſi agat ꝯ
laicū lītē cām a clerico corā iudice laico, an ſi clericus cōpa
reat ad defenſionē cāæ rōne ſui iuris & intereſſe, talis cā erit
remittēda ad eccleſiaſticū, vr̄ q; nō ꝑ tex. i l. vēditor, ff. de iud.
Cōtrariū determinat gl. in c. clericū, 11. q. 1. & ibi Archid. ſeq-
tur Spe. ti. de primo decreto, §. reſtat, ver. qđ ſi dñs, reperio d.
Ant. in c. qm̄ frequēter. §. ſi ſuper, ǰ. vt li. nō cōteſt. diſtinguen-
tē. Aut clericus fuit uocatus in iudicio ꝑ reū tanq̄ neceſſarius
defenſor, & ꝓcedat deci. gl. in d. c. clericū. Aut clericus dire-
ctè & ſua ſpōte venit ad defenſionē, & tūc ꝓcedat tex. in d. l.
vēditor. q̄ dīxō nō vr̄ tuta, q̄a vtroq; caſu clericus ſubit defen
ſionē rōne ſui iuris intereſſe, ꝓpter qđ cā dēat remitti iudici ec-
cleſiaſtico, eo q̄a clericus ēt ꝑ viā ſpōtaneæ cōparitionis non
pōt ꝓrogare iuriſdōnē iudicis laici, c. ſignificaſti, de fo. cōpe. Sal-
uādo poſſem° ſic dicere. Aut iudiciū ſubſtantiat' in pſonā lai-
ci ꝯuēti, & iſto caſu clericus cōparens ad defenſionē illius dr̄
defendere illū corā iudice laico, corā quo cœptū eſt iudiciū,
ita ꝓcedit d. l. vēditor. Aut iudiciū non ſubſtantiat' in pſonā
laici ꝯuēti, puta q; noīet clericū i iudicio aſſerens ſe noīe cle-
rici poſsidere, & iſto caſu ꝓcedit glo. in d. c. clericū. Ita decla-
25 rat Ang. in l. nō ſolū, §. qđ vulgo, ff. de vſuc. ¶ † Decimoſextò
dubitat', an iudex laicus ſit iudex cōpetens ꝯ laicum fideiu ſ.

clerici:vr q nō.qa exceptio cōpetēs clerico principali, cope-
tit ēt fideiussori.§.excep.Insti.de repel. Et qa fideiussor nō pt
in plus obligari,q̄ principalis,l.Græcè,§.illud.ff.de fideiuſ.In
ɔ̃riū facit,qa creditor secutus fuit fidē fideiussoris, & nō cleri
ci,cū quo nō fuiſſet ais ɔ̃cturus,l.ſi creditor, C.ſi tut.vel cura.
inter.Et iſtud vltimū eſt verius.Et ita tenet Spe.ī tit.de cōpe.
iudi.adi.§.j.ver.ſed pone,clericus,& d. Gui.Papæ q 362. in fi.
nō ob.q excep cōpetēs principali cōpetat fideiussori,qa verū
in excep.realib.ſecus in pſonalibus,vt eſt excep.fori declina-
toria,l.excep.ff.de excep. Et de exceptione fori eſt caſus ī l.ſi
reus,ff.iud.ſol.& in l.ſed ſi ſuſcitat,in j.rñ.ff.de iud. & Ro.in
no.poſt fi.619.nō obſt.q nō poſſit ī plus obligari, qa iſto caſu
nō obligat' in plus,ſed efficacius,q̄ fieri pōt, vt no.ī d.§.illud.
26 ❡†Decimoſeptimò,dubitat',an iudex ſecularis poſſit cogno-
ſcere de cauſa falſi teſtimonij, qđ clericus depoſuit corā eo,
vr q nō p iſtū tex.Et qa de crīe clerici,laic⁹ nunq̄ cognoſcit,
c.ſi clerici,ȷ̄.eo.Contrariū determinat gl.in l.nullū,per illum
tex.C.de teſt.Tu ɔcorda opi.diſtinguendo. Aut agit' de crīe
falſi ad effectum hñdæ veritatis,& poterit laicus cognoſcere.
Aut ad effectū puniēdi clericū,& iſto caſu non poterit. ita di-
ſtinguit Abb.in c.verū.col.4.ȷ̄.nt.1.& Sal.in d.l.nullū. Et pro
primo membro facit,qa ſecularis pōt cognoſcere de crīe ob-
iecto ɔ̃ cler.productū in teſtē corā eo,ſm gl.in c.mulri. 2.q.j.
27 ❡†Decimooctauò dubitat', an iudex ſecularis poſſit cōpelle-
re clericū ad perhibēdū teſtimoniū corā eo. Gui.Papæ.q.64.
mouet dubōnē,& nihil alle.dicit,q ɔſueuerūt cogi per ſecu-
larē per arreſtū ſui eq,vel aliā leue coerctionē, & nō per gra-
uē,qa eſſent excōicati,grauē coerctionē inferēdo,ca.vulgato,
ſi qs ſuadēte diabolo.Credo,q nullo pacto poſſent cogi a lai-
co,p tex.in c.q̄q̄,& ibi gloſ.14.q.2.in ſubſidiū tñ per pprium
epm pñt cōpelli,vt teſtificent' corā laico,c.ſuper eo,cū glo.ȷ̄.
de teſti.cogē.Nec ob.ſi diceres,q Guido ſe fundat ī ɔſue. qa
28 nō valet,vt dixi ſ.in 6.dub.†Decimonono dubitat', an laicus
poſſit cognoſcere in poſſeſſorio,iſtā dubōnem, qa quotidia-
nā,reſeruo inferius examinandā. ❡Vigeſimò†q̄ro,qua,pena
29 puniri dēant ſeculares nitētes cognoſcere de cauſis eccleſia-
ſticis?Rñdeo,ſi altera parte reluctāte ɔtēdāt cognoſcere, vel
de manu iudicis eccleſiaſtici cām auferre, ſūt excōicati ipſo
facto,c.qm̄,de immu.eccl.in 6. Si verò laicus excepto caſu ne
ceſſitatis,vſurpet ſibi offm̄ baptizādi,vel ordines ɔſerēdi,de-
bet puniri pena falſi monetarij,c.qđ quidē, §.illicitā. 1.qō.1.
Poſſē plura alia ad materiā facientia ɔtexere, dicā examina-
tis prius dictis Abb.& Mod.hic,ſi tps ſuperfuerit añ feſtū pa-
30 ſcatis.❡†No.ſcđò,q Abb. venit appellatione p̄latorū, ad idē
tex.in c.1.de æta.& qual.& tex.in c.ſi qs deinceps,16.q.7.&
in c.aplicæ,de priu.in 6.& multa allegat Mod.Et ſic habetis,
q Abb.dr̄ hr̄e dignitatē.& vltra Mod.adde tex.in c.ſi qs Ab-
bas,in vet.a ſuo arceat' honore.18.q.2.Bñ facit,qa prior clau-
ſtralis ēt dr̄ hr̄e dignitatē,ſm gl.in c.nullus, de elec.in 6.quē
ornat Fel.in c.inſup,col.1.ȷ̄.de teſt. In ɔ̃riū,quód ſit offm̄, &
nō dignitas,allegat' tex.in c.ſi a ſubdiacono. 63.diſt.vbi Abb.
dr̄ ſubiectus oſtiario.Gl.ibi rñdet,quód loq' ſm antiqua tpa,
p qua facit, qa hodie Abbates pñt in clauſtro ſuis monachis
ɔſerre primā tōſurā,c.1.69.diſt.quód ſit offm̄,ēt allegat' text.
in c.1.de ſuppl.negl.prela.cōfirmant Mod.per plura, & dicit
Fel.hic,in prin.quód ita pnunciauit Clemens Papa in ɔſiſto
rio.Sed *communis* eſt ſnia,quód ſit dignitas. Ad iura ɔ̃ria rñde
tur,quód licēt dicāt,quód ſit offm̄,nō tñ negāt,quód ſit digni
tas. Vñ dico,quód Abbatia eſt nomē honoris,oneris,laboris,
ſm gl.ī c.1.ſ.de corp.vitia.nā Papatus eſt ēt offm̄ & onus.c.1.
ȷ̄.de maledi.c.licēt de euitāda, ſ.đ elc.pariter Epat⁹ ē nomē
honoris,c.ad honorē,de auc.& vſu pa.Et tñ Papatus & epatus
ēt ſūt dignitates, imò dignitatū culmina,ſm glo.ī pœ. & cle.
31 ❡†Iuxta hoc dubitat',an Abbatia connumeret' inter maiores
dignitates,an inter inferiores,vr quód ſit de maioribus, per
tex.in d.c.ſi quis deinceps.Per quē ita ɔcludit Lap.all. 84.ici.
D.Papa,ad fi.nec mirū,quia ipſe erat Abbas.Contrariū tenet
Abb. qui licēt etiam eſſet Abb. noluit tantā prærogatiuam
attribuere ſuæ dignitati,ſed eā ɔnumerat inter inferiores, in
c.per tuas,ȷ̄.de ſimo.Quid tenendū?Dec.hic ponit aliā opin.
dicēs,quód Abbatia tenet mediū inter ſuperiores,& inferio-
res.Et idē tenēt Io.An.& Abb.in c.maioribus,ȷ̄.de p̄b.tñ non
rñdēt ad tex.in d.c.ſi quis deinceps. ❡Pro rñſione dico,quód
ſi diſtinguamus oēs dignitates eccleſiaſticas a maxima vſque
ad infimā Abbatia erit inter medias.ita loquit' Abb. ī d.c.ma
ioribus.Si verò loquamur cōparatiuè, tūc ſi cōparatio fiat ad
inferiores,Abbatia cōputabit' inter maiores.ita loquit' tex. in
d.c.ſi qs deinceps. Si verò cōparatio fiat ad maximas,putà ad
epatū,tunc cōputat' inter inferiores, c.cū ī cūctis,§.inferiora,
32 ſ.de elec.❡†Inſuper eſſet vidēdū,an Abbas p̄ferat' Archidia-
cono,& alijs inferioribus p̄latis, ſed Abb. ȷ̄.examinat, ibi re-
ſeruo. ❡Vltimò no.quód plati eccliaſtici pp phibitiones lai-
corū non debēt dimittere iuſtitiā. Adde,q poterūt per cenſu
ras tueri ſuam iuriſdōnem,c.1.ſ.de off.deleg.& cōpellere lai-
cos,vt deſiſtant a talib.prohibitionib.c.cū laici,de rebus ecc.
non alie.Sed ibi Io.And.Hoſt.& Barba.dñt,q prælati q̄rētes
tranſitoriā pacem,vt canes, nō audent procedere ɔ̃ tales, &
dicit Bertran.quód Rectores,& Pontifices ſunt muti. de iure
ſuo male tuti.vel cum ſint cornuti, non audent cornibus vti.
33 ❡†Gl.2.diuidit' in quatuor. In prima reſoluit vnū ɔ̃riū. In 2.
ɔ̃riū ampliat.In 3.idē facit.In 4.ſe remittit. Scđa ibi, Papa,3.
ibi,vr ēt 4.ibi,de hoc.Ex prima parte hēs,q arbiter non arbi-
trat' iure pprio,ſicut nec delegatus.Cōſidera qūo iſtud proce
dat.ſi.n.dicis,q iudicat auctoritate partiū,a quibus habuit po
teſtatē,l.nō diſtinguem⁹,§.de off.ff.de arb.ſequeret', quód ar-
biter non poſſit partib.imperare,ſicut nec delegatus imperat
delegāti,& quia tunc partes ſibijpſi viderent' imperare,quod
fieri nō poſſit, l.pe.ff.de arb.Iō vr dicendū, q arbitret' iure p-
prio.ſalua gl.& dicas q illa verba gl.auctoritate propria,dēnt
exponi.i.abſq; cōmiſſione,nā ex cōmiſſione legis,partiū,vel
34 Principis,laici pñt iudicare,vt ȷ̄.videbim⁹. ❡†In ea.gl.ī prin.
pro clara expeditione huius gl.& eorū,quæ dñt Abb.& Dec.
q̄ro, vtrū Eps poſſit delegare cās eccleſiaſticas laicis.*cōis* con-
cluſio ē,q poſſit delegare cās merè ciuiles tm̄, & nō ſpūales,
vel crīales.ita gl.& oēs hic,& in ca.puenit,95.diſt. & in locis
alle.hic per Abb.& Mod.Contrariū tenet Barba.hic,& in ɔſ.
95.col.3.vol.2.per plura,quib.rñdent Baſig.& Doct.hic.Con
tra iſtā ɔcōnem ſtringit tex.iſte, vbi expreſſe dr̄, quód p̄lati
de cauſis eccleſiaſticis iudicio laicorū non diſponant: verū ſi
poſſent delegare cauſas laicis, diſponerēt laicorū iudicio, nā
delegatus iudicat ſuo iudicio,e:prudentiā, §.illa quippe,ſ.de
off.deleg.Dec.rñdet,quód iſte tex.intelligit' de iudicio laico
rum ſimplici,qđ inſurgit ex proprio motu, non aūt de iudi-
cio laicorū fomentato ex delegatione Epi.Iſta ſolu. nō vr tu-
ta,quia ſequeret',q laicus poſſet eſſe Vicarius epi, quia tūc iu
diciū laici eſſet fomentatū auctoritate Epi,cuius ɔ̃rium ȷ̄.cō-
cludunt oēs.Ego aūt rñdeo,q iſte tex.intelligit' de iudicio lai
corū imperatiuo,ſecus de iudicio ſubiectiuo, quod vūr pba-
re verba lr̄æ ibi,nec pp eorū prohibitionē &c. q.d.ſecus ſi lai
ci nō prohiberent,ſed ſuaderent iuſtitiā fieri. Itē probat',quia
laicus poteſt eſſe aſſeſſor Epi, vt ȷ̄. dicam poſt Abb. Itē licēt
tex.dicat,q prælati non diſponant iudicio laicorum, non tñ
negat quin laici poſſint diſponere iudicio prælatorū, vñ ſen-
ſus erit,q prælati ex delegatione laicorū non iudicant de cau
ſis eccleſiaſticis,ſed quód laici nō iudicēt ex delegatione præ
latorum tex.non prohibet.❡†Ad argm̄ de Vicario Epi,q vr
militare ɔ̃ hanc ſolōnem,rñdeo q alia rōne prohibetur, tum
quia eſt iudex ad vniuerſitatē cauſarum,tum quia in ipſa uni
uerſitate ſunt cauſæ ſpūales,de quib.prohibetur rōne incapa-
35 citatis & honeſtatis iudicare.❡†Secūdò ɔ̃ iſtam opi. vrget re
gula l.parabolani,C.de epi.& cler.quæ vult, q ille,qui nō pōt
eſſe principalis,non pōt eſſe ēt ſubſtitutus. Ad idem l.j.C.de
pr.agen.in reb.lib.12. Solu.illa rła procedit in ſubrogato iure
proprio,ſecus in ſubrogato,qui propriū nihil hēt,vt in delega
to,ita rñdent Baſigna.& Dec.& fuit,de mente Abb.dum rñ-
det ad c.ſignificaſti.Et ita declarat Bal.in rub. ſ.de off.deleg.
col.pen. ❡Secundò rñdent Mod.hic, q diſpō. l.parabolani,
procedit in ſubrogato in vniuerſum ius, ſecus ſi ad vnā cām
prout nos loquimur.& facit,quia prohibitus hr̄e iudicaturam
in propria patria,iuxta l.1.ff.de off.præſi.nō prohibet' eſſe de-
36 legatus.c.ſtatutū,de reſcri.in 6. ❡†Vltimò obſt.qa Papa non
pōt derogare priuilegio fori ɔceſſo clericis,ſm Abb.in c.at ſi
clerici,in prin.col.7.ȷ̄.eod.quia eſt de iure diuino,ſm gl.in c.
ſi Imperator,96.diſt.ſequitur Fel.in c.ſi diligenti, col.5.ȷ̄.ti.j.
ergo minus poterit Eps.Solu.delegando non derogat,qa fun
gitur vice delegantis,c.ſane.ſ.de off.del.❡Ex his patet cōem
poſſe ſuſtineri,quæ limitatur,vt procedat, qñ nō reperiuntur
clerici idonei,ſm Fran.Vercel.per tex.in argm̄ in c.relatum.
ȷ̄.ne cle. uel mon.cōprobant Mod.p alia quatuor ſiſia, vt hic
per eos.Et facit ēt,quia Epiſcopus dēt prius diſtribuere bona
inter pauperes ciuitatis teſtatoris, ſi reperiantur, l.nullus.§.ſi
aūt,& l.ſi quis ad declinandam.C.de epiſ.& cle.Sed aduerte,
quia iſta fallentia non vr vera,quia in defectum clericorū lai-
ci poſſunt iure proprio tractare ſpiritualia,ſm gl. in c.paſtora
lis,ſ.de off.ordi.& quæ dicam. vnde iſta concl̄o in defectum
clericorum non hēret dubium,& hac rōne credo, q Abb.di-
xerit,q cōiter non tenetur,pōt tñ procedere de honeſtate,vt
dicunt Mod.❡Secūdò limita,vt procedat quo ad vnā,vel plu
res cauſas particulariter, ſecus ad uniuerſitatem cauſarū, ſm
Aret.hic per tex.in c.in noua,16.q.vlt.faciunt ſimilia,de qui-
bus ȷ̄.in dubitatione extra gl. Tertiò limita,ut procedat con-
ſentientibus clericis,quorū cauſæ delegantur: aliàs ſecus,ſm
Are.hic.Contrarium tñ uult Abb.ȷ̄.ubi dicam.Quartò intelli
ge, q poſſint delegari cauſæ ciuiles per Epiſcopum, non tñ
poſſit Epiſcopus ſimplr ɔſentire, q laici iudicarent, ſm Ar-
chi.in c.bene quidē,ad fi.90.diſt.Fel.in c.fi.ſ.de off.ord. Iux-
ta præmiſſa dubitatur,an clerici coniugati poſſint eſſe delega
ti epiſcoporum in cauſis ſpūalibus? Illud tangit Abb. inf. ibi reſer-
uo.

37 vol. ¶ Secundò † dubitatur, an laicus in causis spūalibus possit esse delegatus simul cū clerico? vr̄ q̄ sic, per tex. in c. p... tuas, ... de arbi. arguēdo de arbitro ad delegatū. iuxta c. vno delegatū. s̄. de off. dele. Et ita tenēt Imo. & Barb. hic, & Fed. de Sen. cōs. 63. inci. Infrascriptæ qōnes. Cōtrariū tenent oēs alij hic. Pan. in c. ptingit, & in d. c. p tuas. Archi. in c. Mannan. 2. q. 5. Host. in Sū. de off. dele. §. cui possit, ver. quid si delegetur. Gem. in c. 2. de hær. in 6. & in c. 2. §. 1. de iud. in 6. mouent, quia laici sunt incapaces spūaliū ēt data mixtura clericorū, vulgato c. Messana, s. de elec. Et quia solū i casib. a iure expssis laici pūt de spiritualibus se impedire, fm gl. in c. si. 24. q. 3. it. Ad tex. in d. ca. per tua, rūdet ibi Abb. q̄ loquit in arbitro, & in eo casu non valet argū de arbitro ad delegatū, quia subest rō diuersitatis: nā ipsum iudicare est spūale, iō prohibetur: ipsum aūt arbitrari non est quid spūale, iō cum clerico simul pcedunt. Tu aūt psidera quō procedat ista solo, nā aut psideramus ipsum iudicare, & ipsum arbitrari in abstracto. Et certè tunc vtrūque est separatū a spūalitate, & vtrūq; psistit in volūtate laici. Aut in pcreto, & tunc, cū vtrunq; annectit rei spūali, vtrūque deberet dici spūale, c. quāto, j. eo. Sed certū est, q̄ in pcreto nō psideramus ipsum arbitrari, d. c. ptingit, ergo nec ēt ipsum iudicare, imò vr̄, q̄ potius laicus possit esse delegatus cū clerico q̄ arbiter, quia delegatus nō disponit suo iudicio puro, cū repsentet vices delegantis, & tn̄ arbiter suo puro iudicio, & iure pprio iudicat, vt s. demōstraui. Cogita ergo si velis defende-
38 re cōem. † Tertiò dubitat, an laicus de mādato Abb. possit aliquē recipere ad professionē præmissā faciunt q̄ non. Cōtrar. decidit Io. de Lig. in c. ad apostolicā, j. de reg. sequit Fel. i c. si. s̄. de off. dele. pro quib. facit, quia ipsa receptio vr̄ nudū ministeriū facti. Itē facit, q̄a ipsa professio nō n dr̄ sacrm ecclesiæ, sed q̄dam promissio de obediendo, fm Bal. in c. 1. ad fi. de eo, qui arma belli. depo. in vsib. feud. sequit Fel. i c. qñ, col. 4. s̄. de rescr. Et hac rōne psiderata, vr̄ q̄ laicus ēt sine mādato Abbatis possit professionē recipere noie monasterij, q̄a fauore ecclesiæ qlibet pōt pro ea stipulari, fm gl. in cap. quoties cordi. 1. q. 7. quā sic intellexit Bal. in l. illud, col. 1. C. de sacrosē. ecclē. Crēdo tn̄, q̄ laicus non possit bñdicere vestes, quæ traduntur in pfessione, iuxta tex. in c. statuimus, & in cap. ex parte, j. de
39 reg. ¶ Quartò dubitat, † vtrū laicus de mandato Epi possit ponere clericū ad torturā? vr̄ q̄ non, quia eps non pōt delegare laicis cās criales clericorū, fm gl. in c. pter. §. verū, 32. distinct. ¶ Scdò, quia laici verberantes clericos de mādato ēt epi incidunt in censuras, c. vniuersitatis. j. de sen. excō. ergo nō poterūt torquere, cū in tortura insint verbera & cruciatus. ¶ Tertiò, quia pp odiū, quod hñt laici aduersus clericos, c. laicos, 2. q. 7. verisile est, q̄ nimiū seuere torquebant clericos, & pista ita determinant Arch. d. Ant. & Abb. in c. vt famæ, de senten. excō. & Abb. in d. c. vniuersitatis. sentit gl. in c. si clericos, de sent. excō. in 6. Contrariū tenet Bal. hic, quia torquere est nudū ministeriū facti exhibere. Scdò, quia de licētia Epi pōt laicus clericū carcerare, d. c. clericos. Quid tenendū? vr̄ q̄ prima pars sit verior per tex. in d. c. vniuersitatis. Et ista vr̄ *communis*, quā si velis tenere, amplia vt ēt nō valeat statutū Epi p̄riū disponen, fm Cur. pś. 80. inc. Super art. an Abbas mihi tn̄ vr̄, q̄ opinio Bal. sit sustētabilior. pro qua adduco c. sñiam sāguinis, j. ne cler. vel mon. per quē infero, q̄ clerici nō potuerūt torquere clericos, cū ex tortura possit sequi mors, vt experientia docet, ergo hoc tm̄ laicis pcedendum erit. Adduco ēt decis. Gem. in c. fi. ne cler. vel mon. in 6. vbi vult, q̄ eps non dēt cōmittere clerico, vt vice sua iustitiariū deputet, quia clericus deputando iustitiariū esset irregularis. Tenendo tn̄ cōem, limita dupliciter. Primò, nisi clericus esset incorrigibilis, fm gl. & Arch. in sum. 45. Sed in p̄rium facit tex. i c. cū ab hoīe, j. e. ¶ Secūdò lita, nisi in p̄rium esset psuetudo, fm Car. in d. cōsi. 80. & fm Abb. in locis palle. cōis psuetudo vbiq; est p̄ istam cōem sñiam. subijcit tn̄, q̄ malè faciunt plati seruare talē con-
40 suetudinē. ¶ † Quintò dubitat, an Papa possit cās spūales laico delegare? Gl. nr̄a tenet, q̄ sic per tex. in d. §. verum. seqt Abb. allegans tres gl. tex. in d. c. mannā. per quē ampliat, vt ēt possit delegare fœminæ. & dicit gl. in sum. 16. q. 7. q̄ Papa pōt dare authoritatē laicis pferendi bñficia, de quo j. dicā latè. Contrarium vr̄ tenere gl. in c. peruenit, 93. dist. ¶ Pro cōcordia distinguas inter ea, quæ sunt iurisdōnis, & ista poterit delegare laicis, & ea quæ sunt ordinis, vt consecrare, baptizare, & similia, & ista non. ita pcordat Abb. in c. quāto, s̄. de cōsu. Et ratio est, quia nimiū denigraretur vñs status ecclesiæ, si ea quæ sūt ordinis, posset Papa laicis delegare quē statum ecclesiæ nō pōt Papa deturpare, c. si illa. 1. q. 7. ¶ In ea. gl. ibi, propria auctoritate, hēmus notare, q̄ verbum, præsumere, refertur ad eos, qui propria auctoritate faciunt actum prohibitū. Ad idem tex. in c. prudentiam, in fi. in prin. & ibi Bar. s̄. de off. deleg. & tex. in c. Iudæi. i. de test. vbi glos. Abb. & Felv. adducunt oīa, de quib. hic per Mod. dicentes, q̄ propriè verbum, præsumere, denotat actū fieri de facto, & nō de iure. Adde tex. in c. Iudæi. j. de

Iudæ & Abb. in c. cū venissent, col. 5. s̄. de in integ. rest. dicentes q̄ est verbum sonans in malam partem & Fel. in c. nonnulli, §. sunt & alij, col. 13. s̄. de rescr. dicentes q̄ denotat dolum & te-
41 meritatē. ¶ Ex hoc inferunt plura. ¶ Primò † fm Abb. q̄ tex. disponēs, ne quis psumat aliquid facere, dēt itelligi suo noie, nō aūt noie alieno, qd̄ satis pbat ex his, q̄ s̄. diximus de laicis delegatis. Et iō Arc. hic in primo no. dicit, q̄ statutū puniēs psumentē turbare possessionē in sua possess. nō intelligit punire laboratores, q̄ noie alieno turbāt laborādo in possess. alterius. alle. gl. vulgatā in l. in rem, §. tignum, ff. de rei vē. quā ibi Bar. & alij sequunt. idē vult Bal. in l. nō eo minus, col. 1. C. de accu. & in pś. 314. inci. Casus talis est. in j. par. & Bar. in l. nō solum, §. si mandato. ff. de iniur. quā gl. & par hanc illationē declara, vt nō procedat quoties possessor inhibuisset ipsis laboratoribus & ministris, ne laborarent in suo pdio, fm Bar. Alex. & alios in l. de pupillo. §. nunciationē, ff. de nou. ope. nunc. & Ale. in pś. 36. inc. visis his, col. 1. ¶ Secūdò lita, vt non pcedat, quoties laboratores essent pducti ad faciēdū opus illicitū, puta ad adimendos agrorū terminos, fm Ias. i d. §. nunciationē. Et sic no. q̄ illatio Abb. dēt itelligi qñ actus, q̄ fit alieno noie, est de gñe permissorum, secus si esset de gñe phibitorum. ita dicit Sal. in d. l. nō eo minus, in 1. q. ¶ Lita tertiò, vt nō pcedat in laboratorib. & ministris prius scientib. turbatum possidere, tunc ppter sciam non effugiunt dolum & temeritatē, fm Gād. in trac. malef. tit. de pœnis, col. 18. ver. pone q̄ ego. iō si operarij essent vicini pdio vicini pturbati, isto casu tenerent, quia vicinus psumit hre notitiā de possess. uicini, ca. q. tā, j. de psum. l. si filium, ff. de his, q̄ sūt sui, vel alien. & ita determinat Bal. pś. statim allegādo. ¶ Vltimò lita, vt non pcedat, quoties operarij excessissēt fines operis demādati, fm Bal. pś. 436. ic.
42 psupposito statuto cōis Papiæ. in 5. parte. ¶ † Secundò infert, q̄ lex, vel statutum pœnale, loquens per uerbum psumpserit, nō includit pueniente legi, vel statuto per ignorātiā, fm Car. in cle. 1. in 39. q. de priui. dicēs, q̄ dispō illius cle. nō ligat ignorates dispones illius. Et ita pcludit Fel. in rub. j. de psum. infeies q̄ dispō c. epm, de priui. in 6. vr̄ hēre locum in eo, q̄ ignoranter celebrat astantib. excōicatis, vel in loco interdicto. Et idē firmat Felv. in c. 2. col. 3. j. de excep. Quæ omnia bene no.
43 ¶ † In ea. gl. ibi, c. te qdē. Pro expeditione huius partis formo quinq; dubiones. ¶ Primò verum plati teneant delegare cās ciuiles laicis, vr̄ q̄ sic, ne dum vacant plati ciuilibus causis distrahant a diuinis, d. c. te qdē. In p̄rium facit, q̄ delegare ēt facultatis est, c. pastoralis, in princ. s̄. de off. dele. l. a iudice, C. de iud. Itē p̄rium apparet in multis iurib. vbi Epi cognoscunt de causis merè ciuilibus, maximè in c. si duob. s̄. de appel. Sol. aut qrit, an teneant delegare de lege pcisa, & dicēdum est, q̄ nō. ita pcedat j. opi. Aut de lege honestatis, & dicēdum q̄ sic,
44 ita pcedat tex. in d. c. te qdē. ¶ † Secundo dubitat, an plati teneant delegare cās criales laicis. vr̄ q̄ de lege pcisa nō teneātur, quia delegare est facultatis, vt s̄. dixi. In p̄rium vr̄ casus in c. fi. ne cle. vel mon. in 6. sol. Aut cā crialis nō requirit penā sanguinis, & non tenent. Aut venit imponēda pena sanguinis, & tenent, d. c. fi. & c. sñiam sanguinis, e. tit. Et pbat distinctio in c. 1 archiepatu, j. de rap. Sed hic qrit, an ista distinctio pcedat in Papa: vr̄ q̄ nō, q̄a est s̄. ius, c. pposuit, j. de pces. pb. & pōt equare quadrata rotundis, fm Bal. in c. cum venisset, j. eo. & in plu. seu. Cōtrarium vr̄ determinare Bal. in c. 2. col. fi. s̄. de ma. & obe. dicēs, q̄ Papa nō pōt citra irregularitatē imponere penā exequēdo. licēt possit statuēdo. ¶ Successiuè oppono p̄ distinctionē: vr̄ quod nō possint plati delegare cās sanguinis, nā exercitium talis cāe est eis interdictum, ergo qd nō hñt, non poterunt delegare, l. tradō, ff. de acqui. rer. do. & quòd nō hñs exercitium nō possit delegare, est gl. i c. pastoralis, in glo. fi. s̄.
45 de resc. Cogita per te solonē. ¶ † Tertiò dubitat, si platus pcedat i cā sanguinis, an valeat pcessus, vr̄ quod valeat, q̄ i est vere iudex, vt sic dicit Abb. in alijs causis. Secundò, q̄a imponit pena irregularitatis ipsi Epo, ergo nō erit pcessus nullus, per doctrinā Bar. in l. ptor ait, §. j. ff. de no. ope. nun. & Abb. in c. de causis, s̄. de off. dele. Cōtrariū vr̄ tenere Paris de Put. in tracta. synd. fol. 22. quē refert & seqt Fel. in c. si qñ, col. 2. s̄. de rescrip. vbi docēt cautelā, q̄ captus faciat trasferri platū ad finē vt ipsū pdēnet, q̄a sñia erit nulla, & captus relaxādus, vt euenit i persona Host. & Io. 32. put refert Io. de Lig. in d. c. sñiam sanguinis. vbi dicit, q̄ Host. dicit capto, maledictus, qui te docuit. Et p ista parte facit tex. in d. c. fi. in verbo, dēnt, q̄d est pcisū, c. j. vt ecc. bñf. l. sæpe audiui, cū gl. ff. de off. præsi. Sūt q̄ pcor. opi. distinguēdo, aut fert sñia absolutoria, & valebit. aut pdēnatoria, & nō valebit. q̄ distinctio nō vr̄ pbabilis, quia iudiciū non dēt esse in pēdenti. itē nō dēt claudicare, l. litigatores. § pe. ff.
46 de arb. ¶ Quartò dubitat, † an prælati possint esse delegati laicorū? vr̄ q̄ non, per tex. in d. c. te quidē. Secūdò, quia nō dēnt laici hre ptātē imperandi clericis, quā ptātē hērent, si plati essent eorū delegati, cum delegatus possit cōpelli delegationē suscipere, c. pastoralis, s̄. de offic. delega. Item potest prohibe-

ri re susceptã delegationẽ exequatr.l.iudiciũ soluit, ff de iud.
Et p ista,& q̃dã alia s. tis leuia, ita ɔcludit Barb.ĩ rub.ff.de off.
dele. Cõtrariũ tenẽt alij *communiter* p tex.ĩ c.sæpe,23.q.8.vbi p̃-
latus ẽt in criã lib.põt esse delegatus Principis, si delegans iu-
tei urãdo ɔmittat imponere pęnã sãguinis. Scdò tex.i c.in ar
chiepãtu, de rap. Tertiò addo tex.in c.iter dilectos.ibi, ex de-
legatione Regis Ludouici.& ibi no. Abb.& Fel.j.de fi.instr.
Quartò p tex.i auc.si qs,litigantiũ, & ĩ corpore vñ sumit.ibi,
ex impiali iussione, C.de epi.& cle. Quintò p tex.ĩ l.nõ distin
guem⁹,§.sacerdotio, ff.de arb.arguẽdo ã arbitro ad delegatũ.
Sextò, qa edictũ ã off.del.ẽ ɔhibitoriũ, sicut edictũ de re stib.
l.j.ff.de test.& sicut edictũ de spõ.c.cũ apud, de spõ. & edictũ
ɔcu.c.j.de ɔc.in 6. Et per istud ita ɔcludit Spe.ĩ tit.de off.de-
47 le.§.ɔstituit.& Cal.ɔs.6.eo.tit. ¶ †Quid tenẽdũ? Cõcludo, q̃
põt eẽ delegati laicorũ per fundamẽta vltimo loco deducta.
Nõ ob.ɔ̃ria, qa ex declarationib.sequẽtib.apparebit oium soso.
Declara ergo, vt ɔcedat de stricto iuris vinculo, sec⁹ de hone
state, ſm d.Ant.Abb.& alios hic, sic intelligẽtes tex. in d.c.te
qdẽ. Et bñ ɔbatr ĩ l.ɔsulta diualia, C.de test.ibi, maximè cleri
cis, qbus opprobriũ est,&c. Scdò declara, vt ɔcedat quo ad v-
nã, vel duas cãs, secus ad vniuersitatẽ cãrum, ſm Abb.ĩ ca.sed
nec,&c.clerici,j.ne cle.vel mon.argumẽto illorũ iuriũ, dicẽs
ẽt, q̃ clericus nõ p̃t esse officialis, vel locũ tenẽs Principis se-
cularis. Sic videm⁹, q̃ clericus nõ põt esse ɔcurator gñalis a-
licuius laici, d.c.clericis.& tñ põt esse ɔcurator ad vnã causã,
ſm Inn.in c.i.de obli.ad ratioc. Sic videm⁹, q̃ clericus nõ p̃t
esse legatus Principis secularis, c.cũ parati, j.de appel. vbi Do
ctor Petuss. Sic ẽt clericus ɔhibetr negotiari lucri cã, c.i.j.ne
cle.vel mon.& tñ nõ ɔhibetr facere vnũ ɔ̃ctũ. Dec.cõs.115.
col.13. Ex hoc patet rñsio ad ɔ̃riã rõnẽ, quia retraheretr a diui
nis. Nã talis rõ ɔcederet si esset ad vniuersitatẽ causarũ dele-
gatus, secus si ad vnã cãm. Vel alr põt forte dici, q̃ illa non sit
finalis rõ, qa ea attẽta nõ posset eẽ ẽt delegatus Papæ, vel Epi.
Itẽ aduerte circa istã declõnẽ ad duo. Primò ɔ̃ ſm mẽbrũ vr
tex.in d.c.archiepãtu. vbi Eps erat delegatus Regis Siciliæ ad
vniuersitatẽ cãrum ɔ̃ Saracenos. Pro resolõne restringe illud
mẽbrũ, vt nõ ɔcedat, qñ derogat bono publico totius Chri-
stianitatis, ſm intellm Abb.hic. Vel alr ſm alium intellm ibi
restringe, vt nõ ɔcedat quoad vniuersitatẽ cãrum mixti fori.
Scdo ɔ̃ primũ mẽbrũ in vr tex. in d.c.te qdẽ, in verbo, vlla, nã
illa dictio, vlla, ẽt verificatr in vna cã q̃ritcũq; minima, ſm gl.
ĩ cle.j.de fo.cõpet. Sol. Licẽt illud dictũ sit gñale, tñ restringi
dẽt ad limites rõnis, ne ɔuocatus hoium curis verbo Dei va-
care non possit. Rõ.n.declarat & restringit dictã l.cũ pr,§.dul
48 cissimis, de leg.3. ¶ †Hinc.n.suboritr dubiũ, an clericus delega
tus laici ad vnã cãm ea expedita possit aliã assumere: Fel.in c.
cũ I.& A.col.fi.j.de re iu.ɔcludit q̃ sic. Cõtrariũ tenet Dec.
hic, qa in effectu nimiũ in negotijs secularibus se imisceret, ɔ̃
mẽte d.c.te qdẽ. Sed vt s̃.dixi, licet vacet successiuè vni cæ,
tñ non ppea remouebitr a diuinis. subijcit ẽt, q̃ ex cupiditate
lucri videretr assumere talẽ cãm successiuè. Sed istud nihil est,
qa nos disputam⁹ verũ possit eẽ delegatus, nõ aũt q̃rim⁹ utrũ
plurnatr inhibitio. ¶ Vltra ea, q̃ tanguntr in gl. Abb. ɔsequẽdo
49 mãm dubitat de plurib⁹. ¶ †Prima dubiũ, an laicus i causis ec-
clesiasticis possit esse ɔcurator clerici & sindicus ecclesiæ? vr
q̃ nõ, p istũ tex. In ɔ̃triũ est cas⁹ i c.unico.s̃.de sindi.& i c.j.de
proc.in 6. Ad istũ tex.rñdet Abb.hic,& glo.in d.c.i.q̃ dẽt in-
telligi proprio noie, secus noie ecclesiæ. Adducit sile c.q̃ gña
liter, de proc.in 6. ¶ Circa istã solu.aduerte, qa nõ ur uera, qa
tex.nr prohibet, q̃ p̃lati non disponãt iudicio laicorũ: uerũ si
agerent, uel defenderẽt, disponerẽt iudicio laicorũ, utẽdo eo-
rũ ministerio. Nã procurator ipse est, qui libellat, excipit, arti
culat,& rñdet. Itẽ ipse est dñs litis post litẽ ɔ̃ut. l.post litem,
ff.de proc. Scdo aduerte, q̃ sile retorquetr, nã filiusf. nõ põt eẽ
in iudicio suo noie, qa est prohibit⁹ fauore pr̃is, uerũ laic⁹ est
prohibitus fauore ecclesiæ, ne disponat de negocijs ecclesia-
rũ, ergo noie ecclesiæ intelligetr prohibitus esse ĩ iudicio. Ter
tiò aduerte, qa in c.unico, nõ ɔstat q̃ Faustus esset laic⁹, ergo
ne ɔ̃rietr huic tex. ego intelligã q̃ esset laicus, Nec ob.rõ illi⁹
tex.in fi.ibi, qa dicet,&c. qa illa rõ militat tñ i monachis ſm
Card.ibi. Alias clerici nõ possẽt esse i iudicio noie ecclesiæ ɔ̃
oia iura mũdi. Vñ alr rñdeo, q̃ ille tex. dẽt itelligi de iudicio
imperatiuo, ut s̃.dixi. uel alr dẽt intelligi de iudicio laicorũ
in iudicãdo, p qd iudiciũ bñ disponitr, secus in iudicio in liti-
gãdo, qa magis accedat ad nudũ facti ministeriũ, quã alr. Am
plia ergo, ut ẽt possit esse sindicus & procurator ad cãs spãles,
d.c.i. Itẽ amplia, ut possit esse gñalis sindic⁹ & procurator ad
oẽs cãs, d.c.unico.ibi, cui ɔstituo oia negocia, q̃ no. qa Abb.
intra post Arch.in c.innoua.16.q.2.ɔcludit oppositũ. ¶ Scdò
dubitatr an laicus possit eẽ procurator ad negocia spũalia ex-
iudicialia, ur q̃ sic, sicut ad iudicialia, cũ non detur probabilis
rõ diuersitatis. Scdò, quia laicus põt eẽ procurator ad recipien
dũ professionẽ, ut s̃.dixi. Tertio, quia laicus põt esse procura-
tor ad resignandũ bñficia, ſm Rot.de proc.dec.104.in nouis,

ordine successiuo. Quartò, qa laicus põt esse ɔcurator ad per-
mutandũ beneficiũ, ſm Rot.dec.413.in nouis. Quintò, q̃ lai
cus põt esse ɔcurator ad acceptãdũ bñficiũ seu collationem,
ſm Pan.& alios in c.accedẽs, j.de pbẽ.& Card. eo.tit. col.j.&
Mod.hic,& Fel.in c.ap̃sicæ.col.4.j.de exce.& Perus.in c.si ti-
50 bi absenti, in 4.col.de pbẽ.in 6. ¶ In † ɔ̃triũ facit, qd dicit Pan.
j.post Io.And.in reg.cui cui, de reg iu.vbi decidit, q̃ laicus nõ
põt ɔstitui ɔcurator ad eligẽdũ p̃latũ sequuntr Bal. & Mod.
hic.& Gem.in c.i.de ɔcu.in 6. Scdo facit pro ista parte decis.
Pan.in c.cãm, in j.q. s̃.de elec.vbi ɔcludit, q̃ capitulũ nõ p̃t cõ-
promittere in laicũ, vt eligat p̃latũ noie capli? Quid tenẽdũ?
p ɔcordia distinguas, aut laic⁹ hẽt exhibere nudũ ministeriũ,
nec hẽt reducere ius spũale ad aliqd esse, & poterit tũc esse ɔ
curator, ita ɔcedũt adducta primo loco. Et rõ e.t, qa tũc spũa-
lia trãseunt p manus laici tanq̃ aqua p canale lapideũ.c.si fue
rit, i.q.i. Aut laicus hẽt exigere suũ iudicium,& reducere ius
spũale ad esse,& tũc non poterit esse ɔcurator, qa disponeret
suo iudicio. ita ɔcedũt allegata vltimo loco: electio.n.proce-
dit ex proprio iudicio laici, licẽt hẽat mandatũ ad eligẽdũ, c.
51 si cõpromissari⁹, de elec.in 6. ¶ †Et ex hoc infertr. Primò, q̃ si
laicus hẽet mandatũ ad eligẽdũ certã personã simplr, vel ad
ɔferendũ certũ bñficiũ noiatæ psonæ purè,& simplr, tũc mã
datũ valeret ſm Bãlig.& Dec.hic, & an eos ita tenet Fel v. li-
cẽt nõ bñ se firmet, in c.ap̃licæ, col.4.j.de excep. ¶ †Scdò in-
fertr, q̃ laicus poterit esse merus executor bullarũ ap̃licarum,
qd voluit Fel.in c.si.col.pe.j.de p̃sump. ¶ Tertiò infertr, qd va
lebit mandatũ factũ laico ad p̃ñtandũ, qa laicus est capax talis
iuris p̃ñtandi, ſm Ge.in c.i.§.cæteri, ver.ex his, de cle.cõiu.in
6.& istud sequuntr Mod.hic. ¶ Vltimo nouiter infero. q̃ laici
ɔuersi poterũt esse ɔcuratores ad eligendũ, quia sũt capaces
iuris spũalis,& qa p̃nt p̃scribere ius eligendi & coferendi, ſm
gl.in c.ex eo,§.in ecclesijs.& ibi Gem.de ele.li.6.Pan. & Fel.ĩ
c.cãm, de p̃scr.& Pan.in dispu.sua, inci. Augerio,& Ro.singu.
156.& do.Io.Sylua.optim⁹ Doc.Citramõ. itrac de bñf.q.19.
52 2.partis. ¶ Tertiò †dubitatr, an laicus possit esse gñalis admini-
strator bonorũ ecclesiæ, puta œconomus? Istã dubitationẽ la-
tissime disputãt Mod.post Abb.vr, q̃ sic ex plurib. Primò, qa
põt esse gñalis ɔductor ẽt decimarũ.c.q̃relam.j.ne p̃rel.vices
suas.c.vestra. de loc. Scdò, qa vr honestius, q̃ clerici mittant
laicos ad solicitandũ & ɔcurandũ eorũ negotia, quã q̃ ipsi va
dant vel alios clericos inuitãt, attẽto maximè q̃ clerici debẽt
vacare vitæ ɔ̃tẽplatiuæ, c.i.de cele.mis. Tertiò vr casus in c. ĩ
singulis.ibi, defensores ecclesiæ, qui ẽt ex laicis fiunt. 77.dist.
¶ Quartò, qa põt esse gñalis ɔcurator ad cãs ẽt spũales, vt s̃.di
xi, ergo ẽt ad negocia. In ɔ̃riũ vr tex.in c.iudicatũ, 89.distinc.
p que ɔ̃riũ tenet Dec.hic post antiquos sic eũ stringẽs, ibi Pa
pa pp suspicionẽ, ne laici deprędẽtur bona ecclesiæ. prohibet
vt cura bonorũ demandetr laicis. Attẽta hac rõne no obstant
arg.j.adducta, maximè q̃ laicus possit esse ɔductor, qa ĩ cõdu
ctore cessat hmõi suspicio, cũ soluat pẽsionẽ æquiualentẽ fru-
ctibus, ſm Bar.in l.corẽ terro.§.q maximos, s̃.de publ. Sed ad-
uerte, qa licẽt hoc sit coloratũ, no tñ obstat. In primis cõside-
ra, q̃ ille tex.loqtr p modũ ɔcilij, dũ inquit cauẽdũ esse decæ-
tero, ne laicis uiris sub rña Epi nõ degẽtib. cura cõmittatr, pon
dera uerbũ, cauẽdũ, qd sonat in ɔcilio. põdera insup illa ver-
ba, sub rña, a ɔ̃rio. ergo laicis, q̃ sũt sub rña, i. sub iurisdõne Epi
poterit cura bonorũ cõmitti. Scdò cõsidera, q̃ rñsio Dec.non
vr vera, nã ea attenta sequeretr q̃ laici nõ p̃nt esse coloni par-
tiarij, qa p̃nt fructus deprędari, cuius ɔ̃riũ vult gl. & approbat
ɔsuetudo, in c.pp sterilitatẽ, j.de loc. Scdò in ɔ̃riũ vr casus in
c.in noua.16.q.7.ibi, Calced. p̃rum decreta ex ɔprio clero œ-
conomũ,&c. Tertiò tex.i c.qñ.ea.cã,& q. Quarto ad idẽ text.
in c.nullus, ea.cã,& q. Quintò tex.in c.2.de æt.& qual. Sextò,
qa rõne gñalis administrationis laicus hẽet quãdã p̃eminen
tiã sup clericos, qd nõ licet, c.ecclesia S.Mariæ, de ɔstitut. Et
hanc partẽ tenẽt Inn.Host.Io.And.d.Ant.Ale.& Imo.hic, gl.
in c.cũ simus, 9.q.3. Spe.tit.de œconomo.§.i. ver.itẽ q̃ est lai-
cus. Gratia.in sum.89.dist.in fi.ibi, neque secularibus uiris res
ecclesiasticas gubernandas cõmittat. Quid tenendũ? Pan.hic
post Cald.ɔcor.opi.distinguẽdo, vt hic patebit. Cõtra quam,
ɔcordiã insurgit Are.hic dicens, q̃ ẽt in tpalib. in laicus non
p̃t esse gñalis administrator, per plura. Primò põderat secũdam
rõnẽ assignatã in d.c.in noua. videlicet rõnẽ disparis ɔfessio-
nis, q̃ militat ẽt in tpalibus, dato q̃ cesset rõ p̃eminẽtiæ. Rñ-
det Dec.defendẽdo Abb.q̃ rõ disparis ɔfessionis nõ est prin
cipalis, sed potius rõ primæ rõnis: alr ſm eũ sequeretr q̃ laicus
ẽt nõ posset esse procurator, nec sindicus, ɔ̃ text.in alleg.c.i.
Vere ista rñsio vr sustentabilis. esset.n.ineptum dicere laicos
non hẽe p̃eminentiam in clericos, quia sunt disparis ɔfessio-
nis, nam ea.rõne clerici nõ hẽnt p̃eminẽtiam i laicos. ɔ̃ tex.
in c.nouit, j.eo. Vñ alr rñdeo, q̃ illa rõ intelligitr, qñ hoies di-
uersæ professionis sociantr ad idẽ,& in eod.officio, qd satis ɔ-
bat verbũ, socientur,& figura, de qua ibi. Non arabis cum bo
ue,& asino, & probatur in cle.i.de elect. Verũ quando laicus
admini-

administrat noīe plati, nō dñs' socij in eodē officio. eleric^9.n. mādat, & laic^9 exequitur. & q sint diuersa officia firmat Bal. hic considerādo terminū a quo, & terminum ad quē. ¶ Scdo Arc. pōderat tex. in d.c. in noua. in fi. sed huic rñde, ut p Dec. hic. ¶ Tertiò pōdera tex. i d.c. iudicatū cui patet soso ex supra dictis. Quartò pōdera tex. in c. cū te, nā si posset administrare tpalia, non mādaret ibi Papa laicū ex toto remouendū, sicut diximus. s. de laico arbitro. In secūda dubitatione primi notabilis tñdet Dec. q intētio superioris cōstituētis ibi economū, fuit q per vnū solum res ecclesiasticę gubernarent, & sic vult dicere q ibi sumus in diuiduis rōne volūtatis, unde irritē aūt sic pbat: quia segnius expediūt cōmissa negotia plures. l. si plures. §. oporteat. ff. de adm. tu. Aduerte subtilis, ista rō, quia segnius &c. cōcludit oppositū eius, qđ Dec. cōcludit, nā ea attēta, semper tpalia, & spūalia nunq possent tanq indiuidua, & inseparabilia a spiritualib. cōmitti laico ꝯ suā intētionē. Itē rō non cōcludit, q a pcedit qñ vnū, vel plura negotia sūt cōmissa plurib. secus si vnū vni, & alterū alteri. & ita vides inquanto turbine verset pñs art. Ego igitur p eōcordia puto sic distinguēdū. Aut quęrit, an laici possint esse generales administratores bonorū ecclesiæ, ita q suo iudicio hēant disponere, & isto casu nō possit, & ita pcedit opi. cōis. Aut qrit, an possint esse gñales administratores tanq nudus minister, puta tanq Castald^9, ita q hēat disponere de bonis tpalib. sm volūt. plati & isto casu pcedat opi. Pan. q ita seipsū declarat in c. vnico. s. de synd. Intellige dūmodo cura non demandet alicui consanguineo, seu affini ipsius plati. Nā prælatus committēs curam tpaliū suis cognatis, est excōicatus per annū, & amouēd^9 a cura, c. decēter, 89 dis Et rō est, q a lex suspicat q platus patiatur propinquū spoliare ecclam, vt inde ditet, c. Eps. 10. q. 2. Nec est uerisile, q platus vera exigat rōnē administrationis a suo ppinquo, auc. qbuscūq; modis. C. de sac. san. eccl. Istud tñ tpa, nisi cognatus plati esset ui bonæ famę, & ap pbatæ uitę, sicut diximus, q cōsanguineus pōt esse iudex in ca cōsanguinei rōne bonæ famæ, q tollit suspicionē, sm d. Ant. Pan. & Mod. in c. postremò, de app. sicut pōt esse testis, sm d. Ant. in c. cū oporteat. j. de acc. cū cōcor. & sibi^9, de qb. p Fel. i cām q. s. de offi. dele. & Barb. i c. insinuāte, c. tit. & d. l. si l. admonēdi. col. 66. ff. de iureiu.

53 ¶ † Quartò dubitat, an laicus possit esse fabricerius in ecclesijs. d. Ant. determinat, q non, quia laicus hēt disponere tanq fabricerius de redditib. ecclæ ad libitū suo iudicio, qđ nō licēt, vt hic. Contrariū tenet Pan. plurib. rōnib. Prima, q a cura tpaliū pōt laico cōmitti, ergo ēt cura fabricę. Istud parū facit, q a cura tpaliū nō pōt laico cōmitti arbitrio suo, ut s. dixi. Secūda rō, q a laici ad opus fabricæ sūt magis experti, sed rō ista nō cōcludit per necesse. Tertia, ne clerici intēti fabricę a diuinis arceant, sed ista nō sufficiēs, q a ea attēta indistincte clerici tenerent demādare laicis curā bonorū tpaliū, cui^9 ꝯriū. s. fuit cōclusū: tñ cū ista opi. Abb. cōcurrit & cōis opi. & cōsuetudo, p qua cōsuluit Cal. cōs. j. tit. de cōsue. & consi. 18. tit. de pben. & Dec. cōs. 129. col. 4. Quid tenendū? si rectè inspexeris verba Pan. cōcordabis opi. & dices, q opi. Abb. pcedit trib. cōcurrētib. Primò, q Fabricerius nullā hēat preeminentiā super clericos, aliàs si esset offīm in ecclesia, prout Senis, & Gebennis, procederet ꝯria opi. Scdò, q nō hēat distribuere redditus ecclesiæ, nisi in fabricā. Tertio, q sit redditurus rōnē prælato ipsi^9

54 ecclesię, als vt dixi, pcederet ꝯria opi. ¶ † Quintò dubitat, an laicus possit cōstitui procurator ad vēdēdū vnā rē ecclesię, vr q sic, q a pōt esse pcurator ad resignādū, ergo & ad vēdendū. Scdò, q a alienare rē ecclæ, seruatis seruādis non reperit laicis interdictū, ergo censeri dēt permissum, tanq istud edictū sit prohibitoriū, sicut edictū de pcuratorib. c. j. de proc. l. 6. Sed aduerte, q a nō vr q illud edictū sit prohibitoriū, ut Ab. dicit, imò vr permissoriū, per istum tex. & est gl. in ca. si. 24. q. j. Defendendo fundamētū Abb. dicas q edictū alieno noie est phibitoriū, d.c. j. sed pprio noie est permissoriū. ita loquitur iste tex. & gl. in d.c. si. addit Abb. duo alia fundamēta persuasiua tñ, ut hic per eū. Contrariū tenet But. hic, q a laicus nō pōt esse pcurator ad eligendū, ut s. dixi, ergo nec ad vendendum, quia disponeret suo iudicio, sequit Barb. per tex. in d.c. iudicatum, §. propinquis, qui nihil facit, vt dicūt Mod. quid tenēdū? Cōcordari pñt opiniones distinguēdo sic, aut cōstituit laicus procurator ad uendendum certā rē determinato pretio, & pcedat cōis opi. quia tūc uendit, tanq nudus minister. Aut constituitur procurator ad uendendū unā rē ecclesię in genere, uel in specie, nō specificato pretio, & procedat opin. Butr. & Barb. quia tunc disponeret suo iudicio. istam cōcordiā faciūt Batign. & Dec. quā confirmant per decis. Bar. in l. in usuca. §. j. diuer. & tēp. præscr. Et ultra allegata per eos uideas Pan. in c. fi. §. fi. s. de offi. del. qui reprobat ipsam dec. Bart. No. ista diligenter ad procuratores laicos gñaliter cōstitutos a platis ēt ad inuestiendū & alienandū, q a non pñt uirtute huius mandati, nec inuestire in perpetuum, nec locare ad longū tps, q a talis emphyteusis & locatio dicitur alienatio. l. si. C. de reb. eccl. nō alien. c. nulli. j. de reb. eccl. nō alie. & uide Bal. cōs. 128. ¶ Sexto

55 to dubitat, † an laicus possit esse collector oblationū spūalium vr q non, q a spūalium laici sunt incapaces. c. cām de præsc. & ita tenet Arch. i d. ca. in noua. d. Ant. hic, & ista ē *cōis* sm Are. pro qua facit tex. in c. hanc consuet. & c. sanctorū. 10. q. j. itē facit, quia oblationes uendi nō pñt, sm gl. in c. altare. j. q. 4. p illū tex. qui vult, q sit simonia, sequit Dec. hic post Ro. in singul. alleg. per eum. Contrariam opi. tenet Pau. hic, quē sequūtur Aret. & Dec. hic, &, Dec. cons. 148. i 2. dubio. vbi dicit, q i istis fraternitatib. & oratorijs stāte maxime cōsuetudine, pñt laici recipere oblationes, dūmodo eas conuertant in piā causam. sequitur Ro. cons. 266. quē ēt alle. Dec. Quid tenendum? Cōcludas, aut qritur, an laicus possit esse collector oblationū iure proprio, ita q hēat ius aliqđ, uel iurisdōnē in iure colligendi ipsas oblationes, & dicendū q non. ita pcedat opi. d. Ant. & sequa. & ita loquunt iura prius alle. ita ēt procedit gl. in d.c. altare. Aut queritur, an possit colligere oblationes noīe ecclę uel plati, prębēdo nudū ministeriū, & est dicēdū q sic, ita pcedat opi. Pan. & suorū sequa. Et cōprobo sic, q a fructus oblationū pñt vendi ēt laicis, sm d. Ant. in c. j. j. de uita & hone. cle. & Barb. in c. ecclesia S. Marię, col. 13. de cōst. ubi dicūt, quòd laici emptores poterūt eas colligere, dūmodo nō recipiant eas sup altare, & sequitur Arch. i d.c. sanctorū, & reperi Maria. in tract. oblationum, libello 19. dicentem uerū esse, nisi res oblata asset sacra: subijciēs q si esset prophana, puta panes, quod platus, uel laicus poterit dare canibus, nisi essent panes sacrati, ut erāt panes ppositionis, de quib. fit mētio Exo. c. 19. transumptiue in d.c. hanc cons. sed nō est uerum in platis, qui prohibent tenere canes. c. j. j. de cleri. vena. Ista faciūt ad qōnē, an oblationes factæ imagini existēti sup muro alicui^9 laici applicari debeāt ipsi laico dño muri: & p prædicta dicendū q nō, q a oblationes nō pñt esse in dño laicorū per tex. i d.c. hāc cons. & pro hoc est tex. quē pōderat ibi Alex. in apo. in l. lege Iulia. §. j. ad leg. Iul. pecu. & tex. i §. æconomus, in Auth. de sanctis Ep. sc. de quo uideas p Pan. & scrib. in c. pastoralis. j. de his quæ fiunt a prę la. Ang. in disput. sua inci. In refulgēti palatio. &

56 Maluetius in trac. oblationū. in ; & 4. dub. ¶ † Septimò dubitatur, an laici possint esse Vicarij Ep. ? *communiter* cōcluditur, q nō & apud me nō hēt dubium, & ita determinat Io. Ber. in tractā. de epis. in 7. par. 4. lib. q. 17. Istā opi. restringit Ab. ut nō pcedat, quātū ad iurisdōnem tpalem, q habet Eps in aliquo loco, in quo poterit deputare la cū in tpalib. Vicariū, per tex. in c. fi. ne cle. uel mon. lib. 6. sequūtur alij, excepto Barb. mihi ēt nō placet ista restrictio Abb. quia laic^9 non pōt esse delegatus ad vniuersitatem cāum tpalium, vt s. cōclusi. post Are. ergo minus poterit esse ordinarius, ut est Vicarius. c. sua. cū cōcordantia. s. de of. Vicar. nō obst. tex. in d. §. fin. quia loquitur quo ad casus criminales tñ, sm Barb. & bñ, cui nō rafragat rōtio. Dec. dicētis, q illatio ibi fit gñalit ad oēs cās tpales. Nā ista ratio cōuincit de falsitate pp relatiuū, eas, qđ est restrictiuū, l. j. C. de sum. Tri. cū sim. Secūdo declarat Barb ut nō procedat i laico magnæ sanctimoniæ, sed istā reprehēdūt Mod. & bñ, iō uideas eos. Ego nouiter limitarē, nisi laic^9 cōstitutus Vicarius Epi cōfirmaretur a Papa i forma solēm, quia Papa pōt causas

57 spūales ēt delegare laicis, §. verū. 22. dis. & s. lati^9 dixi. ¶ † Octauò dubitat, an laic^9 possit ēē assessor iudicis ecclesiastici: vr q non per istū tex. in ver. tractare, & in ver. iudicio laicorum. & ita tenet And. Sic. hic. ꝯriū concludit oēs alij hic, q a offiīum assessoris, est solū cōsulere, sm gl. in l. j. ff. de off. assess. Spec. eo. tit. §. offīn. Hinc est, q assessores dñr cōsiliarij. l. cōsiliarios. C. de assess. vñ prohibitus consulere, non poterit esse assessor, sm Bar. i l. memini. C de adu. diuer. iudi. & Paris in trac. de synd. in §. assessor. col. 3. nō prohibentur aūt clerici hēre consiliū a laicis, sm Inn. & alios hic, ergo non prohibent eligere eos in assessores, & facit tex. in c. si habes. 24. q. 3. & in ca. si. 38. dist. & istā opi. tenet And. Sicul. sibi cōtrarius, in c. sup qōnū. §. intētionis. col. fi. s. de of. del. quam cōclusionem puto ueram, nisi laicus allegaretur suspectus, tunc iudex ecclesiasticus nō dēt suspectum assessorem deputare, imò deputatum dēret remouere. c. statutum. §. assessorem. de resc. in 6. Et hoc modo tollitur principale fundamentum Barb. Sed hic insurgit dubitatio, an ista sola cā, quia laicus sit sufficiens causa recusationis: vr q sic per ea, quæ dixi in primo not. Dec. sentit, q si causa sit inter duos clericos, q nō sit legitima cā, eo q par affectio tollat suspicionē. l. non solum. ff. de ri. nup. Alias, si uersatur inter clericum, & laicū, vult q sit sufficiens causa. Ego credo ꝯriū per

58 tex. in c. si clericus laicum. j. de fo. compe. ¶ † Secūdo occurrit dubitari, an iudex ecclesiasticus possit eligere in assessorē Legū Doctorē iuris ciuilis tñ Gem. i c. statutū, in fi. prin. de rescr. dicit q nō, si sit purus Legista, sequitur Dec. hic. Adde, q si cā sit utilis, & diuinalis, ēt Doctor utriusque iuris, si sit grossus & insufficiens, non deberet eligi in assessorem, sm Bal. in l. fi. q. 16. C. de hær. mist. Fel. in c. ex literis, col. 4. s. de cost. Et econuerso, si sit doctus, licet nō Doctor, poterit esse assessor, sm Paris.

in

59 i tract.synd.§.assessor,uer.sed cũ potestas.col.2. ¶ †Tertio du-
bitatur an ecclesiasticus possit esse assessor laici? vr̃ q̃ sic p re-
gulam.Contrariũ est verius, ſm Spe.in tit.de off.asses.§.dẽt.
sequuntur Mod.& d.Ias.in rub.ff.de offic.asses.faciunt q̃ dixi
mus de clerico delegato & procuratore laicorum. Considera
tñ,quia dare consilium ignorantibus est opus meritorium,q̃
60 maximè prælatis conuenit.c.j.39.dist.cum si. ¶ †Nonò dubi-
tatur,an laicus possit esse Notarius in causis ecclesiasticis,ma
ximè spiritualib.Hos.Ab.antiquus,& Egidius,volũt q̃ i spiri-
tualib.nõ possit,quia nõ debet in spiritualib.interuenire,c.qa
p p,de elec.Contrarium tenent Compostella.Papiensis,& a-
lij cõiter.in d.c.qa pp.Bal.Fel.Barb.& Mod.Car.But.& Pan.
in c.sicut.j.ne cler.vel mon.Pan.& Fel in ca.cum dilectũ,col.
pen.& fi.j.de fi.instr.Bal.& Fel.in c.pastoralis,eod.tit. & ista
est cõis.Pro ista cõi adducit̃ sim̃e de procuratore.c.j de pcur.li.
6.Sed aduerte,qa procurator agit noĩe alieno, Notari⁹ ue
rò ex proprio officio.Item procurator non potest ita faciliter
transgredi mandatũ suo arbitrio, sicut põt Notarius alterare
instrumentum. ¶ Secundò arguitur de teste ad Notarium,nã
laicus põt esse testis ꝯ clericũ.c.ex parte ubi Abb. ĩ 4.no.j.de
testa.Ergo etiam poterit esse Tabellio,cum sit ẽt ipse testis.l.
Dominus.ff.de test.Sed ẽt aduertans,quia laici non admittũ
tur in testimonium simpliciter ꝯ clericum . Primò non reci-
piuntur in causa criminali.c.de cætero.j.de testi:Secũdo non
admittũtur,nisi oĩ ex c.maiores c.licèt uniuersis , & ibi Abb.
j.de rest.Et uideretur,q̃ istud simile nõ comprobet illam sẽ
tentiam cõem in criminalibus,& nisi Notarius sit omni exce
ptione maior. Dec.sustinẽdo cõem gñaliter r̃ndet,q̃ argumẽ
tũ de teste ad Notarium, ualet affirmatiuè,nõ autẽ negatiuè,
ideo obiectio non valet. probat per tex.in l.si pater.ff.de lal.
& quod ibi Bar.dicit iuncta l.parentes. C.de testib. ista r̃nsio
non est tuta,quia rõ,quare negatiuè non ualet, cõsistit in vo-
luntate partiũ,quæ elegerũt Notarium,nõ testẽ,quę rõ cessat
in casu nostro,in quo clerici nõ p̃nt prorogare iurisdõnẽ laici
ẽt voluntariam,ſm eundemmet Dec.hic arguentem Bal.in
l.generaliter.C.de epis.& c er.sed Notarius hẽt iurisdõnẽ vo
luntariam,ſm Bar.in l.j.ff.de iud.cũ solitis concor. ergo &c.
Et retento hoc fundamẽto,q̃ Notarius habeat iurisdictionẽ,
non vr̃ q̃ possit esse Notarius i causis clericorum,quia sic hẽ-
ret præeminentiam in clericis.Insuper non vr̃ bonũ argm̃ de
teste ad Notarium,quia sic arguitur de minori ad maius.nam
Notarius maiorem hẽt auctoritatẽ , q̃ duo testes.c.qm̃ ꝯ, de
proba. ¶ Tertiò pro cõi arguitur sic,offm̃ Tabellionat⁹ dene-
gatur clericis,d.c.sicut:ergo cõceditur laicis,c.nonne.j. de p̃-
sump.Sol.intelligo,q̃ denegetur clericis inter laicos,secus in
ter clericos q̃tũ ad ecclesiastica negotia, ſm gl.& alios in d.c.
sicut:q.cquid sit,de cõsuetudine seruat̃ cois opi.quę absq; du-
bio procedit,ubi nõ reperiunt̃ clerici Notarij,arg.eorũ,q̃ scri
61 bit Fel.in d.c.qm̃ ꝯ,col.20.i fi. ¶ † Retenta cõi,suboritur dubi
tatio,an requirat̃,q̃ laicus fuerit creat⁹ Notari⁹ a Papa, an verò
procedat ẽt in Notario imperiali:vr̃ q̃ sit necesse, q̃ sit Nota
ri⁹ Papalis,arg.c.p uenerabilẽ,j.qui fil.sint leg.& eorũ,q̃ s̃.di
xi.Et ita tenet Host.& Io.And.i d.c.sicut.Cõtrariũ tenet Pan.
& cõmuniter alij ibi,qa cõficere instrm̃ta est iurisdõnis volũtariæ,
q̃ põt exerceri in nõ subditos,uolẽtes põderare istã rõnẽ pro
Bal.ꝯ Dec.qua attẽta corrueret cons.Dec.cõs.150. de quo s̃.
istã ẽt opi.tenet Io.And.io c.Romana , de fo.cõp.lib.6.Quid
autẽ in cã hæresis,an requirat̃ q̃ Notarius sit clericus? videas
62 text.in c.vt offm̃,§.uerũ,de hære.in 6.†Decimò dubitatur,an
laicus possit prędicare?vr̃ q̃ sic,qa verbũ Dñi non dẽt esse al
ligatum,2.ad Timot.Et quia in hoc gaudeo & gaudebo , siue
Christus,p ueritatẽ, siue p occasionẽ annũcietur.1. ad Philp.
Et qa nõ refert,qs prædicet,sed qualia,c.ſm,19. dis. Itẽ uide-
batur casus.in c.mulier.23.dis.Vbi laici prohibentur solũ pñ-
tib.clericis,ergo eis absentib.vr̃ concessum.Cõtrariũ cõiter te
netur p tex.in c.adijcimus.11.q.1.Secundò p text.in c.cũ ex
iniuncto,j.de hær.Tertiò p tex.clariorẽ in c.sicut i uno.e.tit.
Quartò,qa offm̃ prędicãdi hẽt annexã curã aiarum,ſm gl.in
cle.j.de reg.& in cle.dudũ,de sepul.& i c.i sancta.92.dis.& est
tex.in c.inter cetera,s̃.de offi.ord.& in c.j.de cẽli.lib.6.ubi dr̃
63 qđ prędicare ,ppriè est offm̃ Ep̃i.Imò†prędicãs sine licẽtia su
perioris,est excõicatus,c.excõicamus.§.qa verò, j.de hære.&
dicit gl.in d.c.adijcimus,q̃ offm̃ p̃dicãdi ꝯpetit rõne p̃latio-
nis,nõ rõne ordinis,sequitur Fel.in c.eã te.col.3.s̃.de rescr.&
ista opi.est verior. ¶ Ad ꝯria r̃ndet̃ , ut p gl.& Imo.in d.cle.j.
de reg. Intellige de predicatione in publico,sed priuatim lai-
cus põt docere ẽt Episcopos,c.si habes.2 3.q.3. ¶ Secundò in-
tellige auctoritate propria,sed de licentia Papę,vel Ep̃i,bñ po
tent prædicare,ſm glo.in d.c.adijcimus & in c.bñ quidẽ.96.
dist.Et istud uoluit oẽs hic expressè.vr̃ tñ mihi, qđ Ep̃s non
possit delegare offm̃ prędicãdi laicis,quia est actus sp̃ualis ex
eo,quòd habet curam annexã, ſm Card.in d.c.licut:ergo nõ
potent delegare,p ea,q̃ dixi s̃.in glo.in verbo, prę sumam.&
facit tex.i c.fi.§.fi.s̃.de offic.dele.vbi expressè dr̃,q̃ offm̃ p̃di
cãdi nõ ẽ denegabile Cogita tñ.Sed hic dubita,an mulier pos
sit p̃dicare de licentia Ep̃i.glo.in d.c.adijciamus,tenet q̃ sic.
Contrariũ tenent Pan.& cõiter alij p tex.in d.c.mulier.33.dist.
& in d.c.inter cætera,i uer.viris idoneis,& per rõnem,de qua
hic p Abb.& licèt sup istis fundamẽtis possem insistere , tñ per-
transeo,quia hęc res est modicę vtilitatis.vnũ nõ omitto, dũ
dñt Mod.q̃ ista conclusio procedit inter viros,p tex.in d.c.mu
lier.vbi Gem.hoc no.expressè. istud vr̃ periculosũ,q.a rõ Ab.
est hic,q̃ detraheret̃ honori Christianitatis,& qa faciliter pp
imbecillitatẽ sexus possit errare,cõcludit ẽt q̃ nõ possit inter
mulieres.Et ,p ista sñia ꝯ Mod. facit tex.in c.noua.j.de pę.&
rẽ.vbi dr̃,q̃ ẽt Abbatissa nõ põt inter moniales publicè p̃dica
re,qa absonũ est,pariter & absurdũ.Et ita tenendo ad tex.i d.
c.mulier,põt r̃nderi q̃ nõ ,pbat,nisi a ꝯrio,q̃ argm̃ a ꝯrio ces-
sat,qñ resultat absurditas, ſm gl.in l.conuenticula.C. de epis.
& cler. ¶ Sed hic õritur,quia pęna puniant̃ p̃dicãtes sine licen
tia superioris:credo puniẽdos pęna arbitraria p Ep̃m loci,i quo
prædicant,imponenda,cle.fi.de pen.& remis. & insup oĩa lu
cra acquisita occasione prędicationis ab eis sunt auferẽda & ec
clesię applicãda,ſm gl.i d.c.adijcimus. ¶ † Vndecimò dubita
64 tur,an clericus cõiugatus possit esse delegatus Ep̃i in cã saltẽ
criminali ꝯ clericum?vr̃ quòd sic,quia nõ est merè laicus,sed
clericus.Secundo,quia clericus coniugatus ex dispensatione
Ep̃i põt hẽre simplex bñficiũ,ſm Abb.antiquum in c.Ioãnes,
j.de cler.cõiu.ergo ẽt poterit habere delegationẽ cãrũ, q̃ est
minus.Cõtrariũ tenẽt Pan.& cõiter alij,quia cleric⁹ cõiugatus
reputat̃ purus laic⁹,nec gaudet priuilegio clericali,nisi i duo
bus,de quib.i c.vnico,de cle.cõiu.in 6.Nec ob.dictũ Abb.an-
tiqui,qa nõ est uerum,ſm Pan.i d.c.Io.vel dato q̃ possec ep̃s
dispensare cũ clerico ꝯiugato quo ad bñficiũ,nõ tñ infert̃,er-
go etiã quoad cãs,qa in dispẽsationib.nõ valet argm̃ a maiori
tate rõnis,ſm Pan.in c.at si clerici.j.eo.& i d.c.Ioãnes.Et ista
opi.cõis placet,per ea q̃ dixi in apostillatione litteræ,in verb.
laici.quib.adde,q̃ si clericus cõiugatus detẽtus a iudice laico
petat se relaxari,qa clericus tenet̃ probare non solũ clericatũ
sed ẽt q̃ ꝯxerit cũ vnica & virgine,ſm Rot.decis.102. sub tit.
de cle.cõiu.in nouis.q̃ vr̃ verũ,quia p̃sumitur quod fuerit vir
go,nisi probetur oppositũ,ſm Pan.in c.j.j.de adul.Iõ dicerẽ,
q̃ satis hoc probatur eo ipso,qđ ꝯtrũ non verificat̃.Plura dicẽda
occurrũt circa clericos cõiugatos,sed qa hic tractat̃ de facul-
65 tate laicorũ,non trãsgrediar materiã. ¶ Duodecimò†dubitat̃
an i casib.i q̃b.Ep̃s põt cãs ecclesiasticas delegare laicis requira
tur cõsensus clericorũ,quorũ causę delegant̃? Arch.i d.c.bñ
qdẽ,tenuit q̃ sic,sequit̃ Arc.hic.ꝯriũ determinat Pan.hic qa
delegare est iurisdõnis , q̃ põt exerceri inuitis partib⁹. c.lane.
j.eo.tit.j.l.j.q. ,p sua iurisd.alij trãseũt.credo q̃ opi.Pan.sit verior
,p qua allego tex.in c.sup qõnum.§.si.ubi Abb.i j.not.& in c.
cum vigesimum.ubi Abb.in 2.no.& idẽ Abb.in d.c. super qõ
nũ.§.qm̃ vero.in ti.s̃.de off.del.In quib.locis probatur,q̃ dele
gatio & subdelegatio põt fieri partib.ꝯdicẽtib.& reclamanti
66 bus. ¶ †Decimotertio dubitat̃,an laicus possit esse Rector ho
spitalis.Gl.in cle.qa cõtingit,in uer. secularib.de reli.domib.
& Pan.ibi Imo.& Card.concludũt,q̃ sic p text.in c.quidã, in
fi.18.q.2.sequuntur Mod.& ego põdero,q̃ istud probat text.
in d.cle.qa cõtingit.ibi,viris prouidis.& ibi,eos teneri cõuer-
tere redditus i vsus pauperũ,& reddere rõnẽ Ep̃o, ergo cẽset̃
nudus administrator redditũ,quo casu non cẽset̃ laicus ,phi
bitus,p ea,q̃ dixi s̃.de fabri.sequit̃ Bar.in l. q̃ constitutum.ff.
de test.mil.Itẽ adde qđ Lud.Ro.sin.eccl.inc.Tu scis.ampliat
dupl̃r.Primò,ẽt si hospitale sit fundatũ auctoritate epi. Secũ-
dò,ẽt si laicus hẽat uxorem & filios.alleg.Host.in Sum.de re-
gu.& d.Ant.in c.2.j.tit.j.Contrarium in hoc ult.tenẽt Steph.
Imo.in d.cle.quia contingit, per illũ tex.in ver. viris ,puidis,
quod nõ sit uerisimile,&c.Sed verisimile est, qđ laicus habẽs
filios studebit eis thesaurizare. c.de syracusanis.28. dist.ergo
&c.Card.ibi cõcordat,ut fieri nõ dẽat de honestate, si tñ ele-
ctus fuerit Rector,valebit electio.Ego crederem consideran-
dum esse qualitatem personę,utrũ oneratus familia,esset pau
per,an diues,an malę opinionis,& famę,an verò approbatæ ui-
67 tę,per ea,q̃ supradixi. ¶ †Decimoquarto dubitatur , an laicus
possit esse custos eccl.seu altaris , Bald.Fel.& Mod. tenent q̃
sic,nihil allegant , poterant adducere , quia laicus põt seruire
presbytero in missa,ſm Io.And.in c.vt quisque, de vita & ho
ne.cler.Et no.in c.sed duo.38.dist.Nõ tñ laicus põt in magna
missa cãtare simul cũ clericis.c.j.& d.c.ut q̃q;,de uita & hon.
cle.quod ego intelligo de honest. iuxta naturã illius tit. Item
facit,quia laicus põt hẽre officium pulsandi cãpanas in eccle-
68 sia,ſm Pan.in c.Io.j.de homi. ¶ † Decimoquintò dubitatur,
an laicus possit hẽre pẽsionem super bñficio ecclesiastico? uẽ
quod non,quia est incapax bñficij ecclesiastici.c.2.j. de inst.
c.cum adeo.s̃.de rescri.Contrariũ vr̃ uerius, quia pensio non
est quid sp̃uale sicut bñficiũ,sed est,quid merè tpale,ſm Pan.
ubi latẽ Mod.in c.ad audientiã.2.s̃.de rescr. Et istam opi.am
plectitur Car.in fortiorib.terminis in cle.j.§.eadem , de sup-
pelndi

plenda negligen.præla.vbi vult,q laicus ducẽs vxorẽ nõ per
dat pensionẽ prius habitam,quia non est bñficium.ne scio tñ
an istud curia admittat.fecit doctr.Pan.in c.Ioãnes,de cle.cõ
iug.vbi concludit,q clericus coniugatus nõ deferens tõsurã
põt hẽre stipendiũ in ecclesia,licet non possit habere bñficiũ
69 in titulum. ¶ † Decimosextò dubitatur , an laicus possit hẽre
prębendam,vř q non , per tex.in c.in ecclesia de pręb.lib.6.
& in c.dilecto,e.tit.ĩ antiquis.vbi dř,q prębẽda est ius spũale.
ergo laicis incapacib.spũaliũ concedi non põt . Bř distingua-
tis,aut ꝑbenda est annexa canonicatui,& tũc casu laicus est ĩ-
capax:aut est separata & distincta cõsistens in tpalitate,& ista
laicis concedi põt,ſm gl.Pan.& alios in c.cũ M.Ferrariẽsis.š.
de const.sequitur Car.cons.143.inc.Post hoc consiliũ . bñ fa-
cit tex.in c possessiones.16.q.j.vbi fructus uni' prędij ecclesia
stici pñt assignari laico pauperi.¶ Decimoseptimò dubitař,an
laicus possit propria auctoritate conferre capellam,q̃ erexit ĩ
sua domo vel castro?vř q non,quia laicus bñficia ecclesiasti-
ca conferre nõ põt.c.quisque š. de ele. cum si.spectat.n.colla-
tio ordinario.c.oẽs basilicæ.16.q.j.adeò q nõ ualet fundator
in fundatione ꝯnium disponere.c.cum dilect',vbi Pan.13.no.
supra de const.Fel.in c.cum venerabilis.col.10.j.de exc.Dec.
cons.135.col.2.ĩ isto pũcto.d.Gui.papa.q.187.inc. An capella
nię,distinguit,aut capella fuit erecta de licẽtia Epi,& tunc eã
laicus conferre non põt,quia pp auctoritatem Epi, bñficium
fuit effectum ecclesiasticũ,c.ad hęc.j.de reli.domi.gl.ĩ cle.j.§
vet.bñficium,de hęre.Aut sine licẽtia Epi,& tũc possit . nihil
allegat,nisi q ita fit de facto per nobiles Francię. Tu verò ui-
de Bal.cõs.18.ĩ c Posito ꝓ cõstanti,i 5.par.vbi vř velle, q lai-
cus possit deputare vnũ sacerdotẽ ad officiandũ,non tñ possit
dare capellã ĩ tit.Ex quo infert, q deputatus ad libitũ poterit
70 remoueri,q bene not.¶ †Decimooctauò dubitatur,an laicus
in casu necessitatis possit de spiritualib.negotijs se impedire?
vř q non,nã laicus tpe necessitatis nõ põt chrismare, ca.ma-
nus de conf.dist.9.gl.in c.ad limina.3.q.j. Itẽ nõ põt conferre
extremã vnctionẽ,nec sacr͂m eucharistię morięti ẽt ĩ defectũ
sacerdotũ,ſm Inn.& Pan.in c.quãto,s.de cõsuet. Itẽ edictum
est permissoriũ,ergo laicus nõ poterit,nisi reperiatur sibi con
cessum,ut per gl.in c.fi.23.q.j. toties allegata.In ꝯnũ facit,q
laicus tpe necessitatis põt baptizare,c.quod quidã.j.q.j.immò
ẽt mulier baptizat tali tpe.c.mulier.de conf.dist.4.etiam ma
ter.d.c.ad limina.immo ẽt hæreticus posset,ſm gl.in c.sanctũ
de cõs.dist.4.sic ẽt etiam eadem hora,qua nescit,si mortis pe
riculum immineat,põt natus baptizari,c.baptizari.5.dis. alias
expectãdũ esset vsq; ad octo dies,ut legit' Leuitici 12.ca.octa-
ua die circuncidatur infantulus.similiter tpe necessitatis põt
laicus audire confessiones,ſm gl.in c.pastoralis,vbi Pan.š.de
offi.ord.& in c.veniens.š. de trãsac.& est tex.in c.quẽ pęnitet
de pen.dist.j.quẽ no.ad duo.Primò,q licẽt laicus instante ne-
cessitate possit audire cõfessiones,nõ tñ põt absoluere, Scdo,
quòd Deus,tã citò nõ mouetur ad miserendũ his,qui cõfiten
tur laicis tpe necessitatis,q̃ his qui fuerunt absoluti a ꝓprio sa
cerdote.Et ideo nemo ponat se in necessitate. indignus.n.est
mia , qui culpa propria peruenit ad necessitatẽ.l.de die.l.si fi-
deiussor.§.qui necessaria.ff.qui satisd.cog. Similiter laicus põt
absoluere excõicatum constitutum in art.mortis,ſm gl.in d.
c.pastoralis.§.fi.& in c.a nobis.2.ubi Abb.j.de sent.exc ¶Sed
dubitatur,an cessante necessitate sit postea recurrendum ad
sacerdotem pro baptismo? certum est q non, quia impressus
est semel character,iõ non est reiterandum , d.c.quod quidã,
& š.de sacr.non reiteran.per totum , nisi esset baptizatus tñ,
in aqua,quia possent postea suppleri cętetę solennitates, puta
catechismum,& alia.§.ecce aliqn.j.q.j. Cõfessio uerò non est
reiteranda,ſm Host.in Sum.de pęn.& remis.§.cui cõfitendũ,
in fi.& Mod.hic.An aũt absolutus ab excõicatione cessante
necessitate reincidat in excõicationẽ,ita q sit opus noua abso
lutionẽ,videatis tex.in ca.ad eos,de sent.exc.libs.6. Similiter
pp necessitatẽ pñt uasa sacra ẽt laicis pignorari. c. nullus, vbi
gl.& Barb.addit aliam.j.de pign.Similiter pp imminens pe-
riculum pñt & clerici & ecclesię grauari collectis, ſm Bar.i l.
nullus.C.de cur.publ.lib.12.Pan.in c.nõ minus.j.de imm.ec-
cle.ad fi.latẽ d.las.i l.placet.col.3.& seq.C.de sacros.an. eccle.
71 Similiter†clericus cõstitutus in periculo mortis põt examina
ri in testẽ corã iudice laico absq; licẽtia superioris, ſm Ange.
in l.cum hi,§.trãsactiones.ff.de transa.Similiter pp necessita-
tẽ licitũ est comedere carnes tpe & loco prohibitis, ſm gl.in
cle.2.in uerbo,regularẽ, de cẽs.& gñaliter necessitas facit li-
citũ,q alias erat illicitum,c.q non est.ĩ.de reg.iur. Hinc dici
mus,q necessitas non hẽt legem,cui subijciatur,l.j.in fi.ff.de
offi.eius.& l.j.ff.de offi.Consu.receditur aliõ iuris regula pp
necessitatẽ.l.j.C.de ope.lib.& plura alia ad hoc cõerit d.Ias.
in §.itẽ Seruiana.col.18.Instit.de act.& in l.principalibus.col.
2.& seq.ff.si cer.pet.& in l.amouẽdi.col.77.ff.de iureiu. Adde
72 tex.in c.multiplex.§.his aũt,de pęn.dist.prima.vbi†si instan-
te mortis periculo,moriẽs amisso vocis officio,signa cõtritio

nis coram laicis fecerit, cõis gratia ei nõ est denegãda. faciũt
ẽt quæ š.dicta sunt in quarta dubit.pcedẽti. Non obstant,quę
in ꝯrium š.allegaui,quia illa nõ sunt de necessitate salutis,ni-
si contemnantur.saluatur.n.fidelis in fide baptismatis.c.debi
tum,de baptismo.iõ stãte necessitate baptizatus & confessus
excusatur a cõtemptu,si nõ recipiat sacrum chrisma,& eucha
ristiam,uel sacram vnctionem ab inhabili, qui omittentẽ ex-
cusat necessitas,quem recipientem accusaret forte temeritas
73 ſm Host.in d.c.quanto.š.de consue.¶ †Decimonono dubita
tur,an laicus ex priuilegio Papæ possit spiritualia negotia, tra
ctare?qđ pẽdet ab illa dubitatione,q̃ discussim',an Papa pos-
sit delegare causas spirituales laicis,conclusum fuit,q põt cãs
q̃ sunt iurisdõnis,& non quæ sunt ordinis.Sic ergo concluda-
mus,q laicus ex priuilegio Papæ poterit ea,q̃ sunt iurisdictio
nis.Et in specie hoc determinat Car.i c.perpẽdimus,de sent.
exc.vbi tenet,q Papa licẽt non possit in totum tollere. priui-
legium fori,quia est de iure diuino , põt tñ dare priuilegium
vni Principi seculari cognoscendi de certis causis ecclesiasti-
cis ꝯ clericos.Et hac ratione attenta Rex Frãcię in regno suo
prætendit posse cognoscere & punire clericos de portatione
armorum,de infractione saluę guardię,de iniuria facta p cle-
ricos officialibus Regijs,& de vsurpatione iurisdictionis Re-
gię.Et ad hoc alleg.priuilegiũ & cõcordata,tñ Guid.Papæ.q.
77.dicit,q iudices seculares tentantes punire clericos ꝓ ru-
ptura saluegua:dię sunt excommunicati,quia non constat de
aliquo priuilegio.Sed tu aduerte,q non sunt excommunicati
licet de priuilegio nõ appareat,tñ satis est,quod Christianiss.
Rex fuerit in possess.per tñ tpis spatium,cui memoria nõ sit
in contrarium,ex cursu.n.tanti temporis pręsumitur priuile
gium,si allegetur,ſm Bar.in l.cũ de in rẽ verso.ff.de vsu.Pan.
in c.peruenit,de cẽsi.& in c.cura.de iurepa.Fel.in ca.cũ ex of-
ficij.col.5.de præs. Old.consi.396 Alexan.cons.6. vol.j. Dec.
74 cons.85.colum.2.†Sicut Papa põt cõcedere uni clerico, q non
teneatur dicere horas,licet nõ possit generaliter statuere , q
clerici nõ teneãtur ad horas,quia esset in totũ tollere ius diui
num,quo cauetur in die septies domino canẽdũ,c.j.de celeb.
mis.Ita cõcludunt Card.& Imo.in cle.2.de celeb.mis,Simili-
ter ex priuilegio põt laicus cõferre bñficia,ſm gl.in ca.impe-
riũ.10.dist.& in sum.16.q.7.& Gem.in c.2.de prębend.lib.6.
vbi dicit,q Rex Frãcię ex priuilegio Papę in multis ecclesijs
sui regni cõfert prębendas . exemplificat in ecclesia Lugd.q
tñ intelligo in ecclesia illa nõ esse uerum.Sed do.Ioan.de Sa-
bia,in tract.de bñficio,in 23.q.2.partis,exẽplificat in ecclesia
Carnotensi,sed de hoc sunt plura iura,uidelicet tex.in c.dile
ctis.j.de test.vbi Comitissa Flandrẽsis ex priuilegio cõfert prę
bendam,& in ca.dilectus.j.de pręb.c.quod licet, de elec.c.q
in dubijs.c.ad supplicationem,ubi Imo.de renũ.cũ concord.
adductis per Ioã.de Sabia loco ꝑallegato.immò ex priuilegio
laicus potest habere beneficiũ in ecclesia,ſm Pan. in c.extir-
pãdę §.quia uerò,col.14.de prębend.ubi dicit, q Rex Frãcię
est canonicus in ecclesia sancti Hilarij ciuitatis Pictauien.gl.i
pragmatica,sanctio,sub rub.de annatis in uerbo regalia.Simi
liter põt laicus ex priuilegio possidere decimas.c.quãuis,&c.
prohibemus,de dec.j.c.cãm.j.de præscrip. cũm concordan.
adductis ibi per Fel.col.2.& istud est clarissimum, iõ ulterius
75 non insisto.¶ †Secundò dubitatur,an laicus possit pręscribere
iura spiritualia,putà ius conferendi,uel eligendi,uel decimã-
di saltẽ spatio tãti tẽporis,cuius initij nõ hẽatur memoria?vř,
q sic,quia omne,quod est acquisibile ex priuilegio,est acqui
sibile per ꝑscriptionem tanti tẽporis, de quo non sit hominũ
memoria,c.cum contingat.j.de foro compe. & c.duo simul.
š.de offi.ord.¶ Secũdo,quia possessio tãti tẽporis hẽt vim pri
uilegij.l.j. §.ductus aquę.ff.de aqua plu.arcen.c.sup quibusdã
§.pręterea.j.de verb.sign.sed ex priuilegio põt laicus posside
re spiritualia,ergo ẽt poterit præscribere.Contrarium est ve-
rius per tex.in d.c.cãm,de præscrip.Ad ꝯria rñdetur , q illæ
duæ regulæ procedunt data capacitate possidẽtis; alias si non
põt possidere,nõ põt præscribere,reg.sine possess.de reg. iur.
& tñ põt sibi concedi priuilegiũ,vt patet ex prædictis . Et ita
limitat Fel.in d.c.causam,& in c.accedẽtes.col.3.uer.fallit se
cũdo,de præscrip.post Io.And.& Gem.& alios.in c.2.de prę
ben.in 6.Et ideo sis cautus, q alleges priuile.& ad ꝓbãdũ de
ducas cursum longissimi tẽpori,de quo nõ sit memoria in cõ
trarium,non aũt alleges præscriptionẽ,qua succũberes,ut pa-
tet ex præmissis,quæ bñ signabis ad actũ practicũ Et ex his be
ne infertur, q laicus q tenuit,& possedit decimas tanq̃ uasal
lus eccl.per tm tempus,cuius initij memoria non existit,ꝓsu-
mitur inuestitus,seu infeudatus antẽ Cõciliũ Lateranẽse,quo
tpe laicus poterat possidere decimas.c.cũ apostolica,de his,q̃
fiunt a præla.si alleget inuestituram,& ad eã probandã dedu
cat possess.immemorialẽ.Ita cõter cõcludũt Doc.Pan.post alios
p eũ allegatos,maxime Io.An.Butr.& Imo.ibi,licet. Fel.i d.c.
cãm, velit q ẽt teneatur ꝓbare famã,q eas hẽret an̄ ꝯciliũ Late-
ranẽse.& q sufficiat ꝓbare possess. immemorialẽ absq; ꝓbatiõe
famæ,

famę,tenet Alc.conf.6.col.fi.in j.vol.Raph.Cũ.conf.83.Quia
cã decimalis.Barb.conf.35.inc.Sapienter scribit.vbi dicit istã
esse cõem,& hanc tanq̃ cõem sequuntur Taurinenses in tra-
cta.suo pręscriptio.possent fortè concordari opi.distinguẽdo
de qua fama.aut.n.loquimur de fama, quód fuerit laicus in-
feudatus ante Concilium Lateranense,& tũc non sit necessa-
ria probatio.esset.n.difficile hoc ꝓbare.& ita ꝓcedit cõis opi.
aut loquimur de fama simplici & immediata,q fuerit inuesti
tus ab ecclesia,& tunc reqritur q artieulet & probet. & ita ꝓ
cedit opin.Abb.& sequa.ita ẽt vr sẽtire Capella Tholosa.de-
76 cis.439.inci.Itẽ fuit q̃sitũ.¶ Scd'o† dubitat',an iudex secularis
possit cognoscere de controuersia decimarum inter laicos in
casibus,in quib.laicus de iure possidet decimas?vr q nõ,quia
cã decimarũ est spiritualis, ẽt q vertat' inter laicos, ẽm Rot.
dec.46.sub rub.de dec.vbi dicit,q dispositio c.si annũ,de iud.
li.6.hẽt ẽt locũ i laico maiore 24.annis defendẽte decimas si-
bi cõcessas ex priuilegio,vel añ Conciliũ Lateranẽse. Et facit
q̃a p hoc q laici effecti sint capaces decimarũ,nõ ꝓpriè deci
mę spũales execratæ fuerunt, sicut dicimus de iure patrona-
tus,c.quãto j.eo.Pro resolutione distinguas,aut agitur de fru
ctibus decimarum,& quia ipsi fructus sunt quid tẽporale, po-
test laicus cognoscere,arg.c.vestra,de loca.Et iõ in l.lõgo bar
da,de deci.l.quicũque.statutũ est,q cõpulsio solutionis deci-
marũ ꝯ laicum sit mixti fori.si vero agatur de iure ipso deci-
marũ,tũc secularis non põt cognoscere,quia est spirituale.ita
distinguunt Cal.conf.29.sub rub.de iud.& so.cõp.inc.An iu-
dex secularis.seu cõl.349.Io.And.i reg.ea q̃, in 5.q.de reg.iu.
lib.6.¶ Reliqua,q̃ supersũt dicã aliàs postquam video vos op
tare me transitum facere ad Rub.de causa possess.& proprie.

¶ Finis ca.decernimus,de iud.Sequitur tit.de causa possessio.
& proprie.quem legere incępit die 4.mensis Maij 1519.Ma-
gni D.Ioann.Fran.de Ripa cum maximo apparatu.

SVMMARIVM.

1 *Possessio quid sit.& nu.11.& 12.*
2 *Detentio est facti.*
3 *Possessio an sit iuris,vel facti.*
4 *Exceptio debet esse de regula.*
5 *Possessio non cadit in seruum.*
6 *Possessio est simpliciter ius.*
7 *Possessio retinetur animo.*
8 *Beneficiatus,cui Papa concessit,ut possit testari de acquisitis ex iuribus sui beneficij,an iste talis poterit etiam facere testamentũ de fructibus.*
9 *Incorporalia propriè non possidentur,sed quasi.*
10 *Emphyteuta vel conductor,insistens animo possidendi,sibi non possidet nec præscribit.*
13 *Alternatiua vel,posita in diffinitione tollit contrarium.*
14 *Vsusfructus quomodo diffinitur.*
15 *Possessio quare potius fuerit a pedibus denominata, quam ab alia parte corporis.& nu.16.& 17.*
18 *Possessio quotuplex sit.*
19 *Possessio ciuilis quid sit.*
20 *Possessio naturalis quid sit.*
21 *Vsufructuari' an pscribat i' vẽdi fruẽdiq; uirtute naturalis possessiõis.*
22 *Possessio corporalis quid sit.*
23 *Possessio ciuilissima quid sit.*
24 *Possessio pręsumitur continuata,ẽt si per cõductores nõ sit soluta pẽsio.*
25 *Quasi possessio quid sit.*
26 *Possessio de pręterito,an præsumatur ex possessione de præsenti.*
27 *Possessio solo animo amittitur.*
28 *Detẽtio siue naturaliter,siue ciuiliter possidẽti cõpetit interdictũ vñ ui.*
29 *Verbum,ciuiliter,quomodo intelligi debeat.*
30 *Possessio iniusta non causat præscriptionem,iusta verò sic.*
31 *Dictio,nulla,ꝑsupponit plures possessiones.s.differẽtes numero,nõ specie*
32 *Possessio ciuilissimo,an dicatur naturalis,aut species separata.*
33 *Possessionis accidentia sunt infinita.*
34 *Possessio uacua quid sit.Et qui promisit reddere possessionẽ uacuã, an teneatur reddere cum fructibus.35.& 36.*
37 *Possessio colorata quid sit.*
38 *Possessio non colorata quid sit.*
39 *Possessio pacifica quid sit.*
40 *Possessio quot modis sumatur in iure.*
41 *Proprietas quid sit.& vnde dicatur nu.42.& 43.*
44 *Dominium propriè cadit in rebus corporalibus.*
45 *Dominium vtile quid sit.*
46 *Dominium quasi directum,& dominium quasi utile quid sint.*
47 *Quasi proprietas quot modis dicatur.*
48 *Proprietas nuda quid sit.*
49 *Possessionis & proprietatis causa qua sit,& quotuplex.nu.50.*
51 *Causa quomodo sumatur in rubrica ista.*
52 *Rubrica de causa possessionis,& proprietatis,quomodo continuatur.*
53 *Iudicium possessorium quid sit. Et quid petitorium.*
54 *Iudicium possessorium quotuplex sit.*

Apparatus super Rubrica.

SVbtilem. Vtilẽ,& speculatiuã, aggredi-
mur materiã,ꝓ declaratione
& intelligentia verborum, de quibus in Rubrica
totius huius tituli,examinabo,quamplures quę
1 stiones.¶ Quæro primò,†quid sit possessio? peri-
culosa est omnis disputatio,quæ circa diffinitiones uersatur,
l.omnis diffinitio.ff.de reg.iur.at præsens diffinitio super om
nes,pericula & difficultates patitur,merito dicit gl.in l.stipu-
latio ista.§.hæc quoque.ff.de verb.obl.q peritissimi non ausi
fuerunt determinare quid sit possessio. Ego tñ reperio pluri-
mos fuisse audaces,qui possessionẽ diffinire non dubitarũt,
& in effectu reperio 14.diffinitiones,tres posuit glo.in l.j.ff.e.
tres addit ibi Bar.ubi oẽs reprobat,excepta sua. Tres alias re-
fert ibi Alex.quatuor adducit Mod.Perus.aliam ponunt hic
Mod.Valen.de qua.j.dicã vnũ verbũ Ego omissis oibus insi
stam circa diffinitionem Bart.quę est talis.Possessio est ius in
2 sistẽdi rei non ꝓhibitę possideri.subdit Bar.se dixisse ius,† ad
differẽtiã detẽtionis,q est facti.Cõsidera simul est,q i ista dif-
finitione nõ ponit' aliqd verbũ,tanq̃ genus.¶ Secũdo dicit in
sistẽdi,ad dñiam dãij,qd est ius disponẽdi,l.in re mã.§. dña,ff.
eod.Aduerte ẽt hic,q ẽt possessor hẽt facultatẽ disponẽdi.l.
si rẽ aliq.ff.e.l.si in emptione.§.suę rei.ff.de ꝯhen.emp.possẽt
fortè ridere,q possessor nõ hẽt i' integrè disponẽdi,sicut hẽt
dñs.l.emptor.ff.de actio.emp.dixit rei nõ ꝓhibitę possideri ad
dñiam rei sacrę & religiosæ,q̃ ꝓhibet' possideri.l. inter stipu-
lantẽ.§.sacrã.ff.de verb.obl.¶ Contra istã diffin.obstãt multa.
3 †Primò,dũ dr̃,q est ius,ꝯ,imò facti,q sit facti,est tex.in l.j.§.
sed pupill',ibi,cũ.n.rẽ facti,nõ iuris esse.Scd'ò est tex. i d.l.j.§.
si uir ibi,qm ea res facti,&c.Tertiò tex. in l.possessionẽ pupil
lũ.ff.eo.ibi,qđ.n.facti est,&c.Quartò ad idẽ est text.in l.deni-
que.ibi,qa plurimũ facti hẽt.ff.ex qb.cau.ma. Quintò tex. in
l.j.§.Scęuola,ibi,hęreditas possessionẽ nõ hẽt,qa facti est.ff.si
quis test.lib.esse iuss.fue.Sextò tex.i l.in bonęfidei.§.j.ibi,qa il
lud ad factũ tẽdit.ff.de acq.rer.do.Septimò ad idẽ tex. in l.3.
§ j.ff.de bo.poss.vbi tex.dicit,q bonorũ possessio nõ ẽ posses-
sio rerũ,qa bonorum possessio,iuris magis q̃ facti est quasi ue
lit,q possessio rerũ sit facti.Octauo facit ratio.principa.esen-
tialia ipsius possessionis cõsistũt in facto.s. animus & corpus.
l.3.in prin.ff.eo.mediũ ẽt conseruandi.s.animus est facti, d.l.
in bonę fidei. Subiectũ ẽt possessionis.s.ipsa res corporalis est
facti,ergo ẽt ipsa possessio est facti.ita arguit Ro.q hanc partẽ
tenet,& sequit' do.Iac.Put.Papi.& d.Pet.de Bezutio Medio
4 la tñ ista vlt.ratio parũ ualet,si rectè cõsideres. ¶ † Pro quarta
opinione,qũ sit iuris,quam tenet Bar.& sequuntur *cõiter* Do
ctores adducit' in primis tex.in l.peregrẽ.in uer.ius possessionis.
ff.eo.Secundo tex.in l.nõ eo minus.ibi in cõcessum possessio
nis ius,C.de libe.cau.Tertiò tex.in l.si ea res.ibi,qui prius ius
possessionis apprehẽdit.ff.de act.emp.Quartò ad idẽ tex. in l.
liber homo.§.j.ibi,excepto eo,qđ i' est,& gl.dicit.i.possessio.
ff.de acq.rer.do.Quinto tex.in l.possessio quoq, in prin. ibi,
possessio plurimũ a iure mutuat',& in §.primo.ibi,alias ius est
.ff.eo.Sextò in l.nemo.C.e.Septimò tex.i l.cũ hęredes i prin.
ff.eod.ubi dr̃,quod oĩa iura hæreditaria transeunt in hæredes
excepta possess.ergo possessio est ius,aliàs nõ esset bona exce
ptio,quę debet esse de regula.l. nã quod liquidẽ.§.fi.ff. de pe.
5 le.¶ †Vltimò facit,qa possessio non cadit in seruo.d.l.stipula-
tio ista.§.hęc quoq; ergo possessio ẽ ius.l.q attenet.ff.de reg.
iur.¶ Quid tenendum Aret.dicit q possessio hẽt mixturam
iuris & facti: probat per tex.i d.l.possessio quoq; ibi,possessio
plurimum a iure mutuatur,ergo aliquid a facto.¶ Secũdo pro
bat,quia fictio postliminij operatur restitutionem omniũ iu-
rium,quæ sunt simpliciter iura,& tñ non restituit, neque fin-
git reuersum ab hostibus possedisse.d.l.deniq; ergo dat' intel
ligi,q possessio nõ est simpliciter ius,& ista fuit ratio Bart.in
l.si is,q pro emptore,in 2.opposi.in 2.char.ff.de usucap.¶ Ego
6 teneo cum†cõmuni,q possessio sit simpliciter ius. nec obst.
q hẽat annexum factum,quia nõ sequitur ꝑꝑ hoc, q sit facti.
tolle exẽplum,ignis hẽt immixtũ calorẽ,non tñ ignis est ipse
calor,neq, calor ignis.vñ pro concordia iurium discordantiũ
hẽmus considerare tria.primo ipsam apprehẽsionẽ,& sic mo
dum acquirẽdi,& isto modo sumpta possessio est facti,ita loq
tur tex.in d.§.sed pupillus. ita ẽt loqtur tex. in d.§.si vir vxo-
ri.¶ Secũdò hẽmus considerare retentionem possessionis ap
prehensæ,& sic modũ conseruandi,& isto modo intelligẽdo
possessionẽ,erit ẽt facti,quia†possessio retinet' aio.l.clã possi-
dere.§.qui ad nundinas.ff.eo.qui animus est facti.d.l.in bonę
fidei.& isto modo loquuntur tex.in l.possessionem pupillum,
& d.l.j.§.Scęuola.& d.l.deniq, ¶ Tertiò hẽm' cõsiderare pos
sessionẽ in esse ꝓductã per apprehẽsione & retẽtionẽ, & ista
est ius:& ista est illa,q̃ parit effectus iuris,acquisitionẽ dñii,&
fructuũ,& interdicta possessoria,de qb.j.dicemus,& ita ꝓce-
dat *communis* opi.Et istã cõcordiã in effectu voluerũt subtiles

Sc

Senēses. Vñ si reperias aliqua iura, quę velint pos. in esse productā, esse facti, rñdeas q loquunť inspecta origine acquisitionis, vel medio retētionis. Si verò reperias aliqua iura, q̃ velint possessionē respectu apphēsiōis, vel retētionis esse iuris, rñde q loquūť i casib. in quib. iuris ministerio sine aliquo corpore vel aio pprio acquirentis acqriť possessio, vñ scias, q quędā ē possessio, q̃ inspecta apprehēsione dr̃ hr̃e plurimū iuris, & ista est illa, q̃ acqriť p filiū, vel seruū ex cā peculiari, dño, vel patri ignorāti, de ista loqť tex. in d.l. possessio quoq, & dr̃ hr̃e plurimū iuris, qa in ista pl⁹ operať ius, q̃ factū. Nā ignorās ministerio iuris acqrit istā posses. & ministerio iuris sine aio proprio retinet & vsucapit. l. 2. ff. p soc. q̃dā dr̃ hēre multū iuris & multū facti, ita q si excederet, ius & factū nō vñ, & ista est possessio. q̃ acqriť p pcuratorē dño ignoranti, licēt d. is ignorās nō vsucapiat. l. j. C. eo. quędā dr̃ hēre plurimū facti, & illa est, q̃ p nosmetipsos acqrimus, & retinemus, & de ista loqtuť tex. in d.l. deniq; dr̃ aūt hēre plurimū facti inspecta origine, qa requiriť corpus & aius ipsius reqrētis: dr̃ tā hēre aliquid iuris, quia p apprehēsionē vnius glebæ ministerio iuris acquiriť possessio totius fundi. d.l. 3. in prin. ff. eo. & istos terminos declarat gl. i c. cū nostris, de cōces. pręb. & gl. i l. j. C. eo. ¶ Et si dicať, ad qd valet ista inuestigatio: rñdeť q pōt seruire ad quæstionē. Rescriptū dicit, cognoscat Titi⁹, de iure, qd̃ hēt supplicās in bñficio. certè virtute hui⁹ rescripti poterit delegat⁹ cognoscere de possessorio p p̄dicta, & ita determinat Inn. in c. cœpi, de reb. ecc. nō alie. sequiť Bal. i l. iubem⁹. §. sane. C. de sacro san. eccl. & in l. si qs ad se fundū. C. ad l. Iul. de vi. & Fel. in

8 rub. ĩ. de resc. col. 3. ¶ † Secūdo facit ad aliā qōnē. Papa cōcessit alicui bñficiato, vt posit testari de acquisitis, ex iurib. bñficii, iste talis poterit ēt facere testā de fructibus, qa fruct⁹ dr̃r acqsiti ex iurib. bñficii. i. ex pos. p p̄dicta, & ista determinat Alc. cons. 15. qd̃ incipit, Reuerē. dne, vol. 2. ¶ Secūdò ꝯ diffinitionē Bar. arguit Ang. dicēs, q nō cōuertiť ex eo, q detētatio ēt sit ius insistēdi rei, p tex. in l. si finita. §. si quis metu. ff. de dam. infe. ubi missus in possessionē ex primo decreto, licēt tñ deti neat, hēt tñ ius, maximē recuperādi tenutā, & ēt hēt detentor aliqñ ius pignoris. l. nō est mirū. ff. de pig. ac. l. 2. i princ. ff. p hęrede. Imo detinēs aliqñ acqrit fruct⁹, ut colon⁹. l. si. seru⁹. §. locauit. ff. de fur. & aliqñ hēt iterdictū recupetād. ę. l. si colonus. ff. de ui & vi arma. ppterea Ang. aliter diffiniuit dicēs, q possessio est ius insistendi rei aptū natū ad acqsitionē dñii, & oium eorū, q̃ sequūť ex eo. & istā sequūť Imo. & Paul⁹ de Ca. sed defendēdo Bar. dicatis, q falsū est, detētationē esse i⁹, imò ē meri facti. patet, qa seru⁹ detinet. l. stipulatio ista. §. hęc quoq; ff. de uer. ob. & tñ si esset ius, nō posset detinere. l. q attinet. ff. de reg. iur. & q sit facti firmat Bar. & cōiter Legistę, in d.l. j. Ad ꝯria s. al. rñdeo, q nuda detētatio, de qua loqmur nō parit illos effectus iuris, sed est cā detētationis. i. tit. locati, primū decretū, vel similes, & isto respū dr̃ q detinēs hēt ius, nō q ipsa detētatio sit ius. ¶ Tertiò arguit Imo. dicēs, q nō conuertiť, quia vsusfruc. est ēt ius insistēdi rei. Nā cū sit ius vtēdi fruēdi, tot⁹ ēt dr̃ ius insistēdi. vñ aliter ipse diffiniuit. Possessio est simplex ius insistendi rei aptū natum producere interdictū recuperādi. c. Defendendo Bar. rñdet Are. q vsusfruc. non est ius insistēdi principaliter, sed in ꝯñtiam, iō ab eo nō fit de nominano l. j. §. si te reg. uero. ff. depo. Aliter ēt rñdet Señ sed

9 non curo ¶ Quartò opp. verbū, rei, † cū est gñale cōprehēdēs incorporalia iu. a. l. rei appel. ff. de ver. sig. incorporalia aūt nō p prie possidenť, sed quasi, l. si seru⁹. §. icorporales. ff. de acq. rer. do. ergo, &c. S. l. verbū insistēdi tollit ꝯñtiā. ¶ Quinto oppo. ꝯ illa verba, nō prohibite possideri, genus nō alterať pp accidētia. patet i diffinitione hois in gñe. Hō est aial rōne, &c. Si modo, detur fatu⁹ sine rōne, nō tñ alterať diffinitio si dicamus, q licet p accidēs sit aliqua res, q̃ non possit possideri, nō tñ alterabitur diffinitio, ergo illa verba nō prohibitæ possideri, supfluò fuerūt apposita, patet in diffinitione stipulationis, de qua i l. 5. §. stipso. ff. de uerb. ob. & i diffinitione testi, de qua, i l. j. ff. de test. vbi nō sunt illa verba, nō prohibitę, &c. & tñ res sacrę nō sunt in commercio stipulatorū & testatiū. d.l. inter stipulantem. §. sacram. essent ergo detrahēda illa verba, nō phibitę possideri, & illis detractis non multū discrepabit diffinitio Bar. a diffinitione Io. Gloss. q̃ cōiter Doct. sequūtur, & est talis Possessio est ius detinēdi rē sibi. Aliā diffinitionē facit Raph. Cu. Aliā Mod. Perus. i d.l. j. Aliā Mod. Valentini hic, qua ē talis, Possessio est insidētia cā possidēdi facta. quę diffinitio non valet, quia non conuertitur: nam seruus insistens animo possi

10 dēdi, non possidet. d. §. hęc quoq;. ¶ Itē emphyteuta, † uel conductor insistens animo possidendi, sibi nō possidet, nec pscribit. l. malè agitur, & ibi gl. c. de præsc. 30. uel 40. Quid ergo cōcludendū: dixi s. q possessio pōt tripliciter cōsiderari. Primò prout in esse producitur. Secūdo prout cōseruatur. Tertiò p ipsa possessione, quæ apprehensione & retētione causatur & sic prout est in esse producta. Vnde cū terminus sit ęquiuoc⁹ nō pōt rectè vnico modo diffiniri, ita q cuilibet signum conueniat, fm Pau. i rub. ĩ. de iud. esset ergo vnicuiq; significationi accōmodāda particulares diffinitio. Ego vereor, ne arrogātię labe polluar, si nouas diffinitiones afferre tētauero, post Iure cons. & peritissimi nō fuerūt ausi diffinire. Dicā tñ quid sentiā, vt posteris ineptias nostra cōsiderātib. pateat inuestigandę veritatis occasio. Prima put in esse pducit̃ sic pōt describi. Possessio est corporalis rei vera, seu ficta apprehēsio, aī & iuris adminiculo cōcurrente. Dixi corporalis rei, ad dr̃iam incorporaliū. d. §. incorporales. Dixi vera, qa requiriť, vt acqrať pedū appositione. l. j. in prin. ff. eo. dixi seu ficta, qa per constitutū acquiriť possessio & fingať apprehēsa. l. qd̃ meo. i prin. ff. eo. & similiter per precariū, vt ff. de preca. per totū, & maximē in l. certē. Similiter per reseruationē usufruc. l. quisquis, C. de don. Dixi animi, quia vltra apprehēsionē corpotalē requiritur animus possidē. d.l. 3. in prin. ff. eo. Dixi, iuris adminiculo, pp possessionem, quæ acquiritur per procuratorem, vel seruum, aut filiumfam. iuris ministerio ignorāti, vel q. i. ex apprehensione vnius glebę auxilio iuris acquiriť possessio to-

11 tius. d.l. 3. ¶ Secūdā † sic describo, possessio est corporea & mētalis, vel mentalis tm̃, vera vel ficta insistentia in re corporali possidenda gratia. Dixi, vel mentalis tm̃, quia solo animo retinetur possessio, d. §. qui ad nundinas. Dixi, vera, quia regulariter sine animo proprio nō retineť possessio, l. j. C. eo. Dixi ficta, pp possessionem acquisitam ex cā peculiari, patri, & domino ignoranti, nam illam retinere sine pprio animo etiam ignorante, & iuris ministerio finguntur insistere mediāte aio filij, vel serui. l. 2. ff. pro solu. Dixi possidēdi gr̃a, quia insistens aio possidendi amittit possessionem. l. tertia. §. in amittendo,

12 ff. eo. ¶ † Tertiā p ultimus diffinire prout diffiniuit Io. vel put Bar. uel aliter. Possessio est ius insistendi rei corporalis tuendi, vtēdi, fruendiq; rebus corporalib. suis, vel apprehēsis, vt suis. Dixi tuendi, pp interdicta retinendæ & recuperandæ. Dixi utendi, fruendique, ad dr̃iam detentationis. & si obiicias de pdone, qui possidet. c. in literis. j. ext. j. & tñ non facit fructus suos. Rñdeo, p licēt prædo teneatur ad restitutionē fructuū, tñ dum perseuerat in possessione. vtitur & fruitur. & isto respectu prædo ratione possessionis hēt ius vtendi & fruendi.

13 Vel aliter † rñdeo, q alternatiua, uel, posita in diffinitione tol

14 lit cōtrariū Dixi suis, ad dr̃iam vsusfructus, qui est † ius vtēdi & fruendi rebus alienis. l. j. ff. de vsufru. Dixi, p suis, pp inua

15 sores, & similes. ¶ Quęro, † vñ dicať possessio. Respōdet Paulus Iuriscons. in d.l. j. possessio dicta est a pedibus, & (vt Labeo ait) quasi pedū positio. Iuxta istā etymologiā occurrunt duæ dubitationes. Prima, quare possessio potius fuerit denominata a pedibus, quā ab alia parte corporis: Secūda, quare magis a corpore, q̃ ab aio, maximè cū anim⁹ sit dignior: Circa primā reperio assignari tres ratione. Prima fuit Bal. dicentis possessionem dici a pedibus, quia pedes sunt totius corporis firmū sustētaculū, & habēt se ad reliquū corporis tan̄q̃ bases ad columnas, quæ in aere stare non possunt. l. quod conclaue. ff. de dam. infec. & licēt aliqui mordeant, quia oculo ēt acquiritur possessio, d.l. j. §. si duxerim, & ēt manu. d.l. j. §. j. tñ pōt defendi, quia vniuersaliter pedes vñr necessarii ad oēm apprehen-

16 sionē, nō sic oculus, & manus. ¶ † Secūda fuit rō Pau. de Cast. qa possessio, q̃ pedib. acquiritur est dignior, cum per pedes acquiratur possessio rerū immobiliū, sed per manus acquiritur possessio mobilium, q̃ est vilis & abiecta, l. rem quæ nobis. ff. eo. ista non est tuta, quia oculo acquiritur ēt possessio rerum immobiliū, d. §. si duxerim. Tertia fuit rō d. Azo. ut dicatur a pedibus, quia ab ipsis processit, origo possessionis, qd̃ calcabat pes tuus, tuū erat. ista rō non est tuta, quia nō est gñalis p ut esse debet. l. regula. §. cū quis. ff. de iur. & fac. igno. nō. n. cōuenit possessioni rerū mobiliū, quas pedib⁹ calcādo, & nō apprehēdēdo spernere uidemur. §. itē lapilli, cū gl. Inst. de rer. diuis. teneas ergo rōnē Bal. Circa scd̃am reperio assignari duas rōnes. Prima fuit Pau. de Ca. in d.l. j. §. j. qa corpus. in acq. possess. potētius operať, q̃ animus, fm gl. ibi, sed ista rō nō placet Doctori meo, quia aio solo retineť possessio. d. §. q. ad nundinas, ergo potētius agit aius. q̃ corpus. Defendēdo Pau pōt replicari, q in acquirēda fortius agit corp⁹, & ita loquitur Pau. In retinēda uerò magis operať aius, & ita pcedit ꝯriū. Tñ uř,

17 q pariter ambo operēť. l. 3. i pri. eo. ff. ¶ † Scd̃a fuit rō d. Doctoris mei, q magis denoieť a corpore tā q̃ ab origine & inuētione: sed nec ista placet, qa ab origine ēr aius requirebať. d.l. j. §. j. vñ ꝯsiderau tres alias rōnes. Prima rō fuit ex cuftādę ęquiuocationis: nā si fieret denotatio ab aio, cōtueret dño, q nō acquiriť ēr sine aio. l. inuito. de reg. iur. l. i. de acq. rer. do. & p ista rōne facit, qd̃ de stipsōne dicit Pau. de Ca. i rub. ff. de uer. obl. dicēs stipsōnē potius a uerbis denoiatā q̃ a cōsensu, qa cōsensus reqriť gñaliť in oi actu, l. consensu. ff. de act. & obl. Secūda rō, quia corpus magis patitur & laborat q̃ aius, p qua rōne adduco tex. in simili in c. ex lite. is. j. de cōuersion. id. ¶ Tertia rō, quia ex actu facti implicite demōstrať aius, nō eq. l. Labeo. ff. de supellec. leg. l. Pau. si item ratā hab. l. de gybus, in ti. ff. de legibus.

18 gibus. ¶ † Tertio q̃ro, quotuplx sit possessio? varię sūt Doc. sē
tentiæ, una fuit opi. Bar. q sit triplex, naturalis. s. ciuilis, & cor
poralis, ista cōiter dānat. Alia fuit opi. Io. q sit duplex, vna na
turalis, q̃ aīo & corpore acq̃rit: altera ciuilis, q̃ aīo retinet. ista
est cōis. Alia fuit opi. Azo. q vna tm̃ sit possessio naturalis, q̃ ap
pbatione iuris dr̃ ciuilis, istā sequunt Bezut & subtiles Senē
ses, & istā intēdo sustinere. sed prius uideam' q̃d sit possessio
nālis, q̃d ciuilis q̃d corporalis, q̃d ciuilissima, q̃d quasi posses
19 sio, & q̃d detētatio. Bar. i pallegata. l. j. eas sic describit. ¶ † Ci
uilis possessio est ius insistēdi rei nō prohibitæ possideri, aptū
pducere ciuiles effectus respū veri dñi. Dicit respū veri dñii
q̃a ciuilis est illa, quæ cāt vsucapionē & præscriptionē. l. q fun
dū, in pr in. ff. pro emp. & d. l. j. §. per seruū, q in fuga. & q̃a pdu
cit esse cāū acq̃sitiōis fructuū, l. 3. §. eōtrio, & ibi not. ff. eo. Dixi
ēt veri dñi, ad dr̃iam naturalis, q̃ pducit effectus separatos a
uero dñio. Ꝯ istā arguit Doctor meus dicēs q simplex ꝓprie
tari' possidet ciuiliter. l. sciēdū. §. q solā. ff. q satisd. cog. & tñ nō
insistit, nec facit fructus suos, sed est vsufructuarius, q insistit
& fruitur, & nihil tñdet. Tu aūt tñdeas, q vsufructuarius quò
ad ius ꝓprietatis, insistit noīe ꝓprietarij tanq̃ ei' pcurator. l.
j. §. fi. ff. de no. oper. nun. vñ satis ipse ꝓprietarius dr̃ insistere.
l. q meo. §. procurator. ff. eod. & licet talis ciuilis possessio du
rante vsufructu nō producat effectū acquisitionis fructuū, nō
tñ diffinitio mala, q̃a in ea nō dr̃ q sit ius causans, sed aptum
cāre. ¶ Scdo opp. de le. j. §. j. ff. e. vbi ex nāli possessione rerū,
quæ in nullius bonis sunt, cātur dñium, ergo ēt nālis pducit
ciuiles effectus respectu veri dñij, & sic diffinitio falsa, q̃a nō
conuertit. nesciré aliter rñdere, nisi q illa nālis possessio, de
qua in d. §. j. ēt ciuilis est. & si hoc verū sit put est, erit ibi tex.
p opi. Azo. q vna tm̃ sit possessio nālis, quę quatenus appro
20 batur a lege ēt ciuilis p approbationē nūcupat. ¶ † Naturalis
possessio est ius insistēdi rei nō phibitę possideri, aptū pduce
re ciuiles effectus respū alicuius iuris a dñio separati, & respū
nālium accessoriorū, vt in emphyteuta, vasallo, vsufructuario
& simib. isti. n. possident nāliter. l. nāliter, in prin. ff. eo. & virtu
te naturalis possessionis pscribunt. l. competit. C. de pscr. 30.
vel 40. an. & l. fi. eo. ti. & pducit acq̃sitionē fructuū, vt not. in
auc. nisi tricēnalis. C. de bo. mat. Tu aduerte ad plura. primò
ob vnū, q statim dicebā. Scdò Bar. vult naturalē & ciuilē dif
ferre effectu tm̃, q̃a ciuilis parit effectum veri dñij, nālis verò
nō. Cōtra vr̃ q diuersitas effectuū nō faciat possessiōes differ
re specie, nā sm ipsummet Bar. possessio naturalis emphyteu
tæ & vassalli nō differt specie a possessione vsufructarij, & tñ
nālis possessio emphyteutę, & vasalli causat pscriptionē vti
lis dñij, nālis verò vsufructuarij cāt pscriptionē iuris vtēdi &
fruēdi, & nō vtile dñiū fundi, q̃a vsufructuari'. Itē vsufructua.
nullū dñiū hēt, sm Senē. i l. naturalr, i prin. ff. e. facit exēplum
nāle, feminarū q̃dā fertiles, q̃dam steriles: oēs tñ mulieres spē
nō differētes, sed numero tm̃. Et istud pondero p opi. Az. q
vna tm̃ sit possessio nālis, q̃ nō differt a ciuili pp minores effe
ctus, vt vult Bar. sed sicut magis nālis appbat a iure ciuili, ma
iores effectus parit: vñ q̃a nālis emphyteutæ appbatur respū
vtilis dñij, pducit hūc effectū, quē non pducit possessio nālis
vsufructuarij, q̃a ad hoc nō approbat: vñ possessio nālis, q̃ est
apud malefidei possessorē, q̃a reijcit a iure, nō parit istos effe
ctus Ꝯ dñm: sed q̃a appbat Ꝯ tertiū, Ꝯ ipsū operat effectū re
tētionis & tēperationis. l. j. in fi. ff. vti pos. c. i literis. j. tit. j. isto
respū ēt ciuilis dici pōt, vt no. i l. clā possidere, §. fi. ff. e. ¶ Ter
21 tio aduerte, † inq̃tū Bar. cōcludit, q vsufructuarius pscribat i'
vtēdi fruēdiq; virtute naturalis possessionis. In hoc *cōiter* rep
bat. q̃a prescribit rōne quasi naturalis, & quasi ciuilis possessio
nis, quas hēt in iure vsus fruc. sm gl. in l. air pror. §. itē. ff. ex qui
b. cau maio. & ita vult Bar. sibi Ꝯrius in l. nāliter, in prin. ff. eo.
22 ¶ † Corporalis possessio est ius insistendi rei nō phibitę pude
ri retētionis & tēperationis pducēs effectū, q̃ hēt ingrediens
possessionē fūdi absente possessore. De ista loq̃t l. clā possidē
re, §. q ad nūdinas, & in l. si id q̃d, ff. eo. De ista dicemus. j. i pū
23 cto, an sint tres. ¶ † Ciuilissima possessio nō diffinit p Docto
res, q̃a non est species separata de p se a ciuili possessione fun
di, cū differat ab ea tm̃ in modo acq̃rēdi, sm do. Alex. Are. &
Ias. describitur tñ sic. Ciuilissima possessio est illa, q̃ iuris mini
sterio absq; ulla apphensione acquiritur. de ista loquitur lex,
& ibi Pan. in c. 2. §. de cons. & in l. fi. C. de sacros. eccl. i l. rapto
res. C. de epis. & cle. & istā appellat Bal. hic artificiosā posses
sionem. sed aduerte, q̃a retenta opin. Bart. & ipsorū Alex. &
Mod. q possessio differens effectu differat ēt specie, vr̃ cōclu
dēdū q ciuilissima species differat a ciuili, quia sola ciuilis pa
24 rit effectū recuperationis, l. j. §. siue aūt, ff. de ui, & ui ar. † Ciui
lissima uerò nō producit istum effectū, ergo &c. Vñ stāte sta
tuto, q possessio defuncti continuetur in heredē, si aliqs post
mortem ingrediatur possessionem, & prohibeat intrare here
dē, nō poterit heres, tanquàm spoliatus intētare interdictum
recuperādę, sm Bal. in aut. defuncto, in 3. q. C. ad Tert. & Ioā.
Fab. in §. sui, Inst. de her. qua. & differ. & Alex. ꝯs. 37. In cā mo
ta, volu. 1. consil. 83 Visa facti narratione. vol. 2. & in l. in suis,
col. 3. ff. de lib. & post. hu. vbi dicit istā esse cōem opi. & do. Ias.
post Alex. in l. si sorori, C. de iur. delib. Cōtrariū tñ determinat
Soc. in l. rem quę nobis, in 5. q. ff. de acq. poss. per duo vrgētia
fundamēta. & q effectualiter detur interdictum recuperędæ,
sentit Bal. hic, dum dicit, q si heres intentet remediū l. fi. C.
de edic. diui Adria. tollen. nō poterit ei opponi exceptio vllā
ꝓprietatis, ēt si offerat probō incōtinenti, eo quia propter sta
tutum præallegatum, remedium huius legis hēt tunc naturā
interdicti recuperandæ, & sequitur Dec. cons. 84. quod inci
25 pit, Excellentissimi Doctores. ¶ † Quasi possessio est illa, q̃ ha
betur in iuribus incorporalibus de qua in c. cū ecclesia Sutri
na, j. eo. vbi dicemus, & secūdum Imol. post Ang. describitur
sic? Quasi possessio est potentia quędā deducēdi in exercitiū
ipsa iura quasi poss. quæ corporibus q̃nque adhæret. & dicitur
quæ corporibus, &c. propter seruitutes prædiales. l. seruitutes
ff. de seru. dicitur autem quasi possessio, quia non est propriè
possessio, cum in iuribus incorporalibus nō cadat pedum po
sitio, l. si seruus, §. incorporale, ff. de acquiren. ret. do. ista ali
quando dicitur impropria, aliquando magis impropria, aliq̃n
impropriissima, vt declarat gl. in l. regulariter. ff. de peti hære.
& q sit impropria possessio, videatis tex. & ibi gl. magistrā in
c. conquestus, supra de fo. comp. alibi dr̃ intellectualis posses
sio, l. si ædes, j. in fi. ff. de ser. vrb. præd. q tamē non sit dare qua
si possessionem, probari vr̃ sic. Ista est possessio ficta & intelle
ctualis, verum super impossibili per naturam non cadit fictio
. §. minorem, Instit. de adop. sed impossibile est, q qualitas sit
sine subiecto, l. eius, qui in ꝓuincia. ff. si cer. pet. mō sic, posses
sio seu quasi, accedēs est ad proprietatem, in incorporalibus
autem iuribus res corporalis, cui ipsum ius applicatur, nō est
subiectum quasi possessionis, quia esset vera possessio, non ēt
ipsum ius incorporale: quia tunc quasi possessio etiā iuris per
misceretur cum ipso iure contra l. permisceri. ff. eod. & quia si
subiectum esset ipsum ius, quasi possessio esset qualitas, sine iu
re, quod est est falsum, quia quasi possessio est ius causans p
scriptionē, l. omnes. C. de præscrip. 30. uel 40. anno. c. de quar
ta, supra de præscrip. Pro resolutione videndum est, quod sit
subiectū huius quasi possessionis. varię reperiūtur opi. Prima
fuit opi. Azo. tenentis, q ipsum ius sit subiectū, inferēs ex hoc
q deiectus a quasi possessione alicuius iuris incorporalis non
restituitur nisi probet uerè vel pręsumptiuè sibi illud ius cō
petere. sed reprobatur *cōiter* per textum in c. querelam, supra
de ele. & in l. 1. ff. uti possi de. & in l. 2. ff. si ser. vendi. ita fuit de
terminatum Bononiæ in fauorem Hugo. contra Azo. vt re
fert Spec. in tit. de resti. spo. §. nunc dicamus. ver. q̃d in aliis. &
Bar. in l. 3. §. vnde ui. ff. de ui, & ui arm. & ita cōcludit Dec. per
plura cons. 136. per totum. Secunda fuit opin. Inn. in ca. 1. j. e.
q actus ipsius iuris sit subiectum, & ideo sm eum debemus
dicere nos esse in quasi possessione pñrandi. & eligendi, non
aūt in quasi possessione iuris præsentandi, vel eligēdi. ¶ Ter
tia fuit opi. Bar. in d. §. vnde vi, q subiectum sit vsus ipsi' iuris,
qui causatur a patiētia aduersarij. l. quoties. ff. de ser. & ista est
cōis, & istā amplectitur d. Ant. in c. fi. in 3. col. inf. eo. vbi la ipsi
me stantib. prædictis infertur ad plura. Primò, q interdicta, q̃
competunt etiā pro iurib. incorporalib. Inst. de interd. i prin.
non sunt propriè interdicta possessoria, sed quasi, vt est tex. in
d. l. quoties. Itē talia interdicta sunt vtilia nō directa, vt decla
26 rat Bar. in l. 1. ff. vti poss. ¶ † Secūdò infertur ad statuta loquen
tia de possessione seu possessore, vt nō procedāt in quasi pos
sessione, quia sunt verba statutorū propriè intelligenda. c. in
nostra, intra de iniur. & ita tenet d. Ant. in d. ca. fi. col. 3. sequit
Alex. & *cōiter* Mod. in l. 3. in prin. ff. eo. adducentes alia funda
mēta, vltra quos facit decisio Bal. i l. cogi. C. de petit. her. dicēs
q statuta pęnalia loquētia in possessore nō hēnt locum in eo,
qui habetur pro possessore, de quo p Io. And. in reg. pro pos
sessore, de re. iu. i Mercuria. Secūdò facit decisio Bar. i l. apud
Iulianū. §. si pupillus. ff. ex quib. cau. in pos. eat. & Pan. i ca. qua
fronte, de app. quæ vult, q statuta loquentia in Ꝯctu non hnt
locum i quasi Ꝯctu. & ista est *cōis* vt per Alex. & Mod. in l. mo
re, & in l. nutu, ff. de acq. hę. & p Ias. in l. Barbarius, col. 2. ff. de
off. pto. Ꝯrium tenet Aret. i rub. ff. eo. ad fi. & i ꝯsi. 30. Viso the
mate, col. pe. p tex. i l. si pcuratoris, ff. de proc. iūcta decisione
Bar. in l. 1. col. pe. ff. de act. & ob. & p gl. in l. si quis in tantū. C.
vñ vi. & bñ facit ēt decisio Bar. in l. 1. ff. vti posid. Pro concor
dia dicerem inspiciendam esse rōnē statuti subiectāq; mate
riā, put in simili dicit Bal. i l. 1. C. cōm. de vsuc. dū dicit, q sta
tuta loquētia de possessione aliq̃n itelligūt de naturali, aliq̃n
de ciuili, aliq̃n de nuda detētatione, put subiecta materia pati
tur, bñ facit l. sciēdū, §. j. & seq. ff. q satisd. cog. Sic ēt libell' Ꝯclu
dēs i possessione saluat, & itelligit de quasi possessione, c. olī.
3. de rest. spo. c. licèt, de prob. Pan. i c. 2. de rest. in integrū, Ge
mi. in c. 2. de test. in 6. in 7. col. & rō est, quia verba libelli imp
priant, ut ipse libellus sustineat, l. sed si possessori. §. itē si jura
uero, ff. de iurei. vbi latè Mod. sicq; ēt soluat sñia loquēs i pos
sessio.

sessione,qa impropriatꝰ ꝓ quasi possessione,vt est tex.i c.acce-
dēs,s.vt lit.nō cōt.& ita determinat Pan.i d.c.ꝯquestꝰ.& rō ē,
qa verba iuræ impropriantꝰ,vt actꝰ sustineatꝰ, ſm gl.reputatam
singularē in l.puto,ff.tam.etc.ꝓbat tex.i ca.his.j.de verb.sign.
¶ Detētio est nuda facti insistentia in re corporali custodiæ &
ꝯseruationis gr̄a facta,q sit facti,probatū fuit s.q fiat custodię
cā,probatꝰ in l.vt legatorū,ff.ex qb.cau.in poss.ca. large tñ aio
insistēs,& sic q ciuilr possidet,dr detinere ſm gl.in l.3.§.ex ꝯ-
rio.ff.eo.& ſm Imo.ita se hēt cōis vsus loquēdi,intelēs,q statu
tū loquēs de detinēte,hēt locū in possidēte ciuilr, quia statu-
ta recipiūt interpretationē a cōi vsu loquēdi. l.Labeo.ff.de su-
pel.le.& sequūtꝰ Ale.& Mod.ad idē est gl.in c.cām quę,& ibi
Fel.col.3.in fi.j.de præscri. Venio nūc ad discussionē articuli,
q̄ opi.sit verior:opi.Bar. q sint tres possessiones, cōiter, vt di-
xi,reprobatꝰ:quia corporalis possessio,q̄ hēt iniuste possidens,
nō differt a nāli,q̄ hēt vsufructuarius & ssses, nisi tanq̄ plus &
minus,vñ nō dnr differre specie, ſm Imo. per rīam l.fin.ff.de
fun.instr.pōdera,q ista rō facit pro opi.Azo. qa nālis & ciuilis
ēt nō differunt,nisi in plus & minus. Scdō ꝯ Bar. ꝯrīū inducit
Pau.de Ca.qa possessio nālis vsufructuarij non est illa, q̄ causat
effectū p̄scriptionis & acquisitionis fructuū, sed est quasi pos-
sessio ciuilis,vt s.dixi. ¶ Nālis aūt possessio vsufructuarij cau-
sat tm̄ interdictū retinendæ & recuperādæ, sicut ista corpora-
lis,ergo nō differūt specie,nec effectu. ¶ Tertiò, ego arguo,qa
si reuertentē dñm ingressus admittat,dñs recuperat possessio
nē occupatā,d.§.qui ad nundinas. sed illa est sine dubio nālis,
ergo ēt occupata per igressorē erat naturalis. ¶ Secūda opi.Io.
& cōis,q sint duæ,ꝓbatꝰ multis medijs, principale fundm̄ stat
in d.§.qui ad nundinas,sic inducēdo,duo non pñt eandē rē in-
solidū possidere.l.3.§.ecōtrario,ff.eo. sed in d.§. qui ad nundi-
nas,dr q ingressus hēt nālem,& dñs absens aio retinet posses-
sionē suā,ergo ciuilē,aīs duo hñt eandem nālem. Ad istud
rñdetꝰ q diuersis respectib. duo pñt eadē rem possidere.l.fi.ff.
vti possid.gl.in d.§.ecōtrario,sed dico q ingressus possidet na-
turalr corpore, & isto respū sua nālis possessio dr corporalis.l.
si id quod,ff.eo. absens verò possidet nālr aio,& quia sua pos-
sessio est somētata a iure,& est possessio superior.l.si duo.ff.vti
possid.isto respū dr ciuilis.& q sit nālis ꝓbatꝰ sic, retinere præ
supponit habitū Mō si dicatꝰ ab his,qui dnt hanc aio retentam
esse ciuilē,& non nālem,vñ fuerit habita:certe necesse est fate
ri q habita fuerit ab apprehēsione.l.3.§.Neratius.ff.eo.verū il-
la est nālis,ergo ēt ea retētia erit nālis.Et si dicatꝰ,qūo est possi-
bile quòd sit nālis:rñdetꝰ ſm subtiles Senen. quòd dr nālis, qa
retinetꝰ insito corporis.i.qdꝰ est lacū.l.in bonæfidei.ff.de acqu.
rer.do.ꝓbatꝰ ēt,quia is q hēt nālem tñ se absentet a re, reti-
net illā nālem aio,ſm gl.iuer approbatā in d.l.3.in prin. Si er-
go prior possessio erat nālis & ciuilis simul,sic eadē aio retine
tur. ¶ Secūdò ꝓ ista opi.alle.tex.in l.2.§.quod vulgò.ff.ꝓ hær.
Vbi dr nēmine posse mutare sibi cām possessionis. siue sit nā-
lis,siue ciuilis,ergo duæ,rñdet Bart.quòd dēt ille tex.intelligi,
dum loquitꝰ de nāli.i.de detētatione propter illationē,quæ se-
quitꝰ de colono,q detinet tm̄.istum intellm̄ dānat Doc. meus,
qa ibi illatio venit a fortiori hoc mō, si hñs nālē, vel ciuilē nō
pōt sibi mutare cām possessionis,a fortiori nū poterit colonus
hñs sola detentationē,& ſm eū ita arguit tex.in l.non solum,
§.quod vulgò.ff.de vsuc.Tu aūt ꝯdera,quòd arg.a fortiori nō
bene pōt ibi formari, qa esset arguere de minori ad maius ne-
27 gatiue,quod arg.nō valet,† ſm gl.in c.cū in cunctis. s.de elect.
nā tacitus colonus mutet cām detētationis,q̄ possessor posses-
sionis,d.l.nō solū,§.quod uulgò. ubi Iurisc. arguit affirmatiuè,
vnde bene sequitꝰ,q nō ualet negatiue per p̄dicta:uel aūr respō
28 deas,ut j.generalr d.cā. ¶ Tertiò † adducitꝰ tex.i l.3.§.deijcit.ff.
de ui,& ui ar.ubi deiecto,siue nālr,siue ciuilr possidēti compe
tit interdictū unde ui.Bar.respōdet,ut s.sed sua respōsio ꝯfun-
ditꝰ per id,quod de colono ibi subijcitꝰ, uñ aūr respōdetꝰ (& ista
29 sit generalis respōsio ad oīa ista iura) q † intelliguntꝰ de nāli
possessione nuda,uerbū,ciuilr,itelligitꝰ de possessione nāli,ue-
stita uestimēto iuris ciuilis,sicut dicimus de pacto nudo & ue-
stito,& ita intelligit illū tex.glo.ibi,dū dicit q uerbū, nāliter,
exponi dēt.i.iniustè,ciuilr.i.iustè.Vel aūr pt exponi, nāliter,i.
corpore,ciuilr,aio,d.l.3.§.siue aūt,utraq; tn̄ nālis,ut probaui,&
30 j.probabo. ¶ † Quartò tex.in l.acquiritꝰ.ff.de acq.rer.do.ubi di-
citur q nālis possessio nō causat effectū p̄scriptionis, ergo est
ciuilis quæ causat,ergo duæ.rñdent Senē.quòd ista qualitas,q
altera patiat effectū p̄scriptionis,altera nū,nō facit eas differre
specie:patet,qa possessio iniusta nō causat p̄scriptionem, iusta
uerò sic,c.fi.j.de p̄scri.& tn̄ possessio iusta & iniusta non diffe
runt spē,d.§.ecōtrario.Vel clarius rñdetꝰ, quòd nālis non parit
effectum p̄scriptionis, qñ non est uestita uestimēto iuris, alias
31 sic. ¶ † Vltimò omissis alijs uidetꝰ tex.in l.quēadmodū, in uers.
nulla possessio.ff.eo.Sol.Dicēdo, nulla, presupponit plures pos-
sessiones,differentes numero,nō spē. ¶ Vltima opi.Azo.quòd
sit una tm̄ nālis,quæ somētata a iure, illa eadem dr ciuilis per
approbationē uel extēsionem,sicut dicimus,quod ius nāle ex-
tēsum a iure ciuili dr ciuile.l.ius ciuile. ff.de iust.& iu. sic di-
mus hēditatē ex testō delatā obuenire p iuris approbationē.l.
lege obuenire.ff.de verb.sig.Et ꝓ ista opi. omissis leuibus. ad-
ducitꝰ tex.in l.3.§.gña,ver.& in sūma vnū genus est,ff.eo.intel
ligēdo vnū genus.i.vna spēs,qa illud, qd Logici appellant spe-
ciē,Iuristæ genus dnr,ſm gl.in l.2.§.mutuo.ff.si cer.pet.est ve-
rū,q datꝰ alius intellꝰs ad illū tex.p Bar.& sequaces, sed nō tran
sit sine cauillatione. ¶ Scdō tex.in l.cum bona, §.j.ff eod.vbi dr,
nemo incūbens aio & corpore possessioni,&c.pōdera q incū-
bēs aio & corpore alio nō obst. possidet ciuilr & nāliter.l.3.in
prin.ff.eo.& tñ ille tex.dicit incūbens possessioni in singulari.
Nec ob.si dixeris,q loquitꝰ in gñe,qa rñdetur,genus nō reperi
tur in esse,licèt diffiniatꝰ,ſm Bal.in rub.C.q admit.vñ possessio
ni in gñe nō est possibile incūbere. ¶ Tertiò induco text.i l.3.§.
siue aūt,ff.de vi,& vi ar.vbi dr q deiecto a ciuili possessione da
tur interdictū vnde vi. verū si non esset nālis ēt qūu vi adēpta
diceretꝰ:Vel sic,per interdictū vñ vi,is q aio possidebat,recupe
rat possessionē,toto tit.j. de restit.spol. si ergo illa possessio es
set ciuilis tm̄,solū restitueretur ad illā ciuilē, ergo spolians re-
maneret in naturali,quod est puerile dictū,& ꝯ l.j. C.si p uim,
32 vel alio mō. ¶ † Quartò possessio ciuilis est ꝓpriè possessio ſm
oēs,ergo naturalis,& ꝯnr pedū positio: alias nō esset pruprie,
arguendo ab etymologia negatiue.l.2.§.appellata.ff.si cer.pet.
& si dixeris, vbi est positio pedū.cum sit absens a ꝯspectu rei:
respōdeo q dr possessio a pedibus.i.a qualibet parte corporis,
verū absens hēt aium positū in re,ergo &c. ¶ Quintò sic, insi-
stēs in re nolēs possidere.perdit possessionē nālē solo aio, ergo
ēt nālis solo aio retinetꝰ: nā si essent duæ,vna nālis,quæ corpo-
re;alia ciuilis, quæ aio, certe insistens nō perderet nālem solo
aio,cuius ꝯrīū dixit tex.i l.3.§.in amittenda.ff.eo. Recēta opi.
Azo.insurgit dubitatio,an ciuilissima possessio dicatꝰ nālis,aut
spēs separata?vr q non sit nālis, quia nunq̄ fuit apprehēsa cor-
pore,& iō pro ea nō cōpetit interdictū recuperādæ.ſm cōem.
In ꝯrīū facit,quia ciuilis aio retenta dr nālis, vt s probaui, er-
go ciuilissima aio acquisita & legis auxilio,vr nālis. ¶ Scdō ꝓ
ista parte facit l.3.in princ. ff eo. arguendo de parte ad totum.
¶ Tertio facit,vbi possessio est apud aliū,solo verbo illius ꝯsti-
tuentis se tenere trāsfertur nālis in eū,cui fuit ꝯstitutū.l.certè.
ff.de precar.ergo vbi est vacans possessio, verbo legis ēt nālis
videretur posse transferri in habentē animū acquirendi.cogi-
33 ra tamē. ¶ Quartò † quæro,an sint alia accidentia possessionis?
resp̄ūdeo infinita.l.3.§.genera, ff.eo.ergo quædā utiliora refe-
34 tam. ¶ Primo alia est possessio uacua, alia nō. † Possessio uacua
dr,quæ a nemine aio,uel corpore occupetur, ſm glos. Bart.&
alios in l.fi.C.unde ui. & iō uenditor obligatus tradere uacuā
possessionē non liberatur,si tradat possessionē, in qua sit mis-
sus alius causa rei seruādæ.l.2.§.uacua possessio. ff.de act.emp.
tradunt Pan.& alij in ca.cū Ioannes eremita. j.de fi.instru.Idē
nō dr uacuā tradere,q non tradit tutā,ſm Bar.i l.rō. §.j.de act.
emp.per tex.in c.Pisanis,j.tit.j. quod egu intelligu tutam a se,
non ab alio,ſm Bal.in l.fi.C.de pac.inter empt.& uend. & in-
tellige tutā a se & pp se.vñ qui tradit possessionē aditā, uiolen
ter vr uacuā tradere,ſm Aug. & Mod. in l.in ꝯuentionalibus.
35 §.si rē uacuā.ff.de uerb.obl.† an aūt teneatꝰ tradere cū fructibꝰ.
tex.est q sic in l.si stipulatus,in princ. ff.de usu.qd intellige,ut
p gl.in d.l.rō,§.j.Alia est possessio plena,alia semiplena, ut de-
clarat gl.Insti.de vsuc.§.quod aūt,in uerb.uacantis, j dicit sin-
gularē Ang.in d.l.si me in uacuā.ff.eo.tit.& do.Ias.Inst.de act.
§.actionū,col.20.sed an teneatꝰ is,qui promisit tradere plenam
36 & uacuā,tradere † ēt liberā ab oī seruitute:dic q non,ſm Bart.
in l.Męuius,§.fundo.ff.de leg.2.& i d.l.2.§.1.& iō practici No-
tarij hodie apponūt clam magis ꝓgnantē,uidelicet, promittēs
tradere plenā,uacuā,liberā, & expeditam, q̄ quān sit effectus,
37 patet ex prædictis. ¶ † Alia est possessio colorata, alia nō colora
ta:colorata possessio dr apud eum,qui possidet ex titulo ꝯcessi
sui ab habente ptātem ꝯferendi,sed pp defectū ipsius recipien
tis,uel aliam talem cām,titulus est minus iustus,exemplum,in
38 c.cum nřis,de cōcess.præb. ¶ † Nō colorata uerò dr apud eum,
qui sine ullo titulo possidet uel cū titulo,qui fuit per sniam iu
ris uel hōis priuatus, licèt non sit secuta amotio. ita declarat
Imo.in d.ca.cum nostris,col.12.& Lap.alleg.16. per totum. &
istud est utile ad intellm̄.d.c.cum nostris. ad cuius declaratio-
39 nē,uide plenè Fel.in c.in nřa,corollario 36.de rescrip. ¶ † Alia
est possessio pacifica,alia nō. Dr pacifica super qua nulla mota
fuit ꝯtrouersia iuris,uel facti in iudicio, uel extra,ſm glo.Pau.
& Car.in cle.gr̄æ,de rescr.gl.& Arch in c.cōmissa, de ele.li.6.
Gemi.ꝯs.78.inc.Formatur.col.pe. & fi. & cons.82.col.1.quod
no.ad rīam de trien.possessore. & ad iura loquentia de pacifi-
40 ca possessione. ¶ † Quintū quæro quot modis in iure sumatur
possessio tres significationes s.exposui. Quarta ponitur ꝓ de-
tentatione.l.cōi,§.neque.ff.cōmu.diuid.cum sim. Quintū sæ-
pe ponitur pro corpore.seu ipsa re,l.interdum,ff.de uerb.sign.
l.2.C.de prob.l.locum,C.de omni agro deser.lib.11. l.filij.§.fi.
ff.ad munici.c.omnes.ubi Pan.de pæn.& remiss.& ad nostram.
vbi

vbi Pan. in j. no. de iureiu. c. ꝯsultationibus, vbi Barb. in vlt. no.
de offi. deleg. c. possessiones, de reb. eccl. nõ alien. c. qm̃ frequẽ-
ter. §. quod si super reb. vbi Abb. s. vt lite non contest. Hinc di-
cit D. Ant. i c. quod ad sedem, col. j. j. tit. proxi. quòd si testator
legat alicui possessionem suam, intelligitur legasse proprieta-
tẽ, & non ad sustinendos libellos si sit petita restõ possessionis,
41 vt intelligat̃ ẽt intentatum petitorium. ¶ Sextò † quæro, quid
sit proprietas. do. Ias. i §. oĩum, col. 9. Inst. de act. dicit, quod Pau.
de Eleaz. hic sic diffiniuit. Proprietas est dñium multis modis
q̃situ. quidã hic impugnant, quia diffinit originem, non essen-
tiam. mihi ẽt non placet, qa præsupponit q̃ dñium ĩ genere &
ꝓprietas sunt idem, quod non est verũ simplr̃ loquendo. l. pro
prietatis dñium, C. de prob. l. si procurator, j. ff. de acqu. rer. do.
& si tu quæras in quo differũt, respõdet Bal. in c. 1. §. 1. de inuc.
de reb. alie. fact. q̃ significatio ꝓprietatis est magis nuda & stri
42 cta, q̃ significatio dñij. ¶ † Dñium. n. cõprehendit tam vtile, q̃
directũ. l. 4. ff. de vsufr. Proprietas verò cõprehendit solum di-
rectum, quasi propriè tua. & alibi dicit Bal. quod istud nomen,
ꝓprietas, est adeò directum, quòd nunq̃ obliquatur, ita Bal. ĩ l.
43 cũ res. C. de proba. in l. pen. col. 2. C. si a non cõp. iud. ¶ † Aliter
attentarũt diffinire Valent. dicẽtes, q̃ proprietas est ius rei co-
hærens, & vni soli cõpetens. ponunt ius tanq̃ genus, cetera tan
quam dñias. dñt. n. rei inhærens. ad dñiam dominij adhærentis
personę, ad quam spectat, ſm Io. Fab. & do. Ias. in d. §. oĩum. per
tex. in l. si tibi. ff. quemad. vsufr. amitt. & sequit̃ Soc. in pulchro
casu. cõs. 176. col. pen. dñt semp vni soli cõpetens, ad dñiam di-
recti dñij, quod põt esse apud plures insolidum, videlicet apud
vnũ in vniuerso, apud alium in particulari, vt dicit Bar. in ꝓœ.
Digest. & in l. j. §. per hanc. ff. de rei vend. cum si Aut nõ intelli
go, aut credo istos æquiuocare. pro clariori demõstratione pr̃ę
mitto, quòd ꝓprietas duplr̃ põt sumi. Aut ꝓ directo dñio. ca. j.
vbi Abb. in 2. no. j. eo. l. j. §. huius aũt. ff. vti possid. Aut pro sub-
stãtia, seu corpore ipsius rei. d. l. si tibi. vbi vtrunq; probatur, &
declarat Sal. in d. l. ꝓprietatis. Hoc p̃misso infero, q̃ ista diffini-
tio non est iuridica, in q̃uis partẽ capiat̃ proprietas. si. n. sumat̃
pro directo dñio, tunc falsum erit, q̃ rei cohæreat, & q̃ vni so-
li cõpetat, vt ipsimet Valen. de dñio ꝯcludunt. si verò capitur
pro corpore, seu substãtia rei, falsũ erit dicere quòd sit ius. Inst.
de reb. cor. in princ. Quid ergo dicendũ? arbitror necesse prius
scire, quid sit dominiũ, & quotuplex sit. & his cognitis patebit,
quid sit proprietas, & pro pleniori intelligẽtia præmitto, quòd
hẽmus plura, quorum vnum non est aliud, & tamẽ oĩa cõcur-
runt circa eandẽ rem. Hẽmus primò ipsam rem corporalẽ seu
substantiã rei, & istud ꝯsistit in facto: habemus ẽt rem incorpo
ralem, putà electionẽ, & p̃sentationẽ. Itẽ proprietatẽ nudã, itẽ
usumfr. item possessionem, itẽ dominiũ: & hic aduertendum,
quia hẽmus dñium, itẽ quasi dominiũ, itẽ dominiũ directum
itẽ utile. Dominiũ aliquãdo sumit̃ largissimè, aliquãdo strictè,
& propriè. largissimè cõprehendit ẽt iura incorporalia: vnde q̃
hẽt usumfr. uel aliquã seruitutẽ, põt dicere se hr̃e dominium il
lius iuris, l. qui usumfr. ff. si vsufr. pe. gl. in l. nãliter. §. nihil cõe,
ff. col. 4. ff. de vsufr. declarat Bar. in l. qui vsumfructũ, ff. de ver.
obl. Alibi dicit gl. in l. si lõgius, in vlt. glo. ff. de iud. q̃ possumus
dicere nos hr̃e dominiũ actionũ: & dicit Pau. de Ca. in l. si quis
vi. §. dñia, q̃ possum⁹ dicere hr̃e dominiũ possessionis, sed istud
est impropriè, & propterea pro iurib. incorporalib. nõ cõpetit
directa, nec vtilis rei vendicatio, sed datur cõfessoria, vel nega
toria §. ęquè, Inst. de act. l. si seru⁹, vbi Bar. latè. ff. de no. ope. nũ.
44 in c. cũ ecclesia Sutrina. j. eod. ¶ † Dñium verò propriè cadit ĩ
reb. corporalib. & istud statim diffiniã. Quasi dñium dr̃ illud,
quod habet bonę fidei possessor, hñs titulum a non dño, c. abba
te, §. ceterum, de re iud. in 6. & pro isto dño competit Publicia
na, ff. de Publ. act. per totũ. Vtile verò dñium, ſm Bart. in d. §.
dñia est duplex. vnũ qđ recognoscit directũ, alterũ qđ aduersa
tur directò, & ſm Sal. in l. traditionib. C. de pac. est aliud tertiũ
utile, qđ est simile directò, & sequitur Ale. in d. §. dñia. vtile qđ
recognoscit directũ, hñt emphyteutę, vasalli, sup̃ficiarij, & si-
miles. l. j. §. qđ aũt. ff. de superf. l. j. §. fi. ff. si ager vect. vel emphy.
peta. vbi dr̃, q̃ isti hñt vtilẽ rei vendicationẽ. & istud appella-
tur dñium inferius directũ veru dr̃ principale. auct. si verò do-
minus, C. de hęret. ſm qđ ꝯtriatur directò, hẽt is qui pręscripsit
rem, nam ex pręscriptione. ſm *communem* sententiam acquirit̃
vtile dñium, ſm gl. Bar. & alios in auct. nisi tricẽnale, C. de bõ.
mater. exceptis nouem casibus, quib. acquiritur directũ, quos
vide per Fel. in rub. j. de pręscr. col. j. & rub. seq. dr̃ aũt ꝯtriari di
rectò, qa si direct⁹ dñs agat, repelli põt exceptione pręscriptio
nis. l. si quis emptionis. C. de pręscrip. 30. vel 40. ann. & ex hoc
hẽtis colligere intelligẽtiam ad duas gl. videlicet gl. in l. 3. §. ex
plurib. ff. eod. & in l. si ędes. j. §. j. ff. de seruit. vrb. pręd. q̃ dñt, qđ
vtile acquisitum ex pręscriptione occidit directum, dẽt intelli
gi. i. impedit effectum directi, nõ aũt q̃ penitus extinguat. & si
tu quæras, quæ vtilitas resultet ex hoc respondeo maxima, nã
si res præscripta deueniat ad manus tertij, directus dñs ratio-
ne sui directi dominij, adhuc existentis in rerum natura, pote-
rit suam rem uendicare ab illo tertio. ¶ Item si res pręscripta
deueniat ad manus ipsius directi dñi, non poterit ab eo uendi
care per illum, qui præscripserat, ut est casus secundum intelle
ctum Io. *communiter* approbatum in d. l. si quis emptionis. ¶ Ter
tium utile † dominium directo simile, non recognoscens, nec
45 contradicens habet is, cui cessa est rei uendicatio a directo do
mino, iuxta tex. in l. fi. C. de hęre. uel act. uẽd. Istud depẽdet ab
alio dubio, an per cessionem rei uendicationis transferatur uti
le dominium. & Dy. istud examinat in reg. pro possessore. j. de
reg. iur. concludens q̃ non. & sequitur Sal. in l. j. in ult. q. C. de
act. & obli. reuocans hic, quod dixerat in d. l. traditionib. Simili
liter sciendum est, q̃ hẽmus quasi dñium directũ, & quasi uti-
46 le. † Quasi dñium directum est illud, quod hẽt is, qui habuit ti-
tulum a non dño pleno iure, de quo s. dixi. Quasi dñium utile
dr̃ illud, quod habet is, qui accepit rem in emphyteusim, uel in
feudum a non dño, ſm Alex. in d. §. dñia, col. 4. Istis sic deliba-
tis, uenio ad diffinitionem dñij. Dominiũ, ſm Bar. & *cõiter* scri
bentes in d. §. dñia, est ius de re corporali perfectè disponẽdi, ni
si lex prohibeat. Dixi ius, ad dñiam corporis ipsius rei. Dixi de
re corporali, ad dñiam dñij improprij, de quo s. dixi. Dixi ꝑfe-
ctè disponẽdi, q̃a ĩ re sua quilibet est moderator & arbiter. l. in
re mandata. C. mãdi. Dixi nisi lex prohibeat, pp̃ res minorum
alienari prohibitas sine decreto. toto ti. ff. de rebus eorũ. Istam
diffinit. mordet Aret. quia emphyteuta & uasallus nõ possunt
liberè disponere de utili dominio. l. fi. C. de iu. emphyt. & de ꝓ
hib. feu. alie. per totum. & propterea dixit addẽdum diffinitio-
ni, saluo iure tertij. Tu cõsidera, q̃ Bar. uoluit diffinire uerum,
& proprium dñium, sed utile dñium emphyteutę & uasalli nõ
est uerum dñium, ſm Bar. in l. j. ff. eo. & ibi do. Ias. col. 13. dicit
notandũ, inferens q̃ petens rẽ sibi adiudicari ratione ueri dñij
non obtineret probando se emphyteutam, uel uasallum, quod
vltimum credo falsum per illud, quod dñt Pan. & Fel. in c. con
questus, de fo. com. & s. retuli. Vel aliter potest r̃ndere, q̃ illa ul
tima verba, nisi lex prohibeat, tollunt fundamẽtũ Are. Aduer-
te tñ, quia posset dici q̃ illa verba, nisi lex prohibeat, non de-
buerũt de necessitate apponi, per ea quæ dixi s. in diffinitione
possessionis. vñ remotis illis verbis, dico diffinitionem bonã.
non ob. arg. tit. de rebus eo. & l. fin. de iure emphy. cum sim. qa
licet requiratur certa forma in dispositione, pp̃ hoc non ob-
stat, quin dicatur libera facultas disponendi. l. j. C. de sacrosan.
eccle. l. hac consultissima. C. de test. & Instit. de exher. li. i prin.
47 ¶ † Eodẽ modo diffiniri debet proprietas, capiẽdo proprieta-
tem pro dño. si autem capiatur pro corpore rei, tunc patet ad
sensum, quid sit eodem modo, sicut dominiũ largissimè sumi-
tur ꝓ dominio iurium incorporaliũ, ita proprietas. & hoc mo-
do capitur in ista rub. iuncto. c. cum ecclesia Sutrina. j. e. Eodẽ
modo est reperire quasi proprietatem. dr̃ aũt quasi proprietas
tripliciter. Primo casu proprietas in iuribus incorporalibus. c.
fi. & ibi Pan. in 5. no. s. de iud. Secundo in locis sacris & religio
sis pro quib. cõpetunt interdicta habẽtia annexam cãm quasi
proprietatis. l. 3. §. quędam. ff. de interd. Tertio hñs titulũ a non
dño, põt dici hẽre quasi proprietatem. i. quasi dñium, vt s. dixi
Habemus insuper dñium plenum. i. rem cum vsufr. causali. l.
qui vsumfructum, cum gl. ff. de ver. obl. ita ẽt habem⁹ proprie-
tatem plenam q̃ idẽ est. l. feminę. §. illud, & ibi Bal. per illũ tex.
48 dicit se r̃ndisse Pontifici, C. de secun. nup. ¶ † Nuda autem pro
prietas dr̃ nudum dñium ab vsufructu separatũ. l. si fructuarius
ff. de vsufr. quemad. ca. l. si cuius. & l. æquissimum. §. fructuarius
ff. de vsuf. i dubio appellatione proprietatis intelligim⁹ de nu
da, ſm Fel. in c. Rodulphus, ver. territorio. s. de resc. Hẽmus in
super dñium directũ & dñium vtile, tñ hẽmus proprietatem
vtilem, quia repugnat significato proprietatis, per ea q̃ s. dixi.
& ista est dñia iter proprietatẽ, & dñium. Propterea infert Bal.
in l. 2. ff. de condi. inst. si in libello concludatur proprietatẽ ad
libellantem spectare, si probet postea se emphyteutã, dẽt suc
cũbere, quia nõ est dare ꝓprietatẽ, nisi directã, secus si dixisset
dñiũ ad se spectare. sequit̃ Ale. cõs. 159. In cã & lite, col. fi. vol.
5. & d. Ias. in l. traditionib⁹, C. de pac. & in l. naturaliter. §. nihil
cõe. col. 2. ff. e. sed ꝯtriũ tenet idẽ do. Ias. i. l. sed & si possessori. §.
itẽ si iurauero. ff. de iurei. & d. Alex. in l. si finita, §. si uectig. col.
2. ff. de dam. inte. & in d. §. dñia, col. fi. & ista opi. placet, ubi ex
alijs narratis in libello apparere posset, q̃ egisset tanquam em
phyteuta, prout loquitur Alexan. in d. §. si uectig. debent enim
49 uerba deseruire intentioni. c. secundò requiris, j. de app. ¶ † Se
primò quęro, quę sit causa possessionis & proprietatis? R̃ndet
Bal. hic, q̃ cã possessionis & proprietatis põt duplr̃ cõsiderari.
Primò ex parte ante pro cã causante. & isto modo dñiũ est cã
possessionis, quia si sum dñs, possum uẽdicare, §. alię Inst. de ac.
& cõ, cã dominij est ipsa possessio, qa ex ipsa possessione mediã
te p̃scriptione & vsucapione cãtur dominiũ. sed considera quõ
sit possibile, q̃ mutuo se inuicem producant. fortè consideran-
do dñia & possessiones tanq̃ diuersas numero, cessabit difficul
tas. Secundo modo põt cõsiderari ex parte post ꝓ cã causata, &
tunc dñium, vel vsucapiendi conditio erit cã causata ab ipsa pos-
sessio-

50 sessione.l.ex empto,ff.de act.emp.¶†Octauò,quæ sit cā.& quo
tuplex sit?lōga esset disputatio & impertinēs,io me remitto ad
Pau.& ad apostillātes ad eū i ,pę §.col.7. & ad gl.& scrib.ī rub.
ff.de cōd.& dem.& Bar.in l.vbicūq;.ff.de interr.act.col.j.vbi di
cit,q cā est,ad cuius esse sequtur aliud Aliter ēt distinit Bar.in l.
51 demōstratio falsa.§.qđ aūt.ff.de cōd.&dem.¶†Nonò q̄ro,q̄uo
sumat̄ verbū,cā,in rubr.nr̄a?Lanfr.Oria.hic r̄ndet,q ponit̄ pro
qōne seu ꝯtrouersia,& sic stat largè, s̄m gl.ī l.cās.C.de trāſ.Tu
verò ꝯsidera q in duob.Oria.vr̄ errare.Primò,dū dicit q cā ,p
priè est post lit.cōt.Cōtrariū firmat Alex.in prin.C.de iud.Cō
trariū ēt tenet Fel.in c.sup qōnū , in prin.& 1 §.j.p illū tex.§.de
off dele.& ibi Barb.inducit ad q.statutū disponit,q abiente ad
uocato cāę nō ,pcedat̄, sed sint ferię , tūc pp absenciā aduocati
erunt ferię lite ēt nō ꝯtestata,& ,pbat̄ in c.forus,de ver.sig. Se-
cūdò vr̄ peccare,dū vult,q qō dicat̄ tā ante q̄ post lit.cōt.nā ꝯ
riū tenet Bar.in l.amplius nō peti,ff.rē ra.hab.dicēs q verbum,
qō,,platū a lege intelligit̄ lite cōte.alle.l.4.cū gl. C.finiū reg.tn̄
,p opi.Ori.vr̄ tex.in l.si tibi.C.de libe.cau. Cæteras sigñationes
istorū verborū & similiū nō prosequor , q̄a ipertinētia sūt,& vi
52 deas Mod.hic,& i d.l.cās, vbi plenissime.¶†Decimò q̄ro q̄uo
cōtinuet̄ rubrica ad p̄cedētē? r̄ndet̄ plurib.modis.Primò p Pā
hic post Gofr.& ista est cois. Alio mō s̄m Host.ī Sum. Alio mō
s̄m Nouissimos hic,sed q̄a modicæ sunt vtilitatis, & de nā cō-
53 tinuationū diximus. ī.in rub.de iud.iō nūc trāseo. ¶†Vndeci-
mo ,p itelligētia q̄ro,qđ sit iudiciū possessoriū, & qđ petitoriū?
r̄ndeo,possessoriū dr̄,vbi de possessione tractat̄.Petitoriū verò,
54 vbi de dñio.l.is q destinauit.ff de rei vēd.¶†Duodecimò & vl-
timò q̄ro,quotuplex sit iudiciū possessoriū?r̄ndeo,triplex,§.se-
quēs,Inst.de iterd.declarat gl. i c.pastoralis, ī.eo.Sed aduerte,
q̄a addēdū vr̄ quartū,videlicet iudiciū conseruadæ l.3.§.missū,
ff.de Carb edic.& i l.j.C.eo.de Carb.edic. & ita dicit Bal.i c.fi.
de prohib.feu.alie.,p Fed.arguēs Imperatorē i d.§.sequēs, de di
minutione. Reperio q Lud.Ro.& Alex.in d.l.j.dñt , q iudiciū
cōseruādæ includit̄ sub interdicto retinēdæ. Sed tu cōsidera, q
interdictū retinēdæ dat̄ inter duos ꝯtendētes se possidere,§.re
tinēdæ,Inst.de interd.sed iudiciū ꝯfirmādæ,de quo in d.l.j.dat̄
ēt si aduersarius nō ꝯtendat se possidere,vt ibi dicit.Itē istud iu
diciū cōfirmādæ rō ꝯuenit ,p turbatione,q̄ fit in iudicio,vt de
clarat d.Ale.in l.si finita,in prin.col.pe.& fi.ff,de dā.infe.& cō-
si.5.col.fi.vol.2.Pa.de Ca.ꝯs.367.In cā capturę.Dec.ꝯs.192.In
cā,q̄ agitat̄,col.fi.Relinq̄t̄ ergo ꝯcludēdū,q iudiciū ꝯseruādę sit
diuersū a iudicio retinēdę,qđ dat̄ ,p molestia & turbōne extra iu-
diciali.Saluādo Imperatorē possumus dicere, q loq̄t̄ de inter-
dictis,& ista sūt tria. verū istud iudiciū ꝯseruādæ, licèt sit pos-
sessoriū, est extraordinariū, nō tn̄ est interdictū, igit̄ &c. & ita ad
laudē 12.Apl̄orum,ex istis 12.qōnib. sit expedita ista Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Inuocatio Spiritussancti in electione non est de solemnitate substantiali, nec de iure, & eius omissio non vitiat electionem.*
2 *Omissio Crucis in inuentario, non vitiat inuentarium.*
3 *Electio dicitur vnanimiter celebrata, quando nullus contradicit.*
4 *Ecclesia secularis pot dici conuentualis de iure, & proprietate vocabuli.*
5 *Electio Episcopi, & similiter cuiuslibet alterius prælati spectat ad Capitulum illius ecclesiæ, ad quam eligitur.*
6 *Cōfirmatio habet vim diffinitiuæ iuxta cōtra cōtradictores, vel cōtumaces.*
7 *Iudex non debet admittere libellos contrarios.*
8 *Sententia potest ferri pro clericis sine libello super exceptionibus. vel sub petitione canonicorum.*
9 *Quasi possessionem iurium incorporalium perdēdi modus.*
10 *Testium fidei detrahunt tria.*
11 *Quasi possessio actus collegialiter exercendi, est apud collegium, seu apud omnes, vt vniuersos, non vt singulos.*
12 *Electio facta exclusa, vel contempta maiori parte, nullo iure valet.*
13 *Cōsensus simultaneus et collegialis requiritur in his, q̄ spectāt ad plures vt vniuersos.*
14 *Querela quid sit.*
15 *Processus & sententia absque libello coram Papa valent.*
16 *Spoliatus agens rei vendicatione contra spoliantem tenetur probare se fore dominum, alias succumbit.*
17 *Victoria cum victoria debet compensari.*
18 *Exceptio spoliationis, an impediat spoliatorem agentem.*
19 *Libellus generalis & incertus, valet si ex probationibus appareat, quæ actio fuerit proposita.*
20 *Sententia debet esse conformis libello.*
21 *Sētētia lata sup deductis incidenter per modū causæ p̄iudicat ita demū in alio iudicio, vbi de illo īcidēti principaliter agitur, si sit plenè cognitū.*
22 *Veritas coram Papa potius attenditur, quàm iudiciorum ritus.*
23 *Mutatio voluntatis non præsumitur in dubio.*
24 *Filius, qui possedit bona post mortem patris, præsumitur in possessione perseuerasse vsque ad mortem.*
25 *Verba p̄teriti tēporis in aduersariis maximè dicuntur abnegatiua p̄sentis.*
26 *Possessio de præterito, an præsumatur ex possessione de præsenti.*
27 *Possessio solo animo amittitur.*
28 *Nemo compellitur subire iudicium rei vendicationis.*

D.N.

Et an, & quando liceat cuilibet dicere se non possidere. nu. 29. & 30.
31 *Homicidiū si ali quis se cōmisisse fateatur ad sui defensionē, si nō cōstet de homicidio aliter, q̄ per suā confessionē, non erit puniēdus pœna capitis.*
32 *Spoliato agenti possessorio recuperandæ sufficit probare, quòd aliquando possedit ante spolium, licèt non probet quod possideret in die spolij.*
33 *Dictio, tunc, denotat extremitatem temporis.*
34 *Probatio præsumpta non sufficit ad conuincendum aliquem de delicto.*
35 *Possessio p̄sumitur cōtinuata, qñ allegās continuationē possidet de p̄senti.*
Nemo præsumitur delinquere.
37 *Asserenti etiam ea, quæ consistunt in animo suo, non creditur, quando alia præsumptio est in contrarium.*
38 *Probare initium possessionis, & allegare possessionem de præsenti, sufficit ad probandam præscriptionem.*
39 *Quasi possessio iurium incorporalium nunquam acquiritur per actus, qui fiunt iure familiaritatis. & nu. 40. 41.*
42 *Rusticus, q lōgo tpe soluit alicui nobili vnū par caponū singulo anno nulla cā adiecta; si cessat soluere, nobilis nō habebit aliqđ remediū possessoriū.*
43 *Quasi possessio iurium incorporalium nonquam acquiritur per actus, qui fiunt iure facultatis. Et ibi habes pulchra exempla de aqua, quæ per fundum meum descendebat in puteum alienum. Item de moleadino, de furno, de macellario, de tabernario, de religiosis, qui longo tempore solā quęstum fecerunt in aliqua villa. nu. 44 45. 46. 47. & 48.*
49 *Quasi possessio incorporalium acquiritur per actus, qui fiunt iure suo. Et quomodo cognoscatur, an actus fiat iure suo, an iure facultatis, vel iure familiaritatis. nu. 50.*
Et an per vnicum actum acquiratur ista quasi possessio. nu. 51.
51 *Populus licèt nunquam iuerit ad venandum, non tamen dominus loci dicitur esse in quasi possessione venationis, nisi volētes venari ,phibuerit.*
53 *Quasi possessio seruitutis tigni immittendi per immissionem vnius tigni in parietem tuum, acquiritur.*
54 *Quasi possessio iuris collectādi probatur per vnicam solutionem collectæ.*
55 *Quasi possessio non acquiritur per vnicū actū, qui solet fieri promiscuè.*
56 *Quasi possessio per vnicum actum, imò per plures, imò mille, qui communiter solent fieri iure familiaritatis, & amicitiæ, non acquiritur.*
57 *Exercitiū circa p̄paramēta ad vsū, sufficit ad acquirēdā quasi possessionē.*
58 *Inductio in possessionem, an referatur ad translationem iuris, patientia vero ad translationem quasi possessionis.*
59 *Publiciana, an competat pro seruitutibus constitutis per traditionem.*
60 *Quasi possessio, an acquiratur p solā traditionē, an requiratur vsus cū patientia.*
61 *Quasi possessio seruitutis, an acquiratur per precarium.*
62 *Quasi possessionem iurisdictionis acquirit Proconsul per solum ingressum prouinciæ absque alio vsu.*
63 *Quasi possessio iurisdictionis acquiritur, & retinetur p erectionē furcarū.*
64 *Vsus solus ad acquirendam quasi possessionem, an sufficiat.*
65 *Scientia vasalli, vel emphyteutæ, vel directi domini, an sufficiat ad acquirendam quasi possessionem.*
66 *Scientia vnius ex pluribus habentibus rem communem, an sufficiat ad acquirendam quasi possessionem.*
67 *Præscriptionem allegans tanti temporis, cuius initij memoria non reperitur, an teneatur probare scientiam, & patientiam aduersarij.*
68 *Iure suo, non iure facultatis seu familiaritatis, an præsumatur quē fuisse vsum ex vsu tanti temporis, cuius initij memoria non reperiatur.*
69 *Varietas verbalis tantùm, & non substantialis nihil detrahit fidei testiū.*
70 *Diffinitio negatiuæ.*
71 *Diffinitio affirmatiuæ.*
72 *Negatiua triplex est.*
73 *Negatiua facti aliqñ est vaga, aliquādo coarctata, aliquando prægnans.*
74 *Negatiua regulariter per rerum naturam est improbabilis.*
75 *Probationem omnem validam per sensum corporis fieri constat.*
76 *Testes deponentes super negatiua dicuntur asserere, quod ignorant.*
77 *Testes asseuerantes negatiuam, an possint puniri de falso tanquā periuri.*
78 *Testis, vt possit de falso puniri oportet q ,pbatio falsitatis necessariò cōcludat.*
79 *Negatiua ,pbatur octo modis. & n. 80. 81. 82. 83 84 85. 86. & 87.*
88 *Testes deponentes super negatiua, debeat etiam non interrogati reddere rationem depositionis eorum, alias non probant.*
89 *Testibus duobus affirmantibus magis creditur, quàm mille negantibus.*
90 *Quasi possessio iuris eligendi, an acquiratur ex vnica electione, & quasi possessio iuris præsentandi ex vnica præsentatione. nu. 91.*
92 *Sex requiruntur ad acquirendam quasi possessionem cum vnica electione, vel præsentatione factam.*
93 *Possessor malæ fidei tenetur ad restitutionem fructuum.*
94 *Possessio vbi est contra ius, præsumitur mala fides.*
95 *Malæfidei præsumptio ex coniecturis probabilibus tollitur.*
Et illas coniecturas vide nu. 96. 97 98. 99. & 100.
101 *Rerum appellatione veniunt iura incorporalia.*
102 *Legis natura est determinare realiter, & non disputare verbaliter.*
103 *Petitorium non absorbet possessorium respectu fructuum.*
104 *Violētus dominus rōne violētiæ perdit ius, qđ habebat in fructib. rei suæ.*
105 *Exceptio dolo facis, non obstat agenti possessorio recuperandæ.*
106 *Electio dicitur fructus iuris eligendi extans viuente electo.*
107 *Legislatori sufficit dicere, ita iure caueatur.*
108 *Doctor debet allegare legem.*
109 *Iudex potest condemnare victum in expensis non petitis.*
110 *Iudex nulla lista exhibito, nulla ,pbōne facta, pōt cōdēnare victū in expensis.*

111 *Actione reali, vel personali proposita, vtrum intelligatur deductum omne suum competens de præsenti.*
112 *Actione reali, vel personali proposita, an veniat etiam ius de futuro.*
113 *Reus an possit iustificare exceptiones suas ex iure superueniente.*
114 *Consensus quorum requiratur ad inducendam consuetudinem. Et an consensus superioris interuenire debeat.*
115 *Consuetudo dicitur præscripta ex solo cursu legitimi temporis.*
116 *Actus quot requirantur in inducenda consuetudine.*
117 *Præscriptionem cum mala fide non admittit ius canonicũ, sed ius ciuile.*
118 *Contra ecclesiam non præscribitur, nisi spatio quadraginta annorum.*
119 *Res immobiles inter absentes præscribũtur 20. annis, inter pñtes x. ann.*
120 *Patientia habetur loco tituli in præscriptione rerum incorporalium.*
121 *Prohibitus alienare, censetur prohibitus seruitutem imponere.*
122 *Emphyteuta non potest alienare irrequisito domino directo.*
123 *Argũ à contrario sensu non dẽt sumi, qñ resultat controrietas iurium.*
124 *Præscriptio, & consuetudo quomodo differunt.*
125 *Vsus solus sufficit in consuetudine inducenda.*
126 *Titulus, an requiratur in pścriptione seruitutis, vel alteri' magni pindicij.*
127 *In bonis nostris, ex bonis nostris, & extra bona nostra, quæ dicuntur, nume. 128. & 129.*
130 *Electus, vel præsentatus a bonafidei possessore, est præferẽdus electo, vel præsentato a vero proprietario.*
131 *Electio facta a proprietario alio existente in possessione eligendi cũ mala fide, est cassanda.*
132 *Libellus hoc modo conceptus, peto electionem cassari, quia ad me spectat ius eligendi, de iure communi admittitur.*
133 *Præscripto iure postulandi intelligitur præscriptum ius eligendi.*

CVm ecclesia Sutrina.

¶ Ista decretalis est fertilissima, & hẽt materiã subtilẽ & quotidianã. diui
1 dit, & summat, vt p Pan. hic No. primò † ibi, sicut
moris est, q̃ inuocatio Spiritussancti in electione
non est de solẽnitate subali, nec de iure, sed ex laudabili con-
suetudine introducta, vt et pbatur in ca. quia pp. s̃. de ele. Circa
istud aduerte, quia ex hoc infert, q̃ eius omissio non vitiat eius
electionẽ, & p hoc adduco quatuor silia Primo de ↄsuetudine
in publicatiõe electionis solet decãtari hymn' Ambrosij & Au
gust. s. Te Deũ laudamus, & tñ eius omissio nõ vitiat electionẽ
ſm Spec. ti. de ele. §. j. ver. & ↄñr. & ver. celebrata seqt' d. Bert. in
tract. de epo. 19 q. 3 lib. Scdò facit, quia Ab. post electionẽ est bñ
dicẽd', tñ omissio bndictionis nõ annullat electionẽ, ſm Pan.
in c. q̃to, in 3. col. de offi. ord. & Car. in cle. attendentes, in 5. q de
sta. mõ. & Fel. in c. cãre, col. 4 s̃. de resc. Tertio facit, q̃ dicit Bar
to. & alij sequunt', in l. fi. §. j. C. de iu. del. vbi ↄcludit', q̃ licet i in
2 uẽtario sit pmittẽdũ signũ Crucis, tñ omissio ei' ñ vitiat inuẽ
tariũ. Quartò facit, i instrũs dẽt inuocari pri' nomẽ Dñi, ſm gl.
in l. gñali. C. de tab. lib. 10. & in Auc. vt ppona. no. Impe. in ver.
authore, & tñ ei' omissio nõ inualidat instrũm, ſm Bar. in l. si quis
ex argẽtarijs. §. si initiũ, ff. de eden. Pan. i c. j. de fi. instr. & ista ẽ
cõis opi. ſm Ale. in rub. ff. de no. ope. nũc. col. 4 & rõ est, quia dñr
solẽnitates leues, quarũ omissio nõ vitiat actũ. l. j. §. fi. de vẽ.
3 inspic. ¶ † No. scdò, q̃ electio dr̃ vnanimiter celebrata, qñ nul-
l' ↄdicit, c. bonę, 2. & c. fi. de post. pl. Adde idẽ esse si dicatur ↄ-
corditer, intelligit' et nemine discrepãte, c. innotuit, s̃. de ele. in
ver. cõcors capituli electio. gl. i c. cupientes, §. ad hęc, vbi Gẽ. de
ele. in 6. & in cle. ne Romani. e. tit. ↄ istud obstãt q̃ plura iura, p
quorũ oium resolone videas vsq; ad sotietatẽ Fel. in c. nõ pot
j. de re iu. col. antep. & seq. Et vltra adde, q̃ dr̃ vnanimiter fa-
cta electio, et q̃ aliqs citat' ad electionẽ q ex ↄtumacia nõ iter
fuit, postea ↄdicat. ſm Pan. i c. cũ uobis. p illũ tex. s̃. de cle. Sed
aduerte, quia ↄ illud ob. decisio Ale. ↄsi. 124. col 2. vol. 2. vbi cõclu
dit, q̃ snia lata p duos arbitres, ter. o ñ iterfuit iteresse, n dr̃ ↄcor
diter lata & rõ ↄ formã cõpromissi, quo ctat, d missũ stare tali
sniæ ab oib. ↄcorditer lata, & rõ q̃ dictũo ↄcordit, quia verbũ ↄ
4 corditer erat relatũ ad oẽs tres. ¶ Circa tertiũ no. Pa. hẽs, q̃ eccła
secularis ppriẽ pt dici ↄuẽtualis a ↄueniẽdo, c. j. in fi. 15. d. 1 &
hoc de iure, & ppriẽtate vocabuli, sec' de cõi vsu loquẽdi, quo
ecclę religiosorũ tñ appellant' ↄuẽtuales Adde Pan. in c. cdo-
cen, in vlt. no. s̃. de resc. vbi dicit, q̃ de iure inter Capitulũ. & ↄ
uentũ nõ est dña, quia ↄgregatio clericorũ secularũ et põt dici
ↄuẽt', licẽt de cõi vsu loquẽdi ↄuẽtus dicat' ↄgregatio religio-
sorũ tm. Et Capitulũ ↄgregatio clericorũ secularũ Scdo adde
q̃ ↄtriũ tenuit Gẽ. cõs. 131. inci. Qm bñficio, col. 2. vbi decidit,
q̃ ↄstitutio Papæ, disponẽs prioratus ↄuẽtuales uacare, si electi
non fuerint intra sex mẽses p moti ad ordines requisitos, nõ co-
prehẽdit ecclias collegiatas secularũ, quia appellatione ecclesia
rũ ↄuentualiũ de ppriẽtate sermonis nõ ↄtinent' ecclesię cleri
corũ secularũ, alli. Pan. i cle. j. de reb. ecc. nõ alie. Credo decisio.
Gẽ. verã, sed eius rõnẽ falsam: verã, quia verba illius ↄstitutionis
sunt intelligenda ſm cõem vsum loquẽdi. l. Labeo. ff. de supel.
le. l. librorũ, §. qđ tñ Cassius. ff. de leg. 3 & maximẽ in casu illo,
in quo materia est exorbitans & restringenda, c. licẽt. canõ, sũ-
cto c. statutũ, de ele. in 6. Falsã verò rõnẽ p p̃dicta. ¶ Circa quar
5 tũ no. dicã j. in apparatu. ¶ † Circa quintũ aduerte, quia tex. nõ
cõcludẽter pbat, q̃ electio epi spectet ad canonicos tm, quia tex.
dicit q̃ spectat ad clericos ecclãrũ cathedralium, ergo et ad ca
pellanos, nã appõne clericorũ oẽs ↄprehendunt', c. j. & ibi no.
Ab. de iur. cal. i rubro & nigro, j. de ui. & hon. cler. dicat's, q̃ ele
ctio epi spectat ad capłm ecclæ cathedralis, c. i Gẽ. c. Cumana,
c. ↄgregatos, s̃. de ele sicut de electio cuiuslibet alteri' plati spe-
ctat ad capłm illi' ecclę, ad q̃ eligit', d. c. cũ dilect', & ibi no. Ab.
i 3. no. s̃. de ↄsue. & de electio. Archiepi. est te. i c. bonę, s̃. de po
stu. pl. & rõ Bal. in l. qcunq;. C. de bo. q̃ lib. dicit, q̃ Eps dẽt esse
electiuus, nõ datiuus. Cõtra istud no. ob. tex. in c. j. 22. q. 1. vbi dẽ
spectare ad Papã. So. pcedit de iure antiquo, sec' de iure nouo,
ita voluit gl. in c. q̃q̃, de elec. li. 6. vel aliter posset forte dici, q̃ il
le tex. nõ pbat, sed loqt' de erectione dignitatis epalis, nõ aũt de
6 electione. ¶ † Sextò no. q̃ sup eo dẽ facto admittunt' libelli ↄrij,
nã canonici petebãt electionẽ ↄfirmari a Papa: clerici vero pe-
tebãt ↄriũ. s. infirmari. Circa istud not. aduerte ad quatuor. Pri-
mò vr̃, q̃ ↄfirmatio debuerit peti a Metropolitano, c. cũ sit, de
ele. i 6. c. cupiẽtes, ibi cẽdo a spãli, e. ti. & lib. gl. i c. qm, 100. dist.
Car. latet' oppositũ, & rñdet, q̃ eccła Sutrina est uicina Romę,
& sic hẽt Papã i Metropolitanũ. Vel aliter posset forte dici, q̃
sicut põt appellari ad Papã omisso medio, c. dilecti. 2. j. de app.
ita possit peti ↄfirmatio a Papa omisso medio, arg. c. cũcta p mũ
dũ, 9. q. 3. Scdo aduerte ↄtrariũ. Ab. psupponit, q̃ canonici essẽt
actores, qđ vr̃ inepte dictũ: nã canonici erãt illi, q spoliauerãt
clericos. quo ergo, & ad qd agebãt? Bñ sciẽdũ est, q̃ i ↄfirmatio
ne electionis reqrit' cãę cognitio, & sic citatio, c. fi. de ele. lib. 6.
vñ forte edicto emanato, clerici ↄdixerunt, ob qđ Canon. pe-
tierũt a Papa ↄfirmari electionẽ n ob. ↄdictionib. clericorũ, vel
fortè ad instãtiã Can. clerici fuerũt citati in spẽ allegaturi, qua-
re electio ↄfirmari nõ deberet, & hoc ad tollẽdas discordias in
futurũ. Cõfirmatio. n. hẽt vim sniæ diffinitiuæ ↄ ↄdictores, vel ↄ
ↄtumaces, ſm gl. i d. c. i verbo, inanes & In. i c. ↄstitutus, de ap.
7 & Gẽ. cõs. 119. inc. Pũctus, vacãte canonia. ¶ † Tertio inquãtum
ↄcludit', q̃ admittunt' libelli ↄrij. In ↄriũ ob. decisio Inno. in c.
cũ ↄtingat, s̃. de off. dele. q̃ vult, q̃ iudex nõ dẽt admittere libel
los ↄrios, eo quia possent seq diuersæ sniæ sup eo. casu, & seqt' Pa.
de Cast. in l. in trib. ff. de iud. & Ang. in l. sed cũ ambo, eod. titu.
Imo. hic rñdet q̃ dictũ In. pcedit ubi petitiones nõ sũt de dire
cto ↄriæ, sed p obliquũ, sec' si sunt directò ↄriæ, ut hic. & rõ est,
quia isto vlt. casu ex decisione vnius seqt' determinatio alteri' l.
Põponius, §. sed & his. ff. de proc. & rõ snia lata sup vna, iudex e-
rit functus suo officio sup vtraq; l. iudex postea q̃. ff. de re iud.
ergo nõ poterũt seq diuersæ sniæ, secus si libelli essent ↄrij per
obliquũ. Vel aliter põt rñderi, q̃ dictũ In. pcedat in diuersa instã
tia: tũc. n. est possibile, q̃ sequãtur diuersæ sniæ, secus si i ead. in-
stãtia & eod. iudicio, nã tũc sufficit ferre sniam sup vna petitio-
ne & q̃ admittant' libelli ↄrij firmat Bar. in l. si vt proponis. C.
qũo & qñ iudex, & in l. ti expressim. ff de ap. Fe. late in c. ea q̃, j.
8 de re iu est verũ, q̃ loqt' in scda instãtia ¶ † Quartò vr̃, q̃ libell'
clericorũ fuerit supfluus, nã et sine libello sup exceptionib. vel
sup petitione Cano. potuisset ferri snia, p ipsis clericis, ſm Imo.
d. Ant. & Pan. i c. ex cõqone. j. de rest. spo. per tex. in c. cũ sup. j.
eo. ad qđ ergo prodesset porrigere ↄriũ libellum: p resolone ui-
deas. Pan. & alios in d. c. cõqone, ver. 4. qõ. & Rota dec. 25. in no
9 uis, sub rub. de prob. ¶ † Septimò nota unum modũ pdẽdi qua-
si possessionẽ iuriũ incorporaliũ, videlicet, si quasi possessor nõ
admittat' ad exercẽdũ actũ illius iuris, ad idẽ tex. in c. q̃rela. s̃.
de elec. in c. fi. s̃. de iud. in c. suborta. j. de re iu. Sed ↄ opponitur
fortiter possessio retinet' aio, l. licẽt, C. eo. & maximẽ i iurib. in-
corporalib. quia alteri nõ põt acqri quasi possessio absq; patiẽtia
primi possessoris aduersarij. l. quoties. ff. de ser. Auget' difficul-
tas ex dicto Inno. in c. olim. 3. j. de rest. spol. ubi ↄcludit, q̃ Eps
cui populus denegat obediẽtia, nõ pdit quasi possessionẽ, si resi
stat cũ excõicãdo, ergo idẽ in casu isto, in quo clerici retinebãt.
Timore huius ↄrij Bal. in l. 2. C. de ser. & aqua, facit lõgã distin
ctionẽ, & et Pan. i d. c. olim. Credo, q̃ solo sit facilis, & q̃ nulla
sit dña inter possessionẽ rerũ corporaliũ & icorporaliũ. In isto
casu igit' dico, q̃ oi casu possessio retinet' aio, neq; pdit' sine aio
& dũ dr̃ q̃ resistẽs nũ hẽt aium pdẽdi, ergo alteri nõ acqrit'. ↄ-
cedo si sit talis resistẽtia, qua mediãte resistẽs nõ arbitret' se pos
se repelli, imò suspicet' posse ↄseruare, vel icõtinẽti recuperare.
l. 3. §. eũ q̃, ff de ui, & ui ar. & ita pcedit exẽplũ Inn. verũ vbi resi
stẽs arbitrat' se posse repelli, tũc pdit, & illud cognoscit', si sit ta
lis resistẽtia, q̃ nõ sit apta ad retinẽdã vel incõtinẽti recuperã-
dã possessionẽ. l. clã possidere. §. q ad nũdinas. ff. eo. & ita loqtur
tex. noster, & iuxta pal. Sed hic cadit dubiũ, an isti clerici p cõser
uãda sua quasi possessione potuerint frãgere ostiũ ecclæ, i qua
fiebat electio? In. c. j. j. de imu. ecc. mouet istã qõ. & pñes sites, &
determinat q̃ nõ. & seqt' ibi Car. fundamẽtis, d. q̃b. ibi. Cõtrariũ
tenẽt d. An. & Pan. ibi ea rõne, quia licitũ est de scõ p vi recupare
suã possess. & ppulsare psonas aduersãriũ. l. 3. §. eũ igr̃. ff. de vi, &
ui ar. ergo a fortiori licebit ppulsare ostia & remouere impedi
mẽta. Vltra eos facit gl. in l. j. §. interdictũ, ff. uti possi. & in l. j. C.
vñ ui. & in §. retinẽdæ, Inst. de iterd. q̃ gl. volũt, q̃ hñs ciuilẽ pt.

propt.a

propria authoritate recuperare naturalẽ, & sequunt͛ cōīter Dec.
in d. §. q ad nũdinas. Quid tenedũ? posset forte sustineri opi. In-
no. p tex. in l. si alius, §. bellissime, ff. qd vi, aut clã, vbi nõ licet de-
struere murũ factũ in fundo ꝓprio, vel aliũ forte ad impediẽdũ
ingressum, nisi ex magna cã, ergo nõ licebit frãgere ostia eccłię.
Præterea nõ vr̃, q. sit licitũ frangere ostia eccłiæ ꝓ iniuria facta
a cano. qa nõ repellerẽt vim cũ moderamine, put dñt. l. j. cũ glo.
10 C. vñ vi. Cogita tñ. ¶ Octauò no. † tria detrahẽtia f. dei testiũ. f. va
cillat o, variatio, & si qs sataget ꝓbare negatiuam. ꝓ intelligẽtia
videatis Bart. in l. eos, ff. de fal. vbi declarat, q̃ d͛ia sic inter uaria-
re, & ꝯtrari. Verũ aũt testes uarij ꝓbẽt, videatis Fel. ĩ c. cũ in tua,
ĩ. de test. verũ aũt ꝯtrij, p eũdẽ in c. cũ tu, co. ti. de test. de tertio di
cã ĩ. ¶ Nonò no. q. dicto taxatiua, tñ ponit͛ respũ eorũ, qb. an-
nectit͛, cętera verò negat, de quo plenè p Bar. in l. j. & ibi Mod. ff.
si quis ius dicen. nõ obtẽp. & istud no. Pa. hic ad dicta testiũ. Pon
dera, q. vult si testes ꝓducti ex parte can. deposuissẽt can. inter-
fuisse tñ in electionib. viderent͛ ex hoc ꝯcludere, q. clerici nõ in
terfuerũt, sed ꝯ hoc ob. qa taxatiua nunq̃ excludit ꝯsocios, c. ple
rũque, cũ gl. 2. q. 7. & gl. in c. submittit͛, 11. dist. Sol. gl. illæ ꝓcedũt
in dubio, sed hic sumus in claris, qa articuli, sup qb. testes depo-
11 suerũt, tẽdebãt ad exclusionẽ cler. ¶ Decimò † no. q. ꝓcedẽtes ad
actũ, quẽ habebãt collegiat͛ exercere cũ alijs, diuerso iure dñr
spoliare alios, si eos nõ admittãt, secus si eodẽ iure. alle. Pan. Inn.
in c. q̃relã. s̃. de ele. & Fed. cons. 97. Ista sunt obscura uerba, subti-
lissima tñ. vñ ꝓ intelligẽtia p̃mitto, q. quasi possessio actus colle-
giat͛ exercẽdi est apud collegiũ, seu apud oẽs, vt vniuersos, nõ vt
singulos, l. sed si hac. §. q manumittitur, ff de in ius uoc. Scd̃o pręmitto, q. is demũ dr̃ spoliatus, q erat in possessione. c. cõsultatio-
nib. de of. dele. Ex his infert͛ro, quare vbi pl̃es eodẽ iure eligũt,
nõ dñr spoliare nõ admissos, qa oẽs eodẽ iure veniẽtes reputant͛
vnũ collegiũ, vñ singuli nõ admissi non pñt dici spoliati, qa non
possideãt: non ẽt collegiũ dicet͛ spoliatũ, qa p alios retinet͛ quasi
possessio noĩe collegij, si verò diuerso iure eligant, licet quãtum
ad illũ actũ videt͛ unũ collegiũ, qa tñ veniunt iure diuerso, reputantur diuersa collegia: & ideo si alij uenientes diuerso iure non
admittent͛, dicentur spoliati, qa non erit q noĩe sui collegij retineat, quasi possessionẽ. Et ex hoc infert͛, q. si aliq ex clericis ꝯuetua
lib. fuissent in casu nostro admissi, aliq nõ: tũc nõ admissi, nõ dicerent͛ spoliati, sed ꝯtẽpti, c. q. sicut. s̃. de ele. bñ facit cõs. Pan. 54.
Casus, cõtingẽtia, col. fin. in j. par. q tenet q. p p̃ntationẽ factã ab
vno ex patronis ꝯseruat͛ possessio aliorũ, non p̃ntãtiũ, & istud ẽt
uoluit Gem. & post cũ Io. An. in c. j. de iurep. in 6. & ꝓ præmissis
facit l. cõis seruus, ff. de acq. pos. ¶ Iuxta p̃missa dubitat͛, an clerici
dicerent͛ spoliati si eis nõ uocatis, canonici processissent ad ele-
ctionẽ? R̃ndeo bř q. nõ, qa possessio maxime in incorporalib. nõ
perdit͛ sine aio, vt diximus s̃. in 7. no. Et istud tenet Inn. in d. c. que
relã, & Cal. col. 15. tit. de iurepa. ubi dicit, q. si duo bis p̃ntarũt, &
bis fuerit cassata p̃ntõ alia ex cã, q̃ defectu possessionis, si postea
alter nõ p̃ntet, nihilominus ꝯseruat͛, & retinet possessionem: negli
gẽtia tñ multiplicata induceret p̃sumptionẽ depõnis animi, s̃m
Bal. in l. 2. col. 7. ver. q̃rit͛, an negligẽs, C. de ser. & aqua. ¶ Vndeci-
12 mo no. † q. sicut electio facta aliqb. ꝯtemptis mero iure ualet, ita
electio facta aliqb. spoliatis, & exclusis. Ego põdero istũ tex. vel-
le vnũ, qd̃ est fortius. f. q. electio facta, exclusa, vel ꝯtẽpta maiori
parte, mero iure ualet, nã verisil͛r oẽs clerici ecclãrũ cõuẽtualiũ
ciuitatis Sutrinæ spoliati faciebãt maiorẽ numerũ q̃ can. cathe-
drales: & tñ dr̃ hic, q. valuit electio, qd̃ vr̃ mirabile pp c. eccła. s̃.
de ele. possumus dicere q. can. faciebãt dimidiã, & clerici aliã di
midiã, qa noĩe collectiuo uocabant͛, vt in simili dicit Abb. in c. po-
stulatis, col. fi. de conces. p̃b. & ꝓbat͛ in l. si pr̃. vbi latè Mod. ff. de
vul. & pup. tñ adhuc est hic tex. q. ualet electio facta, exclusa, uel
contẽpta dimidia parte, qd̃ no. ad ampliationẽ d. c. q. sicut, s̃. de
ele. ad quẽ uideas Bert. trac. de epo. in 3. par. j. li. q. 7. Duo alia no
13 tabilia colligit Ab. de qb. j. dicã. ¶ † Decimoquartò ultra Pa. no.
ibi, ꝯuenientes in vnũ, q. electio dr̃ fieri collegiat͛, ad idẽ tex. ĩ c. j.
& in c. in Gen. & in c. bonę, s̃. de elec. vñ infert͛, q. oĩno ualeret, si
quilibet cano. mitteret suffragiũ in scriptis, vel p nũciũ. in his. n.
q spectãt ad pl̃es, vt vniuersos, requirit͛ simultaneus, & collegia-
lis ꝯsensus, l. 2. C. de decur. li. 10. & ita tenet Bal. in l. j. col. antepe.
ubi ponit, q̃ sint de forma electionis, C. qui admit. seq͛ Bert. i d.
tra. in 32. q. 3. par. j. li. 7. sed Imo. hic tenet, q. istud nõ sit de sub͛a,
arg. ca. qa pp, s. de elec. sed primũ credo verius p p̃dicta. An aũt
habẽtes eligere tanq̃ singuli debeãt in vnũ ꝯuenire? ponit Bar.
in l. si tibi, §. unius. ff. de ope. le. In primo aũt loco an h̃ntes elige-
re debeãt cõuenire, ponit Pan. in c. cũ terra. s̃. de leg. ¶ Decimo-
14 quintò † no. ibi, suã querelam, q. querela dr̃ petitio spoliatorum,
ad idẽ tex. in c. querelã, s̃. de ele. i c. querelã, j. de iureiur. & dixit
Dec. cons. 125. inci. In cã spoliationis. q. querela dr̃ oppressiorum
reclamatio iudici porrecta, & si statutũ dicat, q. ꝓcedatur p solã
querelã, tũc sufficiet verbo petere, & rogare Notariũ q. scribat,
s̃m glo. per illũ tex. in l. si quis iniuriã, C. de accus. de qua facit le
stum Bal. in l. j. C. vt in poss. leg. & eam dicit sing. Ro. in no. incip.
15 Dicit statutum, in pen. char. ¶ † Decimosextò no. q. in ĩterdicto
recuperandæ procędit libellus absque conclusione, ita istũ text.
D. N.

ad hec notauit glo. in c. quia præsulatus, 1. q. 1. sequitur Inn. in c.
examinata, s̃. de iud. sequuntur Lud. Ro. & Mo. in l. j. ff. de eden.
sed iste te. nõ ꝓbat plurib. de causis. Primò, qa hic erat ꝯcl͛o, qua
re peto electionẽ infirmari, in qua petitione ẽt ꝯcluditur in pos-
sessorio, vt ĩ. dicet͛ post Ab. Scd̃o, qa hic agebat͛ cã corã Papa, co-
rã quo rr̃ valet processus, & sñia absq; libello, ut ꝯcludit Inn. in
c. j. de lit. cõte. Host. & alij in c. j. de libel. ob. Mod. in d. l. j. de edẽ.
Tertiò, qa Decretalis ista verisil͛r fuit resecata in narratione fa-
cti sicut aliæ, vt dicit Io. An. in proę. s̃. vñ cũ nõ disputetur de va-
liditate libelli, est præsumendũ q. fuerit licitus. c. j. de ęta. & qua
li. in 6. Quartò verbũ, querelã, positũ in tex. obtinet uim ꝯclusio-
16 nis. s̃m Bal. in edita, in 13. col. C. de eden. ¶ † Vltimò no. q. spo-
liatus agẽs rei vẽdicatione ꝯ spoliãtẽ, tenet͛ ꝓbare se fore dñm,
aľs succũbit, & istud est r̃are, l. vnica, C. de alie. iud. mutã. cau. fa.
ita tenẽt Host. & Im. in c. pastoralis, ĩ. e. & ista opi. est magis cōīs,
s̃m d. Ale. & Mod. in l. naturaliter, in §. nihil cõe, sup 2. inco. pri-
mæ ꝯbinationis Bar. ff. de acq. pos. principale fundamentũ consi
stit in isto tex. cui r̃ndet d. Ias. q. non ꝓbat, ex quo loq͛t in benefi
cialibus, in qb. vr̃ spãle, ne det͛ in eis uitiosus ingressus, c. 1. ĩ. de re
gu. iu. istud parũ facit, qa tex. nr̃ loq͛t in iure eligendi, qd̃ põt præ
scribi sine ti. vt ĩ. dicemus. Scd̃o r̃ndet, q. in tex. isto erat fundata
intẽtio spoliatoris de iure cõi, mentò spoliatus grauat͛ onere ꝓ-
bãdi dñiũ, ar. c. ad decimas, de res. spol. i 6. sed ẽt istud nihil facit,
quia tex. nr̃ se fundat in r̃a, actore nõ ꝓbante, &c. q̃ r̃a locũ hẽt
ẽt si nõ sit fundata intẽtio rei, vt hic dr̃ expressè, & in l. q accusa-
re. C. de eden. Scd̃o ꝓ ista parte allegat͛ tex. ĩ c. significauerũt, ĩ.
de test. vbi ex petitione possessorij non dr̃ liquere de ꝓprietate,
iõ dicit esse ꝓcedendũ ad liqdationẽ. hinc põt facilimè r̃nderi, q.
cõcludẽter nõ ꝓbat, si rectè aduertatis. Cõtrariũ tenet Imo. i d.
c. pastoralis. Raph. & Ro. in d. §. nihil cõe, ponderãtes Bat. ibi ita
tenere. Sed verè Bat. illud nõ vult, vt ẽt ibi aduertũt Senen. alle-
gat͛ ẽt Bar. in l. 4. in §. Cato. in 3. opp. ff. de ver. ob. Sed nec Bar. ibi
istud sensit, vt alias ibi dixi, sed bene istud voluit Bar. ĩ l. pe. ff. de
cõd. inst. ¶ Pro ista parte allegatur tex. in l. si qs emptionis, §. sed
hoc sup illis. C. de præscr. 30. uel 40. ann. qui tex. nihil dicit, qa ibi
cõstabat de dñio spoliati causato ex præscr. 30. uel 40. an. Sed qa
tale dñiũ nõ erat sufficiẽs ad intentandã rei vẽdicationẽ ꝯ dire-
ctũ dñm odio spoliatoris, tale dñium efficitur idoneũ ẽt ꝯ dire-
17 ctũ dñm. Scd̃o † allegat͛ tex. ĩ l. vis eius, C. de ꝓb. vbi ex fuga serui
est fundata intẽtio dñi agẽtis rei vẽdicatione. Sol. negant Pet. &
Dy. q. ibi ageretur petitorio. sed iste ĩtellectus cōīter damnat͛ pp
verba literę ibi, vis eius, q de dñio ꝯtẽdit. Aliter ergo r̃ndet, s̃m
Are. q. est spãle pp frequentẽ fugã seruorũ, arg. l. reqrendi, C. de
ser. fug. Quid tenedũ? Pro concordia considerãdi sunt plures ca
sus. Primus est, qñ spoliatus agit petitorio tñ, & isto casu tene-
tur ꝓbare dñiũ. l. in cui, ff. de rei uen. Secundus casus, qñ spoliatus
agit possessorio recuperandæ, & petitorio simul, & tunc aut spo
liatus succubuit in possessorio, & ẽt clarũ est, q. tenetur probare
dñium, aliàs pariter succumbet in petitorio & isto mõ põt intel-
ligi tex. in d. c. significauerunt. Aut obtinuit prius in possessorio,
& in hoc stat altercatio inter Doc. quæ altercatio sedari põt sę-
dere distinctionis. Aut quæritur, vtrũ ferenda sit sñia, per quam
adiudicetur res spoliatori, & dicendum q. nõ, qa possessio trãs-
fundit onus probandi in spoliatorẽ, & isto respectu ex possessio
ne fundata est intẽtio spoliati, & ita ꝓcedit tex. in d. l. vis eius, &
dictũ Bar. in d. §. nihil cõe, nisi iuris præsumptione esset fundata
intentio spoliatoris, ut hic. Aut quæritur, an sñia sit ferenda pro
spoliato, & dicendũ, q. nõ, qa ex sola possessione nõ dr̃ ꝓbatum
dñium, & ita ꝓcedat cõis opi. sed hic suboritur alia difficultas, si
neuter ꝓbauit, dr̃ q. non est ferẽda sñia, p quam adiudicetur res,
nec reo, nec actori: quo ergo formabit͛ sñia? R̃ndeo cõsiderãdos
duos casus. Primus, qñ spoliator est reus tñ. & isto casu absolue
tur reus a petitis, & condẽnabitur spoliatus actor in expẽsis, s̃m
d. Ant. & Pan. in c. cum dilectus, ĩ. e. Secũdus casus, qñ spoliator
reconuenit actorẽ petendo pariter sibi rẽ adiudicari, & isto casu
victoria cũ victoria cõpensabitur. l. properandũ, §. sin autẽ, cum
ibi no. C. de iud. ¶ Gl. 2. diuiditur in tres partes. in j. opponit. In 2.
soluit. In 3. argu͛ t clericos. Secunda ibi, sed dicas. Tertia ibi, & in
hoc. ¶ In ead. gl. ibi, sed dicas. Ista sol. non videtur bene procede
re, quia præsupponit q. clerici fuerint illi, qui principaliter euo-
cari fecerint canonicos in iudicio: nam istud est diuinare, immò
contra tex. in ver. & consequenter suam, &c. ex ista tñ solone ha
bemus elicere vnam fallent. ad regulam l. si quis ad se fundũ, C.
ad leg. Iul. de ui. & c. in literis, ĩ. tit. proxi. ¶ Fallit, vbi ipse spolia-
tus proposuisset petitoriũ & possessoriũ simul, s̃m gl. Quam fal-
lentiã intellige uerã, nisi spoliatus nellet suspendere petitorium,
donec esset expeditũ possessoriũ, s̃m Bar. in l. naturaliter, in §. ni-
hil cõe, in j. cõbinatione. ti. eo. & est hodie ꝓ illa opi. factus tex. in
cle. co. nt. & bñ ꝓbat tex. in l. j. vbi Ale. & Mod. C. de Carb. edic.
18 ¶ † Scd̃o opin. tenẽdo q. cano. essent actores, de c. cũ dilctus, s̃. de
ord. cog. vbi tradit͛ r̃a, q. exceptio spoliationis impedit spoliato-
rem agentem, cuius ꝯtrium dr̃ hic. huic contrario accommodan
tur quatuor solut. Prima fuit Hostien. confitentis contrarium,
sed dicentis, quod in text. isto clerici spoliati non excipiebant,

sed recõueniebā t. No.istā sōsonē ad ampliationē te.i c.j.7.ti.j. & ex istis Cep.dat cautelā.n.132.inci. Regula est. & sequit Ale. cōs. 77.col.fin.vol.2.d.Ias.in l.j.in prin.col.5.ff.de no.ope.nunc. ¶ Secunda fuit sōsō Inn.hic dicēt.s.,q; exceptio spoliationis excludit agētē, qñ spoliatus excipit tanquā reus necessarius, secus si excipiat tanq; reus voluntarius, vt hic: ibi petebatur electionē ꝯfirmari implorādo officiū iudicis, nō aūt actio dirigebatur specialiter ꝯ ipsos clericos, ita declarat Pan.in d.c.cū dilect', vers.quartus casus.dubito valde de ista sōsone. Primò nō procedit, vbi clerici specialiter citati ad opponendum electioni, interim essent rei necessarij stimulati stimulo cano.& in isto tex. credendū est clericos fuisse nominatim citatos, ex quo a principio ꝯdicebāt. & regula est,q; vbi appatet de certo ꝯdictore, ille est spālr citādus, sed sufficeret citatio per edictū gñale.l.si eo tpe.C.de remi. pig.& est tex.in casu illo in c.fi.de elect.lib.6.¶ Scdō nō vr̄ verā rō,q; opponēs se electioni dicatur reus voluntarius, nā excōicatus pōt se opponere ꝯ petitā cōfirmationē electionis, fm Pan.in c.exhibita,col.pe.ī.de iudi.Imo & alij in c.dilecti,de exce.& tñ si esset reus uolūtari' nō admitteret, iux.no.in c.intelleximus.ī. de iud.¶ Tertia fuit sōsō Pan.post d. Anto.q; clerici non simplr opposuerūt exceptionē spolij, sed a principio petierūt electionē infirmari,& p modū causę deduxerunt petitoriū & possessoriū,
19 de quib.in ꝓsecutione causæ fuit plenè cognitū. ¶ †No.q; ex ꝓsecutione causæ cognoscit quæ actio fuerit intentata.hinc dicimus q; libellus gñalis & incert' ualet, si ex ꝓbationib. appareat, quæ actio fuerit proposita, fm gl.in l.j.§.si quis argētū.ff.deposi.
20 Pan.& alij declarant in c.significantib.ī.de libel.obl.¶ † Tertiò op p sñia dēt esse cōformis libello,c.licēt Helv,ī.d simo.l.vt fundus,ff.cōmu.diui. & sup nō petitis nnn valet snia, c.quafr & qñ, 2.ī.de accu.l.fi.C.de fideic.libet.ergo snia lata ꝯ clericos in petitorio non debuit valere, qa hic non fuerat petitū in libello. Sol. fm Abb.rñā ꝓcedit, vbi nullo mō est deductū, nec peculiariter, nec p modū cāę, secus si per modū cāę aliqd deducat in libello, & postea in ꝓsecutiõe cāæ plenè & nō summariè de eo cognoscatur.l.si iudex, cū gl.ff.de his, qui sunt sui, vel alie.iuris. Aduerte, quia ꝯ istā solut.valde ob.quæ scribit Abb.in c.ex cōquestione, uer.3.qō.ī.tit.prox.no.tñ istā solut.ad duo Primò ad limita-
21 tionē dictæ rñæ.l.vt fundus.¶ Scdō no.† q; snia lata sup deductis incidēter p modū causę, præiudicat ita demū in alio iudicio, vbi de illo incidenti principalr agat, si sit plenè cognitū, aliàs, secus, de quo videatis Bar.in l.ou Romæ,§.duo fratres,15.opp.vbi late scrip si.ff.de ver.obl.& in l.j.C de ord.iud & per Ang.in §.pręiudiciales,col.j.Inst.de act. Vnum tñ scias ꝓ intelligētia, q; ista cōclō, quæ vult, q; si sit summariè cognitū, nō ꝓiudicet, debet intelligi summariè respū ꝓbationū, nō aūt summariè respū modi procedēdi, fm Ale.in l.sępe,col.20.ff de re iudi.& Pan.cons.50. In 1.parte.& Dec.cons.96.inc.Viso puncto. Cętera omitto, quia
22 impertinētia.¶ † Scda fuit sōsō Bal q; rñā prędicta fallit in Papa, nihil allegat.vide ergo Fel.ī d c.licet Helv, 12.fall.vbi afs authoritates adducit, & refert Io. And in c.cū inter, in ver.irritādā.de consue.q; ita Papa rñdit Cōpostellano cōquerēti de eo, q; teprobasset cōsuetu.alleg.p Com tē Britannię, de qua nihil dictū erat in processu, & ꝓ ista fallen.est casus in c cū venissent, de inst.per quē Lud.Ro.sing.470.inci. Quod iudex, determinat Papā posse restituere in integrū nō petētē, & illud voluit Bar.i l.j.C. vt quæ desunt aduo.ubi dicit Papā peccare, si iudicaret fm acta omissa veritate, & corā Papa potius attēditur veritas, q̃ iudiciorū ritus, fm Bal.in l.rescripta,col.2.C.de precib.Impe.offer.& de istis vide plenissimè Cur.cōs.66.Sup premissa narratione,col.4.& seq. vbi extēdit ad oēm nō recognoscētē superiorē, vel hñtem iura imperij, vt Dux Mediolani.¶ In ea.gl.ibi, & in hoc aduerte, qa nō vr̄, clericos fuisse redarguēdos ex eo, q; ꝓp suerint petitoriū & possessoriū, cū potuerit an cōclone in cā ꝓseq possessoriū tñ suspēso petitorio,c.pastoralis,ī.eo.ergo potius arguēdi erāt, q; fuerint ꝓsecuti vtrūque & reperio, q; ista rōne d.Iasin d.l.naturaliter,§.nihil cōe,col.18.arguit cōsiliū Iurisconsl.traditū in d. l.is qui destinauit, dicens videri utilius intentare vtrunque, ut si actor postea viderit nō posse ꝓbare in possessorio, prosequat petitoriū, & si poterit ꝓbare, omittat petitoriū sustinēdo cōsilium Iuriscōsulti. Rñdeo, licēt sit in facultate actoris suspēdere petitoriū, non tñ est in facultate discedere in totū,auct.q; semel, C.qño & qñ iud.& ppea licēt obtineat in possessorio, arctabit' prosequi petitoriū, & si nō ꝓbabit dñiū, ꝯdēnabitur in expensis, ꝓut ī.di xi.& in isto tex. Clerici ualde arguēdi veniūt, q; intētauerint pe-
23 tito.cū scirēt intētionem canon.esse fundatā de iure cōi.¶ †Gl. tertia diuiditur in duas partes. In j.declarat verbū, vlt. In 2.uerbū, immediatè.dicta huius gl.impugnat Abb. ex cuius dictis elicio tres cōclones. Prima ꝯclō, ex possessione de ꝑterito ꝑsumitur possessio de pñti, idē tenet Abb.& sequunt' cōiter Doc.i c.cū ad sedem, ī.tit.j.gl.Bar.& alij in l.siue possidetis.C.de prob.Bal. in l.Celsus.ff.de usuc.fundamētū stat in hoc, possessio retinetur aio, ergo affirmans se cōtinuasse possessionē, hēt intentionē fundatā, quia in his, quæ sunt animi, statur dicto suo, fm gl.in §.sed istæ, Inst.de act.in c.significasti, ī.de hom. Cōfirmat', qa i dubio non presumitur mutatio volūtatis, l.cū q;,ff.de prob.l.cū hic status,§.j.ff de don.c.maiores, de baptis.c.cū Marthæ, de celeb.miss. ēt p longū tps.l.sancimus, & ibi no.d.Ias.C.de testa.& maximè in his, in quib. mutatio est dānosa, l.cū de indebito, ff.de prob.& ideo tex.in l.3.§.in amittēda, & §.cū seruus, ff.eod.dicit eousque nos possidere ꝯstat, quousq; de fundo nr̄a volūtate discesserim' aut vi deiecti fuerimus. Amplia ēt in possessione rei mobilis, q̃ possessio licēt facilius ꝑdatur, l.rē q̃ nobis, ff.eo.tñ aīo ēt retinetur, ita tenet Sal.in d.l.siue possidetis & Pan.in d.c.cū ad sedem. Ex istis colligo rōnē, quare in interdicto retinēdæ ille obtineat, qui ꝓbat de antiquiori possessione, iux.tex.in c.licēt cāin, ī.de prob.rō.n.est, qa antiqua possessio ꝑsumitur cōtinuata, ergo iunior possessio aduersarij ꝑsumet' clandestina, ut ibi dr̄, & declar Bar.in l.si duo, ff.uti pos.& Ori.in rub.ī.eo.uer.4.ꝯclō.Bar.in cōsil.112.Accusatus.. Ane. cōs.275.Ad declarationē.& Bal.in l.ordinatij.col.4.C.de rei vend.Et ex hoc elicitur scda ampliatio, vt ꝓcedat ꝯclō ēt si ꝯstaret, q; medio tpe alius fuisset in quasi possessione, qa ciuilis nō ꝑsumitur depdita pp aīum quo retinet', q; concedit Cur.cons.24.Super eo.col.2.vbi limitat, nisi ꝓbaret', q; alius p 10.annos postea possēdisset. nā tūc ꝑsumitur depetdita, ut tenet Bart.in d.l.Celsus,col.3.& in l.si de eo,§.si forte.ff.eo.& Inn.in c.sæpe,ī.tit.ꝓx.arg.l.peregrē, ff.eo.& ita tenet Bal.ꝯs 20. col.fi.vol.5.qd vltimū intelligerē verū, nisi ex ꝯiecturis apparetet, antiquū possessorē suspicatum fuisse se posse repelli a iuniora possessore, iuxta tex.in l.clā possidere,§.q ad nūdinas, ff.eo.& ita cōsuluit Ful.cons.194.Proponit', col.2. Tertiò ampliari pōt, ēt si p forma reqreret' determinata ꝓbō certi tpis adhuc sufficeret ista ꝑsumpta ꝓbō, fm Are.cons.51.Vr̄ prima facie dicendū.quē seqtur d.Ias.in l.nō hoc,col.4. C.unde leg.ar.tex.in c.ꝓposuit, ī. de cle.excō.mi. & p istā ꝯclonē ꝯsuluit Ale. cōs.80. Examinato processu,col.3.uol.2.q; testes deponentes, q; Titius possedit iam sunt 10.anni, intelligunt' de ꝓximis, qa ꝑsumitur ꝯtinuatio pos-
24 sessionis.†Hinc filius, q; possedit bona post mortē pris, ꝑsumit' i possessione ꝑseuerasse usq; ad mortē, fm gl.in l.j.C. de ser.fug.q̃ sequtur Bal.cons.12. Quidā do.Matth.in j.par.& dixit Soc.cons. 106.Libēti aio, in 3 par.q; possessio ꝑsumitur cōtinuata, ēt si per cōductores nō sit soluta pēsio, nisi ꝓbetur q; possessio fuerit interrupta.¶ Declarat' ista ꝯclō, vt ꝓcedat dummō alleget' possessio de pñti, alias sec', fm Pan.hic.& in d.c.cū ad sedē.& ita tenet Bar.in l.certū,§.j.ff de cōfes.Sic intelligens tex. in d.l.siue possidetis.sequtur Fel.q alia addicit, in c.afferte, col.2.de pręsump.ar. tex.in l.si adulteriū cū incestu,§.idem Pollioni, ff de adul.Cōtrariū tñ tenet Ale.cons.133 col.2 uol.j.de cuius ueritate, vide Fel. in c.scribā,col.fi.j.de pręsump.¶ Scdō intellige, dūmō cōstet de possessione antiqua aliter, q̃ p ꝯfessionē aduersarij, fm gl.& Ba. in d.l.certū,§.j.qa tunc ꝯfessio nō recipit extentionē ꝯ ꝯfitentē, ar.l.si quis intētione ambigua, ff.de iud.sequunt' d. Ant.& Im.in
25 c.2.de lib.obl & Fel.in d.c.scribā, in fi.† Verba.n.preteriti tpis in aduersario maximè dñr abnegatiua præsentis.l.3.§.lege Iulia, ff. de testi.¶ Tertiò intellige, qñ quis se fundat in possessione propria, secus si se fundet in possessione tertij ad elidendā intentionē aduersarij, ita Anch.cons.257.Efficac ibus, & quasi inconuin-
26 cibilibus, col pen.ver.nō ob.¶ † Quartò & vltimò intellige, ut ī dicā.An aūt ex possessione ex præsenti præsumatur possessio de prateterito? vīdeas, q; non, qa ex contingēti, qd hēt se ad diuersa, non ꝓcedit illatio, c.in pñtia, ī.de prob.& ita tenet Bal.in d.cōs.
27 12.quæ oīa bene no qa quotidiana.¶ † An aūt negās hodie possidere præsumat' possidere pp possessionē de ꝑterito? cōis ꝯclō. est q; non, qa solo aio amittitur possessio.l.3.§.in amittēda, ff.eo. & ita tenet Bar. in d.l.siue possidetis, in fi.& Pan post alios in d.
28 c.cum ad sedem. Hinc†est, q; nemo cōpellitur subire iudiciū rei uendicationis, quia licēt cuilibet dicere se non possidere.l.fi.ff. de rei vend.¶ Fallit si probetur, q; possidebat tēpore motæ litis, l.nō ignorabit, C.ad exhib.fm intellectum Io.approbatum, vel etiam si probetur, q; possidebat paulo ante litis initium. l. si rē. ff.de excep.rei iud.quam sic intellexit Sal.in d.l.nō ignorabit.&
29 † qualiter intelligatur illud, paulo ante, erit arbitrarium iudici, l.j.ff.de iure delibe.Ego credo, q; non præsumatur possidere, sed bene præsumatur dolo desiisse possidere, vt vult tex.in d.l.si rē, in uer.siue dolo & est de mente glo.in d.l.non ignorabit, in ver.
30 in litem.¶ † Fallit secundo, si negans habuerit causam ab actore, l.si creditor, C.de pig.act quod intelliges, si negans habuit causam, propter quam teneatur ad restitutionem, nam tunc præsumitur dolo desiisse possidere, nisi beprot se amisisse sine dolo, ita loquitur d.l.si creditor, alias secus, argu.l. si quis Titio, ff. de rei uend.Item sublimita singulariter, ut nō procedat quando ad eum, qui habuit causam ab actore nō apparet rem peruenisse verè & realiter per uenisse, sed tantū iuris præsumptione, quādo conuenitur hæres defuncti, vel dñs pro seruo ex causa peculiari, n.ī tunc creditur negāti cū iurō, l.prętor, §.sed si seruus.ff.de eden. l.fi.de fi.inst.C.& ita cōsului hoc anno, & ante me ꝯsuluit Are. cons.119.inc.Procedendo, & ita ēt restringes sequentem limitationem.¶ Fallit tertiò in negāte se possidere rem mobilem, fm Panor.in d.c.cum ad sedem.mouetur propter fraudes, quas pñt

negra-

negãtes facere in reb. mobilibus, ar. l. ciuile, C. de furt. ꝙ quæ est
ista limitatio, licèt d. Ant. & alij in c. cũ ad sedem, sentiãt oppo
sitũ. Cogita tñ, vtrum possit restringi, ꝙ nõ ꝓcedat qñ cõstat,
ꝙ olim possidebat ipse negans ex confessione ipsiusmet sola
negantis, ꝑ ea q̃ s. dicta sunt. & vr̃ ꝙ sic, nã tunc cessat mala su
spicio, quia si habuisset aĩum fraudandi, sicut negauit possessio
31 nẽ de p̃senti, ita negasset possessionẽ de p̃terito. & † pro hoc fa
cit singulare dictũ Pan. in c. audítis, col. pen. j. de prescrip. vbi si
aliquis confiteatur commisisse homicidiũ ad sui defensionẽ,
si nõ ↄstet de homicidio aliter q̃ per suã ↄfessionẽ, nõ erit pu-
niendus pena capitis: quia verisimile est, ꝙ sicut dixit veritatẽ,
ꝙ occidit, ẽt verũ dixerit in eo, ꝙ fecerit ad sui defensionẽ, &
sequitur Dec. in l. j. col. 4. ff. si cer. peta. ꝙ intelligerem sanè, nisi
32 ↄfessio facta fuerit metu ꝓbationũ, ſm gl. in c. j. 15. q. 8. ¶ † Se-
cunda concl̃o corollaria, sufficit spoliato agenti possessorio re-
cuperandę probare, ꝙ aliqñ possedit añ spoliũ, licèt nõ ꝓbet,
ꝙ possideret in die spolij, ſm Pan. & alios cõiter hic, & in d. c.
cũ ad sedẽ. fundamẽtũ ↄsistit in conclone p̃cedẽti & in c. olim
3. ibi, vel prius ẽt possideret, j. ut. j. quem ibi oẽs notant, maxi-
mè Imo. dicens istam esse cõem intiam. & alias auctoritates al-
leg. Ale. in d. consi. 133. Contrarium tenet glo. hic, & in d. c. cũ
ad sedem. Inn. in c. qualiter & qñ, j. de acc. Old. cons. j. colum. j.
Ang. Inst. de ac. §. quadrupli, in 4. char. & Cur. consi. 71. Sup cõ
trouersia, col. 2. fundamentum istorum est l. j. §. interdictum, ff.
33 de vi, & vi ar. in verb. tunc, quod denotat † extremitatem tpis. l.
4. ff. de cõd. & dem. sed huic rñdent tenẽtes coem, ꝙ uerũ dñt.
sed probando olim possedisse, presumptiue probat se posside-
re tpe spolij. Quid tenendũ? vr̃ ꝙ cõis non ꝓcedat, quia ad con
34 uincendum aliquem de delicto † non sufficit præsumpta ꝓba-
tio, l. sciant cuncti, canonizata 2. q. 8. c. sciant cuncti, & 32. q. j. c.
dixit, & 35. q. 6. c. j. C. de prob. ergo non sufficiet ad probãdam
violentiam, q̃ est delictum. l. j. ff ad leg. Iuliã de vi, iuncta rub.
de publ. iudi. ¶ Secundò ↄ cõem opin. est iste text. dũ pro rõne
sui ę late in possessorio se fundat, ꝙ clerici spoliati probarunt,
ꝙ in proximis electionibus interfuerunt. si n. vera esset com-
munis, sufficiebat dicere. quia aliqñ interfuerunt. ad argumen-
35 ta ↄtra rñdetur. ¶ † Et primò ad conclusionem præcedentem
rñdeo, ꝙ præsumitur continuata possessio, qñ allegans conti-
nuationem possidet de præsenti, secus si non possideret, sed agat
ita vult Bart. in l. fi. col. fi. C. de edi. diui Adri. toll. & facit quod
36 dicam in prima fallen. seq. conclusionis. ¶ † Secundò rñdetur,
ꝙ illo casu non debet stari assertioni ipsius spoliati asserentis
continuasse possessionem pp ↄtrã presumptionem, q̃ est, ꝙ ne
mo præsumitur delinquere, l. verius. ff. de prob. l. merito, ff. p
soc. & vbi sunt duę presumptiones cõtrariæ, vna offuscat aliã,
37 l. diuus, cum vulgaribus. ff. de in integ. rest. & posito, ꝙ † nõ cre
datur asserenti ẽt ea, quę consistunt in animo suo, quando alia
præsumptio est in contrarium, tenuit Bar. in l. inter oẽs. §. re-
ctè, ff. de fur. Itẽ nõ procedit, qñ animus põt per exteriora pro
bari, ſm gl. in cle. j. in fi. de pę. cũ ergo animus possidẽdi possit
ꝑ exteriora ꝓbari, non stabitur asserenti, nisi aliter probet̃ ani
mus. Ad tex. in d. c. olim, rñdetur ꝙ ibi satis fuisset, ꝓbari ꝙ an
tea possedisset, quia tpe spolij apparebat de aĩo possidendi per
exteriora, videlicet ꝑ excõicationẽ latam in parochianos, alias
cessante illa excõicatione, non fuisset sufficiẽter probatũ, & sic
ille tex. facit pro, & nõ ↄ. vnde tutũ nõ esset in iudicando rece
38 dere a cõi. ¶ Tertia † ↄclusio, ad probandã præscriptionem suffi
cit probare initium possessionis, & allegare possessionẽ de præ
senti, secundũ Pan. & omnes hic, & in d. c. cum ad sedem. Bar.
& alios in d. l. Celsus. Bal. in d. l. nõ ignorabit, & Doct. in varijs,
consilijs, de quib. j. & Aret. ↄsi. 68. & Alex. 47. Circa primum,
col. 4. vol. j. Amplia, vt procedat ẽt in successore vniuersali, vel
singulari, allegãte se præscripsisse mediante possessione sua, &
auctoris sui, nam ẽt sufficit probare initium possessionis defun
cti, qa præsumitur postea continuata possessio de persona au-
ctoris in successorem, ita volunt d. Ant. Pan. in d. c. cũ ad sedẽ.
& Bar. in l. Pomponius, §. fin. ff. de acq. pos. Sed tu aduerte, quia
istud non ur̃ verum, nã rõ quare præsumatur continuatio est,
quia creditur asserenti, quæ consistunt in aĩo suo. & rõ cessat i
successore, qa ei nõ est credendum de aĩo alterius, & ↄ istud fa
cit quod dicit Anc. in d. ↄs. 297. Ergo dicendum restat, ꝙ suc-
cessor teneat̃ probare possessionẽ auctoris sui fuisse cõtinuatã
qđ tenet Are. in d. l. Põponius, §. fi. fortè dici posset, ꝙ viuo au-
ctore ꝓcedat opi. Are. qa põt tũc sciri aĩus viuẽtis ab eo, ſ opi.
cõis procedat auctore defuncto, & ita loquitur Pan. in c. cũ ad
sedem. Declarã primò, vt procedat si allegans prescriptionem
possideat de presenti, & sic sit reus. secus si esset actor nõ possi
dens de præsenti, nam tũc teneretur probare extremitates, ſm
Math. in no. 116. inci. Nota mirabilẽ doctri. & in istis terminis
loquitur gl. nostra, & glo. in c. uolumus, 16. q. 4. & hoc facit pro
opi. quam tenui in pręceden. concl. ¶ Scđò declara, vt sufficiat
agenti probare extremitates, initiũ, & complementũ præscri-
ptionis, vt procedat in prescriptione decẽnali, sec⁹ in p̃scriptio
ne, 20. vel 30. ann. isto casu oportet ꝓbare initiũ & extremita-
tem cuiuslibet decennij, eo quia ciuilis possessio nõ presumitur
cõtinuata vltra decenniũ, nisi constet de possessione naturali, l.
peregrè, ff. de acq. pos. & ita declarat Math. in loco p̃alle. sequũ
tur Ale. & Mod. in d. l. Celsus, ff. de vsucap. ¶ Gl. in uerbo, uocẽ
diuiditur in 4. par. In prima ponit unum requisitũ ad acquiren
dam quasi possessionem iurium incorporaliũ. In 2. aliud. In 3.
querit. In 4. remouet tacitum contrarium. Secunda ibi, hoc. n.
Tertia ibi, imò in dubio. In quarta ibi, nec. n. vtilissimus est iste
tractatus, qualiter acquiratur quasi possessio. Circa quẽ latè in-
sistit. Pan. post Inn. hic Ex quorũ dictis clarè procedẽdo elicio
39 infrascriptas concl̃ones. ¶ † Prima conclus. per actus, qui fiunt
iure familiaritatis, nũquam acquiritur quasi possessio incorpo-
ralium, ſm oẽs hic, & in c. bonę. s. de postul. præl. exẽplũ in ami
40 co hospitante in domo alterius, † l. & habet, §. hospites, ff. de pre
ca. l. si mulieri, ff. q b. mo. usufr. amit. Idem in possessionem rerũ
corporalium, l. qui iure familiaritatis, & ibi Bar. infert, ꝙ filius,
q longo tpe iuit per fundum matris, & per cepit fructus nõ di-
citur possidere, qa iure familiaritatis iuisse presumit̃, l. genera-
liter, ff. de acq. poss. ratio conclusionis est, qa ex parte eius, cui
deberet acquiri, non adest animus acquirendi, ex parte alteri⁹
non adest patientia, sine qua quasi possessio iurium non acqui
41 ritur. l. 3. §. dare, ff. de vsufr. ¶ Ex hoc † sequit̃, ꝙ vtẽs iure aliquo
ratione amicitiæ, seu familiaritatis, nũquam præscribit, reg. si-
ne possessione, de reg. iur. & ita cõcludunt Pan. & alij, maximè
42 Fel. ĩ 12. col. in c. de quarta. j. de prescr. † Ex hoc intelligatur qđ
de rustico, q longo tempore soluit alicui nobili unum par ca-
ponum singulo anno, nulla causa adiecta: nã si cessat soluere,
nobilis nõ habebit aliquod remedium possessorium, quia ami
citiæ grana soluisse præsumitur. ſm gl. in l. solent, ff. de offi. Pro
ↄs. Bart. in l. cum de in rem verso, ff. de vsur. quam decisionem
declara, ut per Alex. consi. 124. Super primo quæsito, vol. 4. &
Pan. in c. peruenit, j. de censi. & per Mod. in l. si certis annis. C.
43 de pact. ¶ † Secunda conclusio, per actus, q fiũt iure facultatis,
nunquam acquiritur quasi possessio iurium corporalium, ſm
Inn. Pan. & d. Ant. hic, & in d. c. bonæ. nihil allegãt, poterant al
legare tex. in l. j. §. denique Marcellus, & i l. si in meo fundo. ff.
de aqua plu. arc. & in l. fluminum, §. item videamus, & in l. Pro-
culus, ff. de dam. infec. vbi si fodiã in fundo meo, ita ꝙ diuertã
aquam a puteo, vel fonte tuo, non tñ dicor te spoliare, qa iure
facultatis aqua per fundum meum descẽdebat in puteũ tuum
44 Per istam conclus. † infertur, ꝙ si aliquis cessat venire ad mo-
lendũ ad tuum molendium, ad qđ longissimo tempore vene
rat, nõ dr̃ te spoliare, quia iure facultatis veniebat, & ita deter-
minat Pan. in c. abbate S. Siluani, j. de verb. sign. & i c. quod ad
trãslationẽ, s. de off. leg. & Bal. in l. j. in 2. col. C. de seru. & aqua.
45 ¶ † Secundò infertur, ꝙ si populus vel una familia longis. tẽpo-
re iuerit ad coquendũ panẽ ad tuũ furnũ, non ꝓpterea est tibi acq
sita possessio, neque ius prohibẽdi, ne fiat nouus furn⁹, & quòd
volentes non vadant ad illum. ita decidit Cępo. in trac. seruitu
tum vrbanarũ. c. 50. sub rub. de furno, sequit̃ d. Iac. de S. Geor.
in trac. feu. in ver. & cũ molendinis, & d. Gui. Pap. q. 298. incip.
46 Possedit. ¶ † Tertiò infertur, ꝙ macellarius, ad quẽ populus est
solitus accedere pro carnibus iam longissimo tpe non poterit
compellere aliquem, ne uadat ad alium macellarium, ut no. in
47 c. significante, j. de app. ¶ † Quartò infertur ad tabernarium, vt
48 per. Bal. cons. 129. in c. par. ¶ Quintò † & vltimò infertur, ꝙ si ali
qui religiosi longissimo tempore soli fecerunt questum in ali-
qua villa, non propterea poterunt prohibere alios volẽtes quę
stuare, ſm Bal. consi. 277. In quadã diœcesi, in 2. par. distinguẽ
do tñ, vt per cũ. Sextò facit, ꝙ decidit Anch. cons. 157. Summę
prudentiæ, ꝑ totum. ubi cum actorib. solitis ire ad apothecas vna
cum uoiẽtibus emere pannos, nulla dr̃ acqsita quasi possessio,
49 tanq̃ præsumantur iuisse iure facultatis. ¶ † Tertia conclusio.
Per actus. qui fiũt iure suo, acquiritur quasi possessio incorpo-
ralium, tex. est hic, & l. ff. quemad. ser. ami. cũ multis simil. sed
ṽero intelligentia istarum conclusionum uidẽda sunt quatuor.
Primò, quõ cognoscat̃ an actus fiat iure suo, aut iure facultatis,
seu familiaritatis? Secundò, an per vnicum actum acquirat̃ ista
quasi possessio? Tertiò, an sufficiat exercitium illius iuris, an re
50 quirantur oĩa, de quib. hic per Abb. † Quartò, an ꝑ vsum tanti
tpis, cuius initij memoria nõ sit in ↄtrium, p̃sumant̃ oĩa neces-
saria interuenisse? ¶ Circa primũ dicatis sic. Quędã sunt iura ne
gatiua, vt seruitus altius. nõ tollẽdi, ius nõ eũdi ad aliud molen
dinũ, uel furnũ, & similia. Quędã sunt iura affirmatiua, ut serui
tus aquę ducẽdę, itineris, & ꝓspect⁹, ius pñtãdi & eligẽdi, & si-
milia. In iurib. negatiuis hẽs ↄcl̃onẽ, ꝙ act⁹ semp p̃sumũt fieri
iure facultatis, nisi volẽs facere actũ fuerit ꝓhibit⁹, & ꝓhibitio
ni acqeuerit. unde si tu habeas domũ tuã altã, ego verò hẽo iã
mille annis depressam, nõ tñ tu diceris in quasi possessione ser
uitutis altius nõ tollendi, nisi ego voluissem altius ędificare, &
a te ꝓhibit⁹ acqeuissẽ: nã tũc a die, qua acqeui tuæ prohibitiõi
incipies possidere. ita declat̃ gl. in l. q luminib. ff. de ser. vrb. p̃d.
Et iõ i oĩb. qõnib. s. p̃missis, si volẽtes ire ad aliũ furnũ vel mo
lẽdinũ, ꝓhibiti ne accederẽt, acqeuissent, isto casu si a die ꝓhi-

bitionis essent decursa legitima tpa ad p̄scriptionē cāndā,pos
sent cōpelli ne aliò accederēt,vt est tex.& ibi no.Ab.in c.signi
ficante,j.de app.& ita ēt vult Pan.i d.c.abbate,& i c.fi.de resti.
spol.& rō ꝯclonis est,qa natura horũ iuriũ cōsistit in actu pro-
51 hibitiuo,fm Bal.in l.j.C.de ser.& aqua.Et ex† hoc infertur,q
licet populus nunq̄ iuerit ad venandũ,nō tñ dñs loci dr̄ esse in
quasi possessione venationis,nisi volẽtes venari ꝓhibuerit,& ꝓ
hibiti acquieuerint huiõi ꝓhibitioni, fm Dec.ꝯs.197.In cā in
52 quisitionis,col.2.¶ †Circa fm facio tres ꝯclones. Prima sit, ꝑ
unicũ actũ,q nō solet fieri nisi a possessorib.eiusdē iuris.acqrit̃
quasi possessio,d.l.1.§.q aũt & propterea alias ꝯsului,q per fo-
ueã factã in fundo vicini,in quo eruebantur fontes scaturien
tes aquam naturali cursu descendentem in fundum illius,q fo
ueã fecerat,esse acquisitã quasi possessionē iuris ducendi aquã
& hanc dubitationem latè prosequitur Cep. & ita decidit in
trac.rusticorum prædiorum.in titu.de aquæ ductu,in 8.q.ver.
ex prædictis,& ita fuit iudicatũ in fauorē Comitum Gambara
nę.Hinc ex vnica p̄tatione, & ex vnica electione acquiritur
quasi possessio iuris p̄tandi,& eligendi, fm gl.in verbo,trium
53 vbi abunde dicã. Hinc per immissionẽ†solã vnius tigni i parie
tem tuum acquiritur quasi possessio seruitutis tigni immittē-
di,l.sicuti,§. si q̃ratur,ff.si ser.vend.Hinc per vnicã solonē pen
sionis acquirit̃ quasi possessio iuris exigẽdi,fm Lud. Ro. cons.
311.In casu propositę consultationis,in fi.Hinc per vnicã solo
54 nem collectæ ꝓbatur quasi possessio iuris collectãdi,† fm Bal.
55 cons.251.in 5.par.inci.Snia & cõs.150.in 3.par. ¶ † Scđa con-
clusio.Per vnicũ actũ,qui solet fieri promiscue.i.aliqñ rõne fa
cultatis,vel familiaritatis,aliqñ rõne iuris sui,non acquirit̃ qua
si possessio,sed requiruntur tot actus,qui verisimiliter excludãt
præsumptionem facultatis,aut familiaritatis,d.l.j.§ hoc inter-
dicto,& ibi Bar.& Pan.hic,& iõ limitarē decisionē Bar.in d.l.
q uite,si filius plures ꝑcepisset fructus in fundo matris aliò ex
portando,q̃ ad domũ matris,imò forte vnica perceptio proba
ret possessionē;qa non est talis actus,qui solet concedi de grã,
vel iure amicitię.per ea quę dixi in precedẽti conclone, & ita
fuit de mente Are.in d.l.qui iure,& in ista conclone bũ versa-
56 bitur arbitriũ iudicis,vt dicit Inn.¶ †Tertia ꝯclo,ꝑ vnicũ actũ
imò per plures,imò mille,q cõiter solent fieri iure familiarita-
tis,& amicitiæ,nõ acquirit̃ quasi possessio,ita Pan.post Inn hic
& dixi s̃.& iõ infertur,q si vicinus hauriat aquã de puteo vici
ni,propterea non erit sibi acquisita quasi possessio,quia hoc so
let cõiter concedi ratione vicinitatis,ideo consului Car. con-
si.28.Redemptoris nostri,circa mediũ,nullam fuisse acquisitã
quasi possessionem nauigandi curdã nobili,qui varijs & diuer-
sis vicibus nauigauerat per lacum alterius nobilis.iõ dicerem,
quòd si cõiter solet concedi venatio in fundo alterius, nõ esse
acquisitam,quasi possessionẽ venãdi per plures & plures actus
& ideo liberũ esse dño fundi prohibere,iuxta l.diuus,ff.de ser.
57 rust.præd.& ꝑ ista remanent d fensa dicta Abb.¶ † Circa pri-
mum requisitum vltra scribẽtes hic,adde q sufficit ad acquiren
dam quasi possessionem exercitiũ circa pręparamenta ad vsũ.
l.si partem.ff.quemad.seru.amit.vbi faciendo riuum,vel fossã
acquiritur quasi possessio ducendi aquã. Contra istam cõclus.
quod requiratur de necessitate vsus,moueo quinque difficulta
tes Primò opp.de l.4.§.dare.ff.de vsufr. vbi per inductionē in
possessionē fundi acquiritur quasi possessio vsusfructus, sicut ĩ
reb.corporalib Timore huius ꝯrij Pau de Ca.in l.3.in prin.ff.e.
intelligit conclonē ꝓcedere in iurib.incorporalib.quę exercẽ
tur circa personas,vt ius eligendi & fm la,secus in iuribus, q̃
exercentur circa rem.Ista solutio confunditur per tex.i l.quo-
ties.ff.de ser.& i l.ratio.§.si iter.ff.de act.emp.vbi tradit̃ regula
58 q iurium incorporalium traditio nulla est. † Secundò respon-
det Are.q ille tex.facit pro,quia copulatiuè loquit̃: dictio.n.il
la,patiatve,stat copulatiuè.l.si quis ita, vbi Bar.ff.de iniu.rup.
& irr.test.Ista solutio non vr̃ posse stare, quia præsupponit q
de necessitate requirantur ista duo inductio & patietia,ꝯ tex.
in l.2.C.de ser.& aqua.sustinedo dicas,q requiruntur ista duo
si incipias a traditione,vt loquit̃ ille tex.si vero incipias ab vsu
& patientia,non requiritur inductio. Tertiò rñdetur,fm eũdē
Are.q inductio in possessionem refertur ad translationē iuris,
patiẽtia verũ ad trãslationẽ quasi possessionis.sed nec ista vr̃ se
cura,qa absq; translatione possessionis iurium incorporalium
nõ transfertur ipsũ ius.d.l.si partē,quemad.seru.amit. Quartò
rñdetur,fm Senens.q inductio in possessionẽ refert̃ ad trãsla
tionē naturalis ipsius fundi. Patiẽtia verò refert̃ ad trãslationē
quasi possessionis ipsius iuris vtendi fruendi.hẽt.n.vsufructua-
rius oes istas possessionis,vt declarat Bar.in l.naturalr̃, in prin.
ff.eo.Istã ẽt solo nõ transit sine cauillatione,qa lex vnica deter
minatione per inductionē & patientiam dicit transferre vsũfr.
& nõ naturalē possessionem fundi.Vñ cõsidera si dicit possit,
q vsufructuarius intrãdo fundũ dicatur facere actũ saltẽ p̄para
toriũ illi vsui,dato q fruct⁹ nõ capiat: & iõ cũ ille act⁹ sit ꝑ para
torius conueniatq; vsui,dr̃ acqsita quasi possessio,ar.d.l.si par-
tem.& pro ista solone facit l.arborib.§.de illo,ff.de vsufr.dũ di
cit,q vsufructuarius arãdo acquirat quasi possessionē,ẽt q fru-
59 ctus,nõ capiat,facit q j.dicam in 5.opp.¶ †Secundò opp.de l.si
ego,§.j.ff.de Publ.vbi cõpetit Publiciana pro seruitutib.per tra
ditionē,vel patientiã constitutis, ergo per solam traditionem
acquiritur quasi possessio,cũ Publiciana nõ detur,nisi bonæ fi-
dei possessori,l.i.cũ qui.§.j.& l.ait prętor.ff. de Publ. rñdẽt Sen.
quòd tex.ille intelligatur hoc mõ ꝑ traditionē.i.ꝑ cautionem
de nõ impediendo vti seruitute,q̃ cautio dr̃ ꝑfecta tradõ horũ
iuriũ,qa hẽt cãm successiuam,vel patientiã.s.nudã a cautione,
quę patientia nõ dr̃ perfecta tradõ,qa si tu poteris hodie, pote
ris ꝓhibere cras.& de ista duplici tradõne loqtur tex.i d.l.quo
ties.sed aduerte,q ista declaratio pręsupponit,q ꝑ cautionē so
lam acquiratur quasi possessio,q est falsum,& ꝯ mentē oĩum,
& ꝯ tex.in d.l.quoties.Secũdò rñdet̃, q mens illius tex.refert̃
ad ius seruitutis,nõ aũt ad quasi possessionem.istud demõstrat
verbũ,cõstitutis,de quo ibi.fuit ergo sensus illius litterę q Pu-
bliciana competat pro seruitutib. ꝯstitutis per traditionem.i.
ꝑ expressã ꝯstitutionē seruitutis vel patiẽtiã.i. tacitã ꝯstitutio
60 nē.¶ †Tertiũ opp.de le.j.§.fi.ff.de ser.rust.pd.soluit gl.ibi resol
uẽdo copulã in expositiuã.vel fm Senen.verbum,tradũ,debet
exponi.i.vsus.sed istę duę cauillãt tex.aliter rñdet Are.q inci-
piẽdo a traditione copulatiuè vtrunq; requiritur.s. traditio, &
vsus cũ patientia.ad argm̃,q per solũ vsum cũ patientia acqra
tur quasi possessio,rñdetur verũ esse si incipias ab vsu, sec⁹ si a
traditione,prout loquitur ille tex.& ista solutio põt ẽt accõmo
61 dari ad dictam l.3.§.dare. ¶ †Quartũ opp.de le.2.§.fi.& l.seq.&
hẽt,§.2.ff.de prec. vbi per precariũ acquiritur quasi possessio
seruitutum,sicut acquiritur possessio rerum corporaliũ,põde-
ra æquiparationem,item precarium:ergo sine vsu. Sol. loquit̃
in precario sequente vsum ex quasi ꝓ,& nõ ꝯ. Si verò quęrat̃,
an per cõstitutũ possit acquiri quasi possessio iuriũ; rñdeo,aut
vsus præcessit,& isto casu põt acqri iurib.pręalleg, aut non pre
cessit,& tũc subdistinguo. Aut cõstituẽs ante quasi possidebat
tale ius,& iterũ dicẽdũ q sic,qa cẽset̃ ꝯtinuare in vsu noie al-
teri⁹.exẽplũ,si venditor cõstituat se quasi possidere iurisdictio
nē venditã noie emptoris. Aut cõstituẽs antea non quasi possi
debat: exẽplũ aliqs cõstituit seruitutē itineris per fundum suũ
tibi,& cõstituit se tuo noie possidere,isto casu nõ acqrit̃ quasi
possessio.rõ est,qa sine vsu non acquirit̃ quasi possessio: an aũt
ꝯstituẽs nõ fuerat vsus illa seruitute,qa in re ꝓpria nõ cadit ser
uitus,nec ẽt is,cui factũ ꝯstitutũ vsus fuerat. ergo seqtur q ces-
sante vsu,cessabit quasi possessio,ita declarat Bar.in l.qđ meo,
ff.de acq.poss.in 4.q.& ibi limitat istud vltimũ in ꝯcedẽte vsũ
fruc.fundi sui.& cõstituente se tenere & possidere dictũ vsum
fruc.Sed aduertite,qa istud vltimũ vr̃ periculosum, nã dñs fũ-
di nunq̃ fuit in quasi possessione vsusfruc.formalis.l.vti frui,ff.
si vsusfr.pe.ergo ꝯstitutũ nõ valuit,qa is demũ põt ꝯstituere se
possidere nomine alterius,qui r ꝑe ꝯstituti possidebat, fm glo.
in l.quãuis.§ si cõductor.ff.eo.sustinẽdo Bart.põt forte dici, q
dñs ꝯstituens antea possidebat vsumfr.causalē, qui ꝑ p alicna-
tionē effectus fuit formalis,& iõ ꝯsiderata cã transformata, vr̃
dicedũ illã quasi possessionē fuisse apud ꝯstituẽtē.In casib.aũt
in quib.dixi per ꝯstitutũ acqri quasi possessionē, intelligo pro
cedere,si ꝯstitutũ fiat ab eo,q possidebat:secus si ab eo,q possi
debat̃.ar.d.l.ꝯuis & seqt̃ Bar.in l.qđ meo,& ꝑ hoc decidit̃ qõ.
Subditi alienãt iurisdictionē dñi sui,& ꝯstituũt se possidere no
mine alterius,in quem alienauerunt, qrtur an quasi possessio
iurisdictionis & subiectionis sit illi ꝑ talē constitutum acquisi-
ta:dicendũ est,q non:qa subditi possidebantur, & nõ possidę-
bant,& ita tenet Inn.in c.olim cã.j.tit.1.& Pan.in cõsi.62.inci.
In controuersia vertente inter Ducē Burgundię,col.4.i 2.par.
In ꝯrium tñ fortiter ob.tex.in l.3.§.q seruus.ff.e. ubi seruus se
tradendo alteri,priuat dñm possessione, & ꝯrium tenuit Bal.
in li.meo,in l.ab omnib.§.illo.ff.de usufruc.sed rñdeas, q non
hẽt locum in quasi possessione,quia non acquiritur,nisi per pa
tientiam eius, a quo pendet potestas transferendi, ita respon-
62 det d.Ant.in c.fi.in 4.char.j.eo.¶ †Quintò opp.de le.j.ff.de of.
Procõs.vbi per ingressum prouincię Proconsul acquirit quasi
possessionem iurisdictionis absq; alio usu.Solutio,uerum si in-
grediatur cum apparatu iurisdictionali,fm Guil.ibi,quod satis
probat tex.in uer.insignia.& tunc ꝯrium,nõ obst quia talis in-
troitus cum apparatu tangit actum pręeminẽtię & iurisdictio
63 nis.Hinc dicimus,q ꝑ erectionem†furcarum acqritur, & reti
netur quasi possessio iurisdictionis,fm Alb.in l.foramẽ,in fin.
ff de ser.vrb.pręd.& Bar.in l.in filijs,C.de decur.li.10.Inn.in c.
cum dilectus,de cõn.Bal.in c.j.col.5.quid sit inuest. in vsib⁹
feu.& in l.a procuratore.C.mãdati & in d.§.de illo. bene facit
l.si partem,per quam s̃.diximus,q per p̄paratoria ad vsum ac
64 quiritur quasi possessio.¶ Venio ad tertium,†an sufficiat solus
vsus:Pan.& alij *cõiter* ꝯcludũt q nõ,dicẽtes tria alia fore neces
saria.¶ Scđò ergo reqrit̃ scia aduersarij,l.2.C. de seru. & aqua.
rõ est,qa subiectum huius quasi possessionis,est vsus & patiẽtia
aduersarij,prout dixi s̃.in tub. Patiẽtia aũt non põt adesse,nisi
data sciẽtia,ergo sciẽtia erit necessaria,& ꝓpea Bar.in d.l.2.in-
strux

struit notos prædicãtes, q debeant articulare de scientia, & pa
tientia. & ita ét docet Pan. cõs. 18. & qõne, col. fi vol. 2. vbi deci
dit pulchrũ casum. & cons. 23. col. fi. eo. vol & ideo eps non dr
in quasi possessione conferendi beneficia spectantia ad colla-
tionem alterius, vel ad præsentationem patronorum, qñ cõtu-
lit illis ignorãtib. ſm Inn. in ca. 2. ſ. de in integ. rest. nec psentã
tes dñr in quasi possessione iuris p. qñ presentauit ignorãtibus
veris patronis, ſm Cal. cõs. vlt. sub rub. ista, & pp hoc ausus est
dicere Bar. in l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arc. q nulla ciuitas é
in Italia, quæ præscripserit merum & mixtum imperium pp
ignorantiã Imperatoris, qui a lõgo tpe citra non fuerat in Ita-
lia, de quo videatis plenissime Fel. in c. cum non liceat, de psc.
& Mod. in l. imperium. in 9. col. seq. ff. de iuris. om. iud. pro ista
conclusione videatis Pan. in c. de quarta, col. fi. de prescrip. fal
lit aũt in iuribus incorporalibus, quę sola negligentia non vtẽ-
tis præscribuntur, vt est ius libertatis. l. si partem, §. si pos fundũ
. ff. queãd. seru. amitt. ¶ Secundò declara, vt procedat in iurib.
incorporalibus formãdis, secus in formatis. l. fi. in fi C. de psc.
long. temp. quem tex. sic intellexit do. Ant. de Bu. in c. proue-
nit. 5. col. j. de censib. Dicitur autem ius incorporale formatũ,
qñ fuit constitutum a non dño, tunc hẽns cãm ab eo. præscri-
bit ꝯ dominum ignorantem, & in istis terminis loquitur tex.
in l. si ego. §. j. ff. de publ. & ita declarat Pau. de Cast. in l. seruitu
tes, magna, col. pen. ff. de ser. & in l. j. in fi. C. de ser. & aqua. & Cę
pol. in tract. seru. vrba. c. 20. & Fel. in d. c. de quarta, col. fi. & an-
te omnes Alber. ĩ d. l. 2. C. de seru. & aqua. ¶ Tertio declara, vt
procedat si aduersarius possidebat ante. tunc requirit eius scien
tia, secus si possessio vacat, ſm Inn. in d. c. bonę. de postu. præl.
Flo. in d. l. seruitutes, & in l. si communem, ff. queãd. ser. amitt.
¶ Quartò declarat, vt procedat in seruitutibus habentibus cau
sam continuam, secus in seruitutib habentibus causam discon
tinuam, pro quib. quãtum ad interdictum de itinere actuq; pri
uato, non requiritur scientia, nec quasi possessio, sed sufficit so-
lus vsus, ſm Bar. in d. §. hoc interdicto. q bñ not. in actu practi-
comã in hoc vtilius est intẽtare illud interdictũ de itinere, &c.
quàm remedia restitutoria, videlicet interdictum vnde vi, &
65 similia. ¶ †Iuxta prędicta occurrũt plures dubitationes. Prima
an sufficiat scientia vasalli, vel emphyteutæ? an ét requiratur
sciẽtia directi dñi? vr̃ q sufficiat scia vasalli, vel emphyteutæ, p
tex. in l. seruitutes. ff. de seru. & in l. 4. C. eo. & vtrobiq; Pau. de
Ca. ita conclusit, quod est verum durante emphyteusi, vel feu
do, sed eis extinctis non prçiudicatur directo dño. c. j. cũ gl. de
inuest. de re. alie. fact. & ita ét declarant Mod. in l. de pupillo. §.
66 Sextus, ff. de no. ope. nun. ¶ †Secũdo dubitatur, an sufficiat sciẽ
tia vnius ex plurib. habentib. rem cõem, ita q noceat, oibus, an
econtra, ignorantia vnius prosit oibus? vr̃ quod sufficiat sciẽtia
vnius, per tex. in l. de pupillo. §. si plurium, ff. de no. ope nun.
pẽdet decisio hui9 ꝯtrouersię, si loquimur in indiuiduis ab his
67 quę habent in l. 2. §. ex his, & in l. 4. §. Cato. ff. de ver. ob. ¶ † Ter
tiò dubitat, an allegãs prçscriptionem tãti tpis, cuius initij me
moria non reperiatur, teneatur probare scientiã & patientiam
aduersarij: Fel. in c. de quarta. col. fi. tenet q non, alleg. Pau. de
Ca. in d. l. 2. qui in meo lib. hoc non dicit. istã tñ opi. dicit cõem
Alc. cons. 6. Viso themate. col. pen. vol. j. dicens, q in pscriptio
ne tanti tpis nõ requiritur scientia. alleg. Bal. in c. j. quę sint re-
ga. vbi Bal. determinat, q ius exigendi pedagiũ lõgissimo tpe
acquiritur absq; scientia Imperatoris: & hoc, q non requirat
scientia, dicit et teneri cõiter Dec. cõs. 85. col. 2. Dubito valde,
quia prçscriptio iuriũ non causatur sine quasi possessione, qua-
si possessio non hẽtur sine scia & patientia, ergo ét in ista prç-
scriptione tanti tpis, &c. requiritur sciẽtia. & q requiratur sciẽ
tia, firmat Bar. in l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arc. & in l. si publi
ca. §. fi. ff. de pub. & Pau. de Cast. ĩ d. l. seruitutes. magna. col. pẽ.
& Ro. cons. 218. Presens casus, in fi. Pan. cons. 61. In cã & quæ-
stione, col. fi. vol. j. Alex. sibi ꝯtrius con. 16. In cã & lite. col. 5. ĩ 5.
par. Bal. in c. j. ĩ fi. ſ. de cõst. Mar. Laud. ĩ tract. de Prin. ver. 171.
& tenent antiqui quos refert. Ale. in d. cons. 16. Ad gl. ĩ l. hoc iu
re, §. ductus aquæ. de aqua quot. & ęsti. Rñdetur ſm Ale. q pro
cedit in consuetudine, & ita põt saluari alia opinio, secus in p-
scriptione. ¶ Sed suboritur dubitatio, an ex cursu tanti tẽporis
prçsumatur scientia: Dec in locis prealle. sentiũt q nõ, imo ex
presse aliqui volunt, q non psumat, dicã in 4. q. Tertiò requiri
tur, q vtatur iure suo. istud fuit ſ. discussum. Quartò requiritur
q credat se vti iure suo, & sic requiratur bona fides. Sed aduer
te, ne erres, quia bona fides non exigitur quãtum ad effectum
acquirendæ quasi possessionis, quę et violenter acquiritur, c. ĩ
literis, ĩ. tit. j. sed requiritur quantum ad effectus quosdã, q re-
sultãt ex ipsa quasi possessione. Primo exigitur bona fides quã
tum ad effectum prçscribendi iura incorporalia, ſm gl. & scri-
ben. in d. l. 2. & Pan. & alios in c. si diligenti. ĩ. de prçsc. Are. cõs.
30. Viso themate, col. 2. & istud est clarum de iure canonico p
regulam, malæ fidei, reg. iur. & c. fi. ĩ. de præscri. Secũdo exigit
quantum ad interdictum de aqua quotid. & ęsti. & q̃tum ad in
terdictum de itine. actuq; priua. l. j. §. Aristo. ff. de aqua quoti-

& ęsti. & l. j. ff. de itine. actuq; priu. ¶ Tertiò exigit bona fides
quantum ad interdictum retinendę. requiritur. n. q nõ vi, aut
clã, vel precario possideat ab eo, qui sibi aduersatur. l. j. §. si. ff.
vti possid. non aũt ꝯ tertiũ. licẽt Guido Papę cons. 67. In cã du-
dũ, col. 3. in j. par. videatur tenere ꝯtriũ. Sed an idẽ in interdictis
de itine. actuq; priuato, & de aqua quoti. Crederẽ, q sic pp ver
bũ, ab illo, qd ponitur in edictis. ¶ Quartò exigit bona fides ad
effectũ faciendi fructus suos. Nam malę fidei possessor nõ facit
fructus suos, c. grauis. ĩ. tit. j. l. ex diuerso, ff. de rei vẽd. sed quan-
tum ad effectũ interdicti recuperandę non refert, qua fide pos
sideat, d. c. in literis, nisi notorie ꝯstaret iudici de mala fide spo
liati agẽtis, ſm Inn. & Pan. hic. pro quib. adde, q exceptio iniq
tatis & iniustitię notoria excludit agentẽ interdicto recuperã-
dæ. c. significasti, ĩ. de diuor. cum concor. alle. per d. Ias. in l. na-
turaliter. §. nihil cõe, col. 5. ff. eo. imò excludit remediũ attenta
torum, ſm Inn. in c. constitutus, de filijs presbyte. quẽ sequitur
Rot. decis. 5. sub rub. vt lite penden. in nouis. & hoc clarũ in be
neficialib. ne det vitiosus ingressus. c. qm̃, de filijs presbyte. In
alijs aũt casib. pcedit, si notoria exceptio opponat a dño rei,
de qua agitur, alias secus, l. j. §. si prędo. ff. depo. & ratio est, quia
ꝯ excipientẽ de non iure spoliati tñ põt spoliatus replicare, qd
68 ad tex. loci. §. cõpetit. ff. si ser. vend ¶ Venio †ad vltimũ, vtrũ
ex vsu tanti tpis, cuius initij memoria nñ reperitur, psumatur
fuisse vsũ iure suo, & nõ iure facultatis, seu familiaritatis, & vt
qõ hẽat dubiũ probabile, intelligo eã in his, quę cõiter solẽt fie
ri iure facultatis, aut familiaritatis. Inn. Pan. & cõiter alij in exẽ
plo de hospite, dũ dñt ét si mille vicibus, sentiũt q non præsu-
matur vsus iure suo, & idẽ clarius explicat Cępo. in rub. de fur-
no, in trac. ser. vrb. ꝯtriũ voluit Bar. in l. cũ de re in rẽ verso. ff. de
vsur. & Fel. in c. cũ M. Ferrariẽ col. 4. de cõst. Bñ pro ꝯcordia, &
pfecta intelligentia, considero plures casus. Primus casus erit
in iurib. incorporalib negatiuis, & isto casu nunq̃ præsumatur
vsus iure suo. ita pcedat decisio Cępo. & ea, quę ſ. dixi i prima
ꝯclusione & seq. & rõ est, quia ad acquirẽdã quasi possessionẽ
iuris negatiui requiritur phibitio volẽtis acquirere, & qd pro-
hibitus acquiescat, ſm gl. in d. l. qui luminib. ff. de ser. vrb. pdio.
prohibitio aũt est facti, q̃ facta nunq̃ præsumunt, nisi pbẽtur,
c. cũ in iure. ſ. de offi. del. Secundus casus erit in iurib. affir ma-
tiuis, & tunc subdistinguerẽ, aut vsus illius iuris habit9 fuit abs-
que facto hois: exẽplũ, per mille annos aqua per venas subterra
neas, vel ẽt super terrã per fundũ meũ, ẽt me sciẽte, naturaliter lap
sa fuit in puteũ p fundũ tuũ absq; eo, qd in fundo meo tu fece
ris aliqd opus, isto casu ét nõ psumitur vsus iure suo. ita pcedit
tex. in d. l. Procul9, & in d. l. si in meo fundo. ff. de aqua plu. arc.
cũ si. Aut vsus illius iuris fuit habit9 mediante facto hois, putà
pp foueam factam in fundo vicini aqua decursa fuit in fundũ
tuũ isto casu præsumeris vsum fuisse iure tuo. ita pcedat tex. in
l. hoc iure, §. ductus aquę, de aqua quot. & ęsti. & in l. j. §. fi. ff. de
aqua plu. arc. ita procedat decis. Bar. in d. l. cum de in rẽ verso.
69 ¶ †Gl. in verbo, vacillasse, diuiditur in duas. In prima remouet
tacitũ ꝯtriũ. In scda aliud. Scd a ibi, qñq; tñ, hẽtis ex gl. reportta-
re, q varietas verbalis tñ, & non substãtialis nihil detrahit fi-
dei testiũ, c. nihil obst. de ver. sig. & ibi Abb. pro ista conclone
videatis plene d. Ias. in l. 2. C. de bo. pos. ſm tab. & in l. q̃ extrin
secus. ff. de ver. obl. & Fel. in c. licẽt ex quadã, col. 3. de test. in q
bus locis traditur vna fallentia, vt nõ pcedat, qñ agit de proba
da formalitate verborũ, tũc non sufficit testes cõcordare in ef
fectu, si discordarent in forma verborũ. sequitur Ale. cons. 150.
In cã & lite, col. 2. uol. 5. q̃ fallentiã, ne erres, tibi sic declarabo,
videlicet, vt pcedat qñ fuit articulatũ de verbis formalib. & fa
ctę interrogationes de forma verborũ, secus si a seipso testis de
ponat super formalitate verborũ, tũc non nocet, ẽt si alij depo-
nãt per diuersa verba, ita Corn. cons. 172. Primus cõsultationis
articulus, col. 7. in j. par. & cõs. 148. In hac cõsultatione, col. pe.
in 3. par. per Dec. in cons. 163. In cã matrimoniali, col. 10. An
autem diuersitas verborũ vitiet ꝯtrum hr̃ in l. j. §. fi. ff. de verb.
obli. & in d. l. quę extrinsecus. non prosequor, quia hęc materia
70 est impertinens. ¶ †Gl. in verbo, negatiuam, exẽplificat qualis
esset horum testium depositio negatiua. Circa quod exemplũ
late instat Pan. infra sustinebo illud exemplum, sed pro intelli
gentia præmitto tria. Primò præmitto, quid sit negatiua, & qd
affirmatiua. Negatiua dicitur, quæ priuationem dicit, & non
71 ens. Affirmatiua †verò, quæ ponit aliquod ens, nec refert qui-
bus verbis concipiatur, sed quem sensum verba demonstret. l.
inter stipulantem, in prin. ff de verb. oblig sic declarat Bart. in
l. de ętate, in 3. quæst. prin. ff. de minor. vel secundum Bal. in l.
actor, col. 2. C. de proba. Negatiua est entis negatio: Affirma-
72 tiua verò entis propositio. ¶ †Secundo prçmitto, quod triplex
est negatiua, quædam facti, quædam iuris, quædam qualitatis,
vt declarat glo. in cap. bonæ. 1. supra de electio. & in cap. actor,
6. quæst. vltima. & in l. 2. ff. de probat. & latius per Spec. titu. de
73 probat. §. j. ¶ Tertiu præmitto, †quod negatiua facti aliquando
est vaga nullo loci, vel temporis termino coarctata, & ista est
per rerum naturam improbabilis. Aliquando est coarcta-

ta parũ,quãq; mediocriter,quãq; perfectè,vt declarat Bal.in d.l.
actor,col.2.C.de prob. Aliquãdo est prægnãs, hñs in se inclusam
affirmatiuã,& istis duob.modis negatiua dr̃ probabilis,vt pate
74 bit ex j.dicendis.Istis sic pmissis subijcio regulã. Negatiua†re
gulariter per rerũ naturã est improbabilis, d.l.actor registrata
in c.actori.6.q.vlt.& d c.honę,& c.super hoc,de renũ & ca.quã
ↄ̃ falsam,j.de prob.rõ est,quia negatiua non se offert sensui , er-
75 go nec probationi:†cũm n.pbõnem validã per sensum corpo
ris fieri ↄstat.l.testiũ.C.de testib.3.q.9.c.testes.& iõ iura pallegata
dñt,q̃ est improbabilis p rerũ naturã,q̃d dẽt exponi.i.per
cãm naturalẽ,& nõ s̃m cõem cursum cãrũ,vt exponit gl.in d.
l.actor,nã s̃m Philosophũ,oẽ q̃d est impossibile in sensu, ẽ im-
possibile in tellectu.pp q̃d egregie dicebat Bal. in c.licèt cãm,
76 col.pe.j.de prob.q̃ testes deponẽtes†super negatiua, dñt asse-
rere,q̃d ignorãt:quia negatiua sẽsus,dẽ ẽ q̃ ignorãtia.¶ Amplia
primò,vt procedat nõ solũ in negatiua explicita,sed ẽt i impli-
cita,tex.ẽ hic s̃m exẽplũ Inn.sed aduerte,q̃ istud exẽplũ, vide-
licèt q̃ deponerẽt electionẽ tñ spectare ad canonicos, licèt im
plicite includat negatiuã,ergo ad clericos:tñ istud esset exẽplũ
negatiuę iuris,sup qua negatiua iuris nõ debẽt testes admitti,
vt p Bar.i l.j.ff.si cer.pet.ideo Bar.in l.j.in prin.ff.si quis ius dicẽ.
non obtem.& consi.inc.Cõe Lignani,& d.Ias.post.Are.in l.3.§.
ex plurib.in 3.no.ff.de acq.pos.aliter exẽplificat,videlicet q̃ te-
stes deponerẽt canonicos tñ fuisse in quasi possessione, & ↄ̃tr
negarẽt fuisse clericos.sed aduerte,quia istud exẽplũ non conue
nit huic literę,quia pręsupponit,q̃ isti testes in possessorio legiti
me deponerẽt.nota tñ ampliationẽ , ex qua reprobat cõis pra-
ctica Aduocatorũ articulãtiũ hoc mõ,itẽ ponit,q̃ fuit absq; eo
&c.Nã ista verba licèt sint affirmatiua implicitè, tñ asseuerant
negatiuã,& hãc practicã dãnat Bal.i c.vltra tertiã.col.j.j.de te.
Reprobat Fel.q̃ alia adducit i d.c.quã ↄ̃ falsã,in 5.col.¶Amplia
77 tur†scđo,vt non solũ pbatio reijciat̃ quinimmò testes asseue-
tantes negatiuam tam.j periuri pñt de falsò puniri, s̃m Inn.&
Imo.hic,& Ang.& Pau.l.pen.§.docere.ff.ne quis eũ q̃ Ang.i l.Lu
cius,ad fi.ff.de inta.& in l.testiũ. C.de testib.Cur.cõsi.66. Super
78 processu,col.9.Sed aduerte,†quia ↄ̃triũ vr̃ verius. Nã ad hoc vt te
stis possit de falsò puniri,oportet,q̃ probatio falsitatis,necessa-
riò concludat,s̃m gl.in l.iurisgentiũ.§.quod ferè,q̃ ibi exornãt
Mod.ff.de pact.In casu aũt nr̃o,dato q̃ testis asseueret negati-
uã,tñ necessario nõ seq̃t̃,ergo falsũ dixit,& hac rõne moti, ita
tenent Alex & d.Ias.in l.j.in prin.col.5.ff.si quis ius dicẽ. nõ ob
temp.& Ale.consi.65.Habita sup cõtentis.col.4.vol.j.& consi.
136.Viso & examinato processu,col 4.e.vol. nec placet cõcor
dia Pan.distinguẽtis,an deponãt sup negatiua oĩno vaga , aut
sup negatiua aliquãtr,licèt nõ perfectè coarctata , quia tõ p̃dicta
militat i quacũq; negatiua.vñ dicerẽ,q̃ cõcordia Pan. pcedat
isto mõ,videlicet,vt primo casu testis puniat̃ ex ordinẽ , put
cõcludũt Ale.& d.Ias in d.l.j.& Ang.in l.plagij criminis.C. ad
legem Flau.plagia. scđo casu nullo modo puniat̃. ista rñ̃a vera
est,intelligẽdo eã in negatiua vaga,seu in pbõne directa,& ne
cessariò cõcludente,secus in negatiua coarctata,vel in pbõne
indirecta,aut iuris p̃sumptione cõcludente.plures pñt reperiri
modi pbãdi negatiuã,quorũ octo succinctè referã tibi, alios cu
79 riosus Doct.poterit reperire.¶Primus†modus,vt pbet̃ oppo-
sita affirmatiua,s̃m Pan.hic.exẽplũ,si volo probare,q̃ Titius a
decẽ annis citra non possedit fundũ Sẽpronianũ,pbabo p op-
positã affirmatiuã,pbãdo q̃ fuit alius,q̃ a dicto tpe citra posse
dit.& in tñ ista pbõ est valida,q̃ Io.And.hic dixerit,q̃ ista sit
directa pbatio,quia percipit̃ sensu corporis.sed ego credo,q̃ po
tius pcipiat̃ p remotionẽ a sensu.Aduerte ẽt,q̃ Pan. in exẽplo
p̃dicto nõ posset saluari,intelligẽdo q̃ Titius nõ possederit ci-
uiliter,quia stat simul,q̃ testis viderit aliũ corporaliter possidere
& q̃ Titius possideret aĩo,& sic ciuilr̃,vt declarauimus.s. i rub.
80 ¶†Secũdus modus est,vt pbet̃ implicita,affirmatiua,s̃m gl.in
l.nõ codicillos.C.de cod.& i c.super hoc,de ren.& iste modus
est facilis,& notãdus.quia ferè oĩs negatiua prægnãs est hñs in-
81 clusam affirmatiuã.¶†Tertius†modus est,q̃ pbet̃ negatiua p
testes,quib.opposita affirmatiua verisimilr̃ nõ põt esse occul-
ta,exẽplũ:volo pbare,q̃ q̃s nõ est de collegio, probabo p col-
legiatos.l.no aũt,& ibi Bar.C.de aduo.diuer.iudi. Sĩlr pbabo p
teste testamẽtariũ nihil tibi fuisse relictũ in test.s̃m Bar. in l.fi.
C.de reb.cred.sĩlr pbabo p vicinos te nõ esse diuitẽ , s̃m Lud.
Ro.consi.245.ad fi.faciunt tradita p Abb.& Fel.in cum Io.ere-
82 mita,j.d.fi.instr.¶† Quartus modus , q̃ exhibeatur scriptura ,
qua mediante coarctatur ipsa negatiua,exemplũ in l.Titię tex
tores.ff.de leg.j.& ibi Bar.aliud exẽplũ ponit,& alia ponuntur
ibi p Mod.vltra quos adde, q̃ per registrũ donationũ pbatur
donationẽ non esse factã,vel insinuatã,s̃m Bar.cõs.81. q̃ inci-
pit Mart.Franc.sĩlr per registrũ collationũ probatur trienna-
lem possessorem fore intrusum,seu titulũ non habere,s̃m Fel.
in c.illud,col.3.j.de p̃sump.& istũ modũ pbãdi negatiuã ap p
83 bat Pau.de Ca.in auct.si q̃s in aliquo,in fi.C.de eden.¶† Quin
tus modus traditur per gl.in l.cũ de lege,ff.de prob. videlicet,
dico in bonis defuncti nõ esse nisi talia,& talia bona, & nõ plʼ,

tũc illa negatiua,non plus pbatur eo ipso , q̃ ↄ̃triũ non proba-
tur & per illã dixit Bar.in l.si ↄstante,col.j.ff.sol.mat. ...
na mariti p istũ modum nõ sufficere ad exactionẽ dotis. ...
mõ probatur principalẽ non esse soluendo,s̃m Bar.i l.decẽ, ...
de ver.ob.Eodẽ mõ pbatur,q̃ in villa non fuerunt reperti p...
res testes tpe testi,s̃m Bar.in l.conficiunt̃.in §.codicilli, i li...
de iu.codi.istũ modũ exornat d.Ias.i l.fi.§.licẽtia.C. de iu. d
li.& dicit Bal.consi.318.Practica sic se hẽt,in prima parte. q̃ di
cẽs se nõ hẽre pecuniã , pbat eo ipso q̃ ↄ̃triũ nõ pbatur. Istum
modũ restringit d.Ias.in d §.licentia,vt pcedat, vbi p̃sumptio
militat p neg̃te,aliàs secus.q̃ si verum est,nõ pcedũt omn
exẽpla s.relata.Et vltra d.Ias.ita tenuit Ale.i rub.ff.de no.op
nũ.col.pen.& ego ẽt credo verũ,aliàs elusoria esset quasi reg.
84 la,qua dr̃†q̃ fundans se in negatiua,tenet̃ eam pbare,l.hoc iu-
re,& l.in illa,ff.de ver.ob.c.j.de ↄ̃se.li. 6.reperio tñ, q̃ Cur.cõs.
27.co.8.ver.sed ↄ̃ dicit gl.in d.l.cũ de lege,dicit cõiter approba
ri ẽt q̃ p negãte non subsit aliqua iuris p̃sũptio, q̃d not.quia ma
85 gnũ verbũ apud iudices ignaros.¶Sextus modus,† p inspectio
nẽ subiecti,cuius qualitas negat̃,pbat̃ negatiua qualitatis,put
te nõ esse albũ & similia,s̃m Bal.in d.l.actor , q̃ dicit, q̃ p visũ
probatur aliquẽ non hẽre dẽtes:sed ego credo q̃ nõ probatur
86 per visum,sed per remotionẽ a visu.¶†Septimus modus est p
testes deponentes sup negatiua ptectè coarctata.l.optimã. C.
de cõtrah.& comm.stip c.3.loco.j.de pb.& hoc mõ voluit ...
qui gl.in l.j.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuq; priua.sed p veri-
te loquit̃ gl.in negatiua parũ coarctata.in illis terminis ẽt p...
dat gl.i l.Pãtonius.§.rei perduellionis,& ibi Bar.ff.de acq. h...
Sed hic dubitat̃,an dicat directa pbatio:Bar.in l.j.C.de cã...
vrb.Romę,li.11.determinat q̃ sic, quia tale iudiciũ est cõ...
oibus notũ. Cõtrariũ tenet ibi Ang.& istud verũ, quia oĩs neg...
tio est priuatio, & nulla priuatio cadit in sensu , sed remoue...
87 sensu,ergo nõ directa probatio.¶Octauus modus,†per rela...
nẽ exploratorũ.s̃m gl.in Auct.de exhi.reis.§.si verò nõ admi-
nistrent.in ver.examinẽt,s̃m Bar.& alios in d.l.in illa,p tex...
l.cũ quidã.§.fi.cũ l.seq.ff.de lega.2.& in l.ita stipulatus mag...
vers.q̃d si ab initio.ff.de ver.ob.quę iura p veritate parũ pb...
cõiter tñ modus iste est approbatus.sed ↄ̃triũ tenet Imol. & R...
in d.l.in illa,& Bal.in l.cum mulier.ff.sol mat.quia si negatiua
vaga posset hoc mõ pbari,falsò diceret̃ p Legislatorẽ nega...
uã esse improbabilẽ.sed istud nihil est,quia Legislator intelle...
de pbatione directa & nãli,non aũt de probõne indirecta, vel
aliter,intellexit de pbatione ↄcludẽte p necesse,nõ de pbati-
ne p̃sumptiuè ↄcludẽte,vt est pbõ per exploratores facta. quo-
rũ relatio sufficit,si cõcludat verisimile,s̃m Bart.& cõiter ali...
in d.l.i illa,& i l.cũ qui.§.duob.ff.de acq.hęr.& ↄ̃ horũ relatio-
nẽ faciliter admittit ↄ̃tra probatio, s̃m Bal.in l.2.C. quand...
88 fcus,vel priu.¶Nota † tñ,q̃ in oĩb.casib.in q̃b.per testes pb...
negatiua,debẽt ipsi testes ẽt non interrogati reddere rõne ...
rũ depositionis,aliàs non probãt , s̃m Bal.i l.cũ hi.§.si integr...
ff.de transa.Ale.cõsi.136.col.4.vol.j.Bar.cons.102. Clarissim...
d.Dec.con. 173.col.2.q̃d nota.ad limitationẽ eorum , quę tra-
dunt̃ in l.solam.C.de test.& in c.cãm, quę.j. de testib. Rati...
aũt ista,quia pñs fui, vidi,audiui, & intellexi,non est bona,ni...
addatur q̃ aĩr fieri nõ poterat,quin ipse testis sciuisset, s̃m An-
ge.in §.in vobis,in Auct.de hęr.& falc. quẽ sequitur Dec. con-
89 sil.94.in fi.& 101.col.fi.& 177.col.2.¶†Vltimò scias, q̃ illa re
gula,q̃ magis credat̃ duob.testib.affirmantibus,q̃ mille negã-
tib.de qua per gl.& Bar.in l.diem proferre.§.item q̃ritur.ff. de
arb.dẽt intelligi in testibus deponentibus super negatiua va...
& improbabili,secus in deponentibus super negatiua probabi-
li,vel intelligi dẽt in testibus,& negantibus, & non reddenti-
bus rationem negationis,aliàs standũ esset maiori numero s̃m Pa...
nor.in c.in nostra,col. fi.& ibi Fel.col.2.& seq.j.de test. Pa. i c.
c.bone,d.Ant.hic,Bar.in l.hęredes palam.in prin.col.2.ff.de t...
sta.d.Ias.in l.vt vim,col.2.de iust.& iure.Bal.cõsi.153.Tres f...
tres,Car.cõs.10.Ias.col.fi.Cur.cõs.73.Magnifice vir.gl.4. Dec.
cons.173.col.fi.& istis terminis procedit glo.ca. clerici.81. d...
90 ¶Gl.†in verb.trium,diuiditur in tres partes In prima notat. In
secunda quærit,& determinat. In tertia cõtra determinationẽ
opponit & soluit.Secunda ibi,sed quid si semel.Tertia ibi,nec
ob.¶In ea gl.ibi,sed quid si semel.habes q̃ ex unico actu acqui-
ritur quasi possessio iurium incorporaliũ,de hoc satis supradi-
ctum est.hic solum videndũ est an ea ex vnica electione acqui-
tur quasi possessio iuris eligẽdi , & ex vnica p̃sentatione qua...
possessio pręsentandi.In hoc puncto communis opi. est , q̃ e...
91 vnica electione,&†vnica presentatione acquirat̃ ista quasi pos
sessio,c querelam,s.de elec.c.cõsultationibus,& ibi no: j.de i...
repari.& ista conclusio de plano procedit interuenientib.ali...
quæ requiruntur ad hanc quasi possessionem acquirẽdam . v...
92 †scias q̃ requiruntur,sex,s̃m Cald.cons.12.sub rub.de iurepatr.
Primò requiritur realis p̃ntatio,vel electio.nõ n.sufficeret co...
dunatio patronorũ,aut eligẽtium,& mãdatũ factũ ad p̃sentan-
dũ,vel eligendũ,s̃m Gem.cõs.127.inci. Pro clariori determi-
natione,ad finẽ.nec sufficeret interfuisse electioni,nisi uocẽ de-
derit,

derit, vt s. in gl. in ver. vocē. ¶ Secūdò requiritur sciā eorū, qui-
bus pǰudicat, de quo s. abundè firmat Dec. ꝯs. 126. in fi. ¶ Ter-
tiò reqritur, q̄ pn̄tantes, vel eligētes credāt vti iure suo, & hoc
s. expeditū fuit. ¶ Quartò reqrit, q̄ electio & pn̄tatio fuerint fa
ctæ bona fide, aliàs sequens pn̄tatio, vel electio non esset admit
tēda, imò & facta & admissa qn̄cunq; ꝯstito de mala fide cas-
sari dēret, ſm Pan. hic, & in d. c. ꝯsultationibus, vbi assignat rō-
93 nem, † qa malæ fidei possessor tenet̄ indistinctè ad restōnē fru-
ctuum, c. grauis, j. tit. prox. cum itaq; restō horum fructuū iuris
eligendi vel pn̄tandi fiat per remotionē electi & instituti, bene
sequit̄ q̄ cassanda venit electio seu pn̄tatio. Ista rō vr̄ periculo-
sa, qa ea attēta sequeret̄, q̄ ēt electio vel pn̄tatio facta a bonæfi-
dei possessore, apparentibus veris patronis, dēret ēt cassari, cu-
ius ꝯnum dr̄ in d. c. ꝯsultationib. nā bonæfidei possessor ēt te-
netur ad restōnem fructuū naturalium, l. fructus, ff. de vsur. itē
tenetur ad fructus industriales extantes, l. certū, C. de rei ven-
dic. firmat Bar. i l. ex diuerso, ff. de rei vend. cū ergo p̄sentatio,
& electio extent, vel dicant̄ fructus naturales, apparente vero
dn̄o, vel patrono, deberēt per remotionē instituti, vel electi re-
stitui. pp hoc Pan. in d. c. ꝯsultationib. negat vtrunq;, & vult, q̄
electio, & præsentatio dicantur fructus industriales, quia requi
ritur industria hois in eligēdo idoneū intra tps legitimum, &
ēt cōcludit, q̄ dicant̄ fructus ꝯsumpti, sed de vtroque dubito:
nā non est bona ꝯn̄a, requirit̄ industria in p̄sentando tēpore
ꝯgruo, ergo p̄sentatio est fructus industrialis. nam in colligen-
dis pomis tp̄e ꝯgruo, & in amputādo arborē, reqrit̄ industria,
& tn̄ poma sunt fructus nāles, qa ex se nascunt̄, sic ipsum elige
re & ipsū p̄sentare naturalr̄ nasci vr̄ post mortē imediati p̄de-
cessoris. & posito, q̄ sint fructus industriales, dico q̄ extāt i suo
naturali esse, & in eo statu, in quo creati fuerint, & si non exta-
rent q̄uo restituerent̄ a malæfidei possessore ꝑ remotionē ele-
cti, & p̄sentati: nā certè si eēnt ꝯsumpti, teneret̄ malæfidei pos
sessor ad æstimōnē, nō aūt cassaret̄ electio. nescio aūt respōde-
re, nisi q̄ bonæfidei possessor facit fructus industriales mero iu
re suos, sed ex æqtate tn̄ tenet̄ illos restituere, ſm Bart. i d. l. ex
diuerso. q̄ æqtas cessat in casu nr̄o, cū nulli alij fructus ꝑducan
tur, quos possit bonæfidei possessor lucrari. ¶ Quintò reqritur,
q̄ electio, & p̄sentatio habuerint effectū, & sic q̄ fuerit sequuta
ꝯfirmatio & institutio, ſm Inn. in d. c. 2. & in c. dilectus, & i gl.
magna, j. de p̄bē. Old. cōs. 312. Thema q̄onis. Fed. de Senis, con
sil. 234. Sup primo pūcto. Pan. cons. 94. Vr̄ primo, in j. par. Dec.
ꝯs. 117. 2. col. & 124. col. 1. & 127. in prin. & 129. col. 3. & 149. In
causa iurispatr. ¶ Sextò reqrit̄, q̄ electus & institutus adepti fue
rint possessionē beneficij, ſm Cal. in d. ꝯs. 12. & Dec. in d. con-
sil. 117. 124. & 127. sed dubitat̄, an requirat̄, q̄ probent̄ oia ista
q̄uum ad præiudiciū eligentiū, vel cōpatronorū, qui simul pre-
sentarunt & elegerūt: credo q̄ illa oia requirant̄, qn̄ agitur de
p̄iudicio ordinarij collatoris, vel eorū, ad quos spectat, qui non
interfuerunt in eadē electione, vel p̄sentatione, secus quānim
ad præiudiciū eorum, qui admiserunt illos non admittēdos ad
eligendū, vel p̄sentandum simul cū eis, isto casu sufficit proba
re solam electionē uel p̄sentationem. text. est hic, & istud vo-
luit Abb. hic, in ver. ite dignitas. ¶ In ea. glo. ibi, qd̄ hēt iustam
cām. ista solō gl. nō est bona respū primi capitis illius interdi-
cti, qa sufficit solus vsus, d. l. j. §. hoc interdictū. nō ēt vr̄ bona re
spū scdi capitis, qa incipiēdo a ꝓbōne seruitutis, sufficit semel
fuisse, ſm gl. i d. l. j. §. hoc interdictū. nō tn̄ hoc affirmo, qa glo.
postea discessit ab illa opinione. Rn̄deas igit̄, q̄ ire p fundū al-
terius est actus, q cōiter solet cōcedi gr̄a familiaritatis, meritò
nō sufficit vnus act' p ea, q̄ s. dixi. Vlterius dubitat̄, an respū se-
cūdi capitis requiratur ꝓbō seruitutis, si illo anno semel fecisset
iter, & nūc in eadē forma vellet reficere, crederē sufficere, q̄ ꝓ
baret̄ vnica refectio illius anni, qa reficere iter nō est actus, qui
soleat ꝯcedi iure familiaritatis, l. 1. §. qd aūt, ff. de aqua quoti. &
æsti. ergo sufficit vnicus actus. hēbit ergo interdictū mixtā cau
sam ꝓprietatis, nisi apparear, q̄ ille, qui est vsus itinere, ēt illud
refecerit, qd̄ ꝓbo p tex. in l. 3. §. fieri, ff. de iti. actuq; priu. a ces-
sante rōne illius tex. ¶ In ea. gl. ibi, nisi constet q̄ vi, &c. hēs ex
glo. q̄ in dubio nō p̄sumit̄ quis possidere vi, clā, vel p̄cario. Cir-
ca istud Pan. hic aliqua dicit, sed plura posuit i c. si diligēti, j. de
p̄scri. vbi ēt latè Fel. ex quorū dictis elicio duas principales con
94 clusiones. ¶ † Prima ꝯclō, vbi possessio est ꝯ ius, p̄sumitur mala
fides, c. qui ꝯ iura, de reg. iu. in 6. l. bona fides, ff. eo. tit. ¶ Amplia
ēt si sit ꝯ iuris p̄sumptionē, c. ad decimas, de resti. spol. in 6. l. li-
beris, ff. de lib. cau. ¶ Itē amplia, ēt si possessor hēat titulū ꝯ ius,
seu a iure reprobatū, l. quemad. C. de agric. & cens. lib. 11. & ibi
no. Bar. sequit̄ Alex. ꝯs. 46. col. fi. volum. 3. ex hac ꝯclōne infert
Abb. in d. c. si diligenti, q̄ emptor rei ecclesiasticæ absq; solen-
nitate. c. sine excep. 12. q. 2. p̄sumitur i mala fide. pro quo adde
tex. cum gl. in l. 1. in verbo, malæfidei. & ibi Bar. C. de fi. instru.
& iure hastæ fisca. li. 10. & in terminis Soc. cons. 29. Viso quodā
instrō, col. 10. in 1. parte. ¶ Prædicta etiam ꝯclō inducitur ad a-
liam q̄onem. Statutum prohibet mulierem, & minorē contra-
here sine certa solennitate, quærit̄, si mulier vendiderit, & tra-

diderit, & res tradita casu fortuito interierit, ad quem spectabit
periculū interitus, vr̄ q̄ ad mulierem, quia emptor erat in mala
fide ꝯhendo nō seruata forma statuti. si in mala fide, ergo non
facit fructus suos, l. certum, C. de rei ven. cū ergo ad mulierem
spectet oē cōmodū, pariter spectabit icommodū. l. ſm naturā,
ff. de reg. iu. & p istam rōnem ita determinat D. Lancel. Dec.
in l. non oīs, §. si pupillus, col. 2. si cer. pet. Contrariū tenet Lud.
Ro. per gl. ibi, quę vult, q̄ periculum interitus nō spectet ad eū,
qui remanet dn̄s de iure sp̄ali. & ita tenendo non obst. rō D.
Lan. qa nō ꝯcludit. nā malæfidei possessor nō debet esse melio
ris ꝯdōnis q̄ bonæfidei, c. cū qui, de præbē. li. 6. præsumerem tn̄
opinionem D. Lan. posse sustineri, si cōstaret rē eodē mō fuisse
perituram penes mulierē. tunc. n. cessaret rō gl. in d. §. si pupillus.
intellige istā conclōnē procedere in possessore ꝯ ius actui resi-
stens, secus in possessore præter ius actui non resistens, ſm Bar.
in l. sed si lege. §. scire. ff. de pe. hęre. Contra hoc ob tex. noster.
Sol. quasi possessio clericorū non est ꝯ ius actui resistens, sed p̄
ter ius. Cōtra istam solutionē, & istū tex. fortiter ob. tex. in d. c.
ad decimas, ubi ius nō resistit, q̄ alius possit decimare in aliena
parochia, c. cū in tua, j. de dec. & tn̄ p̄sum itur mala fides. Solō.
quasi possessio decimandi in aliena parochia offendit ius, qd̄ di
sposuit neminē posse decimare in aliena parochia, ne fines pa-
rochiarū confundātur, c. cum sint hoīes, j. de dec. sed quasi pos
sessio iuris eligendi in aliena ecclesia non offendit ius: licēt. n.
ius disposuerit electionē spectare ad capitulū illius ecclesię, nō
tn̄ disposuit, q̄ clerici non possint cum capitulo simul eligere,
imò ius laudat, & ius consuluit canonicis, vt alios admittant, c.
obeuntibus, 63. dist. merito. in c. ad decimas, p̄sumitur mala fi-
des, hic uero bona. tn̄ retēta ista solutione, adhuc restat turbida
doctri. Bar. in d. §. scire. qa lex nō resistit, quominus q̄s possit hē-
re ius decimandi in aliena parochia. d. c. cū in tua. necesse est di
cere, q̄ nō resistit possessori cū tit. sed bene resistat possessori si
ne tit. aliter ēt cōcordabo ista iura inferius, & istam seqtur Bel-
95 lamera, cons. 3. col. 4. ¶ † Scd̄a ꝯclō, ex coniecturis probabilib.
tollitur præsumptio malæfidei, ſm Pan. hic, post Inn. in d. ca. 2.
& Pan. in d. c. si diligenti, post Bart. in d. §. hoc interdicto. ergo
referā aliquas. ¶ Prima coniectura. fama publica, q̄ ius eligēdi,
uel pn̄tādi, aut alterius iuris seruitutis cōpetat possessori, exclu
dit præsumptionē malæfidei, ſm Bar. & Pan. vbi s. pro ista con
iectura est text. quē ibi no. Bar. in l. 2. C. si ser. vel liber. ad decu.
aspira. libr. x. & iō aliàs dicebā, stante fama publica, q̄ exercitus
Christianissimi Regis nōdū transcenderat Alpes, licēt re uera
pars illius transcendisset p uias occultas, excusari cōductorem
equi illac trāseuntē, cui fuit equus ablatus, & ꝓ hoc est decisio
Pan. & ibi Fel. in c. cū contingat, s. de resc. sic et fama excusat a
præsumpta calūnia, ſm Bar. in l. cum qdā, §. quod dr̄, ff. de acq.
hære. & Fel. in c. super his, col. 4. de accu. inferens cautelam ad
euitandam pœnā talionis. & idem tenet Fel. in c. quia nō est ue
risimile, col. 2. j. de præsum. Itē fama, q̄ homo beneficiatus e't
mortuus excusat ab intrusione ſm Old. cons. 303. Infra script.e
rōnes. col. 3. seqtur Fel. in c. in nostra, col. 7. in fi. s. de resc. & di-
cit Bar. in l. Celsus. ff de vsuc. famam, q̄ res erat maiorum tuo-
rum, inducere bonam fidem, & pro ista coniectura consuluit
Alex. consi. vlt. vol. j. Barb. cons. 41. col. 2. & duab. seq. in j part.
96 ¶ † Secunda coniectura, assertio boni, & legalis viri affirmātis
mihi ius competere, excusat a mala fide, ſm Bar. in d. §. hoc in-
terdicto, & in d. l. Celsus, col. 2. rō, quia bono viro credendū est
ſm gl. in l. Titio fundus, ff. de cond. & dem. quam dicit singula
rem Ang. in l. indicia, C. de rei ven. sed est consocia in c. cū con
tingat, & ibi no. Pan. & comprobat Fel. 2. col. in c. cū contingat
de resc. qbus adde Bart. & Ias. in l. de pupillo, §. si quis ipsi, ff. de
no. oper. nunc. in 8. q. ubi determinat, testem excusari a pœna
falsi, q̄ falso dicit se scire, q̄ a probo viro audiuerat. allegat Ar
ch. cons. 23. Visa inquisitione, vide ēt eundē d. Ias. in l. admonen-
di. col. 27. in fi. & seq. ff. de iureiur. & in proposito nostro Cur.
ꝯsi. 72. inc. Princeps defunctus, ver. restant duo. & Fel. post Bal.
in c. ueniens, col. 2. j. de test. vbi credens consi. boni & ualentis
Doct. excusatur in syndicatu. & pro illa gl. allego bonum tex. i
l. si res pupillaris, ff. de adm. tut. facit tex. in c. nisi essent uiri ꝓ-
97 uidi, j. de præben. ¶ Tertia coniectura, † signa itineris, aquęduc
ctus, vel alterius iuris, tollunt præsumptionem malæfidei, ſm
Bar. & Pan. in locis præallegatis. Adde in materia nostra, q̄ si a
ma, seu insignia tua, essent depicta, vel sculpta in ecclesia, l. ce-
rent præsumi, q̄ bona fide esses in quasi possessione iurispa. ar.
l. j. C. nemi. lic. alie. reb. sig. impo. melius facit tex. in l. 2. in prin.
& in l. 3. §. fi. ff. de ope. pub. quē no. ibi Bar. ꝯ religiosos facientes
abradi arma alicuius de ecclesia, & poni arma alteri', nā istud
fieri prohibetur per illum tex. quem dicit singularem Rom ad
hoc sin. 473. inc. Eorū arma. Sir lr̄ę sculpt. in marmore, quali
ter capella fuit ædificata, & dotata ab antecessoribus suis, exclu-
dunt malā fidem, imò probant iuspa. ſm Bal. ꝯsi. 310 An iuspa.
in 5. parte. & Dec. cons. 135. Ad iustificationem bullæ, & facit
tex. cum glo. & ibi latè Felyn. in c. cum causam, j. de testib. nec
mirum, quia per indicia, & per solam famā probatur ēt iuspa.
secundam

ſm Bal.in l.cū ſuper.C.de rei vend.& Alex.cõſ.4.col.5.vol.2.&
Dec.cõſ.174.in fi.firmat Per.in c.1.col.2. j.de app. faciūt quæ
ſcribit d.Iaſ.in § pœnales,col.2.Inſt.de act. ſiſt antiqui annales,
ſeu cronicæ referentes,q̃ ꝓdeceſſores tui cõſtruxerunt,vel do
tarunt eccleſiam,excludūt malam fidē , per ea quę ſcribit Fel.
98 in c.2.col.20.de reſcr.¶ †Quarta ꝯiectura,titulus ꝑcedens i du
bio includit bonā fidem,& excludit malam fidē, ſm Pan.hic,
pro quo eſt caſus in l.pe. C.de euic. quē notat ad hoc Alexā.in
rub.ff.de no.ope.col.11. ¶ Amplia, ēt ſi titulus nō erat litimus,
tñ credebat̃.exemplum,in inſtro alienationis rei eccleſiaſticæ
narrat̃ q̃ interuenerunt debitæ ſolennitates, quæ re vera non
interuenerunt: tamen ꝓ titulū putatiuū cauſat̃ bona fides,ſm
Rotā de præſcr.dec.3.in nouis.ſequit̃ Fel.in c.de quarta.col.6.
& ſeq.vbi de hoc,j.de præſcri.ꝑ Bar. & Mod.in l.Celſus,ff.de
99 vſuc.¶ †Quinta,curſus lōgi tpis in dubio tollit ꝑſumptionem
malæfidei,ſm d.Ant.& Pan.hic,ꝑ tex.in l.3. §.per ſeruū, ff.de
acq.poſ.qui tex.(iudicio meo)nō ꝓbat,quia loquit̃ in poſſeſſio
ne libertatis,quæ hēt præſumptionē iuris pro ſe. nos aūt loqui
mur in poſſeſſione ꝯ ius.Illa.n.opinio eſt *communis*,ſm d.Iaſ.in
l.clā poſſidere,§.qui ad nundinas,col.2.ff.de acq.poſſ.vbi alle-
gat q̃ plura cõſilia Alex.& Are.& vltra cum idē tenet Pan.cõ-
ſil.89 In q̃ne,quæ ad pñs,col.3.in 1.par. & Barb.cõſil.41.col.
11.vol.1.& conſ.50.col.10.eo.vol.& Cur.cõſ.83. Decet prius,
col.2.vbi plura cōgerit.Et pro iſta ꝯclone bñ facit iſte tex. ſed
dubitat̃,quantū tps dicat̃ longū:Pan.hic poſt Inn.dicit eſſe ar-
bitrariū.Bar.in l.fi.in fi.C.vñ vi, dicit requiri decurſus ann.30.
Gl.verò in d.§.ꝑ ſeruū,vr̃ velle,q̃ ſufficiat decenniū.¶ Pro con
cordia pono aliquos caſus.Primus in curſu tanti tpis,cuius ini-
tij memoria non hr̃.oēs ꝯcordant q̃ tollat̃ ſuſpicio malęfidei,
c.1.de præſcr.li.6.Barb.in d.cõſ.95.¶ Scđs caſus i curſu 30.ann.
ēt Doc.ſunt ꝯcordes,excepto Imo.in c.fi.j.de ꝑſcrip.& in d.l.
Celſus.Tertius caſus in decēnio.& iſto caſu vr̃ *communis*, q̃ nō
ꝑſumat̃ bona fides,q̄ opinio ſanē procedit apparente antiquio
re poſſeſſore,nā tunc ſcđa ꝑſumit̃ clandeſtina , c.licèt cām,de
proba.& dixi ſ.in rub. ſed non apparente antiquiore poſſeſſo-
re,tūc ſtarē cum opinione Pan.q̃ ſit arbitrariū,arg.l.j.ff de iu-
re delib.Et intellige ſꝑ vbi verè nō apparet de mala fide, ſe-
cus ſi verè appareret,ſm Sal.in d.l.fi.& d.Iaſ. in d.§.qui ad nun
dinas,als mala fides nunq̄ impediret præſcriptionem, ſi curſu
100 tpis purgaret̃. ¶ †Vltimò bona fides non ſolū ex iſtis coniectu
ris,verū ex alijs cauſis ēt temerarijs & iniuſtis cauſari pot, ſm
gl.notabilē in l.1.C.vbi cau.ſta.quā ſequit̃ Alex. cõſ.127. Viſa
inquiſitione,col.3.vel.4.Pro qua gl.Are.ponderat text.in l.clā
poſſidere.& ibi Iaſ.in 7.not.ff.de acquir.poſ. Bart.in l.1. §.per-
101 ſeruum,qui in fuga,ff.eo.Barb.conſi.18.col.antepe.vol.2.† Gl.
in verb.quaſi poſſederit,diuidit̃ in duas : In j.declarat.In 2.op-
pon.t.Prima pars fuit expedita ſ.in rub. in 3.q.verſ. quaſi poſ-
ſeſſio.In ſcđa parte ibi,ar.ꝯ.3.q.1.c.reintegranda.Pan.dicit ar-
gumentū dere formari ꝯ tex.dum dr̃, q̃ remediū reſtitutoriū
cōpetit pro iurib.incorporalib.ꝯ d.c.reintegranda.ſed certē in
tex.illo non dr̃,q̃ remediū illius canonis det̃ pro reb. corpora
lib.ſed ſimplr pro reb. eccleſiæ,vel ꝓprijs:appellatione aūt re-
rū veniūt iura incorporalia,Inſt.de reb.corpo.& icorp.ergo nō
merito adduci ꝓ ꝯrio.Et ꝓpea Io.And.dicebat, q̃ ille tex.non
negat dari illud remediū ꝓ iuribus incorporalib. Et ex iſtis er-
go hētis notare,q̃ remedium can.reintegranda,ēt cõpetit pro
iuribus incorporalib.& ita cõcludit Soc.poſt Bar. in l.rem quæ
nobis,in 3.q.ff.de acq.poſ,Ponderando tex.in d.c.reintegrāda,
in ver.omnia,& tex.in c.cū eccleſia,3.q.2. & in c. accedens vt
lite nō cõteſt.Sed dubitat̃ an cõpetat directū,vel vtile?vr̃ quod
directū,quia verba canonis cõueniunt, iuxta doctrinā Cy. Bal.
& aliorum in l.ex placito,C.de rerum permu. Pan.in c.exami-
nata,col.4.ſ.de iudicijs.¶ Scđo oppo. Abb.de l.j.§.hoc interdi-
ctum,C.vñ vi.ſoluit Pan.dupliciter. Primò, q̃ pro iurib.incor-
poralib.nō cõpetit illud interdictum , intelligendo de directo,
ſed bene cõpetit vtile,ſm Bar.in l.3.C.vñ vi.ff.eo.ſicut dicit gl.
in l.ſi quis in tantā,C.vñ vi.dari vtilē cōdōnem ex illa l. ꝓ iuri-
bus incorporalib. ſic ēt dat̃ vtile interdictū , vti poſſidetis ſm
Bar.in l.j in prin.ff.vti poſſid.& iſta eſt *cōis* opi. Circa quod nō
inſiſto,quia quantū ad effectū nihil intereſt, an det̃ vtile,vel di
rectū, ſm Pan.in d.c.examinata,col.4.& Bar.in l.1.§.fin. col.2.
ff.de no.ope.nun.per l.acto.ff.de neg.geſt. Scđo ſoluit Abb.q̃
alia remedia cõpetunt ſpoliato vltra interdictū vñ vi,& reme-
dium can.reintegranda. Competit.n.offm̄ iudicis & cōdō ex
can.c.querelā.de elec.Vñ in iſto text.potuerūt clerici intētare
vnum ex iſtis remedijs,de quib.remedijs dicā in c.ſæpe,j.ut.j.
& ibi videbimus,cui det̃ cōdō ex d.ca.q̃relā. & offm̄ iudicis,qa
ſunt,q̃ tenent oppoſitū.¶ Gl.in verbo,reducētes,eſt facta timo
re fortiſſimi ꝯrij , vr̃ q̃ clerici non debuerūt reſtitui ad quaſi
poſſeſſionē iuris eligendi.Et ſic,q̃ iſta ſnīa Papæ fuerit inutilis,
qa in cõtinenti ipſis clericis imponitur ſilentiū in petitorio , &
non dr̃ reſtitutum qđ incontinenti fuit ablatum,l.qui ſic,ff.de
ſol.Glo fatetur ꝯtium,vñ intellexit tex. q̃ verbo tm̄ fuerint re
ſtituti.Iſta ſolutio non admittitur per Docto.quia lex non dēt

eſſe verbis impoſita,c.cõmiſſa,de elec.in 6.l.2.in fi. C.cõmu.de
102 leg.† Natura n.legis eſt determinare realr,& nō diſputare ver
baliter,ſm Bal.in rub.ff.de rer.diui. Scđa ergo fuit ſolo Tancr.
& Hoſt. q̃ vtilis fuit iſta reſtō propter caſſationem electionis.
Iſto enim modo fit ſm eos reſtitutio. iſta ēt ſolo reprobatur ꝑ
Lan.& Calderi. qa per caſſationem electionis ad nullū adhuc
quaſi poſſeſſionis fit reſtō . ¶ Scđo,quia caſſatio ēt fieri debuit
abſq; reſtone poſſeſſionis rõne contemptus, iuxta tex.in c.qđ
ſicut.de elec.¶ Tertiò,qa text. iſte præſupponit prius caſſatam
fuiſſe electionem,deinde factam fuiſſe reſtōnē. ¶ Circa iſtā re-
ſponſionem aduerte ad duo.Primò dum dñt,q̃ electio potuit
caſſari rõne contēptus: illud quantum ad textum noſtrum nō
credo verum,tum quia hoc non fuit petitū, ergo non potuit ſu
per eo ꝓnunciari,c.1.j.de libel.obla.c.licet Hely,de ſimo.tum
quia vt ſ.probaui,aliud eſt cõtemni,aliud ſpoliari. ¶ Scđò vide
tur ꝑſupponere,q̃ in iſtis incorporalib. reſtō non fit per caſſa-
tionē electionis.Contrarium tenet ipſe Pan. in c. cõſultationi-
bus,de iurepat.Sol.per caſſationē electionis fit reſtō fructuum
non quaſi poſſeſſionis.ita debet intelligi Pan.ibi, ſed quia reſtō
dēt fieri integra.i.poſſeſſionis,& fructuum, c.accedens,2.vt li-
te non conteſt.& c.cum quærente,j.eo.iō vr̃, q̃ reſtō reſpectu
poſſeſſionis non fuerit facta per ſolam caſſationem electionis,
& pñr vr̃ q̃ iſta ēt ſecunda ſolo non ſit bona,quia quantum ad
reſtōnem poſſeſſionis vr̃ inutilis . Tertia fuit ſolo glo.in c.ſeq.
q̃ fuit vtilis in hoc,qa ſatiſfactū eſt iuri volenti,q̃ de qua re co
gnouerit ꝑtor,de eadē debeat iudicare, l.de qua re, ff.de iudi.
Iſta ēt ſolo non tollit ꝯtrium, quia non debuit nis hanc inutilē
ſatiſfactionem deſiderare,vt dr̃ in ꝯrio . ¶ Quarta fuit ſolutio
eiuſdem gl.in d.c.ſeq.q̃ iſta reſtō fuit vtilis ꝑꝑ fructus. Iſta ſo-
lutio vltra Pan.non vr̃ admittenda q̄tum ad tex.noſtrum,quia
reſpū iuris eligendi non pñt conſiderari aliqui fructus, niſi ip-
ſa electio,quæ fuit prius hīc caſſata . ergo quantum ad reſtōnē
poſſeſſionis,non fuit vlla vtilitas quò ad fructus. ¶ Quinta ſolo
vr poſſe accomodari, q̃ fuerit vtilis ꝑꝑ expenſas litis, quæ ve-
niunt ēt in reſtōne,d.c.accedēs.Illa ſolo et non ſatiſfacit,quia
ꝯdemnatio expenſarū fit acceſſoria,l.terminato,C.de fructib.
& lit.expen.Cum ergo eſſet lata ſnīa,per quam erat caſſata ele
ctio,vt petebatur,certē ēt erat acceſſoriè fienda condemnatio
expenſarum.¶ Sextò conſidera,ſi dici poſſit,q̃ fuerit vtilis pro
pter fructus,i.ꝑꝑ caſſationē electionis,vt dicit gl. in d.c.ſeq. ſic
declarando: clerici hic in iudicio deduxerunt oē ius ſuum , &
pñr petierunt ſe reſtitui ad quaſi poſſeſſionem , ad quam aliàs
erant,& ob hoc etiam petierunt electionem caſſari.ſed petitio
caſſationis erat acceſſoria,quia per eam reſtituuntur fructus, q̃
veniunt in ꝯtiam ad reſtōnem poſſeſſionis petitam, d.c.acce
dens.ergo neceſſario ſi debuit fieri iſta reſtō fructuum, fuit ne
ceſſe ferre ſnīam ſuper principali,l.j.& d.l.terminato, C.de fru
ctib.& litium expen. ſi nō fuiſſet declaratum clericos fuiſſe in
quaſi poſſeſſione eligendi, & ad illam quaſi poſſeſſionem reſti
tuendi,cum iſta eſſent in iudicio deducta,quō potuiſſet debito
iure caſſari electio?Nec obſt.dum dr̃ , q̃ in tex. noſtro præſup-
ponitur prius caſſatam electionem , quia videtur in tex. illud
non probari,imò potius probatur oppoſitum, ſi ponderetur li-
tera in illo participio,reducentes.Scđò rñdetur, q̃ in eodē in-
ſtrumento inīç non datur prius,nec poſterius,l.quidam teſt.ff.
de pec.leg.¶ Retenta igit̃ iſta ſolutione , q̃ fuerit vtilis ꝑꝑ caſ-
ſationem electionis,oppo.iterum,& vr̃ q̃ fuerit iniqua, quia hi
fructus non erant reſtituendi, & pñr electio nō debuit caſſari,
qđ ſic ꝓbatur.fructus extantes ſi ſunt naturales iure actionis rea
lis,ſi ſunt induſtriales , officio iudicis tenetur etiam bonæfidei
poſſeſſor reſtituere,l.certū,C.de rei vend.ergo agentibus cle-
ricis obſtabit exceptio,dolo facis,&c.l.dolo facis, ff.de dol.ex-
cep.Augetur difficultas,ꝯ agentē interdicto recuperandæ,ob-
ſtat exceptio notoriæ iniuſtitiæ,vt ſ.dixi in gl.in verbo, vocē,
ſed hic obſtabat in petitorio de iniuſtitia clericorum agentiū,
ergo &c.¶ Comprobat̃,quia ſpoliato patienti cognoſci de peti
torio denegatur reſtitutio conſtito de iure ſpoliatoris , ca.1.j.
tit.1.Hic aūt clerici & paſſi fuerunt cognoſci de iure canonico
rum,& ipſi etiam compoſuerunt petitorium, ergo . ¶ Contra-
rium eſt verius :nnñ,q̃ d.Ant.fuit coactus fateri ꝯrium.Pan.au
103 tem rñdet ſic fuiſſe ſtatutum in caſum violēti ſpoliatoris.†no-
ta ꝓpterea illam ſolutionem, ex qua poſſumus elicere quatuor
notanda. Primò, q̃ petitorium non abſorbet poſſeſſorium re-
ſpectu fructuum,& ita ēt determinat Pan in c.ſignificauerunt.
104 j.de teſti. ¶ †Secundò, quod violentus dñs rōne violētiæ per-
105 dit ius,quod habebat in fructibus rei ſuæ. ¶ Tertiū, q̃ †agenti
poſſeſſorio recuperandæ,non obſt.exceptio , dolo facis. & ita
expreſsē voluit Bar.in l. ſi quis cōductionis ei. C.loca. & in au-
106 cte.item poſſeſſor,C.qui potio.in pign.habe.¶ †Quartò,q̃ ele-
ctio dr̃ fructus iuris eligēdi extans viuente electo.Contrarium
tenuit.Abb.in c.conſultationibus,de iurepat.j.ſed iſtud,q̃ hic
dicit Abb.eſt verius,& ſ.comprobaui, ſed ſupereſt adhuc diffi
cultas,quare in caſu c.noſtri canonici ꝑꝑ violentiam perdide-
runt fructus,& non ius ipſum eligendi,vr̃.n.q̃ etiā debuerint

erde.c

pdere ius eligendi, p l. si qs in tantã, C. uñ ui. q hēt locum ēt in
iurib. incorporalib. ſm gl. & cōtet alios ibi puto posse tēdere,
q dispō d. l. si qs in tanta, procedat solū in nou possidēte, q in-
uadendo rem suam spoliat possessorē, secus in possidente non
admittente ꝯ possessorem. Tex. est hic ad hoc notādus. Et rō
est, q a talis non dr inuadere. & ex hoc colligo intellim ad gl. in
d. l. si qs in tantã, quæ vult, q dispō illius legis hēat locū ēt i in-
uadente rē cōem. dēt n. intelligi altero socio tñ possidēte, aľs
secus. & sic illã gl. declarat Alex. cōſ. 152. col. 5. & seq. vol. 3. & q
dicā in c. sæpe. j. tit. prox. ❡ Gl. in verbo, id venire, diuidit i 12.
107 particulas. In prima recitatur ius ciuile. In scđa ibi, † illa n. exē-
plificat rām huius tex. i iudicio spāli. In tertia ibi, nec est ꝯ, re-
mouet ꝯrium. In quarta ibi, sed rīa, exemplificat i iudicijs gnā-
libus. In quinta ibi, nisi fiat, restringit exēplum. In sexta ibi, &
hæc uera, litat rām. In septima ibi, sile idē facit. In octaua ibi,
sic ēt idē facit. In noua ibi, argm, ex hoc elicit ex pmissis no-
tabile. In decima ibi, argm, ꝯ, opponit ꝯ illud notabile. In vnci-
ma ibi, soľo, soluit. In vltima ibi, si aliqn. ponit vnū dictū ꝯnū.
❡ In ea. gl. in prima parte habes, q licēt legislatori sufficiat dice-
108 re, ita iure cauetur, vt hic, & in c. scriptū est, in 56. q. 3. † tñ Do-
cto. pōt allegare legem, ut facit gl. hic, in prima parte: aľs pos-
set dici, erubescimus, &c. l. illã, C. de collat. non n. authoritas
doct. est necessaria, licēt sit pbabilis, ſm gl. in l. 3. C. de leg. Vbi
tñ iura sunt notissima, posset ēt scholaris dicere, ita iure cauet,
ſm Card. in cle. sæpe, in prin. de uerb. sig. Itē sufficeret dicere,
ita iure cauet. vbi rō naturalis adduceretur, quia quærere legē,
ubi naturaliter sentimus, nihil aliud est quam infirmitas intel-
lectus, ſm Mod. in d. l. illam, allegantes ad hoc Philosophum.
❡ In scđa parte ibi, illa n. habes, q in rei vēdicatione alicui' fun-
di veniunt fructus, ēt q non sint expsse petiti. ꝯ hoc ob. tex. in
l. fundi, ff. de excep. Soľo, ꝯnū est uerius, nisi fructus essent pen
dētes tpe libelli. fuissentq; lite pēdēte percepti, nã tūc offō iu-
dicis essent restituendi absque alia petitione, l. Aediles, §. item
sciendū, ff. de ædil. edi. Et in istis terminis pōt sa uari gl. qđ aūt
in alijs iudicijs, an ueniant fructus nō petiti: ponit Bart. in l. ex
diuerso, §. vbi aūt, ff. de rei ven. & in l. 2. C. de pet. hær. Bal. i l. 1.
col. fi. C. de fruc. & lit. expen. Pan. in c. grauis, col. pe. j. tit. prox.
109 ❡ † Hēs insuper, q iudex pōt cōdemnare victū in expēsis non
petitis, idem tenet gl. in c. fi. ubi Abb. s. de rescr. Card. in l. 4. §.
hoc aūt, col. 4. & ibi Alex. ff. de dã. inſe. Fel. in c. significauerūt,
col. 3. j. de excep. hinc dicit Bar. in l. nō ignorat. C. de fru. & lit.
110 expen. † q iudex nulla lista exhibita, & nulla pbōne facta, pōt
condemnare uictū in expēsis, seqtur Alex. ꝯſ. 27. col. fi. vol. 2.
❡ In quarta parte hēs, q iudicium petitionis hr̃ditatis dr gnā-
le. tu dic melius, q est vře, put tenet glo. ibi ꝯria in c. 2. s. de li
bel. obla. & gl. in l. 3. ff. de edi. & in l. quo tpe, ff. de peti. hære. In
ea. parte hēs, q rīa huius text. procedat gnāliter tam in iudicijs
spālibus q̃ generalibus, vel vľibus. Pro intelligentia huius glo.
111 quæ obscurē loquit, considera tres casus. † Primus casus, quan-
do quęritur, vtrum pposita actione reali, vel psonali, intelli-
gatur deductum oē ius suum cōpetens de pñti, idest tpe mote
litis ad effectū, vt si actor succumbat possit iterū agere ex alia
causa. Ad idem non obst. exceptione rei iudicatæ, vt in isto ca-
su, distingue, vt p Bar. in l. si mř, in princ. & in §. seq. & seq. ff. de
excep. rei iud. & p Pan. i c. 2. col. 4. & seq. s. de lib. obla. Et i istis
112 terminis loquit gl. nřa in 1. 4. 5. & 6. partibus. ❡ † Scđs casus est,
qñ quęrit, an pposita actione reali, vel psonali, veniat ēt ius de
futuro, idē quod superuenit actori post litem cōtestatã. Et isto
casu facias rām negatiuam, q in iudicio non intelligit dedu-
ctum ius de futuro, l. nō pōt, ff. de iud. Et isto casu loquitur glo.
in 9. parte. Fallit pluribus modis. Primò in his, quæ accessoriē
veniunt ad rem petitam, l. ædiles, §. itē sciendū, ff. de ædil. edic.
& ita procedat gl. in 2. parte. ❡ Scđo fallit, qñ ius patriaū super-
uenit actori post litē cōtestatam in personam rei. l. sin autem, §.
possidere, ff. de rei ven. de quo opponit gl. in 6. parte. Ad idem
tex. in l. tigni. §. si quis, ff. ad exhiben. ❡ Tertiò fallit, qñ ius sup-
ueniens post litem contestatã sub actione proposita sui natura
includebat, & in isto casu loquit tex. i l. 4. & in l. si quo tēpore,
ff. de pet. hær. de quib. pariter opponit gl. in x. parte. Nam in il-
lis iuribus erat proposita petitio hæreditatis vľr, & sic sui nã
cōprehendebat ius de futuro. secus ergo si fuisset proposita pe
titio hæreditatis spāliter. qđ nota ad limitationem illorum iu
rium, quæ sic declarat Pan. in d. c. 2. col. 8. ❡ Quartò fallit, quan
do ius supuenit actori ex causa de pterito, in iudicio tñ dedu-
cta. l. si rem, j. ff. de pign. act. & ibi Bar. inferēs ad qōnem, & per
Bal. in l. per diuersas, in 8. & 13. q. manda. Vltimò fallit in actio
ne reali gnāliter pposita, in qua venit ius superueniens actori
etiam ex noua causa, c. Abbate sanè, de re iud. lib. 6. quod pce-
dit de benignitate canonica: sed ſm strictas iuris ciuilis regu-
las fortè non pcederet, ſm Bal. in l. 1. col. 1. C. de alie. iud. mu-
tã. cau. fa. Et iō ꝯrium visus est tenere Bart. in d. l. si rem, §. fin.
113 Quid aūt econtra, † an reus possit iustificare exceptiones suas
ex iure superueniēte, dic, vt per Bar. in l. 1. col. 2. ff. de excep. &
d. Ant. & alios in c. 2. s. de or. cog. ❡ Tertius casus est, quādo in
libello est, expressa certa res & certa causa, & quęritur an actor
possit addere aliã, & ista est materia l. edita, C. de edē. & in istis
114 habetis declaratam gl. ❡ Gl. in verbo, de ꝯsuetudine. † Aduer-
tite, quia in tex. nřo non pōt dici propriè ꝯsuetudo, quia p eã
acqritur ius vľe, sed potius debet dici pscriptio, quia per eam
acquiritur ius ꝯ tertium tñ, vt declarat. j. Pan. in pen. col. & in
c. cum dilectus. col. fi. & in c. fi. col. 1. s. de consue. Ex hoc bene
sequitur, q in casu huius c. requiritur scientia aduersarij, p ea,
quæ dixi s. in glos. in uerbo, vocem. quorum autem consensus
requiritur in inducenda consuetudine propriè declarat Abb.
in d. c. fin. Et an requiratur cōsensus superioris ēt tradit Ias. in l.
de quibus, col. 8. vers. 3. not. ff. de leg. ❡ In ead. glo. ibi, & neces-
115 se est, q sit præscripta. Not. glos. † q ex solo cursu legitimi tem
poris cōsuetudo dr pscripta. Cōtrarium tenet gl. in d. l. de qui-
bus quæ requirit, q saltem semel fuerit obtētum in ꝯdictorio
iudicio, ſm illam consuetudinē. Iste est longus articulus, & ex-
trauagans a materia nostra. ꝯn opi. est cum gl. nostra, ſm Pan.
in d. c. fi. & d. Ias. in d. l. de quibus. ad ibi dicta me remitto. ❡ Gl.
in verbo, tertio. diuiditur in tres. In prima notat. In scđa remo-
uet ꝯrium per viam fallētiæ. In tertia idem facit. Scđa ibi, nisi.
Tertia ibi, licet teneatur. ❡ In ea. gl. in prima parte, vt dixi, non
bene colligit notabile, quia in tex. nostro non tractatur de con
116 suetudine, sed de præscriptione. ❡ † Quot aūt actus requirātur
in inducenda consuetudine propriè dicas, q tot requirunt ar-
bitrio iudicis, quot sit verisile deuenisse i notitiam populi, ſm
Bar. in d. l. de quibus, & iō vnicus actus hñs causam successiuã
sufficeret, c. cum de beneficio, de præb. in 6. ❡ In ea. glo. ibi, nisi
criminibus, melius dicas, q tex. in d. l. 3. & similia iura, non lo-
quuntur de ꝯsuetudine, prout est iuris, sed loquunt de consue-
tudine, prout est facti. dr enim delinquere quo ad factum, qui
bis deliquit, d. l. 3. de epise. aud. vbi Bar. & alij; qđ ego intellige-
rem verum, si delictum. fuit reiteratum ex proposito & delibe
rata mente: alias secus per id, qđ decidunt Cyn. Bal. & Sal. in l.
2. C. de reb. cred. qui dicunt, q non potest dici consuetus blas-
phemare, qui qñque in ludo blasphemat per iracundiam, quā-
do perditur, seqtur Dec. ꝯſ. 163. In causa matrimoniali, col. 9.
117 ❡ † Glo. in vers. tēporis diuiditur in duas, prout dupliciter op-
ponit. Prima opp. de l. si sit, ff. quemad. seru. amitt. non vr bene
formari ꝯ tex. quia non sequit, tex. vult q ius eligendi præscri-
batur ltimo tpe, ergo non exigit duplicatum tempus, imò vbi
exigeretur duplicatū tempus, dicerem illud esse ltimum tem-
pus, & ꝯnr tex. iste concordaret, sed posito, q tex. velit, q suffi-
ciat tempus 40. ann. & non duplicetur, videamus qūo possit ꝯ-
rium dissolui. Ex dictis Pan. hēmus quatuor soľones. Prima fuit
gl. hic, q ꝯtium procedat de iure ciuili tñ: ista solutio nō te-
net, quia non est facienda dr̃ia inter ius ciuile, & canonicū, nisi
expressu iure caueatur, c. 1. de noui ope. nunc. & ſm Pan. in ca.
de quarta, j. de præscript. in materia præscriptionis, vnica tan-
tum reperitur dr̃ia inter ius ciuile, & canonicum: nam ius ca-
nonicum non admittit præscriptionem cum mala fide, c. fi. j.
de præscr. Ius autem ciuile sic, l. omnes, & l. fi. C. de præscri. 30.
vel 40. ann. Præterea sequeretur, si duplicaretur tēpus, de iure
ciuili, q in terris imperij saltem ciuius curreret præscriptio ꝯ
ecclesiam, quam ꝯ priuatum, qđ non est dicendum, auc. cassa.
C. de sacros. eccl. Si tñ velimus sustinere hanc soľonem, posset
dici, q de iure ciuili in hñtibus causam discōtinuam sit dupli-
catum tēpus in odium malæfidei possessoris. secus aūt de iure
canonico pp bonam fidem possidentis: tamē non satisfacit q a
præscr. 30. ann. quæ de iure ciuili currit cum mala fide, sustin-
uenta in odiū negligentis rē suam, ſm gl. in l. fi. C. de edic. diui
Adr. toll. & sic lex ciuilis non contemplatur malam fidē, sed
potius negligētiam dñi. Item rō, quare duplicet tps, assignata
in d. l. si sit, quia quotidie vti non pōt seruitute, militat ēt ꝯ bo-
næfidei possessorem. Scđa fuit soľo, q ius eligendi dicat hēre
cāin quasi continuam aptitudine, quia electio fieri posset quo-
tidie, si quotidie vacaret ecclesia, sicut dr de stillicidio in l. fora
men, ff. de seru. vrb. præd. mihi etiam non placet, q̄q̄. n. electio
fieri posset, quotidie tñ in vsu iuris eligendi requiritur factum
huis, ergo dr hře causam discontinuam, sicut seruitus itineris,
prout declarat Bar. in l. 2. C. de seruit. & aqua. Tertia solutio, q
dispositio d. l. si sit, procedat in seruitutibus realibus, non autē
in personalib. vel mixtis, reprobatur, & bñ per Pan. in d. cap. de
quarta, trib. rōnib. quas adde hic. Quarta soľo, q tēpus decem,
118 vel 20. annorum duplicetur. † Sed de iure canonico ꝯ ecclesiã
non præscribitur, nisi spatio 40. ann. c. illud, j. de præscrip. & sic
tempus fuit duplicatum a lege, meritò amplius non debet fie-
ri duplicatio duplicationis, sicut non admittitur retortio retor
tionis, ſm Bar. in l. post legatum, in vlt. col. ff. de his quib. vt in-
dig. ista soľu *communiter* approbatur, & eam confirmat Cæpol.
nt. de ser. vrba. præd. sub rub. quemad. ser. amit. mihi nō videtur
iuridica in præscribenda seruitute discontinua, vnde aduerte,
quia considerandi vi lentur duo casus, aut quæritur, an in præ-
scribēda seruitute discōtinua duplicetur tēpus, aut vero qrit,
an duplicetur in præscribenda libertate ab ipsa seruitute. Pri-

mo

mo caſu ego non reperio duplicari tempus, nam tales ſeruitu-
tes ſine titulo non pſcribuntur, niſi ſpacio tãti temporis, cuius
initij memoria nõ ſit in ꝯ̃riũ,ſm gl. Bar.& oẽs, in l. ſeruitutes,
magna,ff.de ſer.per tex.in l.j.ff.de aq.plu.arc.quod ſpatiũ tanti
119 tẽporis clarum eſt non duplicari cum titu.vero habito.†A ter-
tio præſcribitur ſpatio decennij inter pñtes, & xx.inter abſen-
tes,l.ſi ego,§.1.ff.de pub.cõfirmat Fel.in d.c.de quarta,in pen.
col.qđ eſſet falſum ſi tempus duplicaretur.Secundo caſu,quã-
do agitur de præſcribenda libertate,rñ ẽt non duplicatur tem
pus,niſi ſeruitus, cuius libertas pręſcribitur,fuerit conſtituta ꝑ
interualla dierum.Rõ aſſignatur,q̃a ille, in cuius præiudicium
præſcribitur libertas,non põt qñ vult , vti ſeruitute habẽte in-
terualla temporum. iſte eſt ꝓprius ſenſus d.l.ſi ſit, & l.ſi. C.de
ſeru.& aqua.Iſtis ſtantib.patet clariſſima ſolutio ad l. ſi ſit,quia
loquit̃ in ſeruitute diſcontinua, & ẽt cõtinua perdenda,text.
verò noſter loquitur in ſeruitute acquirenda , in qua nõ dupli-
catur tempus,vt ſ.dixi.eſt.n.quodammodo ſeruitus,ꝙ canoni
ci teneatur in electione ſecũ admittere forinſecos, vt j.dicam.
Scđò opp.vnà cum gl.de ca.1.de pſcr. in 6. vbi clarè legitur,ꝙ
non currit pſcriptio ſine tit.qñ ius cõe , ſiue iuris pſumptio fa-
cit ꝯ̃ pſcribentẽ:hic aũt ius cõe facit ꝯ̃ clericos, & tñ dr̃ ꝙ ſi ꝑ-
ueniſſent ad legitimũ tp̃s,ꝙ pſcripſiſſent, & ſic ſine tit.cum in
tex.non appareat,ꝙ clerici allegarent aliquem titulum. Huic
120 ꝯ̃rio dantur decem ſolones relatæ per Abb.❡†Prima fuit ſolo
glo.limitans text.in d.c.1.vt procedat in præſcriptione rerum
corporaliũ.ſecus in præſcriptione rerũ incorporaliũ, in qui-
bus patientia hr̃ loco tituli,l.ſi ego,§.1. ff.de publ.Iſta ſolo non
placet Doct nec mihi.primò,quia rõ d.c.1.militat ẽt in iuribus
incorporalibus.Secũdo,q̃a in ꝯ̃rium eſt tex. in c. ſi diligenti,j.
de præſcri.& ibi gl.& ꝯ̃rium tenuit gl. ibi approbata in d.ca.1.
Tertiò,quia non debet plus operari titulus fictus ꝯ̃ ius , q̃ titu-
lus verus,l.filiusfamilias,ff.ſi cer.pet.ſed titulus habitus a cano-
nicis ſine debita ſolennitate dr̃ ꝯ̃ ius,c.conſtitutis . ſ. de elec.ꝙ
titulus ꝯ̃ ius,non prodeſt ad præſcribendum,l.nũquam,2.ff.de
vſuc. ergo non ẽt proderit titulus fictus proueniẽs ex patiẽtia.
Circa iſtud argumentum Pan.aduerte, q̃a non vr̃ concludens.
non enim ſequitur, Prælatus non põt alienare iura eccleſię ſi-
ne ſolennitate,ergo non põt pati,ꝙ præſcribantur. licẽt.n.præ
latus non poſſit præiudicare eccleſiæ faciendo,põt tñ præiudi-
care negligendo,ſm gl.in c.placuit.16.q̃.3.& Pan.in c.1.j.de
dolo,& contu.Scđò aduerte inquantum Abb.vult, ꝙ capitulũ
non poſſit concedere ius coeligẽdi forinſecis ſine debita ſolen
nitate.iſtud non vr̃ probari in d.c.conſtitutis,ſ.de elect.allega-
to per ipſum,tenendo intellectum Hoſt.aut Io.And.ibi, vel ſi
dicamus,ꝙ conceſſio non valuerit ibi, quia facta in trãſlatione
& electione illius monachi in Abbatem,in quib.non admittit̃
conuentio,vt no.in c.ex parte,j. ſ.de offic.dele. quicquid ſit,an
ille tex.ꝓbet vel ne,mihi placet opi.Pan. quam ſic comprobo,
Concedere ius coeligendi non habenti, eſt imponere ſeruitu-
tem ca.vt non poſſit abſque illꝰ eligere, c.auditis,ſ. de elect.&
121 prohibitus † alienare,cenſet̃ ẽt ſeruitutem imponere,l.ſi.C.de
rebus alie.non alie.l.de pupillo.§.Sextus, ff.de no.ope.& ſi op-
122 ponas de emphyteuta,†qui nõ põt alienare irrequiſito dño di-
recto,l.ſi.C.de iure emph. & tñ põt ſeruitutem imponere, l.3.
ff.de ſeru.cum gl.replicabo,ꝙ põt in pręiudiciũ ſui tñ,non au
tem in præiudiciũ directi dñi,c.1.§.quid ergo , in tit de inueſt.
de re.alie.fact.in vſib.feu. & ſic canonici non poterunt in præ-
iudiciũ eccleſiæ,& futurorũ canonicorũ ius colligendi cõcede
re ſine debita ſolennitate.Ex iſtis ſic enucleatis hẽmus collige
re duas limitationes ad l.ſi quis diuturno,ff.de ſeru.vend. Pri-
ma,vt ꝓcedat,niſi ius cõe ſit ꝯ̃ præſcribentem, de qua dicetur
in vltima ſol. nc d.Ant.Scđa,niſi patiens ſit talis perſona, quæ
non hẽat facultatẽ transferendi ſeruitutem & vſucapiendi cõ-
ditionẽ ❡ Scđa ſol.gl.eiſdem rõnib.ꝯfutatur,quibus præcedẽs.
Tertia & quarta ſolo,quæ fuerunt Ioã.And. nihil valent, quia
vna inducit iuriũ correctionẽ,altera diuinat. Quinta ſol.eiuſdẽ
Io.And.ꝙ præſcriptio iuris coeligendi non ſit ꝯ ius,c.obeunti-
bus,6.diſt.mihi placet,nec ob.tex.in ꝯ̃rium adductus per Pan.
in c.cum dilectus,vt ſ.de conſuet.quia ſtatutũ,de quo ibi, non
dr̃ ꝯ̃ ius ex eo ſolũ,ꝙ monachi alterius monaſterij hẽrẽt ſimul
coeligere,ſed ex eo quia electio erat fienda de gremio alterius
monaſterij,ꝯ̃ tex.in c.obitũ,& in c.nullus, 61.diſt.vel dr̃ ꝯ̃ ius,
quia erat cõditum ab ep̃o ſine capitulo,ꝯ̃ tex.in c.1.j.de his, q̃
fiunt a præla.non.n.obſtat,ꝙ ſit ꝯ ius alienare iura eccleſiæ ſi-
ne ſolennitate,quia verum eſt ꝑ ꝯ̃ctum,vel per ſtatutum, ſecꝰ
per ſolam patientiam , quia negligendo abſque alia ſolennita-
123 te prælatus poteſt eccleſiæ pıudicare, vt ſ.dixi . ❡ Sexta † ſolo
eiuſdem Ioan.And.ꝙ hic non debeat ſumi argũ a ꝯ̃rio , q̃a re-
ſultaret ꝯ̃rietas iurium ſi teneamus,ꝙ ſpatio 40.ann. non præ-
ſcribatur ſine titulo,ſatis poteſt tolerari:pro qua ſolone eſt gl.
in c.cupientes,§.quod ſi per xx.in ver.petere,de elec.in 6.& in
l.conuenticula,C.de epiſ.& cler.quas gl.extendit Soc. procede-
re ẽt in ꝯ̃ctibus, in quibus ẽt non eſt licitum arguere a ꝯtrario
ſ.niu ꝯtra ius.ita Soc.cõſ.9.in 1.parte. ❡ Septima ſolutio Pan,

ꝙ iſte tex.intelligat̃ de legitimo tp̃e, cuius initij memoria nõ
ſit in ꝯ̃rium:& ſi cõcordet,de plano ꝓcedit,ſi teneamus, ꝙ di-
ſpoſitio d.c.1.nõ ſit diſpõ noui iuris,aliàs ſolo nõ procedit . Itẽ
iſta ſolo pſupponit,ꝙ ius coeligendi non præſcribatur ſine ti-
tulo 40.ann.quod vr̃ ꝯ̃ magis cõem . ❡ Octaua ſolutio Hoſt. ꝙ
iſte tex.loquatur in cõſuetudine,ille verò in præſcriptione,re-
probat̃ per Abbatẽ , quia hic agebatur de acquirendo iure cer-
tis perſonis,& non cuilibet de populo, ergo iſte text. loquit̃ in
pſcriptione.tu cõſidera,ꝙ in caſu huius c. acquirebat̃ ius om-
nibus clericis ciuitatis Sutrinæ,ſm Abb. ſupra , in notabilibus.
ergo cuilibet de clero , & cõſequenter erit cõſuetudo , & non
præſcriptio.Et ſi diceres,cõſuetudo requirit̃ , ꝙ ius acquiratur
in publicum,& trahatur ex publico,malè diceres: quia non re-
fert,verum trahatur ex priuato,vel publico, dummodò acqui-
ratur in publicum,l.venditor,§.ſi conſtat.ff.comunu.præd.de-
124 clarat Abb.in d.c.fin.col.pen.ſ.de conſuet. No.† tamẽ ex iſtis
dictis duas differentias inter præſcriptionem & conſuetudinẽ.
Prima eſt,per præſcriptionem acquiritur ius particularib. per-
ſonis tantum,per conſuetudinem verò cuilibet de populo , ſe-
quitur idem Abb.in d.c.fi.& in c.cum dilectus.col.fi.eo.ti.Ge-
125 mi.conſ.123.incip.Pro clarion declaratione. ❡† Secunda diffe
rentia in inducenda præſcriptione ꝯ̃ ius requirit̃ titulus, ſecus
in inducenda conſuetudine,quia ſufficit ſolus vſus.hoc etiã vo
luit gl.in c.ſuper quibuſdam,§.præterea, j.de verb.ſig. Io.An.
& Archid.in c.1.de reſcr.in 6. d.Iaſ.in l. de quibus, col.12.ff.de
legib.Old.conſil.284.In quodam monaſterio. Fel.in ca.ſi dili-
genti,ver.3.reſcript.j.de præſcrip Gemi.in d.conſ.123. Calde.
conſ.vlt.in tit.de conſuet.Alexan.cõſil.6.vol.1.& 124. in quar
ta parte.❡ Tertia differentia, conſuetudo extẽditur ad ſimilia,
præſcriptio vero non,ſecundum Innoc.& d.Ant. in d.ca.dile-
cto, j.de præbẽ.Fel.in c.auditis,ver.quinta declaratio, j.de pręſ
ſcrip.Quaſdam alias differentias ponit Hoſt.in tit. de conſuet.
§.fi.in Summa,quas non refero,quia eas reprobat Imo.in ca.ſi.
col.6.& ſequ. j.de conſuet.❡ Nona ſolutio Pan.ꝙ tex. in cap.1.
procedit,quando præſcriptio fundatur in ſola negligentia, iſte
verò procedat quando fundatur in actu poſitiuo:reprobatur ꝑ
Car.refert Abb.in contrario cap.ad decimas . ❡ Decima ſolu-
tio Car.quòd tex.in d.cap.ad decimas,procedunt in caſibus in
quibus præſcriptio fundatur in patientia eorum, qui non poſ-
ſunt aliquo modo rem alij cõmunicare , vt ius decimandi, iſti
verò tex.loquũtur in præſcriptione fundata in patiẽtia canoni
corum,qui poterãt ius coeligẽdi,alij cõmunicare. hanc ſeqtur
Panor.per tex.in d.cap.cõſtitutis. Tu verò cõſidera,ꝙ licet ca
nonici nõ poſſent ꝯcedere ius coeligendi in perpetuum,tamẽ
poſsũt cõcedere tempore imminẽtis electionis,c.ſcriptum,ſu-
pra de elect.& iſto reſpectu eorum patiẽtia haberi poteſt loco
tituli:ſed ius decimãdi nõ poteſt prælatus alicui expreſsè con-
cedere ſine debita ſolẽnitate , & propterea etiam patiẽtia non
habetur pro titulo,facit l.ſi quis diuturno,ff.ſi ſeru.vẽd.vbi pa-
tientia domini hr̃ loco tituli, quia ipſe dominus poſſet expreſ-
sè ſeruitutem cõſtituere in fundo ſuo. Vndecima,& vltima ſo
lu.d.Ant.ꝙ tex.in d.cap.1.loquitur in præſcriptione rei magni
præiudicij,vt de præſcriptione proprietatis,iſte verò tex.loqui
tur in præſcriptione modici præiudicij,videlicet iuris coeligẽ-
di,ſic etiam loquitur d.l.ſi quis diuturno,ſcilicet in pręſcriptio
ne ſeruitutis , quæ eſt modici præiudicij . reijcitur pariter per
Abb.q̃a eſt ꝯ̃ gnalitatẽ.d.c.1.ſed iſtud parum vrget.Scđò,quia
exigitur titulus ad excluſionem malæfidei,quę ratio militat ẽt
ſi agatur de modico pıudicio,& iſtud bene ſtringit . ſed tu ad-
uerte,ꝙ in re modica militat præſumptio donationis.l. ſi filij,
C.de dona.int.vir.& vx. quæ præſumptio excludit pſumptio-
nem malæfidei.prælatus.n.põt res minimas alienare ſine ſolẽ-
nitate,c.terrulas.12.q.2 & ẽt donare,c.cæterũ, j.de don.& iſtã
ſolutionem ſequitur Imo.hic. & in d.c.ſi diligenti . vbi ẽt Felv.
col.5.ſeqtur Rom.in l.ſequit̃,§.ſi viam,ff.de vſuc.& Pe.de An-
char.in reg.ſine poſſeſſione,de reg.iu.in 6.inferentes ex hoc,ꝙ
ſi ageretur de præſcriptione totius iuris eligẽdi ad excluſionẽ
capituli,tunc requireretur titulus. ſimiliter ſi ageretur de præ-
126 ſcriptione†vſusfructus , vel alterius ſeruitutis magni pıudicij,
nõ procederet l. ſi quis diuturno, quod eſt bñ notãdum . Ex ſ.
ſcriptis hẽtis tres limitationes ad dictũ c.1.de præſcr.in 6. Ad-
de Fel.in d.c.ſi diligenti,habetis etiam vnã declarationem , &
duas limitationes ad d.l.ſi quis diuturno.habetis inſuper,quod
ius coeligendi præſcribitur ſpatio 40.anno.ſine titulo , ſed ius
eligendi in totum excluſo capitulo non procedit ſine titulo,ni
ſi interueniat tantum tempus,cuius initij memoria non ſit in
ꝯ̃rium,& ita reiecta opinione Pan.concludunt Mod. Taurinẽ-
ſes in tract.de pręſcrip.in 5.parte principali,ver.8.quæro,quan
127 to tempore.❡ †Gl.pen.opp.& non ſoluit.pro ſolutione opor-
tet declarare,quę dicantur in bonis noſtris,quæ ex bonis, & q̃
extra bona.In bonis noſtris dicũtur ea,in quibus hẽmus actio-
nem ad recuperandũ,& exceptionem ad retinẽdum. l.rem in
nobis,ff.de acq.rer.do.l.bonorum,§.in bonis, ff. de ver.ſig.quẽ
tex.reputat notabilem Roman. in notabilibus poſt ſingularia,

notabi.

notab. 210 incip. Obligo tibi omnia bona mea, ad hoc q. in ge-
nerali obligatione bonorum veniant bona, bona fide possessa,
128 & isto respectu seruitus potest dici in bonis nostris. ¶ † Ex bonis
verò dicuntur, quæ sunt in dominio alterius, sub periculo tamē
nostro ratione detentionis, vel alicuius iuris, qđ habem⁹ in eis,
§. sanè. Insti. vi bono. rapt. Et isto respectu fundus seruiens pōt
129 dici ex bonis nostris. † Extra bona dicuntur, quæ non sunt in cō
mercio nostro, vt res sacræ, & similes, vel quæ sunt penitus alie-
næ, & isto respectu seruitus non dr̄ extra bona, maximè cum sit
æstimabilis. Ad tex. ī d. l. j. ff. de vsufr. leg. qui dicit, q. seruitus nō
est in bonis, nec extra, Respondet, q. loquitur diuerso respectu,
& ea ratione, q. seruitus est accessio fundi dominantis. vnde si-
cut accessio rei ad rem facit accessam: eam dici amplius non es-
se, l. rerum mixtura, ff. de vsucapio. ita seruitus accessa fundo do
minanti dr̄ non esse in bonis nostris, sed ipse fundus dominans
tantum, sm̄ gl. & Bar. in d. l. j. & istud est, quod voluit Abb. hic,
dum dicit, q. seruitus non est pars bonorum, quia separari non
130 potest a fundo dominante, §. ideo autem, Inst. de seru. ¶ † Circa
primam quæstionem colligo conclusionem, q. electus, vel præ-
sentatus a bonæ fidei possessore, est præferendus electo, vel præ-
sentato a vero proprietario. Ista conclusio est *communis*, quā ap-
probant Doct. hic, & in c. Cumana, de elect. & Pan. cons. 54. in j.
uol. & in c. consultationibus, ī. de iurepatro. & Rot. tit. de p̄ben.
deci. 5. in antiquis. Ista conclusio procedit de plano, si ante con-
firmationem, uel electionem non constet in iudicio de iure ue-
ri patroni seu proprietarij, sed dubium est an procedat, si consta
ret etiam de iure proprietarij. Pan. hic sentit, imò expresse vult,
idem dicendum, dum pro parte contraria arguit, q. non debet
confirmator attendere possessionem alterius. vbi constat de p̄-
prietate, arg. l. bona fides, ff. deposi. ꝯtrium tenet idem Pan. in d.
c. consultationibus, per tex. in c. cum dilectus, ī. eo, sequitur De-
ci. consil. 149. In causa iurispatronatus, col. 3. ista opi. vr̄ æquior.
Præceptor meus in tract. de iurepatron. in verbo, competēs ali-
cui, in 19. q. perpēdit de ista ꝯrietate, & dicit se dubitare. Ego cō
siderauí posse concordiam sedari, vt dicamus, aut constat de iu-
re proprietarij, & non constat de iure possessoris, & tunc proce-
dat opi. Pan. hic, qui debet intelligi, quando non erat lis conte-
stata super iure proprietatis eligendi, licèt constaret de proprie
tate canonicorum propter iuris dispositionem. Aut constaret
de iure proprietatis taliter, q. etiam liquet de non iure posseso-
ris, & isto casu procedat opin. Pan. in d. c. consultationibus. Et in
istis terminis loquitur tex. in d. c. cū dilectus. & ratio distinctio-
nis est, quia antequàm sit cognitum de non iure possessoris, de-
bet possessor tueri in sua possessione, c. licet causam, ī. de proba.
sed postquam ius est deductum in iudicio, satis possessor consti-
tuitur in malafide, si fidē nō faciat de meliori iure: & istud sen-
131 tit Rota in tit. de iurepa. decisione 141. in nouis. ¶ † Ex secunda
quæstione collige, q. electio facta a proprietario alio existente
in possessione, etiam cum mala fide, est cassanda, quia non licet
proprietario spoliare possessorem malęfidei propria auctorita-
te possessione, c. literis, ī. titu. j. si quis in tantam, C. vnde vi. quæ
conclusio venit declaranda eo modo, quo præcedens. ¶ Ex ter-
tia quęstione collige, q. electio facta a proprietario vacante pos-
sessione iuris eligendi valet, & est confirmanda. pro ista conclu-
sio. adde tex. in d. c. consultationibus quem ad hoc ibi not. Abb.
in 3. notab. ¶ Secundò adde gl. & Bar. in l. fi. C. unde ui. In ꝯtrium
tamen obst. tex. & quod ibi dicit Bart. in l. j. C. quorum lega. po-
test responderi, q. ibi ex toto non vacabat, q. hæreditas iacens
retinet possessionem loco defuncti seu heredis, l. hæreditas, C.
de posi. uel ideo est, quia legatarius propter detractionem falci-
132 diæ non ex toto certus dr̄ de proprietate, ex qua q. † elicitur, q.
admittitur libellus hoc modo conceptus, peto electionem cas-
sari, quia ad me spectat ius eligēdi de iure communi. Nec obst.
q. ad proprietarium non spectat ius eligendi, quia verbum, spe-
ctare, & verbum, retinere, etiam conuenit possessori, & sic tran-
seunt *communiter* scribentes. Adde Pan. post d. Ant. in c. j. ī. de se-
questra. pos. & fruct. colum. 3. vbi determinat, q. delegatus per
ista uerba cognoscat de causa talis rei, quam Titius asserit ad se
spectare, posset cognoscere tam de petitorio, quam possessorio.
Sequitur Rota in isto tit. in nouis, deci. 396. inci. Committatur.
& in c. inter dilectos, per illum tex. col. 2. ī. de fide inst. vbi limi-
tat post Bar. Est enim uerbum, spectare, vel pertinere, latissimū,
l. uerbum pertinere, ff. de uerbo. sig. c. cum ad sedem, ī. tit. prox.
adeo q. etiam importat ius pignoris secundum Practicam Papi.
in forma libelli, in actione reali, in verbo, spectare, imò etiam im
portat ius luendi, secundum Aret. in consil. 6. in 2. dubio. Soc. in
consi. 8. col. j. & ideo qui libellat isto modo, q. ad se spectat, pote
rit in prosecutione causæ deducere omne ius suum melius sibi
competens, vt dixi in glo. in verbo, id uenire. ¶ Circa ultimam
133 † quæstionem habetis conclusionem, q. præscripto iure postu-
landi, intelligitur præscriptum ius eligendi, sm̄ Pan. post Goffr.
per tex. in c. cum in tua, ī. de deci. & per alia, de quibus hic per
eum. quibus non obstantib. ꝯtrium credo uerius, quia præscrip-
tio tanquam odiosa, & iniquissimum remedium, non est exten-
denda, c. auditis, vbi latissimè Fel. ī. de præscrip. ponit Bart. in l.
j. §. si quis, ff. de iti. actuq; priua. vbi ꝯcludit, q. præscriptio iure exi-
gendi pedagium pro uino, non intelligitur præscriptum ius ve-
ctigalis pro frumento, nec ē ꝯ, quia tantum præscriptum quan-
tum possessum. sequitur Ioa. Berta. in tract. de gabel. in 7. colum.
primæ partis. facit, quod dicit Pan. in c. cum olim, col. pe. per il-
lum tex. ī. de præscrip. & quod dicit Gemi. in c. nemo, de elect. ī
6. & quod idem consuluit in consil. 45. col. 3. quod incipit, Con-
suetudo taliter. ubi is, qui præscripsit, q. episcopus ad eius preces
conferat beneficia, non intelligitur præscripsisse, quod in aucto-
rizandi permutatione requiratur eius consensus, prout requiri-
tur in alijs patronis, de quo per Felv. in c. cum accessissent, col. 6.
ī. de const. & ita tenendo non obstāt iura Pan. Primò non obst.
tex. in d. c. cum in tua, quia ibi præscriptio non extenditur de re
ad rem, seu de actu ad actum, considerato iure decimandi præ-
scriptu in illo fundo, ita respondet Ant. de But. in c. fi. in pe. char.
ī. eo. Nec etiam obst. tex. in c. j. de relig. do. & in l. his qui, ff. quem
admod. ser. amit. quia ibi agitur de conseruando iure in genere
per unum actum in specie continuatum. In casu autem nostro
agitur de acquirendo iure in genere per unum actum in specie,
unde non bene arguitur de casu ad casum, quia facilius conser-
uatur ius, quàm de nouo acquiratur, c. ad apostolicā, ī. de argu.
Item in conseruando iure suo non ita præiudicatur tertio, sicut
in acquirendo, igitur &c. minus facit tex. in c. post translatiunē,
de renun. quia loquitur de alia electione, per quam nullum ius
acquiritur postulato, nos loquimur in electione per quam acqui
ritur ius electo, vt declarat glo. fin. cap. j. in vers. uera postulatio,
de post. prel. lib. 6. Et ex his cum laude Dei, & beati Ioannis, cu
ius festum heri celebrauimus, remaneat vtiliter, vt puto, expedi
ta hæc Decretalis.

SVMMARIVM.

1 *Spoliato possessione rerum immobilium de iure ciuili dantur sex remedia pro recuperanda possessione.*
2 *Commodum est possidere.*
3 *Appellare de iure ciuili an liceat à sententia in possessorio lata.*
4 *Dominium, & proprietas differunt.*
5 *Dominium difficilimè probatur.*
6 *Dispositio iuris canonici in concernentibus periculum animæ, præfertur dispositioni iuris ciuilis, etiam si de peccato veniali agatur.*
7 *Ius rigorosum dicitur, quando non succurrit eum possit.*
8 *Interdictum unde ui, vtrum competat contra singularem successorem.*
9 *Iudicis officium, an competat aduersus singularem successorem scienter succedentem in rem vitio violentiæ affectam.*
10 *Spoliatio an sit vtilius intentare remedium can. sæpe, an remedium can. reintegrandæ.*
11 *Spoliatio, quæ fit lite, vel appellatione pendente, odiosior est quàm ea, quæ fit ante.*
12 *Agemi condictione c. sæpe, an obstet exceptio proprietatis, siue exceptio, dolo facis.*
13 *Officium iudicis an competat contra tertium possessorem, ad quem violenter peruenit res violenta.*
14 *Officium iudicis an competat ei, qui cecidit a possessione culpa, vel negligentia propria, aut alia iusta causa.*
15 *Officium iudicis non competit cadenti a possessione ex iusta causa, fallit tamen in personis, quibus de iure competit beneficium restitutionis in integrum. nu. 16.*
17 *Officium iudicis aut aliud remedium pro recuperanda tenuta, an competat commodatario, inquilino, & similibus, qui non possident, sed detinent.*
18 *Actio ex locato ad interesse competit colono contra dominum spoliantem seu deiicientem.*
19 *Remedium can. reintegrandæ, an detur contra singularem successorem.*
20 *Remedium nouum possessorium distinctum ab alijs antea introductis, an inducatur per can. reintegrandæ.*
21 *Remedium can. integrandæ, pro quibus rebus detur.*
Et an pro rebus incorporalibus. nu. 22.
Et no competit possessori malæfidei. nu. 23.
24 *Remedium can. reintegrandæ, an competat colono, inquilino, & similibus.*
Et an cessionario. nu. 25.
26 *Successori singulari, in quem spoliatus alienauit rem sine cessione iurium, an istud remedium competat.*
27 *Remedium can. reintegrandæ, an competat ei, qui ex iusta causa cecidit a possessione.*
Et an competat contra singularem successorem, nu. 28.
29 *Actio de dolo, an detur contra singularem successorem habentem notitiam spolij tempore successionis.*
30 *Remedium nouum possessorium, an inducatur per l. si coloni, C. de agri. & cen. lib. 11.*
31 *Remedium d. l. si coloni, pro quibus rebus competat.*
32 *Remedium dictæ legis, an competat contra singularem successorem habentem notitiam violentiæ, furti, vel rapinæ.*
Et an competat contra bonæfidei successorem. nu. 33.
Et an competat malæfidei possessori, nu. 34.
Et an depositario, nu. 35.

Remedium

¶ Sequitur solenne c. Sæpe, de rest. spoliat. extra repetitum per eximium Dominum de Ripa, die 26. Iunij 1519.

1 SÆpe. ¶ † Diuiditur, & summat᷑ istud c. sæpe, vt
habetur per Abb. pro faciliori intelligentia præ
mitto quatuor. Primò, q̃ possumus perdere posses-
sionem ꝑꝑ violentiam & sine violentia, & quot sint
gñia violentiarum, quib. perdatur possessio, traditur
per glos. in l. j. quod met. cau. Secundo præmitto, q̃ de iure ciuili
spoliatus possessione rerum immobilium sunt prodita sex reme
dia pro recuperãda possessione, q̃ enumerat Spe. isto tit. §. j. vers.
sed ut in hac materia. Tertiò præmitto, q̃ de iure ciuili ad recu-
perandam possessionem rei mobilis non est proditum aliquod
interdictum possessorium, ſm glo. in l. rem quæ nobis, ff. de acq.
pos. licet sint inuenta plura alia remedia, de quib. ibi per Bart. &
Alex. Quartò, præmitto, q̃ de iure canonico fuerunt introducta
duo remedia possessoria, videlicet remedium huius canonis, &
remedium canonis reintegranda, 3. q. j. super quibus duob. uer-
fabitur fatigo huius libelli, in quo discutiemus, quod de nouo
adferant ista remedia. Pro quibus rebus dẽtur. Quibus personis,
& ꝯ quas. Quis sit modus libellandi & procedendi in eis, & alia
2 plura ad materiam pertinentia. ¶ † In tex. ibi, commodo posses-
sionis amissio. No. q̃ commodum est possidere, §. retinendæ, In
st. de interdi. vbi duo commoda recitantur. primũ, quia actore
non probante, is qui posidet, obtinebit: facit enim possessio ad
uersarium actorem, l. j. C. de alie. iud. mu. cau. fac. quã al legat ad
hoc Bal. in l. fi. in 6. q. C. de edicto diui Adr. tollen. hoc ẽt probat
iste tex. Secundum, quia in pari causa pro possessore semper est
iudicandum, reg. cum sint partium iura. de regu. iu. lib. 6. bonus
tex. in c. cum ad sedem, de pręb. lib. 6. facit decisio Bar. in l. j. §. nõ
autem, ff. de bon. poss. ſm tabu. & qđ decidit Fel. post Bal. in c. ca
pitulum, in 15. col. j. de rescrip. ¶ Tertium commodum corolla-
rium est, quia possessio transfert onus probandi in aduersarium
ut hic, & l. circa, ff. de proba. & l. ius eius, C. eo. tit. & in l. liberis, §.
fi. de libera. causa. de quo per Bar. in l. j. in 3. oppo. & duab. seq. 3.
partis, ff. de no. ope. nunc. ¶ Quartum cõmodum est, quia si duo
habentes cãm ab eodem simul contendant, ille præfertur qui
prius habuit possessionem, dato q̃ alter sit prior in titulo, l. quo
ties, C. de rei vend. l. sed & aũt, §. si duob. ff. de public. qđ tñ nõ pro
cedit in beneficialibus, c. capitulũ, ꝫ. de resc. nec in matrimonio.
c. fi. j. de sponsa. & de isto commodo plenè tradunt Moder. in l.
quoties, & Pan. in c. ꝯtinebatur, j. de his, quæ fiunt a præla. Quin
tum commodum est, quia ex possessione præsumit᷑ dñium, si de
eo incidenter agatur, ſm Bar. in l. pen. ff. de cond. indi. Pan. post
d. Ant. in c. cum ad sedem, ꝫ. eo. ¶ Sextum, est quia pręsumitur ꝑ
possessore, q̃ acquisierit rem ante adeptam prælaturam, & sic
de bonis suis & non ecclesiæ, ſm gl. in c. j. 12. q. 2. Pano. in c. cum
esses, in 3. char. de test. Rom. cons. 159. per totũ. Arc. in l. qui iure
familiaritatis, ff. de acq. possel. ¶ Septimum est, quia possessio re-
rum immobilium tollit suspicionem fugæ, & releuat ab onere
satisdãdi de iudicio sisti. l. sciẽdum, & ibi latè Mod. ff. qui satisd.
cog. ¶ Octauum commodũ, quia ex diuturna possessione benefi-
cij præsumitur quis legitimè institutus. ſm Inno. Pan. & alios in
c. illud, j. de præsum. & hodie facta est regula de triẽnali posses-
sore. ¶ Nonum est, quia is ꝑfert᷑ in iure offerẽdi. qui pignus pos-
sidet, l. Paulus, §. qui pignoris, ff. quib. mod. pig. vel hypothec. sol.
& in l. j. C. eo. ¶ Decimum est, possessio producit actum acquisi-
tiotus fructuũ, vt no. in l. 3. §. ex ꝯtrio, ff. de acq. pos. ſm tñ distin-
ctionem Bar. in l. ex diuerso, ff. de rei ven. & Pan. in c. grauis. ꝫ. c.
¶ Vndecimum, possessor causat acquisitionem dñij mediante
usucapione, uel præscriptione, l. qui fundũ, in prin. ff. pro empto.
gl. in auct. nisi triennale. C. de bo. mater. plenè per scribentes in
regula, sine possessione, de reg. iu. in 6. Fel. in c. j. j. de pſc. ¶ Duo-
decimum & vlt. ꝑ nunc, ex possessione diuturna diuisim obser-
uata præsumitur diuisio facta inter fratres, ſm glo. in l. si maior,
C. communi. diui. quæ gl. *communiter* approbatur, ſm Dec. cõs. 79.
co. fi. & Soc. cons. 144. col. fi. vol. 2. & ex possessione diuisim ob-
seruata præsumitur ratificata diuisio nomine absentis, ſm Soc.
3 cõl. 159. Visis processu & sententijs, col. 2. eo. vol. ¶ † Ex præmis-
sis redditur dubitabilis una cõis conclõ, q̃ habet, q̃ de iure ciui-
li a snia lata in possessorio non appellatur. l. j. C. si de momẽ. pos.
fuerit appellatum, & ſm quã consuluit Dec. cons. 28. per totum.
quæ conclusio fundatur ista rõne, quia iudicium possessorium
est modici præiudicij, ista rõ tollitur per prędicta. fundatur etiã,
quia snia in possessorio est interlocutoria, a qua de iure ciuili nõ
appellatur, l. ante sniam. C. quo. appel. nõ recip. Ista etiam rõ cõ-
funditur: posito enim q̃ esset interlocutoria, quod non conce-
ditur, tamen ꝑꝑ difficultatem probandi dominium, est apta pa-
rere præiudicium irreparabile per diffinitiuam in petitorio, &
ideo deberet etiam posse appellari de iure ciuili, vt dr̃ in d. l. an-
te sniã & ideo fortè uerior est ista opi. ꝯ cõem, quam ueriorẽ di-
cit

cit Pan.per istum tex.in cons.55.inc.In causa,quę ad pńs,col.j.
vol.2.& Ang.in cons.107.Iacobellus & Lucas.& ita etiā tenuit
Bar.in l.2.ff.de appel.recip.ad tex.in d.l.j.respondet, q. snia hēt
effectum,quia nō differtur executio appellationis,tamen reci-
pitur : verum tamen, q. manifestus spoliator non appellat etiā
de iure canonico,c.Romana,§.prętcrea,j.de appel.prout con-
suluit Roma.cons.324.inci.In proposita consultatione. cōfun-
ditur etiā id,qđ dicit Bar.in l.admonendi,col.pen.ff.de iureiu.
qđ in causa possessorij rei ēt maximi valoris sit locus iuramen-
to in supplementum,quia cā possessionis est vilis, & modici p̄-
4 iudicij.ista ratio nō uidetur uera per istū tex.& prędicta. ¶†In
tex.ibi,iuris,exponi dēt s̄m Doct.i.dominij, & sic habes,q. do
miniū & ꝓprietas differūt, de hoc dic, vt dixi s̄.in rub.de cau.
pos.& proprie.¶In tex.ibi,effectū, vera litera s̄m Inno.esse dēt
effectu in ablatiuo,sed tunc esset falsa latinitas , nisi in tex.esset
uerbum,ius proprietatis,& non iuris,s̄m communem literam
stat in accusatiuo,& tunc exponas effectum.i.vsum, quia ex ad
missione possessionis non perditur dominiū, ut in c.cum eccle
sias.s̄.de caus.pos.& proprie.& in l.naturaliter , §.nihil cōe, ff.
de acq.pos.sed bene perditur vsus,qui est vnus effectus diūj, &
ex hoc īu.Pan.q. ipsa possessio est effectus dominij, & eius cō-
modum.sed tu considera,q. text.ƺrium præsupponit, dū uult,
q. amisso cōmodo possessionis aliquando admittantur effectus
iuris,ergo aliud est commodum possessionis,aliud effectus do-
minij,licēt ex amissione unius aliquando sequatur amissio alte
5 rius ¶†In tex.ibi,pp difficultatem probationum,no.q. dñium
difficilimē probatur, ideo vtilissimum fuit cōsilium Iuriscons.
6 traditum in l.is qui,ff.de rei uend.¶†In tex.ibi,nō obstante.ha
bes,q. dispositio iuris canonici in concernentibus periculū aię
præfertur dispositioni iuris ciuilis , & in hoc procedit vulgata
regula, q. leges non dedignant̓ sacros canones imitari , de qua
in c.clerici, s̄.de iud. qđ ꝓcedit ēt si agatur de peccato veniali,
s̄m Pan.in c.fi.col.j. j̄.de præscr.lex.n.nutritiua peccati, non li-
gat,imò est ipso iure nulla,c.ex parte,s̄.de cōsue. de quo plenè
per Fel.in c.ecclesia S.Mariæ, col.15.& seq.s̄.de cōst.Iterū ibi,
non obstante iuris ciuilis rigore.opp.vī,q. ius canonicū admit-
tat hunc rigorem,vt in c.cum ad sedem,s̄.eo.credo,q. rigor,de
quo hic,non consistat in eo,q. interdictum,vnde ui,non detur
aduersus singularem successorem,sed rigor consistit in hoc.qa
ius ciuile nō prouidit de remedio possessorio ƺ singularem suc
cessorem succedentem sciēter in uitio cum posset, & deberet.
7 Ex hoc habetis†notare,q. rigorosum ius dr̄,qn̄ nō succurrit,cū
possit.facit tex.cum gl.in c.ut constitueretur, 50.dist.Item ibi,
non multum interest, no.parum interesse quantum ad pericu-
lum animæ,quo genere peccati delinquatur. rō est, quia qđli-
bet pc̄m mortale mortificat aīam.can. unum orariū, §.alias ea
demum,25.distin.reliqua notabilia dimitto,quia expediuntur
cum apparatu.¶Glo.j.effectualiter format 4.op.fatendo oia ƺ-
ria,s.q. ante hanc decretalem spoliato subueniebatur aduersus
tertiū singularem successorem, ad quem scienter res uiolenta
deuenerat officio iudicis cōdictione ex can. reintegrāda, actio-
ne de dolo,& actione qđ met.cā,si fuerat spoliatus per violētiā
compulsiuam. Pro resolōne uidendū est de quolibet istorū re-
mediorum,vtrum dētur ƺ singularem successorē,& ob q̄ cau-
sam, & utrū cōpetāt alia remedia ad effectū , ut cognoscamus,
an istud remediū,de quo i tex.sit neuū,vel ꝓinguius alijs,ut dr̄
8 in lr̄a.¶†Quæro igitur primò, utrum interdictum vn̄ ui,cōpe-
tat ƺ singularem successorem,gl.j.& cęteri fatent̓,q. nō,p tex.
in l.cū a te,ff.de ui,& ui arma.& in d.c.ad sedē,s̄.eo.& ob hanc
cām tex.dicit,q. non subueniebat̓ antea,sed p interdictū vn̄ vi.
Sed hic aduerte,quia etiā de iure ciuili spoliatore existēte non
soluendo, dabatur in subsidium ƺ singu.successorē, s̄m gl.Bar
& ser.in d.l.cū a te, ƺ uerò ipsum spoliatorē , qui dolo desierat
possidere,indistincte cōpetit interdictū,ergo effectualiter spo-
liatus nō poterat perdere ƺ tex.nostrū.Solo.spoliatore existen
te soluendo,spoliatus perdebat in effectu dñium, licet a spolia-
tore per interdictum æstimationem cōsequi posset.& istud est
qđ uoluit iste tex.An aūt interdictum,vn̄ vi, det̓ ƺ ulēni succes-
sorem,vr̄ q. non, quia ex delicto defuncti non conueniunt̓ he-
redes,toto ti.C.ne ex delic.defunc. In ƺriū est tex.i l.si plures,
ff.de ui,& ui arma.Ad ƺrium rn̄det̓,q. hæredes non conueniū-
tur ex delicto defuncti , tanq̄ obligatio sit merè hr̄ditaria , sed
quia res ad eos peruenit:& iō is solus hęres,apud quem est res,
insolidum conuenit̓,d.l.si plures, qđ sic declarāt Are.& Mod.
9 in l.4.§.Cato, in 3.opp.Bart.ff.de uerb.obl.¶†Quæro scđo, an
officium iudicis competat aduersus singularem successorē sciē
ter succedētem in rem uitio violētiæ affectam,gl.tenet, q. sic
per tex.in c.quia V.de iud.& in c.bonæ, j.de appel.quæ opi.cō
firmatur,quia officium iud.cōpetit,vbi æquitas suadet,c.j.& 2.
s̄.de of.iu.l.Quintus,§.Pomponius, ff.de ann.lega.Contrarium
tenēt Abb.& *communiter* scrib. hic per istum tex. qui alias malè
diceret si subueniretur spoliato officio iudicis.Ad ƺria respon
detur. primo adc.quia V.q. debet intelligi s̄m tempora huius
canonis,cum sit uterque canon editus ab eodē, & sic ambo lo-
quuntur de remedio huius canonis,& nō de officio iudicis.Ad
arg.de æquitate rn̄det Card.uerū esse,ubi æq.tas suadet,& nul-
la subest obligatio,secus si subsit obligatio,ut hic pp sciam suc-
cedentis in uitio,qua mediante obligatur. patet,quia competit
actio,ut dr̄ in tex.ergo subest obligatio,l.licēt,§.ea obligatio,ff.
de procu.Ad tex.in c.bonæ, rn̄detur, q. loquit̓ in spoliante ap-
pellatione pendente,& sic in casu spāli,in quo attentata lite ap
pellatur,uel lite pendēte benè retractātur officio iud.quia spo-
liator, & scienter succedens in locum spoliati offenderūt iudi-
10 cem,ius,& partem,c.pe.& fi.j.ut lite pendente.¶†Tertiò quę
ro iuxta hoc , an vtilius sit spoliato intentare remedium attēta
torum,an remedium huius canonis,siue can.reintegranda?rn̄-
deo,q. utilius est intentare officium iudicis,siue remedium at-
tentatorum pluribus rationibus. Primò, quia intentans reme-
diū huius canonis habet necesse probare , q. singularis succes-
sor sciret rem esse affectam uitio uiolentiæ tpe, quo eā recepit
ut j.dicam:intentans uero remedium attentatorum, solum te
net probare,q. tpe litis motæ,uel appellationis iterpositæ pos-
sidebat,d.c.bonæ.Secundò, quia ad excludēdum remediū hu-
ius canonis,& can.reintegrāda, obstat exceptio alterius spolij,
c.fi.s̄.de ord.cog.Sed exceptio alterius spolij nō excludit reme
dium attentatorū,s̄m Pan.in d.c.bonæ. Tertiò, quia in iudicio
remedij huius canonis,uel can.reintegranda,seruandus est or-
do iuris,saltem requisitus in causis summarijs,c.accedes,ut lit.
nō contest.sed in iudicio attentatorum nullus ordo requiritur
s̄m gl.in cle.2.ut lit.pe.subijcit tamē Card.hic , q. ista remedia
habent se tanq̄ excedētia,& excessa, quia ƺ offīm iudicis obstat
exceptio proprietatis,sed ƺ remediū huius canonis,qđ succes-
sit loco interdicti unde ui,non admittitur exceptio ꝓprietatis,
sicut nō admittitur ƺ interdictum,c.in literis.s̄.eo.credo,q. re-
55 spectu attentatorum inaduertenter loquatur,qa in † ƺtrarium est
casus in d.c.bonæ, in fi. & quia odiosior est spoliatio , q̄ fit lite,
uel appellati.penden.q̄ ea,quæ fit ante, vt comprobat Are.in l.
naturaliter.§.nihil commune, in 3.cōbinatione Bart.ff.de acq.
12 pos.†Item potius dicendum vī,q. agenti cōdictione ex isto ca-
no.obstet exceptio proprietatis,siue exceptio,dolo facis, quia
istud remed.ū datur ex æquitate, q̄ æquitas cessat,si tertius quis
nō spoliauit, prōponat exceptionē, dolo facis, q̄ exceptio fun-
dat̓ in summa æquitate,ut dicit tex. in l.qui æquitate, ff.de ex-
cep.do. Itē rō istius tex. fundatur in periculo aīæ , qđ periculū
vī cessare,qn̄ tertius possessor dicit se dñm,arg.eorū,quę ponit
Alex.in l.si quis in tantam,in add.ad Bar.C.vnde ui.&c.Et hāc
opi.ƺ Card.sequit̓ Carpo.cons.60.Omissa facti serie, col.3.repe
rio tamen, q. Soc.cōs.226.In cā, quæ vertitur,col.7.in secunda
parte tenuit opi.Car.q. nō obstet exceptio dominij,ƺ remediū
53 huius canonis.¶Quartò † q̄ro, an officium iudicis competat ƺ
tertium possessorem,ad quē ignoranter peruenit res violenta?
Scribentes hic sentiunt, q. non, quia officium iudicis nō com-
petit,vbi ꝓuisum est de alio remedio, l.in causæ, 2.ff.de mino.
sed aduersus tertium possessorem sine vitio competit remediū
canon.reintegrāda,ut j.dicam.ergo &c.Et ex hoc patet, q. of-
ficium iud. non datur ƺ spoliatorem , quia ƺ eū est proditū or-
14 dinarium remedium,s.interdictū, unde ui. ¶†Quintò quæro,
an offīm iud.competat ei,qui cecidit a possessione culpa,uel ne
gligentia propria,aut alia iusta cā ? vr̄ sic, quia huic nō compe-
tit aliqđ remedium possessorium,nam ei non ƺpetit ēt reinte-
grāda,s̄m cōem op.de qua j.ergo ex æquitate dabit̓ offīm iud.
Contrarium sentiunt d Ant.& Imo.hic,dū dīt spāle esse in fa-
uorē ecclesiæ pro recuperanda possessione perdita culpa,& ne
gligentia prędati,c.accedens,s̄m unum intellēm,s̄.ut lit.nō con
test.& ibi Pan.extendit spālitatem illam ad oēs,quibus compe
55 nit beneficium restōnis in integ.Vnde facias ƺclonē,q. nō cō
petit offīm iudicis cadēti a possessione ex iusta cā.& comproba
per ea,quę dicit Alex.cons.6.inci.Circa ꝓcessum,col.pe.vul.3.
56 ¶†Fallit conclō in ꝑsonis, quibus cōpetit de iure beneficiū re-
stōnis in integ.d.c.ad sedē, & ita determinat Soc.cōs.39.In qō
ne,q̄ uertitur,col.2.in 3.parte.& ex hoc infert, q. amisso bene-
ficio restōnis,ēt talibus personis nō dabit̓ offīm iud.quia extin-
cta causa priuilegij,extinguitur priuilegium,l.Titia,§.usuras,ff.
17 de leg.3.& sic cōsuluit Soc.cons.266.col.9.in 2.parte.¶†Sexto
quęro,an cōmodatario,inquilino,& similibus,qui nō possidēt,
sed detinent,competat offīm iudicis, aut aliud remediū pro re-
cuperanda tenuta?Rn̄deo,q. non succurritur eis p aliqđ reme-
dium possessorium,quia nō possidēt,s̄m gl. in l.si de fundo,C.
58 loc.quæ dicit,q. ƺ†dominū spoliantē seu deijcientē colono cō
petit actio ex locato ad iteresse:si aūt sit tertius,q deiecerit,hēt
actionē ƺ dominū,vt sibi cedat interdictum,sed ex sua persona
non hēt remedium possessorium. Cum ergo ita sit, & æquitas
dictet eis subueniendum,meritò concludendū est sibi dari of-
ficiū iudicis.& ita tenet gl.in l.Aquilius Regulus, in gl. fi.& ibi
Bar.dicens de dicta gl.fecisse magnū festum, ff.de don.Ad idē
gl.in l.non tantum,ff.de pet.hær.& pro gl.vr̄ tex.quem ibi no.
Bar.in l.de vsu.ff.de uar.& extraord. cogn. per quem ante Bar.
ita tenuit Spec. in titu.de offi.om.iud.§.j.ver. item implorat̓ur.

Et

Et per dictam gl. dicit Bar. in l. cotem, §. qui maximos, in 6. q. ff. de pub. q. publicani, q. emerint redditus gabellarum, hñt offm̃ iudicis ↄ ſpoliantem. Et idẽ tenuit Bar. in d. l. rẽ quæ nobis, de acq. poſ. ubi dicit, eis dari offm̃ iud. vel actionem in factũ, & p d gl. dicit Bal. in l. ædẽ, col. 2. C. loc. q. colono ſuccurrit offo iudicis ↄ dñm, qui de facto deiecit eum a tenuta, ſeqtur Ori. in rope. nib. de cau. poſ. & propr. col. 4. quinta pclo, ubi ẽt docet modum libellandi in iſto officio iudicis. ¶ An aũt cõmõdatario, & ſimilibus ſuccurratur remedio can. reintegranda, dicetur j. lo-
19 co ſuo. ¶ † Septimò quæro, an remedium can. reintegranda, detr̃ ↄ ſingularem ſucceſſorem: glo. & *communiter* ſcriben. hic, volũt q. ſic & ideo Pan. vt tollat ↄrium, dicit illud dari tantum ↄ tertium pro rebus eccleſię, vel clericorum. Iſtud autem, de quo in tex. eſt pro rebus laicorũ. Pro perfecta intelligentia & reſolutione ↄnſ plura ueniunt diſcutienda. Primò, an remedium reintegranda, ſit nouum remedium. Secdò, pro quibus competat. Ter-
20 tiò, quibus perſonis detur. † Quartò, ↄ quos. Venio ad primũ, & quæro, an per can. reintegranda inducatur nouum remediũ poſſeſſorium diſtinctum ab alijs antea introductis: *cõmunis* opinio eſt, q. inducatur nouum, & pinguius oib⁹ alijs. Et ſic, q. cõpetat ↄ ſingularem ſucceſſorem ẽt bonæfidei, ita cõiter cõcludunt Doc. hic, & in c. cum ad ſedẽ, ſ. eo. & in d. c. reintegranda, & per Legiſtas in d. l. rem quę nobis, & iſtã dicit cõem Abb. in d. c. cum ad ſedem, col. 7. poſt Lap alleg. 52. inc. Lętatus ſum. & ibi dicit, q. in iudicando, & conſulendo, non eſſet ab ea recedẽdum, qa minimè ſunt mutanda, &c. l. minimè, de leg. Et iſtã dicit cõem Alex. conſ. 91. In cã & lite, col. fi. vol. 5. Contrariã opi. q. non inducat nouum remedium, ſed ſit diſpõ declaratoria antiquorum, tenuit Innoc. in d. c. cum ad ſedẽ, & iſta mihi placet, licet altera apud Doct. & apud practicantes iam ſit canonizata. Pro iſta parte ↄ cõem ſtringit iſte tex. q. apertè vult, q. ante hãc decretalem nullum eſſet proditum remedium ↄ tertiũ poſſeſſorem, ergo impoſsibile eſt q. remedium, reintegrãda, inducat aliquid de nouo, quia ↄ ſpoliatorẽ antea prouiſum erat. nec placet rñſio Goff. q. diſpõ huius canonis ſit declaratoria remedij, reintegranda, facta ad tollendas opi. Doct. quia iſte tex. pro cõſtãti præſupponit, q. illud remedium huius canonis nouiter ſit introductum, & ſi tu intuearis uerba literæ in tribus locis text. hoc vult. ¶ Secundò pro iſta parte facit tex. in d. c. cum ad ſedẽ, inducendo, ut ibi per Abb. nec ob. ſolutio Sen. q. ex medio cõcludendi apparet intentatum fuiſſe interdictum, vñ vi, qa eſt ↄ lſam, quæ perit ibi medium cõcludendi, quia diutius poſſederat, qd̃ cõuenit ẽt remedio, reintegranda, & dato, q. mediũ cõcludendi fuiſſ. te conceptum, ut ipſi dicunt, q. a vi fuimus ſpoliati, ſi tñ ↄ tertium antea fuiſſet prouiſum per can. reintegranda, non debuiſſet ferri ſnia ↄ hoſpitalarios, quia nõ pbaſſent reum conuentum ſpoliaſſe, vel ſpolium ratum habuiſſe, q. a in remedio, reintegrãda. ſufficit probare ſpolium a quouis factũ & reũ poſsidere, quæ duo erãt ibi probata. ¶ Tertio ↄ cõem facit tex. c. cum eccleſia. 3. q. 2. ubi referunt verba can. reintegranda, lra tñ dicit. legibus oĩa ſunt reintegrãda, i. ſm leges: ſi ſm leges, er-
21 go non eſt nouum remedium. ¶ † Venio ad ſm, & quęro, p quibus rebus detr̃: Pan. in d. c. cum ad ſedem, fuit in iſta opi. q. detur tñ pro rebus eccleſię, vel clericorum. Et iſtã partem ſequuntur gl. & Io. Cald. ipſe Pa. Imo. in d. c. cum ad ſedẽ. Io. de Lig. & Cal. hic & d. Ant. in c. bonæ, col. 3. j. de app. Egi. Bellamera i deciſ. Rotæ 16. Paul. de Caſt. in l. & ið, §. Neratius, ff. de cond. fur. Anch. conſ. 301. inc. Tres magnifici viri. Cor. cõſ. 56. inc. Licèt in hac, col. fi. vol. 2. Et dicit Alc. in d. l. rem quæ nobis, q. iſta opi. eſt verior in puncto iuris, licèt ↄrium ſeruetur in practica, qut dicit etiam Lap. alleg. 52. Fundamentum iſtorũ eſt, quia diſpoſitio dicti can. reintegranda, eſt exorbitans, & ↄñr nõ extẽdenda, reg. ea q̃, de reg. iu. h. 6. l. q. verò ↄ, de leg. ſed iſtud negat D. Ant. quia non corrigit ius ciuile, ſed addit nouũ. Scdm fundamentum eſt, qa verba canonis loquunt in reb⁹ eccleſiæ, vel clericorum, quę ſunt perſonę fauorabiles, l. ſunt pſonę, de relig. & ſump. funerum. ergo non extendit ad res laicorum, quia ſic argueretur de maiore ad minus affirmatiuè, qd̃ non licèt, vt not. in c. in cunctis, ſ. de elect. nota argũ, quia eo attento ſequeret, q. ẽt non hñet locum in rebus clericorum inferiorum, q. a loquitur in rebus prim̃ is Epiſcoporum, qbus magis prerogatiua debetur. Huic tamen fundamẽto rñdent aduerſantes, q. licèt verba non conueniant, rõ tñ & mens conuenit, & iõ idem diſpoſitum cẽſeri dẽt, l. nois, & rei, § verbum ex legib. ff. de verb. ſig. q̃ rñſio non placet, & eam ſtatim ſubuertam. Contrariam opinionẽ, q. ẽt detr̃ pro rebus laicorum, tenet d. Ant. in d. c. cũ ad ſedẽ, ſequuntur Bar. Ang. Ro. Alex. Are. & oẽs Mod. in d. l. rẽ quę nobis. Ang. conſ. 157. In qõne prædicta. Alex. conſ. 50. Viſo, vol. j. conſ. 60. in 2. dubio, vol. 3. & 118. vol. 2. & conſ. 90. & quatuor ſequentib. vol. 5. & iſtam dicit *communem* Soc. cõſ. 226. col. 9. Fundamentũ huius opinionis ſtat in hoc, qa diſpõ can. reintegranda, vr̃ inducta ratione corrigẽdi peccatum ſpoliationis, quæ rõ peccati militat ẽt in rebus laicorum, ergo militabit diſpoſitio, vulgata l. a Titio, ff. de ver. obl. comprobatur, q. a in correctorijs fauore aĩæ fit extenſio de caſu ad caſum ex identitate rationis, ſm Barto. in auth. ſacra puberum, verſ. quæro, an iſta auth. C. ſi aduer. vend. & Pan. in c. ex tenore, qui filij ſint leg. & in c. queſiuit, de diuor. ¶ Contradicentes rñdent huic fundamẽto, negãdo eam fuiſſe rõnem canonis: probant, quia ſequeretur ea attẽta, q. non dẽret dari remedium, reintegranda, ↄ bonęfidei poſſeſſorem. Cuius ↄrium concludunt ipſimet tenentes iſtam partem. Soc. in d. l. rem quę nobis, volẽs ſuſtinere cõem, rñdet q. licèt a principio litis non militet rõ peccati ↄ bonæfidei poſſeſſorem, tñ quamprimũ lite conteſtata incipit conſtare de iure agẽtis, efficitur malæfidei poſſeſſor, q̃ ſuperueniens mala fidei debet ſufficere, iuxta no. in c. fi. j. de præſcr. & per Bar. in l. naturaliter, ff. de vſucap. mihi vr̃, q. iſta rñſio nõ ſit iuridica, q. a ad finẽ vt qs poſsit agere remedio illius canonis, oportet, q. actio ſit orta, vel ſaltem ſperetur oriri in ipſo litis exordio, l. ſi Titius, ff. de verb. obl. Hæc aũt rõ peccati, quę facit dari cõdictionem ex canone, ſm eos, non ſubeſt tpe, quo bonęfidei poſſeſſor conuenitur, neque in litis exordio, neq; in medio, ſed demum publicatis atteſtõnibus, ergo quãtum ad ↄñdam cõdictionem, ex illo canone, non põt conſiderari rõ peccati ↄ bonęfidei poſſeſſorẽ, quia non ſubeſt tpe cõgruo. verior ergo vr̃ rõ aliorum, q. diſpoſitio illa fuerit inuenta ſpãli fauore eccleſiarum, arg. c. præſbyterorum, de reb. eccl. nõ alie. vel ipſorum clericorũ, arg. d. l. ſunt
22 perſonæ, & iõ non hẽbit locum in rebus laicorum. ¶ † An autẽ competat pro rebus incorporalibus? dixi in c. cum eccleſia Sutrina, ſ. tit. j. An aũt cõpetat pro rebus mobilibus: *communis* opinio eſt, q. ſic, q. a ille tex. loquitur indefinitè, ergo vlr. l. ſi pluribus, de leg. 2. & ita concludunt Sen. in d. l. rem quę nobis, in 5. q.
23 ¶ † Venio ad tertium, & quæro an remediũ can. reintegranda, competat malæfidei poſſeſſori. d. Ant. hic determinat, q. ſic. ſequuntur Ro. & Are. in d. l. rem quæ nobis. Alc. in d. conſ. 6. col. 4. Rõ illorum eſt, quia pinguius eſt remedium can. reintegranda, quàm ſit interdictum, vnde vi. ſed interdictũ datur malæfidei poſ. c. in literis, ſ. eo. ergo pariter dabitur ↄdictio ex d. canone. Iſta ratio parum ſtringit, quia in multis interdictũ, vnde vi, excedit remedium dicti canonis, vt j. patebit. Cõtrariã opinionem tenent Imo. hic, Alex. ſibi ↄrius conſ. 94. vol. 5. Soc. in d. l. rem quæ nobis, in 4. dub. 2. q. principa. & in conſ. 59. col. 3. in 3. par. mouentur pluribus rationibus. Primò, quia verba canonis non conueniunt pp iſtud verbum, ſubſtãtias proprias. ſed iſtud me non inclinat in ſuam ſniam, quia eo attento ſequeretur, q. etiam non cõpeteret bonæfidei poſſeſſori, cuius nõ eſt res propria: vnde intelligo ſubſtãtias proprias, i. poſſeſsiones proprias. Secundò mouentur, quia in pari cauſa melior debet eſſe conditio poſsidentis, l. ſiue autem, §. ſi duobus, ff. de pub. ſed iſtud põt negari in remedio recuperandæ d. c. in literis. Tertiò mouent, quia remedium l. ſi coloni, C. de agr. & cenſi. lib. 10. & remediũ can. reintegrandæ, æquiparantur, ſm Inn. hic, ſed remediũ d. l. ſi coloni, non cõperit malæfidei poſſeſſori, vt dr̃ expreſsè in litera, ibi, bonæfidei poſſeſſori celeri remedio ſuccurri oportet, ergo nõ cõpetit etiam aliud. Ad iſtud poteſt reſponderi, q. nõ æquiparantur in omnibus, vt j. patebit. vnde nõ valet argũ ab æquiparatis, niſi oſtendatur æquiparatio in caſu, de quo agitur, ſm gl. in c. poſtquàm, §. fi. & in c. licèt canon, de elec. in 6. & in l. omnes dies, in verbo apoſtolicæ, C. de fer. ¶ Quartò ultra eos poteſt adduci ratio peccati, ſuper qua fundatur diſpoſitio dicti canonis. quæ ratio ſi obijciatur poſsidenti, ↄ quem agitur; replicabit ipſe, nihil doloſius doloſo, &c. in l. arenam, C. de inoffi. teſta. ſed huic etiam poteſt reſponderi, vt dixi ſ. in alio propoſito. Quid tenendum? ſi teneamus hanc vltimã partem. nota diligenter cautelã ad excludendum agẽtem remedio dicti canonis, vt excipiatur ↄ eũ de mala fide. Et in hoc vtilius erit malæ fidei poſſeſſori intentare interdictũ, vnde vi, cui non obſtat talis exceptio d. c. in literis. Veruntamen ↄ iſtam opinionẽ videtur mihi caſus, qui non allegatur, in c. fi. 3. q. j. & ideo tranſeo cũ
24 alia opi. d. Ant. ↄ Sen. ¶ † Secundò dubitatur, an competat colono, inquilino, & ſimilibus? vr̃ q. nõ, quia eſt remediũ poſſeſſorium, & iſti non poſſident, ergo &c. Contrarium determinat Spe. tit. de petitorio & poſſeſſorio, §. j. ver. ſed nũquid depoſitarius. ſequitur Io. And. ibi, p tex. in d. c. reintegrãda. in verbo, eiectis, qd̃ conuenit etiam detinẽtibus. ſed iſta põderatio tollitur per tex. in c. ſi epiſcopus, 3. q. 2. in ver. a propria ſede eiectus. Itẽ verbum, epiſcopis, confundit ponderationẽ. idẽ tenent Sen. in d. l. rem quæ nobis, in 3. dubitatione, 2. quæſtionis principalis. moti, quia ius canonicum ſequitur æquitatẽ iuris ciuilis, & non rigorem, c. dilecti, ſ. de iudi. ſed de æquitate iuris ciuilis colono, & ſimilibus competit officium iudicis fundatum in æquitate, l. planè, & l. fi. ff. de per. hære. & dixi ſ. ergo de iure canonico cõpeteret cõdictio ex canone. ¶ Aduerte, quia iſta ratio retorquetur, nam iſte tex. ſe fundat in æquitate, & tamẽ a ↄrio ſenſu negat iſtud remedium competere detentatoribus. Item remedia iuris canonici fuerunt inuenta ad prouidendum, vbi ius ciuile nõ ſuccurrebat: verum in caſu iſto de iure ciuili erat prouiſum de officio iudicis, ergo debet ceſſare æquitas, ſup qua ſe fundat

ius

ius canonicum. Adducit etiam Soc. tex. in c. cũ ecclesia, 3 q. 2.
ponderando tex. ibi, possessiones, vel tem. sed genitiuus episco
25 pi, ibi positus tollit suam ponderationẽ. ¶ † Tertio dubitat, an
cõpetat cessionario? Mod Sen. in d. l. rem q̃ nobis, determinãt
q. sic, quia qđ est transibile ad hæredes, est etiam cessibile, l. ex
pluribus. ff. de admini. tut. Ego idẽ teneo nõ pp suũ fundamẽ-
tum quia põt rñderi, q. non procedit affirmatiuè, ut ipsi arguunt
sed negatiuè tñ, vt per plurr probat do. Iasin l. j. §. fi. ff. de no.
oper. nunc Sed sequor suam opinionem per tex. in l. quod si in
diem, §. Iulianus, ff. de pet. hær. vbi dr̃, q. interdictum v ñ vi pe
cedi, ergo ẽt cõdictio ex canone subrogata i locũ interdi cti. &
26 istud fuit de mẽte Bal. cõsi. 310. sup quo puncto, uol. 3. † Quarto
dubitat, an cõpetat singulari successori, in quẽ spoliatus alie na
uit rẽ sine cessione iuriũ: Senẽses i loco pallegato determinãt,
q. sic, qa pdictio ex dicto canone est in rẽ scripta, dat. n. cõ quẽ-
cũq; possessorẽ. sed actiones in rẽ scriptæ trãseunt in singularẽ
successorẽ, l. si tertius, §. prius q̃. ff. de aqua plu. arcẽ. Tu aduerte
qa nõ est expeditũ, q. trãseat in quẽcunq; possessorẽ, vt j. subij-
ciã. ¶ Scdõ, est q. actio esset in rẽ scripta, tñ pro dãno de pteri-
to trãsit in singularẽ successorẽ, d. §. si prius. Pręterea iura pos-
sessoria nihil habẽt cõe cũ pprietate. l. naturaliter. §. nihil cõe,
ff. de acq. pos. ergo in alienatione pprietatis nõ dẽt intelligi cõ-
27 prehẽsa iura possessoria maximè de pterito, iõ cogita. † Quin-
tò dubitatur, an competat ei, qui iusta ex cã cecidit a possessio-
ne *cõis* sua est, q. nõ, p tex. ibi, spoliatis, & deiectis, vel eis, q. per
quascunque iniustas cãs possessionẽ pdiderũt, q̃ verba nõ con
ueniunt eis, qui iusta ex cã perdiderũt, putà ex sua cã, vt p Ale.
in d. cõs. 6. vel ex suo cõtractu, vt p Alex. in d. cõs. 90. vel ex negligen
tia, vt p Sen. i d. l. rẽ q̃ nobis. Ex cũ ista opi. trãscũt Pan. & alij i
c. accedẽs, j. š. ut li. non cõtest. Vltimò dubitat, an cõpetat ei, qui
fictè possidebat pro sua ficta seu ciuilissima possessione occupa
ta dicas de hoc, vt plenius dixi in tub. de cã posse. & prop. in 3.
28 q. vet. ciuilissima possessio. ¶ † Venio ad quartũ, & quęro, an re
mediũ canonis, reintegrando, cõpetat cõ singularẽ successorẽ.
Ista qõ hẽt duo capita. Primũ, an cõpetat cõ singularẽ successo-
rẽ malęfidei. Scdm, an cõpetat cõ singularem successorem cum
ti. & bona fide. Circa primũ *dis* est, q. sic, sed in cõrium obstat
iste tex. cui non satisfacit rñsio Abb. qa cõiter damnatur, licet
ego sustinuerim, reperio, q. Soc. in d. cõs. 266. col. 6. aliter rñdet
dicens, q. remedium can. re integranda, cõpetat cõ singularem
successorem habentem cãm ab authore vitioso, puta a spolia-
tore, vel ab alio successore, qui sciẽter successit in vitio, nõ aũt
cõ habentẽ cãm a bonęfidei possessore. Istud aũt remediũ can.
sæpe, cõpetit cõ quemcunq; sciẽter succedentẽ in vitio, ẽt si ha
buerit cãm a bonæfidei possessore, ẽt si per mille annos ambu-
lauerit, & in hoc pinguius est istud remediũ, diuersitas ista. bo-
na esset, n. si diuinaret. Iste ẽt tex. aliqualiter cõdicit, quia pręsup-
ponit, quod ẽt cõ singularem successorem hñtem cãm ab illo
spoliatore antea non succurreret. ¶ Circa fm casum Bar. in d. l.
rẽ quę nobis, determinat, q. nõ dẽt cõ successorem cũ tit. & bo-
na fide. sequunt Ang. & Imo. ibi And. de Bar. & Ioan. de Platea.
in d. l. si coloni. Pau. de Cast. in l. & iõ §. Neratius, ff. de cõd. fur.
Imo. hic, Ang. io cõs. 116. incip. Dicimus, q. libellus. cõs. 157. In
qõne prædicta. Bar. in l. manifestissimi. C. de fur. & Bal. in l. 2.
C. e. Spe. tit. de pet. & poss. §. j. vers. qđ si peto, Alex. cons. 118. in
cã & lite, col. j. & 2. vol. 2. Soc. in d. cõs. 226. col. 6. & in d. cõs. 39.
dicens, q. ista opi. est magis *cõis* apud Legistas, fundm̃ istorum
est sup l. siue aũt, §. si duob. ff. de pub. vbi hñs titulum a nõ dño,
nõ põt per Publicianã auocare possessionem ab alio pariter ha
bẽte titulũ a non dño, quia in pari cã melior est condõ possidẽ
tis, ergo minus auocabit per aliqđ remediũ possessoriũ. Rñdet
d. Ant. hic, q. actor ibi nunq̃ fuerat in possessione, iõ præfertur
possessor cũ titulo. Istam rñsionẽ improbat d. Alex. in d. l. rem
q̃ nobis, qa nõ dat Publiciana nisi ei, q̃ qñque possedit, l. eũ q.
ff. de Pub. Aũt rñdet Abb. q. ibi agebat petitorio, & constabat
de non iure proprietatis vtriusque, iõ præfert possessor, q̃ solu
tin ẽt non est tuta, vt statim videbitis. Contrariam opi. tenent
Inn. & cõiter Canon. hic, & in d. c. cum ad sedẽ. & ibi Abb. di-
cit istã esse cõem, & eã dicit ẽt cõem, cons. 91. col. fi. vol. 5. & se
quit Pan. in c. si diligenti. j. de pscri. Are. & Mod. in d. l. rẽ quæ
nobis. Soc. sibi cõrius, cons. 89. col. fi. vol. j. Anch. cõs. 302. Circa
recuperãdã. Dec. cons. 57. diligẽter cõsideratis oibus, col. pe. &
cons. 136. col. fi. ista opi. fundat ea rõne, qa iunior pręsumit clã
destina, c. licẽt cãm. j. de prob. Aduerte, qa in hoc stat pũctus,
ista rõ multis modis vr̃ posse subuerti. primo cõfundit per tex. i
d. §. si duob. Nec ob. rñsio Abb. qa si antiquior possessor cũ titu
lo in pari cã nõ hẽt ius cõ possessorẽ cum titulo, a fortiori pos-
sessor sine titulò non hẽbit ius cõ possessorem cũ titulo, & bo-
na fide. Et si dixeris, cõ agẽtem possessorio tñ, nõ obstat exce
ptio tituli. replicabo verum esse, si exceptio tituli opponat prĩ
cipaliter ad excludendum agentẽ ratione dñij, secus si deduca
tur titulus ad tollendum vitiũ clãdestinitatis, & sic ad iustificã
dam possessionem. Secũdò confundit, quia titulus tollit vitiũ
clandestinitatis. l. clam possidere, in prin. ff. de acq. pos. Tertiò

subuertitur, quia vitiũ clandestinitatis est personale, & non trã
sit in singularem successorẽ, fm gl. in l. Pomponius, §. cũ quis,
ff. de acq. pos, Quid tenendũ? nũ vr̃ recedendũ a cõi, pro qua al
lego duos tex. in sui gñalitate, videlicet tex. in c. 2. 3 q. 1. in ver-
bo, ab ęmulis aut quibuscunque, & in c. cum ecclesia, 3 q. 2. in
verbo à quocunque. nisi dicatur, q. illa iura debent intelligi in
quibuscunque possessoribus, s. cum vitio, tamen videtur nimia
restrictio. tenendo tamen opin. Bart. & sequacium, intellige eã
procedere, nisi in bonæfidei possessore hñte causam a violẽto
possessore immediatè. Nam cõ istum bene competit remediũ
reintegranda, quia adhuc respicit rẽ affectam vitio violẽtię pp
malam fidẽ spoliatoris, arg. authẽ. malæfidei, C. de præscr. lõg.
29 tẽpo. reliqua dicent j. in discursu. ¶ † Trãseo ad aliud remediũ
actionis de dolo, & quæro an actio de dolo det cõ singularem
successorem hñtem notitiã spolij tpe, quo successit, glo. nſa vr̃
velle, q. sic, quia in dolo fuit, qui scienter recepit rem affectam
vitio violentiæ. Contrariũ tenent Pan. & Card. hic p istũ text.
qui malè diceret non subueniri de iure ciuili, si daretur actio
de dolo. Ad argm̃ rñdet Abb. q. nõ est bona cõñtia, scienter re-
cipit rẽ vitiosam, ergo est io dolo. Ista solo nõ euacuat argm̃
in totum. vñ aſt rñdet Pan. q. ad hoc, vt cõpetat actio de dolo,
oportet, q. nulla alia actione sit prouisum volẽti agere. l. 1. §. 1.
ff. de dolo. sed in casu isto succursum erat per interdictum, vn-
de vi, spoliato cõ spoliatorem ad æstimationem rei, l. si vi me
deieceris. ff. de vi & vi atm. ergo non competebat actio de do-
lo. Nota magnam ampliationẽ ad d. l. 1. §. 1. vt procedat, si nul-
la alia actio cõpetit pro te, vel ęstimatione rei. Sed hoc videtur
mihi cõ tex. in l. & eleganter, in prin. ff. de dolo. vbi dr̃, si res a-
lia actione salua esse non possit, & sic videretur, q. sciẽter reci-
piens rẽ a violento possessore teneat actione de dolo. Ad istũ
tex. rñdeo, q. elapso biennio extinguitur actio de dolo, l. fi. C.
de dolo. & ideo fuit necessarium post biennium introducere
remedium huius tex. quod est perpetuum, secundum Iono. &
alios hic, & iõ text. dicit, sæpe contigit, i. aliquando, putà lapso
biennio, & extincta actione de dolo. ¶ Condescendo ad reme-
30 dium † l. si coloni, C. de agric. & censi. li. 11. & quæro primò, an
per dictam l. inducatur nouum remedium possessoriũ? *cõmunis*
opi. Doct. est, quòd sic, Pan. verò hic sentit, quòd ita agatur re-
medio ordinario, quod põt intelligi de actione in factum, seu
interdicto, vnde vi, quia colonus ascriptitius negando se colo-
num spoliat dominum possessione, & facit furtum sui ipsius, l.
cum satis, C. de agri. & censi. Ista rõ non vr̃ concludere, quia co
lonus est res mobilis, & pro possessione rerum mobilium non
erat ante illã legem proditum illud interdictum, vt no. in d. l.
rem quæ nobis. tamen tenendo cũ Pan. potest dici, q. isti colo-
ni ascriptitij dicuntur pars fundi, d. l. cum satis, & computantur
inter immobilia, l. iubemus, 2. in prin. cũ gl. C. de sac. san. eccle.
vnde pro recuperanda eorum possessione ita dicet competere
interdictum vnde vi, cõ ipsum spoliatorem, sicut cõpetit p im-
31 mobilibus. ¶ † Secũdò quæro retenta cõi, pro quibus rebus cõ-
petat? Bar. & *communiter* scrib. ibi tenent, q. competat pro qui-
buscunq; rebus tam mobilibus, quàm immobilibus. Pan. verò
vr̃ cõcludere, q. competat tantum pro rebus animatis, qa loq-
tur in colono fugitiuo. idem sentit gl. ibi dicẽs, q. ibi erat vitiũ
rei, & animi. Idẽ tenuit Cor. cõs. 56. col. pe. in secunda parte, di-
cens, q. ibi vitiũ cõsistebat ex ipsa re. Item loquitur in colon s
solo astrictis, in quibus multa specialia statuuntur ob publicũ
fauorem agriculturæ, l. quemadmodum, C. eo. vnde non vide-
tur extendenda, c. ea, quæ cõ. de reg. iu. in 6. Item loquitur in fu
gitiuo, & sic possumus dicere speciale odio fugæ, iuxta nota. in
32 l. vis eius. C. de proba. ¶ † Tertiò quæro an competat cõ singula-
rem successorem hñtem notitiam violentiæ, furti, vel rapinæ?
Inn. & d. Ant. hic determinat q. sic. Sequitur Oranus in rubr.
de cau. pos. & proprie. col. 4. vers. tertia conclusio. dicẽs dñiam
esse inter remedium l. si coloni, & remedium istius capli, vide
licet quia in l. si coloni, sufficit, q. singularis successor sciat rem
esse alienam, licẽt ignoret violentiam. In isto verò oportet, q.
sciat vtrũque, & ibi docet modũ libellandi. mihi vr̃ contrariũ
fore verius per istũ tex. q. de rigore iuris ciuilis non subuenie-
batur contra talem, & ideo fuit necessarium istud remedium,
& contrarium tenet j. Pan. vers. & quæro si aliquis. nisi respon
deas, vt š. dixi in remedio reintegranda, versi. venio ad quar-
33 tum. ¶ † Quartò dubitatur, an cõpetat contra bonęfidei succes-
sorem cum titulo. Inn. hic tenuit, q. sic, & sequitur gl. in l. 2. C.
de fur. & Pan. & Felv. in c. si diligenti. j. de præscr. Contrarium
tenent And. Barba Ioan. de Plat. & Ang. in d. l. si coloni. Pa. de
Cast. in d. l. 2. Card. & Mod. in dicta l. rem quæ nobis. & in l. ma
nifestissimi, §. sed cum in secunda, C. de fur. & ibi limitant. ve-
ritas dependet ab his, quæ dixi supra in vltima quæstione re-
34 medij reintegranda. ¶ † Quintò dubitatur, an cõpetat malæfi-
dei possessori, concordes sunt Doct. q. non, per tex. ibi, qđ bo
nafide possidebat, & ibi bonæfidei possessori, &c. sed aduerte,
quia secundum cõmunem opin. & secũdum illum tex. agenti
cõdictione ex illa l. nõ obstat exceptio proprietatis, ergo pari-

ter non deret obstare exceptio malefidei, arg. ca in literis. s. e.
35 nisi dixeris, q. opinio non tenet per tex. in c. fi. s. de or cog. ¶ † Sex
to dubitatur, an cõpetat depositario, & similibus: pcordes sunt
et scribentes, q. nõ quia tex. et dicit, bonefidei possessori. ergo
non detētatori. Et quia depositario, & similibus erat succursũ
officio iudicis, vt s. dixi i primo remedio. & ita firmat Io. de Pla
36 tea & alij in d. l. si coloni. ¶ † Assumo modo remediũ, q. metus
cã, & quæro an competat ꝯ singularem successorem gl. j. deter
minat, q. sic, p tex. i l. si cum exceptione, §. aliqñ, ff. q. met. cau.
ad idem tex. in c. Abbas, & in c. ad audiētiam, s. qđ met. cau. q
iura probant dari actionem, qđ metus cã, et ꝯ singularẽ succe
sorem cum titulo, & bona fide, & ideo actio, qđ metus cã, dr in
rẽ scripta, l. metum, §. hæc actio. ff. qđ met. cau. §. preterea quas
dam, Inst. de act. No. tñ, q. ꝯ successorem ex cã onerosa nõ dat,
nisi in subsidium: ꝯ vero successorẽ ex cã lucratiua datur indi
stincte, fm gl. in d. l. siue autem, §. in hac, q approbat Ang. in d.
§. aliqñ. Nec obst. iste tex. inquantum dicit, q. antea non subue
niebatur, quia loquitur in spoliato violẽtia expulsiua. Illa verò
iura loquuntur in spoliato violentia compulsiua. sed hic posset
dubitari, an remedium huius can. sæpe, competat spoliato per
vim compulsiuam: Doct. maximẽ Abbas, sentiũt, q. non, nam
dñt q. iste tex. loquitur in spoliato per violẽtiam expulsiuam.
Crederẽ ego ꝯtrium per rõnem peccati, de qua in tex. quę mi
litat etiam ꝯ singularem successorem habentem notitiam vio
37 lẽtiæ compulsiuę. ¶ † Nota, quia vtilissimum verbum est: nam
agenti actione, qđ metus cã, ꝯ eum, qui non intulit metũ, ob
stat exceptio pprietatis, fm Io. And. in add. Spe. in tit. qđ met.
cau. in gl. in ver. rei vendicatione. sed ꝯ agentẽ remedio huius
canonis, vel cano. reintegranda non obstat exceptio proprieta
tis, fm cõem Doct. sniam, de qua j. ¶ Nunc me conuerto ad re
38 medium † nostri canonis, & quæro primò, quę actio sit ista, quę
datur ꝯ singularem successorem habentem notitiam violẽtię?
Gofre. hic tenebat, q. daret actio in factum, quæ datur loco cu
iuslibet interdicti, §. fi. Inst. de interd. & sic vult, q. Papa per istũ
tex. extenderit interdictum vnde vi, et ꝯ singularẽ successorẽ
cum vitio, & istud tenuit gl. in c. cũ ad sedem, s. eo. Ista opi. fun
datur in tex. ista in fi. dum dicit, per bñficium restõnis succur
ratur. iuncto principio ibi, dum dicit non subuenitur per restõ
nis beneficium, qđ intelligitur. s. per interdictum, vñ vi. Contra
rium tenet gl. 3. hic, & cõiter Doct. hic, quia sic esset dicẽdum,
q. corrigeretur d. l. cum a te, ff. de vi, & vi arma. quę correctio ẽ
euitãda, c. cũ expediat, de ele. in 6. qđ nihil est, quia tex. expres
39 sẽ, dicit, non ob. iuris ciuilis rigore. ¶ Secũdò, q a actio in factũ
nascitur ex remedijs prætorijs, vt no. in l. ex placito, C. de rerũ
permu. sed nec istud stringit, q a p extẽsione in iuris ciuilis, vel
canonici nihil prohibet, quare nõ oriatur actio in factũ. ¶ Ter
tiò, q a in ꝯtrium est tex. in c. cum ad sedem, s. e. per quem appa
ret, q. hodie proponens interdictũ, vñ vi. ꝯ tertium successorẽ
dẽt succumbere, sed ego intelligo ꝯ tertiũ bonæ fidei possesso
rem. Ita loquitur ille tex. ¶ Vltimẽ, q a vbi lex inducit oblĩonẽ,
nec prouidet de noĩe actionis, tunc orit cõdictio ex lege, l. vni
ca, ff. de cond. ex lege. & sic dicendũ est, q. oriatur condictio ex
isto canone. sed huic irridet Gofre. q. satis in tex. exprimit dari
actionẽ in factum põderando tex. vt in fundamẽto ipsius Go
fre. hinc capta occasione Pan. impertinẽter intrat materiã d. l.
vnicæ, quã ego reseruo post expeditionẽ principalis materiæ
40 huius capituli. ¶ † Sedo quęritur, an cõdictio ex isto canone de
tur ꝯ successorem ignorãtem spolium: gl. & communiter Doct.
concludunt, q. non, & hoc est expeditũ, quia cessat rõ peccati:
subdit gl. q. ꝯ ignorantẽ competit condictio ex can. reintegrã
da, & si dicatur condictio illa datur ꝯ ignorantem, a fortiori ꝯ
scientem: ergo ꝯ istũ text. qui dicit, q. antea non subueniebat.
Imo. & plures alij pp istud ꝯriũ fatentur, q. dispõ huius tex. nõ
fuerit necessaria, sed fuit vtilis ad tollendam dubitationem eo
rũ, qui pertinaciter dicebant, q. condictio ex can. reintegrãda,
non dabatur in foro sceleris, quia falsum dicebant rõne pecca
ti, de qua in tex. sed ista consideratio nõ placet, quia tex. iste cõ
stanter affirmat, q. antea non subueniebatur, & q. istud est no
uum remedium, qđ etiam probat verbum, sancimus, qđ est no
41 ui iuris promulgatiuũ, vt no. in c. decernimus, s. de iu. ¶ † Ter
tio quęro, an detur ꝯ successorem qui ex postfacto incępit hẽre
scientiam violentiæ: reperio Cępo. consi. 60. col. 3. tenẽtem, q.
non, ponderantem istum tex. in ver. sciens receperit. iuxta rla,
q. qualitas adiecta verbo debeat intelligi fm tẽpus verbi, l. in
delictis, §. si extraneus, ff. de noxa. quam etiam ponderat Abb.
hic, alleg. tres gl. iuris canonici, vt hic per eum. Istã partem vr
tenere gl. in c. quia, s. de iud. & Bal. in l. j. C. de reuoc. his, quę in
fraudem cre. qui tñ hoc expresse non affirmat, ꝯtriam opi. tenet do.
Ant. & Pan. hic, quia ratio peccati militat etiam quãdo scia su
peruenit ex post. Quid tenedum? Dubia vr decisio Pan. & Do.
Ant. in successore ex cã onerosa a prin. bonefidei. ꝑterea si con
sideremus rationem peccati superuenientis ex post, restaret cõ
cludendum, q. si esset intentata cõdictio huius canonis ꝯ igno
rantem, q. factis probationibus de violẽtia, & publicatis atte
stationibus deberet ignorans condemnari, quia publicatis atte
stationibus sibi super scientia, & sic in effectu remedium huius
canonis ita daretur ꝯ ignorantẽ sicut ꝯ scientem, cuius ꝯtrium
concludunt omnes, vt dixi in proxi. q. Item ꝯ Pan. & d. Ant. fa
cit, quia tex. se fundat in ista ratione, quia habens sciam spolij,
quasi succedit in vitiũ, qui data ignorãtia tpe successionis non
põt dici successisse in vitium, ex quo cã vitij nõ suberat tpe suc
cessionis, vt i simili de verbo, succedat, decidit Soc. cõs. 30. col.
9. in j. parte. vr igitur dicendũ, q. non omnis ratio peccati fue
rit causa inducta huius remedij, sed ea sola, quę suberat tpe suc
cessionis. & si dixeris, quare magis illa, quam altera? rñdeo, q.
p illã vr in vitio succedere, non per alterã. & istud est, quod vo
luit dicere litera ibi, cum spoliatori, quasi succedat in vitiũ, &
42 hoc bene nota, quia alij non aduertunt. ¶ † Quartò quæro, an
detur ꝯ eum, qui scit rẽ esse alienam, tñ ignorat violẽtiã? Imo.
hic in si. vult, q. non, dicit. n. q. agens remedio huius canonis te
netur probare scientiam qualificatam, i. scientiam rei alienæ,
& sciẽtiam violentiæ. idem tenet Ang. in d. cons. 157. quem se
quitur Ori. in d. rub. de cau. pos. & propr. uer. secunda cõclusio
in j. car. In ꝯtrium facit ratio peccati, quæ militat etiam in sciẽ
te rem esse alienam, tamen tenendo ꝯriam, quæ vr cõis, potest
responderi, vt sup. q. tex. non se fundat in peccato simpliciter,
sed qualificato, ita q. pp illud peccatũ videat recipiẽs succede
re in vitiũ, in quo certe vitio non põt succedere, nisi habeat no
43 titiam ipsius vitij. ¶ † Quintò quæro, an tertius successor præsu
matur hre scientiam violentiæ: communis sententia est, q. non,
ꝯ Host. ratio est, quia in dubio præsumitur ignorantia, reg. prę
sumitur, de reg. iur. lib. 6 maxime in facto alieno, l. si. ff. pro suo
c. ab excõicato, vbi latẽ Abb. s. de rescr. istã cõem opi. tripliciter
restringit Abb. primo, vt nõ procedat in violẽtia notoria, arg.
c. j. s. de postu. præla. & in ca. cum tua, j. qui ma. accu. poss. Ista
restrictio placet in successore immediato ipsius spoliatoris,
sed in successore mediato est videndum, an verisimiliter potue
rit quærere vitium violẽtiæ fuisse purgatum, prout dicit Abb.
in seq. q. An aũt credendum sit asserenti se credidisse vitium
fuisse purgatum? Doctor. non aperiunt necessaria tamẽ est, &
vtilis inuestigatio. videtur, q. sic, quia hoc depẽdet ab eius ani
mo, ergo credendũ eius iuro, iuxta gl. vulg. in §. sed istæ. Inst.
de ac. & in ca. significasti, j. de homi. Contrariũ vr dicendum,
q a fuit in culpa, ex quo sciebat violentiam non inuestigare, an
fuerit purgatum vitium, qua culpa subsistente non debet stari
eius iuramento. c. innotuit, s. de elec. per q. ita dicit Abb. in c.
pastoralis, col. 2. j. de exc. Secundò restringitur, vt nõ procedat
in successore cõsanguineo inuasoris, quia cõiunctus pũmitur
scire facta coniuncti, l. octaui, ff. vnde cogna. l. de tutela, C. de in
iur. test. in no. c. cõstitutus, j. de test. sunt qui dicunt hanc restri
ctionem fore falsam, quia coniunctus nõ pręsumitur scire, nisi
ea facta. quæ habent tractum successiuum, non aũt momenta
neum, maximẽ ea, quæ nõ solet fieri nisi secretẽ, vt spoliũ, fm
Bal. in l. qm, C. de iure deli. & d. Ias. post alios i l. j. col. j. ff. si cer.
pet. posset fortẽ dici opi. Pan. veriorem in cõiuncto successore
sine titulo, vel cum tit. lucratiuo, arg. eorum, quę dicit Bar. in l.
post ꝯtractum, ver. secunda præsumptio, ff. de do. Contraria verò
snia procedat in cõsanguineo successore cũ tit. oneroso, l. pe.
44 C. de cur. cũ fi. ¶ † Tertio restringitur fm Abb. in successore
vicino, quia vicinus pręsumitur scire facta uicini, c. quosdã, & c.
quanto, de præsum. c. cum dilectus, j. de purg. cano. l. filium, ff.
de his, qui sunt sui, vel alie. iur. ista restrictio ead. ratione potest
impugnari, qua precedens, quia vicinus tñ præsumitur scire fa
cta habentia tractum in successiuum, fm Bal. in l. conuenticula, in
2. col. C. de epi. & cle. And. & Mod. in d. l. j. Alex. cõs. 80. Exami
nato processu, col. 3. vol. j. Aduertite, quia restrictio põt duplici
ter intelligi. Primo in vicino spoliatoris, & tunc pcedat rõ p
dicta. Scdo põt intelligi in vicino rei, quia alius fuit spoliatus,
& tũc credere opi. Pan. posse sustineri, q a psentia rei est quod
dam obiectum ipsi⁹ vicini, & ideo pręsumitur scire quis possi
deat rem vicinam, c. j. §. tres, & ibi no. Bal. de pace tenen. in vsi.
feu. & de ista materia, an vicinus præsumatur scire facta uicini
45 plene traditur per Fel. in c. literis, p totũ. j. de præsum. ¶ † Sex
tò quæro, an detur ꝯ reum, qui scienter recepit rem vitiosã va
cantem, ista q potest dupliciter intelligi. Primo, an det ꝯ reci
pientem rem vacãtem nunq̃ possessam a spoliatore, vt in casu
l. j. §. qui a me, j. de ui, & ui ar. Scdò, ꝯ recipientem rem uacãtẽ
qñque a spoliatore possessam vr p casu saltẽ, q. non, quia verba
istius ca. nõ pueniunt, ergo nec et dispõ, l. 4. §. quoties, ff. de dã.
infe. dicit. n. litera, re per spoliatorẽ in alium trãslata. Itẽ si sciẽs
receperit, i. iterũ ceperit, iuxta no. in rub. ff. sol. mat. quæ uerba
non pueniunt eo casu, quo spoliator nunq̃ apprehẽdisset pos
sessionem. Istis non ob. Inn. & Pan. determinant oppositum, q a
ratio conuenit, nam sciens vitium oi casu vr succedere in vi
tio. Sed aduerte, q a in contrarium vr casus in l. 3. §. proinde. ff.
de ui, & ui ar. Solutio, ibi deiectus non potest dici spoliatus, q a
terror armorum non erat ad hoc ordinatus, & ideo decisio po
test limitari, ut non procedat, quando uiolentia non erat ordi
nata

nata ad spoliandum possessorem, nam sicut non competit in-
terdictum vnde vi, vt ibi ꝯ spoliatorem, ita nõ competit condi
46 ctio ex isto canone ꝯ, tertium possessorem. ¶ † Septimò quæri-
tur an detur ꝯ quemcũque successorem, vł dari ꝯ eum tm̃, qui
immediatè habuit cām a spoliatore, vt dr̃ in litera, ibi, ꝑ spolia
torem re in alium translata. ꝯtrium, q̃ detur ꝯ quemlibet etmil
lesimum successorem, firmãt *communiter* Doct. hic, post Inn qa
rõ peccati militat in quoscunq; sciente succedẽte in vitio. Sed
hic suboritur dubitatio, quid si vn⁹ ex istis possessoribus fuerit
in bona fide & ipse fuerit spoliat⁹, an sibi, an verò primo spolia
to competat condictio ex isto canone? Inn. hic sentit, q̃ compe
tat soli bonęfidei possessori. Cõtrarium, q̃ competat vtrique,
tenuit d. Ant. hic, & illud credo verius, si vltimus possessor scie
bat violẽtiam vtrique illatã, nã tunc verum est dicere, q̃ quasi
successit in vitium ẽt respectu primi spoliati. Sed iterũ dubitat̃,
si vterque agat, q̃s preferatur? d. Ant. determinat, q̃ secund⁹ bo
næfidei possessor debet preferri, qa conuentus hẽt ab eo posses
sionem, & nõ a primo. existimo ꝯrium esse verius ꝑꝑ rõnẽ pec
cati, ex quo reus scit primũ prius fuisse spoliatum, quo casu po-
tius dr̃ indebitè detinere respectu primi, q̃ secũdi arg. l. bonafi
des. ff. depo. Secundò, qa attenta rõne d. Ant. sequeretur, q̃ is, q̃
spoliauit primum, spoliatus ab altero esset preferendus ei, quē
spoliauit, qa vltimus possessor hẽt ab eo possessionem, cuius ꝯ-
47 rium volunt oẽs, vt j. subijciã. ¶ † Octauo quęro, an cõdõ huius
canonis detur spoliatori ꝯ eum, q̃ scienter recepit rẽ a secũdo
spoliatore Pan decidit, q̃ non, qa istud remedium fuit inuẽtũ
solum in fauorem primi spoliati ꝑꝑ periculũ aiarum, vñ spolia
tor in peccato inuolutus non vr̃ se posse fundare in peccato al
terius indebitè detinentis, ꝯrium puto posse iuridicè suaderi,
qa rõ peccati militat in isto successore sciente violẽtiã illatam
spoliatori ista rõne, quia spoliator tenetur ad ęstimationem pri
mo per eum spoliato, l. cũ vi me deieceris, ff. de vi, & vi ar. cui⁹
obligationis respectu successor dr̃ indebitè detinere ẽt in ꝑiu-
48 dicium spoliatoris. ¶ Nonò quęro, † an cõdictio huius canonis
detur malęfidei possessori non violento. Pan. determinat, q̃ sic
post Inn quia interest possessoris malęfidei consequi rem, vt illã
possit restituere vero dño. Arbitror, q̃ istud interesse in malęfi
dei possessore non violento non sit considerabile, quia nõ fuit
q̃ detinens dicatur in peccato, cũ ipse pariter possit restituere
rẽ vero dño: imo magis peccaret, si restitueret malęfidei posses
sori nõ securus de restõne fienda vero dño, arg. d. l. bonęfidei.
Itẽ malæfidei possessor non violentus nõ tenet̃ ad æstimatio
nem spoliato. l. cum a me. ff. de vi, & vi ar. & sic nõ põt prętẽde
re rẽ esse in peccato respectu sui. forte procederet decisio Pa-
no. si malæfidei possessor caueret de restituẽdo rem primo spo
49 liato, arg. c. q̃q̃, de vsur. lib. 6. † ¶ Decimo quæro, an detur bonę
fidei possessori ꝯ bonæfidei possessorẽ. Pan. post alios ꝯcludit
q̃ nõ, quia rõ peccati cessat. Tu aduerte, qa obstat l. vitia C. de
acq. pos. vbi dr̃, q̃ vitium violentiæ trãsit cum re in quemcun-
que successorẽ. Sol. trãsit q̃tũ ad effectum impediẽdi ꝑscriptio
nẽ longi temporis, auct. malæfidei, C. de præscr. long. temp. nõ
q̃tum ad remedia possessoria. d. l. cum ante, & l. bona fides. §. fi.
50 ff. de acq. rer. do. ¶ † Vndecimò quæro, an agenti remedio hui⁹
canonis obstet exceptio proprietatis, ista qõ põt dupliciter in-
telligi. Primò, an obstet exceptio dñij alterius. Scdò, an obstet
exceptio dñij proprij. Primo casu Doct. vnanimiter ꝯcludũt q̃
nõ, & istud arbitror verissimũ, ꝑ tex. i l. si socer, §. Lucius, ff. sol.
mat. & qđ ibi dicit Bart. quia exceptio iuris tertij, non est isto
casu exclusiua intentionis agentis ipso iure, iuxta doct. Bar. in
l. 2. ff. de excep. rei iud. Secũdo casu apud me magna vr̃ difficul
tas, nam *cõis* opi. est q̃ agenti remedio, reintegranda, vel l. si co
loni, non obstet exceptio dñij proprij, ſm Alex. in varijs cõl. s̃.
alleg. & eã dicit cõem Dec. in ꝯs. 57. col. pen. ergo idẽ dicẽdũ,
si agatur isto remedio. confirmatur, qa spoliator non põt oppo
nere exceptionẽ proprij dñij. l. si q̃s ad se fundũ, C. ad leg. Iul.
de vi, c. j. s̃. eo. cum si. ergo nec ẽt poterit is, qui sciẽter successit
quia odium violentiæ militat ꝯ istã rõnem sciæ. Corroborat̃,
quia *communis* opinio est, q̃ clandestinus possessor nõ possit op
ponere exceptionẽ proprij dñij agẽti remedio recuperandæ,
ſm Bar. in d. l. si coloni. quã dicit cõem Ale. in l. nãliter, §. nihil
commune, in j. char. ff. de acq. pos. ergo nec ẽt poterit iste, qui
participat de vitio violentiæ ꝑꝑ sciam, & cũ ista opi. vñr transi
re Senen. in d. l. rem, quæ nobis, in 9. q. Contrariũ tñ in puncto
iuris arbitror posse sustineri ꝑ ea, quæ s̃. dicta sunt i gl. j. in 3. q.
officio iudicis. & pro hac mea opinione iterũ põdero istũ tex.
ibi, quia non multum interest quãtum ad periculum anima-
rum indebitè detinere aut inuadere alienũ. pondera verbum,
alienũ, ergo secus si proprium. Et si obijciatur, q̃ sequeretur, q̃
de iure canonico inuadens rem propriam posset opponere ex
ceptionem proprij dñij. Cuius ꝯrium disponunt infinita iura
51 imò † inuadens rem propriã perdit ius suum, c. placuit. 1 5. q. 6.
c. eũ qui, de præb. li. 6. Rñdeo illud fuisse statutũ, ne daret̃ occa
sio veniedi ad arma, l. nõ est singulis, ff. de reg. iu. c. literas, s̃. eo,
q̃ rõ cessat in successore, qui nõ spoliauit, nec spoliari mãdauit.
D. N.

52 licet hẽret sciam rei alienæ. ¶ † Duodecimò q̃ro, an ꝯuẽtus ꝯdõ
ne ex isto canone eximat̃ de iudicio nominãdo dñm, vel pri-
mũ possessorẽ i iudicio? Pan. post Vinc. & Host. ꝯcludit, q̃ non
q̃ ꝯuenit̃ ex ꝑprio delicto, cũ sciẽter se intrusit. illud arbitror
verissimũ, qa possessor suo noie nõ hẽt bñficiũ noiandi dñm, l.
j. C. vbi in rẽ actio. imò de iure canonico dubiũ est, an in iudi-
cio possessorio sit locus noiationi. & gl. in ca. q̃cunq; 12 q. 2. te-
53 net q̃ nõ, & sequit̃ Fel. in c. edocẽri, in 3. col. s̃. de rescri. ¶ † De-
cimo tertiò q̃ro, an ꝯdictio hui⁹ canonis cõpetat raptori ꝯ eũ,
q̃ occupauit rẽ raptã vacãtẽ. Inn. quẽ sequit̃ Abb. decidit, q̃ nõ
dicẽs, q̃ nõ sibi succurrit̃ remedio l. cũ quærebat̃, C. vñ vi, si do
losè occupauit. Tu verò dicas, q̃ imò competit ꝯdictio ex isto
canone, vt dixi in 8. q. proxi pręced. & q̃ ei non cõpetit reme-
54 dium d. l. cũ quęrebat̃, vt statim subijciã. ¶ † Trãseo itaq; ad re
mediũ l. cũ quęrebatur. pro cuius introitu q̃ro, an ꝯ occupantẽ
rẽ vacãtẽ succurrat̃ possessori primo, seu dño aliquo remedio
possessorio, vr̃, q̃ non, qa interdicta recuperãdę exigũt violen-
tiã, c. cum ad sedẽ. s̃. eo. l. j. §. 2. & §. interdictum, ff. vñ vi, & l. j. ff.
vi bon. rap. & interdictũ, q̃ vi aut clam, exigit aliqd esse factũ,
vel inuasum. & q̃ metus cã, requirit violentiã compulsiuã. Sol.
fateor ꝯrium, q̃ olim nõ cõpetebat, sed hodie cõpetit ꝯdictio
ex d. l. cũ q̃rebat̃, q̃ est vna ex quinquaginta ꝯstõnib⁹ nouis edi
tis ꝑ Iustinianũ. Quęro igitur, pro quib⁹ rebus competat, q̃bus
det̃, & ꝯ quos, & verũ agenti obstet aliqua exceptio, & quanto
tpe pręscribat̃ illa ꝯdictio? Circa primam dubitatur. Primò, an
55 † competat ẽt pro rebus mobilibus. gl. & Sal. ibi tenẽt, q̃ non.
Contrarium firmat ibi Bar. post Rofre. in suis libel. & istã seq-
tur, & *communit̃* dicit Alex. in l. rem, q̃ nobis, col. j. ff. de acq. pos.
ponderat ad hoc tex. illum in verbo, res, qđ est gñale comphẽ
dẽs ẽt res mobiles, l. j. ff. si cer. pet. l. rei appellatione ff. de verb.
sig. ponderat ẽt similitudinẽ furti, de qua in d. l. cũ quęrebatur.
Contrariũ puto verius, qa remediũ huius legis est subsidiariũ
cõpetens eo casu tñ, quo nulla actio preter rei vendicationẽ
cõpetebat, vt ibi in prin. dr̃. Sed pro re mobili vltra rei vend. ꝯ
occupãtẽ rem vacãtẽ dabatur actio furti, ꝯdictio furtiua, & plu
56 res aliæ, de quibus per Bar. in d. l. rẽ, q̃ nobis. ergo &c. ¶ † Scđo
dubitatur, an cõpetat pro recuperanda possessione naturali ei,
qui retinuit ciuilẽ aio? Bar. ibi tenuit, q̃ sic. & ista fuit opi. Hug.
de porta Rauẽnata Glossato. qui intelligebat possessionẽ dici
vacuam, quæ corpore non tenebatur. Contrariũ tenet gl. & se-
quit̃ Alb. ibi, intelligẽs vacuã possessionẽ, quę nec aio, nec cor-
pore retinetur, & hãc dicit *cõem* d. Ant. hic, & ista est vera, quia
pro nãli occupata si hñs ciuilem nõ admittat̃, competit inter
dictũ vñ vi, tanq̃ tunc spoliatus vtraq; l. j. §. siue aũt, ff. de vi ar
& l. 3. §. si quid aũt. ff. eo. & ista procederet sine dubio, si tenere-
mus, q̃ vnica tñ sit possessio in mũdo, prout ego tenui in rub.
57 s̃. de caus. pos. & proprie. ¶ † Tertiò dubitat̃, an cõpetat pręlato
pro rebus ecclesiæ occupatis vacãte ecclesia, istã dubõnẽ mo-
uet Spe. tit. de pet. & pos. §. j. ver. sed pone vacãte ecclesia. & de
cidit q̃ nõ, quia nõ põt dici uacare, ex quo ecclesia, q̃ nũq̃ mo-
rit̃, c. si gratiosè, de rescrip. li. 6. cõtinuè dr̃ possidere, l. raptores,
de epis. & cle. & l. iubem⁹, §. si qñ, C. de sacrosan. eccl. Sequitur
D. Ant. hic, & Ang. i d. l. cũ quęrebatur, licet ꝯtrium voluerint
Pe. & Alb. ibi, dũ dñt, q̃ ẽt in illa l. hẽt locũ pro re sacra occupa
58 ta. ¶ Quartò dubitatur, an hẽat locũ in re hæreditaria occupa-
ta. Ista qõ põt tripliciter intelligi. Primò, an cõpetat hr̃di ꝑ re
hęreditaria vacante & occupata añ mortẽ defuncti, & iste ca-
sus est clari⁹. Scđo põt intelligi pro re hęreditaria occupata hæ
reditate iacẽte. & isto casu vr̃, q̃ non cõpetat, qa illud remediũ
dat̃ ꝯ occupantes res alienas vacantes, sed res hęreditarię hęre
ditate iacẽte dñt in bonis nullius, l. j. §. j. ff. de rer. diui. ergo &c.
Et per istam rõnẽ ita tenent gl. Bar. Sal. & *communiter* scribẽtes
ibi. Contrarium tenet primò Od. & Albe. qa hæreditas iacens
repræsentat personã defuncti, & sic hæreditas pro dño reputa
tur, l. in eo, §. fi. & l. seq. & l. hæreditas in multis, ff. de acq. re. do.
qđ tenendũ amplector cõem, pro qua adduco decisionẽ Bar. i
similibus terminis in l. ex re, §. fi. ff. de sup. ser. vbi decidit, q̃ sta
tutũ puniẽs intrantẽ vineã alterius, non hẽt locũ in intrante vi
neã hæreditare iacẽte, qa verba legis dẽnt intelligi in casu ve-
ro, & nõ in casu ficto, l. 3. §. hęc uerba, ff. de neg. gest. Scđo ꝑ cõi
adduco aliud remediũ d. l. cum quærebat̃, qđ est subsidiarium
sed pro re hæreditaria occupata, hęreditate iacẽte, ꝯpetit actio
expilatæ hæreditatis, l. fi. C. de cri. expi. hęr. ergo cessabit reme
diũ d. l. ad ꝯtrium rñdeo uerum esse, q̃ hæreditas pro dño repu
tatur, sed fictè. Itẽ ipsa hæreditas dr̃ possidere sicut defunctus
possidebat, l. cœptam, ff. de usucap. sed ẽt fictè. & dato q̃ uerè,
tunc retorqueo fundũ, qa si possidet, ergo non vacat, si non
vacat, ergo non hẽt locũ l. cum quærebatur. Tertiò põt intelli-
gi in re hr̃ditaria occupata, adita hr̃di. sed nõdũ apprehẽsa pos-
sessione, & isto casu Azo in summa, C. vñ vi determinauit, q̃
sic, quia tunc hr̃s dr̃ dñs l. cum hr̃des, ff. de acq. pos. sequuntur,
Bar. & Ang. in d. l. cum quærebatur, d. Ant. hic, Inn. & Host. in
præsentia. col. j. j. de prob. contrarium tenent Od. Alb. & Sal.
ibi, quia requiritur, q̃ prius fuerit possessa, si dici debet vacare

respectu agentis. Secundò, q; paria sunt hereditatẽ non fuisse
aditam, vel aditam, & nõ apprehensam fuisse possessionem, l.
2. ff. de cri. expi. her. Tertio, qa isto casu succursum ẽ heredi de
alijs remedijs. Primò per interdictũ, quorũ bonorum, l. j. ff. &
C. quo. bon. Scdò, per remediũ l. fi. C. de edic. diui. Adr. tol. Ter
tiò per actionã expilatæ hereditatis, d. l. fi. C. de cri. expi. her. er-
59 go cessabit remediũ. d. l. cũ quęrebat, q; est subsidiariũ. ¶ † Ve-
nio ad secundam principalem qõnem, circa q̃ dubitat primò,
an ꝯdictio ex illa lege det ei cuius ꝑ iniuriã seu errorẽ possessio
vacabat? Vr q; sic, qa rõ illa, scire. n. debuit, &c. militat et isto ca
su. Cõtrarium tenet Bal. in l. improba, C. de acq. pos. dicens sibi
tunc succurri remedio l. inuasor, C. eo. & ista est vna dñia inter
60 illas leges. ¶ † Scdo dubitatur, an remedium illius legis cõpetat
prædoni? Pan. hic post Inn. vult, q; sic, & istud vr probari, qa re-
mediũ dictę legis est introductum ad similitudinem interdicti
vñ vi, qđ competit prædoni, ca. in lris, s. eo. & istam partem se-
quuntur gl. Bar. & cõ ter Doct. ibi. ꝯtrum vr verius, quia lex illa
dicit dari ꝯdictionem ꝯ occupantes res alienas, & sic oportet,
q; agens tpe occupationis esset dñs. ista ẽt opinio cõprobatur
ꝑ similitudinem furti adductam ꝑ Iustinia. pro rõne, & decisio
ne legis. Et istam partem tenuit ibi Ang. & si dicat remediũ es
se inutile, qa si oportet probare dñium, melius est agere petito
rio. rñdet Ang. & istud benè nota. q; in petitorio oportet ꝓba-
re dñium verè, sed in ꝯdictione illa possessoria sufficit ꝓbare
dñium presumptiue, qđ probabitur probando possessionẽ so-
lam, ex qua resultat pręsumptio dñij, iuxta doct. Bar. in l. pe. ff.
de cond. inst. ex istis infert, q; beneficium illius legis, non cõpe
tit malęfidei possessori, nec commodatario, aut similibus detẽ
61 tatoribus. ¶ † Tertiò dubitatur, an competat singulari successo
ri? pẽdet decisio ab his, quę dixi s. in 4. dubitatione remedij, re-
integranda. est. n. condictio d. l. cum quærebatur, ẽt in rem scri
62 pta, s̃m cõem, & j. dicam. ¶ † Quartò dubitatur, an cõpetat re-
uerso ab hostibus pro recuperãda possessione occupata tẽpore
captiuitatis: gl. in l. pen. C. de capti. & postl. reuer. dubitat, & nõ
resoluit. Alb. in d. l. cum quærebatur, determinat, q; sic, quia in
eo militat rõ legis. Contrariũ tenet Ang. ibi & Sal. in d. l. pe. qa
captus ꝑꝑ captiuitatẽ perdiderat dñium, & sic tpe occupatio-
nis res non erat in bonis suis, ergo ei non dabitur condictio, si-
cut diximus supra in re hęreditaria occupata hæreditate iacen
te. & ista opinio placet, quia reuerso succurrebatur per legem
63 Corneliam, ergo cessabit condictio subsidiaria. † Circa tertiam
qõnem. prin. dubitatur primò, an det ꝯ tertium possessorẽ? ista
dubitatio põt intelligi dupl̃r. Primò, an detur ꝯ singularẽ suc-
cessorem, q pariter occupauit vacantem, quia prius forte occu
patur eccidit a possessione, & isto casu Io. & Acc. & glo. tenue-
runt, q; non datur primo possessori, seu dño ꝯ istum singularẽ
successorẽ, quia nõ dicebatur vacare a primo, sed ab alio occu
patore. Item, qa interdictum, vñ vi, ad cuius similitudinem fuit in
troducta ꝯdictio ex illa lege, non cõpetit ꝯ singularem succes-
sorem, l. cum a te, ff. de vi, & vi arma. ergo nec ẽr condictio illa.
Cõtrarium tenẽt Bar. & cõiter alij, quia ratio legis militat. Nec
ob. l. cum a te, qa in hoc condõ illa non assimilatur interdicto,
vñ vi, cum sit condictio ipsa in re scripta, non tñ probant, q; di
catur in rem scripta. Arbitror tñ cõem esse verиorem, quia l. cũ
a te, loquitur qñ successor habuit cãm initium, vel iniustã aspo-
liatore. In casu verò nr̃o successor occupauit vacantem, quam
dñs poterat propria authoritate apprehẽdere, meritò dr occu
passe vacãtem etiam ab ipso dño, ergo eidem dabitur ꝯdictio.
Scdo modo põt intelligi in successore, q non occupauit vacan
tem, sed habuit causam ab ipso occupatore, & isto casu Inn. &
Pan. vt supra dixi, voluerunt, quòd sic. Contrarium credo ve-
rius, quia non occupauit vacãtem, & quia, isto casu s̃m veteres
leges non agebatur possessorio ꝯ tertium, d. l. cũ a te: ergo, nec
64 etiam condictione ex illa lege. ¶ † Secundò dubitatur, quis ꝑ-
feratur si primus possessor, & occupator primus concurrant ꝯ
s̃m occupatorem rei vacantis? Retenta opinione mea, q; reme
dium illius legis non detur occupatori, frustra de hoc disputat
sed tenẽta cõi dicas s̃m Bar. & alios, q; ꝑfertur prius possessor,
q iuris ꝑsumptiõe hr pro dño, arg. l. bonafides. ff. dep. & hoc fa
cit ꝯ d. Ant. prout dixi in 7. q. remedij huius canonis. ¶ Tertiò
dubitatur, an detur ꝯ occupatorem primum amplius nõ possi
dẽtem? Bar. cum quo concordant cęteri, tenet q; sic, per tex. in
l. j. s. rectissimè, ff. de vi, & vi arma. qđ intelligo ad interesse, l. si
vi me deieceris, ff. eo. prout dicit Pan. hic in 11. & licèt loquatur
in interdicto, vnde vi, tamen idem in condictione ex illa lege
65 inducta ad similitudinẽ interdicti. ¶ Quartò † dubitatur, an de-
tur ꝯ eum, qui occupauit rem vacantem credens esse suam: pu
ta. quia erat fama publica, q; illa res erat maiorum suorum? gl.
& Doct. concludunt, q; non, quia cessat ratio legis, q; debuerit
scire alienũ, qđ suum non erat, & sequuntur Pan. & alij Sed tũc
videndum est, quo remedio succurratur dño? respondet gl. &
alij, q; tunc succurritur condõne l. inuasor, C. eod. & sic no. se-
cũdã dñiam inter istas duas leges, condõ. n. l. inuasor, datur ꝯ
ingredientem rem alterius sine dolo, condõ verò l. cum quęre
batur, datur ꝯ ingredientem cum dolo, credo dñiam verã exẽ
plum tamen, q; l. inuasor, loquatur in eo, qui credebat rem esse
suam, non videtur bene cõuenire illi literę, quę vr loqui in oc
cupatore sine vi sciente rem esse alterius. Et si dixeris, quomo-
do põt esse sine dolo, qui occupat rem, quam scit nũ esse suam,
respondeo, quia probabiliter credat dñm habuisse eã pro dere
licta, ex quo non accedebat ad agrum, & patiebatur illum sta-
re incultum, arg. l. quod seruus, & quod ibi Bart. ff. de stip. seru.
¶ Est alia differentia, quia condictio, l. cum quęrebatur, compe
tit etiã ad fructus, secus in condictione l. inuasor, s̃m Bar. & cõ
muniter alios in d. l. cum quęrebatur. ¶ Circa 4. q. an agẽti con
dictione ex illa l. obstet exceptio proprij dominii, vr, qđ non
ad similitudinem interdicti, vnde vi. ꝯtrium determinat gl. com
muniter approbata in d. l. cum quęrebatur, ponderando tex. ibi,
scire enim debuit alienum. quæ põderatio facit pro opinione,
quam tenui s. contra cõmunem, in 11. q. remedij nostri cano-
nis. quod intellige, dũmodo probatio dominii offeratur incõ-
tinẽti, iuxta l. si is, a quo. ff. vt in pos. leg. & hoc puto verum, qa
si vacabat res propria occupatoris, sequitur, q; ẽt vacabat ab eo
quo casu si alius occupasset, habuisset dominus actionem, vt s.
dixi in 2. dubitatione 3. q. prin. ergo a fortiori habebit exceptio
nem, quia cui datur actio, &c. l. j. s. hic autẽ, ff. de superfi. imò te
nendo opi. q; condictio ex illa l. nõ competat malęfidei posses-
sori, vt s. tenui, dico, q; etiam obstat agenti exceptio malęfidei
66 ¶ † Circa quintã, & vlt. respondet tex. ille in fi. q; condictio d. l.
præscribitur spatio 30. ann. tanto. n. tempore tolluntur omnes
personales actiones, l. sicut, & l. omnes, C. de pręs. 30. vel 40. an.
Fallit autem in eo, qui occupat prædium tributarium, qui præ
scribit spatio biennij, si propria auctoritate intrauit, l. qui agros
C. de oi agro deser. lib. 11. Et si intrauit de licẽtia cẽsitoris, vel
perequatoris, prescribit spatio sex mensium, l. fi. C. de censi. &
67 censito. eo. tit. † Sed hic suboritur dubitatio, an ista præscriptio
procedat de iure canonico, d. Ant. hic post Bar. in d. l. cum quæ
rebatur, voluit q; sic. sequuntur Pan. & Fel. in c. vigilanti, j. de
præsc. in fi. mouentur, quia ingrediens fundum vacantem præ
sumit esse in mala fide, quæ præsumptio tollitur spatio 30. an.
sequitur Aret. cons. 112. Consideratis diligenter. & Cur. cons.
81. In primo. Aduerte diligenter, quia istud est magni effectus
si ꝑsupponamus a principio dolosum ingressum, prout intelli
gunt Doct. in d. l. cum quęrebatur. tunc non video quõ per la-
psum 30. ann. tollatur mala fides, cum aliquid non superuene-
rit, quare debuerit ingressus mutasse malum aĩum, & ideo isto
casu tenerem ꝯ Bar. & sequa. ꝯquẽ tenet Imo. in c. fi. in 2. char.
j. de præsc. & in l. Celsus, ff. de vsuca. si verò ꝑsupponamus, q;
intrauerit sine dolo, vt in casu l. inuasor. & tũc certi iuris est, q;
ꝑscribit. si verò simus in dubio, & ĩgressus alleget, q; credebat
fuisse habitam pro derelicta, dicerem q; procederet opin. Bar.
nã tunc spatio tanti tẽporis cũ allegatione bonęfidei tolleret
ꝯria præsumptio per ea, quæ dicit Bal. quẽ ibi sequit Fel. in d.
c. fi. in 3. char. prædicta vera sunt in ipso occupatore rei vacan-
tis, sed in habente cãm ab ipso occupatore seruanda est distin-
ctio auctẽ. malæfidei, C. de pręsc. long. temp. crederem ẽt, q; in
casu d. l. q agros, & d. l. si curat ꝑscriptio, dato, q; occupãs sciat
alienum, qa intra authoritate legis, quę ita statuit fauore tribu
torũ exigendorũ, & fauore agriculturæ per ea, quę dicit Pan.
de Cast. in l. sequitur, s. si viam, ff. de vsu. ¶ Vltimò quęrit Abb.
si spoliatus recuperauit rem a singulari successore, verũ possit
agere ꝯ spoliatorem ad pęnam l. si quis in tantã, C. vñ vi. & cõ
cludit, q; sic, quia vna est ciuilis, altera criminalis seu pęnalis, l.
j. C. qñ ciui. actio pręiu. cri. Aduerte inquantum Abb. pręsuppo
nit, q; agens condõne l. si quis in tantam, dicatur agere crimi-
naliter. Istud nõ est verũ, quia pęna applicatur parti, ergo ciui-
lis est actio, s̃m gl. in l. 3. ff. de sepulch. viol. & Pan. s. ĩ rub. de iu
di. Nec obst. tex. in d. l. j. quia loquitur in pęna legis Iuliæ de vi.
quę applicatur fisco, l. si quis ad se, fundũ, in fi. C. ad leg. Iul. de
68 vi. dicam de veritate huius quæstionis j. loco suo. † Aggredior
itaque remedium d. l. si quis in tantam. Et primò quęro, ꝓ qui
bus rebus detur. Secundò quibus. Tertiò contra quos. Quartò
quando. Quintò, an inuasor incidat in pęnam illius legis ipso
iure. Primũ, nunquid habeat locum pro rebus mobilibus, vide
tur, q; nõ, quia interdictum, vnde vi, sub quo est situata illa lex
nõ datur nisi pro reb⁹ solis, l. j. s. illud itaque, ff. de vi, & vi ar. In
contrarium est casus in s. quia tamẽ, Inst. vi bo. rap. & ibi est ẽt
casus alterius dubitationis, an habeat locum in immobilibus.
Item dubitatur, nunquid procedat in iuribus incorporalibus,
communis opin. est, quòd sic, & dixi in c. cum ecclesia. Sutrina,
s. de cau. pos. & proprie. Item dubitatur, an cõpetat in bñficia-
libus. tex. est q; sic. in c. eum, qui, de pręben. in 6. & in c. placuit.
16. q. 6. Sed hic suboritur alia dubitatio, an habeat locum in eo
qui violẽter expulit possessorem a beneficio sibi a sede aposto
lica reseruato. Vr q; non, quia reseruatio Papę inficit non solũ
titulum, sed etiam possessionem alterius, c. si eo tẽpore, de ele.
lib. 6. c. vt nostrũ, cũ materia, vt eccl. benefi. & ꝑꝑea dicit, q; agẽ
ti ẽt remedio reintegrandę, obstat exceptio reseruationis, s̃m

Pan. in c. in literis, ṡ. eo. & istã dicunt cõem Sent. in d. l. rem quæ
nobis, in 9. q. ff. de acq. pos. Cõtrarium credo verius per genera
lem rõnem d. c. eum qui, no᷑ ãtis audaciã & temeritatem. Nec
ob. q. reseruatio inficiat possessionem, quia anteq̃ sit cognitum
de vitibus reseruationis, non placet reseruaton istud allieuet. .
re, c. licet Episcopus, de preb. eo. n. vel esto, q. inficiat ciuilẽ, ne-
gari tñ non põt, quin naturalis sit apud alium, pro qua naturali
violenter occupata habet locum pęna d. c. eum qui, & d. l. si qs
in tantam, vt ĵ. dicetur. & licet stante reseruatione non sit fien
da restitutio spoliato non habenti titulum, non tñ sequitur, q.
ingrediens nõ amittat ius suum, & sic q. Papa possit beneficiũ
alteri conferre, & ita determinat collector Rotæ, licet ista non
69 adducat, in deci. 16. sub rub. de rest. spol. in nouis. ¶ †An aũt ap-
prehendens possessionem beneficij vacuam propria authorita
te sine executorialibus, seu ante fulminatum ꝓcessum, perdat
ius suum? consului isto anno, q. non, imo dixi, q. licet ꝓpria au
thoritate intrare ea rõne, qa in beneficijs collatiuis tm̃ operat᷑
collatio, quantũ in electiuis electio, ſm Pan. in c. dudum, col. 3.
in fi. de ele. no. in c. cũ olim, de cau. pos. & propr. sed electus po-
test propria authoritate apprehendere possessionem absq; pe-
riculo amissionis iuris sui, c. auaritiæ, de ele. in 6. c. nosti, c. quali
ter, eo. tit. in antiq. ergo ẽt poterit is, cui est facta collatio, maxi
mè per Papã, quia illa tribuit plenũ ius, ſm Pano. & Fel. in c. cã
te, col. 2. ṡ. de rescr. & ita dicit Pan. in c. transmissa, de elec. & Pe
ru. in d. c. eum qui. facit decisio gl. *communiter* approbatæ in l. si.
C. vnde vi. est verũ, q. Egid. Bella. cons. x. col. 5. dicit, q. Audito
res curiæ practicãt ꝯrium, q. non sit licitum intrare propria au
70 thoritate, nõ tñ dñr, q. priuetur iure suo. ¶ †Quintò dubitatur,
an habeat locum in eo, q. accepit equum soliuaguin in pascuis?
Ista q. potest tripliciter intelligi. Primò in eo, qui accepit equũ
alienum in proprijs pascuis pro damno dato, & isto casu nõ in
cidit in pęnam, ſm Gand. in tract. malefi. sub rub. de penis, col.
3. Scdò põt intelligi in eo, qui accepit equum aberrantẽ. & isto
casu, quia possessio equi desiderat esse apud possessorem. l. 3. §.
Neratius, ff. de acq. pos. non habebit locum pœna d. l. Tertio pt
intelligi in capiẽte equum in pascuis cõibus, vel proprijs ipsius
possessoris, vel cuiuslibet alterius. & isto casu gl. & Bart. tenent,
q. incidat in pęnam. Contra. tenẽt ibi Old. Alb. & Sal. quia nul-
la interuenit violentia, & ista sequuntur Mod. Peru. in d. §. Ner
71 ua. †Sextò dubitatur, an procedat in rebus, quas spoliatus in cõ
tinenti recuperauit, iuxta l. 3. §. cum igitur, ff. de vi, & vi ar. vr̃ q.
non, qa non dr̃ spoliatus qui incontinenti recuperauit, l. 3. ff. de
diuor. & ita tenent gl. Pet. Cy. Alb. Bar. & Sal. in l. si qs ad se fun
dum, ad leg. Iul. de vi. glo. & Bar. in l. qui possessionẽ, ff. de vi, &
vi arma. mouentur per tex. in l. vulgatis, §. qui furti, ff. de fur. &
pro ista parte facit decisio Iac. de Are. in l. mãcipia, C. de ser. fu
gi. q̃ sequit᷑ d. Ias. in l. 1. col. 2. ff. de iust. & iur. Contrarium credo
verius, quia d. lex fuit facta ad puniendum audaciam & violen
tiam. Ad tex. in d. §. qui furti, rñdeo retorquendo, q. ibi punitur
violentia, licet non teneat᷑ furti. Si dicamus, q. puniatur pęna l.
si quis in tantã, ꝓp delictum violentię consummatum, licet nõ
72 teneatur ad restõnem, qa non sit secuta spoliatio. ¶ †Septimò
dubitatur, qd si inuasor pęnitentia ductus anteq̃ conueniat᷑ fe-
cerit restõnem rei spoliatæ, an euitabit pęnã illius legis? ꝑmis-
sa decisio facit, q. non. ad idem facit tex. in c. sicut dignũ, §. eos.
& quod ibi no. Pan. ĵ. de hom. sed ibi loqtur in foro poli. ad idẽ
l. 1. C. qñ ciui. act. sed ibi loqtur in restituente inuito, & in pęna
fisco applicanda. ad idẽ facit, qa in delictis in faciendo mora est
impurgabilis, l. 1. §. si rẽ. ff. depo. si. Bar. in l. si insulam, in 6. q. ff. de
verb. obl. & istud credo verũ, si spoliatus in actu restõnis fuerit
protestatus, saluo iure pęnæ, arg. l. si debitor, §. in vendõne. ff. q.
mo. pig. vel hypo. sol. Sed dubitatio remanet, an spoliatus spõte
rem recipiens sine protestatione cẽseat᷑ remisisse pœnã, vr̃ q.
sic, per tex. in l. si duo, ff. si quis cautio. & in l. post diẽ, ff. de leg.
commisso. & per vnam cõem sñiam, de qua per d. Ias. in l. 2. in
63. col. C. de iure emphy. Cõtrarium puto verius ꝑ tex. in l. pe.
ff. vi bon. rap. & in l. qui ea mente, ff. de furt. Non obstãt ꝑalle-
gata, qa loquunt᷑ in pęna conuentionali, cuius exactione tollit᷑
actio sortis, & eꝯ, l. fi. ff. de pręto. stip. §. non solum, Inst. de verb.
obl. & traditur in §. Cato. ff. eod. nos aũt loqmur in pęna legali.
non ẽt obstat decisio cõis, qa loqtur in pęnæ cõmissa in non fa-
ciendo, nos loqmur in pęna cõmissa ꝓp delictum in faciendo
& inter ista est magna dñia. Grauius est. n. delictũ ĩ faciẽdo, iux-
ta gl. in l. si mora. ff. sol. matr. & iõ in illis non admittitur purga-
tio moræ, secus in commissis in non faciẽdo, & iõ dñs recupe-
rans pentionẽ ab emphyteuta, sine protestatione vr̃ consensis-
73 se purgari moram, quæ rõ cessat in casu nostro. ¶ †Octauò dubi
tatur, quid si spoliatus ex interuallo spoliauit spoliatorẽ, an per
dat cõdõnem d. l. si qs in tãtã? vr̃ q. sic, qa dolus cũ dolo dẽt cõ-
pensari, l. q. duo, ff. de dolo. l. viro atq; vxore, ff. sol. mat. c. plerũ-
que. ĵ. de dona. inter vir. & vxo. & pro ista parte facit tex. in l. si
aliud. §. bellissime, ff. qđ vi, aut clam. ꝯrium determinãt gl. Bar.
& al. ĵ in l. si qs ad se, C. ad leg. Iul. de vi. & in d. l. qui possessionẽ,
per tex. in l. qui vas, in prin. ff. de fur. ad ꝯria respõde, vt ꝑ Bar. ĩ
D. N.

74 locis præalleg. ¶ Nono †dubitatur, an affectãs priuari incidat in
pęnam d. l. in præiudicium lgĩmæ filiorũ? vr̃ q. sic, quia ꝯhendo
põt alienare oĩa bona sua ẽt in præiudiciũ legitimę filiorũ, ſm
Bar. in l. hereditatiũ, ff. de bon. auth. iud. pos. ergo. & delinquen-
do, arguẽdo de ꝯtēb. ad delicta, l. oẽm, ff. de iud. Facit, qa lgĩma
est tertia, vel semis, ſm numerum filiorũ eius, qđ reperit᷑ in bo-
nis pr̃is tpe mortis, deducto ære alieno, l. Papinianus, §. 4. ff. de
inof. test. l. cum q̃ritur, & auct. nouissima, C. eod. In ꝯrium facit,
qđ dicit Bal. in l. 1. ĩ fi. C. si quis in fraud. patr. ¶ Adde d. Ias. in §.
itẽ si qs in fraudẽ, in 1. col. ĩ ver. & an si pater amisit, Inst. de acti.
vbi si pater amisit oĩa bona sua in ludo azardi, filij poterunt re-
uocare vsque ad eorũ lgĩmam. & idẽ voluit Bal. in rub. C. de cõ
di. ob tur. cau. sequtur d. Ias. in l. si arrogator, in 9. col. ff. de adop. si
constaret de fraude res esset clara pro filijs, per tex. ĩ le. fi. ff. si qs
in frau. patr. Si aũt non appareret, dicerem, q. si ꝓp inuasionem
sequeret᷑ priuatio oĩum bonorũ, q. ꝓsumeretur fraus, arg. l. oẽs,
§. Lucius, ff. de his, quæ in frau. cred. & ibi Bar. Nec obst. decisio
Bar. in d. l. hæreditariũ, quia eã reprehendit Ang. in d. §. quarta
& Rom. in notabilibus post singularia, notab. 90. incip. Quidã
Card. & Alex. cons. 55. col. 2. vol. 1. Saltem non est vera illa deci
sio ĩ alienatione bonorũ facta ex cã lucratiua, vt tenet ipse Bar.
in l. non vsq; adeo, ff. si quis a paren. fue. manu. & in isto casu ꝓ-
cedit thema qõnis nr̃æ, qa oẽ qđ alteri acquirit᷑ rõne pęnæ, dr̃
acquiri ex cã lucratiua, ſm Bar. in l. Meuius, §. duob. col. pe. ff. de
75 leg. 2. ¶ Decimò †dubitatur, an prosit ista cautela volenti renũ-
ciare beneficio inuito Epõ, & se intrudere, vel vi beneficiũ oc-
cupare? vr̃ q. sic, qa intrudens se, vel violenter occupans priuat᷑
a lege ipso iure, d. c. eum q. in ꝯrium facit tñta rña, inducta in o-
dium non debent retorqueri in fauorẽ, nec eꝯ, c. inter corpora
lia, §. qđ nec exceptione, ṡ. de trãsl. prælat. facit l. qđ fauore, C. de
legi. & inducta ad vnum effectum nõ debẽt operari ꝯriũ, l. lega
ta inutiliter, ff. de leg. 1. & istam partem tenent Ioã. de Lign. Ge
mi. & Peru. ibi, pro qua allego bonũ tex. in arg. c. fi. de renuncia
76 tio. in 6. ¶ Vndecimò dubitatur, an ꝯdõ d. l. procedat in peculio
aduentitio, qđ filiusfamilias inuasit? vr̃, q. non, quia filius nõ pt
illud alienare sine consensu pr̃is hñtis vsumfructũ, l. cũ non so-
lum, §. filij. C. de bo. quæ lib. Cõtrariũ tenet Iac. de Are. qa rõ d.
l. militat ẽt in filio committente violentiã. Nec ob. ꝯrium, quia
non est filius, qui alienat, sed ipsa lex. Quid tenẽdum? Bar. ibi di
cit se fuisse tãtę audacię, q. ausus fuit cõsulere ꝯrium, motus qa
in confiscatione bonorum non veniunt bona prohibita aliena-
ri fauore tertij, l. quicũque, ff. de bo. dam. l. finita, §. si de vectiga
libus. ff. de dam. infec. sequitur Alex. cõs. 23. col. 2. vol. 1. Dubito
de audacia Bar. primò, qa filius nõ prohibetur alienare peculiũ
aduẽtitiũ principaliter fauore patris, sed fauore suo, ne ꝓp iuue
nilem calorem tristem exitum sentiat, d. §. filij. pręterea in om-
ni alienatione ẽt in confiscatione bonorum, intelligitur saluo
vsufructu alteri debito, l. si postulauerit, §. iubet, ff. de adult. Se-
cũdò ꝯ Bar. facit, quia pr̃ tenetur de peculio profectitio pro in-
uasione, & violentia alteri facta, l. in peculium, ff. de re iudi. l. 3.
§. idẽ scribit, ff. de pec. ergo a fortiori debet procedere pęna vio
lentiæ in peculio profectitio saluo vsufructu, cum habeat pater
plus iuris in profectitio, q̃ aduẽtitio, l. ꝓfectitia, ff. de iur. dot. cũ
simi. & sic tollitur fundamentum Bar. quia posito, q. in cõfisca
tione bonorum non veniret peculium aduentitiũ (qđ non cre
do) tñ deberet venire in actione ciuili, l. si qs in tantã, C. vñ vi,
qa ẽt pater pro violentia tenetur de peculio iuribus præallega.
77 ¶ †Circa scđam principalem qõnem dubitatur. Primò, an cõdi
ctio d. l. detur cõmodatario, & similibus? Ista dubitatio põt hr̃e
duplicem sensum. Primò, an det᷑ ꝯ dñm. Scđò ꝯ extraneũ. Pri-
mo casu gl. Bar. & *communiter* cęteri cõcludunt, q. non, quia dñs
ipse possidet, l. si colonus ff. de acq. pos. cum sim. ergo nõ dicet᷑
commissa violentia in possessione alterius, prout requiritur in
d. l. videatis vos tex. in §. fi. Inst. vi bon. rap. vbi dr̃, q. nõ dat᷑ istis
cõdictio, vt dñium ꝓsequant᷑, sed solum ad interesse. Ista decisio
limitatur, nisi colonus, vel cõmodatarius interuerterit possessio
nem dñi, qa tunc ipsi dicerẽtur possidere, & dñs. Ista litatio est
satis iniqua, qa hoc modo melioris est cõdõnis malus colonus
q̃ bonus, ꝯ l. qđ Seruius, ff. qđ vi aut clam. Scđo casu dicas cõdõ
nẽ dari dño possessori, & non ipsius detẽtatoribus, qa apud eos
non est constituta possessio, prout requiritur in d. l. si quis in tã
78 tã. ¶ †Scđò dubitatur, an det᷑ clandestino possessori ciuili apud
alium remanente. Alex. cõs. 80. incip. Examinato processu, vol.
3. in simili casu tenet q. non. dicit. n. q. statutum puniens turbã
tem alium in sua possessione dẽt intelligi de possessione ciuili.
alleg. Bal. in l. 1. C. commu. de vsucap. Credo verã decisionẽ, vt
non detur clandestino possessori ꝯ eũ, q. ciuiliter possidebat, ꝑ
id qđ decidit Cępol. cautela 123. incip. Nota diligenter tu Ad-
uocate. ubi instruit partẽ, quæ cõsidit hr̃e ꝓbationes possessio-
nis suæ, q. violenter expellebat alium possessorem, qa si ꝓbarit
se possidere, nõ incurret pęnã d. l. q̃ ꝓcedit ꝯ inuadẽtes posses-
sionẽ alienã, nõ si suã tueant᷑. & hoc voluit Abb. in c. 1. ĵ. de im-
mu. eccl. & hoc ꝓcederet sine dubio, tenẽdo opi. Azo. q. vnica
79 tñ sit possessio. † Tertio dubitat᷑, an cõpetat ciuiliter possidẽti,

quē reuersum nō admittit clandestinus possessor? Cy. & Alber.
tenent, q. sic, & hoc verum, quia ciuilis possessor non admissus,
80 dr violenter expulsus, l. j. §. siue autem, ff. de vi, & vi arm. † Quar
tò dubitatur, an detur furi ꝯ dñm? gl. in d. l. si quis in tātam, rñ-
det q. non, si dñs abstulerit per vim anteq̄ fur cū re peruenerit
ad locum destinatū, l. 3. ff. de fur. l. q liberā, C. qñ lice. sine iud. se
vind. Alij verò aliter distinguunt. aut dñs abstulit incontinēti,
aut ex interuallo, sed in idē reincidit. intellige verū, nisi in defe
ctum iustitiæ, quo casu licēt ēt ex interuallo, ſm gl. in c. huma-
nū genus, 1. dist. de qua dixi in c. 1. s̄. de iud. Secundò intellige in
foro fori, secus in foro poli, dūmō sine scādalo auferat, ſm Inn.
in c. olim, j. de rest. spo. & Pau. de Cast. cōs. 329. Priusquam iura
fierent, ſm antiquā impressionē. Alc. cōs. 125. vol. 1. Pan. in c. 1.
col. 2. s̄. qđ met. cau. d. Ias. in l. 1. col. 5. C. de test. Bal. in c. sicut, 3.
de iureiu. & d. Ant. de But. in c. 1. de do. & ꝯtu. & in c. pleriq;. de
immu. eccl. Facit gl. sing. in c. fraternitatis, 7. q. 2. de qua per Fel.
in c. audiuimus, j̄. de simo. & in ca. 1. s̄. de cōst. Tertiò intellige,
nisi dñs incontinenti rem suam furi ablata iudici consignaue-
rit, l. qui vas, in prin. ſm vnum intellēm. ff. de fur. sequit Sal. in d.
81 l. si quis in tantam, col. 4. ¶ † Quintò dubitat, an ꝯdō d. l. cōpetat
filio ꝯ patrem, & liberto ꝯ patronū? Gl. Bar. & *communiter* Doc.
tenent q. non, quia infamat saltē infamia facti, & actiones famo
sæ non dantur ꝯ patrem, vel patronum, l. non dēt, ff. de dolo. Fa
cit tex. in l. j. §. interdictum hoc, ff. de vi, & vi arma. ¶ No. ratio-
nem, qa ea attenta dicendū est, q. ēt non detur plebeio aduer
sus consularem uirum, neq, uili aduersus nobilem bonæ famæ,
& approbatæ uitæ, ut dr in d. l. non dēt. neque ēt aduersus parē
tes spirituales, ſm d. Ias. in l. gñaliter, 1. de ī ius voc. & Fel. ī c. ce
terum, col. 3. s̄. de iud. ubi ēt Pano. col. 5. dicit nō dari uasallo ꝯ
d ñm. Contrarium tenet Albe. & Bal. quia in delictis reuerentia
nihil operatur. qđ nihil est, quia nō operatur si criminaliter aga
tur: secus si ciuiliter ad pœnā parti applicandā, l. j. ff. rerū amot.
melius pro sua op. facit tex. ille in sui generalitate, in uerbo, si
quis, iunctis his quę notan. in l. si quis maior, C. de trās. & in ver
bo, apud quoslibet. nisi dixeris, q. illa generalitas dēt restringi p
82 leges antiquas, l. nō est nouum, & l. seq. ff. de leg. ¶ † Sextò dubi
tatur, an detur priuigno ꝯ nouercā, & uitricum? vr q. nō, quia
parentum loco sunt, §. affinitatis, Inst. de nup. Contrariū est ve
rius, per tex. in l. quę nondum, & l. de his, C de fur. posset tñ pro
babiliter dici, q. actio famosa non detur ꝯ nouercā viuente pa-
83 tre, arg. l. 1. §. fi. ff. de iniu.? ¶ † Septimò dubitatur, an cōpetat prī
ꝯ filium, & patrono ꝯ libertum? gl. & alij tenent, q. sic, p tex. in
84 l. si quis vxori, §. si filius, ff. de furt. ¶ † Octauò dubitatur, an cōpe
tat creditori pro pignore sibi violenter ablato per debitorē? vr
q. non, quia debitor dominiū pignoris possidebat, l. j. §. per ser-
uum, ff. de acq. poss. Contrarium tenent glo. & Doct. in d. l. si q̄s
in tantam. quia debitor fictè, & quo ad quid tantū possidet, sed
verè possidet creditor, l. qui pignori, ff. de acquir. poss. & in d. §.
per seruum. Ego intelligo istam decisionē procedere in pigno-
re conuentionali, secus in pignore prætorio, per tex. in l. 1. §. cre
ditores, ff. vti possid. Secundò intelligo in pignore cōuentiona-
li tradito, secus in pignore nondum tradito, per l. si rem, §. pro-
priè, ff. de pig. act. seruata tamen distinctione, an debitor incon-
85 tinenti, vel ex interuallo abstulerit. ¶ † Nonò dubitatur, an eꝯ
competat debitori ꝯ creditorem, qui violenter expulit eum de
possessione pignoris? Doct. post gl. concludunt, q. sic, quia verū
est dicere creditorē inuasisse possessionē rerum apud alium cō-
stitutarum. sed hic attende, quia talis creditor punitur per edi-
ctum diui Marci in amissione crediti, l. extat. qđ met. cau. ergo
non debet puniri ēt pœna l. si quis in tantam. nemo. n. est tripli
ci pęna puniēdus, c. at si clerici, in prin. s̄. de iud. Pro resolōne q-
dam dicūt, q. per l. si quis in tantā, priuatur iure pignoris, p edi-
ctum verò priuat credito, & sic non erunt duæ pęnæ, quia vna
est inclusa in altera. perdito. n. credito principali extinguit ius
pignoris, l. si deferente. ff. quib. mo. pig. vel hypoth. sol. Ista intel
ligentia non placet, quia quantū ad istum casum, l. si quis in tā-
tam, hoc modo intellecta esset frustratoria. Alij dicunt, q. p edi
ctum priuatur credito, per l. si quis in tantam, tenetur ad æsti-
mationem. sed nunc stat ꝯtrium, q. esset nimis acerba pœna: vñ
respondeas, q. licēt violentus inuasor incurrat vtrunque, electa
tamē vna actione ad vnam pœnam, tollitur altera, l. plura, cum
gl. ff. de actio. & obli. Contra tamen illā solōnem obstat text. in
l. j. ff. vi bon. rap. sed rñde, vt per Bar. in l. j. §. dixerit aliquis, ff. de
pub. ¶ Retenta igitur ista opinione, q. detur creditori ꝯ debito
rem, intellige nisi creditor abstulisset a debitore fugitiuo. l. ait
prætor, §. si debitorem, ff. de bis, quæ in frau. cred. de quo dicas,
vt dixi in c. 1. s̄. de iud. ¶ Secundò intellige, nisi ex pacto esset da
ta licentia creditori capiendi pignus propria auctoritate, l. 3. C.
de pig. ſm glo. Bar. & alios in d. l. si quis in tantam. Sed aduerte,
qa pactum hmōi debet intelligi dummō non inueniat resisten
tem ſm Bar. in d. l. 3. in 4. q. Pan. in c. verum, ad fi. s̄. de fo. cōpe.
cum ergo vigore pacti non licuerit intrare cū violentia, debuit
incidisse in pœnam, sicut spoliatus, qui ex interuallo violenter
recuperat suam possessionem. sed hoc non obstante, adhuc vr

tenenda opinio gl. quia violentia vr potius facta pro defensio-
ne iuris sui, q̄ animo spoliandi alterum, quo casu violentia non
est punibilis, l. 4. ff. ad leg. Aquil. Facit decisio Bald. & Sal. in l. 1.
vt allegas, C. de sicar. & in l. neminem, C. de exhib. reis. vbi cre
ditor nō teneatur de vulnere illato debitori fugitiuo se telo de-
fendenti. & posito q. incideret in pœnam d. l. tamen negari nō
potest, quin debitor pariter violētiam fecerit creditori in quasi
possessione iuris intrandi, ergo & ipse incidit in pœnam, & sic
esset compēsatio damnorum facienda, vt declarat Bartol. in l. si
86 quis ad se fundum, C. ad leg. Iul. de vi. ¶ Decimò † dubitatur, an
competat debitori ꝯ creditorem, qui inuasit possessionem pre
textu licentiæ de intrādo propria authoritate sibi a iudice, vel
a Principe ꝯcessæ? ista dubitatio pōt dupliciter intelligi. Primo
in licentia intrandi propria authoritate simplr concessa. Sedū
pōt intelligi in licentia cōcessa ēt intrandi cū violentia. Primus
casus potest subdiuidi. Aut loquimur in licentia concessa, cita-
ta parte & seruatis seruādis, & sic valida. Aut loquimur in licen
tia nulla, vel iniusta. si loquimur in snia valida, tunc Barto. & alij
communiter in l. iustè possidet, ff. de acq. pos. concludunt, q. inci-
dat in pœnam, quia talis licentia concessa parti de intrando p-
pria authoritate dēt intelligi sine violentia, qđ etiā tenet Bart.
in d. l. 3. in 4. q. Pan. & Fel. in c. decætero, j̄. de re iud. Contrariū
tenet Imo. in d. l. iustè possidet. gl. & Sal. in d. l. si quis in tantam.
Fel. in c. cum causam, s. de offic. deleg. & hoc puto verius p ea,
quæ dixi in creditore intrāte ex pacto: nam in omnibus idem di-
cendum, quod in debitore intrante de licentia iudicis valida,
quia factum iudicis legitimum censetur factum partis, l. ob cau
sam, C. de euic. l. si pignoris, ff. fam. ercis. Item per tex. in d. l. me
minerint, C. vnde vi, a ꝯtrio sensu. si verò intrauit de licētia nul
la defectu citationis, certum est, q. incidit in pœnam d. l. memi
nerint, etiam si præcessisset citatio generalis per edictum: quia
debuit possessor citari in specie, ſm Bar. cons. 91. in q. uertente
bene facit l. si eo tempore, de remiss. pign. Sed dubium est quid
si erat nulla alia ratione, gl. ibi tenet, q. isto casu incidat, ꝯtrium
tenet gl. in d. l. si quis in tantam. sequuntur Bar. & cōiter Doct.
in d. l. iustè possidet. ꝯ cōem tenet Bal. in disputatione sua, inci.
Accusatus de ui, quē sequitur Rom. in d. l. iustè. ego credo opi.
Bal. quantum sit respectu pœnæ l. si quis in tantam, posse de iu-
re sustineri, quia l. si quis in tantam, est facta ad puniendum au-
daciam, & temeritatem, quæ temeritas cessat stante licentia li-
cēt nulla, per ea quæ dicit glo. in c. 1. in uerbo, presbyteri. & ibi
Imo. & Card. de priui. Item dubium est, quid si licentia erat ua-
lida seu iniusta? *communis* snia est, q. talis licentia excuset, nisi
esset notoriè iniusta, quo casu non excusat, sicut si esset nulla, se
cundum Arch. in summa, 2. q. 2. Io. And. in addit. Spe. in titu. de
petitio. & posses. §. quoniam. Old. cons. 227. inci. De toto thema
te. Facit gl. & ibi Abb. in c. conquerente. s̄. eo. & quę congerunt
Mod. in l. j. in prin. col. 5. ff. de no. ope. nunc. Item scias, q. si con
stat spoliatum nullum ius habere, tunc ingrediens authoritate
licentiæ nullæ, etiam defectu citationis, non incidit in pœnam
d. l. meminerint, ſm Dec. consi. 191. col. fi. sed certè non video,
quomodo possit iudici constare, possessorem nullum ius habe-
re omissa citatione, vt dicit in simili text. in cle. pastoralis, de re
iud. Itē licēt posset ferri snia parte non citata, qñ notoriè con-
stat de non iure suo. tamen talis snia lata ab inferiore non præ-
stat causam intrandi propria authoritate per vim, vt j̄. dicetur.
Item in ꝯtrū facit d. l. meminerint, & d. l. si quis in tantam. vbi
præsupponitur ingredientē ius habere, & iō de hoc dicto De-
cij ego dubito. Bene verū est, q. si spoliatus virtute licentiæ cō-
cessæ parte non citata, pariter missus fuisset in possessionem a-
lio non citato, q. isto casu ingrediens non incideret in pęnam
d. l. meminerint, ſm Inn. in c. querelam, s̄. de elec. Bal. in l. si pa-
cto, quo pęnam, C. de pac. & Rom. in notabilib. post singularia,
no. 366. qđ incipit. Possessio, in antepe. char. vbi allegat tex. in l.
pe. §. hoc edictum. ff. si mulier vent. nomi. Tu adde bonā glo. in
l. minor, §. j. ff. de euic. & Phil. Fran. in c. 1. licēt Eps, de præb. qđ
ego intelligo verū semota violentia: alias si vterque commisis-
set violentiam, vterq; incideret in pœnam, d. l. si quis in tantā,
vt s̄. dixi tenere Bar. i l. si quis ad se fundum. C. ad leg. Iul. de vi.
87 ¶ † Tertio casu, si quis ingrediatur authoritate licentiæ cōcessæ
expressè intrandi per vim, si concedatur talis licentia a Princi-
pe ex certa scientia, ingrediens per vim excusatur a pœna di-
ctarum legum, secundum Alb. in d. l. meminerint, & Dec. in q.
cons. 191. Bene facit text. in d. l. ait prætor. § si debitorem, ff. de
his, quæ in frau. credi. arguendo de lege mortua ad Principem,
qui est lex viua in terris, §. nos autem, in Authen. de Consul. Si
verò concedatur ab inferioribus, incideret in pœnam, secundū
distinctionem, s̄. traditam, quòd *communis* opinio est, quòd in-
ferior non possit concedere licentiam parti intrandi per vim
secundum Ang. in l. qui restituere, ff. de rei ven. per illū text. &
d. Ias. post alios in d. l. iustè possidet. ¶ Circa tertiam principalē
88 quæstionem. † dubitatur. Primò, an competat ꝯ mulierē, vide-
tur, q. non, quia loquitur per verbum, si quis, masculini gene-
ris, & in pœnalibus, in quibus masculinum non concipit fœ-
mininum,

minimum,l.quis. us,C.ad leg. Iul.maiest.not.Bald.post alios in
l.quicunque,C de seruis fug.Contrariū firmant glo.Bar.& alij
in d.l.si quis in tantam,quia masculinum etiam in pęnalibus cō
cipit fœmininum,l.si qs id,qđ.vbi plenissimè d.Ias.ff.de iurisd.
om.iud.ca.generali,vbi glos.magistra,de elec.lib.6. Benè facit
l.si quis maior,C.de trāsac.iunctis his,quæ ibi scribit d.Ias. post
Fulg.Facit etiam, quia lex pęnalis loquens in masculis gřa fre-
89 quentioris vsus,habet† et locum in fęminis.fm gl. sing.in l.j.in
verbo,sponsam, C de raptu virgi.per quam dicit Fel.in c.cam,
col.fi.j.de proba.q. si sponsus litigans in causa matrimoniali,cū
sponsa timeat per vim mitti in possessionē mulieris luxuriosæ,
q. ista sponsa sequestranda erit in monasterio,sicut si ipsa time
ret violentiā sponsi. Ad ɔ̄ria rńdeť, q. loquitur in odiosis odio
irrationabili , nos verò loquimur in materia indifferenti, & in
odiosis odio rationabili,& ad istā solutionem, & materiam vi-
dees plenissimum consilium Cur.Sen.cons.9.per totum.Card.
in cle.j.in 2.3.& 4.q.de elec.Fel.remissiuè in c.de monialib⁹, j.
de sent.excom.Barb.in sua hierarchia,in 2.char.& seq.& d.Ias.
90 in l.Gallus,in prin.ff de lib.& posth.¶ †Iuxta hoc dubitatur,an
mulier excusetur a pęna d.l.prætextu iuris ignorātię?Ista dubi
tatio habere potest duplicem sensum.Primo, an excusetur qū
inuadit alienum,;& in hoc omnes concordant, q. non, quia in-
uadens alienum est ɔ̄ ius naturale,cuius iuris ignorancia nemi-
nem excusat,l si adulteriū,§.j.ff.de adulte.Secundo,an excuse-
tur, quia inuadit rem propriam credēs de iure sibi licere.Ross.
Iac.But.Bar.& Sal.ibi determinant,qđ sic,quia inuadere re pro
priam non est ɔ̄ ius naturale.patet,quia ante illam legem inua
sor rei propriæ non puniebatur, § pen.Instit.vi bon.rap.ɔ̄n um
tenet gl.l.regula,in prin.ff.de iur.& facti igno. Rocle.& Bal. in
d.l.si quis in tantam.Alex.in d.l.iustè possidet col.pen.& in ɔ̄s.
103.Videretur prima consideratione dicendum,col.6.vol.j.di
cens idem in rustico minore,& muliere.fundamentum istorū
est,quia mulieres nō excusantur prætextu iuris ignorātiæ, nisi
in casibus a iure expressis,l.fi.C.de iur.& facti ignorāt. Quid te
nendum ? ego sequor hanc vltimā partem, pro qua vř casus in
d.§.pen.sic inducendo, clarum est, q. dispositio illius §.& d.l.si
quis in tantam,habent locum in mulieribus.cum ergo ibi dica
tur,imprudens iuris non excusatur,& verbū,imprudens,intel-
ligatur etiam in fęmina:restat dicendum,q. ibi decidatur casus
91 ɔ̄ Bar.¶ Secundo† moueor,in dānis euitandis parificata est cō-
ditio mulierum,& masculorum per legem antiquam,vt quili-
bet excuseť, l.error, ff.de iur.& fac.ign.lex ergo noua superue-
niens videlicet l.si quis in tantam, loquens in masculis, vt non
excusetur,habebit locum in fęminis,quia vbi duo sunt ęquipa
rata a lege antiqua, lex loquēs in vno habebit locum in altero,
fm gl.in l.si qs seruo,C.de fur.& in cle.constitutiones,de regu
92 la.lib.6.etiā in pęnalibus,fm Pan.in c.si.col.3.de rescrip.† Ter-
tiò no.q. dicere sibi ius ꝓpria auctoritate ꝑ vim, vř ɔ̄ ius saltem
quasi naturale,quo iure inuenti sunt iudices, ne locus esset au-
daciæ,l.2 § j.ff.de orig.iur. sed error huius iuris quasi naturalis
non excusat mulierem,l.venia,C.de in ius vocan.& per ista cō
silui in ciuitate Arelatensi , mulierem nō excusari a pęna l.nō
est dubium,C.de leg.quia legatum debet accipi de manu hęre
dis,vt dicit tex.in §.legatū,Inst.de leg.in fi.dum dicit ab hære-
de præstanda, nisi testator dederit licētiam accipiendi propria
auctoritate.est verum q. d. Alex.in d.l.iustè possidet,& in d.ɔ̄s.
103.intelligit illud procedere, si potuit cōsulere peritiores, qđ
intellige si in ꝓpinquo sunt, alias secus , iuxta tradita in l.iuris
ignorantia,C.qui admit. quæ opinio est æqua, fundamenta ta-
93 men prædicta aliqualiter refragantur. ¶ Secūdò † dubitatur,an
competat ɔ̄ fideicōmissarium, qui de facto occupauit res lega-
tas,vel fideicommisso subiectas.Soc.cons.33.quod incipit,Pro-
sequēdo ordinem,colum.7.vol.j.distinguit.Aut occupauit an-
te aditam hæreditatē, & non competit. Aut post, & tunc con-
tra eum competit triplex remedium.Primum, l.non dubium.
Item,d.l.extat.Item,e.l.si quis in tantam. Tu verò cōsidera dif-
ferentias inter ista remedia,nam condictio l.non dubium,licèt
detur ad pęnam,non tamen videtur competere ad recuperan-
dam possessionem.¶ Secundò datur contra legatarium, vel fi-
deicommissarium occupantes res legatas, non autem cōtra oc
cupantes res hypothecatas pro delicto , vt probat text. ibi pro
portione competenti. Item considera, quod condictio d.l.ex-
tat,non videtur dari contra occupantes res proprias,sed solum
contra occupantes res debitas:sed condictio l.si quis in tantam
competit tam contra occupātes res proprias, quam obligatas,
& penitus alienas,& tam ad pęnam,quam ad restitutionē pos-
sessionis,& sic pinguius prouidet,quam reliqua remedia.Item
aduerte , quia non videtur verum , quod condictio l. si quis in
tantam,detur contra legatarium,per tex.in d.§.pen.Insti.vi.bo
nor.rap.vbi dicitur, quod antea occupans rem propriam absol
uebatur , quod non est verum in occupante rem legatam , d.l.
94 non est dubium,& toto titu.ff.quorum legat.¶ † Tertiò dubita
tur, an filius occupans vnam rem hæreditariam pro sua legiti-
ma priuetur iure suo? Breuiter cōsiderandi sunt tres casus.Pri-
D.N.

mus est, quando filius est hæres institutus & grauatus de resti-
tuendo, isto casu potest propria auctoritate eligere legitimam
suam in vna re , & de illa disponere arbitrio suo non citatis fi-
deicommissarijs,secundùm Bart l. Marcellus.ff ad Treb. cum
enim sit creditor in sua legitima sitque etiam hæres,poterit si-
bi soluere,l.fistulas,§.qui fundum,ff.de contrahen.empt.Secū-
dus casus est,quando est institutus filius in certa quota pro sua
legitima, & isto etiam casu potest propria auctoritate occupa-
re,secundum Bal.in l.si quis in suo,C.de inoffi.testam.quod in
tellige verum,hærede vniuersali nō existente in possessione to
tius,secundum Cur.seniorem cons.13.incip. Statuto Ianuæ ca
uetur, col.3.in fi. Tertius casus est , qñ filius est institutus sim-
pliciter in sua legitima, vel alias præteritus, qui nō vult annul-
lare testamētum,& isto casu *cōis* opinio est, q. aliquid non pos-
sit occupare propria auctoritate, secundum Bar.in l.2.C.qñ,&
quibus quarta pars.lib.x.& in l.suus quoque,ff.de hęredibus in-
stituen.Alex.cons.134.Attentis narratis,vol.3.Are.consil.156.
Diligenter, col.fi.& isto casu dicerem, q. si per vim occuparet
aliquam rem expulso hærede vniuersali possessore,non incide
95 rent in pęnam d.l.si quis,& d.l.extat.¶ † Quartò dubitatur, an
detur contra ecclesiam propter violentiam prælati ? Multa fo-
rent dicenda super isto pūcto, sed propter instantes vacationes
procedam conclusiue.Sit ergo conclusio, q. propter violentiā
prælati ecclesia non incidit in pęnas dictarum legum per tex.
in regula,delictum personæ,de reg.iur.li.6.& ista est *communis*,
quam sequuntur gl.& Legistæ in d.l.si quis in tantam,gl.& Ca
no.in c.j.j.de dolo, & cōtu.Fel.in c.nouit, col.8.s.de iud.;Facit
dictum Spec. in titu.de dona.§.j.ver.quid si Abbas.vbi propter
ingratitudinem prælati non reuocatur donatio facta ecclesiæ,
sequuntur Pan.& alij in c.fi.j.de dona.intellige quātum ad pę
nam priuationis iuris sui,seu quātum ad æstimationem, sed bę
nè ecclesia tenetur ad restitutionem possessionis, ita procedat
tex.in c.cum dilectus,supra,de ordi.cog.& in c.cum ad sedem,
s.eod. Secundò declara, quòd non teneatur ecclesia, sed benè
tenetur ipse prælatus,secūdum glo.& Pan.in d.c.j.per tex.in c.
placuit,16.q.6.sed ille tex.loquitur in diuersis terminis,videli-
cet quando prælatus occupat nomine proprio,& pro iure suo,
prout etiam loquitur tex.in c.cum qui,de pręben.in 6.Sed nos
loquimur in prælato occupante rem ecclesię nomine ipsius ec
clesię,melius facit tex.in c.si episcopum.16.q.6.Tertiò intelli-
ge,quòd non incidat ecclesia in pęnam perpetuo,secus pro vi-
ta pręlati,c.j.§.fi.de cap.Contra.in vsibus feud.facit , quod con-
suluit Roma.cōsilio 284.inci. Triplici ex capite. vbi decidit, q.
propter ingratitudinem pręlati reuocatur donatio facta eccle-
siæ pro tempore vitę ingrati pręlati.sed ista limitatio, quā sen-
tiunt Abb.& alij, non videtur mihi vera,quia sicut delinquen-
do non potest prælatus alienare perpetuo, ita non debet posse
ad vitā ipsius, c.2.de rebus eccle. non alie.lib.6.& quia ex deli-
cto prælati ecclesia nullum debet pati damnum, d. c. episcopū
& seq. At in casu isto pateretur damnum , quia non conuerte-
rentur fructus in vtilitatem ecclesiæ,vt fieri debet, c.fi de offi.
ordi.libro 6.Nec obst.tex.in d.c.fi. quia ibi talem pęnā inducit
natura contra.ius feudalis , & fauor publicæ vtilitatis , secun-
dùm Bal.ibi, qui tacitè inclinat in istam ptē. Quartò declara
si prælatus deliquit solus , secus si communicato consilio cum
capitulo,& de eius consensu, secundum glo. in d. regula, deli-
ctum.& in d.l.si quis in tātam.& ista est *communis* per tex.& ibi
Bar.in l.iubemus nullā, C.de sacrosan. eccl.sed tu dicas, quòd
illa lex nihil facit, quia loquitur in delicto pręlati commisso in
non faciendo,quo casu ecclesia tenetur,c.Imperatorum,c.fi.s.
de iura.calum.nos autem loquimur in delicto in faciēdo. Item
ibi delictum commissum fuit in pręiudicium Reipublicę,& in
casu,in quo ecclesia tenebatur facere, quod fuit per prælatum
omissum, secus in casu nostro. Contrariam opinionem tenent
Card. & Pan. in d.c.j.quia sicut non potest prælatus cum capi-
tulo alienare bona ecclesiæ sine solennitate capituli, c.sine ex-
ceptione , 12. q. 2. ita non debet posse tacitè delinquendo. sed
propter hoc non recederem a cōmuni , quia bona minoris nō
possunt alienari sine solennitate, l.magis puto , §.ne passim, ff.
de rebus eorum. cum vulga. & tamen minor inuadendo inci-
dit in pęnam d.leg.Quid tenendum ? communis opinio vide-
tur mihi periculosa per tex. in d.c.j.§.fi quòd habet locum etiā
si prælatus committit feloniam cum consensu capituli, secun-
dum Pan.& alios communiter in c.verum, supra de fo.comp.
& stringe illum tex.inducendo a fortiori eo modo,quo deduxi
supra,in præcedenti restrictione. ¶ Retenta tamen cōmuni in
surgit alia dubitatio , an prælatus cum capitulo occupans per
vim bona prelati defuncti adita hęreditate,& remissa possessio
ne per hęredem, incidat in pęnam d.l.si quis in tantam?Inn.in
c.cum in officijs,j.de test.distinguit: aut clarè constabat, quòd
prælatus defunctus dicta bona tenebat nomine ecclesię, & tūc
non incidit , quia ciuilis possessio erat penes ecclesiam , & sic
non dicetur inuasisse possessionem alterius , sed suam defen-
disse.Aut clare constabat, quod eam tenebat nomine suo pro-

prio, & tunc ecclesia incidit in pęnam per ea, q̃ dicta sunt s. in
proxima dubitatione. Aut dubitatur, & tunc excusatur, quia iu
stam habuit causam pręsumẽdi, q. prelatus defunctus talia bo-
na acquisierit de bonis, & nomine ecclesię, c. j. 12. q. 3. & sequi-
tur Bal. in auct. licentiam, post gl. ibi, C. de epis. & cle. & iste ca
sus euenit in herede celeberrimi Poetæ, & præstantis Philoso-
phi, Francisci Petrarchæ, vt per Card. cõs. 79. quod incipit, The
ma tale est, Diuinus vates, &c. Ex hoc elicio, q. habens aliquam
præsumptionem credendi se possidere, ratione talis præsũptio
nis excusatur a pęna d. l. quod tenuit Cęp. cõs. 4. in fi. & expres-
sè gl. & Bar. in. d. l. si quis in tantũ. Et hoc verum puto quicquid
96 dicat Bar. in l. sequitur, §. si fundum, ff. de vsuca. ¶ † Quintò dubi
tatur, an detur contra socium, qui per vim occupauit rem com
munem: dixi in c. cum ecclesia Sutrina, s̃. tit. 1. & ibi dictis adde
Cępo. in d. cons. 4. Secundò adde, q. in casu, quo constaret so-
cium per vim ingredientem velle totum occupare, q. indistin
ctè incurreret pęnam, secundum Al b. ibi, pro quo facit deci-
97 sio Gem. in d. c. cum qui, in ver. quid de clerico capellę. ¶ † Sex
tò dubitatur, an detur contra hęredem institutum sub cõditio-
ne, qui propria authoritate ante euentum conditionis occupa-
uit bona hæreditaria? D. Ias. in l. inter oẽs, in fi. ff. qui satisd. co-
gan. decidit, q. non per illum tex. secundum vnum intellectum
gl. quem ponderat ibi Bal. sed aduertite, quia gl. & Bal. non lo-
quuntur in hærede occupante per vim alio possidente, & ideo
credo, q. incideret hæres conditionalis in pęnam d. l. si violen-
tiam inferret, per ea, quę dixi s̃. in questione de fideicommissa
98 rio, & quia incideret etiam si esset purè institutus. † Circa quar
tam quæstionem principalem responsum fuit supra, in vltima
dubitatione 2. q. prin q. incurritur omni tempore, nisi post licẽ
tiam ritè, & rectè cõcessam. ¶ Circa quintam *cõis* omnium sen-
99 tentia est, † q. non incurratur ipso iure per sententiam condem
natoriam, propter verbum, amittat, futuri temporis. verba. n. fu
turi temporis non sunt latæ sententiæ, sed ferendæ, secundum
gl. in l. in criminali, C. de mis. om. iud. & in c. in penis, de regu.
iu. in 6. Gl. & Bar. in l. iubemus, §. sanè, C de sacros. eccl. gl. & Pa.
ibi, col. 5. in c. si diligenti, s̃. de for. comp. & q. verbũ, amittat
requirat sententiam, firmat Bal. in c. j. §. j. ad fi. de feu. sine culpa
&c. Card. & Pau. de Cast. consuluerunt, quos sequitur Fel. in c.
Rodulphus, col. 19. de resc. Non ob. decisio Pan. in c. cum in cũ
ctis, §. fi. col. fi. s̃. de elec. vbi dicit, q. verbum, amittat, ibi positũ
est latæ sententiæ, quia non requiritur factum alterius. Et in cõ
trarium faciunt, quæ scribit d. Ias. in l. rem, quæ nobis, in fi. ff. de
acq. poss. vbi concludit, q. verba futuri temporis priuatiua im-
portant ipso iure, vt verbum, cadat. Credo communem esse ve
ram, quia in multis casibus violentiam faciens non incurrit pę-
nam d. l. vt patet ex prædictis. Cum ergo oi casu violentia non
sit delictum, sequitur, q. requiritur causæ cognitio, ergo etiam
sententia, l. de qua re, ff. de iud. ¶ Secundò, quia in tex. l. memine
rint, in simili materia vtitur, verbo priuabitur quod est feren-
dæ sententię, vt firmat Pan. in d. c. si diligẽti. ¶ Tertiò, quia tex.
in d. c. eum, qui, addit verbum; eo ipso amittat: nam si verbum,
amittat, de se importasset ipso iure, frustratoriè fuisset illud uer
bum, eo ipso, quod denotat etiam sententiam a iure latam, cap.
nullus. c. si religiosus, de elect. lib. 6. ¶ Quartò, quia in pęnis beni
gnior interpretatio capienda est, l. interpretatione, ff. de pęnis.
Ad contrarium, videlicet ad decisionem Pan. & similia põt re
sponderi, q. procedunt, vbi actus, qui per legem punitur, est om
ni casu illicitus, vt conferre beneficia curata non idoneis, secus
si actus potest esse licitus, & illicitus. Et in casu nostro sequitur
istam opi. Gem. cons. 23. inci. Quia vbi ampliat, etiam si lex di-
cat sub pena amissionis, & cum verba sint etiam ferendæ sen-
100 tentiæ. † Stat igitur conclusio, q. pęna d. l. incurritur per senten
tiam, pœna verũ can. eum, qui, incurritur ipso iure, & sic violen
tia in beneficialibus est odiosior, quàm in temporalibus, & pro
phanis. Scias tamen, q. licet incurratur pęna ipso iure, tñ exigi
non potest, nisi secuta sententia declaratoria pacti, l. si quis ma
101 ior, C. de transact. c. 2. de here. lib. 6. ¶ † Sed dubitatur hic, an be
neficium violenti occupatoris possit ante sententiam declara-
toriam alteri conferri? videtur, q. non, per tex. in d. cum sm. In
cõtrarium est casus in c. j. de homici. lib. 6. per quem no. ibi Ge
mi. q. ibi tex. imponit pęnam priuationis beneficiorum ipso iu
re. tunc itaque beneficia possunt conferri tanquam vacantia, et
ante declaratoriam, etiam nõ citato possessore. Item voluit gl.
in c. cum missa, in verbo, iusto, de elec. li. 6. & in c. is cui, in fi. de
pręb. in 6. Ad tex. in c. cum sm, respondetur, quod debet intel-
ligi de executione reali. Nam priuatus beneficio ipso iure, nõ
debet a possessione de facto amoueri, nisi eo citato, & causa co
102 gnita, c. licèt episcopus, de pręb. e. lib. ¶ † Vltimò dubitatur, an
a sententia lata super condictione l. si quis in tantam, possit ap-
pellari? Super isto puncto tres reperio opiniones. Prima fuit, q.
non, quia est remedium possessorium, a quo de iure ciuili non
appellatur. l. vnica, si de momẽ. pos. fuer. app. Et si dicatur, est re
medium pœnale, respondetur, q. causa principalis pęnalis vide
tur accessoria, ergo principale non debet propter accessorium
mutare naturam, l. nuda, C. de contrah. & commit. stip. Itẽ pœ-
na inuenta fuit in odium violentię, vnde non debet retorque-
ri in fauorem, vt pp pœnam liceat appellare, ca. intelleximus,
s̃. de iud. l. fi. C. de iuram. calum. ¶ Secunda fuit opinio gl. in d.
l. j. & in l. momentaneæ, C. vnde vi, q. possit appellari & ista est
communis, sm Salv. post Bal. quia regulariter appellatio cẽsetur
permissa, nisi reperiat prohibita, l. & in maioribus, C. de appel.
Non ob. d. l. j. quia loquitur in petitorio, secus in possessorio ha
bente mixtam causam proprietatis. Item loquitur in causa mo
mentaneæ possessionis, in qua grauamen est reparabile p diffi-
nitiuam in petitorio, sed in casu nostro possessio in pęnam vio-
lentię perpetuo est remansura penes victorem, & sic cessãte ra
tione d. l. j. cessabit dispositio, c. cum cessante, s̃. de app. Illud est
vnum fundamentum, sed considera, q. tantum cõcludit in sen
tentia lata contra dominũ inuasorem, sed in sententia lata con
tra inuadentem possessionem rei alienæ, in casu quo grauamẽ
esset reparabile per aliud possessorium, adhuc militaret ratio d.
l. j. finge, q. prædo condemnatus in pęnam d. l. si quis in tãtam,
prius fuisset a victore spoliatus, nonne facta restitutione, & so-
luta æstimatione poterit recuperare suam possessionem? certè
sic, c. in literis, s̃. eod. at si dixeris. non est reparabile respectu pę
næ: Respondeo, appellet quò ad pęnam tantum, vt statim dicã.
¶ Tertia fuit quorundam sententia, q. appellatur a pęna tantũ,
& non a sententia restitutionis, quia tot sunt sententiæ, quot
sunt capita, l. Carmelia Pia, ff. de iure patrona. l. etiam, §. j. ff. de
mino. Et ideo licèt respectu possessionis non teneat appellatio
valebit tamen respectu pęnę, quia in separabilibus vtile per inu
tile non vitiatur, l. j. §. sed si mihi, ff. de verb. obli. Aduerte, quia
veritas dependet ab illo fundamento. Salv. negat ista esse sepa-
rabilia, quia stante sententia super possessione, a qua non liceat
appellare, necessariò sequitur decisio super articulo pęnali. be-
nè facit l. j. & 2. ff. de pecu. leg. Vnde concludit, q. ratione pęnæ
in separabilibus liceat appellare etiam a possessorio, cum cesset
tunc ratio d. l. j. Et propter hoc alias quidam magnus Aduoca-
tus (nota pro D. Bonifacio Girardi) dicebat, q. a sentẽtia lata in
possessorio cum cõdemnatione expensarum, vel restitutionis,
vel fructuum, poterat appellari, quia damnum expẽsarum, vel
fructuum non est reparabile per diffinitiuam in petitorio. alle-
gabat Bald. in d. l. j. uers. sed pone, q. in possessorio, quia hoc nõ
vult, licèt dicat respectu fructuũ posse appellari. Sed bene istud
expressè dicit Sal. ibi in vltimis verbis. Quid tenẽdum? in casu
proposito mihi placet ista vltima opinio, quia pœna d. l. si quis,
non venit in consequentiam restitutionis, nec dependet ab ista
restitutione, cum principaliter fuerit imposita ratione violen-
tię. Stat enim simul, q. inuasor teneatur restituere possessionẽ,
& tamen non teneatur ad pęnam, ut paret ex dictis supra in ter
tia dubitatione 2. q. prin. ver. retenta tamen communi. & quia
in dubio appellationi est deferendum, sm Bal. in l. de statu, ff.
de test. & in l. properãdũ, §. sin autẽ reus, C. de iud. Pau. & Mod.
in l. j. ff. si quis cau. Et quia non puto, q. illa communis opi. q. a
possessorio de iure ciuili non appelletur, procedat sine scrupu-
lo, ut dixi in notabilibus: in iudicando nõ recederem ab opinio
ne Bal. & communi: de iure autem canonico cessat ista dubita
tio, quia eo iure appellatur ab omni possessorio, cle. j. de causa
pos. & propr. c. cum ad sedem, s̃. eo. Verũ de uno potest proba-
biliter dubitari, an in terris imperii possit a sententia lata sup
remedio canonis reintegranda, inter laicos appellari? uidetur,
q. sic, quia in terris imperii nõ appellatur a possessorio, d. l. uni-
ca. Contrariũ determinat singulariter Io. Pe. de Ferra. practic.
Par. in forma libelli in causa spoliatę possessionis, in uerbo, per
uestram sententiam. dicens se uidisse ita consultum a Bal. ea ra
tione, quòd utens aliquo iure, debeat uti cum suis qualitatibus,
& circunstantijs. arg. l. fi. §. & si prefatam. & §. sin autẽ hoc, C. de
iure deliber. Multa restant ad complementum huius materiæ
dicẽda, quæ superuenientibus uacationibus impedior prosequi,
aliàs latius fundabitur occasio examinandi.

Fuit impositus finis c. Sępe, die penultima Mensis Iulij, 1519.
Ad laudem Dei.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE, A S. NAZARIO, IVRISCONSVLTI CELEBERRIMI,

Iuridicus de Peste Tractatus vtilissimus valde, & perquàm necessarius, editus ab ipso Authore iur a interpretante in florenti Academia Auenionensi.

Nunc recens summa diligentia recognitus, atque repurgatus, incipit fœliciter.

SVMMARIVM.

1 *Aequinoca rectè diffiniri non possunt.*
2 *Morbus, seu infirmitas, quotuplex sit.*
3 *Infirmitas corporis, carnis, & animæ, quomodo diffiniatur.*
4 *Morbus ob id morbus dicitur, quòd mortem causet.*
5 *Morborum genera quot sint. Et ibi, morbum iuxta locorum diuersitatem, diuersa sortiri nomina.*
6 *Morbus, & vitium quomodo inter se differant.*
7 *Pestis appellatione quid veniat.*
8 *Pestifera, seu contagiosa loca, sine causa iusta habitantes, peccare censentur, vti Deum tentantes.*
9 *Pestis flagellum maius, ac horribilius est, quàm belli. Et ibi, an & quando valeat argumentum de bello ad pestem.*
10 *Pestē causantia quæ, & quot sint, & seq. vsque ad finem capituli.*
13 *Ranarum copia maxima vt plurimum pestem adfert. & 15. Imaginatio facit casum.*
21 *Peccatorum causa multoties aduersa nobis infliguntur.*
22 *Dæmones interdum nutu Dei mortalibus pestem, & multa id genus mala immittunt.*
23 *Magi a nonnulis creduntur dæmonibus, vt morbos mortalibus inferant, imperare.*

PRocedam hoc ordine. Primùm pestis præludia, de hinc pestis priuilegia, a quib. oĩpotens Deus sua nos velit pietate liberare: demũ pestis iuridica remedia cõpendiosè explicabo, pŏposa iuriũ & sĩtitudinũ supfluitate doctis odiosa, & cunctis onerosa, penit⁹ semota. ¶ Venio ad primũ, & q̃ro ꝙd sit morb⁹. ista dictio plã signat, iõ nõ rectè pt diffiniri, q̃ a †nomẽ æquocũ i suo gñale nõ tutã suscipit diffinitionẽ, ſm Pan. i rub. ex de iud. † Signãt. n. tã aiæ q̃ corpis languores, c. cũ infirmitas, de pœ. & remis. no. Anch. i c. pia, de excep. li. 6. Nã alia est ĩfirmitas corporis, alia carnis, alia aiæ. †Infirmitas corporis est febris, & sĩia. Carnis verò est ꝯcupiscẽtia. Aię ãt ẽ ignorãtia & obliuio. 15. q. 2. in sũma. Si ergo q̃rat, qd sit morbus aiæ, r̃ndebo, salua diffinitione Theologorũ. Morb⁹ aiæ, est labes aiam mortificãs, & vsũ ei⁹ faciẽs deteriorẽ, vt ꝓbat in c. vnũ orariũ, §. als ea demũ, 25. dist. verba huius diffinitionis aũr nõ declaro, q̃a nõ attinet ad rẽ nr̃am. Si verò q̃rat, qd sit morbus corporis? r̃ndeo cũ Sabino. Morbus corporis, est habit⁹ cuiuscunq; corporis ꝯ nãm, q̃ vsũ eius ad id faciat deteriorẽ, cui⁹ cã nã nobis sanitatẽ eius corpis dedit, l. 1. §. sed sciẽdũ, ff. d ędi. edi. ¶ Scđo q̃ro, vñ dicat Morbus, †r̃ndeo ex eo morbũ notari, q̃ inde nascat mors, ſm Arch. i c. ĩtima, de appel. li. 6. ¶ Tertiò q̃ro, quot sint morborũ gñã? †r̃ndeo cũ Satyrico. Tot sũt, quorũ noia si q̃ras. prõptius expediam, quot amauent Hippemenchos. plã aũt i referũt in tit. ff. de ædi. edi. ex de ele. ægr. & corp. vitia. Quaten⁹ tñ ad ꝓpositũ nr̃m attinet, duo sũt morbi principalia gñã. Vnũ. n. est ꝑsonale, q̃a ꝑsonã nõ egredit: alterũ in rẽ, q̃a & res & loca ĩficit, & d subiecto i subiectũ ptrãsit, & hũc alij pestẽ, siue pestilẽtiã, alij epidimiã, alij (vt Auenionẽses) bozulã noiant, & hic morb⁹ oẽs alios magnitudine supat. c. sicut simoniaca, ex de simo. Est tñ sciẽdũ, q̃ aliud est morbus, aliud
6 corpis vitiũ. †Nã morbus est ibecillitas corpis tpalis: vitiũ verò est ꝑpetuũ corpis impedimẽtũ, l. iter stuprũ. §. verum. ff. de ver. sig. Et morbus corpis debilitatẽ tñ, vitiũ verò ẽt animi & intel⁹s defectũ respicit l. ob q̃ vitia. ff. de ædi. edic. Et no. glo. in l. j. i ver. dixisse. ff. e. tit. ¶ Quartò q̃ro, qd sit pestis? Rñ. pestis est
7 †morb⁹ ꝯtagiosus a nutrimẽtorũ, vel aeris ꝓcedẽs infectione. Quòd sit morbus, patet ex ꝑmissis: q̃ sit ꝯtagiosus, notũ est in
8 tm, q̃ prudẽter dicit Pan. i c. dilectb. col. 5. de do. & ꝯt. † q̃ Deũ nitit tẽtare, q̃ in loco ꝯtagioso ꝯtẽdit habitare. Quòd ꝓcedat ab infectione aeris, & nutrimẽtorũ, patebit ex dicẽdis in seq. q. Vel pt sic describi, Pestis est bellũ Dei, cui humanæ vires nequeũt resistere. Quòd sit bellũ Dei voluit Bar. & scrib. l. nãr, colu. fi. ff. de vsuc. Ant. de Bu. Pan. & Fel. i c. ex trãsmissa, de ꝑscri.
9 But. & Imo. in c. nõ liceat, e. ti. † Et maiorẽ esse casũ epidimiæ, q̃ belli humani, dixit Bal. i l. cũ notissimi, §. immo. col. fi. C. de ꝑsc. 30. vel 40. ann. Et q̃ maior sit hostilitas Dei, q̃ hoium, voluit Cor. ꝯs. 128. Vr primo a specꝉu. col. 2. li. 2. & ꝓpea Doc. cõcludũt, valere arg. de bello ad pestẽ, ꝓut arguit Bar. i l. nãr, & i l. j. ff. de bo. pos. ex testa. mili. Ale. ꝯs. 30. Põderatis, col. 2. lib. 5. Pan. ꝯs. 3. q. 18. li. 2. & ꝯs. 18. col. fi. e. li. Et ita arguit tex. Basiliensis, ꝯs. 52. i §. locũ, sub rub. de authoritate gñaliũ cõciliorũ. Qd verũ est subsistẽre rõnis idẽtitate, als nõ tenet arg. ſm Ale. in l.
10 fi. col. 2. C. d test. Quinto q̃ro, vñ causat pestis? †Ista est qõ Physicalis Iurec. nõ ꝯueniẽs, dicã tñ qđ i iure nr̃o scriptũ cõperio.
11 ¶ †Procedit, ut dixi, ab aeris intẽperie. c. quorũdã, 40. dist. l. 2. §. pe. ff. si q̃s cau. gl. i c. le. ne i agro, §. fi. i ver. rõnabili, dẽ sta. mon.
12 ¶ †Scđo causat ex aqua putrida, seu corrupta, ſm Appia. Ale.
13 li. 5. de bel. ciu. †vel ex multitudine ranarũ & garatarũ, ſm eũd de Ap. referẽtẽ hac de cã maximã pestẽ fuisse i Illyria. & idem
14 retulit Io. Firma. i trac. de gabel. q. 24. 2. partis. ¶ †Tertiò ab immũditijs, & a colluuie ꝑsępe originat: cęlũ. n. pestilẽs (inq̃t Iureconf.) minant immũditiæ cloacarũ. l. j. §. 1. ff. de cloacis. Nec nõ ab oi fętore gñat. l. 2. §. idẽ ait. ff. ne qd i lo. pub. Putredo. n. i viscerib. terrę ex corpib. defunctorũ, & aialiũ venenosorũ cãta, vapores gñat ĩficiẽtes aquas, & terrę nascẽtia. l. 3. ff. de via, & itin. pu. Idẽ facit putredo exis in supficie terrę, q̃ gñant corpa suspesa male sepulta, cęmiteria, cloacæ, aq̃ stagnosæ repletæ rũcis, paludosæ, & i q̃b. linũ, spaltũ, & his sĩa madefiũt, vr i quib. coria purgãt, & oia deniq; male olẽtia sũt apta hũc morbũ ꝓducere. l. ædiles. §. fi. ff. de via pub. i fi. ¶ Quartò, q̃nq; suborit ex tristi imaginatiõe ꝯcomitata timore, uã ipũs tristis ꝯturbat vi-
15 scera, †& casũ facit imaginatio. c. 1. 6. dist. ¶ †Quintò ex immo-
16 derato coitu aliq̃ñ sumit initiũ, vt i Auth. de leno. cit. med. ibi,
17 pestiferos lenones. ¶ †Sixt ex supfluo exercitio q̃nq; procreat,
18 nã q̃ nimiũ emũgit, elicit sãguinẽ. c. deniq;. 4. dist. † vñ cauẽdũ
19 est, ne qd nimis, †quia oẽ nimiũ vertit in vitiũ, ſm gl. in Auth. vt determi. sit nũ. cler. in princ. & melius est pauca agere, quã multis periculosè interesse, in Authẽ. de tab. cit. med. ¶ Sextò huic morbo cãm ꝑstat vbertas, q̃ sequit immediatè post penu-
20 riã. †Nihil. n. horribilius, & populo pniciosius ipsa inedia. c. 2. de obserua. ieiu. ¶ Septima cã, & oium maxima, a qua morbus iste ꝓuenit, est societas hoium, & dęmonũ ex peccatis ꝯcta, q̃ admodũ est pestilẽta. c. illud aũt, in fi. 26. q. 2. est. n. nõ mini⁹ ve-
21 rũ, q̃ vulgatũ ꝓuerbiũ, †q̃ ꝑp peccata veniũt aduersa, c. Nabuchodonosor. 23. q. 4. & ciuitates cũ habitatorib. ꝑp hoium sce-
22 lera dispdit Deus, in Auth. vt nõ luxu. ꝯ nãm. §. 1. † Accipiunt enim dęmones ꝑp nr̃a demerita ptãtem a Deo, & morbos immittere, & ipsũ aerẽ vitiãdo morbosum reddere, habitaq; po-
23 testate nocendi, q̃ facturi sunt ꝑdicãt, c. sciendũ, 26. q. 4. † Sunt qui ẽt affirmant magos accitis dæmonib. imperare, vt morbos incutiant, & homines interimant. Vnde Lucanus ait.

Mens hausti nulla sanie polluta veneni.
Incantata perit.

Refert Aug. de Ciu. Dei, transumptiuè in c. nec mirũ, 26. q. 5

SVMMARIVM.

1 *Pestis an & quando excuset a mora. Et ibi, quòd omnis iusta causa motus excuset a mora.*
2 *Pestis si in loco solutionis fiendæ vigeat, an & quãdo possit compelli debitor, vt soluat alibi.*
3 *Bannitus a loco solutionis fiendæ, an possit cogere debitorem alibi soluere.*
4 *Creditor an cogere possit ad interesse debitorem, qui metu pestis non soluit loco, & tempore inter ipsos destinatis.*
5 *Debitor an & quando agere possit pro interesse contra creditorem, qui tempore pestis, vel aliam ob causam iustam ipsum compulit alibi soluere, quàm inter se contractum fuerat.*
6 *Pestis an, & quando excuset a periurio.*
7 *Debitor, qui tempore contractus iurauit soluere tali loco, etiam si ibi tempore solutionis fiendæ vigeret pestis, an excusetur a periurio, si ibidem dicto tempore distulit soluere propter metum pestis.*
8 *Iurans temere, licèt a iuramento veniat quandoque absoluendus, plecti tamen debet propter temeritatem.*
9 *Vacationes quare in curia Ro. potius fiãt de mẽse Augus. quàm alio tpe.*
10 *Iurans se continuè stetisse in ciuitate, an incurrat periurium, si propter pestem ibidem vigentem absens fuerit certo tempore, animo tamen eò reuertendi cessante peste.*

Pestie

11 Pestis an, & quando excuset a pœna.

12 Emphyteuta, qui pestis metu nõ soluit pensionem in loco cõtractus an excusetur a pœna propter moram commissam.

13 Pestis si vigeat in loco, vbi fieri solent bulletta, an, & qñ excuset a pœna statuti punientis mercatores transeuntes cum mercibus, vel eũtes ad molendum sine dictis bullettis.

14 Obligatus ad aliquid faciendũ sub pena, & illud nõ faciens, nõ censetur imunis a dicta pena si oẽm diligẽtiã ñ adhibuit, vt illud facere posset

15 Gabellam ignorans solui in loco, per quem transit, & non soluens, nõ excusatur a culpa.

16 Gabellarij an, & quando teneãtur monere transeuntes, vt soluãt gabellã.

17 Pestis an, & quando excuset colonum recedentem ab agrorum cultura.

18 Pestis metu an, & qñ possit inquilinus recedere a domo conducta, ita qđ cessante peste, non teneatur amplius stare contractui.

19 Contractum deserere nemini licet, nisi propter exceptionẽ, si quæ in ipso exprimantur.

20 Inquilinus impeditus, vti frui propter casum fortuitũ, an teneatur soluere locatori pro rata tẽporis, quo impeditus fuit, an pro rata temporis, quo non est vsus.

21 Inquilinus, cui pp ducendam vxorem, vel alium ob causam, maiore opus est domo, an migrare possit a domo conducta, & recedere a cõtractu.

22 Locator, an & qñ teneatur remittere pensionem inquilinus impedito vti frui propter pestẽ. Et ibi, an dictus inquilinus possit repetere a locatore, quod prius soluerat pro rata temporis, quo vti frui non licuit.

23 Inquilino, qui non denunciauit locatori velle recedere a re conducta pp pestẽ, an & quãdo facienda veniat remissio pro rata tẽporis, quo non potuit vti frui.

24 Inquilino impedito vti frui per mensem pp pestem, an facienda sit remissio pro dicto mense, quo viguit ipsa pestis.

25 Damnum quando dici possit modicum.

26 Inquilino recedenti a re conducta pp iustum periculi suspicionem debetur remissio, licèt etiam nullum subsit euidens periculum.

27 Inquilino, qui scholasticorũ in contubernio tenendorũ, vel hospitandorũ aduenarũ gratia magnã conduxit domum, an facienda sit remissio, si adueniente peste recesserunt scholares, hospitesq; non aduenerint, ipse tamẽ continuè domum ipsam inhabitauerit. nu. 31. 32. & 36.

28 Conductori impedito exercere artem suam in domo cõducta an debeatur remissio.

29 Locator qui domum suam locauit vsurario manifesto, an veniat puniendus. Et an sub prætextu, quod artem exerceat prohibitam, poterit ipsũ expellere a domo conducta.

30 Locator, qui meretricibus domum locauit, an eas expellere poterit sub prætextu, quod ibidem meretricantur.

33 Conductori hospitij, an fieri dẽat remissio, si cõtingat ipsum, vel aliquẽ de sua familia mori peste, pp quod clauditur hospitium, ciuitate tñ sana permanente. Et ibidem quid de furnarijs, quibus similis casus cõtingit.

34 Conductori blasphematori, vsurario, vel sodomitæ, in cuius domo tãtum pestis irrepsit, an facienda sit remissio.

35 Conductori solito non soluere decimas, an superueniẽte sterilitate fieri debeat remissio.

36 Conductori domus hospitij, gabellæ, vel similium, an et quibus casibus veniat deneganda remissio adueniente peste. nu. 38. 40. 41. & 45.

37 Conducenti gabellas in ciuitate Limitropha, quæ quotidie solita est pati hostiles incursus, propter quos non soluitur gabella, an debeat remissio.

39 Casus neminem excusat, vbi casum culpa præcessit.

42 Miles, qui belli tempore suscepit custodiam castri, tenetur ad damnum ẽt si castrum ablatum eidem fuerit per vim.

43 Conductori agrorum in confinibus inimicorum existentium, nõ debeatur remissio, licèt stipendiarij fructus deprædati fuerint.

44 Conductori, qui belli tempore, conduxit prædia, non debetur remissio pp bellum.

46 Emptor omniũ redditũ, & prouẽtuũ percipiendorum ex datijs, & gabellis alicuius ciuitatis per decem annos, an petere poterit remissionẽ sibi fieri, si contingat ipsum parum vel nihil percepisse de dictis datijs vel gabellis vno anno ratione pestis. nu. 65.

74 Contractus talis præsumitur, qualem verborum proprietas demonstrat.

48 Pretij mentio in dubio emptionem arguit. 55.

49 Pretium annuum vel mẽstruũ constitutũ pro fructibus arguit locationẽ. nu. 54 55 56. & 66.

50 Contractus innominatus regulatur secundũ naturã cõtractus nominati

51 Emptio & locatio, an & quando eisdem regulentur regulis.

52 Emptori superficiei an dẽatur pensionis remissio pp superficiei ipsius ruinã

53 Locationis contractus quare admittatur remissio, non aũt emptionis, et venditionis.

57 Contractus natura potius est aduertenda, quàm verba.

58 Verbum emptio, interdum pro conductio, exponitur.

59 Pretium aliquando pro mercede interpretatur.

60 Verba, si qui percipientur. s. fructus, in contractu locationis posita conditionem, & spem locatam esse significant.

61 Datium, seu pedagium emens, censetur emisse fructuum percipiendorum commoditatem.

62 Locationis natura, an & quando requirat fieri remissionẽ impedito vti frui fortuna, vel casu.

63 Datium aliquando exponitur pro redditibus, qui ex datio percipiũtur, aliquando pro ipso actu perceptionis.

64 Pretiũ vnicũ constitutũ pro toto tpe in contractu noĩato, an arguat locationẽ vel venditionẽ, si solutio eius otq; sit æqualiter diuisa p tpa. Et quid si sit cõstitutũ vnicum pretiũ simul, vel inæqualiter soluendũ, ita q dicatur vẽditio, & contingat pp pestem tertiam partem redditum deperire, an fieri debeat remissio conductori, an pretij excõputatio emptori.

67 Conductor si spẽaliter, & exp̃sè in se suscipiat pestis periculum, an teneatur ad pensionem pro tpe, quo durat ipsa pestis. Et quid si gñaliter suscepit in se periculum cuiuslibet casus. Et ibidem, quid si suo periculo.

68 Casus fortuitus quis dicatur, & quando dicatur insolitus, & non præuisus. nu. 99. & 100.

69 Impossibilium obligatio nulla est. Et ibi quõ intelligatur impossibilis obligatia.

71 Periculi appellatione an veniat pestis.

72 Periculum & casus fortuitus, quomodo differant.

73 Conductor datiorũ an tenea de casu fortuito pp superuenientẽ pestẽ vel aliã ob cãm, si datia conduxit suo periculo. Et ibi, an suscipiens in se oẽ periculum, censeatur suscepisse periculum casus fortuiti. & nu. 74. 75. & 76. vbi quid significet resignum, vel reschium, rastha, & spinella. Et quid si suscepit omne periculum cum iuramento, nu. 82.

77 Conductor suscipiẽs in se vnũ casum fortuitũ specificè, adiecta clausula gñali, & oẽ aliud periculũ, an censeatur suscepisse etiam casum pestis.

78 Casus quis dicatur similis, & quis maior casu expresso.

79 Iudicis arbitrio relinquitur, quæ dicantur similia.

80 Periculũ in re suscipiens in genere, si aliàs tenebatur de culpa leuissima, isto casu tenebitur etiam de casu fortuito. Et an idem dicatur, si casus fortuitus contingat culpa aduersarij.

83 Iuramentum an, & quando habeat vim specialis, & expressi consensus.

84 Iuramentum non ampliat dispositionem vltra consensum.

85 Casus seu fortuna tristis, & aduersa, non solet venire in considerationem.

86 Fortuna etiam solet capi in bonam partem.

87 Periculum aduersi casus, an & quãdo spectet ad conductorem, locatorẽ, emptorem, vel venditorem. & nu. seq.

88 Conductor, qui propter inimicitias locatoris passus est damnum, debet a locatore tale damnum resarciri.

90 Iniuriam passus non tantum actionem habet contra iniuriantem sed etiã contra eum, occasione cuius passus est iniuriam.

91 Captiuus, qui relaxatus fuit ad pecuniam afferendã pro se, & concaptiuis suis redimendis, si non reuertatur, & concaptiui pro se soluerint, habet contra se negotiorum gestorum actionem pro ipsis socijs.

92 Captus pro represalijs propter factum communis, habet ius repetendi expensas ab ipso communi.

93 Fideiussor, qui per violentiam superiorum coactus est soluere indebitum occasione principalis, habet actionem contra ipsum principalem.

94 Debitor, qui propter iniuriam creditoris coactus est alteri soluere, consequitur liberationem ope exceptionis.

95 Gabellam vendens censetur datiarijs promittere nihil se facturũ, propter quod impediatur gabellæ exactio.

96 Cõductor vel emptor, qui susceperunt in se periculũ, an teneantur de casu occurso, quem locator, & venditor poterãt amonere, et nõ amonuerũt.

97 Conductor, qui suscepit in se casum aduersumq; fortunam, an teneantur de casu insolito.

98 Emens frumentum ad credentiã pretio, quo valuerit mense Maij, tenetur ad summam immoderatam propter euentum caristiæ insolitæ.

100 Iurans non contrauenire laudo ratione alicuius læsionis, non præsumitur intellexisse de enormissima læsione.

102 Casus fortuitus rarissimè euenire dicitur, qui in centum annorum spatio non nisi semel eueniat.

103 Tempus longissimum, dicitur tempus quadraginta annorum.

104 Iudicis arbitrio an relinquendũ sit, qđ dicatur tps longissimum. nu. 105.

106 Francorum Regis potentia omnibus anteponenda.

107 Iudicis arbitrio relinquẽdũ est, vbi lex dicit agẽdũ eẽ verisimilitudinaliter.

108 Cõductor, qui suscepit in se oẽm casũ fortuitum tã p̃uisum, & cogitatum quàm non præuisum, & non cogitatũ, an teneatur ẽt de casu insolito.

109 Transactio tracta ad incogitata, an censeatur ẽt tracta ad non præuisa.

110 Conductor, vel aliàs contrahens, cui (eo quia in se susceperat aduersam tristemque fortunam) spectat periculum casus fortuiti, an teneatur de casu insolito.

111 Doctori conducto ad legẽdum, qui propter pestem desiitit legere, an debeatur integrum salarium, ac pro rata temporis, quo legit. Et an durante peste biennio, vel triennio debeatur integrum salarium.

112 Labor, & tempus diuidi possunt.

113 Miles interceptus ab hostib. an pcipere debeat salarium, pro tpe captiuitatis.

114 Victori, qui casu fortuito impeditus nequiuit nauigare, an debeatur integra merces totius nauigationis.

115 Doctor vel Aduocatus qui opas suas locarunt, si pendente anno locationis moriantur, an heredes eorum percipient salarium totius anni.

116 Doctorum & Aduocatorum salaria, rectius honoraria dicuntur.

117 Doctores & Aduocati non dñr operas locare, cum inter eos non contingat, vel dicatur operarum locatio, sed potius honoris consequutio.

118 Salariũ architecto vel pictori pmissũ p ædificanda, vel pingẽda domo, an ipsis debeatur integrum, si propter pestem aufugerunt opere impfecto.

119 Doctori se absentanti tempore lectura non debetur salarium, si id fecit absque superioris licentia.

120 Doctores censentur legere tempore, quo vacant de licentia superioris.

Antenu-

122 *Auenionensis patria amana admodū est, & saluberrima, nec propter aeris ioter pestem, sed propter malum regimen creditur peste vexari.*
123 *Doctori impedito legere propter pestem, an debeatur salarium, integrum, si durante peste alio se transtulerit ad legendum. Et quid si alibi legit minori stipendio, an saltem debeat consequi residuum. 124. Et quid si a secundo consequatur maius salarium, quàm a primo, an teneatur dare id supra plus primo stipulatori. 127.*
125 *Argumentum de tempore ad rem, est validissimum.*
126 *Argumentum de toto ad partem, valet.*
128 *Doctor, qui durante peste potuit eodem, vel maiori pretio alibi legere, & noluit, an debeat consequi salarium a primo stipulatore.*
129 *Creditorem suum nemo mutare cogitur.*
130 *Acquirere nemo cogitur ad vtilitatem creditoris.*
131 *Stipulator, vel præses, aut alius quispiam, cui Doctores non possunt ex cā pestis operas præstare, an & quando possit alteri operas illos locare.*
132 *Tempus, quo dubitatur an vigeat pestis, accedere debet tempori pestifero. Et quid de tempore, quo dubitatur de bello, an accedere debeat tempori belli. & nu. 133.*
134 *Belli suspicio an haberi debeat pro bello.*
135 *Casus mali suspitio, s. metus, calamitatem offert non modicam.*
136 *Pestis causa, an & quando liceat a beneficio recedere. 138.*
137 *Prælatus, qui tutè in loco beneficij morari non pō, an illud renūciare pōt.*
139 *Superiori licentia si negetur inferiori ex causa competenti, quid agere debet ipse inferior, ac impediatur ei recessus licitus. Et an semper requiratur, quòd petatur licentia, & obtineatur. & nu. 140.*
141 *Periculum vbi est in mora, licitum est in opere procedere spreta nunciatione. nu. 31. Et ibi an liceat contrauenire proprio iuramento, vbi periculum est in mora ante habilitationem.*
142 *Superioris vel alterius consensus ad aliquem actum necessarius, an ex necessitatis causa possit omitti.*
143 *Consiliarij non possunt a loco discedere sine licentia superioris.*
144 *Beneficij sui fructus an percipere debeat residentiam facere impeditus in suo impeditus. Et ibi quid de distributionibus quotidianis, & quando eas percipere debeat sic impeditus. & nu. 145. & 146.*
147 *Rector animarum curam habens, an pestis tempore possit a beneficij loco aufugere nullo constituto vicario.*
148 *Dominus an & quando teneatur subditos suos tueri & defendere ab inferentibus eis bellum.*
149 *Miles armatæ militiæ, si tempore pacis militiam deserat, venis gradu deponendus. Et idem dicendum de milite celestis militia tempore pacis curam sibi creditam deserente. & num. 50.*
151 *Pestis an, & quando excuset a præscriptionis cursu. nu. 152.*
152 *Præscriptio non currit agere non valenti. & nu. seq.*
153 *Vasallum, qui intra annum non petijt inuestituram a domino, excusat pestis a pœnali priuatione.*
154 *Pestis excusat electionem prælati, & quemlibet alium actum alibi gestū, quàm in loco solito, & necessario, si ibidem vigebat ipsa pestis.*
155 *Canonici tempore pestis residentes, an & quando possint recipere canonicum in possessionem, & ei dare stallum in choro, licèt non faciant maiorem partem, & absentes non citaverint.*
159 *Pestis excusat fugitiuos propter pestem, qui non habentes quò declinent, possunt hospitari in ecclesia, maxime campestri, & ibidem conuiuari, quod aliàs de iure non possent.*
157 *Pestis priuilegium est ijs, qui prohibiti a statuto facere arengas, seu propositiones pro collectis fiendis, eam facere possunt peste ipsa vigente.*
158 *Gabellam an soluere teneantur fugientes propter pestem pro rebus, quas exportant a loco contagioso.*
159 *Statutum disponens, quòd pro animalibus quæ intromittuntur in territorium debeat solui certum datium, an comprehendat animalia timore latronum in idem territorium introducta.*
160 *Gabellam an soluere teneantur, qui propter incursum hostium, vel piratarum in alienum territorium fugientes eò res suas importauerunt, vel inde exportauerunt.*
161 *Gabellam soluere non tenentur, qui coacti sunt propter siccitatem ad alienum molendinum venire ad molendum.*
162 *Statutum puniens introducentes sues per talem portam, an comprehēdat introducentem porcos per eandem portam metu latronum.*
163 *Repræsaliæ, an & quando exerceri possint in fugientes a suo domicilio propter pestem. Et an habeant locum contra eos, qui vi ventorum compulsi sunt venire ad locum represaliarum. & nu. 164.*
165 *Contractus, qui propter omissam solemnitatem a statuto requisitam solet esse nullus, an & quando robur accipiat propter pestem.*
166 *Instrumētū receptū a Notario nō matriculato pestis tēpore, est validum, licèt ad huiusmodi actum statutū requirat Notarium matriculatum.*
167 *Pestis excusat pastorem ab interitu pecudum, cæterorumque animalium propter epidimiam mortuorum. Et quomodum probabit pastor, vel succidaneus animalia ex peste esse mortua. & nu. 168.*
169 *Romanorum Rex potest extra vrbem Romanorum coronari, si in ea vigeat pestis. Et idem venit dicendum si pestis sit Mediolani, vbi idem Rex aliàs debet diademate insigniri. & num. 170.*
171 *Donatio tempore pestis facta, censetur donatio causa mortis, licèt in ea nulla sit facta mortis mentio.*
172 *Donatio causa mortis, sola pœnitentia reuocari potest, quod in donatione inter viuos non toleratur.*
173 *Infirmus censetur, qui degit in loco contagioso, cum sit morti propinquus.*
174 *Donationis secunda species quæ dicatur a Iureconsulto.*
175 *Donatio facta ab infirmo, in dubio censetur donatio causa mortis.*
176 *Donatio, in quo fit mētio de peste, vel infirmitate, dēt psumi don. cā mor.*
177 *Donatio potest ex coniecturis iudicari donatio causa mortis, licèt in ea nulla sit expressa mortis mentio.*
178 *Verbum, relinquo, in donatione expressum, facit ipsam censeri factam esse causa mortis.*
179 *Donatio, quæ non potest valere, vt donatio inter viuos, præsumitur donat. causa mortis.*
180 *Pestis excusat dominum non soluentem decimam pro animalibus parochiano, ad quem ipse cum animalibus diuertit propter ipsam pestem, nec & pro animalibus ibidem natis, & cui debeatur ipsa decima.*
181 *Natus extra ciuitatem tempore pestis, censetur natus in ciuitate, a qua mater aufugerat.*
182 *Statutum si disponat, quòd nemo debeat admitti in collegium, nisi sit natus in ciuitate, vel nisi sit ciuis originarius, vel q̄ nemo possit esse primus consul, nisi sit originarius ciuis, an excludat natum alibi a casu.*
183 *Felinus licèt casu natus fuerit in Felino, opido Regiensi, ex parentibus tamen origine Ferrariensibus, nihilominus statuto Ferrariæ vti eius gauisus fuit.*
184 *Statutum an, & qū intelligi debet in casu verò, & quando in casu ficto.*
185 *Possessio alicuius rei an, & qū p aspectū acquiri possit. nu. 187. & 189.*
186 *Possessio alicuius rei, an possit cuipiam tradi per nuncium stantem in conspectu ipsius rei.*
188 *Possessio an transferatur per inuestituram, quam conferens fecit in conspectu beneficij.*
191 *Possessionem an, & quando transferre possit executor per tactum annuli porta ecclesiæ clausa.*
192 *Possessionis traditio per aspectum facta, censetur esse ficta.*
193 *Possessio tradi fingitur per aspectū a lege, vbi cā est cognita, & sniā lata.*
194 *Lex fictionem admittit, vbi expostulat necessitas.*
195 *Possessio p aspectū tradita dr̄ possessio vera, licèt traditio cēseatur ficta.*
196 *Possessio vera quid vtilitatis afferat plusquam ficta. 197.*
198 *Canonica portio, quæ regulariter debetur parochiæ, in qua corpora assumuntur, an debeatur parochiæ, in quo quis aufugit propter pestem, & ibi mortuus est, an parochiæ, a qua aufugit.*
199 *Gabeliarij, qui consecuti sunt notabile lucrum ex gabellis, finita locatione tenentur iterū in subsidiū eas recōducere, nisi subsit pestis vel guerra.*
200 *Baptizari nemo potest, nisi in ecclesia, in qua sacri fontes sunt specialiter deputati, nisi ibidem vigeat pestis.*
201 *Maritus licet teneatur sustinere mulierem, etiam quid horribile patientem, & ei debitum reddere; an teneatur ei debitum reddere, & cum ea habitare, si sit peste confecta. Et de quibus ipse maritus debeat ei sic labefactæ subuenire. nu. 202.*
203 *Maritus si pestis tpe aufugit muliere infirma relicta, & de alimentis, medicinis, ac alijs necessarijs ei non prouidit, priuatur donatione propter nuptias, & lucro dotis, quod ex statuti forma debetur. Et idem est dicendum si dicto pestis tempore mortis aufugiat vxore sana relicta. n. 204.*
205 *Vasallus relinquens dominum in bello, perdit feudum.*
206 *Filius patrem in captiuitate existentem non liberans, cum possit, priuatur hæreditate patris in captiuitate morientis.*

De priuilegijs contractuum causa pestis.

VEnio Ad secundā partē. i. ad spālia, seu priuilegia pestis. Ista partē subdiuido in tres particulas. in prima videbimus spālia ɔ̄ctuū. i. secūda spālia vltimarū volun. in tertia spālia iudiciorum.
1 Cōtractuū spālia plura sunt. †Primo pestis excusat
a mora. Nā q̄ ꝓmisit aliqd dare, vel facere hoc paschate in ciuitate Auenionensi, excusat̄ si nō dedit, vel fecit pp pestē, q̄ nūc ibi viget, cū nemo teneat̄ accedere ad locū pestiferū, c. negonatoré. 88. d. & qa oīs iusta cā metus excusat a mora, l. iciendū, ff.
2 de vsuc. ¶ † Sed dubitat̄ an stāte peste in loco solonis faciendæ debitor cōpelli possit alibi soluere: Vr̄ q̄ nō, quia nō pōt cōpelli creditor alibi recipere solonē. l. is qui, ff. de eo, quod certo loco. ergo non ēt dēt compelli debitor alibi soluere, aliàs ɔ̄ctus claudicaret, quod esse non dēt. l. litigatores, §. idē Iulianus. ff. de arb. Contrariū credo verius per tex. cū gl. in l. vsuras, C. de sol.
3 † vbi bānitus a loco solonis pōt cogere debitorem, vt alio loco soluat, & illū te. cū gl. reputat sing. Lud. Ro. sin. 62. exordiē. Tu Senēsis, cui decē, & istud d bānito sequunt̄ ibi Bar. & Bal. d. Ias. in l. 2. col. 2. de iu. emph. Et licet Cy. & Sal. ibi ɔ̄dicāt, qa bānit⁹ potuit ad locū solonis mittere ꝓcuratorē, ar. l. si cu dotē, §. si pa tri, ff. sol. mat. tn̄ cū ad ɔtagiosū locū ēt ꝓcuratorē nō possit bānitus tutè mittere, ex eorū mēte dicēdū est, cogēdū esse debitorē alibi soluere, & vr̄ casus in l. 3. ibi, vel qa alijs locis necessariò
4 distringeret̄, ff. de eo, qd̄ cer. lo. ¶ † An aūt hoc casu hūda sit rō īteresse creditoris, quāti sua interest recipere potius solonē in loco destinato? Rn̄deo, si debitor fuit ī mora soluēdi in loco destinato tpe, quo locus san⁹ erat, hūda est rō īteresse creditoris, aīs nō, qa cessāte mora satis grauat̄ debitor, si cogat̄ alibi solue
5 re, sm gl. in l. 3. §. nunc de officio. ff. de eo, qd̄ cer. lo. ¶ † An [illegible]it

habenda

haberda sit rō interesse debitoris, cuius interest magis soluere
in loco destinato, refert an debitor fuerit in mora, & tunc nul-
la hr rō sui interesse, ne mora debitoris noceat creditori. l. mo-
ra. ff. de re iu. Aut nō fuit i mora, & tūc sit hñda rō sui interesse,
ſm gl. i d. §. nūc de offō, & ibi clarius Bar. Pau. de Ca. & Iaf. in d.
6 l. j. col. 2. ¶ †Sc̄dō pestis excusat a periurio, ſm gl. i c. si verò, d. j.
de iureiu. nā si excusat a mora, ergo a piurio, qa qcqd excusat a
mora, ēt prodest ad excusandū a periurio, ſm Bar. i l. cōtinuus,
§. illud. ff. de ver. ob. sequitur Bar. Veron. in trac. seruitutū verb. sub
7 rub. de cloacis, circa med. ¶ †Sed dubitat, si debitor iurasset sol
uere in loco, ēt si ibi pestis vigeret, an icurrat periuriū, si nō sol
8 uat in eo. loco die adueniēte. Credere, q. nō, †qa qui nō adim-
plet iur̄m temerariū, iā nō piurat, sed temeritatē emēdat. c.
dilhnutio, 22. q. 4. & hn̄ pbantr i §. si. 22. q. 5. & ita tenēt Io. And.
Imo. & Pā i d. c. si verò diceñ s, q. Galli, q. pmiserūt morari de
mēse Augusti in ciuitate Ro. pñt absq; metu piurij discedere,
si medicorū iudicio aer Ro. sit piculosus, put est cōiter Gallis
9 maxime. †& hac de cā illo tpe fiūt vacationes in curia, & se cu-
riales alio trāsferūt. ¶ Predicta itelligo vera, nisi pmissor posset
ibi soluere per nūsalē, seu p literas cābij, tūc nō excusaret a piu
rio, qa iur̄m tp adimplēdū est, si fieri potsit absq; iteritu aīæ, vel
corporis, c. queādmodū, de iureiu. facit tex. i c. dilecti. ibi, certo
loco rñdere, vel soluere, de fo. cōp. ſm itellectū, quē tenui i c. j.
10 de iud. Et q †iurauit se cōtinue stetisse i ciuitate, nō est piurus,
ēt q. steterit p octo mēses absens pp pestē, ſm Lud. Rom. cons.
263. Viso pūcto. qa stetisse vr̄ i ciuitate, q ex iusta cā recessit, dū
11 modo aīum habuerit reuertēdi. l. si q s ff. de cōd. & dem. ¶ †Ter
tio excusat a pena. l. 2. ff. si q s cau. Quòd verū est in casib. in qb.
pena cōmittit pp morā, nā si excusat a mora, & cōr a pena. l.
Celsus. ff. de arb. secus i casib. i qb. pena cōmittit ex cōdōnis euē
tu, tūc impedimētū nō excusat. Et iō si obligō icipiat a pcedēti
cōdōne, puta si in paschate Auenioni nō adero, pmitto pene
noie dare cētū, tūc pena cōmittit, ēt q. pp pestē fuerim impedi
tus adesse. l. in illa stipulatione. ff. de ver. ob. qd ēt voluit, Bar. in l. cō
tinuus, §. illud, in fi. ff. eo. tit. sequunt, Imo. & Can. in c. breui, de
12 iureiu. ¶ †Et ex istis infert, q. si emphyteuta fuerit ipeditus sol-
uere pēsionē i loco destinato pp pestē, q. excusabit a cōmisso,
seu caducitatis pena, q̄ pp mora cōmittit, c. potuit, de lo. l. 2. C.
de emph. ibi, spōtanea volūtate. secus ergo subsistēte ipedimē-
to, & ita cōsulit Ful. cō. 7. iā plurib. annis, col. 4. Et dato q. cōmit
terer pena, tñ emphyteutæ danda est restō pp iustū pestis ipe
dimētū, iuxta no. p gl. Bar. & alios i l. cū filius. §. i hac, ff. de ver.
13 ob. ¶ Infert †ēt ad mercatores trāseuntes cū mercib. vel adeū-
tes ad molēdū sine bulletta publicanorū tpe pestis. excusant. n.
a pena statuti puniētis eūtes ad molēdū, vel ptrāseūtes sine bul
leta, si pp pestē nō sit tutus accessus ad ciuitatē, i qua solet fieri
bullettę, qa vbi nō est culpa, ibi nulla pena. l. si qua pena. ff. de re
gu. iu. l. absentē. in fi. ff. de pen. Et non est in culpa, q nō vadit ad
locū suspectū de peste. c. ad supplicationē, de renū. l. sed sciēdū.
ff. ad Treb. & ista decisio verissima est, si datiarij i alio loco tu-
to bullettas nō faciāt. At si ad tutū locū diuerterēt, & ibi bullet
14 tas faciāt, nō excusabunt, †qa q tenet aliqd facere sub pena, in
culpa est si oēm diligētiā nō adhibeat, vt illud facere posit. c.
ad falsariorū, de cri. fal. & nō ē sine dolo, q nō iqrit, vbi fiāt tpe
pestis bullettæ, quas tenet hre. l. dolus ff. mād. l. fi. ff. de cust. reo.
Et sic signāter cōsulit do. Phil. Cor. cō. 109. Primo aspectu. li. 2.
15 †Et vltra eū, q. sit in culpa, qui nō explorat, si in loco p quē trā-
sit, soluatur gabella, & vbi sīt officiales gabellæ, tenuit Bal. in
16 l. j. C. de naut. fę. †Nā gabellarij nō tenent interpellare trāseū-
tes, vt soluāt gabellā, qa trāseūtes scire dñt se teneri. l. fi. §. diui,
& ibi Bar. ff. de publ. nisi esset gabella nouiter istituta, ſm Bal.
17 in l. leges. la 3. ff. de legi. ¶ Quarto pstat colono iustā cām rece
dēdi a cultura agrorum, & a domo cōducta, ſm gl. Bar. & cōiter
scribē. i l. si i lege. §. si domus. ff. loca. per tex. i l. j. §. si pēsio. ff. de
migr. facit tex. in l. item q̄rit, §. exercitu. ff. loca. fugiēdus est. n.
cōtaminatus locus, d. c. negotiatorū, & facit illud Verg. Heu fu
ge crudeles terras. Nā iustissimus est timor pestilētię. l. met⁹. ff.
18 ex qb. cau. mai. ¶ Sed hic occurrūt plures dubitationes. †Pri-
mò dubitat, an iqlin⁹ posit migrare a domo cōducta pp pestē,
ita q. cessāte peste, nō teneat amplı⁹ stare cōtcui? Pan. i c. pp ste-
rilitatē, de loc. vr̄ velle, q. sic, ar. illi⁹ tex. nā si pp necessitatē li-
cēt locatori auferre domū a cōductore, d. c. pp sterilitatē, ēt dēt
licere inqlino ex eadē cā domū dimittere. Subdit Pā. q. ista op.
vr̄ vera. sed q. in practica vix poteris obtinere, q. obseruet. & p
ista parte facit tex. in l. forma, ff. de censi. per quā Gaspar Cald.
cō. 5. j. allegādo dixit, q. cōductor nō tenet stare locationi, si p-
ter cōsuetudinē rei locatæ aliqd accidat, ex quo dānū patiat, &
hāc Pan. op. sequit gl. cōcilij Basil. i §. locū, de authoritate gn̄aliū
cōciliorū. Ego aūt credo q. hęc opi. nō sit iuridica, ex pluribus.
19 ¶ Primò regula est gn̄alis, †q. nō licet a cōctu discedere, l. sicut,
C. de act. & obl. rla, qd semel, de reg. iur. nec a nr̄a reperit facta
exceptio, q. ex cā pestis, vel impedimēti liceat recedere. Scd̄o,
20 quia in cōtrariū vr̄ tex. in l. si fundus, ff. loca. †vbi impedito vsufru
propter casum fortuitū, non dat repetitio, nisi p rata tpis, quo
fuit impeditus, nō p rata totius tpis, quo nō est vsus, & tñ si lice
ret a cōctu discedere, toti⁹ tpis repetitio pcederet, & ita cōsulit
Lud. Ro. cō. 432. Quo ad primū. vbi ad hoc ēt induxit tex. i l. si
vno. ff. lo. & in l. excepto C. eo. & i l. domū. ff. de cōh. emp. & idē
tenuit And. Sicu. in d. c. pp, col. 3. licēt de pdictis mētionē nō fa
ciat. Nō ob. cōria, quis. n. liceat dño pp supueniētē sibi necessi-
tatē a cōctu discedere, nō tñ dēt licere ēt cōductori, qa nō subest
eadē rō. hēt. n. dñs i re pinguius ius. rōne. n. dñij pcedit dño ex-
21 pellere inqlinū. l. ædē, C. lo. Et iō inqlin⁹, †cui ducēda est vxor,
vel alia superueniēt necessitas cōducedi ampliorē domū, nō pt a
domo cōducta migrare, & a cōctu recedere, licēt dñs eadē de cā
posit inqlinū expellere, ſm Nic. de Matta. quē refert, & sequi
tur And. Sic. in d. c. pp, col. 4. nō ob. tex. in d. l. forma, qa loquit
de dāno hñte cām cōtinuā, & sic qd nō cessat cessāte cāu, vt si
22 res locata p parte perierit. ¶ Sc̄dō †dubitat an colono, & inqli-
no ipedito vti frui pp pestē, teneat locator remittere pensionē
p rata tpis. Br̄ rñdet, q. sic p casum in l. habitatores, §. fi. & latē
qrit, §. exercitu. ff. lo. & si inqlinus vel colonus soluit, hēt repe-
titionē p rata tpis quo vti frui nō potuit, l. si fundus, eo. tit. & ita
cōsulit Gaspar Cald. cō. 5. sub rubr. de loca. & Soc. cons. 44. In
pñti cōsultatione. l. j. dicēs sepi⁹, ita vidisse cōsultū p doctissimos
viros, & ita cōsuluerūt D. Th. Dotius. & Fran. de Are. cō. 13. & 9.
Quia cōsultatio. & ista est cōis op. vt patebit ex his, q̄ dicā j. i q̄ō.
de emp. gabel. ¶ †Sed suborit dubitatio, an inqlino, q nō denū
23 ciauit locatori velle recedere pp pestē, sit ēt faciēda remissio?
Credere in hoc dubio cōsiderādū, an locator pp omissā denun
ciationē passus fuerit aliqd dānū. Nā si cōstet eū fuisse dānū pas
sum, id totū cōseqt actiōe locati. l. itē q̄rit, §. exercitu. ff. lo. remis
sio tñ cōductori nō denegat, arg. l. qd si dom⁹. §. sine iur. s. ff. e. tit.
lō exceptio interesse passi retardabit executionē remissionis
donec de ea sit cognitū. Et iō si cōductor vult euitare hāc exce
ptionē, offerat claues, & denūciet velle recedere, ſm Io. bap. d
24 S. Seuerino in l. die functo, in 40. q. ff. de offi. asses. ¶ †Sed hic alia
subintrat dubitatio, an ēt p vno mēse inqlino sit faciēda remis
sio, si vno mēse tm̄ viguit pestis? vr̄ q. nō, qa colon⁹ modicū dā
25 nū aquo aīo ferre dēt. l. si merces. §. vis maior. ff. lo. †Dr̄ aūt i p
posito modicū dānū, qn̄ nō cōtingit læsio i dimidia parte pēsio
nis, ſm Bar. in d. §. si vis maior. Bar. & Bal. i l. licet, C. eo. gl. i l. si
vno, eo. ti. d. Ant. i d. c. pp. vel qn̄ cōtingit læsio in tertia parte,
ſm Pan. d. c. pp. Ale. cō. 108. Perspectis verbis, col. fi. lib. 3. Are.
cons. 51. Visa cōsultatione. in 2. dubio. vel melius dr̄ modicū dā-
nū, qn̄ pcipit dimidiū ei⁹, qd solitū est pcipi, ſm Azo. in Sūma,
C. lo. Ale. cō. 3. col. 4. lib. j. Cor. cō. 128. Vr̄ primo, lib. 2. In cōtrū
26 fortiter facit tex. d. l. habitatores. §. fi. vbi dr̄, †inqlino migrāti pp
iustā piculi suspicionē remissionē deberi, ēt q. verè nullū sub-
esset piculū, ergo multò magis debebit, vbi piculū subest, licēt
per mēsem tm̄ durauerit. Sc̄dò p hac parte facit tex. in d. l. habi
tatores, in prin. i tōne, vbi dr̄ q. pp magnā incōmoditatē inha-
bitādi supueniētē ex reparatione necessaria, faciēda est remis-
sio iqlino, nō pp aliqua particulā icōmodi. Sed abesse a domo
cōducta tpe pestis nō pōt esse sine magno incōmodo, vt expe-
riētia docet, ergo &c. Tertio facit tex. i l. q. si domus, i prin. eo.
tit. a cōrio sensu. dr̄ ibi, q. si inqlinus domū, q̄ ruinā minabat, ēq
inhabitauerit, remissionē nō hēt, ergo a cōrio si ñ ihabitauerit,
remissionē hēbit, dato q. intra mēsem refecta fuerit. Et ista op.
verior vr̄ in pūcto iuris. Nec ob. tex. in d. §. uis maior, qa loqt in
colono, nō in inqlino. Rō diuersitatis ibi assignat, qa colonus
nō tenet resarcire lucrū, qd cōseqt ex vbertate fructuū. vñ æ-
quū est, q. ēt sentiat modicū dānū, iqlin⁹ aūt ex inhabitatione
nullū lucrū ex vbertate fructuū magis cōseqt vno anno q̄ alte-
27 ro, ergo &c. Sed pone q. †iqlin⁹ cōduxerit magnā domū p tenē
dis scholasticis i cōtubernio, vel p aduenis hospitādis, & cōtige
rit pestis, pp q̄ scholares recesserint, & hospites nō aduenerint,
ipse tñ cōtinue domū ihabitauerit, an isto casu sibi vlla sit faciē
da remissio pēsionis? Vr̄ q. nō, qa ihabitauit, & vbi inqlin⁹ vtit
& fruitur domo cōducta et cū aliquali incōmoditate, sibi nō de
bet aliqua remissio, d. l. habitatores, i prin. Puto in hoc puncto
distinguēdū esse, put distinguit Bar. i l. cū ples, in prin. ff. lo. aut
cōstat, q. inqlinus cōduxit domū principalr p sua habitatione, li
cet cogitaret secū hospites hre, & tūc nō est sibi faciēda remis-
sio. d. l. habitatores. Aut cōstat, q. cōduxit domū, vt pricipalr face
ret tabernā, vel cōtuberniū, & tūc sibi dēt fieri remissio, quia ad
vsū destinatū fuit ipedit⁹ vtifrui re cōducta, & i fructu cōtigit ste
rilitas pp peste, pp quā sterilitatē remissio fieri dēt, d. §. vis ma
ior, & d. §. pp sterilitatē. Aut dubitat, & tūc recurrēdū ē ad cōie-
cturas. Primo cōsiderāda est qualitas iqlini. Nā si erat solit⁹ exer
cere offm̄ cauponæ, vel facere duodenā, seu tenere scholares i
cōtubernio, psumēdū erit q. ad istū vsū cōduxerit, arg. l. plerū. §.
equij. ff. de vsu, & habi. & iō facienda erit sibi remissio, ſm Bar.
28 luc. cōsulit Lud. Ro. cō. 178. Pro decisione cas⁹ ppositi, †q. aro
matario impedito exercere artē suā i domo cōducta dēt remis-
sio, qa in dubio psumit cōduxisse domū ad vsū artis suę, alle. gl.
29 in c. j. vers. ad ienus, de vsur. li. 6. q̄ vult, †q. locās domū vsurario
manifesto puniť pena, d qua ibi, qa debuit cogitare, q. vsurari⁹
conduce-

ɔducebat domũ ꝓ exercẽdis ibidẽ vsuris. Ex quo īfert ibi Gemi. ꝙ dñs nõ poterit postea illũ sub ꝑtextu, ꝙ exerceat artẽ ꝓhibitã, expellere a domo ɔducta. Eodẽ mõ īfert ibi d. Phi. de Pe
30 ru. † ꝙ locator nõ poterit expellere meretrices, qb. domũ ɔduxit, qa ad illũ vsũ meretricãdi domũ ɔduxisse ꝑsumit. Itẽ cõsiderãda est qualitas dom⁹ locatæ, an ꝓpe plateã, vel ꝓpe portã
31 ciuitatis, ĩ qua solebat fieri hospitiũ: tũc ex hac ɔiectura † ꝑsumẽdũ ẽ, ꝙ eã ɔduxerit ad vsũ taberne, ſm Bart. ibi, quẽ sequit Ale. ɔs. 107. Pro inuestigatione, col. pe. li. 2. ɔs. 106. Magnifice ꝑtor, col. antep. li. 3. Itẽ ex qualitate dom⁹, & inqlini simul, colli
32 git ꝓbabilis ɔiectura. ¶ † Nã si paup hñs modicã familiã ɔduxerit amplã domũ, erit ꝑsumẽdũ ꝙ ꝓ scholarib. hospitãdis eã
33 ɔduxerit, ſm Ale. in d. ɔs. 107. ¶ † Sed pone, ꝙ ɔductor hospitij, vel aliqs ex sua familia moriat peste, & ob id claudat hospitiũ illud tñ, ciuitate ĩ sanitate ꝑmanẽte, an tũc sit illi remissio faciẽda? vr̃ ꝙ nõ, qa qñ ɔductor ĩpedit casu supueniẽte in ꝑſona suã vti re ɔducta, nõ sibi ɔcedẽda est remissio, l. sed addes. §. fi. ff. lo. & ibi Bar. ꝑ q̄ dixit Io. Firma. in trac. de gabellis, qõ. 25. 2. par. se ɔsuluisse, ꝙ furnarijs, quorũ vnus fuit infirmus peste, nõ dẽbat remissio, licẽt ꝑꝑ pestẽ fuerint alij impediti vti furno. Ego aũt hoc casu credere faciẽdã eẽ remissionẽ hospiti, qa militat rõ s. ꝑ Bar. assignata. Videlicet, qa casu fuit ĩpedit⁹ vti frui, & idẽ dicerẽ ĩ qõne de furnarijs. Nõ obs. tex. in d. l. sed addes. §. fi. qa loqt ĩ ɔductore oparũ, cui nõ dẽt fieri remissio, nisi stet ꝑ locatore, quominus opæ sibi ꝑstent. l. q opas. ff. loc. Et rõ diuersitatis patebit ex his, q̄ dicã ĩ. in qõne Doctorũ legentiũ.
34 Aduerte tñ, † qa si inqlinus, ĩ cuius domo pestis tñ irrepsit, eẽt vir sceleratus, puta publicus vsurarius, blasphemator, vel sodomita, forte sibi denegãda eẽt remissio, tanq̄ sit ꝑsumẽdum, ꝙ ꝑꝑ ei⁹ scelera morbo illo correptus fuerit, vt dicit tex. ĩ Auth. vt nõ lux. ɔ nãm. & faciũt q̄ dixi s. in ꝑludijs, in vlt. q. Et ad ꝓpositũ bñ seruit decis. Io. And. & Host. c. ꝑꝑ sterilitatẽ. de loca.
35 vbi ɔcludũt, † nõ eẽ remissionẽ faciẽdã ɔductori nõ soluẽti decimas, qa ꝑsumit ei⁹ culpa, qa Decimas Deo nõ obtulit prouenisse sterilitatẽ, c. reuertimini, 16. q. 1. sequunt gl. Ge. & Peru. ĩ c. 1. de dec. li. 6. Et ex his elicit cas⁹, ĩ quo remissio denegatur colono, & inqlino, casu ĩpeditis vti frui re conducta. Sũt & alij ꝑñes cas⁹, quos subijciã, quaten⁹ faciũt ad ꝓpositũ nr̃m de peste. Scdˢ, ergo casus, quo remissio nõ debet ẽ, si loc⁹ eẽt nãlr pesti
36 subiect⁹, † & sciẽs ɔdõnẽ loci ɔduceret hospitiũ, domũ, vl̃ gabellas, tũc qa cas⁹ pestis eẽt ꝑmeditatus, no eẽt ɔductori remissio faciẽda, ſm Io. Igneũ, Doctorẽ peritissimũ, in sua repet. l. ɔ
37 ctus, col. 34. ff. de reg. iu. ar. l. si fundũ, C. de ædil. act. † Et idẽ dr̃, si qs ɔduxerit gabellas in ciuitate Limitropha, q̄ solita sit pati quotidianos hostiũ incurs⁹, iuxta tex. ĩ §. publicorũ, in Auct. de mã. Princ. alle. tex. ĩ l. ex ɔducto, §. si vis, in ar. & ibi Bal. ff. loca. melius facit tex. ĩ l. si qs domũ, §. fi. ff. eo. tit. qa hoc euenire pos
38 se ꝓspicere debuit. ¶ Tertius cas⁹ est, † si culpa ɔductoris locus efficeret pestilẽtiosus, puta si sciẽter accessisset ad cõtagiosum
39 locũ, & secũ detulisset pestẽ in ciuitatẽ. † Nunq̄. n. qs excusatur ꝑꝑ casũ, qñ culpa ꝑcessit casum. l. si vt certo, §. nũc videndũ, ff. cõmo. l. si nulla culpa. ff. de pign. act. & qa nulla debet remissio ɔductori ĩpedito vti frui facto ꝓprio. l. si ĩ lege, §. si dom⁹. ff. lo.
40 & l. dñs horreorũ. §. fi. eo. ¶ Quartus cas⁹, † qñ culpa alicuius de familia ipsius ɔductoris supuenisset pestilẽtia, tũc ẽt cõductori denegari poterit remissio, vt ꝓbat in l. q insulã. §. fi. ff. loc. ẽt si pacto ɔuẽtũ esset, ꝙ ꝑꝑ peste dẽat fieri remissio, vt ibi legit, & ad hoc illũ tex. reputat sing. Lu. Ro. sing. 30. ici. Si qs ꝓmiserit. & d. Ias. in l. sed & si qs, §. q̄rũ, ff. si qs cau. ¶ Quintus casus est,
41 † si tpe pestis ɔductor ɔduxisset domũ, vel gabellas, tũc ẽt non poterit allegare casũ pestis, qa ꝓmissio de soluẽdo pẽsionẽ dẽt itelligi ſm statũ tpis, q vigebat tpe ꝓmissionis, ſm Io. And. in
42 add. Spec. ĩ ti. de loc. ſup rubr. vbi determinat, † ꝙ miles, q tpe guerræ suscepit custodiã castri, tenet ẽt si violẽter ab eo castrũ
43 auferat, & dixit Soc. ɔs. 122. Quidam Iacob. li. 4. † ꝙ ɔductor agrorũ in ɔfinib. Florẽtinorũ nõ pt petere remissionẽ casu, quo stipẽdiarij depẽdent fruct⁹, qa soliti sint singulo anno stipendiarij ipsorũ Florẽtinorũ tales robarias facere. Idẽ tenet Bal. in l. si
44 ea lege, col. fi. C. de vsu. † vbi ɔductori, q tpe guerrę cõduxit ꝑdia, remissio ꝑꝑ guerrã nõ debet, ar. l. q bona. §. de illo, ff. de dã. infe. & idẽ firmat Alex. ɔs. 6. Videret, ad fi. lib. 2. ¶ Sextus casus
45 est, † qñ inqlinus, q migrauit a domo ɔducta ad aliã domũ gratis ĩhabitasset, ſm Raph. Ful. ĩ d. l. habitatores. Est verũ, ꝙ Guido Papę decis. 530. exordiẽ. Thesaurari⁹, dicit ꝙ Doc. ĩ l. de ætate. §. fi. ff. ad Treb. istud nõ admittũt, qa satis est ꝙ iqlin⁹ fuerit casu ĩpeditus vti frui. Qđ credo verius. ¶ Sed alia se offert dubi
46 tatio ardua & difficilis. † Nobilis Alexius Piper emit oẽs redditus & ꝓuẽt⁹, q ꝑcipient, & ꝑcipi poterũt ex datijs & gabellis ciuit. Auximo. vsq; ad 10. an. ꝑtio 16000. floren. soluẽdorũ quolibet anno. ɔtigit, ꝙ hoc anno parũ, vel nihil ꝑcepit ꝑꝑ pestẽ, q̄rit an ei sit faciẽda remissio? Hãc qõnẽ disputauit Bar. ĩ disputa. inci. Publicanus quidã. & licẽt loquat ĩ publicano, q nihil ꝑcepit ꝑꝑ guerrã, tñ nõ refert quantũ ad punctũ, cũ pestis ẽt dicat bellũ seu guerra, vt dixi s. in ꝑludijs. ¶ Pro resolõne huius dubitationis vidẽdũ est, quis ɔct⁹ sit iste, nã si sit locatio & ɔductio, remissio erit sibi faciẽda, ꝑ ea q̄ s. dicta sũt. Si verò dicatur emptio & vẽdõ, videret dñm nõ esse remissionẽ ei concedendã rõnib. q̄ plurib. Primò, qa post ꝑfectũ ɔctũ emptiõis periculũ spectat ad emptorẽ. l. id qđ. & l. necessariò. ff. de peric. & cõmo. rei vẽ. & l. 1. C. e. ¶ † Scđo, qa qñ vẽdit spes, seu futur⁹ euẽt⁹, periculũ ẽ emptoris, ẽt ꝙ nihil ꝑcipiat. l. si iactũ. ff. de act. emp. l. noĩe. l. nec emptio. ff. de ɔh. emp. Tertio, quia trãslatum fuit ius ꝑcipiẽdi reddit⁹ datiorũ vsq; ad x. annos, & sic ad lõgũ tps, & ɔñt vtile saltẽ dñiũ trãslatũ fuit in Alexiũ, ergo ad eum spectabit ꝑiculũ, qa res perit ꝑiculo ei⁹ cui⁹ est l. q̄ fortuitis. C. de pig. ac. cũ si. ꝙ aũt iste sit ɔct⁹ emptionis, apparet ex verbis,
47 quib. vsi sũt ɔhẽtes. ¶ † Talis. n. ꝑsumit ɔct⁹, qualẽ verborũ proprietas demõstrat. l. interest. ibi, q̄tũ lectio ꝓbat. ff. de sol. & tenor dispõnis oñdit qualis sit ɔctus, ſm Pa. de Cast. ɔs. 200. Ad primũ, cir. fi. & ɔs. 251. pñs dubiũ, ĩ fi. Barb. cõs. 2. cõs. 11. ɔs. 26. 37. 72. li. 2. Cur. cõs. 53. Sup articulo, col. 1. & alibi sepẽ. Ex lectura aũt ɔctus apparet, ꝙ est emptio, quia dr̃ ꝙ nobilis Alexius
48 emit. itẽ dr̃ ꝓ ꝑtio. † & vbi fit mẽtio ꝑtij, ĩ dubio intelligit emptio. l. fi. C. de ꝑd. decur. & voluit gl. in l. cũ dotẽ. C. de iu. do. q̄ ibi no. Bal. inferẽs ad statutũ disponẽs, ꝙ de ꝑtio cuiusq; rei deductæ ĩ ɔctu soluat gabella, nã tale statutũ de ɔctu emptionis tñ intelligẽdũ est, ſm eũ, & illã gl. ad hoc dixit Ias. sing. in l. 1. col. 5. C. de iu. emph. Sed ꝑdictis nõ obst. Bar. ĩ all. dispu. deter
49 minat, ꝙ sit locatio, & ɔñt fieri dẽat remissio, † quia vbi cõstituit ꝑtiũ annuũ, vel mẽstruũ ꝓ fructib. dr̃ locatio, ſm gl. ĩ d. l. j. C. de iu. emph. ꝑ q̄ Bar. & Sal. ibi idẽ determinãt, sequit Soci. ɔs. 156. Pro fundõ, in prin. li. 2. dicẽs, ꝙ ista opi. est *communis*. Ab hoc fundõ depẽdet veritas, iõ diligẽter aduertẽdũ Imo. in l. cotẽ ferro, §. q maximos. ff. de pub. dr̃ nõ esse verũ, ꝙ dicat locatio, vbi ɔstituit ꝑtiũ annuũ, vel mẽstruũ, & exprimit, ꝙ sit emptio, quia nihil ꝓhibet, quominus possit emi & vendi ꝑceptio fructuũ ꝓ plurib. annis, licẽt solũ ꝑ singulos annos sit distributa. Cũ igit vẽdõ fieri possit, & ɔstet de mẽte ɔhẽtiũ ex verbis, dẽt iudicari emptio, nõ locatio, Nõ ob. gl. ĩ d. l. j. qa ꝓcedit ĩ dubio, & vbi ɔhentes nõ sunt vsi verbo, emptionis, & vẽdõnis, secus vbi exꝑsserũt verbũ emptionis, qa in claris nõ est opus ɔiecturis, & ita dẽt intelligi gl. ĩ l. Põponius, in ver. amitti. ff. quib. mod. vsusf. amit. ¶ Alia igit rõne mouet Bart. qa posito, ꝙ iste eẽt ɔctus emptionis, tñ regulari dẽt, ſm nãm ɔct⁹ locationis,
50 cui assimilat. Sed nec ista rõ tuta vr̃, † quia licẽt ɔctus innoĩat⁹ reguleт ſm nãm ɔctus noĩati, cui assimilat. l. j. §. si quis seruũ. ff. depo. tñ cautũ nõ reperit, ꝙ vnus ɔctus noĩatus reguleт, & regat a nã alterius ɔctus noĩati. subdit ergo Bart. ꝙ emptio &
51 locatio † eisdẽ rñs regulant. l. 2. in prin. ff. loca. Sed nec istud satisfacit, qa verũ est, ꝙ eisdẽ rñs rlant, nisi ɔriũ decisũ reperiat. Sed in ꝓposito ɔriũ clarẽ decisũ apparet, quia in emptione periculũ ptinet ad emptorẽ, in locatione ad locatorẽ, non aũt ad ɔductorẽ, vt patet in iurib. s. alleg. nã ad emptorẽ glebę, inundationis & tẽpestatis periculũ spectat, si aliť cautũ nõ sit. l. fistulas. §. frumẽta. ff. de ɔh. emp. & tñ nõ spectat ad ɔductorẽ prati. l. ex ɔducto. §. j. ff. loc. ¶ Adducit ergo Bar. tertio loco tex. in l.
52 inter quos. §. dãni. ff. de dã. infe. vbi supficiario † ꝑꝑ ruinã supficiei fit remissio pẽsionis, & tñ põt esse ꝙ titulo emptiõis erat supficiarius, cũ ɔstet supficiẽ emi posse sicut locari. l. j. §. j. ff. de supficie. ¶ Sed tu ɔsidera, an Bar. inaduertẽter loquat, nã licẽt empta sit supficies, tñ pensio solui vr̃ ꝓ ɔctu locationis habito respũ ad solũ alienũ, pro quo ipsa pensio soluit, d. l. 1. in prine. ¶ Quartò mouet Bar. qa ubi est ea. rõ, ibi dẽt eẽ ea. iuris dispõ.
53 l. a Titio. ff. de ver. ob. † Rõ aũt, ꝑꝑ q̄ fit remissio in ɔctu locationis, & nõ in ɔctu emptionis, & vẽdõnis ea est, quia de natura emptionis est, vt res ꝑpetuò sit penes emptorẽ, & eius sit ꝑ oẽ emolumentũ, nimirũ si ad eum spectat ẽt oẽ periculũ. Sed de nã ɔductionis est, ꝙ emolumẽtũ sit ɔductoris ad tps tñ nimirũ si dãnũ cõicat cũ locatore, apud quẽ res locata ꝑpetuò remanet, ſm Cy. in l. legẽ. C. loc. Vel ca rõ est, quia res vẽdita debet tanq̄ spẽs, iõ eius interitu vẽditor liberat. l. si ex legati cã. ff. de ver. obl. Sed in locatione debet patiẽtia, q̄ est de futuro, & q̄ ꝑstari non põt ꝑ locatorẽ, vbi fructus deficiunt, iõ cõductori fieri dẽt remissio, licẽt locator nõ teneat ad interesse, qa ꝑ eũ non stat quominus ꝑstet patientiã, in emptione aũt gabellarũ eędẽ rõnes militare vr̃, q̄ in locatione, ergo &c. ¶ Tu aduerte, quia attẽtis istis rõnib. idẽ dicendũ, si vẽditi essent fruct⁹ oĩum 10. ann. vnico ꝑtio, cuius ɔriũ tenet Bar. & cõiter alij, vt statim subijciã. Ergo ar. nõ ɔcludit, nisi rñdeas, vt statim dicã. ¶ Itẽ aduerte, quia nõ vr̃ verũ, ꝙ hmõi rõnes militẽt in vẽdõne fructuũ, & reddituũ gabellarũ, eo quia cẽset empta spes ꝑcipiendi redditus, q̄ spes succedit loco rei, & q̄ nõ perit, neque diminuit, ẽt ꝙ oẽs fructus intereant. impute ergo sibi conductor, qui sola spe cõtentus fuit, d. l. nec emptio. Et ꝑpea Imo. & Lu. Ro. in d. §. qui maximos, tenuerũt ɔ Bar. & sequaces. idem tenet Imo. in c. ꝑꝑ. col. pe. de loc. & Lud. Bolog. in addi. ad cõs. Io. de Ana. cons. 74. Visis, & põderatis. ¶ Passus iste est scrupulosus, & super eo multa verba effundi possunt. Et pro dilucidano-

datione & ꝯcordia multarũ decisionũ, q̃ in hoc pũcto vñt adversæ, licet potius sint diversæ, ꝯsidero quatuor casus principales. Primus, qñ ꝯtrahẽtes nõ sũt vsi verbo locationis, & cõductionis, neq; verbo vendõnis & emptionis, puta, si fuerit dictũ, cõitas concessit Alexio Piperi gabellas vsq; ad x. annos pretio 16000. Flore. singulo anno. Scđs, qñ vsi sũt verbo, locationis, & ꝯductionis. Tertius qñ vsi sunt verbo, vendõnis & emptionis. Quartus, qñ vsi sunt siñ, & ꝓmiscuè vtroq; verbo, locationis & vendõnis.
54 vendõnis. ¶ Circa primũ oẽs cõcordant, † q̃ in dubio dicat̃ cõtractus locationis, vbi p̃tiũ ꝓ fructib. ꝑcipiẽdis in singulos an-
55 nos divisũ reperit̃ s̃m gl. in d. l. 2. C. de iure emphyte. ¶ † Circa s̃m ẽt cõcordant, q̃a si in dubio p̃sumit̃ locatio, remissioq; cõcedit̃, multò magis vbi ꝯstat ex verbis ꝯtrahẽtiũ, q̃ voluerũt facere cõtractũ locationis iudicabit̃ locatio, nec a verbis recedendũ erit. l. nõ aliter. ff. de leg. 3. Et hoc intelligo, siue locati sint fructus datij ꝓ certo p̃tio singulis annis, siue pro vno p̃tio siñ, p̃stando ꝓ oĩbus annis, vel sit facta locatio ꝓ vno anno, s̃m Pa. de Ca. in d. §. maximos, & in l. 3. §. adeo. ff. loc. licẽt Bal. in l. si ea lege, C. de vsu. teneat cõtrariũ & malè. ¶ Saluari tñ posset opi. Bal. q̃ nõ sit faciẽda remissio, licet cõtract⁹ dicat̃ locatio eo casu, quo ꝯductor spẽ fructuum ꝑcipiendorũ, & vno fructus ꝑcipiendos cõduxisset, quia tũc casũ aduersamq; fortunã cõduxisse videret̃, d. l. nec emptio. & hac rõne mouet Bal. in l. licẽt, in 3. q. C. loc. de qua q̃one Bal. ĩ. plura dicã. ¶ Circa tertiũ casũ, qñ verba ꝯtus sonãt in vendõnem, distinguẽdũ est, an ciuitas vẽdiderit redditus, & ꝓuẽtus datiorũ ꝯstituto p̃tio in singulos annos vel mẽses, aut cõstituto vnico p̃tio ꝓ oĩb⁹ annis. Primo
56 casu Bar. in d. disput. & in d. l. 3. † tenet, q̃ dẽat iudicari locatio, & ꝯñr q̃ sit faciẽda remissio, & sequunt̃ *cõiter* Docto. ꝑ fundamẽta & rõnes s̃. allegatas. idẽ tenet Io. Firm. tract. de gabellis, in 1. q. 2. par. Alex. cõs. 107. Perspectis, li. 3. & in d. cõs. 3. li. 1. Socin. cõs. 88. col. 1. & seq. Cõsiderata p̃dicta facti cõtingẽtia, li. 1. & Io. de Imo. sibi cõtrarius, cõs. 7. In casu p̃misso. Pet. de Anch. in d. c. pp. & in cõs. 403. Pluribus rõnib. Cot. cõs. 128. Vr̃ primo aspectu, li. 2. & cõs. 23. Vr̃, eo. lib. & cõs. 38. q̃uis, eo. li. & cõs. 12. Licẽt diffusè, li. 4. ¶ Et ita tenẽdo, non ob. adducta in cõtrariũ.
57 Primò nõ ob. q̃ verba sonẽt in vendõnẽ, † quia magis attẽdenda est nã ꝯtus, q̃ verba, l. insulã, ff. de p̃scr. verb. l. si olei. C. loc.
58 † nã verbũ, emit, exponit̃ q̃nq;. i. conduxit, l. hi qui, C. loca. l. ea
59 lege. §. locaui. ff. eo. facit tex. in d. §. qui maximos. † Sic ẽt verbũ illud, p̃tio, põt exponi. i. mercede, d. §. locaui, & l. insulam. §. qui ædem, eo. tit. ¶ Non ẽt ob. dũ s̃. dicebã, q̃ censet̃ vendita spes, quia istud nõ est verũ, qñ empti sunt redditus percipiendi, cũ intelligant̃ empti fructus soliti cõiter percipi. d. l. nec emptio. & l. interdũ. ff. de ver. ob. iõ si fructus non percipiant̃, remissio est facienda. d. §. vis maior. ¶ Et ex hoc infero, q̃ si venditi essent redditus gabellarũ, si qui ꝑciperent̃, q̃ nulla dẽt fieri remissio, seu pretij excõputatio, tanq̃ dicat̃ vẽdita spes, seu alea.
60 † Illa. n. verba, si qui ꝑcipient, condõnẽ & spẽ locatã esse oñdũt. l. qđ in vendõne. ff. de hær. vel actio. vend. & hoc volunt Bart. & Pau. de Ca. in d. §. qui maximos. ¶ Scđo casu, qñ ꝓ vnico p̃tio, & tunc vera vendõ reputat̃, & ꝯñr ad emptorẽ dãnũ spectabit, iurib. præall. habita tñ distinctione, an redditus sint ꝑcipiendi ab ipso emptore, an a venditore. Nam primo casu fieri nõ dẽt excõputatio p̃tij, quia ius vsusfruc. vr̃ emptũ. l. cũ ita. ff. de vsuf. leg. l. si quis ita. ff. de vsufr. Scđo casu fieri debet excõputatio ꝓ rata tp̃is, quo redditus nõ fuerunt p̃stiti ꝑ vẽditorẽ ipsi emptori, s̃m Bar. in l. si vẽditor. §. verisiñe, ff. de contrahen. emp. ¶ Sed pone, q̃ sit venditũ datiũ, siue vectigal, aut gabella pro x. annis, an dẽat eo. mõ distingui, an sit venditũ constituto p̃tio in singulos annos, aut ꝓ vnico p̃tio totius tp̃is? Rõ dubi-
61 tãdi est, † q̃a si quis emit datiũ seu pedagiũ, censet̃ emisse ꝑceptionẽ seu cõmoditatẽ ꝑcipiendi fruct⁹ s̃m Bar. & *cõiter* scrib. in d. §. qui maximos ꝑ tex. in l. si vsusfructus. ff. de iu. dot. Emptor aũt ꝑceptionis cẽset̃ emisse ipsũ actũ ꝑcipiẽdi, & sic spẽ. l. si iactũ retis. ff. de ac. emp. & d. l. nec emptio, & bñ ꝓbat̃ i d. l. si vsusfructus, in fi. & i l. necessariò, ff. de ac. emp. vr̃ ergo indistinctè dicẽdũ, q̃ emptor sola spe dẽat esse contẽtus. d. l. nec emptio. ¶ In ꝯtriũ facit, q̃a si in singulos annos sit ꝯstitutũ p̃tiũ, dẽt dici
62 locatio s̃m cõem sniam Doc. de qua s̃. † Si locatio sit, ergo remissio debet̃, q̃a de nã locationis est, q̃ conductori ĩpedito vti frui casu seu fortuna, fiat remissio. d. §. vis maior. Bal. i d. l. licet, ĩ 3. q. tenet, q̃ nõ sit faciẽda remissio, q̃a cõductor casũ aduersamq; fortunã cõduxisse cẽset̃, & ita intellexit velle Bar. ĩ d. §. qui maximos. Et clarius hoc voluit Pau. de Cast. ibi, qui fortius subijcit, q̃ idẽ erit, si q̃s emerit datiũ, & oẽs reddit⁹, q̃a illa verba, & oẽs redditus, vñt adiecta ĩ ꝯsitiã prioris dispõnis. ¶ Quid tenẽdũ si dicam⁹ q̃ ꝯductor ꝯduxerit, vel emerit spẽ ꝑceptionis, ꝓculdubio dĩcẽdũ est remissionẽ nõ dẽri, cũ videat̃ emendo spẽ, suscipere in se oẽ p̃iculũ, l. si quis fundũ, in prin. ff. loc. Reꝑerio Alex. in d. ꝯs. 108 li. 3. determinare ꝯtriũ. i. q̃ remissio fieri dẽat, & dicit ita velle Bar. in d. l. qui maximos. Ad decisionẽ Bal. rñdet, q̃ Bal. se fundat in dicto Bart. in d. §. q̃ maximos, & cõstat Bar. ꝯtriũ dicere, tñ Alex. non rñdet ad rõnẽ Bal. q̃ rõ ẽt fuit de mẽte Bar. ĩ d. §. q. maximos, q̃ cẽseat̃ emisse casũ aduersamq; fortunã eo, q̃ verbũ, datium, capit̃ ꝓ actu perceptionis redditũũ ipsius datij. Ego adhæreo opi. Ale. & credo, q̃ verbũ
63 datiũ, † dẽat exponi. i. redditus, q̃ ex datio ꝑcipiunt̃, vt no. in rubr. C. de vect. & cõmis. & ita capit̃ i l. 3. §. 1. ff. de pub. & ista est verisiñs intẽtio ꝯhẽtiũ, ergo ita verba sunt capiẽda, d. l. si debitor. §. verisiñe. ff. de ꝯh. emp. Præterea cũ istud verbũ, datium, possit itelligi tã ꝓ redditib. q̃ ꝑcipiunt̃ ex datio, q̃ pro ipso actu ꝑceptionis, certè i dubio faciẽda est iterp̃tatio ꝯ locatorẽ, qui potuit legẽ apertius dicere. l. Labeo. ff. de ꝯh. emp. insup ista opi. est benignior. ergo i dubio amplectẽda. l. sp. ff. de reg. iu. Nã ẽt cũ redditus ꝯstituto p̃tio in annos singulos vẽditi sũt, põt esse vendõ, vt s̃. demõstraui post Imo. & tñ Doc. cõiter iterpretantur, q̃ sit locatio, quia illa interp̃tatio benignior vr̃ ex eo, q̃ in locatorẽ remissio ꝯcedit̃. idẽ ergo dĩcẽdũ, qñ vẽditũ fuit datiũ. ¶ Nõ ob. doct. Bar. i d. §. q. maximos, dũ vult q̃ vẽdito datio cẽseat̃ vẽdita spes, seu actus ꝑcipiẽdi, & sic remissio nõ detur. q̃a Bar. loquit̃, qñ ꝓ vnico p̃tio tẽporis vẽdõ fcã fuit, tũc vendõ cẽset̃ & nõ locatio, quo casu act⁹ ꝑcipiẽdi vendit⁹ intellr ꝑ rationes Bar. Sed qñ vendõ fcã fuit ꝯstituto p̃tio in annos singulos, locatio reputat̃, & quia locato datio, ẽt põt intelligi locatũ id, qđ ex datio ꝑcipit̃, sicut locato fundo, intellr locatũ id, qđ ꝑcipit̃ ex fundo, idcirco faciẽda est interp̃tatio in partẽ hãc, q̃ cẽseat̃ locatũ id, qđ ꝑcipit̃, quia talis interp̃tatio est benignior, vt s̃. dixi. Et opi. Bal. ẽt reprobat. Io. Igneus i repe. l. ꝯctus, col. 32. & seq. ff. de reg. iu. ea rõne, quia ẽt q̃ censeret̃ locata spes, seu actus percipiẽdi, nõ tñ cõductor teneret̃ de casu pestis verisiñr nõ cogitatæ, de quo ĩ. abũdè dicet̃. ¶ Sed hic alia suborit̃ dubi-
64 tatio. Pone, q̃ ab initio † sit cõstitutũ vnicũ p̃tiũ ꝓ oĩb. decẽ annis, videlicet ꝓ quinquaginta millibus scutis, & postea solutio sit diuisa ꝑ tp̃a ita, videlicet q̃ de dictis quinquaginta millib. soluat̃ quolibet trimestri sũma mille ducẽtorũ quinquaginta. An erit vẽdõ, vel locatio? Bar. in d. dispu. publicanus quidã, vis⁹ est velle, q̃ sit locatio. Vr̃ (inquit) q̃ pp vnũ p̃tiũ cõstitutum ab initio, licet p̃statio sit diuisa, & pp vnã annorũ numerationẽ, q̃ sit emptio, & tñ Bar. postea cõcludit, q̃ est locatio. Subijciẽs q̃ si p̃tiũ est vnũ & certũ, merces vero soluit̃ per singulos annos, locatio erit, licet cõtrahentes vsi fuerint verbo, vẽdõnis & emptionis, quia illa merces solui vr̃ ꝓ patientia, q̃ singulis annis p̃stat̃. & ita dicit intelligendã esse glo. in d. l. 2. C. de iu. emphyt. & verba Bar. ita ẽt intellexit do. Alex. in d. cõs. 108. & idẽ tenet Cor. in d. cõs. 12. lib. 4 Ego crederẽ opi. Bar. verã esse, si solutio diuisa ꝑ tp̃a, puta per trimestres, sit vniformis quocunq; trimestri: sed si sit difformis, tenerẽ q̃ esset vendõ, quia tũc apparet solũones fuisse diuisas gr̃a cõmodioris p̃stationis, & non pro patiẽtia, quæ p̃statur, cũ non appareat ratio, quare plus solui dẽat pro patientia vnius trimestris, quam pro patientia alterius, & istud fuit de mente Corne. in d. cõs. 12. Et hanc arbitror fuisse mentem gl. in d. l. 3. & Bar. in d. disputa. dum dñt locationẽ esse, si ꝯstitutum sit vnum pretium, quod annuatim soluat̃. nã si p̃statio fiat difformiter, nõ erit verũ, q̃ vnũ pretiũ annuatim soluat̃ pp diuersitatẽ p̃stationũ, q̃ facit videri diuersa p̃tia, arg. l. quinquaginta, ff. de probat. ¶ Sed adhuc alia subintrat
65 dubitatio. † Pone, q̃ pro oĩb. decẽ annis sit cõstitutũ vnicũ pretiũ semel, vel per p̃les dispares p̃stationes soluendũ, ita q̃ dicat̃ vendõ, & contingit q̃ pp pestẽ tertia pars redditũũ oĩum decem annorũ deperierit: retenta opinione illorũ, qui tenent q̃ si contingit læsio in tertia parte, fieri dẽat remissio cõductori, an ẽt in casu isto sit facienda p̃tij excõputatio emptori? Vr̃ q̃ non, quia i ꝯctu emptionis periculũ est emptoris. l. id qđ. ff. de peric. & cõmo. rei vẽ. & in hoc differt a ꝯtractu locationis, s̃m gl. in d. l. 3. C. de iu. emphy. & dixi s̃. In ꝯtriũ facit, quia qñ p̃tium est constitutũ in singulos menses, fit remissio tanq̃ merces soluatur pro patiẽtia, q̃ singulis mẽsib. p̃statur, ergo idẽ in casu nr̃o, quia vnicũ p̃tium vr̃ solui patientia oĩum x. anno. vñ idẽ iuris esse debet i toto, quod est in parte. l. quæ de tota, ff. de rei ven. Põt dici, q̃ in locatione patientia venit principalr̃, in venditione principalr̃ venit datio, in ꝯñriam venit patientia, vt declarat Bar. & alij in l. 2. ff. si cer. pet. & Bart in d. dispu. in ver. solutio, &c. Considera tñ tu subtilis, quæ sit ista datio, quę in venditione gabellarũ principaliter ex parte vẽditoris debet̃. ¶ Circa quartum casum, qñ contrahentes vsi sunt simul & promi-
66 scuè † verbo, venditionis & locationis, si præstatio sit vniformiter diuisa in singulos menses vel annos, clarum est q̃ reputabitur locatio per prædicta. & firmat Imol. in d. §. qui maximos, & Alex. in d. cons. 107. si verò cõstitutum sit vnum pretium pro toto tp̃e, Imo. & Alex. nihil dñt. Ego arbitror ꝯhentes hoc casu uoluisse facere cõtractũ locationis, & nõ uẽdõnis, quia subiecta mã magis cõuenit locationi, q̃ uendõni. Pręmissa, q̃ sit faciẽda remissio, ꝓcedũt ubi emptor uel ꝯductor nõ suscepit i se periculũ cas⁹, aduersæq; fortunæ. Si aũt in se suscepit periculũ, aliud dicendũ uidet̃. Et quia nobilis Alexius suscepit in se periculũ pestis, & cuiuslibet aduersi casus, & quia passus iste frequens est, latius arbitror insistẽdũ. ¶ Quęro primò, qđ si con-

si cõductor spãliter & expresse suscepit in se periculũ pestis,
an teneatur ad pẽsionẽ ꝓpter pestilentiæ. Vr̃ q; nõ, qa pestis enu
67 meratur† inter casus fortuitos, ſm Bal.& Sal.in l.quæ fortuitis.
68 C.de pig.act. dr̃ aũt casus fortuitus,† cui humana mens nõ põt
obuiare,d.l.quę fortuitis,& l.3.§.si eo tpe,ff.de admi.rer.ad ciui
tatẽ perti.ergo suscipiens in se casum fortuitũ, suscipere dici-
69 tur obligationẽ impossibilẽ:† impossibiliũ aũt obligatio nulla
est.l.impossibiliũ.ff.de reg.iur.¶ In ꝯtrariũ est casus decisus in l.si
qs fundũ.in prin. ff.loc. ¶ Ad argm̃ rñdetur,q; regula.l.impos-
sibiliũ procedit in obligatione merè impossibili, casus aũt for
tuiti eueniunt ꝯtingẽter,& nõ necessariò,ideò sequitur q; pro
uisio aduersus casus fortuitos est possibilis,licèt ꝓpter defectũ no-
stræ cognitionis nesciamus occurrere,& debitè resistere:vnde
magis hic versatur difficultas,quã impossibilitas,ſm Sal.ĩ l.j.in
fi.C cõmo.Vel alr põt dici,q; arg.ꝯponet fallaciam.licèt.n.mẽs
humana nõ possit prouidere casus fortuitos, põt tñ hõ se obliga-
re ad nõ allegandũ casum fortuitũ in sui fauorem, & istud est
possibile,& facillimum,& ista est obligatio, qua obligatr̃ susci-
piens in se casum aduersamq; fortunam.l.sed & si quis.§.quęsi
70 tum.ff.si quis caut. ¶ †Sed quid si ꝯductor expresse non susce-
pit in se casum pestilentiæ,sed gñaliter suscepit in se periculũ
cuiuslibet aduersi casus?dicas idem rñdendum.d.l.quæ fortui-
tis,& ita rñdẽt gl.Bar.Ang.Sal.Raph.Pau.& Mod. in d.§.quę-
situm.& est cõis sñia,licèt variæ fuerint Docto.opin.vt licèt in-
tueri ex scriptis ꝑ Sal.l.1.C.cõmo.Alex. & Mod.in d.§.q̃situ,
& idem tenuit Cor.ꝯsi.128.Vr̃ primo aspectu,col.3.li.2.¶ Sed
71 qd si ꝯduxit suo periculo?Vr̃ idem rñdendũ,† quia appellatio
ne periculi etiam vr̃ comprehendi casus pestis. l.itẽ quæritur.
§.si gemma.ff.loca.& l.litis.§ 1.ff.de nego.gest.quẽ alleg.d.Ias.
in d.§.quæsitum.Et ibi Pa.de Ca.vult, q; periculũ in plus se ha
72 beat, q̃ casus fortuitus, quia casus † fortuitus propriè compre-
hendit casus,qui sine propria culpa obueniunt,& qui præuide
ri non potuerunt.Periculũ verò est nomẽ magis generale cõ-
prehendens oẽm casum, siue ex propria culpa proueniat, siue
non,ff.de peric.& cõmo.rei ven.in rub.& nigro. maximè in l.
quòd si neque.§.fi.ff.e.& sic periculũ est genus,casus verò for-
tuitus,dr̃ spẽs,ſm Alex. in d.§.quæsitũ, & istud clarum est,li-
cet d.Ias.in d.§.quæsitum,dicat q; gl.ubique,& Bart. habuerũt
pro cõstanti,q; appellatione periculi non cõprehendatur casus
fortuitus.Quod credo non esse uerũ,imò gl. & Bar.ꝓ cõstanti
volunt ꝯtriũ,vt ex verbis eorũ potes cognoscere. & si tu,q oia
ponderas,aduertas,uidebis veritatem.¶ Redeundo ad punctũ
cõcludo,posito q; de significatione vocabuli appellatione pe-
73 riculi possit includi casus fortuitus:† tñ adhuc dico cõductorẽ
datiorũ, qui ꝯduxit datia suo periculo,non teneri de casu for-
tuito ꝑpter pestem obuenientem,vel alia de causa,iura sunt mani-
festa,videlicet tex.in l.1.§.sæpe.ff.deposi.& in d.l.litis.§.j.ff.de
neg.gest.& in d.l.opus,cum si.¶ Ampliatur ista conclusio,ẽt si
in se cõductor susceperit omne periculum, adhuc non censet̃
suscepisse periculũ casus fortuiti,l.nec similiter.ff.de magi.cõ-
ue.iuncta l.2.§ si eo tpe.ff.de admi.rer.ad ci.pert. ad idẽ in tex.
cũ gl.expressa in l.iurisgentium,§.itẽ si quis.ff.de pact.Et ea ra-
tio est,non qa appellatione periculi non contineatur periculũ
casus fortuiti,vt cred.dit d.Ias.& malè:sed quia nõ est creden-
dum, quòd aliquis voluerit subire periculũ casus fortuiti,nisi
qn constet.& ideo, quia periculũ est nomẽ gñis aptũ compre-
hendere,tam periculũ obueniens culpa,q̃ a casu,non credit̃ q;
suscipiẽs in gñe omne periculũ voluerit se obligare ad casum
fortuitũ.Et ista est propriè rõ d.§.quæsitum,vbi ꝓmittẽs siste-
re omni exceptione remota, nõ intelligitur renunciasse exce-
ptioni cõpetituræ ꝑpter casum fortuitum. Ex hoc apparet nõ es-
se faciendã drĩam inter iudicia & ꝯctus,ꝯ Bar.& sequaces ibi,
ſm Sal.& Cy.i l.1.C.cõmo.quorũ opi.ad terminos prædictos re-
74 lãta verior vr̃ ꝑ prædicta.† Sit ergo conclusio, q; suscipiens in
se omne periculum, vel promittẽs soluere pẽsionẽ omni exce
ptione remota, nõ intelligitur suscepisse in se periculũ pestis,
75 nec alterius casus fortuiti.†Et idẽ si cõduxerit datia,vel fundũ
suo risigo,& periculo,ſm Soc.ꝯsil.124. lib.4.quia istud verbũ,
rischiũ,est ẽt gñale,sicut verbũ,periculũ, & hoc voluit Bar.i l.
76 si is q.ff de acq.hęr.† Et idẽ si conduxerit datia cũ suis taschis
& spinellis, qa casus fortuitus non dr̃ taschia neq. spinella,ſm
Alex.ꝯsi.108.col.pe.lib.3. ¶ Ista conclusio fallit plurib.modis.
77 †Primò limitatur,nisi conductor susceperit vnũ casum fortui
tum i specie, & postea adiecta sit clasula gñalis,& oẽ aliud pe-
riculum.Exemplũ,si conductor susceperit in se periculum in-
cursionis hostiũ,& oẽ aliud periculũ,tunc sub illis verbis gña-
libus,& omne aliud periculũ,cõprehenditur casus pestis & cu
iuslibet aduersitatis,ſm gl.& cõiter Doct. in d. §.q̃situm. arg.c.
qui ad agendum, de procur.lib.6.& ita ẽt tenent Dyn.in l.ꝓ-
ꝑctus.ff.de reg.iu.Bal.& Sal.in d.l.1.C.cõmo.Ant. de Butr.Imo.
& cõiter Can.in c.1.eo.tit. de commo. Quod intelligit verum
Bar.quantũ ad casus similes casui expresso, non aũt cõprehen
duntur casus fortuiti maiores expresso,per tex. in fi.li in ca.se-
des,de rescr.sequũtur alij per tex.in l.si. §.cui dulcia.ff.de vino
tri.oleoq; leg.& in ele non põt.de ꝑeni.& q́ ue tradit Bar.in l.
quæsitũ.§.pe.ff.de fun. instr.& Fel.in d.c.sedes.vbi comprobat
plurib. simbus,vt per eũ.& idẽ tenuit cõsulendo Ale.ꝯs.28.li.j.
78 ¶† Sed ꝓ intelligentia quæro,quis dicatur casus sĩles casui ex-
presso,& qs dicatur casus maior?Alex.in d.cons.28.sentit,q; is
casus dicatur maior,qui rarius cõtingit. Sed Corne.consi.128.
col.2.lib.2.q; dicatr̃ casus maior,qui periculosior reputatr̃. Ego
79 crederem relinquendũ arbitrio iudicis,†nã q̃ sĩlia dicantur iu
dicis arbitrio declaratr̃,ſm Inn.Host.& Pan.in c.cãm,il 2.de iu
di.Cy.in l nõ põt ff.de leg.Fel.in c.trãslato,de const. ¶ Limita
80 tur secundò,† suscipiens in se periculum in gñe, aĩs teneretur
de culpa leuissima,isto casu tenebitur ẽt de casu fortuito,qa ni
si intelligeretur suscepisse in se periculũ fortuitorum casuum,
pactum nihil operaretur,qđ non est dicendũ, l.si qñ, ff.de le.j.
& ꝓ hoc est casus in l.& Aristoni.ff.man.& ita ẽt tenet gl. Bar
to.& alij.in d.§.quæsitũ,& Cano.in d.c.j.& Lud. Ro.sing.435.
incip.Tu habes casum in l.opus,& c.allegat tex.quem dicit sin
gu.in l.item quæritur,§.si gemma.ff.loca. Sed nõ est sing.quia
81 de hoc etiam tex.in d.l. & Aristoni. ¶ † Ex ista ratione infert̃,
q; suscipiẽs in se periculum,si aliàs tenebatur de casu fortuito,
nunc tenebit̃,ẽt q; casus fortuitus culpa aduersarij prouenerit,
dum tñ dolus absit,ubi aliàs non tenebatur.l.2. C.de nau.fœn.
& hoc ne pactũ reddatur frustratorium.& ꝓ hoc est casus in l.
qui officij,§.fi.ff,de ꝯh.emp.Quod restringit Cor.ꝯs.38. Quã-
uis,col.pen lib.2.vt procedat,si casus fortuitus obueniat culpa
aduersarij in nõ faciendo,secus si obueniat culpa aduersarij in
faciẽdo:quia satis est,q; pactum aliqd operari possit, tñ minus
debet operari,q̃ sit possibile,ſm Bar.in d.§.quęsitum.Et eadẽ
rõne si periculũ ad eũ spectabat, nũc tenebitur de casu, ne pa-
ctũ sit elusoriũ,l.periculi.ff.de nau.fę. Et eadẽ rõne si possessio
rei,cuius periculũ i se suscepit,non trãseat ad eũ, tenebitur de
casu,quia de culpa pactũ nõ põt uerisimilr̃ intelligi, cũ in re, quã
quis apud se nõ hẽt,nõ cadat verisimilis culpa.pro quo est tex. in
l.si in uenditione,in princ.ff.de peri.& commo.rei uen ¶ Ter-
82 tiò limitatur,†si qs susceperit in se generaliter omne periculũ
83 cum iurõ, tunc ẽt tenebitur de casu fortuito, † quia iurm̃ hẽt
vim expressi,ſm Bal.in d.l.1.in 2.q C.cõm.& est ad hoc bon̄
tex.in c.ex rescripto,de iureiu.ubi iurm̃ hẽt uim expssę renun
ciationis.Et dixit Ang.in l.fenũ, C.qui test.face.pos. q; iurm̃
hẽt uim specialis,& expressi ꝯsensus. sequitur Cur. cõsi,67.d.
Lud.col.5.Et qa,vt s̃.dixi, sub gñalitate huius verbi, periculũ,
includitur et periculum casus fortuiti. vnde cum in gñe iurãs
potuerit cogitare ẽt de casu fortuito,iurm̃ debet eum astringe
re ẽt ad casum fortuitũ,arg.l.qui iure militari. ff.de testa.milit.
& per hanc rõnem ita tenuit Imo.in c.cum cõtingat, circa.18.
de iureiu & Cors.in reper.rub.de iureiu.priuileg 38. col.19.&
Contrariã opi.tenent Bar.Bal.Alb.de Ros.Aug. Fal. & Ale.&
d.Ias.in d.§.quæsitũ.Io.And.& cõiter Can.in d.c.j.Ale.in d.cõs.
28 li.1 & ꝯs.31.l.2.Et ista est cõis opi. Cuius rõ est,quia iurm̃
84 †non ampliat dispõnem vltra consensum iurantis. l.fin. C. de
non nu.pec.ſm Bar.in l.si quis ꝓ eo,ff.de fideius. Are.cõsi.24.
Quatuor dubia,col.2. Cõsensus aũt suscipientis in se periculũ
in gñe,vel renunciantis oĩbus exceptionibus,non se extende-
bat ad casus fortuitos,de qb.non cogitabat, vt s̃.dixi,ergo &c.
¶ Non ob.q; iurm̃ hẽat vim expressi, quia verũ est quò ad co-
gitata,secus quò ad nõ p̃meditata,vt probat d.Ias.in d.§.quęsi-
tum,& in l.sancimus, col.2. C.de testa.& ĩ l.si mihi & tibi,§.fi.
de leg.1.¶ Non ob.dum dr̃, q; potuit saltẽ in gñe cogitare, qa
lex p̃sumit,q; in gñe non cogitauerit de periculo casus fortui-
ti,aĩs gñalis renũciatio obligaret absq; iurõ. Cuius cõtrarium
85 disponũt iura præallegata.†Tristis.n.aduersaq; fortuna nõ so-
let esse in cõsideratione.l.inter stipulantem. §.sacrã, ff.de ver.
ob.l.Iulianus.ff.qui & a quibus.¶ Quartò limitatr̃, si ꝯhẽs in se
86 susceperit periculũ & fortunã. † licet.n.fortuna capiatur sæpè
in bonã partẽ.l.licet.C.de pac.l.fi.C.de temp.app. & l.1.C.qñ
Imp.inter pupil.& vid.cum sim.tñ sæpe ẽt capit in malam.l.si
vendi.c.s.C.de pen. iõ rõne subiectæ materiæ vr̃ suscepisse i se
fortunã aduersam,ſm Bar.in l.si is qui,ff.de acq.hær.quẽ simpli-
citer sequr d.Ias.in d.§.quæsitum,col.2.pro quo adduco bo
num tex.in l.reddatr̃.ibi,q fortunæ vim se ferre profitetr̃, C.de
profes.& medi.lib.10 ¶ Aduerte tñ tu subtilis indagator, quia
in ꝯtriũ facit tex.i l inter stipulãtẽ.§. sacrã.ibi,casũ aduersamq;
fortunã expectare,ff.de ver.obl.Itẽ ob. qa in dubio capiẽda est
interpretatio negatiua,q; non censeatr̃ in se suscepisse animaduersionẽ,vt patet ex supradictis.Nã vbi quis suscepit periculũ,
interpretamur q; nõ susceperit casũ fortuitũ, licèt ex vi verbi
aliud dicẽdum videatur. Dicamus ergo, q; verbũ,fortuna,qđ
ẽt propriè põt intelligi de bona debeat capi pro commodo, &
sit sensus, q; susceperit periculũ & fortunam.i.cõmodũ & in-
cõmodũ.Nisi forte rñdeatr̃,q; ita intelligendo verbũ, fortuna,
nihil operabit̃,qa aĩs ad eũ commodũ spectabat. ad quod posset
replicari,sed nõ instabo,qa cõis opi.est cũ Bar.i d.l.si is q, ſm
q̃ consulit Cor.cõsil.2 3 Vr̃,col.pen.lib.2. & cons.38. col.ante-
pe.eo. lib. Habes itaque ex præmissis, qñ conductor teneatur

a i

ad pensionem,tpe pestis , vel alterius aduersi casus. ¶ Sed pro
pleniori intelligentia , q̃ a s̃.traditę sunt q̃ plures fallētię ad re-
gulā negatiuā,quæ est q̃, suscipiens in se periculū,vel renūciās
oibus exceptionibus,non teneat̃ de casu, nisi in casib. expres-
sis in dictis fallentijs.Nūc illi casus,& gn̄alis conclo,q̃ pericu-
lū aduersi casus spectet ad cōductorē vel emptorē,recipiunt q̃
plures restrictiones.¶ Prima restrictio,nisi culpa aduersarij ob
87 uenerit†casus.l.2.C.de nau.fęn.l.qui officij.§.fi. ff.de ꝯh emp.
quas leges dicit Ro.vēdidisse octo ducatis in singu.435.exord.
Tu scis, q̃ quis.Si pestis ergo īsurgeret culpa locatoris , remis-
sio deberet fieri cōductori, ēt q̃ perceptionem conduxisset,
facit tex.in l.si merces,§.culpæ.ff.loca. vbi Bart. & alij notant,
88 †quòd si conductor pp inimicitias locatoris damnum patiat̃,
sibi tale damnum debet a locatore resarciri , prout ēt cōsuluit
Socin.cons.70.instr̃m identitatis,col.2.lib.3. ¶ Scd̃a restrictio,
nisi facto aduersarij suscipiens in se casum incidat in periculū.
89 †Quod intelligo,vt ista restrictio differat a præcedenti , etiam
si factum aduersarij sit iustum, & a culpa remotū . Exēpli gr̃a,
locator iuste bellū mouet,vel ei mouet̃ iniustē, cuius belli oc-
casione conductor dānum patitur : huius certe dāni hn̄da est
rō,ēt q̃ conductor perceptionem cōduxerit,s̃m Pau.de Cast.
post Bar.in d.§.culpæ.Bar.in l.cotem ferro, §.qui maximos,ff.
de pub.& in d.disput.inci.Publicanus quidam. & Pet.de Anc.
90 cōs.414.Viso instrumento,†nam si tui occasione ego iniurier
ab aliquo,ꝯ te mihi datur actio ad damna,l.nā & Seruius ff.de
91 neg.gest.†Et ibi no.q̃ si vnus ex plurib.captiuis fuerit relaxat⁹
cum pacto redeundi.& ꝓ omnib.taleam conuentam afferēdi,
& cōtingat,q̃ non reuertatur,& alij compellātur pro eo solue-
re,certe ꝯ ipsum eis cōpetet actio negotiorum gest. ēt q̃ esset
indebitè captiuatus,quia pp eius factū coacti sunt soluere. & il-
lū tex.reputat vnicū i iure Bal.ī c.ex rescripto.col.1. de iureiu.
92 Et per illā leg.determinat ibi Bar.quē alij sequunt̃, † q̃ captus
pro represalijs pp factum cōis,hēt ius repetendi qcq̃d; expē
dit ab ipso cōi.& idē dicit Bart.in l.2. §. fi.vbi Mod. ff.de verb.
obl.& in trac.represaliarū.& Pan.cons.21.In qōne,quæ ad prę
sens.lib.2.vbi infert ad aliā pulchrā qōnē,q̃ tu ipse videas.Et p
93 illā leg.decidit Pan.cōs.60.Qm̃ satis abunde.lib.1.† q̃ fideius-
sor coactus soluere indebitum per iniuriam & violentiam su-
periorum hēt regressum ꝯ principalem , quia talis violētia ꝓ-
cessit facto ipsius principalis.Et dicit Barto.in l.creditor. ff.de
94 sol.& in trac.de Tiran.†q̃ debitor coactus pp iniuriā credito-
ris alteri soluere,ope exceptionis cōsequitur liberationē, seq-
tur Anch.cōs.64.In causa,quæ vertitur. Alex.cōs.57.col.fi.li.1.
Et no.dixit Cor.cōs.12.Licèt diffusè, col.3.li.4. q̃ tale factum
hr̃ pro culpa,ēt q̃ culpa careat.Et idem dixit Corn.cōs.23. Vr̃
lib.2.adducens Bal.in c.1.§.ad hæc , de pa.iur.fir. vbi cōcludit,
95 q̃ †vēditor gabellę censetur permittere datiarijs nihil facere,
pp qd̃ impediatur gabellæ exactio, & idem firmat Cor.cons.
96 38.quāuis,col. pe.eo.lib.¶ Tertia restrictio,†si locator, vel ven
ditor pōt casum occursum amouere,& nō vellet, tunc condu
ctor,qui suscepit in se periculū,non teneretur de casu. l.si fun-
dus.ff.loc.per quem ita decidit Bal.i l.si ea lege.C.de vsu.Cor.
in d.ꝯs.12.Lud Ro. in d. cons.178. Et iō si dn̄i Consules Aue-
nio.fuissent interpellati,vt includerent,vel expellerent auctio
natorē piscīū,q̃ pestē intromisit,& recusassent, ꝓculdubio da-
tiarijs restaurū deberet̃, ēt q̃ in se susceperint casum fortuitū.
97 Quarta restrictio,†si casus esset insolitus,ꝯductor q̃ suscepit in
se casum aduersamq; fortunā,de tali casu insolito nō teneret̃,
s̃m Bart.& cōiter scrib.in d.§.quęsitum.p tex.in l.fistulas. §.fru
mēta.ff.de ꝯh.emp.idē tenet Bar.in l.Seio,§.medico. ff.de an-
nu.leg.Bal.in l.falsus,col.pe.C.de fur.Bal.& Sal.i l.licet. C.loc.
Ang.cōs.174.Præmittendum est.Ale.cons.28 in 2.dubio, li.1.
vbi ꝯsuluit conductorē non teneri de casu siccitatis insolitæ,
& ibi ampliat ēt si interueniat iur̃m,q̃a de tali casu non intelli-
git̃ cogitatū,& iur̃m nō operat̃ vltra consensum, vt s̃.dixi.idē
tenet Ale.cōs.107.col.pe. li.3. vbi ꝯcludit datiarijs remissionē
esse faciendā si occurrat pestis insolita,& extraordinaria, ēt q̃
in se susceperint casum fortuitū.idē tenuit Soc.cōs.122. Circa
p̄ñtē ꝯsultationē,li.4.Bar.ī trac.de gabellis, q.25.2.par. allegās
l.fi.C.de act.& obli.idē visus est velle Alb.de Rosa. in d.§.fru-
mēta,Inferēs ad statutū Paduæ disponens , q̃ villa teneatur ad
emendationē dāni dati ex incēdio, si fulgur de cęlo cadat, pp
quē ignis insolitus exoriat̃,dixit villam nō teneri, p illū tex.&
idē tenet Alb.in d.§.medico.sequitur Fel.in c.sedes, de resc.Ful.
ꝯs.185.Factū,super quo cōsilium petitur,in vlt.dubio.vbi ꝯsu-
luit conductorē molēdini,q̃ in se oēm casum susceperit, nō te
neri si flumen mutauerit alueū, q̃a de tali casu non vr̃ cogita
tū.Idē voluit Imo.i l.p̄na rerū.ff.ad l.Fal. ad fi. vbi tenet,quòd
98 †emēs frumentū ad credētiā p̄tio,quo valuerit de mēse Maij,
nō tenet̃ ad summā immoderatā,si eueniat caristia insolita. se
quitur d.Ias.in d.§.quæsitū,qd̃ no.quia est practicabile,& quo-
tidianū.¶ Cōtrariā opi.tenet Bal.Ang.Ful. Pa.de Cas.& Alex.
libi istis ꝯtrantes,in d.§.quæsitū,& Imo.in d.c.j.& Alex.in d.l.
p̄ua rerū,i fi.vbi reprehēdit Imo. dū vult, q̃ debitor post mo-
ram non teneatur ad pretiū quanti plurimi valuit frumentum
tempore superuenientis caristiæ,& quantū ad debitorē moro
sum forte Alex.melius loquit̃. Mouentur oēs isti per tex.in d.
§.frumenta,quē dnt facere pro hanc secunda opi. licet Bart.&
sequaces eū adducant pro contraria parte . difficultas ergo re-
ducit̃ ad intellectū d.§.frumenta. ¶ In primis Bal.dicit q̃ non
probat intentionē Bar.q̃a venditor , qui sibi suscepit in se casū
tēpestatis solùm tenetur si immoderatæ niues præter consue-
tudinē tēpestatis frumēta corruperint, non si niues euenerint
s̃m consuetudinem regionis,q̃a tunc nō pōt dici casus fortui-
tus,qui stāte regionis cōsuetudine potuit præuideri . Adde,q̃
si illa verba,præter consuetudinē regionis, ad corruptionē fru
menti ēt referant̃,prout referenda vr̃ , cum nō sit verisile, q̃
in regione esset consuetudo, q̃ frumēta a niuibus corrūperen
tur,tunc nullo mō ibi probabitur opi.Bart. imò retento, q̃ di-
cat̃ casus fortuitus ēt ille,q̃ est cōsuetus euenire , esset ibi casus
ꝓ opi.ꝯtria,q̃a decideretur ibi venditorē, q̃ suscepit in se peri-
culū,teneri de insolita corruptione frumenti,nō de solita.Cu-
ius ꝯtriū esset dicendū retenta opi.Bart. & sequaciū.Iō Sal.in l.
licet,ad fi.C.loc.circa illū tex.dixit, q̃ vēditor, q̃ suscepit in se
casum tēpestatis, intelligit̃ suscepisse casum notabilis tēpesta-
tis,quæ reducat fructus ad exiguitatē,nō casum modicæ & cō-
suetæ tēpestatis,& re vera iste fuit sensus Legislatoris. Mihi ta
mē placet opi.Bart. nō per illū tex.sed per rōnē præallegatam,
quia de casu fortuito insolito nō præsumitur cogitatum. ¶ Ad
arg.Bal.dicentis,q̃ ois casus fortuitus est insolitus, aliàs nō es-
99 set fortuitus,†inde† q̃ casus fortuitus pōt dici insolitus,& nō
præuisus dupl̃r. Primò in specie, si & qñ debeat euenire, tñ in
gn̄e potuit præuideri,& in istis terminis loqtur Bal. Scd̃ò mo
do pōt dici insolitus & nō p̄uisus in gn̄e,nec in specie, vt q̃a in
imaginatione suscipiētis casum verisilr̃ nō cadebat.& isto mo
do ꝓcedat opi.Bar.quæ est cōis,ut patet ex p̄missis.Et hāc cou
cordiā tradidit Cor.cōs.12.Licèt diffusè,col.2.li.4.vbi not.di-
xit,q̃ ois casus fortuitus pōt dici insolit⁹, d.§.frumēta, s̃m vnū
intellm̄.Sed aliq̃ sut insoliti,q̃ licèt in specie p̄uideri non pos-
sint,tñ in gn̄e præcogitari potuerunt verisilr̃,vt in simili dici-
tur in l.qui iure militari.ff.de test.mil. Aliqui verò sunt insoli-
ti in superlatiuo gradu,& isti sunt,de quib.in genere,nec i spe-
cie,suscipientes in se casum nō præsumitur cogitasse, meritò ad
istos nō extenditur pactū.Sicut in simili dr̃ per d.Ant. de But.
Imo.Pan.& Cano.in c.cū cōtingat,& in c.Quintauallis, de iu-
100 reiu.q̃ iurās nō ꝯuenire † laudo rōne alicuius lęsionis,nō p̄su-
mit̃ cogitasse de enormissima lęsione,& ista est optima cocor
101 dia.¶ † Sed pūctus est posse discernere, q̃s dicat̃ casus insolit⁹,
de quo nō p̄sumit̃ cogitatū,Bar.in d.§.Seio,dicit q̃ ille dr̃ cas⁹
insolitus,q̃ non solet semel euenire in mille annis. Quæ verba
cū misterio posita arbitrat̃ Dec.ꝯs.7.col.pen. sed d.Alex.in d.
ꝯs.108.dixit Bar. loq̃ exēplificatiuē , & propterea illud exēplū
nō restringere l.dāni infecti,§.fin. ff.de dā.inf. vñ concludit,
q̃ ille dicatur casus insolitus,q̃ nō solet cōiter cōtingere. & de
isto nō p̄sumit̃ cogitatū,s̃m eū.Cor.aūt in d.cōs.12. dixit in ꝓ
posito,casum dici insolitū, q̃ euenit præter oēm verisimilitudinē
& cogitationē prudētis viri , licèt forte a prudētissimo & dili-
gentissimo præuideri & imaginari potuisset , vt in casu suo, q̃
Florētini occiderint Legatū Cardinalē , vel q̃ Turca veniret
Romā.¶ Br̃ in hoc puncto,pñt pra trutinari,si casus sit inaudi-
tus,est expeditū q̃ de eo nō præsumit̃ cogitatū:si verò talis ca
sus qñq; euenit,sed non in illa regione,& tunc ēt de eo nō prę
sumit̃ cogitatū,quia vtrum sit casus solitus,vel insolitus, ad cō
suetudinē regionis recurrendū est,s̃m gl.in d.§.frumēta.Si ve
rò sit casus,qui euenerit qñq; in regione,tūc inspiciendū est a
quanto tpe euenerit.Dec.in alleg.cōs.7.vr̃ velle,q̃ requiratur
q̃ a mille annis nō euenerit,nisi semel.Alex.vt s̃.dixi, tenet sa
tis esse,q̃ cōiter nō soleat euenire. Credo,q̃ dicatur casus inso
litus,de quo cogitatum nō præsumitur,si rarissimè soleat eue-
nire,vt est de mente Bar.in d.§.medico,dum inter casus inso-
litos enumerat immoderatas niues. & idem voluit Cor.cons.
182.in hac cōsultatione,col.4.lib.4. dū pluuiam insolitam cō-
putat inter insolitos casus,de quibus cogitatū non præsumit̃,si
102 rarissimè in regione soleat euenire.† Dicitur aūt rarissimè ca-
sus euenire,si in centū annis non eueniat , nisi semel s̃m eun-
dem Cor.cons.23.Vr̃,col.pe.lib.3.& Soc.cons.123.lib.4.cū ca-
sum rarissimè putat euenire , si a longissimo tpe visus nō fuit,
103 & sic qui ab annis 40.non euenit.† Tempus .n. longissimū dr̃
104 tēpus anno.40.vt no.in rub. C.de præscr.lon.temp. ¶ †Credo
tñ, q̃ iudex debeat arbitrari tempus consideratis qualitatibus
105 & circūstantijs casus fortuiti.† Quid enim si a 10.annis remo-
tissimus Persarum Rex venerit cum maximo exercitu ad de-
predandam Galliā,& contingat, q̃ iterum hoc anno reuerta-
tur,& multa damna inferat,existimabit ne iudex illum casum
solitum,& de eo a contrahentibus cogitatum?Videtur ex prę
missis,q̃ sic,quia a pauco tempore euenerat . Ego tñ arbitra-
rer contrarium,consideratis circumstantijs, & qualitatibus hu
ius casus.Quis enim existimasset,tam remotissimum Regē, et
quod

q, semel in Gallia irrupit, arma mouere ꝯ Christianissimũ Frã
corũ Regẽ? Certe nemo, ꝯsiderata locorũ distãtia, & inuictissi-
106 mi Frãcorũ Regis potẽtia, † ꝯ cuius vexilla nemo debet sibi ho-
norẽ ꝑsumere, reste Bal. ꝯs. 217. Ego puto, q, ab iniusta snia, li. 3.
107 Ist. n. vera ꝯclusio, † q, vbi lex dicit agẽdũ esse ẜm vetustitudi-
nẽ, tũc ad arbitriũ iudicis oportet recurrere, q, arbitrabit verũ
sit vetustẽ, vel ne, ẜm Car. in cle. cãm, vet. verũ. in ꝑ. oo. ꝑ illum
tex. de ele. & vbi tẽps nõ est determinatũ, relinquit arbitrio iu-
dicis. l. ꝑ. ff. de iu. deli. cũ solitis ꝯcor. Vera igit sit opi. Bar. & cõis
q, suscipiẽs i se casũ, non intelligit suscepisse casum insolitum.
108 ¶ Sed hic alia dubitatio ꝑp ꝑnit. † Pone, q, ꝯductor susceperit i
se oẽm casũ fortuitũ, tã ꝑuisum, & cogitatũ, q̃ nõ ꝑuisum, & nõ
cogitatũ, an tũc teneat et de casu isolito? Reperio Cor. in d. ꝯs.
24. li. 2. dicẽtẽ, q, si occurrat casus, de quo nullus, q̃uis prudẽtissi
mus cogitasset, ꝯductorẽ nõ teneri. Nec ob. verba pacti, q̃ nõ ꝑ-
uisum, & nõ cogitatũ, q a sunt itelligenda de casu non ꝑuiso, &
nõ cogitato, a viro prudẽti, non de casu nõ ꝑuiso ẽt a prudẽtis-
simo. ¶ In ꝯtrariũ tñ facit doc. Bar. in l. si de certa, C. de trãs. & i l.
109 cũ Aquil. ff. e. vbi vult, † q, si dicat in spẽ, q, trãsactio trahat etiã
ad incogitata, tũc oĩa ẽt nõ ꝑuisa includunt. Nisi dixeris, q, de-
cisio illa Bar. in d. l. cũ Aqliana, rectè intellecta ꝓbat distinctio-
nẽ Cor. nã inquãtũ Bar. ibi vult, q, cõpromissum, vel transactio
cũ clausula, q, ẽt ad incogitata trahat, cõprehẽdat ẽt ea, de qb.
nõ erat lis, talis decisio sanè dẽt intelligi, videlicet de his, de qb.
nõ erat lis de pñti, poterat tñ ꝓbabiliter moueri, nõ aũt trahi
dẽt ad ea, de qb. lis esse non poterat ꝓbabiliter. i. ad ea, q̃ liqda
erãt, & decisa, q a de illis ẽt prudẽtissimus in gñe nõ cogitasset,
110 ẜm d. Ias. i l. ꝑ. col. 2. ff. de trãsa. ¶ † Itẽ dubitari põt, qd si ass ad cũ
q, suscepit i se aduersã fortunã, spectabat periculũ casus fortui-
ti, an teneat de casu insolito? Vr, q, sic ut pactũ aliqd opet. l. si qñ
ff. de le. ꝑ. ¶ In ꝯtrariũ facit, q a satis est, q, aliqd aliud operet, aut q,
teneat de casu ẽt obueniente culpa locatoris. l. qd officij. §. fi. ff.
de ꝯhẽ. emp. & s̃. dixi. ¶ Venio ad ꝯductores operarũ. Et primo
111 q̃ro. An Doctores, † q isto anno nõ legerunt ꝑp pestẽ, debeant
hẽre integra stipẽdia, an ꝓ rata tpis, quo legerut? Vr, q, ꝓ rata
tpis tm. Nã ꝯductori datiorũ, & ꝑdiorũ remissio debet, vt s̃.
conclusũ fuit. Ita cõductori operarũ salariũ remittẽdũ dicam.
112 ¶ Scd̃o, q a intuitu laboris salariũ vr Doctorib. debitũ, labor stãt
ad tps diuisionẽ recipiũt l. Scio. in prin. ff. de ann. leg. ergo ꝓ ra
ta tpis salariũ debit, bñ facit tex. in l. ꝑ. C. de re mil. lib. 12. ꝑ quẽ
113 decidit ibi Bar. q, si miles † casu ab hostib. capiat, cõsequi nõ dẽt
salariũ durãte tpe captiuitatis, q a non seruit. Et per d. l. Scio, in-
fert Bal. in l. ꝑ. C. de le. q, si Doctor debeat duas sedes regere, &
nõ regat, nisi vnã, vel dẽat legere ꝑ annũ, & non legat, nisi per
sex mẽses, ei nõ debet salariũ, nisi ꝓ rata laboris, & tpis. Imo idẽ
Bal. in l. edẽ. col. 3. C. loc. tenuit, q, doctori, q legit ꝑ sex menses
tñ, nihil debeat. Et idẽ dicit in medico cõducto ad medẽdum,
q a vnus casus tm põt valere, quantũ mille. ¶ Tertiò facit ꝓ hac
114 parte tex. in l. si vno. §. itẽ cũ qdã. ff. loc. † vbi vectori impedito
nauigare casu fortuito, integra merces totius nauigationis non
debet, & soluta repetit, licèt ꝑ eũ non steterit, quominus naui-
garet. ¶ In ꝯtriũ, q, debeant Doctorib. integra salaria, vr casus,
in l. qui operas. ff. loca. & i l. ꝑ. §. diuus. ff. de va. & extraor. co. vbi
dr, q, q opas locauit totius tpis mercedẽ hre dẽt, q a per ipsum
nõ stetit quominus opas pstet. Ad idẽ facit tex. in l. pe. & fi. C. de
cond. cau. vbi dr, datũ ob cau. aduocationis non repeti, si casu
Aduocatus ꝓhibeat opas pstare, & in l. 3. C. de agenti. in reb. &
in l. si qs. C. de ꝓ. sacro. scri. li. 12. & in l. fi. C. de dome. & ꝓtect.
li. 12. ¶ Quid tenẽdũ? Istã qõnẽ format Bar. in d. §. diuus, & ꝯclu
dit salariũ integraliter deberi ꝓ toto anno, per iura vlt. loco al-
legata. & ante eũdẽ decidit Inn. in c. ꝑp sterilitatẽ, de loc. & ibi
Imo. dicit ita cõiter tenere Legistas, & Can. & ita ꝯsuluit Dec.
115 ꝯs. 70. ꝑ totũ. Hinc dicit gl. in d. §. diuus, † q, si pẽdente anno mo
riat Doctor, vel Aduocatus, q, hæredib. debet salariũ totius an-
ni. Et idẽ dixit Bal. in l. ꝑ. C. de suff. & d. Ias. post alios in l. diem
functo, col. 9. ff. de off. asses. Et eadẽ rõne si ptor moriatur, debe
bitur hæredib. integrũ salariũ totius anni. Et ẜm Bar. Ang. Bal. et
cõiter alios, in d. l. diẽ functo, & Bar. in d. l. fi. C. de dome. & pro-
tec. ibi idẽ ꝯcludit in hæredib. assessorũ, quib. datur actio ꝯ ꝑto
rẽ ꝓ toto anno. Et istã est verissima snia, q̃ clarior apparebit ex
resolonib. ꝯtriorũ. ¶ Nõ ob. ergo, q, ꝯductori ex natura ꝯctus fie
ri dẽat remissio, q a veteres nõ crediderũt inter Doctorẽ, Aduo
catũ, ꝑtorẽ, & tales locationẽ, & ꝯductionẽ esse, sed magis ope-
116 tã bñficij loco ꝑberi, † & id, qd dat, ad remunerãdũ dari, & pro
117 inde honorariũ appellari. l. ꝑ. § 1. ff. si mẽs. fal. mo. dix. † Absit. n.
q, honoris ꝯsecutio dicat opatũ locatio, & q, probitas animi,
& intellectus lucrari posit, maxime nfa legalis sapia, q̃ ꝑtio nũ-
mario, neq; æstimari, neq; ꝑtio dẽt dehonestari. l. ꝑ. §. ꝓinde. ff.
de var. & exor. cog. Et iõ Iurecõsultus in d. l. q opas, §. Aduocati.
distinxit Aduocatos à locatorib. vt oñderet, q, Aduocati non
dñt locare opas ¶ Ad ẜm rñdet, q, salariũ, seu honorariũ nõ de
bet doctori, & simib. intuitu laboris tñ, sed ꝑp ꝓbitatem itellectus
principaliter, nã si ꝑp laborem principaliter dẽret, vera esset ꝯtria ꝓ
positio. d. §. item cũ quidã. nã vectori, & simib. merces debetur
118 ꝑp laborem tñ. Et ideo si certum salarium † fuisset promissum

D. N.

artifici ꝓ domo ꝯstruẽda, & pictori ꝓ domo depingẽda, & ꝑp
pestem aufugeret, nõ deberet sibi integrũ salariũ, sicut nec ve-
ctori. Et si tu opponas de rõne. d. l. qui operas, videlicet q, ꝑ ip-
sum nõ stat, &c. Rñdeo, aut nõ stat ꝑ locatorẽ operarũ, sed per
cõductorẽ, & ꝓcedit illa rõ. Aut nõ stat ꝑ locatorẽ, nec ꝑ cõdu-
ctorẽ, sed ꝑ casum fortuitũ, & procedit præmissa distinctio. Aut
merces debetur ꝑp laborẽ, aut ꝑp probitatẽ intellectus princi-
paliter, ẜm Bar. in d. §. itẽ diuus, & gl. in d. §. itẽ cũ qd l. In his n.
quæ honoris bñficij remunerandi gratia præstãt, largior fit in-
terpretatio, q̃ in locatib. & operib. mechanicis, l. si lõgios. §. fi. &
l. sed si susceperit. §. libertus. ff. de iud. & l. falsa. §. fi. ff. de ꝯd. & de
mon. q̃ iura ad hoc allegat Bal. in l. ꝑ. C. de suffra. ¶ Nõ ob. deci-
sio Bal. in d. l. eadem, q a ꝓcedit qñ stat ꝑ Doctorẽ, quominus le
gat ꝑ integrũ tps, vt quia sibi placet vacare, ab amica fortè mu-
nere legendi reuocatus, ẜm Dec. in d. cons. 70. col. fi. ideo si Do
119 ctor legens † se absentet tpe lecturæ absq; licẽtia superioris, nõ
dẽt habere salariũ, ẜm Bald. in auth. habita, C. ne filius pro pat.
120 col 8. ¶ Sed pone, † q, diu perduret pestis, ita q, nõ solũ ꝑ annũ,
sed ẽt ꝑ biẽniũ Doctores impediant legere, an ꝓ vno anno tñ,
aut ꝓ toto tpe, quo durabit pestis consequatur salariũ. Vr, q, ꝓ
toto tpe, q a militant rõnes præallegatæ, cũ ꝑ eos nõ stat, & q a
ꝑp probitatem ingenij debet, Bar. in d. §. diuus, mouet dubita-
tionẽ, & rñdet distinguẽdo. Aut erat vna pstatio faciẽda ꝓ to-
to tpe, & ꝓ toto habebit salarium. Aut erat faciẽda pstatio an-
nua, & tũc ꝓ eo anno tñ, quo Doctores icçperũt legere, ꝑ tex.
in l. post duos. C. de aduo. diuer. iudi. Nã si doctorib. sit ꝓmissũ
certũ salariũ ꝓ quolibet anno, tot cẽsentur obligationes, quot
sunt anni, ẜm eũ. Et sic in effectu vult, q, si ꝑ trib. annis sit cõsti-
tutũ salariũ triũ milliũ ducatorũ, q, dicat vna obligatio, & vna
locatio, & ꝯsr debeatur integrũ salariũ oĩum triũ annorũ. Si ve
rò sint ꝓmissa mille ꝓ quolibet anno, debeatur salariũ illius an
ni tñ, quo legere incçpit. Idẽ firmãt Bal. & Sal. i d. l. post duos,
& Sal. in l. sed addes. §. fi. ff. loc. ¶ Qd̃ vltimũ declara ꝓcedere, si
salariũ, & pstatio sit diuisa ꝑ annos, vt in exẽplo ꝓmisso, secus si
salariũ sit vnicũ, & pstationes diuisæ. Exẽplũ, si doctori sit cõsti
tutũ salariũ triũ milliũ duca. ꝓ integro tpe totius locationis, &
postea sint diuisæ pstationes ꝑ annos vel mẽses, tunc vna esset
obligatio, & salariũ ꝓ toto tpe deberetur, ar. l. lecta. ff. si cer. pet.
¶ Scd̃ò declara ꝓcedere, nisi doctor sit ꝯductus ad legẽdũ vnũ
volumẽ, putà Infortiatũ: isto casu, q a obligatio limitatur respe-
ctu certi facti, vna erit obligatio. l. si lege. §. locauit. ff. loc. ẜm Bar.
in d. §. diuus, sequit d. Io. Bap. de S. Seuer. in l. diẽ functo, in 10. q.
ff. de of. asses. ¶ Tertiò declara ꝓmissa oĩa, si oblĩo legẽdi erat re-
stricta ad locũ, i quo ꝑp pestẽ legere impediũt. Secus si Docto
res sint cõducti ad legẽdũ in loco, vbi nũc vigeat pestis, vel ali-
bi, vbi placuerit Reip. Aueniõ. Nã isto casu, si nõ deputet docto
rib. alius locus ad legẽdũ, cũ tunc non stetit per eos, nec ꝑp ca-
sum, sed ꝑp factũ eius, qui dẽt salariũ nõ assignantis aliũ locum
idoneũ, debebitur indistinctè doctorib. salariũ ꝓ toto tpe. d. l. q
operas, & l. si in lege, §. si domus, & l. dñs horreorũ, §. fi. ff. loc. ẜm
Bar. post gl. in d. §. itẽ cũ qdã, & Dec. in d. cõs. 70. col. pe. ¶ Quar
tò declara ꝓcedere, si ꝑp casũ nõ inceperũt anno illo legere, se
cus si licẽtia superiorũ distulerint initiũ legẽdi, & interim sup-
121 uenit pestis vel guerra, isto casu studiũ habet ꝓ inchoato, † q a
Doctores dñt legere eo tpe, quo vacat de licẽtia superiorũ, ẜm
Bar. in l. hac lege, per illũ tex. C. de proxi. sacro. scrin. lib. 12. Bal.
in d. auth. habita, col. 8. & i l. si ex ꝯsẽsu. C. de ꝯdi. insert. ¶ Quin
tò declara, vt ꝓcedat si doctorib. promissum fuit annuũ salariũ
simplr, secus si promissum sit ẽt tpe pestis & guerræ, quia tunc
eis debet salariũ ẽt ꝓ eo anno, quo legere non inceperũt: alias
pactũ esset frustratoriũ, qd non est dicẽdũ ẜm Bar. in l. sed & si
quis. §. qsitũ, ff. si quis caut. & dixi, s̃. Et ita Respublica Aueniõ.
conuenit mecũ, alias nõ venissem ad legendũ ꝑp casum pestis,
122 † quẽ intellexerã frequẽter occurrere in regione hac, alioqui
amœna, & admodum pacifica, ac ẽt (vt arbitror) saluberrima, si
123 meliori vteret regimine. Sed hic q̃ro, † qd si vnus ex doctorib.
pendente peste, iuerit ad legẽdũ in vniuersitatẽ Valentinã, vel
aliò, an debeat habere salariũ ab vniuersitate, a qua discessit ꝑp
pestẽ pro toto anno, vel toto tpe, mõ quo s̃. cõclusũ fuit? Et
idẽ punctus formari põt in aduocatis, assessoribus, & similibus.
Breuiter cõcludendũ puto, q, non debeat cõsequi salariũ eius
temporis, quo pstitit operas alteri vniuersitati, per tex. in l. sed
addes. §. si. ff. loca. & in l. diẽ functo. ff. de offic. asses. vbi Bar. assi-
gnat rõnẽ, quia qñ doctor non præstitit alteri operas, lex fingit
eum legisse, ex quo per eum nõ stetit. Sed qñ se cũ alijs ad le-
gendũ collocauit, lex non põt fingere, cũ nemo posit duob. do
minis seruire. l. nemo. C. de off. assess. & super imposibili lex nõ
fingit, vt per Bar. in l. si is, q ꝓ emptore, ff. de vsuca. per tex. in §.
si minorem, Inst. de adop. Vel ea põt esse rõ, q a cessat interesse
doctoris, cũ ab alio mercedẽ acceperit, vt dixi in §. fi. nã ẽt docto
res agũt ad interesse. l. ex cõducto ff. loc. ¶ Sed suboritur dubiũ.
124 † Quid si doctor legit alibi pro minori salario, an residuum cõ-
sequi poterit a primo, cum propter pestem nõ præstitit operas?
Bal. Pau. & cõiter Doct. in l. diem functo, ff. de offic. asses. conclu-
dunt q, posit consequi a primo, quãto minus cõsecutus fuit a

focur do, arg. l. si qs a socio, ff. ꝓ soc. & l. ꝑdia, ff. de act. emp. Sed
recolẽdæ memoriæ d. Lanc. Dec. fuit in ꝯria sñia, q̃a si Doct.
seruiuit alteri, nõ põt fingi ꝑ legẽ, q̃ d uob. seruierit. d. l. nemo,
cũ ergo cessat rõ assignata per Bar, cessa re dẽr ẽt dispositio vul-
gata l. adigere. §. quamuis. ff. de iurepat. & sic est necesse fateri,
q̃ ista decisio non est vera, aut q̃ rõ Bar. est falsa. ❡ Ego non di-
scederẽ vllo pacto ab hac decisione cõiter approbata, quã com
125 probo, † arguendo de tpe ad rẽ, q̃ l est validissimũ, arg. l. miles
ita, ff. de test. mil. Sed pro rata tpis, quo vacauit ꝑp pestẽ, anteq̃
alibi legere inceperit, oẽs cõcedunt salariũ sibi a primo debeti,
ergo ẽt debebitur ꝓ rata rei. Secũdò corroboro, quia tex. in d.
§. fi. ad hoc, vt sibi non debeatur salariũ pro tpe impedimẽti ca
sualis, exigit q̃ impeditus operas præstare nõ receperit merce-
dẽ ab alio; vñ si nihil recepisset Doctor, verũ esset a primo to-
126 tũ salariũ deberi. Ergo idẽ de parte dicã, † arguendo de toto ad
partẽ. l. q̃ de tota. ff. de rei vend. ❡ Ad ꝯriũ rñdeo, q̃ licèt cesset
rõ Bar. tñ militat rõ interesse, vnde nõ debet cessare dispositio,
ex quo vna ex duab. rõnib⁹ permanet. §. affinitatis, Inst. de nup.
vel fortè ꝯcordari pñt opiões distinguendo. Aut Doct. ꝓmi-
sit operas ꝓ tpe, quo erit impeditus eas primo præstare, & tũc
ꝓcedat cõis opin. Aut promisit operas secundo vsq; ad certum
tempus simplr, & tunc procedat opinio d. Lancel. Rõ diuersita
tis est, quia primo casu promittẽdo operas pro tpe impedimẽ-
ti tm̃, nõ censetur Doctor discedere a primo ꝯctu, cum cessan-
te impedimento, velit præsto esse ad seruiendũ primo. Secũdo
casu promittendo vsq; ad certũ tp̃s simplr cẽsetur velle disce-
dere a primo ꝯctu, cũ non sit possibile si cessaret impedimen-
tũ eo tpe, quo promisit secundo, q̃ eo casu vtroq; eodẽ tpe ser
uire posset, d. l. nemo. Sit ergo doctor cautus, nec alteri promit-
tat, nisi pro tpe impedimẽti, alias perderet residuũ salarij. Imò
si cessaret impedimentũ, teneretur alteri ad interesse, q̃a ꝑ ip-
sum staret quo minus vtriq; operas p̃staret. l. aduocationis. C.
de condi. ob cau. l. 2. C. loc. & tenet expresse gl. in d. §. idẽ cum
127 quidã. ❡ † Sed qd si a secundo maius salariũ consequat᷑, q̃ a pri-
mo, an s. plus teneatur doctor dare primo stipulatori? Vr̃ q̃ sic,
quia qui in vno grauatur, in alio debet alleuiari. l. eum qui. ff. de
iureiu. Sed primus tenetur doctori resarcire quanto minus cõ-
sequitur a secũdo, ergo æquum, vr̃, vt primo debeatur emolu-
mẽtũ quanti pluris facit tex. in §. illud, Instit. pro soc. & in l. ſm
naturã. ff. de reg. iur. ❡ In ꝯrium facit, quod decidit do. Io. Bapt.
de S. Seuerino in d. l. diem functo, q. 16. vbi vult q̃ heredes p̃to-
ris nullum ius habeant in s. pluri, quod consequũtur assessores
ab altero prætore, cũ quo mortuo primo se collocarũt. Nisi re-
spondeas, q̃ decisio ista de assessoribus ideo ꝓcedit, quia mor-
tuo primo prætore assessores sunt liberi ab obligatione p̃stãdi
operas. d. l. diem functo, propterea pñt eas alteri ꝓ arbitrio pro
mittere. Secus in Doctoribus impeditis legere ꝑp pestẽ, qui nõ
pñt absolutè operas alteri promittere, vt s. d xi. Secundo facit,
quia industria & diligentia Doctoris, q̃ noluit stare ociosus, dẽt
sibi & nõ alteri ꝓdesse. l. j. C. de palud. Quid tenendũ? Ego di-
cerẽ, q̃ Doctor non teneatur dare illud s. plus primo stipulato-
ri, quia diligentia sua dẽt sibi prodesse, & quia non interest pri
mi petere illud supra plus ꝓ illo tpe. Sed ad supra plus, qd ces-
sante impedimento pestis fuit Doctor cõsecutus, dicerem eũ
teneri, vel ad interesse in electione primi. d. l. cũ tu inib. C. de lo
128 ca. ❡ Insuper dubitatur, † quid si Doctores potuerunt pendente
peste cum eodẽ. vel maiori salario legere in alia vniuersitate, &
noluerũt, an tunc debeant habere salariũ a primo? Glos. quam
cõiter sequuntur Doct. in d. l. diem functo, in assessorib. determi
nat, q̃ nihil tunc petere, & consequi debeant a primis prętoris
hæredibus; quia paria sunt, q̃ operas alteri locauerint, vel ꝑ ip-
sos stetent quominus eas locauerint, quæ rõ idem videtur cõ-
129 cludere in Doctoribus. Sed in cõtrarium facit, † quia nemo co-
gitur mutare suum creditorem. l. si mãdato. ff. mand. post prin.
propter quam rationem Ludo. Rom. in d. l. diem defuncto, te-
130 nuit ꝯ gl. & sequaces. Et pro ista opinione facit, quia † nemo cõ
pellitur acquirere ad vtilitatem sui creditoris. l. qui aũt, in prin.
ff. de his quæ in frau. cred. ❡ Et ita tenendo nõ obstat decisio gl.
in d. l. diem functo, q̃a loquitur in assessoribus liberis totaliter
ab obligatione præstandi operas ꝑp mortẽ prętoris. Nos loqui
mur in Doctoribus non dissolutis ab obligatione legendi pro-
pter impedimentũ pestis. Et si replicaueris, q̃ illud d. uersificat
tantũ, nõ aũt reddit rõnem diuersitatis. Rñdeo, q̃ ex hoc resul-
tat clara diuersitatis rõ. Nã quia assessores liberi sunt ab obliga-
tione, videbatur, q̃ heredes p̃toris ẽt liberi esse deberẽt ab obli
gatione p̃standi salariũ, ꝯriũ tñ statutũ fuit in d. l. diẽ functo. &
quia grauant᷑ hæredes prętoris præstare salariũ pro toto tpe, re
leuant᷑ in alio, q̃ si assessores, vel alteri seruiãt, vel seruire recu-
sent, possint cõpẽsare cũ salario præstando id totum, qd̃ assesso
res cõseq̃ potuerũt ab altero, arg. l. eũ qui, ff. de iureiu. q̃ rõ ces-
sat in Doctoribus, q̃ debẽt sp̃ esse parati seruire cessãte, peste,
cuius obligationis rõne cõsequunt᷑ sua stipẽdia ꝓ tpe pestis. Si-
cut. n. Doctores ꝑp pestẽ nõ possent inuito primo a ꝯctu disce-
dere, ita ẽt ipsi nõ debẽt inuiti cõpelli a ꝯctu discedere, & obli-
131 gationẽ cõmutare. ❡ Itẽ alia occurrit dubitatio, † An primus,

cui Doctores nõ pñt ex cã pestis operas p̃stare, possit alteri il-
las operas cedere? Rñ, aut Doct. promiserunt legere in certo lo
co, aut vbi placuerit. Primo casu, quia oblatio faciẽdi est restri-
cta ad locum, certum est q̃ nõ potuerint cõpelli alibi legere,
l. 3. §. Iulianus, ff. de eo quod cer. lo. ſm Dec. cons. 70. col. 1. Scd̃o
casu recurrendum est ad doctrinam Bar. in l. si non sortem, §.
libertus, ff. de condi. indeb. ❡ Vltimò iuxta p̃missa quæro. Quid
si in ciuitate superuenerit falsus rumor pestis, & ꝑp hunc falsũ
rumorem Doc. cessauerit a lecturis, recesserint scholares, mer-
catores & alij non accesserint ad ciuitatẽ, an talis falsus rumor
debeat nocere gabellarijs & cõductoribus, an locatoribus? Cre
do, q̃ debeat nocere locatoribus, & fieri debeat remissio cõdu
ctoribus ac si verè pestis viguisset in loco, q̃a sufficit timor, ꝑp
quem idem successit effectus, l. 3. §. armis deiectum, & §. perin-
de, ff. de vi, & vi arma duo. n. sunt tpa, s. tp̃s sanitatis, & tp̃s pesti
132 lẽtię. Tp̃s aũt, quo dubitat᷑, † an vigeat pestis, vel sanitas, accedeᷣ
dẽt tpi pestifero magis q̃ sano, quia ad prouidendum inspicere
debemus quod est tutius, l. generaliter, §. si homini libero, ff. de
statulib. sicut dicim⁹ q̃ est dare tp̃s pacis, & tp̃s belli, & treugę,
133 c. 1. de treu. & pac. † Tp̃s autem, a quo dubitatur de bello, dr̃ ac-
cedere potius bello quã treugæ aut paci, quia peior est bello ti-
134 mor ipse belli, ſm Sen. in tragedijs, & suspicio † hr̃ ꝓ bello, arg.
l. Pedius, in prin. & l. 1. §. si suspicio, ff. de incen. rui. nauf. ꝑ q̃ iu-
ra cõsuluit Pe. de Anch. cons. 88. Pręmissa facti serie, gabellarijs
esse faciendã remissionem ꝑp dãna passa ob timorem belli ac
si verè gestum fuisset bellũ. Nam ſm Cic. in oratione pro Cn.
135 Pompe. † in vectigalibus non solũ aduentus mali, sed ẽt metus
ipse affert calamitatem. Nam cum hostiũ copiæ non longè ab
sint, ẽt si irruptio nulla facta sit, tñ pecora relinquunt᷑, agricul-
tura deseritur, mercatorum nauigatio, & itineratio cõquiescit,
quare sępe totius anni fructus vno rumore ꝑiculi & vno terro
re belli, vel pestis amittitur. Et hæc de quarto speciali dixisse
136 sufficiat. ❡ Quintò pestis excusat a residẽtia. ❡ † Nã ꝑp pestẽ li-
cet recedere a bñficio, ſm Host. in Sũma, de cle. nõ resi. §. fi. &
137 ꝓbat᷑ in c. ad supplicationẽ, de renun. in arg. vbi dr̃, q̃ si p̃latus
tute morari nõ possit in loco bñficij, põt illud renũciare. Et me
lius ꝓbat᷑ in c. pastoralis. 7. q. 1. vbi ꝑp inimicitias licitè põt p̃la-
tus se absentare. Ad idẽ tex. in c. bonæ memoriæ. de elec. & est
tex. cle⁹ i cle. ne i agro, §. fi. iũcta gl. i uer. rõnabili, de statu mo-
na. q̃ ad hoc allegat Fel. i c. accedes, 2. vet. sexta cõclusio vt lite
no ꝯte. & d. Ias. i l. 2. §. pe. ad fi. ff. si qs cau. Nã qui ex iusta cã di
scedit, fingit᷑ esse i ciuitate, l. cũ hr̃e, §. Stichus si hr̃di, ff. de statu
138 lib. cũ si. ❡ Sed dubitat᷑, † an liceat discedere nõ obtẽta licẽtia à
superiore? vr̃ q̃ non, ꝑ tex. in c. relatũ, de cle. nõ resi. ꝑ quẽ dicit
ibi Io. And. q̃ nõ sufficit ex iusta cã petere licẽtiã recedẽdi nisi
impetret. ❡ Et si dicat᷑, ergo supior poterit sp̃ impedire reces-
139 sum licitũ. Rñdet᷑ succursum esse ei, cui indebitè denegat᷑ licẽ
tia ꝑ recursũ ad supiorẽ, q̃ exigẽte cã poterit cõpellere p̃latũ,
140 vt p̃stet licẽtiã discedẽdi. arg. c. nul⁹, de iurepa. ❡ † Et q̃ reqrat᷑,
q̃ petat᷑ licẽtia & obtineat᷑, vr̃ tex. i c. cũ ex eo, de ele. li. 6. & hoc
tenuit gl. in c. nõ oportet, de ꝯsec. d. 5. & vr̃ gñalis rña, q̃ vbi lex
reqrit licẽtiã supioris, itelligat᷑ reqrere duo. s. q̃ petat᷑. Itẽ q̃ ob-
tineat᷑. l. 2. iuncta gl. C. de i ius voc. ꝑ q̃ ita ꝯcludit do. Ias. i §. pe
nales, col. 3. ꝑ illũ tex. Inst. de act. ❡ Quid dicẽdũ? Arbitror di-
stinguẽdũ inter petitionẽ & impetrationẽ. Dico. n. licẽtiã esse
petendã, si copia superioris faciliter, & sine periculo hr̃i possit,
als secus, cũ tp̃s & locus sępe nõ patiãtur licẽtiã petere, l. j. ff. de
exerci. l. tutor, q̃ reptoriũ, ff. de administ. tuto. ſm Io. An. & Pa-
nor. in d. c. relatũ. ❡ Quo ad impetrationẽ puto indistinctè bñ-
ficiatũ posse discedere subsistente cã pestis iusto & renuẽte su-
141 periore, † q̃a vbi ꝑiculũ est in mora, licitũ est spreta nũciatione
ꝓcedere, i opere, l. de pupillo, §. si qs nuos, ff. de no. ope. nũcia.
Et vbi ꝑiculũ est in mora in obtentã habilitationẽ, licitũ est ꝯ-
uenire ꝓprio iure, ſm Fel. i c. at si clerici, §. de adulterijs, col. 3.
de iud. ad d. icit no. per Inn. in c. venerabilẽ, col. 2. de ele. & ita te
nent Ant. de Bu. Card. & Pan. in c. inter quatuor, ꝑ illũ tex. de
cle. non resid. Fel. in c. p̃terea, col. fi. de spõsa. bñ facit dictũ gl. &
Car. i c. fi. ꝑ illũ tex. eo. ti. vbi ꝯcludit᷑, q̃ si clericus discessit sine
licẽtia & iusta cã, si supueniat pestis excusat᷑, ẽt si monit⁹ nõ re-
uertat᷑ ad residẽtiã. Q̃d ẽt tenẽt Pan. & alij in d. c. iter quatuor,
& idẽ tenet Fel. in c. cũ accessissent, col. 7. de consti. vbi ex mul
142 tis probat † q̃ ex cã necessitatis potest omitti cõsensus superio-
ris, vel alterius necessarius ad actum, & possem ex plurib⁹ alijs
comprobare, sed non curo, quia iste modus implẽdi chartas si-
milibus & authoritatibus solet lectorem a proposito legẽdi di-
143 uertere & fastidium gñare. Et ista notanda sunt a ꝯsiliarijs, † q̃
nõ possunt sine licentia superioris a loco discedere, l. si quis de
curio, & ibi Bar. C. de decurio. vigente tñ peste poterunt nõ im
petrata licentia a pestifero loco fugere, per p̃dicta. Sed q̃rit᷑, an
absentes ex cã pestis debeãt recipere fructus bñficiorũ suorũ?
Fed. de Senis cõs. 246. exordiẽte. De iure cõi, determinat q̃ sic,
ꝑ tex. in c. vnico, de cler. nõ resid. ibi, nisi corporalis aliqua ne-
cessaria eos excuset. Quę verba ſm Arch. Ge. & Mod. cõprehẽ
dũt oẽ iustũ impedimẽtũ, c. hi q̃, de ꝯse. d. 4. Et ſm Doc. *cõiter*,
144 est ibi casus, † q̃ impeditus iusto impedimẽto residẽtiã facere,

nō solum pōt percipere fructus sui bñficij, sed ēt ratā distribu
tionum quotidianarū, & per illum tex. Io. And. Gem. & Perus.
inferunt, q̄ non audēs morari in loco bñficij pp partialitates,
si se illis nō immisceat, licitè ꝯsequitur ēt distributiones quoti
dianas, q̄a necessitas defendēdi corpus suū, eū cogit abesse. Et
facit quod vult gl. in c. statutum. §. in ver. nō audeas, de rescr.
145 lib. 6. ¶ † Sed illud de distributionibus quotidianis intellige ve
rum stāte consuetudine, q̄ absentes ex iusta causa eas percipiāt,
prout loquitur ille tex. alias absens non pōt petere tales distri-
butiones, quę interessentibus tm̄ debētur, c. licet de preben. c.
146 de cetero, de cler. non resid. ¶ † Sed pone, quòd prębēdæ non
sint distinctę, sed singulis diebus dāf cuilibet interessenti tot
panes, tot vini amphoræ, & certa pecuniæ quantitas, sed non
interessentibus nihil præstaf, an absentes ex cā pestis aliquid
percipere debeant: Videtur q̄ nō, quia tales redditus solū in-
teressentibus debentur, & sic tanquam de distributionib' quo
tidianis iudicandum de eis vr. ¶ In contrarium, q̄ debeāt eos
percipere facit, quia hmōi redditus loco prębēdæ sūt, alias es-
set canonia, sine præbēda, quod esse non pōt, vt no. in c. cū M.
Ferra. de const. in c. dilectus, de præben. Fructus aūt præbēdæ
consequitur absens ex iusta causa, vel alias impeditus residere
d. c. vnico, ergo ēt hoc consequi debebit. Et ita vidētur tenere
gl. Gem. & alij in d. c. vnico. ¶ Mihi placet, q̄ si nō hēat, qui di
scessit ex causa pestis, vnde viuat, q̄ vsq; ad alimēta percipere
debeat tales redditus, arg. eorū, quæ not glo. & Doc. in d. c. li-
147 cet, de præb. & in c. olim, de verbo sign. ¶ † Sed dubitatur ēt, an
rector, qui curam hēt animarum nullo cōstituto Vicario pos-
sit fugere a loco bñficij pestilēti: Cōcessum. n. est curatis ex cā
deseruire per vicarium, c. exterp ādæ. §. quia verò, de præb. &c.
cum ex eo, de elec. lib. 6. Vsq; adeo, nā ēt Rectorib' curatis mor-
bus iste non parcit, & doctrinæ, iura, & rōnes pallegatæ milita
re vidētur ēt in curatis. Nā & Petrus, & oēs discipuli pp metū
Iudęorū relicto dño aufugerūt. Et dixit Dñs, si uos persecuti fue
rint in vnā ciuitatē, fugite in aliam, Matt. 10. Et fugit Christus
in Aegyptum, ac abscondit se, & exiuit de tēplo. Et Paulus per
murum submissus fuit in sportam, Actuū 9 c. ¶ Sed in ꝯtrariū
facit dictum Saluatoris, Io. 10 Bonus pastor aiam dat pro oui-
bus suis. hētur in cętres personas. 23. q. 4. Item exemplum dedit
Christus discipulis suis, vt quemadmodum ipse fecit, ita & ipsi facerēt,
c. significasti, de elec. Ipse aūt est verus & optimus pastor, §. ec
ce, 2. q. 7. aiam posuit pro ouibus suis, & factus est obediēs vsq;
ad mortē. Itē facit, quia q̄ exercitui pēst, tenetur ex officio vigi
lare pro salute sui exercitus. l. officium, §. officiū. ff. de re milit.
ita officium eius, cui præest saluti animarū, esse deberet insua-
148 dere, ne animarū salus lędatur. Sic ēt † dñs tenef subditos suos
tueri & defendere ab inferentibus eis bellum. c. j. de for. fidel.
in fi. alias priuaf proprietate feudi, fm glo. & Feudistas cōiter
149 in §. fi. hic finitur lex Cōra. Et † si miles armatę militiæ in pace
militiā deserat, gradu deponitur. In bello idem admiss' capite
150 puniēdus est. l. nō omnes. §. qui pace. ff. de re milita. † Sic miles
cęlestis, si in pace curā sibi creditam deserat, a beneficio depo
nitur. c. ex parte. c. fi. de cleri. non resid. In bello ergo pestilen-
tię, in quo maiori cura & diligētia opus est, si munus suæ mili-
tiæ subire detractet, duriori pœna meo quidē iudicio, plectē-
dus vr. d. §. qui pace. Nam pro salute aiarum tot martyres co-
ronā acceperūt, alij secti sunt, alij exusti, alij veneno occisi, alij
verbera, & varia mortis gña experti. Et reperio hāc sniam te-
nere Io. de Imo. in d. c. fi. col. 2. vbi concludit, q̄ si ecclesia pa-
tiatur defectū in diuinis, absentē posse tēpore pestis cōpelli re-
uerti ad residentiā, allegat no. in c. pen. eo. tit. ecclesia patiente
defectū in diuinis, absentes cum licētia, & ex iusta causa redire
ad ecclesiam coguntur. ¶ Ad contraria sic allegata & similia,
quæ copiosius possent adduci respondet Papa in c. aduersitas.
7. q. j. fugiat, qui specialiter quæritur, dū per alios sit firma salus
animarum. Secus, si generaliter periculum omnibus immineat, &
animarū salus salua esse non possit. Dicebat enim Apostolus,
151 Quis infirmatur, & ego non infirmor. ¶ † Sexto pestis excusat
a cursu pścriptionis, & sic a negligentia, vt est tex. arguēdo de
guerra ad pestē, in c. prima actio. 16. q. 3. & in c. ex trāsmissa, de
præscript. dormit enim pścriptio tēpore pestis, fm Bar. in l. ge
neraliter, col. fi. de. vsuc. Pan. & Fel. in d. c. ex trāsmissa. Ant. de
Bur. & Imo. in c. cum nō liceat, eo. tit. Bal. & Ang. l. cum notis-
simi. §. imo. C. de præscrip. 30. vel 40. ann. Alex. cōl. 81. Reuoca
tur in dubium, lib. 5. Pan. cons. 3. q. 18. & cons. 18. col. fi. & cons.
41. ad fi. & con. 57. col. pen. & con. 94. in 4. dubio. lib. 2. Fel. in c.
152 accedēs. 2. vers. nona conclu. vt lite non cōtest. † Ē contra im-
peditū pp pestē postulare, vel præsentare intra tēpus determi
natū, non currit præscriptio, & ꝑñr non deuoluitur ius ad epi
scopū, fm Bal. in cōs. 469. Sanctissimę recordationis, li. 4. ¶ Ista
conclusio de plano procedit, si ex causa pestis non reddaf ius
in loco quia nō valēti agere nō currit pścriptio. l. fi. C. de anna.
excep. Sed dubiū est. quid si ibi reddatur ius? Gl. in cle. quādiu,
de appel. sentit q̄ tunc pestis nō impediat cursū pścriptionis,
& hoc expresse voluit Io. And. in c. cū dilecti, de do. & ꝯtu. exē

plificās in vrbe Romana, ī qua tpe pestis solet ius reddi. & seq
tur d. Ant. de Butr. dicēs q̄ tpe pestis, si ius dicatur in loco, non
excusaf appellans a pśequenda appellatione, sed currunt fatalia, de
quo j. subijciā loco suo. Et ista ēt fuit intentio Bart. in d. l. natu-
raliter, dū se restringit ad mortalitatē anni 1348. quæ maxima
fuit. Et pro hūc opi. faciunt, quæ dicentur in specialib. iudicio-
rū. ¶ Sed Pan. in d. c. cū dilecti, restringit hanc sniam, vt nō pro
cedat, qñ pestis cecurrit pp uehemētē aeris corruptionē: & cō
plexio eius, ꝯ quē pścriptiu currit, esset talis, q̄ verisilr. si illuc
accederet, de ei' morte dubitari posset. Quā mortē debet hō
fugere quātū pt, deinde se Dei misericordię ꝯmēdare, c. si nul
la, 23. q. 8. Et sic vult, q̄ modica aeris corruptio nō excuset, vbi
ius redditur ī loco. Nec ēt vehemēs aeris intēperies excusabit
fm eum, si talis sit ꝯplexio personæ, q̄ verisilr nō debeat mor
tē incurrere, & sequif d. Alex. ī l. de ętate. §. fi. ff. ad Treb. ¶ Ego
in isto puncto cōsidero duos casus. Primus est in pñte & cōmo
rante in loco pestifero, in quo ius reddif. Et isto casu vr̄ dicen-
dum, q̄ cū pestis non excuset, quia pōt agere, nec admittif ad
allegandū periculū pestilentiæ, cū ꝯtrio facto ibidē cōmorādo
ostēdat se non timere, fm Bald. in trac. præscr. in 2. par. 6. partis
princ. ¶ Secundus casus est in absente. Et tūc si pestis sit vehe-
mēs, siue procedat ab aeris infectione, siue a cōtagione, dicerē
indistinctē, non considerata cōplexione psonę, absentē excusa
ri a cursu præscriptionis. Quia vnusquisq; debet, si prudens sit,
fugere pestilētē locū. c. negotiatorē. 88. dis. Nec pp fortitudinē
& bonitatē ꝯplexionis dei ꝯfidere, & se morti exponere, fm
d. Phil. de Perusio in c. ex parte, col. pe. de appel. & Fel. i d. c. ex
trāsmissa, col. 2. Vbi dñt, q̄ experiri fortitudinē ꝯplexionis est
potius suadēdum, q̄ practicandū. Si uerò pestis non multū sę-
uiat; & ab aeris corruptione pueniat, tunc pōt pcedere opinio
Pan. q̄ attendenda sit cōplexio psonarū. Quid. n. si sit talis per-
sona, cuius cōplexio ferre nō posset aerem loci, ēt si corruptus
non esset: certe excusaretur. Quia ad locum sibi nō tutum ne-
mo tenetur accedere, d. c. accedens ut lite nō contes. cle. pasto-
ralis, de iud. ¶ Reperio ēt Gem. cōs. 153. incip. Pro itellectu, ali-
ter distinguentē. Aut ius nō redditur in loco pp pestē, & nunc
præscriptio dormit. Aut ius redditur, & tūc si absque periculo
non pateat accessus, præscriptio currit, sed cōpetit restitutio in
integrū ex clā gñali, si qua mihi iusta cā, &c. Et propterea con
cludit aduersus præscriptionē exceptionis non num. pecu. quę
opponi nō potuit pp aeris corruptionē, dandā esse restōnem.
Quod ēt voluit Pan. in ca. ex transmissa, & ad ista vide, quæ di-
centur. j. in qōne, an excuset a cursu fataliū, & an a cōtumacia.
153 ¶ Septimo † excusat pestis vasallū, qui a dño nō petijt inuestitu
rā intra annū a priuatione feudi, iuxta tex. ī c. 1. quæ fuit prima
causa benefi. amit. ita Bal. in §. vasalli, per illum tex. de pace Cō
stan. Facit, quia excusat a pœna, vt s̄. in 3. speciali. ¶ An aūt excu
setur uasallus, si de impedimento non fuerit ꝓtestatus, dicā j.
in 3. particula huius secundæ par. in 6. q. primi specialis. ¶ Octa-
154 uò, † valet electio prælati & quilibet actus factus alibi, q̄ in loco
solito & necessario, si ibidē non sit tutū habitare pp pestē. Ele-
ctio enim prælati fieri debet in ecclesia. ca. cū terra, vbi Pan. &
c. cum nobis, de elec. Si modò in loco vigeat pestis, poterūt ca-
nonici, qui aufugerūt, electionē facere in alio loco, c. in nomi-
ne domini, 23. dist. & §. locum. de author. generalium cōcilio-
rum, in pragmatica sanctione. Dum tñ fiat in loco honesto. l. si
cum dies §. si arb. ter. ff. de arb. & dumodo absentes faciant ma
iorē partē, alias ad residētes ī loco pestifero spectat electio, fm
Inn. in c. cum ex iniuncto, de noui ope. nū. vbi dicit q̄ si maior
pars sit expulsa per tyrānum, debent intrinseci accedere ad fo-
rinsecos, & in aliquo loco honesto electionē facere. Si verò sit
expulsa minor pars, debēt intrinseci facere electionē in eccle-
sia & loco solito, sequitur Bal. in auct. decernimus, in fi. C. de sa
cros. eccl. & Io. Firma. in trac. de epis. in 2. parte primi lib. Et qñ
collegiati sunt dispersi pp pestē, vel alia iusta causa, is ad quē spe
ctat conuocare, vel alias maior de collegio, seu cap. cōuocabit
eos. c. j. de maio. & obe. Et quilibet venire tenetur, dummodo
in loco apto & oībus conuenienti conuocentur. Quid. n. si fugiti-
uos a ciuitate Auenionēsi vellet conuocare in Lōbardiā? Certè
non tenerentur accedere, arg. c. cum inter vniuersas, de elect. Et
qualiter, & per quos sit faciēda conuocatio hmōi dispersorū, ui
deas Inn. in d. c. cū ex iniuncto. & Inn. Pan. & alios ī d. c. j. Bar. ī
155 l. j. ff. de albo scri. Sed vidi dubitan, an † residētes tpe pestis, esto
q̄ nō faciāt maiorē partē capit. possint recipere canunicum ad
possessionē, & ei dare stallū in choro, & locum in caplo, & sibi
de fructib. rñdere non citatis absentibus? Et tunc consultus re-
spondi, q̄ poterant, quia ista est receptio facti, quæ ēt nō capitu
lariter a singularibus fieri potest fm Inn. & Io. And. in c. bonę.
2. de postu. præla. Inn. & Pan. in c. eam te, de rescr. Fed. de Senis
cons. 281. Quæ in præsenti, col. 5. cū multis alijs auctoritatibus
congestis per Fel. in d. c. eā te, col. 8. cui adde Gem. consil. 84.
156 Quia illud dubiū, col. 2. ¶ Nonò pestis priuilegiū est. † Quia fu-
gitiui pp pestem, non habentes quò declinēt, pñt hospitari, &
conuiuari in ecclesia maximè campestri, vbi alias de iure non

possent.c.non oportet,& c.nulli,43.dist. ¶ Decimò pestis priui-
157 legiũ est,† Quia excusat facientẽ aregam,seu ꝑpositionẽ in ꝯs.
pro collecta imponenda a pęna statuti prohibentis tales arẽgas
sub certa pęna,sm Ang.in l.diuus.ff.de peti. her.quẽ sequitur
158 d.Iasin l.principalib.ff.si cer.pet. ¶ Vndecimo excusat a datiis
& gabellis.Fugiẽtes.n.pp pestẽ,soluere gabel[illegible] ,p reb.quas à lo
co cõtagioso auferunt,non tenent.l.fi.§.si pp necessitatẽ.ff.de
159 pub.p quẽ decidit ibi Pau. de Cast.q. statutũ disponẽs ꝑ anima-
bus,quę intro mittuntur in territorium,soluendũ esse certũ da
tium,nõ hẽt hẽt locũ in animalibus,quæ timore latronũ intro
ducũtur,& facit tex.in l.Cęsar.ff.eo.tit. Quod.n.ius põt fiscus
siue datiorũ conductor,prętendere in alia calamitate, vt dote
tã luctuosa cõpẽdiũ quęrat.l.3.C.de nautra.[illegible] p[illegible] quẽ infert
160 ibi Bar.ad casum nostrum subdens, q. si pp metum hostiũ,
vel piratarũ vicini fugiãt in territoriũ alterĩ,absq; gabella põt
161 res suas importare & exportare.† Sic vicini qui tpe ca[illegible] us pp
siccitatẽ coguntur venire ad [illegible] molend nũ ad vllã gabellam
soluendã cõpelli non põt,q[illegible] necessitate famis venire sunt cõ-
pulsi,& sequit ibi Io.de Platea,& idẽ voluit Bal.in l.3.ad l.C.
de nau.fęno.dicẽs q. si metu latronum,vel impetu maris,aliqs
non seruet locũ nauigij vel itineris,non est in aliquo puniẽd',
per tex.in d.l.Cęsar.& idẽ determinat Bal.in l.hinũ §.legatũ,
162 arg.illius tex.ff.de leg.3.† Et statutũ puniens intro ducẽtes sues
per quãdam portam,non hẽt locum ꝯ eum, qui fugiẽs depręe-
datores eos introduxit sm Alb.de Ros.in secunda parte [illegible]
torũ,q.13.sequit' Fel.in c.2.col.fi.de cõst.& Io. Firma tract.de
163 gabel.in secunda par.8.par.prin.q.7. ¶ Duodecimò † epidimia
defendit fugientes a repręsalijs,qui capi non põt,eo q. casu di-
scedere a suo domicilio compelluntur,arg auct.nauigia. C.de
164 fur.& d.l.3 C.de nauf.& d.l.Cęsar,cum simil. † Repre[illegible]
exerceri non possunt ꝯ eos,qui vi ventorum cõpelluntur illuc
venire,sm Bar.in trac.repres[illegible] in 10.q.7.q.prin.sequũtur Alb.
& Fel.in locis s.alleg.Quod credo verum , si fugientes pp pe-
stem aliter fugere non poterant,q̃ per territorium,in quo rep
salię fuerunt indictę,ita loquitur tex.in d.l.Cęsar.Sec' ergo si
voluntate illuc confugiant,tunc non excusabũtur. ¶ Decimo-
165 tertiò † pestis tuetur contractum aliàs nullum propter omissã
solennitatem a statuto requisitam.Nam si statutũ velit ꝯtrũ
mulieris,vel minoris non valere,nisi interuenerint in ꝯfe[illegible]o
ne duo Notarij,certẽ tpe pestis sustinebit' ꝯtus, in cuius ꝯfe-
ctione nõ interuenit,nisi vnus Notari',q illo tpe nõ reperiun
tur,qui velint de facile interuenire,sm Ang.in §.quod aũt,per
illum tex.in Auct.de nõ alie.sequuntur M[illegible]d.in l.fi.C. de test.
& in simili Bal.in l.ad egregias.ff.de iurei.Fel.in c.proposuisti
col.2.& in c.causã,in 6.no.de prob.facit quod voluit Bar. Alc.
& alij in l.§.fi.ff.de verb.obl.Et si [illegible]icat,q. illæ decisiones [illegible] ꝓ-
cedunt,qñ vnus tm̃ reperitur.Rñdeo,q. tpe pestis dicens plu-
res non reperiri,qui voluerint interesse,habet intẽtionem fun
datam,quia præsumendum est,q. nemo velit [illegible] in discrimine
vitæ ponere,quia naturaliter quilibet mortem timet,studetq;
illius periculũ euadere,c.nolite timere, 11.q.3 cum gl.& talis
timor est adeo a natura mentib.hominũ impressus,q. nulla rõ
ne euelli põt,sm Pan.in ca.1.col.3.de summa Trin. & fide ca-
thol.Prǽterea contrahentes pp imminens periculũ,iustẽ pos-
sunt abhorrere ouiu[illegible]dinẽ person[illegible]ũ.Et sic decisio vera vr̃,
etiam q. in loco adessent plures Notarij,cum partes possint ꝓ-
babiliter coniecturare vnũ esse sanũ , & ceteros fore de conta
gione suspectos,super quo tñ cogitabis.Et q. dices plures non
potuisset reperiri tempore pestis , habeat intẽtionẽ fundatam
tenet expressè Cor.cons.131.In hac.li.4.& ante eũ Bar. in l.cõ
ficiuntur.§.3.in fi.ff.de iu.codicil bene facit dictum gl.in l.cũ
de lege.ff.de proba.& quę cumulat d.Ias.in l.fin.§.licẽtia.C.de
166 iure delib.& Alex.cons.41.col.fi.lib.3.† Eodem modo si statu-
tum requirat Notarium matriculatum tñ tempore pestis, va-
lebit instrumentum ẽt de quo fit rogatus Notarius non matri-
culatus,sm Ang.in l.si vacẽtia.§.fi.ver.item pa[illegible] tex [illegible]ed. C.
de bo.vac.quem sequitur Alex.in d.l.[illegible] C.de [illegible] & Io F[illegible]ma.
in trac.de gabel.q.24.secũdæ par.& add[illegible] dicam [illegible].de pri-
167 uil.vlt.voluntatũ. ¶ Quartodecimò† si epidimia [illegible] ani ma
lia bruta , excusatur pastor ab interitu pecudum [illegible]rũque
animaliũ.l.si quis fundum.§.Imperator.ff.loc.Et dicit B[illegible] in l.
3.C.de frue.& lit.expen.q. mors naturalis,& [illegible] dunni , nõ
est imputãdum pastori.Mortem aũt naturalẽ appellat [illegible]
ex aeris intemperie procedit.Ad quem aũt pectet [illegible]ulu in
teritus animalium datorũ in soccida traditur per d. P[illegible] l. Cor.
168 in repet.l.si pascenda pecora.C.de pac.† Sed quomodo pastor,
vel soccidari' probabit aialia fuisse mortua morte naturali,seu
ex peste? Io.de Platea post.Bar.in l.cũ ad ꝓsens.C.de murileg.
lib.11.distinguit,aut tractatur de morte vnius , aut duorũ ani-
malium,quę gregatim non pascebant, & tunc oportet pasto-
rẽ clare probare mortem,d.§.Imperator.& l.si creditor.ff. de
pigno.actio.Aut agitur de morte plurũ , quę gregatim pasce-
bantur,& sufficit probare illo anno euenisse mortalitatem in
169 ter animalia,per tex.in d.l.cum ad præsens.Quintodecimò† si

pestis vigeret in ciuitatate Romana,posset Rex Romanorũ co
ronari extra vrbẽ,quia locus coronã dẽt esse tutus Imperatori
& suis,vt specialiter determinat Pan.Gem.& Mod.in c.statui
mus,per illum tex.de off.deleg.li.6.dicentes Papam Clemẽ-
tem coronasse Henricum Imperatorẽ extra vrbem , cum pp
potẽtiam Regis Roberti non [illegible]aretur tutus accessus ad eccle-
siam S.Petri in vrbe,in qua ordinatum erat Hẽricum dẽre im
170 periali diademate insigniri.† Et eodẽ modo si esset pestis in ci
uitate Mediolani vel Dux Mediolani esset inimicus potẽtissi
mi Caroli Regis Romanorũ, posset ipsa maiestas coronã , qua
dẽt exornari in ecclesia diui Ambrosij,alibi sumere,vt ꝓbatur
in c.vbi periculũ.§.porro,de ele.lib.6.& pluribus aliis [illegible] al
legatis p L[illegible].Ro.in simuli q.ꝯs.433.[illegible] l. Q[illegible] l p[illegible]m[illegible] ibi
ꝯsuluit,q. licet ex regulis cãcellariæ publicatio ac [illegible]ptation[illegible]s
bñficij debeat fieri in loco ipsius [illegible],tñ quan[illegible] cum lo
cum non datur tutus accessus,sufficit q. alibi fiat.bene faciunt
171 quæ dicta sunt s.in octauo speciali. ¶ Sextodecimo† d[illegible]natio fa
cta tpe pestis in dubio c[illegible]fetur donat[illegible] causa mo[illegible] & nõ in
ter viuos,dato,q. nulla sit habita mẽ[illegible]o mortis. V[illegible]tas [illegible] ma
172 xima,† quia donatio cã mortis sola pęnitẽti[illegible] reuocatur.l.[illegible]
ois.ff.si cer.pet.donatio inter viuos reuocari non põt.l.p[illegible]-
ẽtã.C.de don.quę sub modo.ita signãt[illegible] decidit do.Phil.Cor.
cons.124.licet in hac.lib.4.Mouetur,quia vbi verbo [illegible] mẽtio
mortis ꝓsumitur donatio cã mor.l.Seia,de dote prǽleg.l.Seia.
ff.de don.cã mor.Idẽ ergo si fiat d[illegible] mẽ[illegible] mẽtio mortis
ipso facto,ita datur voluntas intelligi, sicut verbo.l. reprehen-
denda.C.de insti.& subst.l.de quibus.[illegible] de leg.non minus de-
bet operari tacita voluntas,q̃ expre[illegible] [illegible]cũ qu[illegible]d.ff.si ce[illegible] peta.
Existẽs autẽ in loco pest[illegible]fero,satis cogitatione morti [illegible]d[illegible]nare
videtur propter instans mortis periculu.Dicamus ergo,q. di-
catur donatio cã mor.ac si ue[illegible] [illegible] facta mẽt[illegible] Et li
173 cẽt ipse loquatur in infirmo ex peste, † tñ ratio periculi videt'
militare in quolibet existente in loco contagio[illegible], [illegible] dĩ in pe
riculo mortis constitutus,& dixi supra , & p[illegible]batur in [illegible] aut p
insidiosa loca.ff.de don.cã mor. ¶ [illegible] ꝓ hac f[illegible] Cor.[illegible] tex.
174 10 l.2.ff.[illegible] †vbi Iureconsultus [illegible] cundam [illegible] pẽm
eam esse dicit,ꝓ qua donans periculo immi[illegible] mortis [illegible]
nat,vt statim accipientis fiat. ¶ Secundo fac[illegible] te[illegible] de cõ
sue.vbi Papa mandat donationes factas ecclesię [illegible] in
bona valetudine irreuocabiliter obseruari,ergo a ꝯtr[illegible] vult
factas ab infirmis,posse reuocari.Et per illũ t[illegible] notat [illegible]o.
175 Ant.[illegible]q. donatio facta ab infirmo in dubio præsumitur dona-
tio causa mortis. ¶ Tertiò facit tex.in c.de his,de sepu[illegible] fa
nus se & sua bona dederit loco religioso [illegible] dece[illegible] , nulla de
bonis dedicatis debetur quarta parochiano.Secus [illegible] se
& bona sua dedicauerit,tunc si ex illa infirmitate dec[illegible]
ta d[illegible]ur. Ratio diuersitatis est, quia primo casu vr̃ pro anima
liber[illegible] donasse bona sua.Secundo casu censetu[illegible] d[illegible] causa
mortis,ideo debetur quarta , tanquam de bonis [illegible] occa-
sione mortis & sepulturę [illegible] ita pillum textũ d[illegible] ib Io.And.
quod donata ab infirmo pręsumãtur in dubio donata cã mor
tis.sequitur do.Alex.cons.81.Viso instrumento,[illegible]b.3. Se[illegible] con
tra Corn.& hãc decis. videtur casus in l.Seia.§.[illegible] don.cau
sa mor.vbi sm *communem* intellectũ donatio facta a c[illegible]stituto
in extremis vitę ſuę reputat' donatio inter viuos , nisi sit facta
mẽtio mortis,& per illũ textum.Imo.in d.c.2.reprehẽdit. do.
Ant.ibi.Et q. donatio facta ab infirmo non pręsumatur dona-
tio causa mortis,tenent.Bar.Bal.Imo.Alex.& cõmuniter Do
cto.in l.quę dotis.ff.sol.mat.& ibi do.Alex.in spẽ reprobat opi
nionẽ d.Ant.in d.c.2.sequitur Soc.cons.13[illegible]. V[illegible]sa facti contin
gentia,col.pen.lib.3.& cons.135.col.pen.lib.2. ¶ Quid tenẽdũ?
Io.And.in d.c.de his,dixit tenendã esse primam opi[illegible] infir-
mus donet filio,vel alteri personę,valde dilectæ.& in [illegible]is ter-
minis loquitur tex.in d.l.Seia.§.fin.sm eũ.ista opinio di[illegible]cet
do.Card.Flor.quia ratio d.§.fin.est generalis,& militat etiã si
176 infirmus donet extraneo. ¶ † Ego [illegible] in isto pũ[illegible] putarẽ,q. si do
nãs fecerit mentionẽ de peste,vel de infirmitate, q. dẽat præ-
sumi donatio causa mortis,per tex.in l.3.ff.de don.cau.mor.&
quia isto casu implicitẽ vr̃ facta mentio mortis.Alias crederẽ,
q. [illegible]catur donatio inter viuos,per tex.in d.l.Seia,§.fi.[illegible] ver.ab
solute donaret,quasi si fiat mẽtio mortis ẽt implicite, nõ dica
177 tur absoluta donatio.† Posset tñ ex c[illegible] mecturis iudicari dona-
tio causa mortis,ẽt q. nulla fuerit [illegible]bita mortis mentio, putà
si diceret d[illegible]nans,ego tibi relinquo basitã meã,tũc pp verbũ
relinquo,iudicari dẽret donatio cã mortis,sm Dy. in l.1.C.de
reuoc.do.quem sequitur Guido Papæ sing.457.inc. Siquis di-
178 cat.Et rõ est,† quia verbũ,relinquo,ad morientes tm̃ pertinet.l.
3.§.fi.ff.de tab.exhi.& gl.in §.fi.Instit.quibus ex cau.manumit.
lic.vel non.Et ex hoc dicto iustificatur quod s.dixi de implici
179 ta mentione mortis. ¶ † Item si donatio non posset valere , vt
donatio inter viuos,presumendũ esset q. voluerit donare cau
sa mortis,vt act' valeat.l.quoties.ff.de reb.dub.l.quoties , ff.d.
reg.iur.vnde si maritus cõstitutus in periculo mortis donaret
vxori,& eõ,quia inter coniuges nõ valet donatio inter viuos,

l.3.ff.

l.j.ff.de don.inter vir.& vxo.esse arbitrãdũ,q volueri t donare cã mortis, quæ donatio inter coniuges sustinetur,l. si mortis.ff.de don.cau.mor.ſm Lud.Ro.in d.l.quę dotis,p tex.sing. in l.apud Celsum.§.j.ff.de excep.doli Et licèt q ibi voluerit dicere.q ibi fuerit facta mortis mẽtio,& sequatur Alex.i d.l.quę dotis,tñ Soc.& Cor.in allegatis consilijs approbãt decis. Lud. Ro.& per plura comprobant similia,quę a teipso videas.¶ De
180 cimoseptimó,decima †animaliũ nõ debetur parochiano loci, ad quem dñs animalium aufugit pp pestem, ẽt de aialib.quæ ibi nata fuerunt.Sed dẽtur parochiano loci, a quo aufugit,ſm Bal.& Imo.in d.l.hmõi.§.legatum.ff.de leg.j.per illum tex.vbi probatur,q fugitiuus in pręiudiciũ tertij nõ dr̃ abesse,& bene
181 seruiũt,quę dixi s.in 11.speciali.¶ Decimooctauó,†nat⁹ extra ciuitatẽ tpe pestis,fingitur natus in ciuitate,a qua mater aufugerat pp pestem,d.l.hmõi.§.legatũ,p quã Petrus Cy.Bal. An-
182 ge.Nic.de Neap.& Pau.de Cast.inferũt † ad statutũ disponẽs, nullũ debere admitti in collegiũ, nisi sit natus in ciuitate, vel nisi sit eiuis originarius,vel q nullus possit esse primus Cõsul, nisi sit originarius eiuis,vt Auenionensi statuto cauet. An natus alibi a casu poterit esse Cõsul,vel de collegio? Rñdetur ipsi,q sic,per illum tex.Nõ obst.tex.in l.ciues,C de incol.lib.q a loquitur in nato in loco,in quo parentes constituerũt domicilium.Nos loquimur in nato alibi a casu,ſm Bar.i l.filios.C. de munic.& orig.Ibi tamen Bar.nõ ausus fuit hãc decis. firmare, sed Io.de Platea ibi audacter eã approbat, quia mater q aĩum reuertẽdi habebat, fingitur semper fuisse in ciuitate.l.j. & l.retro creditur.ff.de capt.& postli.reuer.& sic fingitur peperisse ĩ ciuitate,vñ aufugit,sequitur Pan.in ca.Rodulphus, de rescr.&
183 †ibi Fel.attestatur.ita fuisse practicatum in sua persona,cui casualis origo fuit ex Felina oppido Regiẽsi, origo verò vtriusq; parentis ex Ferraria vrbe,in qua viget hmõi statutum,quo nõ obstãte fuit receptus in collegiũ per prędicta.Idẽ expresse determinat do.Lanc.Dec.in l.hęres absens.§ proinde.ff. de iud. dicẽs,q ista opinio est *cõis*,ſm Ang.de Arim.in d.§.legatũ. Adducit dec.Bar.in l.j.ff.ad munic.vbi vult,q Comitatẽsis, q nõ caret omnimoda ciuilitate l.qui ex vico.ff.ad munic.nat⁹ i ciuitate sua a casu,non efficiatur ciuis. Multòminus ergo efficiatur ciuis nõ Comitatensis ibidem natus,& ↄsequenter remanebit originarius ciuis ciuitatis,a qua aufugit mater, & vbi parentes habebant domicilium.¶ Cõtrariam sñiam tenet Imo. Raph.Com.d.Alex.ac Pau.de Cast.i secũda lect.in d.§.legatũ. & fuit de mẽte gl.in d.l.filios,i sui generalitate,licet Bat.& Io. de Pla.eam restringãt.Idẽ tenet Raph.Co.in l.cętera.§.fi.ff.de de leg.j.vbi attestatur se cõsuluisse ꝺ Bar.& q ita seruari putat, per tex.in d.l.ciues.& quia in acquirenda origine cõsideratur veritas,nõ patris destinatio.l.assumptio.ff.ad munic. Alias sequeretur, q si quis iret Parisios cã ibi habitandi, & in itinere vxor pareret,q filius esset originarius Parisiensis,vbi pater nũquam fuit:q est absurdum,ſm eum.¶ Ad tex.in d.§.legatum, rñdet Imo.q in casu illius §.partus fingitur natus ĩ loco, a quo mater aufugit,quia nisi ita fingeretur,frustraretur intentio testatoris.In casu nostro,licèt natus alibi a casu non fingatur natus i loco domicilij,nõ offenditur legis dispositio, sed obseruaretur,d.l.ciues.Ad arg.q attendẽda sit destinatio patris habentis aĩum reuertẽdi,rñdet Raph.verũ esse quò ad regulandam dispositionẽ ipsius,nõ aũt quò ad regulãdã dispositionẽ legis. ¶ Quid tenẽdũ? Prima opinio,vt dixi ẽ cõis,quę mihi vr̃ vera, si filius fuit cõceptus in loco domicilij,& natus alibi a casu,q a vbi agitur de fauore filij,conceptus hr̃ pro nato.l. qui i vtero. ff.de sta.homi.Sed si fuit natus & cõceptus in loco, ad quem a casu pp pestem aufugit,forte ↄtra opinio sustẽtabilior erit, cũ non possit fingi natus in loco domicilij,in quo cõceptus,neq; natus fuit.l.j.C.dẽ capt.& postli.reuer.¶ Sed remanet vna difficultas,quia q dicatur natus in loco domicilij procedit ex fictio
184 ne,†statuta aũt intelligi debent in casu vero, & non in casu ficto.l.3.§ hæc verba.ff.de neg.gest.Sed defendẽdo pdictas decisiones & similes rñdetur,q vbi casus fictus repẽritur, ęquiparatur per ius cõe casui vero,tunc statutũ loquens in materia iuris hẽt locũ ẽt in casu ficto.c.ad audientiã, vbi Imo. & Pan. de cler.nõ resi.declarat Alex.in l.j.§.lex falcidia.ff.ad l.Falcid. Ias.post Ale.in l.qui se patris.col.24.C.vnde li.& ita rñdet Fel. in d.c.Rodulphus,& in c.at si clerici.col.3.de iudi. Casus autẽ fictus est æquiparatus vero a lege,videlicet per tex.in d.l.qui
185 in vtero,ergo &c.Decimononò †si quis pp pestem nõ audet accedere ad adipiscẽdã possessionẽ rei suæ, vel bñficij sibi collati,poterit ascendere pinnaculum, vel montem,vnde videre possit rem illam,& per aspectum possessionem apprehẽdere, ſm Alb.de Ros.in l.1.§.si iussenm.ff.de acq.pos.per illũ tex.& per tex.in l.q meo,§.si per vẽditorem.ff.eo. tit.& per tex.in c. contingit,de do.& contu.dicens se ita in facti contingentiã cõsuluisse cuidam amico suo.¶ Sed d.Ias.ibi reprehendit istud cõsiliũ,quia ita demum aspectu acquiritur possessio,si trãdẽs possessionẽ per aspectum ipse possideat:sec, si res a nemine possideatur,cũc oculis possessio acquiri nõ põt,ſm gl. in l.j.in prin.

D.N.

in uer.qui primi.ff.e.per tex.in l.3.§.Neratius,ff.e.vbi no.Lud. Ro.Ad tex.in d.cap.contingit,rñdetur q ibi speciale est odio aduersarij non patientis ꝺ se fieri executionem sñię. vñ casus ille non est trahendus in ↄñtrã.l.ius singulare.l.q verò ꝺ.ff de legi.Quid dicendum? Pro resolutione,vidẽdum est,an iure cõi possessio possit acquiri solo aspectu.& isto modo loquit̃ d.Ias. nam de iure cõi non acquiritur solo aspectu, nisi cõcurrat aĩus possidẽtis volentis transferre possessionem in aliũ solo aspectu d.l.3.§. Neratius.Et propterea Spe.tit.primo,& secũdo decre-
186 to.§.iam de effectu,in prin.tenet, † q nũcius stans in cõspectu rei non possit tradere possessionem alteri sequitur d.Ant.in c. cum venisset,ad fi.ver.vnũ non omitto,de rest.spo.Bal.& Pau. de Ca.in l.non est mirũ.ff.de pig.act.per illũ tex.p quẽ declarantur iura uolentia possessionẽ transferri per aspectũ,ut pcedant,qñ possess.trãsfert̃ per possidẽtẽ,secus si p nũciũ, vel aliũ nõ possidentẽ.& hæc est *cõis* Doc.sñia,vt patet ex prædictis,& ex allegatis per Ale.in d.l.j.col.antep.& p Fel.in c.cũ aliqb.de
187 re iud.¶ † Secũdò uidẽdũ est,an subsistente iusto impedimẽto, puta pestis,vel guerrę,seu capitaliũ inimicorũ,possit acqri possessio p aspectũ,& in istis terminis loquit̃ Alb.de Rosa.qui dixit veritatẽ,q subsistente legitimo impedimento acquiri põt possessio p tex.in l.quamuis.ff.de bo.auct.iudi.possi.& in l.si finita.§.illud qrit̃.ff.de dam.inf.p quæ iura ita determinat Bar. in d.l.j.i prin.col.pe.ver.quid si executor,ff.de acq.poss.quẽ sequuntur ibi Are.Alex.& d.Ias.& Ang.in d.l.quamuis. Pan.ĩ c. 2.de cos.d.Ant.& Fel.in d.c.cũ aliquib. Bal. i.l.maritorũ.C.ne uxor p mari.Vbi decidit,primũ & ſm decretũ posse iterponi verbotenus,qñ pp potentiã tyranni nõ põt apprehẽdi possessio.Sed Imo.cõl.116.in cã spectabilis militis,col.3.intelligit dicta iura procedere,q̃tũ ad effectũ primi decreti, vt ↄhatur pignus prætoriũ, nõ aũt quantũ ad effectũ.acq.poss. respectu secundi decreti & cęterorũ effectuũ.Et re uera illa iura loquunt̃ respectu primi decreti.Doct.tñ ea extendũt gñraliter ad quãlibet apprehensionẽ possessionis,ſm Fel.i d.c.cũ aliquib. Ideo a cõi opin.nõ esset tutũ recedere.¶ Sed pro dilucidatione, q a passus est aliquantulum obscurus, puto aduertẽdũ esse ad pluta.primò cõsiderandũ est,an possessio sit uacua, aut occupata? Si uacua sit,ego credo indubitanter, q p nunciũ,vel executorem,& similes posit in alium transferri possessio p aspectũ,maxime subsistente impedimento.Nã tõ,quare tex.in d.§. si iusserim,exigat q trãsferẽs possessionem p aspectũ sit in possessione,illa fuit,quia oportet q trãsferens possessionem p aspectum dicat se vacuam,& expeditam possessionẽ tradere,d.l.q meo,§.si per vẽditorem. Si ergo possessio non sit occupata, & executor,seu nuncius habens authoritatẽ transferendi possessionem,p aspectum transferatur,non video quare alteri nõ acquiratur,& in istis terminis procedit decisio Io.And.in c.trãs-
188 missam,de elec.& Pan.i d.c.cũ aliquibus, volentiũ † q p inuestituram factam a collatore in conspectu beneficij,trãsferatur possessio,quia eps seu alius collator hẽt custodiã ecclesiæ vacãtis.c.cũ vos,de offi.ord.Ecce q loquũtur,qñ ecclesia vacat, & possessio ab alio non occupatur,& ita ẽt debet intelligi consi. Lud.Ro.337.Quò ad primũ.& cons.482.In casu pmissu. ¶ Se-
189 cundo † casu,qñ ab alio est occupata possessio, tũc si cã cognita ꝺ occupantem lata sit sñia,cuius executio pp pestem, vel aliud impedimentũ fieri non posit,poterit per executorẽ trãsferri possessio solo aspectu,ita procedat decisio Bar. *cõiter* approbata in d.l.imò hoc casu si per aspectum ẽt transferri non posset sufficeret verbalis traditio sola extra cõspectum,ſm Fel.in d.c.cum aliquibus,& probatur in d.l.cum vnus,§.fi.ff.de bo.aucto.iud.possi.& in d.l.si finita.§.pen.& in l.dãni infecti,§.nõ solum,ff.de dam.infec.si verò alius possideat,& non sit lata sñia ꝺ eum,tunc neque iudex,neque executor, neque nũcius poterit trãsferre possessionem in alium per aspectum,quia est necesse q possessor priuetur,si debet in alium trãsferri,cum duo non possint eandem rem insolidum possidere.l.3.§.ex ꝺrio.ff. acq.poss.non põt autem alius priuari,nisi adiiciatur corporaliter de fundo.vel suspicet̃ se posse repelli.l.clam possidere. §.q ad nundinas.ff.eo.tit.Nihil ergo agit,qui muto,vel inscio possessore vult illius possessionẽ in aliũ transferre per aspectum. ¶ Et hanc distin.colligo ex dictis Io And.& Compost. in d.ca.
190 transmissam.†vbi volũt q ita demum executor per, inuestituram factam in cõspectu transfert possessionẽ bñficij, si nullus possidebat,vel si ꝺ possessorẽ erat lata sñia,aliàs secus, sequit̃ Pan.in d.c.cum aliquib.Bene facit decisio Rotę 8.in tit. de testi.spol.in antiquioribus.& decisio j.de causa pos.& propriet.
191 in antiqs,& ẽ 302.ordine successiuo,†q executor põt p tactũ annuli portę ecclesiæ clausæ trãsferre possessionem,quia annulus est pars rei,ff.de act.emp.l.fundi,in princ.ẽt q aliter habeat claues & custodiã ecclesiæ. Secus si alter hẽat possessionẽ,qui per solũ annuli tactum a sua possessione deiici nõ põt, sequitur Soc.cons.131.In pñti ↄsultatione,col.3.lib.j.¶ Alia etiã
192 rõne istud cõprobat̃.† Traditio, q̃ fit p aspectũ, est tradõ ficta,ſm Bar.i d.l.j.col.pe.quẽ ibi Alex.& Mod.sequunt̃, sed fi-

ctio non admittitur nisi æquitas suadeat. l. deniq, ff. ex quib.
cau. mai. Nõ vr̃ aũt ęquũ aliquẽ priuari sua possessione cã nõ co
193 gnita. l. meminerint. C. vñ vi ideo † ex solũ cã cognita, & snia
lata fingit possessionẽ traditã per aspectũ in prędiciũ alteri⁹.
¶ Et si dixeris, q̃ hac rõne attẽta ẽt possessio vacans non dẽret
transferri per aspectũ, cuius ꝯtrium ꝯclusum fuit s. Rñdeo ẽt
hoc casu subesse ęquitatẽ, quia ęquũ est, q̃ hñs ptãtem trãsfe-
rẽdi possit, si velit, trãsferre. Subest ẽt necessitas pp impedimẽ
194 tũ, & † vbi necessitas expostulat, lex fictionẽ admittit. l. deniq;
& l. nec vtilẽ, ff. ex quib. cau. maio. Vel fortè dici posset, q̃ tra-
ditio per aspectũ dicatur vera traditio, cũ in traditione, & ac-
quisitione interueniat animus, & corpus acquirẽtis, & transfe-
rentis. Sunt. n. oculi pars corporis. l. quorũdam, ff. de acq. pos. p
quam Ang. & Imo. ibi tenẽt q̃ traditio per aspectũ sit vera tra-
ditio. ¶ Nec ob. q̃ tex. in d. §. si. iusserim, & in d. l. quorundã, vta
tur verbo, vr̃, importãte fictionẽ, quia qñq; veritatẽ importat.
l. nãliter, in prin. ff. ad acq. poss. quę loquitur in nostra materia,
& l. sciendum, vbi Bar. in 2. not. de verb. obl. Sed si per aspectũ
trãsferatur possessio per executorem cã cognita, & lata snia ꝯ
possessorem, tũc fictio ꝯsistit in hoc, quia fingitur deiect⁹ pos-
sessor, qui verè deiectus nõ fuit, non aũt in eo, q̃ vera nõ sit tra
ditio per aspectũ. cõis tñ opinio est, q̃ dicatur ficta traditio, iõ
cogitabis. ¶ Itẽ aduertendum puto, an tradatur per aspectũ va-
cua possessio ab executore & similib. an occupata? Primo casu
195 licèt † traditio dicatur ficta, tñ ipsa possessio tradita est vera pos
sessio. d. §. si iusserim. Sicut possessio acquisita per ꝯstitutũ ẽ ve
ra possessio. l. certè, ff. de preca. licèt traditio facta per ꝯstitutũ
sit ficta traditio. l. q̃ meo. ff. de acq. pos. ¶ Secũdo casu si tradat̃
occupata, erit ẽt ficta possessio, s̃m Bart. & sciben. in l. quãuis.
ff. eo. tit. nisi reus pp eius potentiam, vel dolum impediat quo
minus fiat executio snię, tunc in odiũ inobediẽtis actor consti
tuitur verus possessor a lege, s̃m Car. in d. c. contingit, quem se
196 quitur Fel. in d. c. cũ aliquib. ¶ † Et si quæras, quę utilitas resul-
tet, an dicat̃ vera, vel ficta possessio? Rñdeo: vtilitas ẽ maxima,
quia ficta possessio non prodest ad inchoandũ præscriptionẽ,
vera aũt sic, s̃m gl. fi. in regula, sine possessione, de re. iur. li. 6. &
in terminis nostris dixit sing. Lud. Ro. sing. 413. incip. Lex quã-
197 uis. † Item ficta nõ parit effectũ recuperãdæ, vera aũt parit, s̃m
Alex. & Mod. in l. si sorori. C. de iu. deliber. de quo dixi i rub. de
cau. pos. & propne. & istud in ꝓposito nostro vult Rota de re-
198 sti. spol. dec. 8. i antiquiorib. ¶ vigesimò † licèt regulariter quar
ta canonica debeatur parochię, in qua corpora assumũtur, ca.
in nostra. ca. certificamini, de sepul. Tñ si qs moriatur in loco,
ad quem diuertit pp pestem, quarta non debetur parochię, in
qua decessit, sed parochiæ, a qua aufugit propter pestẽ, s̃m Io.
And. Gem. & cõiter scribẽ. in c. is qui per illum tex. de sepul. Et
ita consuluit Gaspar Cald. cons. 3. sub rub. de sepul. ¶ Ad regulã
respondetur, q̃ procedit in decedente in loco, in quo defunct⁹
statuerat domicilium perpetuò, vel ad certũ tẽpus. Et pro ista
opin. facit, quia ad hoc, vt canonica portio dẽatur parochiali
presbytero, oportet q̃ ille p̃sbyter sit parochianus p̃sbyter de-
functi, d. c. in nostra, & cle. dudum, § hmõi. eo. tit. Presbyter aũt
parochianus loci, in quo fugitiu⁹ pp pestem obijt, nõ põt dice
re se esse parochianum defuncti, qui neq; aio, neq; facto se illi
submiserat, nec ibidem cõstituerat domiciliũ, l. domiciliũ, ff.
ad mũni. ergo, &c. & ita tenuit Host. ti. de parochia. §. pen. ad fi.
Quod intelligit uerum d. Phil. Fran. in d. c. is qui, si fugitiuus de
cessit durante peste, secus si ea finita, quia tũc pręsumitur aius
defũcti fuisse velle habitare i illo loco, & trãstulisse domiciliũ.
199 ¶ Vigesimoprimò † licèt gabellarij, qui ex cõductione gabella
rum notabile lucrũ fuerũt consecuti finita ꝯductione tenean-
tur sub eisdem legib. & reconuentionib. recõducere, si tãti nõ
possint alteri locari. l. cotem ferro, §. qui maximos. ff. de pub.
Tñ si finita conductione subesset pestis, vel guerra, non tenen
tur recõducere, s̃m Firma. in trac. de gabel. in 5. q. 2. par. q̃ di-
spositio d. l. cotẽ ferro, debet intelligi reb. sic se habẽtib. & nõ
mutatis a tp̃e prioris locationis. l. q̃ Seruius. ff. de cõdi. ob cau.
200 cum alijs plenè reductis ibi per Mod. ¶ Vigesimosecundò † li-
cèt de iure nemo dẽat baptizari, nisi in ecclesia, i qua sacri fon
tes sunt specialiter deputati, vt in Auc. vt i priu. dom. sacr. mist.
non fiant, tamen fallit tp̃e pestis, q̃ņ periculosum est ire ad ec
clesiam, tunc potest sacrum baptisma in priuata domo con-
ferri. cle. j. de baptis. & ibi gl. ibi exẽplificat tp̃e hostilitatis. Qđ
ẽt de hostilitate Dei. i. de peste, intelligo, iuxta tradita s̃. in prę
201 ludijs. ¶ Vigesimotertio, licèt † maritus non possit negare debi
tum vxori ẽt leprosę, nec ab ea discedere, c. j. de cõiug. lepro. te
netur. n. maritus vxorem morbis, & dolorib. confectã, & quic-
quid ẽt horribile patientẽ sustinere. c. si vxorẽ. 32. q. 3. Non ta-
men crederẽ, q̃ teneretur reddere debitũ, & habitare cũ vxo-
re pestifera labe maculata, per ea q̃ dixi s̃. in quinto priuilegio,
arguẽdo de matrimonio spirituali ad carnale, c. inter corpora
lia de trasla. præl. Licèt aũt liberet coniugem a debito carnis,
nõ tñ credas q̃ pestis cõiugẽ liberet ab alijs seruitijs & onerib.
202 coniugalib. Et ideo † tenetur subuenire cõiugi morbosę de me
dicinis, cibarijs, & alijs necessarijs. l. qu od in vxorẽ. C. de nego.
gest. etiam si vxor sit indotata. l. pe. ff. vt in pos. leg. l. q. si nul-
la. ff. de reli. & sump. fun. & ita cõsuluit Ro. cons. 67. in casu pro
positæ consultationis, in j. dubio Ale. cõs. 7. col. j. lib. 2. traditur
per Bar. & alios in d. l. quod in vxorẽ, & in l. si cum dotẽ, §. si au
203 tem in sæuissimo. ff. sol. mat. ideo † si maritus tẽpore pestis aufu
geret vxore infirma nõ prouiso sibi de alimẽtis & medicinis,
priuaret̃ donatione pp nuptias & lucro dotis, quod ex forma
statuti debet̃, s̃m Bal. Raph. Alex. & Mod. in l. si ab host. §. 1. ff.
sol. mat. Nec isto casu donatio facta ab vxore marito cõfirma-
retur morte, cum possit culpa imputari marito, cur vxor fuerit
mortua, s̃m Bal. in l. si tibi, C. de don. añ nup. quẽ sequitur Fel.
in c. nostra, corollario 37. in fi. de rescr. Et ita limitãda est l. cũ
204 hic status. §. 1. cum sim. ff. de don. inter virum, & vxo. Idẽ † dice
rem, si maritus aufugisset propter pestem non traducta vxore
sana secum, sed ea volente secũ venire dimissa in loco pestife-
ro. Nam si moriatur tũc ex peste, ẽt perderet lucrum dotis, &
donationem propter nuptias, nec donatio sibi facta morte cõ
205 firmaretur. Nam vasallus † relinquens dñm in bello humano
perdit feudũ. c. 1. quibus mod. feu. amitt. Sic dicamus in marito
206 relinquẽte vxorem in bello Dei. Sic † etiam filius derelinquẽs
patrẽ in captiuitate, quẽ poterat liberare, priuat̃ hr̃ditate pr̃is
moriẽtis in captiuitate. §. si vnũ de p̃dr. Auct. vt cũ de ap. cogn.

S V M M A R I V M.

1 *Testamentũ tempore pestis factum cum minori numero testiũ ad id requi-
sitorum, an & quando valeat. & seq.*
2 *Priuilegiũ rusticis concessum, quòd ruri possint condere testamentum cũ
quinq; testibus, an et quando valeat. Et ibi, an testamentum ciuis ruri
conditum cum quinque testibus valeat. & nu. 3.*
4 *Argumento de bello Dei ad bellum hominum, an & quando valeat.*
5 *Testamentum militis absque iuris solennitate conditum, an et quãdo va-
leat.*
6 *Extensio in priuilegijs non est licita etiam ex maioritate rationis.*
7 *Testamenti solennitas. s. quòd vnico contextu fieri debeat, an et quando
remitti possit.*
8 *Codicillandi facultatẽ, an hẽat qui et testandi, etiam si non inueniat suffi-
cientem numerum testium.*
9 *Extensio rationis identitate conceditur in limitatorijs.*
10 *Testamentum, in quo propter humanam violentiam non potest haberi te-
stium numerus a iure requisitus, non valet.*
Et idem argumentum censetur, vbi concurrit diuina violentia. ibidẽ.
11 *Pestis vt priuilegijs a iure sibi concessis gaudeat, notabilis esse debet, nõ
autem leuis contagio.*
12 *Pestis, si in terris ecclesię sęuiat, & sit magna, quot et qui testes requirã-
tur in confectione testa. Et ibi, quid si grassetur in terris imperij.*
13 *Testandi facultas ne tollatur in dubijs opinionibus, tenẽda est ea, per quã
testamentum sancitur.*
14 *Testandi facultatem cum duobus testibus ij habent, qui pestis tẽpore resi-
deat in ciuitate pestilenti pro tuenda repu. et pro subueniendo egenis
ac infirmis.*
15 *Milites armata militia pro rep. militantes possunt, dum sunt in acie, te-
stari quo velint, aut possint, habentq; substituendi facultatem. nu. 16.*
17 *Medicus, qui pro republica salute, ac pro subueniẽdo egenis, ac infirmis,
in ciuitate remanet pestilenti, gaudet priuilegiis testandi cum quibus
potest testibus, et immunitate, ab omnibus muneribus.*
18 *Mulier, an et quando possit esse testis. & nu. 22.*
19 *Mulier, an & quando testis esse possit in subsidium.*
20 *Specialia non sunt multiplicanda.*
21 *Testis qualiter dicatur deponere in subsidium.*
23 *Mulier potest esse testis in militis testamento.*
24 *Mulieres etiam duæ tantum possunt esse testes in testamẽto inter liberos.*
25 *Testamentum mulieris tempore pestis cõditũ absq; præsentia duorũ pro-
ximorũ, an valeat vbi viget statutum, quòd mulieris testamentũ ces-
sante dicta solennitate nullius sit ualoris.*
26 *Statutum disponens, quòd mulieris testamentum non valeat, nisi adsint
duo proximi, intelligitur si eos habeat.*
27 *Proximos habere non dicitur qui tempore contractus habet absentes.*
28 *Testamẽtum tẽpore pestis cum quinq; testibus, vel absentibus proximis
conditũ, an valeat, si testator qui testamẽtũ cõdidit superuiuat, et eua
dat pestis periculum. Et quid de test. militis in acie facto cũ duobus te-
stibus, an valeat, si miles saluus domum repetat. nu. 29.*
30 *Priuilegij causa cessante, cessare debet, et priuilegium.*
31 *Statutum, quòd mulieris testamentum absque p̃sentia duorum proximorũ
nõ valeat, an hẽat locum in testamento, quod mulier ante dictũ statu-
tum condidit, habuit tamen facultatem post editum statutum mutãdi
testamentum, & adhibendi duos ex agnatis.*
32 *Testamentum in peregrinatione conditum cum minori numero septem,
testium, an valeat si post conditum testamentum domum repetat.*
33 *Statutum, quod pro conditione, et temporis necessitate conditum fuit, an
& quando cessante dicta necessitate dẽat, & ipsum cessare. et n. 40.*
34 *Testamenti conditi tempus est inspiciendum quantum ad solennitates in
eo adhibendas.*
35 *Testamentum ruri cõditũ cum quinque testibus, an irritetur si post cõdi-*
tum

tum testamentum rusticus effectus sit ciuis, & ciuitatis incola.
36 *Testamentum militis ad hoc vt iure militari valeat quot requirantur, & nume. 37.*
38 *Testamentum secundum formam antiquam conditum, an valeat, si noua legis dispositio postea euenerit.*
39 *Noua lex quando ligare dicatur.*
41 *Causa cessante, an cessare debeat effectus iam consummatus.*
42 *Testamentum tempore pestis conditum, an valeat si testes in eo nominati non fuerint rogati.*
43 *Testatoris conditio post mortem testatoris non impleta, an & quando infirmet, & faciat legatum esse nullum.*
44 *Conditio mixta si propter casum deficiat, an & quando habeatur pro impleta. & nu. 45.*
46 *Donatio causa mortis quinque testium psentiā requirit, nisi tēpore pestis.*
47 *Statutum disponens, quod in testamento sufficiant quinque testes, an censeatur disponere, quod in codicillis sufficiant.*

De priuilegijs vltimarū volūtatū causa pestis.

VEnio ad secundam particulam secundæ partis pcipalis, videlicet ad specialia vlti-
1 marum voluntatum. ¶ †Et primò quæro, an testm̄
factum tpe pestis cum minori numero septē testiū
valeat? Bal. Sal. & d. Ias. in l. fin. C. de testa. rñdet, q̄
sic. idem tenent Raph. Comen. in l. conficiuntur. §. codicilli, ff.
de iu. cod. Flo. de S. Petro in l. milites. C. de testa. mil. Alex. in
l. seruiarios, per gl. ibi C. eo. tit. Ang. in §. fi. Inst. de testa. dicens
idē velle Bar. in l. j. ff. de bo. poss. ex testa. mil. licèt plres sint, qui
Bar. aliud velle dicant. Sequitur Christo. Por. Inst. de test. mil.
vbi volunt, q̄ pestiferatus possit testari cum duobus testibus, et
non rogatis, sanus aūt existens in loco contagioso possit testari
cū duob. testib. dūmō sint rogati. Et istā opinio. sequitur Barb.
in c. cū esses. col. 8. de testa. Pro hac sñia adducuntur plura. Pri-
2 mò tex. in d. l. fi. vbi † conceditur rusticis testari cum quinque
testib. quia in iure pauci testes repeniūtur. Idem ergo tpe pestis
quo tpe pp imminens periculū pauci reperiuntur, q̄ velint esse
testes. Ad istud fundamentū rñdent aduersantes, q̄ sola inopia
testiū non est cā finalis, quare rustico sit cōcessum testari cum
quinque testib. sed cā finalis fuit simplicitas, & imperitia rusti-
cana, vt in præfatione. d. l. fi. dr̄. Quæ pfatio denotat cām fina
lē. l. fi. ff. de hær. inst. Ex quo infertur, q̄ dispositio illius legis nō
hēt locū in ciue habitante ciuitatē, qui testatur in iure, sm̄ Iac.
de Are. Ful. Are. & d. Ias. ibi. ¶ Tu verò aduerte inquantum isti
dnt, q̄ simplicitas rusticalis fuit causa finalis, quare remissa fue-
rit solēnitas numeri septē testium. Nā non videntur rectè sen-
sisse, quod sic ostendo. illa lex sm̄ Doct. *cōiter* procedit tam in
testa. in scriptis, q̄ in testa. nuncupatiuo: vnde fateor, q̄ solenni
tas scripturæ, quæ exigitur in testante, & testib. fuit remissa pp
simplicitatē, & imperitiam. Sed solennitas numeri testiū fuit
remissa pp inopiā ipsorū testiū. Hinc est, q̄ si sit tale ius, i quo
sit copia hoīum, non censet in tali loco hæc solennitas remissa,
vt expresse ibi dr̄ in litera. Itē ibi duæ rōnes assignantur, ergo
3 sufficit vnā militare. §. affinitatis, Inst. de nup. †Vnde vr̄ falsum
q̄ ciuis non possit ruri facere testm̄ cū quinq; testib. & ɔ̄rnū te-
nent Cy. Alb. Bal. & Sal. in d. l. fi. Et dato, q̄ non posset procede
re, qn̄ ciuis esset sanus, & posset reuerti in ciuitatem ad testan-
dum, vel qui potuisset secum testes a ciuitate ducere, secus si a
casu ibi infirmaretur, & vel et ibi testari, tunc quia pp necessi-
tatem impediretur habere plures testes, valeret testm̄ cum qn
que testib. vt dr̄ in d. l. fi. ¶ Secundò adducitur tex. in d. l. milites
& in d. l. j. ff. de bon. pos. ex test. mil. & l. pe. C. eo. cum si. arguen
4 do †de bello hoīum ad bellū Dei. Ad istud rñdet Alex. q̄ argm̄
5 non valet isto casu, quia non militat eadem rō. Nā†militib. cō-
ceditur testari absq; iuris solennitate pp publicam vtilita. quia
pprio corpore rempub. defendunt; q̄ rō cessat in ciuib. tpe pe-
stis. Pōt etiā aīr rñderi, q̄ milites ex priuilegio testātur cū duo
6 b' testib. dum sunt in expeditione. In priuilegijs†aūt non est li-
cita extensio, etiā ex maioritate rōnis, sm̄ gl. in l bene a Zeno-
ne, in ver. cū n. C. de quādrien. pscr. & in l. a diuo Pio, in gl. 2. ff.
de re iudi. & bñ facit tex. in l. j. ff. de ɔst. Princ. ¶ Tertiò allega-
7 tur tex. in l. casus, in arg. C. de test. vbi si pptet †contagionē, seu
morbū superuenientē in personā vnius testis, necesse sit inter-
rūpere ɔtinuationē testamenti, sustinetur testm̄. Et sic propter
necessariū impedimentū remittitur solennitas, q̄ est, q̄ vnico
contextu fiat testm̄. l. hac consultissima. §. at cū humana. C. de
testa. eo. mō dicamus remissam esse solennitatē numeri testiū.
Sed tu aduerte, q̄a text. in d. l. casus, in fi. vr̄ aperte decidere, q̄
ppter necessariū impedimentū non possit omitti numerus se-
ptē testiū. Et si dixeris, q̄ ille tex. non loqtur de morbo pestife-
ro. Rñdeo, q̄ loqtur de morbo, qui solet testes deterrere. Et e-
go intelligo de isto contagioso, q̄a aliæ ægritudines non solent
facile deterrere testes. ¶ Contrariā opin. q̄ non valeat, nisi in-
teruenian septem testes, tenent Raph. Ful. Pau. de Ca. Fran. de
Are. & d. Ale. in d. l. fi. adducentes exēplū d. Aquilæ vxoris do.

Sign. dē Homo. Mediol. Doctoris insignis, q̄ peste percussa, nō
valens hēre testes, fecit se portare in viā publicam, vt hēret te-
stes audientes suā voluntatē, seqtur Ludo. Ro. in rep. auth. sitr.
C. ad l. Falc. in 34. spāli. & Ang. i d. l. cōficiunt. §. j. Raph. Comē.
in l. fi. C. de testa. mil. Ale. cons. 70. Viso cōs. col. pen. li. 2. & cōs.
127. Viso themate, col. 3. eo. li. Et vtrobiq; dicit, q̄ ista opīo est
cōis, & idē ēt tenuit Io. Firma in trac. de gabellis, q. 24. 2. part. &
Barb. in rub. de test. ver. 39. cōs. 58. col. 7. & seq. li. j. Mouentur ī
primis auctoritate Bar. in d. l. 1. ff. de bo. pos. ex test. mil. dicētes
q̄ Bar. in illis verbis bonū esset pnidere, q̄ testm̄ valeret, innuit,
q̄ si noua lege nō validetur, q̄ sit nullum. Sed certe Bartol. ibi
voluit ɔ̄rium, vt s̄. dixi, i eo dum dicit, & facit ista lex, q̄ valeat
testm̄ tpe cum duob. testib. Et licet subdat, q̄ bonum esset, ita
statuere, non tñ recedit ab argumento sumpto ex illo tex. sed
dixit bonum esse, ita statuere, vt ois dubitatio tollatur. Preterea
& si Bar. vellet non valere cum duob. testib. non tamē negat,
q̄ non valeat cum quinque, vt alii s̄. p ɔ̄ria parte allegati cōclu
dunt per tex. in d. l. fi. Scdō mouentur per tex. i d. l. cōficiuntur
8 §. codicilli. vbi†dr̄, q̄ habens facultatem testandi de iure, hēt ēt
facultatē codicillādi, tametsi tpe, quo codicillatur, facultatem
testandi de facto non hēat, vt quia sufficientem numerum te-
stium nō inueniat. Ecce tex. clarus, q̄ defectus septem testium
impedit facultatem testandi, vnde non valebit testm̄, etiam, q̄
pp pestem non possit haberi perfectus numerus testium. Con-
sidera si possit responderi, q̄ ille tex. loquitur de eo, q̄ tpe codi
cillorum non habeat sufficientem numerum testium actu, vt
pbatur in ver. eo tpe, quo codicillatur. q. d. tunc, & i extremita
te illius temporis, l. 4. ff. de cōd. & dem. habere tñ potuisset itra
aliqd̄ breue tps. Nos loquimur, qñ pp pestem non est spes itra
breue tps habendi testes, vnde cum existens in loco pestilenti
dicatur in periculo mortis cōstitut', sm̄ Cor. cōs. 13. In hac, li. 4.
quo ad eum impossibilitas reperiendi sufficientem numerum
reputat' perpetua, sicut si rus aliqd̄ inhabitaret. d. l. fin. ¶ Tertiò
inducunt tex. in d. l. fi. per locum a spāli. Nā si cōcessum fuit ru
sticis, vt cum quinq; testib. militib. existentib. in acie cum duo-
b', & silr peregrinis, dum sunt in peregrinatione, cum duob. te
stib. testari possint, in Auct. omnes peregrini, in verb. liberā ha-
beat facultatem, C. com. de succes. quem Ang. ibi, & in §. quòd
āt. in Auct. de non alien. ad hoc notauit. Ergo in alijs stabit fir-
ma regula, quòd requirātur septem testes ad euitādas falsitates
l. fi. C. de fideicō. Sed ad istud pt respōderi, quòd tex. i d. l. fi. C.
9 de test. cōtinet dispositionem limitatoriā, & † i limitatoriis lici
ta est extensio ex rōnis identitate. l. libert', §. Senator. ff. de ritu
nup. Bar. in l. si cōstāte, in 9. q. 1. p. ff. sol. matri. Pan. in c. cum oēs
col. 5. de const. Soc. cōs. 38. col. 2. li. 1. Ratio āt ibi assignata consi
stit super inopia testium, q̄ maxime militabat tempore pestis,
ergo &c. Et p ista opinione adduco, quod consuluit Bal. consi.
10 285. Si qs iuris ciuilis, li. 3. vbi †cōsuluit testm̄ factum ab eo, qui
erat in quodā castro, ad quod nō patebat accessus (ex eo, quod
domin' castri institutus in primo testamento neminem patie-
batur ingredi) non valere ppter carentiam septem testium, da
to, quòd sex interuenerint. Et p ista decis. Bal. est casus in l. si qs
dolo, ff. si qs aliq. test. phib. q̄ Bal. non allegauit. De quo miror,
cum nihil ignorauerit. Iste tex. multum stringit p hac parte. Si
n. non valet testm̄, quādo integer numer' heri non pt propter
violentiā humanā, eadem ratione non debet valere, quādo ha
beri non pt propter violentiā diuinā. Potest responderi, quòd
ille tex. nihil facit, q̄a vult, quod non valens habere testes non
possit testari. & istud conceditur. Sed iste non est punctus nr̄,
q̄a nos dicim', quòd habens quinq; testes tēpore pestis, rectè
testatur. Nec tex. ille hoc negat, nec se ad numerū septenariū
restringit. Ad decis. Bal. pt dici, q̄ non est vera, & ɔ̄rium tenuit
idem Bal. in d. l. fi. de sequunt. Nico. de Mattar. & Sal. ibi. Quid
tenendum? Ego ī hoc puncto distinguerem. Aut pestis non est
magna, & tunc non ualeat, nisi interueniant septem testes, &
ita procedat secunda opin. & ita intelligo text. in d. l. casus. ubi
propter morbum uni' testis non remittitur solennitas numeri
11 septem testium. Et†generaliter, ubi dixi pestem habere spālia,
intelligo de peste notabili, q̄a leuis contagio non excusat, s. n
Car. Ale. in c. peruenit. 18. di. facit, q̄a leuis febricula non facit
seruum morbosum. l. 1. §. proinde. ff. de ædil. edic. nec leuis quar
tana excusat a contumacia. l. q̄situm. ff. de re iud. Aut pestis est
magna, & ualde seuit in loco, & tunc, aut sumus ī terris eccle-
12 siæ, & tunc†sufficiunt duo testes cum parochiano etiā tempo-
re sanitatis. c. cum esses, de testa. ubi Pan. & alii, & ista est *cōis*
sñia Cano. licet aliq. contradicant, sm̄ Cor. cons. 31. li. 2. Vel co
rā quatuor testib. sine parochiano, sm̄ Pan. & Bar. in d. cum es-
ses. Lud. Ro. in auct. silr, in 34. spāli. C. ad l. Falc. Aut sumus ī ter
ris imperii, & tunc teneo, quod tempore pestis ualeat testm̄ fa-
ctum coram quinque testibus per tex. in d. l. fi. C. de testa. Nec
obstant rationes Mod. quia tolluntur ex supradictis. Et ista opi-
nio est magis æqua, maxime cum faueat testamentis, quorum
conseruatio publicam respicit utilitatem. l. uel necare. ff. quem
13 ad. test. aper. †Et in dubiis opinionib. tenenda est illa, per qua n

testm̄ sustinetur. l. si pars. ff. de inoff. testa. Et si aūt diceremus,
esset tpe pestis quasi interdicta testandi facultas, quia nihil dul-
cius, & q̄ nulli est deneganda, post q̄ iā aliud velle non pōt. l. i.
C. de sacros. eccl. Et bonū esset, vt dicit Bart. q̄ statueret, testm̄
tpe pestis valere cū duob. testib. dūm̄ essent oī exceptione ma-
14 iores. ¶ Illud aūt† scias, q̄ illi, q̄ remanent in ciuitate pestilenti
pro tuenda Repub. & pro subueniendo infirmis, & egenis, (vt
nuper fecit nobilis d. Io. Pugetus, dn̄s loci de Castellio) hēant
priuilegiū testandi cū duob. testib. sm̄ Alc. & d. Ias. in d. l. fin. qa
isti non minus pro repub. militant in bello Dei, q̄ milites arma
15 tæ militiæ in bello hoium, quo milites† constat, dū sunt in acie
hēre priuilegiū testandi q̄ūo velint, & q̄ūo possint. l. fi. ff. de te-
sta. mil. l. j. C. de bo. pos. ex test. mili. & l. milites, C. de test. mili.
Et si istud dictū verū est, summé notari dēt, quia cū talib. hmōi
priuilegiū pcedatur pp vitæ discrimē, ī quo pp salutē Reipub.
se pstituunt, dicendū vī, q. ēteris pcedi dēant cætera priuilegia
militib. in testando concessa. Quæ plura sunt, & traduntur per
Bar. in l. neq; . n. ff. de test. mil & per Bal. in d. l. milites. Poterunt
16 ergo tales substituere directo maiori, iuxta tex. in l. † Centurio.
ff. de vulg. & pupil. Qđ addere poteris ad eā, q̄ scripsi ibi anno
17 pterito post Nouissimos. Credo ēt, q. medici, q̄ remanēt ad cu
randū infirmos, hēant ista priuilegia, & immunitatē ab omni-
18 bus muneib. l. j. C. de profe. & medi. li. 10. ¶ Scdo q̄ro, an† mu-
lier tpe pestis possit esse testis in testa. Tpe. n. sanitatis non est
idoneus testis in testa. l. mulier. §. qui testō. ff. de testa l. fi. C. de
19 fidei. d. Ias. in d. l. fi. determinat, q. sic, quia in subsidiū† mulier
admittitur ad testimoniū in casib. in quib. aliās non admittitur
sm̄ Io. An. in addi. ad Spe. tit. de te. §. j. Ale. cons. 24. Animaduer
sis. col. 4. li. 2. ¶ Contrariā sniam firmat d. Ale. cons. 70. Viso cōs.
li. 3. per tex. in c. cū esses, de testa. vbi de iure can. fuit diminut⁹
numer⁹ testiū, & tñ requirit, q. sint idonei. Sic ēt in testa. facto
ruri fuit diminut⁹ numer⁹ pp iopiā testiū, d. l. fi. & tñ reqrit, q.
testes necessarij aliās sint idonei; vt ibi oēs concludunt. Et licet
p p pestē dispensatū sit super numero, non tñ super idoneitate
reperit aliqd immutatū, ergo cur stare phibebitur. l. pcipimus,
20 C. de appel. Et p hoc bū facit, quia† specialia non sunt multipli-
canda. l. si qñ, C. de inof. test. ¶ Non ob. q. mulier, qñ mares non
habentur, in subsidiū admittatur in teste, qa conceditur, sed dr̄
21 in subsidiū, † qñ masculi testes hēri non pñt habitu, & potentia.
Sed qñ masculi hēri possunt potentia, licet actu nō reperiantur
non hēt locū regula subsidiaria, sm̄ d. Ant. de Butr. in c. tertio
loco, de probat. Pan. in c. de cætero, de test. vbi vult, q. laici pos
sint esse testes in subsidiū p clericū. Et dr̄ in subsidiū, qñ nulli
clerici habitant in loco illo, & sic qñ, nec actu, nec potentia ve-
risimiliter possunt reperiri, qui testimoniū perhibeant, secus si
in loco illo plures essent clerici, dato q. actu, de quo q̄ritur, præ
sentes non fuerint. Et idē docent Pan. & Fel. in c. j. in fi. & in c.
j. §. co. de test. cogen. & d. Ias. in l. j. col. fi & in 2. lec. col. 11. C. de
sum. Tri. & fi. catho. & latius in l. fi. C. de his, quib. vt indig. Ale.
cons. 64. col. fi. li. j. Tpe aūt pestis actu, & potentia verisimiliter
masculi magis, q̄ feminæ possunt reperiri, ergo dici non potest
22 q. mulier admittatur in subsidiū. Fateret† tñ mulierē admitti ī
testē in testa. eius, qui in ciuitate permanserat, vt labenti Reipu
blicæ subueniret, sicut in test. militis, in quo mulier pōt esse te-
23 stis. Quod sic pbari pōt, vbi remissa est solennitas iuris positiui,
ibi sufficiunt duo testes, ēt feminæ, sm̄ Bar. in l. hac consultissi-
24 ma. § ex imperfecto. C. de testa. vbi concludit testm̄ inter † libe
tos cū duob. testib. ēt feminis valere, quia in testa. inter libetos
remissa est solennitas iuris positiui, quod ēt tenent glo. in Auct.
q. sine. C. eo. Ale. in d. cons. 70. & in cons. 140. li. j. Pan. cons. 98.
& cons. 105. col. 2. li. 2. & est *com* opi. q̄ ēt sequitur Guido Papæ
decis. 538. in test. aūt militis remissa est solenitas iuris positiui.
l. j. ff. de testa. mil. ergo sequitur, q. in eo mulier poterit esse te-
stis. si in test. militis pōt, ergo ēt in test. eius, qui militat in bello
25 Dei, per ea, q̄ s. dicta fuerūt. ¶ † Tertio q̄ro, an statutū disponēs,
testm̄ mulieris factū absq; præsentia duorū proximorū non va
lere, hēat locū ēt in test. mulieris facto tpe pestis: Cor. cōsi. 131.
In hac li. 4. & cōs. 53. eo. li. determinat testm̄ factū absq; p̄sentia
pp̄inquorū tēpore pestis valere, non obstante statuto. ¶ Sed tu
aduerte, q. si p̄tendatur testm̄ valere, qa propinqui oēs aufugis-
26 sent, tunc decis. Cor. erit verissima, qa † statutū, q. mulier testa-
ri non possit absq; p̄sentia duorū proximorū, intelligitur si eos
hēat, sm̄ Bal. in l. j. C. vnde vir, & vx. & d. Ias. in l. Stichū, q. me⁹,
27 s. de le. j. Fel. i c. proposuisti, col. 3. de proba. hēre† aūt proximos
non dr̄, q̄ eos hēt absentes tēpore, quo actus expeditur. c. pñtata,
& ibi Fel. post Pan. not. de test. Si verò proximi p̄tendantur
esse p̄sentes, tunc ista decis. Cor. erit valde dubia, & pendet ab
his, q̄ dicta sunt in prima qō. huius particulæ, & vide, q̄ dixi s. in
13. ipāli. i. particulæ huius secundæ partis. Quarto quæro, quid
28 † si testator, qui condidit testm̄ tēpore pestis cū quinq; testib⁹,
vel absq; p̄sentia proximorū superuiuat, & euadat periculū pe-
29 stilētiæ, an tale testm̄ rūpatur, & irritetur? Vr̄, q. sic, quia† testm̄
militis factū in acie cū duob. testib. irritatur, si miles saluus do-
mū repetat. l. pe. C. de test. mil. & Inst. eo, §. illis, vbi glo. dicit, q.

30 † cessante cā priuilegij debet cessare priuilegium, & facit tex. in
l. Titia, §. vsuras. ff. de le. 2. ¶ Secundò pro hac parte facit, quod
decidit Ang. in §. prouinciarū, in auct. vt factę no. const. per illū
31 tex. Pone, † mulier fecit testm̄, postea facta est cōstitutio, quòd
testm̄ mulieris non valeat, sine p̄sentia duorū agnatorum, dicit
Ang. Arc. q. si post pstitutionē mulier habuit facultatē mutan-
di testm̄, & adhibendi p̄sentiam agnatorū, & illā nō adhibuit,
testm̄ irritabitur. Idē dicamus in casu nr̄o, cū cessante peste, po
tuerit testator adhibere debitas solēnitates, & idē voluit Ang.
in Auc. vt cū de app. cognos. in prin. & hāc decis. Ang. sequitur,
& dicit esse valde notandā Fel. in c. ii. col. 3. de const. Tertio fa-
cit, quod dixit Pau. de Ca. in l. nutritorib. C. com. de succes. vbi
32 vult, quod† testm̄ peregrini cōditū in peregrinatione cū mino
ri nūero septē testiū valeat, si peregre moriatur, secus si domū
33 repetat. ¶ Quartò facit, qa quod pro † necessitate tēporū statutū
fuit, cessante necessitate dēt euanescere. c. quod pro necessita-
te, j. q. j. & hanc opi. tenet d. Christ. Por. cōciuis meus, in §. j. Inst.
34 de test. mil. ¶ Pro ɔ̄ria snia facit, q. a† quātū ad solēnitates adhi-
bēdas in test. inspicim⁹ tp̄s conditi testi. l. j. C. de test. ¶ Secūdò
facit, quod in terminis nr̄is decidit Bald. in l. si qs hæredē. C. de
35 inst. & sub. vbi† vult, q. testm̄ factū ruri cū quinq; testib. non irri
tetur, licet testator efficiatur ciuis, & incola ciuitatis. sequūtur
Ias. & Mod. in l. fi. C. de test. Sicut ergo non irritatur testm̄ rusti
ci propter abundantiā testiū superuenientē, ita non irritabitur
testm̄ factū tēpore pestis, licet superueniat sanitas. Et ita repe-
rio tenere Cor. cons. 53 In hac, col. fi. li. 4. & hāc partē credo ve
riorē. Pro qua vr̄ tex. in §. sed hactenus. Inst. de test. mil. Et pro
qua facit ro, qa numerus septē testium, & agnatorum p̄sentia
exiguntur in testis ad euitādas falsitates. l. fi. C. de fideicō. si mō
dicamus testm̄ factum cum minori nu. testium, & absq; agnato
rum p̄sentia, valere tēpore pestis, si moriatur tunc testatur, qua
si tunc p̄sumatur non interuenisse falsitatē, certè si superuiuat,
& in ea voluntate perseueret, multo magis dēt valere, quia pro
pter perseuerantiā euidentiꝰ vera pprobatur voluntas, ar. l. ath
letæ. §. dat remissionē, & quod ibi no. per gl. ff. de excu. tu. ¶ Nō
obst. adducta in ɔ̄rium. Et primò fundm̄, quòd irritetur testm̄
militis factum in expeditione, non est verum, & in ɔ̄rium ex
tex. in d. §. sed hacten⁹. ¶ Ad tex. in d. l. milites, & ī d. §. illis, cum
sim. r̄ndet, q. loquuntur in testa. militis facto domi, qđ non va-
let, nisi seruata iuris solēnitate, non aūt, q. irritetur factū in ca-
stris iure militari, si reuertatur domum. d. §. sed hactenus. Et si
dicat tex. in d. §. sed hactenus, probat ɔ̄rium, qa dicit, quòd post
annum irritetur. R̄ndeo, quòd ad hoc, vt post annum irritetur,
est necesse, q. ēt testator fuerit missus a militia. Et sic post mis-
sionē, & post annum irritatur nō p solum lapsum anni. ¶ Vnde
36 scias, † q. ad hoc, vt testm̄ militis valeat iure militari, duo requi-
runtur. vnū, q. testetur in castris, sm̄ q. sit miles. Ista scda quali
tas reqritur p modū cāę permanentis, iō ea cessante cessat pri-
uilegiū, d. §. vsuras. vnde post missionē non valet, nisi miles mo
riatur intra annū. d. § sed hactenus. Prima aūt qualitas, q. teste-
tur in castris, vel in loco pestifero, reqritur p modū cāæ princi-
piantis, seu habilitantis. Iō esto, q. miles reuersus fuerit domū,
37 nisi miles sit missus a militia, testm̄ sustinebitur, † qa cessāte cā
reqsita p modū principiātis, nō cessat dispō, sm̄ Inn. in c. le. 2. de
rest. Et dicebat Bal. aut qualitas aeqritur per modū cāę fiendi,
aut per modū cāæ essendi. Primo casu qualitate cessante, non
cessat dispō, sed secūdo casu bene cessat. Ita Bal. in d. l. si qs hæ-
redē. C. de inst. & sub. Quod latius cōprobaui in l. ex facto. ff. de
vul. & pup. ¶ Ad decisionē Ang. in d. §. puinciarū, respōdeo, q.
nō est vera, & ɔ̄riū tenet Pau. de Ca. per text. clarū in l. iubem⁹.
C. de test. Nec ob. pōderatio, q̄ ibi facit d. Ias. p Ang. dū dicit, q.
illa verba, qd. n. peccauit, qa nouę legis nesci⁹ pristinā formā ser
uauit, a ɔ̄rio sensu innuunt, q. is, q̄ superuixit post legem nouā,
peccauit, quia sciuit legem, & eā non seruauit, quia ista pſidera
tio meo iudicio non est digna viro. Nā arguendo hoc mō lex il
38 la nō haberet dubiū, dicit ille text. † verū testm̄ factū sm̄ formā
antiquā valeat, nō obstāte dispōne nouę legis dātis aliā formā,
si tu intelligas istā legem casu, quo testator moriatur ante habi-
tā notitiā nouę legis, vt intellexit d. Ias. R̄ndeas mihi, an tunc
39 sit necesse fateri illam legem frustra fuisse editā, quia† noua lex
ante notitiā veram, vel præsumptam, neminem ligat, c. cogno
scentes de const. Nam si lex sit publicata, & lapsi duo menses a
die publicationis, non ligat ignorantes, post verò lapsum duo-
rum mensium a die publicationis, omnes ligat, quia quilibet
præsumitur habuisse illius notitiam, vt in Auc. vt factæ no. cōst.
per totum. Secundò respondeo, quòd d. Ias. non bene sumit ar-
gm̄ a ɔ̄rio eo mō, quo ipse arguit, quia illa verba, quid peccauit
qui huius legis inscius pristinam formam seruauit, habent rela-
tionem ad tps p̄teritum, & sic legislator voluit satis esse, quòd
testator esset inscius nouæ legis tempore, quo pristinam formā
seruauit, & ita *communiter* intelligitur ille text. Et decisionem
Ange. etiam reprehendit Corn. in d. cons. 53. retorquens illum
tex. contra Ange. quia licet text. dicat, quòd plerunque testato
res post legē nouā repente decedunt, non tamen dēt sumi ar-
gumen-

gumentũ a ɔ̃rio sensu. Ergo si testator repẽte post legẽ nõ de-
cedat, testm̃ nõ valebit, quia lex disponẽs aliquid rõne frequen
tioris vsus, & quia plerunq; ɔtingit, hẽt ẽt locũ eo casu, quo il-
lud aliter cõtingat, l. meminerint, cũ gl. & ibi Bar. C. vñ vi. Vel
dato, q. decisio Ang. esset vera, non faceret ad casum nr̃m, quia
hẽt diuersam rõnẽ dicendi, sm̃ Corn. ¶ Ad decisionẽ Pau põt
rñderi, q. nõ est iuridica, vt patet ex p̃missis. ¶ Ad tex. in d. c. q.
40 pro necessitate, rñdeo, q. † cessante necessitate dẽt cessare statu-
tum ex cã necessitatis, quoad actus futuros, nõ aũt quoad actus
perfectos & absolutos, c. q. quidã, 1. q. 1. vbi baptismũ collatum
a laico tẽpore necessitatis, non cessat necessitate cessante, quia
41 † effectus iam est consummatus, & effectus iam consummatus
non cessat cessante cã, l. senpto, ff. vñ lib. Et in oẽm euentũ, si in
eo esset apposita clausula codicillaris, sustineret saltẽ in vim co
dicillorum, iuxta plenè tradita per Bart. in l. j. ff. de iure codicil.
42 Quintò † quæro, an tp̃e pestis valeat testm̃, ẽt q. testes non fue-
rint a testatore rogati? D. Christ Por. Inst. de test. mili. col. 4. in
prin. dicit, q. non valet, nisi testõr esset tẽpore ɔditi testi peste
percussus. Ego credo indistinctè non valere, quia nulla subest
cã, quare magis infirmo ex cã pestis censeri debeat remissa so-
lennitas rogitus, q̃ alijs infirmis, & quia priuilegia non sunt in
43 eadẽ persona multiplicãda, d. l. si qñ Sextò q̃ro, † testator lega-
uit Titio fundũ, si aderit tẽporẽ mortis ipsius testatoris, & ca-
dauer ad sepulturã associauerit. Moritur testator absente Titio
q̃ritur an legatũ sibi debeat? Vr̃ non deberi, quia defecit condõ
legati. Et si dicat, q. dẽt hr̃i pro impleta, ex quo iusto impedi-
mẽto legatarius impedit condõnẽ implere, l. quæ sub cõdõne,
§. quoties, ff. de cõd. inst. Rñdet, q. illa lex loquit in cõdõne po-
testatiua, & q̃ oino grauantis impediebat adimplere. Nos loqui
mur in cõdõne mixta, quã potuisset legatarius adimplere, licẽt
cũ periculo: est. n. hæc ɔ̃lõ, si aderis in ciuitate, vel si in ciuitatẽ
redieris, cõdõ mixta, quia multa pñt oriri impedimenta ad im-
pediendũ p̃ñtiam, vel regressum, l. si pater, C. de inst. & subst.
44 † Et in cõdõnibus mixtis, si cõdõ deficit propter casum, nun q̃
hr̃ pro impleta, l. legatũ, C. de cond. inser. l. j. & ibi no. C. de inst.
& subst. l. in testõ, 2. ff. de cõd. & dem. ¶ In ɔ̃rũ vr̃ tex. i l. si quis
Titio, ff. ex quib. cau. in uo. vbi hæc con lo, si legatarius adesset
in ciuitate casu, quo abiit ex cã probabili, saltẽ ope restõnis, hr̃i
dẽt pro ipleta. ergo eodẽ mõ si abiit ex cã pestis, erit hñda pro
ipleta. & bñ facit tex i l. Iulianus, §. eũ quoq;, & ibi Bar. ff. eo. ti.
Quid tenẽdũ? Ego dicerẽ, si testator tẽpore conditi testi erat in
loco pestilẽti, q. defecerit cõdõ, nec hr̃i possit pro ipleta. rõ est,
45 quia † vbi cõstat de mẽte testatoris, q. velit cõdõnẽ verè imple-
ri, nun q̃ hr̃ pro impleta, ẽt si non stet per implere debentẽ, nisi
actu verè adimpleat, l. in his & l. Iulianus, ff. de cond. & dem. &
firmat Bal. in d. l. si pr̃, in 2. q. Sed testator voluit cã impleri etiã
tẽpore pestis. Quod ex eo cõstat, quia existẽs in loco pestifero
dr̃ in periculo mortis, vt §. toties dixi. vñ legando in tali pericu
lo sub cõdõne, si legatari⁹ associauer. t funus ad sepulturã, cẽset
cogitasse de morte ibi imminente ex cã pestis, arg. l. fin. cũ ibi
no. C. de post her. inst. Si verò fecit testm̃ in loco sano, puto cõ-
dõnẽ ptãtiuã hr̃i pro impleta, d. §. quoties. Mixtã verò defecis-
se, sed ope restõnis pro impleta hr̃i, d. l. si quis Titio. Non. n. cre
dẽdũ est testõrẽ huius propositi fuisse, q. legatarius, cui ob amo
rẽ legauit, l. nec adiecit, ff. pro soc. deberet cũ periculo vitæ ad
funeralia ipsius accedere. Nã si testator ab hęrede quicquã re-
stitui, vel solui certo loco iussent, ita demũ ibi solutionem fieri
voluisse creditur, si eo legatarius tutè accedere possit. l. de æta-
te, & l. recusare. §. fin. ff. ad Treb. ¶ Septimò quæro, an tempore
46 † pestis valeat donõ cau. mor. facta corã duob. testib⁹, quæ alias
corã quinque fieri dẽt, l. fi. C. de don. cã mor. Ista quęstio depẽ-
det ab his, quæ scripsi in j. q. huius particulæ. si n. remissa est so-
lennitas duorũ testiũ in testis, & statutũ, q. valeant cũ quinque,
certè ẽt eadẽ solennitas remissa videbit in donõne cã mortis.
Et sic valebit eñ tribus testibus per tex. in l. Marcellus notat, ff.
de don. cau. mor. ubi Iulianus ita arguit, si data est libera facul-
tas filijsfamilias militibus testãdi quo velint, credi potest ea ẽt
else remissa, quę in don. cau. mor. fieri debent. In ɔ̃rium urget
deci. Bar. *cõiter* approbata in l. 2. ad fi. ff. de leg. j. vbi † quærit, si
47 statutum velit, q. in test. sufficiant quinque testes, an videatur
velle, q. in codicillis sufficiãt tres: decidit Bar. q. non, quia non
reperitur facta regula, quòd in codicillis sufficiant duo testes
minus, quam in testamentis. & pro hoc allegat not. in l. illud,
C. de sacros. eccles. & in l. tam is, §. j. per gl. ff. de don. cau. mor.
¶ Super quo tu cogitabis, quia contra Bar. valde obst. tex in d.
l. Marcellus, quem alij non adducunt.

S V M M A R I V M.

1 Citatus ad locum peste infectum, an teneatur comparere.
Et quid si in dicto loco contagiosa ius dicatur, num. 2.
Et an teneatur pro se ad eundem locum mittere procuratorem, nu. 3.
4 Citatus ad locum pestilentem, ad quẽ ire non tenetur, an veniat excusandus si quis obtulit se iterum, & illic pro eo responsurum, & non misit.
5 Citatus ad locum, vbi pestis viget, qui semel illuc comparuit, an iterum comparere teneatur.
6 Exceptio loci non tuti est dilatoria, & potest opponi in quacunque parte iudicij. num. 11.
7 Citatus si semel comparuerit, vbi sententia est nulla, an & quando conualidet iudicium, quod prius erat nullum. & nu. 13.
8 Exceptio dilatoria si post litem contestatam sit suborta, potest etiam post litis contestationem opponi.
Item si grauamen habeat causam successiuam. nu. 9.
Et talis sit exceptio, quæ obstet actui gerendo. nu. 10.
12 Citatio geminata grauamen geminat, sed non consumitur.
14 Exceptio feriarũ, licèt p parte nõ fuerit opposita quò ad litis cõtestationẽ impediẽdã, an poterit postea opponi ad impediẽdũ vlteriorẽ processũ.
15 Consentiens in vno actu, an censeatur consensisse in reliquis.
16 Renuntiatio, quæ tacita fuit in vna instantia, an noceat in alia.
17 Citatus, qui malitiosè distulit opponere exceptionem loci non tuti, an veniat condemnandus in expensis.
18 Citatus ad locum non tutum propter pestem, an teneatur comparere, vt ibidem proponat exceptionem loci non tuti.
19 Notorium, an quis allegare teneatur, licèt id probare non astringatur.
20 Exceptionẽ loci nõ tuti, an possit quilibet sine mãdato allegare pro citato.
21 Citatus licèt non teneatur comparere, an sufficiat, quòd coram honestis viris protestetur, quòd libenter compareret, nisi locus esset suspectus.
22 Impeditus, nisi de impedimento expressè protestetur, an excusetur.
23 Apellatio, an remaneat deserta sine spe restitutionis, si appellans, qui non habet iudicis copiam, de impedimento non protestetur.
24 Protestatio ob quam causam fiat.
Et an, & quando protestatio impedimenti sit necessaria. nu. 26.
25 Protestatio coram iudice appellationis debet fieri de consilio, & si de consilio erga secundum Ias. ad bene esse.
27 Processus factus cõtra citatũ ad locũ notariè non tutum, an & qñ teneat.
Et quid sit si non constat notoriè, iudici tamen constat, nu. 29.
28 Citatio continens notorium grauamen, est ipso iure nulla. (dus.
30 Excõicatus pp cõtumaciã cõparere impeditus, an & qñ veniat absoluen-
31 Impeditus parere, an semper dicatur inobediens.
32 Iudicis voluntas talis præsumitur, qualis esse debet.
33 Citatus ad locum non tutum, an & quando possit appellare antequàm excipiat de loco non tuto. & num. 34.
35 Pestis quandiu viget sepiũm tenet instantiam. (stẽ.
36 Restitutio i integrũ aduersus fatalia lapsu cõpetit ĩpedito cõparere pp pe-
37 Fatalium cursum impedit pestis, si ea ante pestem currere non cœperant.
Et ibidem, quid si iam currere incœperant.
38 Iudex delegatus, cui causa commissa fuit decidenda certo loco, an propter pestẽ ibi vigentẽ poterit omissa mãdati forma alibi de illa cognoscere.
39 Iudex fugitiuus pp pestem, an & qñ possit ius dicere in alieno territorio.
40 Iudex fugitiuus causa pestis, an possit ius dicere inter subditos ratione delicti, vel contractus.
Et an subditi rõne delicti, vel contractus dicantur propriè subditi. nu. 41.
42 Iudex, ad quem gradatim deuoluitur appellatio, si sit in loco peste infecto, ad quem deuolui debebit ipsa appellatio.
43 Iudex causarum ciuilium potest de causis criminalibus, & criminalium de ciuilibus cognoscere, vbi alter ipsorum abest tempore pestis.
44 Testes tp̃e pestis post ante litis cõtestationẽ examinari, qđ alio tp̃e nõ licet.
45 Licèt clericus esse non possit coram iudice seculari sine sui superioris licentia, esse tamen potest tempore pestis.
46 Laicus potest absoluere ab excommunicatione peste laborantes, & in articulo mortis constitutos.
Et an habita facultate taliter absoluti teneantur denuo a superiore absolui. num. 51.
47 Morti proximus, vel in articulo mortis constitutus is dicitur, qui graui laborat morbo, vel cui instus imminet naufragij, vel latronum timor.
48 Laicus, an possit audire confessionem infirmi propter pestem.
Et an habita sacerdotis copia, teneatur dictus infirmus reiterare confessionem, num. 49.
50 Misericordiam non merentur, qui ex propria culpa in necessitatem inciderunt.
52 Iudex tempore pestis potest ius dicere ad fenestram domus suæ.

De priuilegijs iudiciorum causa pestis.

Condescendo ad tertiã particulã secũdę
partis principalis, videli-
cet ad spãlia iudiciorũ, quæ psa sunt. ¶ Primò cita-
1 tus ad pestilẽtẽ locũ excusat a contumacia, † si non
compareat cle. pastoralis, de re iud. cle. j. de for. cõ-
pe. c. ex parte, de appel. l. quæsitũ, ff. de re iud. c. accedẽs, 2. vt li-
te non contest. Quod verum est, etiam si citat⁹ promisisset si-
stere in loco illo, l. 2. §. fi. ff. si quis cau. Et etiam si in instrõ cau-
tum esset, cũ vbique posse conueniri, quia talis conuentio non
intelligitur de loco non tuto, sm̃ do. Ant. in c. j. de iud. Ang. &
Alex. in l. cũ tes, in prin. ff. de leg. j. Sed circa istud spãle dubita-
2 ri potest de plurib. Et † primò, an procedat etiã si in loco con-
tagioso ius dicatur? Super qua dubitatione dic, vt supra scripsi
3 in sexto spãli primæ particulæ. Secũdò dubitatur, an † teneatur
saltẽ mittere procuratorẽ? Br̃, cũ locus ẽt p̃curatori tutus non
sit; lig dò ɔstat eũ nõ teneri p̃curatorẽ mittere, vt est tex. i d. c.
ex

ex parte, quem Pan. & alij notant. & Ang. in disp. exordient~, Bononiæ quidam. Imo. & Ale. in d. l. de ætate. Bal. in tit. de pace
4 Const. in verbo, sniæ quoq;. † Sed qd si aliqs offerat se ire, & p
ipso citato rñdere, an tūc excusabit si ñ mittat? Vr excusari, qa
nō pōt allegare locū nō esse tutū ꝓcuratori cū reperiat idoneū ꝓcuratorē volentē suscipere cāæ patrocinium. Et ita vr̃ tenere Ang. in d. disp. & Inn. in c. cū dilecti, de do. & ɔtu. Imo. & Alex. in d. l. de ætate, iqnātu dicūt, si locus sit tutus ꝓcuratori, & cāæ, q. dēt ꝓcuratorē mittere. Sed ɔ̃riū vr̃ verius p tex. in d. c. ex parte. ibi, tu, vel tui. & ibi gl. Imo. Pan. & Peru. ad hoc no. & gl. in c. bonæ, in ver. securē, de ele. & bonus tex. cū gl. in c. si nō ɔiugi, 23. q. 2. Et rō est euidens, qa cū dñs hēat legitimam exceptionē dilatoriā rōne loci non tuti, non dēt cōpelli cām, quā vult defendere p seipsum, tueri p aliū, maximè se offerentē, q. pp suā oblationē suspectū se facit, l. q̄ oia, ff. de ꝓcur. Qd clarissimū est in casibus, in qbus nō teneret ꝓcuratorē mittere, ēt si locus sanus esset, de qbus per Bar. in l. 2. si quis in iudicio, ff. si quis cau. Et licēt ꝓcurator velit accedere, non tñ sequit, ergo locus est ei tu-
5 tus, vt de se patet. Tertiò † dubiat, qd si ad locū pestiferū citatus semel cōparuerit, an iterū citatus teneat cōparere in tm̄, q.
6 si nō cōpareat mulctari possit? Vr q. sic, qa † exceptio loci nō tu-
ti nō est dilatoria, ergo qa in exordiu litis non fuit opposita, vr̃ remissa, l. ita demū, C. de ꝓcu. c. inter monasteriū, de re iud. Et
7 quia vbi citatio est nulla, si citatus cōpareat semel, cōualidat iudiciū, l. j. cū gl. ff. de fer. cū alijs adductis p Fel. in c. gratū, col. 2. de off. deleg. Et qa si liceret postea hanc exceptionem opponere, esset in arbitrio citati grauare actorē laboribus & expensis, qd non est tolerandū. ¶ Sed istis non obstantibus, in ɔ̃riū est ip-
8 sa veritas, qa exceptio dilatoria † suborta post litē cōtestatā pōt ēt post ɔtestationē litis opponi, c. insinuāte, de of. deleg. Sed ista est hmōi, qa quoties qs citat ad locū non tutū, toties grauat, & sic talis exceptio nascit pp citationē, ergo ad ipsā citationē opponi poterit, fm Arch. Io. And. Ge. & Peru. in c. statuimus, de
9 of. deleg. li. 6. Et qua † vbi grauamē hēt cām successiuā p litis cōtestationē, non ɔsumit ius excipiēdi, fm Io. An. & Mod. i c. di-
10 lectus, 2. de rescr. Sic † vbi grauamē hēt cām successiuā, per lapsum decē dierū non extinguit ius appellandi, fm Spe. tit. de appel. §. restat, col. fi. Bal. in l. 2. C. de epi. aud. & tradit in varijs locis, maximè per Doc. in l. eū q. §. in popularib. ff. de iureiu. Et p
ista opi. est casus i d. c. ex parte. ibi, quoties citat, p quē tex. Imo.
11 & Mod. concludūt, † q. exceptio loci nō tuti pōt opponi in quacunque parte iudicij. Et idē tenet Bal. in l. perēptorias, col. 5. C.
12 sen. rescin. non posse, qa p † geminatā citationē geminat grauamē, nō aūt ɔsumit, & idē voluit Spe. ti. de cita. §. j. ver. qd si reus citatus. Imo. in cle. cām, de elec. col. x. Fel. in d. c. accedēs, col. 4. ver. decima ɔclusio. vbi alia adducit, q̄ p te videas. Nō obstant
ɔ̃ria. Et primò, q. exceptio ista sit dilatoria, qa rñsum fuit s. Nō
13 ob. q. spōtanea cōparitio validauerit iudiciū, qa † verū q̄tum ad acta, & gesta tpe cōparitionis, nō aūt quoad gerenda in futurū,
14 fm d. Ale. in d. l. j. p illū tex. i ver. alterutro. p quē dicit. † q. licēt pars nō opposuerit exceptionē feriarū quoad litis ɔtestationē impediēdā, poterit postea opponere ad impediendū vlteriorē
15 processum: nā † in iudicialibus, q. ɔsentitur vno actu, nō intelligitur ɔsētire in reliquis, fm gl. i cle. sępe, in verbo, partibus, de verb. sig. quā magni facit Pan. i c. qm̄ ɔ falsam, col. fi. de ꝓb. & i
16 c. p̄sentiū, col. 4. de test. Sic † ēt tacita renunciatio in vna istātia nō nocet in alia, fm Inn. in c. cū venissent, ad fi. de testi. Ant. de But. in c. cū olim, col. 11. de censi. Ad fatigationē actoris rñdet,
17 † q. citatus, q. malitiosè distulit opponere exceptionē loci nō tuti, ɔdēnabit i expēsis, e. exceptionē, de excep. qd respū ɔdēnationis expēsarū ꝓcedit gñatr, fm Inn. i c. iter monasteriū, de re
18 iud. Quartò dubitat, an † citatus ad locū infectū, teneat ɔparere ad effectū ꝓponēdi exceptionē loci non tuti? Br̃ agendo, circa istū punctū cōsiderādi sunt tres casus. Primus, qñ notoriū est, locū esse ɔtaminatū, & isto casu non tenet ēt proponere exceptionē loci nō tuti, cle. pastoralis, §. Priaua, de re iu. per quē tex. ita decidūt Bar. & alij, in d. l. de ætate, idē tenet Bar. i l. sciēdū, §. fi. p illū tex. ff. de le. & firmāt Host. Imo. Pā. & Mod. i d. c. ex parte. Inn. Pan. d. Ant. & Imol. in c. p̄terea, de dila. do. Ias. in l. si ve-
19 rò, §. fi. col. fi. ff. qui satis. cog. Nec obst. si dicat, q. † tenemur allegare notoriū, licēt nō astringamur ꝓbare, l. si adulteriū cū incestu, §. idē Pollioni, ff. de adul. & not. p gl. in cle. appellāti, de appel. qa fallit in exceptione loci nō tuti notoriè, q̄ ꝓdest si non allleget. Et rō fallentiæ est, qa citatio ad locū notoriè non tutū est ipso iure nulla, qa eo ipso grauat, q. ad cōparendū arctat, & qa grauamē cātur ex notorio in cōparendo, nō est ęquū, q. allleget, qa in allegādo requirit cōparitio, in qua inest ipsum grauamen, qd nō est reparabile p appellationē, & sniam, cū agat de periculo vitæ, nō est exceptio notoria alleganda, fm Fely. in c. cū ordinē, col. 9. de resc. Ex quo apparet, non obstare si dixeris citatū teneri allegare notoriā exceptionē suspicionis, fm Ioā. And. & alios in d. c. præterea. qa citatio ad cōparēdū corā iudice suspecto nō grauat, & si grauaret, posset grauamen reparari per appellationē a diffinitiua, fm Imo. & Mod. in d. c. ex parte.

¶ Secūs casus est, qñ nōn est notoriū, tñ iudici constat locū esse infectū, & tunc ēt citatus nō tenet hanc exceptionē loci nō tuti ꝓponere, fm Car. Pan. & Mod. in d. c. ex parte Imo. & Ale. in d. l. de ætate. qa ubi impedimētū est notū iudici, ipeditus excusat a ɔtumacia, l. q̄situm, vbi Bar. ff. de re iu. Bar. in l. 2. in fi. ff. de in ius voc. Tutius tñ est, q. citatus mittat excusatorem, si pōt, fm Ro. dec. 15. in antiq. Tertius casus est, qñ iudex ignorat locū esse ɔtagiosum. Qd vix credēdū est, nisi ɔtagio esset leuis & modica. Et si est leuis, tenet ɔparere p se, vel p ꝓcuratorē, iuxta ea, q̄ s. dixi. Si est magna, tūc pp iustū impedimētū citatus hēt iustā cām nō cōparēdi. Sed ꝓtestās ɔ eū factus non tenebit, iux-
20 ta ea, q̄ statim subijciā. ¶ † Quintò dubitat, An qlibet sine mandato possit p citato hāc exceptionē loci nō tuti allegare? Punctus huius dubitationis pendet a doctrina Bar. in l. pen. §. ad crimen, ff. de pub. iu. dicit ibi Bar. q. ad excusandū absentē pp exceptiones necessarias, vt qa absens est infirmus, vt in d. l. q̄situ. vel qa absens est in carceribus, qlibet admitti dēt p absente, ēt sine mandato. Sed ad excusandū absentē pp exceptiones volūtarias, vt qa locus nō sit tutus pp inimicos, nō audit excusator sine mādatu. Et sic vides Bar. velle nō admitti excusatorē sine mādato. Sed Inn. in c. veniēs, de accu. dat aliā doctrinā, aut excusator allegat exceptiones iuris, putà, q. iudex est excōicatus, & tūc dēt audiri sine mādato, aut allegat exceptiones meri facti, & dēt audiri. cū itaq; allegās locū esse contagiosum ꝓponat impedimentū facti tm̄, vr̃ q. sit admittendus. & ita tenet Imo. i d. c. veniēs. qa hæc est talis exceptio, cui nō est verisile absentē dēre renūciare. Desperet. n. q. ɔ̃riū crederet, cū pestē humana fugiat rō, cū ɔtagiū de more vitet. & ita ēt tenet d. Phil. de Per. in d. c. ex parte. & Ang. i l. exigēdi, in prin. C. de ꝓc. Sextò dubi-
21 tat, licēt citatus nō † teneat cōparere, an saltē dēat ꝓtestari corā honestis viris, q. cōpareret nisi locus esset infectus? Vr̃, q. sic, p tex. in c. fi. i ver. ɔtestatione facta, de ap. & l. fi. C. de his, q. per met. iu. nō ap. Bar. i l. de pupillo, §. si qs ip. i p̄tori, ff. de noui ope.
22 nun. Per q̄ iura † Doc. in varijs locis ɔcludūt impeditū non excusari. nisi de impedimēto expressè ꝓtestet, ad idē facit tex. in l. 2. ff. de nau. fœno & in l. mulier, ff. de lege cōmis. Et ıō gl. i c. cupiētes, §. qd si viginti, in ver. ꝓpositū, de elec. li. 6. determinat, q. impeditus in termino actū expedire, dēt de ipedimēto ꝓte-
23 stari, ne de negligētia notet. Et ibi Ge. infert, p ut † appellās, q. nō hēt copiā iudicis nō ꝓtestet de impedimēto, appellatio remanebit deserta sine spe restōnis, sequit Ale. ɔs. 19. Viso ꝓcessu, li. c. ɔs. 154. Viso ꝓcessu, col. fi. li. 2. & in l. ꝓperādū, §. sinautē vtraq;. C. de iud. Et omissis plurib⁹ alijs silib. ad terminos nr̃os facit, qd decidit Alex. cōs. 152. Viso themate suprascripto, & allegationibus, lib. 7. vbi ɔcludit impedimētū pestis, & guerrę nō excusare impeditū a cursu præscriptionis, nisi fuerit de impedimento protestatus. Quia aliter ꝓbare non poterit se fuisse inchoaturum iudiciū, si pestis non fuisset, allegat & alios ita tenente in c. ex trāsmissa, de p̄scri. & do. Ant. in c. cū nō liceat, eo. tit. ¶ Contrariā opinionē, q. non sit necesse ꝓtestari, tenent Alex. & do. Ias. in l. 2. §. qd diximus, ff. si qs cau. p illū tex. qui nō exigit
24 nisi impedimētū. Et subdit Alex. q. protestatio † sit ad demonstrandū impedimentū & aiūm impediti. Vñ si alio mō pōt apparere de impedimēto, & de aio, satis erit: qa nihil refert, qd ex æquipollentibus fiat. Et pōdera tu d. Ale. istud voluisse ibi Bar. dū dicit, q. ɔsuetudo est, q. fiat hmōi ꝓtestō. Et alibi Bar. dicit q. est de ɔsilio, q. impeditus ꝓtestet, ita Bar. in l. 2. §. dies, ff. qñ app. sit ubi dicit, licēt qñ stat p iudicē, nō currat tps appellationis, tñ cōsulo, q. appellās interponat appellationē i termino, & ꝓtestetur corā honestis psonis. sequit Lafr. de Oria. in tract. de arbit. q. 20. Et hanc partē sequitur Aret. cō. 162. Verū est, col. 3. vbi decidit, q. impedimētū prouenieus ex psona creditoris excusat debitorē a mora, ēt q. debitor nullā fecerit protestationē, ɔ Pau. de Cast. in l. ad diē, ff. de verb. ob. & in l. si reus paratus, ff. de procur. Idē vr̃ tenere Bal. in add. Spe. tit. de app. ver. non fal-
25 lūt. dū dicit, † q. ꝓtestatio corā iudice appellationis dēt fieri de cōsilio, si de cōsilio, ergo fm d. Ias. ad bene esse. Et dicit Ang. in auth. sed iis, C. de tēp. app. q. appellātes ad Papā pulsant ad portā auditorij pro cā introducēda in cōsistoro, & si ostiarij denegāt introitū, solēt protestari in p̄sentia testiū, rogātq; Notariū, vt de protestatione, & impedimēto ɔficiat instr̄m. Pōdera fm Ias. verbū, solēt, ergo nō de necessitate iuris cōis. Et ita ēt tenet Pan. in d. c. ex trāsmissa, dicens utile esse, q. fiat protestō & ita ēt dicit ibi Inn. licēt ɔdicētes male eū allegēt pro se. Idē vult Pan. in c. plerunque, de rescr. dicēs, q. impeditus probare fecisse diligētiā aduersus ipedimētū, q̄ diligētia probat p protestationē, & sic protestatio est de forma probatoria, nō de forma essentiali. Et istud expresse vult Pau. de Cast. i cōs. 21. In cā desertionis, col. pe. dicēs, q. impeditus prosequi appellationē i termino anni, restitui dēt, dato, q. de impedimēto fuerit protestatus. Itē cōcludit d. Ias. in d. §. sinaūt vtraq;. subdit tñ, q. cautius est protestari pp multa iura, q̄ exigūt protestationē, & sic ptrāsit more suo nō tridēdo ɔ̃rijs, nec se resoluēdo. Sed Io. de Imo. optim⁹ legū interpres, in d. c. fi. de ap. quē ibi sequunt d. Phi. de Per. & Card.

Alex.

Alex. dat doctrinã. Aut impedimentũ ꝓcedit facto iudicis, &
tunc opus est ꝓtestari. ita ꝓcedat tex. in d.c.fi.& in d.l.2.& i d.
§. si quis ipsi prætorij,& gl. in d.c. plerunque. Aut impedimẽtũ
ꝓcedit ex ꝑsona eius, q dẽt actũ facere, putà qa est infirmus, vel
absens cã ꝓbabili,& tunc nõ est necessaria ꝓtestatio, l. quæsitũ,
ff. de re iudi. l. j. cũ sim. ff. ex quib. cau. ma. q iura non exigũt vl-
lã ꝓtestationẽ. Aut impedimentũ ꝓuenit a casu fortuito, vt qa
occurrit guerra pestis, tẽpestas, & simia, & tũc ẽt ſm eũ non est
necessaria ꝓtestatio, licẽt Bar. in d.§. qd diximus, videat velle
Ↄtriũ, qd nõ est verũ, vt s. demonstraui. Mouet Imo. ꝑ tex. i l. q
cõmeatus, ff. de re mili. vbi ꝓbat, q. sufficit impeditũ añ impe-
dimentũ fecisse debita ꝑparamẽta, ex quib. potuisset actũ expe
dire, si impedimentũ nõ superuenisset. Mouet ẽt ꝑ tex. in d.l.2. q
§. induxi. ¶ Sed ista doctrina est defectiua, qa nõ Ↄcludit casum
impedimẽti ꝓuenientis facto aduersarij. Itẽ nõ est vera indistin
ctè i primo mẽbro, qñ impedimẽtũ ꝓcedit ex facto iudicis, vt
patet ex s. dictis & j. dicẽdis. Vñ magistraliter ꝓcedẽdo subijcio
r̃lam cũ fallẽtijs. Impeditus in termino actũ facere excusat, da
to, q. nõ fuerit de impedimẽto ꝓtestat. Et sic r̃la est, q. ꝓtestõ
26 impedimẽti non est necessaria, d.l.2. ff. si qs cau.† Et pondera, q.
loqtur tã de impedimẽto ꝓueniente a casu, q̃ ex ꝑsona iudicis
vel citati. ad idẽ tex. in l. t.§. si reus, ff. de eo, ꝑ quẽ fac. erit, q loq
tur de impedimẽto causato dolo, & facto aduersarii. ad idẽ tex.
in l. arbiter si calẽdis, ff. de arb. q loquit de impedimẽto causato
pp mortẽ iudicis, & ẽt facto aduersarij. quẽ text. latius induxit
Are. in d. Ↄs. 162. ad idẽ tex. clarissimus in l. q. b⁹, in prin. ff. de Ↄ-
di. & dem. vbi legatarius impeditus facto hr̃dis parere cõdõni
excusat, dato, q. nullã impedimẽti ꝓtestationẽ fecerit. possem
alijs iurib. cõprobare, sed nõ expedit. Et hæc cõclo maximè ve
ra est, vbi impedimẽtũ foret notoriũ, & diligentia aduersus im
pedimentũ nihil ꝓficeret, ſm Paul. de Cast. Ↄs. 286. Visis his, q
superius narrant, col. pe. a's est cõsi. 290. vbi loquitur de impe-
dimento pestilentiæ, & dicit nõ currere ꝑscriptionem, ẽt quòd
nulla facta fuerit ꝓtestõ, quia nõ tenet qs facere illud, qd factũ
nõ releuat, l. fi. ff. qs ordo in bon. pos. serue. Adducit ẽt tex. in d.
l. arbiter, & l.2. cum gl. in fi. ff. si qs in ius voc. non ier. quæ iura
loquunt in terminis nr̃æ q̃ōnis. cũ igit ꝓbari possit impedimẽ
tum, vr̃ q. ꝓtestatio sit frustratoria. Et Ↄsuluit Card. Ↄs. 128. in-
cip. In q̃one, q vertit Ↄ̃ And. q. tps anni datũ vasallo ad petẽdã
inuestiturã a nouo dño non currit impedito, ẽt q. de impedi-
mento nõ fuerit ꝓtestatus. Allegat gl. Io. de Belui. & Feudistas
in c. 1. quo tempo. miles. ¶ Fallit primò, qñ impeditus vult face
re actũ in alio loco, & corã alijs ꝑsonis q corã illis, coram qui-
bus tenebat, tũc dẽt ꝓtestari, q. ibi, & corã illis ꝑsonis actũ fa-
cit, qa est impeditus corã ꝑsonis; & in loco a iure deputatis illũ
actũ expedire, & ita procedit tex. in d.c. fi. & in d.l.2. & in d.§. si
quis ipsi prætori. & in c. pastoralis, de off. ord. sic ẽt intelligo l. si
reus paratus, & qd ibi no. ff. de procu. & tex. i l. fi. ff. de vsu. pup.
Rõ huius fallẽtiæ est, qa cũ ille actus possit fieri, & ꝓ libito vo-
lũtatis, & ex necessitate impedimẽti, item ex diuersis causis, &
ad diuersos fines, & iõ reqrit ꝓtestatio animi declaratoria, ut
sciat, q. ex necessitate, & ad certũ effectũ actus ipse expedit. ita
dicit Imperator i d.l. fi. ibi, volũtatis vr̃æ rõnem declarate, &c.
¶ Est veñ, q. Are. in d. Ↄs. 162. aũt intellexit tex. in d.l. si reus pa
ratus, & in d.l. fi. Inquit. n. qñ ex facto suo qs vult nõ solũ se ex-
cusare a mora, sed ẽt vult nouũ ius acqrere in ꝑiudiciũ aduersa
rij, vel aduersariũ Ↄstituere in mora, requirit ꝓtestõ, d.l. si reus
paratus, & l. Labeo, ff. de nau. fœn. Secus si solũ velit a mora ex-
cusare. tunc. n. non reqrit ꝓtestatio, oblatio, nec Ↄsignatio, l. si
fundũ. §. fi. ff. de lege cõmis. & no. in l. ait ꝑtor. §. sed hodie, ff. de
min. Nec ob. tex. in l. fi. ff. de lege cõmis. qa ſm Aret. ibi narra-
tur facti Ↄtingẽtia, nõ aũt ponit iuris ministeriũ. Et q. ad excu-
sandũ a mora nõ sit necesse debitorẽ ꝓtestari, cõsuluit Ale. cõ-
sil. 92. Perspectis his, col. pe. li. j. licẽt Bar. in l. illa, ff. de cõst. pec.
voluerit Ↄtriũ, Ↄ̃ quẽ recolo, a's me fecisse amplũ Ↄsiliũ. Et ſm
hunc sensum Are. hẽs scdam fallentiã, tñ magis mihi placet ꝑ-
missa declaratio, qa quoties fit consignatio, & depositio, vr̃ ne-
cessaria ꝓtestatio, si talis cõsignatio, & depositio dẽt effectum
parere, d.l. fi. de lege cõmisso. Tertiã fallentiã ponit Card. in d.
cons. 128. Sed qa non credo eam verã, & cõfundit ex ꝑmissis,
27 iõ nõ refero. ¶ Septimò dubitat, an † teneat processus factus Ↄ̃
citatum ad locũ non tutũ. In hoc artic. ẽt plures casus sunt con
siderandi. Primus est, qñ constat notoriè locũ non esse tutum,
28 & tunc ꝓcessus est nullus, qa citatio † cõtinens notoriũ grauamẽ
est ipso iure nulla, cle. pastoralis, §. Pisana, de re iudic. ita cõ
29 cludunt Inn. & alij, in c.2. de dila. Secũdus † casus est qñ nõ con
stat notoriè, tñ iudex scit locũ non esse tutũ, & tunc ẽt proces-
sus non valet, l. q̃situm, vbi Bar. de re iud. & ita ẽt tenet Bart. in
l.2. ff. de in ius voc. in fi. & in extraua. ad reprim. in ver. neglexe
rit, & in l. t. C. q̃do, & q̃n iud. Est verũ, q. Bar. in l. fi. col. j. ff. de in
integ. rest. intelligit istud procedere quò ad sñiam diffinitiuã,
secus quoad interlocutoriam, q scĩa iudicis habentis notitiam
impedimenti nullo mõ annullat ſm eum. Sed Ↄtrium tenent
gl. u. An. Pan. & Fel. in c.2. in glo. in vet. ineuitabili, de test. con-
cludẽtes examinationem testium esse nullam, si iudex sciebat
citatum ad videndum recipi testes nõ posse venire, ꝑ tex. in d.
l. quæsitũ, & in c. si duob. de app. & no. in c. q̃relam. de procu. &
in illis duob. casib. idẽ Ↄsuluit Gem. Ↄs. 135. exordiente, oppo-
nitur, q. d. Alf. Scias tñ, q. licẽt scĩa iudicis de impedimẽto par-
tis annullet ꝓcessum, & sñiam, tñ scĩa iudicis de impedimẽto
testiũ non hẽt vitiare processum, neq; sñiam, ſm Bal. in c. vltra
tertiam, & ibi Fel. col. 2. de test. Tertius casus est, qñ neq; noto-
riè constat de impedimento, neq; iudex hẽt notitiã, q. loc⁹ sit
cõtagiosus, vel citatum fore aliter impeditũ, & isto casu Doct.
communiter cõcludunt processum valere, nisi citatus cõpareat,
& excipiat de impedimento, & vbi nõ audiat, appellet, ſm gl.
Bar. & cõiter scribẽ. in d.l. quæsitum, ꝑ tex. in d.l. fi. ff. de in int.
resti. vbi dr̃ impeditũ esse restituendũ, ergo ꝓcessus & sñia va
lent. Idẽ firmant Pan. & Can. in d.c.2. de test. & idem conclu-
dit d. Phil. de Per. in d c. ex parte, de app. per tex. clarũ in c. cõ-
stitutus, eod. tit. ubi dr̃ impeditũ ꝑ vim dẽre appellare, ergo ge
sta valent. ad idẽ tex. in d.c. q̃relam, cum gl. de procu. & in l. qa
absente, ff. eo. & l. j. C ex quib. cau. maio. bene facit tex. in ca. cũ
Bertholdus, de re iu. Hinc dicit tex. i c. venerabilibus, §. porrò,
30 de sñia exc. li. 6. q. † impeditus cõparere pp Ↄtumaciã excõicat⁹
dẽt absolui, ergo ligatus erat. Est bñ verum, q. facillimè Ↄstito
de impedimento absoluendus est, ſm gl. i c. q̃sᵱs, 4. q. 5. in c.2.
vbi late Fel. post alios, de test. cog. & in c. P. & G. post Inno. de
off. del. Et ista opinio est *communis*, qcqd dixerit Spec. tit. de cõ
tu. §. pen. ad fi. vbi tenuit, q. Ↄstito de impedimẽto non sit opus
absolone, & eũ sequunt Host. & Bal. in d.c. fi. Quorũ opinio ꝑt
ꝓcedere in foro poli, non in foro fori, ſm Pan. in d.c.2. qa quò
ad Deũ constat impeditũ non deliquisse, c. t. de re iu. li. 6. Item
põt procedere, qñ impedimentũ erat cognitum iudici, per ea
quæ s. dicta sunt. Itẽ põt ꝓcedere in excõicatione lata pro cõtu
macia de preterito ꝓut loqtur tex. i d.§. porrò. secus in excõica
tione lata ꝓ Ↄtumacia de futuro, vt si iudex citet aliquem sub
pœna excõicationis latæ sñiæ, seu cũ clausula, in quam pœnam
ex nunc prout extunc in his scriptis proferimus si inobediens
31 fuerit, nã talis sñia nõ ligat impeditum, qa nõ † dr̃ inobediens,
qui fuit impeditus parere, ſm gl. in cap. q̃ sit, in ver. distulerit,
de elec. lib. 6. Et licet Panor. in d.c.2. intelligat istud ultimũ, qñ
ex verbis sñiæ apparet de intentione iudicis volentis punire so
lum Ↄtemptum, ut qa dixerit, si cõtẽpseris, si distuleris, si inobe-
diens fueris, si parere recusaueris, & silia. Tñ ego crederem
gñaliter istud ꝓcedere, qa uolũtas iudicis debet esse talis, quæ
32 velit punire cõtemnentem tñ, a's iniusta foret; ergo † talis præ
sumitur, qualis esse debuit ut no. in l. ex facto, ff. de uulg. & pup.
Et ꝑpea dicebãt Bal. & Host. q. sñia excõicationis nõ ligat im-
peditum ex defectu uolũtatis. sed ex defectu p̃tatis, & isto mõ
saluari potent opi. d. Ant. & Pan. in c. Odoardus, de sol. dicẽtes
non esse opus absolutione, ut dicebant Inn. Host. & Bald. nã in
33 sñia lata pro cõtumacia de futuro isti rectè sentiunt. ¶ † Octa-
uò dubitat, an citatus ad locum nõ tutũ possit anteq̃ excipiat
de loco nõ tuto appellare? Et istã dubitationẽ intelligo in casi-
bus, in qb. processus ualet Ↄ̃ non cõparentẽ, aliàs qõ esset inuti-
lis. Pan. in d.c. ex parte, refert octo opiniones. Tu verò resolutè
loquendo quantum ad terminos nostros facias cõclusionẽ, q.
vbi locus non est tutus sibi nec ꝓcuratori, aut sibi nec cãæ, libe
rè põt citatus appellare corã honestis ꝑsonis, iuxta formã, ca. si
iustus metus, de app. Si verò cõpareat per se, vel ꝑ ꝓcuratorẽ,
teneo, q. prius debeat proponere exceptionem loci non tuti.
Quæ si nõ admittat, liberè postea potent appellare. Ita ego in-
telligo tex. in d.c. ex parte, licet Pan. & q̃dam alij pp verbũ, li-
bere, ibi positũ, velint, q. ẽt ante propositam exceptionẽ pos-
34 sit appellare, quasi. si † teneret prius excipere, nõ diceret hẽre li
berã facultatẽ appellãdi, vt no. in c. licẽt eps, de ꝑben. lib. 6. cum
alijs ad hoc reductis ꝑ And. Sicu. in c. j. de of. or. Quia tñ d. q. il-
lud verbũ, libere, non fuit ibi positum respectu exceptionis ꝓ-
ponendæ, sed respectu probationis faciẽdæ; nã ibi tenebat ex-
cipiens probare exceptionẽ loci non tuti, mõ si absque ꝓbõne
non admittat exceptio, quã tutè nõ põt ibi probare, poterit li-
berè. i. absq; iustificatione exceptionis appellare, vt sonant ver
ba literæ ibi, nisi iudices locum assignent idoneũ, & securum: il
la. n. exceptio, nisi, limitat liberam p̃tatem appellandi. si ergo
non licet appellare, quando iudex uult reuocare grauamẽ, ne-
cessariò dicẽdum est, qd grauamẽ sit prius proponẽdum. ¶ Se-
35 cũdum iudiciale pestis † priuilegium est, quia facit dormire in-
stantiam, donec pestis ipsa vigilat, iuxta scripta s. 16. priuilegio
Ↄ̃ctuum. Vel dato, q. instantia currat, tanquàm tẽpus instantiæ
sit continuum, vt no. in l. properãdum, in princ. per illum text.
36 C. de iud. tamẽ † impedito pp pestẽ aduersus lapsũ instantiæ cõ
petit restõ in integrum, ſm Maria. Soc. in ca. penult. articu. 23.
de iud. quẽ refert & sequitur Ioan. Firm. in trac. de gabel. q. 25.
2. partis, & idẽ firmat Soc. cons. 34. Pro sequendo ordinẽ, col. 4.
lib. j. per tex. in l. sed si per prætorem, §. ait prætor, ff. ex qb. cau.
maio. & in l.2. ff. si quis cau. & facit qd de restõne hmõi scribit
37 Alex. cõs. 24. In causa & lite, col. 4. lib. 3. ¶ † Tertium priuilegiũ
est,

est.quia pestis impedit cursum fatalium,quæ antea currere nõ
inceperant,sm do.Phil.de Peru.i c.ex rõne,in 5.impedimẽto.
ver.quartò quærit.de appel.Si aũt iã currere inceperant,pseue
rat eorũ cursus,sm gl.in cle.q̃diu,in ver.aliàs, de appel.tñ de-
curso primo fatali ipso iure,& absq; vlla testõne dat, sm c.quã
sit,de app.l.si.§.illud,C.de tẽpo.app.& in auth.de his,qui ingre
di.ad app.§.si quid tñ declarat idẽ d.Phil.in d.c. ex rõne. in pri-
38 mo,& vltimo impedim.Quartum priuilegiũ, quia †delegatus,
cui cã cõmissa fuit decidẽda,& cognoscenda in certo loco,po-
terit pp pestẽ,omissa forma mãdati, alibi d' illa cã cognoscere,
& diffinire,c.statuimus,de off.del.li.6.& faciũt q̃ dixi s. in 8.&
15.spãli primæ particulæ.Et p illum tex.Fel.in ca.cum dilecta,
col.17.ver.limita septimò,de rescr. determinat formam posse
adimpleri p æquipollẽs, qñ pp periculum verè impleri nõ pt.
39 ¶ Quintũ pestis iudiciale priuilegiũ est,quia fugitiuus pp † pe-
stem põt ius dicere in aliena diœcesi,& alieno territorio, ĩ quo
morã trahit,cle.j.§.eisdem,de foro compe.Quod est verum,si
in aliquo loco suæ diœcesis p se, vel per aliũ non possit ius dice
re,vt putà si tota sua diœcesis sit cõtaminata,ita q, subditi,qui ĩ
ali enã diœcesim ꝯfugerunt,non hẽant tutum accessum,pro iu
stitia obtinẽda,ad aliquẽ locum ꝓpriæ diœcesis, a's sec^v,vt ibi
ꝓbat.Item verum est petita licentia ab ordinario illius loci,li-
cẽt non obtenta,vt eo.c.§.volumus. Sed põt probabilr dubita-
40 ri,an possit†ius dicere inter subditos, qui rõne delicti, vel con-
tractus põt conueniri corã ordinario loci, in quo fugitiuus pp
pestem morã trahit?Et vr,q, non,quia istud priuilegiũ conces-
sum fugitiuo dẽt intelligi sine p̃iudicio ordinarij, vt dr in cle.j.
§.fi.& in c.super eo,de off.deleg. Rõne aũt delicti,vel ꝯctus iu-
risdictio fuit acquisita ordinario loci,c.fi.de fo.comp.l.1.C.vbi
de crim.agi opor.ergo ab eo non dẽt auferri per fugitiuum.Et
quia istud priuilegium,ne subditi ob defectũ iustitiæ damnum
patiantur,d.cle.1.q̃ rõ cessat,qñ ab ordinario loci delicti,vel ꝯ-
ctus põt consequi iustitiæ complementum. ¶ Sed p̃missis non
obstantib.ꝯtrium vr verius, quia expulsi a peste, vel a tyranno
(nam dispõ dictæ cle.procedit in quocunque violenter expul-
so,sm Ang.Pau.de Cast.& Mod.in l.fi.de iurisd.om.iud.& Inn.
in c.nouit,de iud.)põt oĩa, quæ possent exercere in suo territo
rio,vel diœcesi,si ibidem residerent,d.§.eisdẽ, & ibi gl.& Car-
di.in ver.oimodam.In sua autem diœcesi possent præuenire or
dinarium loci ꝯctus,vel delictũ,d.c.j.& c.significasti,de fo.com
pe.ergo &c.Et ita determinant Io.de Lign. & Card.ibi, in 9.q.
¶ Ad ꝯtria rñdetur.Ad primum,q, præueniendo ordinariũ lo-
ci non tollit ius ipsius ordinarij rõne priuilegij, sed rõne suę di
ligentiæ,qua fuit vsus præueniendo.Vñ cũ fuerit vsus iure suo,
ei non dr intulisse iniuriam,c.cum ecclesia Vlterana, de elec.l.
iniuriarum.§.1.ff.de iniur.¶ Ad sm rñdetur,q, non tam fauore
subditorum,q̃ etiam ipsius expulsi concessum fuit,vt ibi, & in
princ,canonis probatur.vnde cum militet fauor expulsi, & rõ
priuilegij, militabit dispositio licẽt cesset fauor subditorum,l.
si ventri,ff.de priuil.cred.§.affinitatis,Instit.de nuptijs.Intelli-
gas tamen ista procedere, si vterque, actor & reus sint subditi
ij sius expulsi,secus si alter tãtum,sm gl. & *cæter* scribẽtes ibi,
41 in ver.subditos.Item† intellige,si vterque sit subditus expulsi
rõne domicilij,secus si ratione delicti, vel ꝯctus tantum, quia
tales non dicuntur propriè subditi, sm Card.Imo. & commu-
niter alios ibi.Et q, subditi ratione contractus,vel delicti,non
dicantur propriè subditi,tenet Pan.in c.nuper,de sent.excom.
& ex pluribus comprobat Fel.in c fi.col.12. de foro competẽ.
quem videas.¶ Sextum priuilegium est,quia licẽt de iure ciui-
li sit gradatim appellandum,l.Imperatores,ff.de app.l.j. ff.quis
& a quo.& etiam de iure canon.præterquam ad Papam, c.dile
42 cti filij,vbi late per Doct.de appellat. Tamẽ†si iudex,ad quem
gradatim deuoluitur appellatio, esset in loco pestilero, posset
appellari ad alium omisso medio.Ita voluit Bar.in l.1. §.si quis.
ff.de app.& i l.vbi absunt,ff.de tut.& curat.da. ab his. & Rom.
cons.501.ad fi.Fely.post Pan.in rub.de appell.col.4.per text.in
c.si is cui,& in c.si a subdelegato,de offi.deleg.li.6. Septimum
priuilegium,quia licẽt iudex causarum ciuilium non possit co
gnoscere de causis criminalibus,nec econtra iudex criminaliũ
de causis ciuilibus,l.solemus.§.latrunculator,ff.de iudic.Tamẽ
43 †tempore pestis in absentiam,& fugam alterius,alter qui per-
mansit,poterit de causis ad absentis iurisdictionem spectanti-
bus cognoscere,& terminare,sm Ang.in l.si vacantia,C.de bo
44 nis vac.lib.10.¶ Octauum est,quia licet regulariter †testes an-
te litem contest.examinari non debeant,eodem tit.vt lite non
contest.tamen existentes in loco contagioso recipi possunt an
te litem contest.iuxta formam cap.qm frequenter, vt lite non
contest.quia probabiliter dubitari potest de illorum morte, vt
toties dictum fuit per tex.in l.uel per insidiosa loca, ff.de don.
45 cau.mor.¶†Nonum, licẽt clericus non possit perhibere testi-
monium,nec in testem recipi coram iudice seculari sine licen
tia sui superioris,vt traditur per Innoc.Pan. & Can.in ca.si qui
testium,& in cap.cum nuncius,de test. & per Pan.in c.1.de iu-
ram.calum. Tamen fallit in clerico infirmo morbo pestilẽtia

li,sm Ang.in l.cum hi,§.transactiones, ff.de trãsac.per tex.in l.
quoties,C.de nautra.lib.11.Et idẽ dicerem in clerico existenti
in loco infecto absente superiore,cum possit esse periculum in
mora si differat examẽ,per ea,quæ dixi s. in quinto priuilegio
1.particulæ,& in 3.2.particulæ.¶ Decimum priuilegium est:li-
46 cẽt enim laicus † non possit spiritualia tractare, c.decernimus,
de iud.tñ potest absoluere excõicatum constitutum in articu-
lo mortis,sm gl.in c.pastoralis, vbi Pan.& Mod.de off.ordi.&
in c.a nobis,2.vbi ẽt Pan.de sentẽ.excõ.& sic poterit absoluere
pestiferatum ab excõicatione, quia rõne infirmitatis pestilẽtia
lis dicitur constitutus in articulo mortis, secundum Bartol. &
47 Mod.in l.1.de sacros.eccles.Dicentes enim † dici constitutum
in articulo mortis,cui verisilr est proxima mors,vel rõne peri-
culosæ infirmitatis,vel quia imminet iustus naufragij,uel latro
num timor,& hoc etiam voluit Bal.in d.c.pastoralis.bene facit
48 tex.in l.alumnæ,§.fi.ff.de adimen.leg.Eadem†ergo rõne vr di
cendum, q, laicus possit audire confessionem pestiferati quia
dr cõstitutus in articulo mortis per prædicta.qđ aũt laicus pos-
sit audire in confessione constitutos in articulo mortis, tenent
gl.& omnes scrib.in d.c.pastoralis.& in c.veniens, de transact.
& est tex.in c.quem pœnitet, dist.1. ¶ Quod ego intelligo ve-
rum,vbi sacerdos tunc haberi non possit, quia in defectum, &
pp imminentem mortẽ hæc ptãs laico cõceditur, & non alias
49 d.c.quẽ pœnitet.¶ †Item intelligo,dummodo postea habita sa
cerdotis copia reiteret cõfessio,alias non iuuaret, sm Host. in
Sum.de pœn.& rem.§.cui confitendum,in fi. Caueãt tñ existẽ-
tes in loco contagioso,ne differant cõfessionem vsquequo re-
50 periantur infecti,vt illo prætextu confiteantur laicis,quia†con
stituti in necessitate ex propria culpa nõ sunt digni misericor-
dia,l.de die,l.si f de iustor.§.qui necessaria,ff.qui satisd.cogã.Et
licẽt laicus possit audire confitentem,nõ tamẽ potest absolue-
re,nec tam citò Deus mouetur ad miserẽdum cõfessis laico,q̃
confessis sacerdoti propter absolutionem semel a suo vicario
51 impartitam,vt probatur in d.c.quem pœnitet.¶ †Item,q, de ab
soluto ab excõicatione per laicum tpe pestis intelligo verũ, si
oblata facultate illam postea iterum a superiore impetrauerit,
alias si data opportunitate non petierit se a superiore absolui,
ipso iure in eandẽ reincidit sñiam,c.eos,de sen.excom.li.6.Vn
52 decimum datur priuilegiũ.Quia†licẽt sñia sit ferenda a iudice
ordinario sedẽte pro tribunali in loco maiorum,l.cum sñia,C.
de sent.& int.om.iud.teneaturq; iudex in loco publico, & soli
to ius dicere,l.pen.ff.de iust.& iu. Tñ tpe pestis poterit ius di-
cere ad fenestram domus suæ,vel vnius turris, litigantibus exi
stentib.in via publica,vel in curia domus suæ, sm gl.i l.1.C.de
sent.ex peric.reci.& ibi Bal. & scri.sequunt. & idẽ voluit d.Ias.
in l.fi.C.de test. ¶ Quod est verũ,si partes fuerint citatæ ad illũ
locum,aliàs sententia non valeret, sm Sal.in d.l.1. per tex.in l.
si ut proponis,C.quomo.& quan.iu.Ideo consilium erit, quòd
tempore pestis iudex eligat tribunal in domo sua,vel in aliqua
turri,in qua ius dicat ex fenestra,& faciat scribi in actis, q, ele-
git illum locum propter periculum pestilentiæ,vt docet Bald.
& Sal.in d.l.1.C.de sent.ex pericu.reci.

SVMMARIVM.

1 *Causa remota, remouetur effectus.*
2 *Pestis tempore eligendus est locus saluberrimus, in quo quisquis cauit ab eo præseruari domicilium sibi eligat.*
3 *Minor quemadmodum consequitur restitutionem aduersus restitutionem rei,eo quòd fuerat maiorum suorum,ita & prædij,eo quòd situm sit in loco salubri.*
4 *Vendens prædium in quo propter aeris amœnitatem cadit affectio an & quando possit ex coniecturis talis contractus argui simulatus, si vendens alia habet prædia.*
5 *Aeris salubritas qualiter dignoscatur.*
6 *Aqua inter cætera est apprimè vsui humano necessaria.*
7 *Aqua fœtida nihil deterius.*
8 *Aqua,quæ stygos hydor nũcupatur,in Arcadia sola vngula mulina contineri potest,ea referunt necatum Alexandrum.*
9 *Aquarum ratio quare aliæ sint salsæ,aliæ pingues,aliæ venenosæ.*
10 *Fontium quorundam & fluminum naturæ oleum emittẽtium in Sicilia, India,& olim Papia,ac alijs regionibus,nu.11.12.15.& seq.*
13 *Aquæ bonitas,et salubritas,quib.signis cognoscatur.14.16.17.18.19.*
20 *Aquarij & aquarum custodes, an & quando sint immunes ab oneribus personalibus.21.*
22 *Aquæ cursus,an & qñ faciat dominos agrorum,per quos defluit, esse immunes ab oneribus extraordinarijs, quæ pro illis prædijs imponuntur.*
23 *Aqua pub.an & qñ traduci possit per agros priuatorum ipsis inuitis.*
24 *Aquam priuatam nemini licẽt per fundum alterius eo inuito traducere, nisi statuta loci aliter caueatur.*
25 *Aqua publica,an & quando impediat dominos prædiorum, per quæ defluit, arbores plantare propè acquaductum.*
26 *Aquam publicam ex publico aquæductu ad fundum suum diuertentes, qua pœna puniantur.*
27 *Aqua publica ne minuatur,corrũpatur,deterior ve fiat,datur actio ciuilis*
lite

bet de populo aduersus contrafacientes.

28 Priuilegium aut ... fauor. publico, an extendatur ad ea, quæ publica utilitas læditur. 29.

30 Priuilegia publicæ utilitati damnosa, non sunt recipienda.

31 Aquam publicam, ad quam pro incolarum usu acceditur, spurcantes, qua pœna puniri debeant. 32. & seq.

35 Aquam priuatam spurcantes tenentur domino actione iniuriarum, & ad interesse.

36 Aqua, ut possit haberi ad usum publicum, potest collecta imponi, uel certum datium de nouo constitui. & seq.

39 Pecunia deputata ad usum pub. an possit in alium usum conuerti.

40 Datium nouum, an & quando possit ciuitas, uel communitas erigere. et seq.

43 Priuilegium immunitatis ab omni munere, an eximat priuilegiatum ab oneribus, quæ imponuntur pro aquis pub. habendis, uel aquæductibus purg.

44 Ecclesia, an et quando teneatur ad onera, quæ imponuntur pro aquis pub. habendis, uel aquæductibus purgandis.

45 Aquæductum, per quem aqua publica labitur, purgare, uel riuos purgare, qui teneantur. 47.

46 Pedagia colligentes, qui tenentur itinera, & uias tenere securas, si id non faciant, qua pœna puniri debeant.

48 Cloacarum usus ad fætores remouendos a ciuitate est inuentus.

49 Cloaca quid sit.

Et ibi, quid etiam ueniat appellatione cloacæ.

50 Pestem, ut plurimum causat cloacarum penuria.

51 Cloacarum beneficio quādiu Roma usa fuit, uigebat, & ibi aeris salubritas, at ubi neglectui habitum est, periculosum fuit ibi habitare.

52 Aue... , si ciuitas est magnifica.

53 Cloacas pub. an & quando quis possit construere.

54 Uias pub. ... impedire. & an & quādo habentes molendina possint ... aquas per uias pub. nec iuxta eas facere clusas.

55 Cloacæ publicæ expensis cuius reficiantur, & purgari debeant.

56 Cloacarum usus ne impediatur, deterior ue fiat, prouisum est cuilibet de populo tam interdicto prohibitorio, quā restitutorio, ne quid in ipsas immittatur.

Et cui competat interdictum de cloacis. 57. 58. & 59.

60 Cloacarum causa coram quo iudice agitari debent.

61 Iurisdictio alicui simpliciter concessa, an & quā censeatur concessa cumulatiuè, non priuatiuè. 62.

63 Cloacas quo tempore, & qua parte temporis liceat aperire. nu. 65.

64 Aeris corruptio faciliter ex fætore causatur, præsertim tēpore æstiuo.

65 Actio in factum competit uicino contra uicinum in domum suam fætorē immittentem.

67 Cloacam priuatam, cui & in quo loco liceat construere.

68 Sterquilinium, per quod putredo descendat in uicini ædes, an possit quis facere in proprio fundo. 78. & 79.

69 Cloacam priuatam, an & quando liceat immittere in publicam.

70 Cloacam purgantis, uel reficientis, an & quando obstet noui ope. nu.

71 Cloacam nouam, uel nouum riuum facientis, an & quādo possit nunciari nouum opus.

72 Interdictū de cloacis utilius ac fauorabilius est, quā interdictū de riuis.

73 Interdictū de cloacis, an & quādo competat ei, qui, ui, uel clam possidet cloacam.

74 Cloacam si quis fecerit, aut refecerit, uel riuū spreta noui operis nūciatione, deinde constiterit nunciationem habuisse ius faciendi, an & quando erit demoliendum opus.

Interdictum, ne quid in loco publico, an & quando competat contra eos, qui immittunt ... in uiam publicam.

75 Pestis, ut plurimum originē sumit a locis ubi porci sinuntur iacere, sicut ... porcaria dicitur.

Et ubi lauantur uegetes, in quibus fuerunt uina fætida, & aqua illa immittitur in uiam pub. 76.

Et ubi lauatura ollarum. & scutellarum descendit in uiam pub.

77 Seruitus proijciendi non extenditur ad illa, quæ proijcit urinā, stercora, et huiusmodi fætentia, ex fætore quorum domus, quæ seruitutē patit, redditur pestilentiosa.

81 Aqua, quæ ex restagnatione nocet uicinis, an liceat retinere in agro rustico

Et ibi, an in uia publica.

82 Aedificare, an cuipiam liceat, si ex ædificio restagnet aqua in uia publica, quæ ... corrumpitur.

83 Fimum seu letamen, an liceat in uia publica tenere.

Et an liceat fimum tenere iuxta murum ... communem, aut alienū, n. 84.

85 Uiam publicā, an liceat paleis, seu alio quouis stramine, ut ibi marcescat impedire seu deturpare.

86 Pelliparij, sulphurij, & id genus negotiatores, an & quā possint in domo sua artes exercere.

Et an dūs proprietatis possit prohibere usufructuario, ne huiusmodi artes exerceat in domo 87.

88 Animalia fætentia, seu uenenosa, uel aliàs quomodolibet nociua, non sūt in ciuitatibus tenenda.

Et qua pœna puniantur circumferentes talia aīalia, si alicui damnum intulerint. 89. & 90.

91 Uias publicas qui, & quando teneantur purgare. & seq.

94 Domorū conductores seu inquilini, an & quando teneantur reficere & purgare uiam iuxta eorum habitationem.

Et quid si a Repub. coacti fuerint ad expensas purgationis, an poterunt illas ex pensione deducere. 95.

96 Aquam, uel aliud quippiam immundum in uiam proijcientes, qua pœna puniantur.

Et an & quando dominus teneatur, si eius ancilla aquā, uel lauaturam ollarum in uiam proijciens deturpauit uestem, uel capucium transeuntis. num. 97

98 Sepulchra, quam ob causam à maioribus nostris sint inuenta.

99 Sepulchra in ciuitatibus construentes qua pœna affici debent.

Et ibi quomodo puniantur magistratus patientes talia fieri.

Et an possit quis monumentum in uia publica construere. 100.

101 Creditores defuncti, an possint petere sibi satisfieri antequàm ipsius cadauer tradatur sepulturæ, seu illud petere loco debiti.

102 Usurarij cadauera sepeliri prohibentes antequam usura extorta restituatur, an incidant in pœnā l. cum sit iniustū, & auth. seq. C. de sep. uiol.

103 Creditores defuncti, an & quā possint cum hæredibus pacisci, ut illico post sepultum cadauer satisfaciant.

104 Creditores defuncti hæredes temerariè in ius uocantes añ completas nuptias, ... puniri debeant.

105 Creditor defuncti si fideiussionem exigat ab hæredibus ante nouenā lapsam, an & quando fideiussor teneatur.

106 Interpellatio facta tempore exequiarum, an & quando cōstituat debitorem in mora.

107 Excommunicatos ad sepulturam sociantes, & qui eorum funeralia celebrant, excommunicationis sententiam incurrunt.

108 Parochianus sepulturā impediens, donec pro sepultura loco sibi satisfiat simoniæ delictum incurrit.

109 Parochianus, an & quando possit post exacta funeralia aliquid exigere pro exequijs, & terra ...

110 Consuetudo, temporale detur pro spirituali, est illaudabilis, & nō ualet.

111 Consuetudo aliquid cōferēdi singulo anno pro fabrica hospitalis, uel eleemosyna facienda ... pro loco, est laudabilis, & debet obseruari.

112 Parochianus, an & quā possit aliquid recipere a spontè dantibus pro sepultura

113 Prohibitus a lege aliquid recipere, quia illicitum ex parte sui, an & quando possit aliquid recipere a sponte dantibus. Et ibi, an Notarius actorū prohibitus aliquid recipere pro ... , possit aliquid recipere a sponte dentibus.

114 Funus per uim rapientes, aut alio quouis modo impeditus, ne sepeliatur, qua pœna ... puniendi.

115 Sepulchrorum ... ut cadauer spolient, aut denudent, qua pœna mulctandi ... Et qua pœna puniātur iudices negligentes punire sepulchrorum uiolatores.

116 Sepeliendi officium, an & quando possit quis subire compelli.

117 Officium aliquod ignominiosum suscipere an & quando possit quis cogi. nu. 118. & 119.

120 Sepeliendi officium suscipere coactus dicitur affectus maiori ignominia totius mundi.

121 Reip. utilitatis causa possunt naues cuiuslibet priuati capi, item plaustra, boues, & alia animalia pro conducendis blado, uino, & similibus ad exercitum, seu ad locum pestiferum.

Et an non habentes huiusmodi animalia possint cogi ad ea emenda, ut ea Reip. commodent. 122. & 123.

124 Respublica potest cogere ciuem, ut equum, uel asinum suū commodet, pro conducendo falsarium mitratum per ciuitatem, uel trahendum malefactorem ad caudam equi.

125 Reipublicæ utilitatis causa, an possint cogi subditi ad conducendū delinquentes ad carceres.

126 Carnificis officium, an cogatur uilis, & abiecta persona suscipere, & supra 127.

127 Animalia, quibus homo ductus fuit ad iustitiam, solent a rusticis dici non esse amplius aratro admouenda, & quis teneatur soluere pretium dictorum animalium aratro inutilium.

128 Defuncti huius si sit uilis persona, an cogi possit ipsum defunctum tradere sepulturæ.

129 Pestis tempore, an & quando possit uilis persona cogi ad sepel. mor.

130 Damnatus ad mortem, uel in metallum, an possit cogi ad sepeliendos mortuos tempore pestis, uel suscipiendum carnificis officium.

131 Funeraria actio, an sit proprium actionis nomen.

132 Funeraria actio, an excedat naturam actionis negotiorum gest. et quare.

133 Funeraria actio, an præcedat omnes alias actiones, & præferatur omnibus hypothecis, etiam anterioribus.

134 Actio funeraria, an competat marito cōtra hæredes uxoris, uel cōtra eos, ad quos reuertitur dos.

Et an possit maritus pro impensa funeris mulieris retinere dotem pro rata. num. 135.

136 Marito turpe ualde est, si mulier eius careat sepultura.

137 Appellari non potest ad finem, ne defunctus sepeliatur.

138 Noui operis nunciatio, an habeat locū contra facientem sepulturam pro sepeliendo homine iam mortuo.

139 Sepulturæ priuatio computatur inter maximas pœnas.

140 Furcarum pœna dicitur esse maior pœna decapitationis propter carentiam sepulturæ.

141 Anatomiā quo tempore fieri debeat.

142 Damnatorum corpora, an possint iudices tradere chirurgicis pro facienda anatomia.

143 Vtilitatis publicæ causa facta licet cadant in contumeliam alicuius, nõ sunt redarguenda.

144 Excommunicatorum cadauera, an & quando possint exhumari ex terra sacra, & in profana sepeliri. nu. 145.

146 Vendentes carnes putridas, pisces corruptos, & cętera huiusmodi victualia fętentia, qua pęna plecti debeant.

147 Aromatarii vendentes quid pro quo, quomodo puniri debeãt. 150. 151.

148 Venditor fructuũ, qui in summitate calathi, vel cistę posuit bonos fructus & in medio malos, & corruptos, qua pęna puniatur.

149 Venditores suppositirios, hoc est rem vnam pro alia vẽdentes, si iudex laicus negligat punire, debet episcopus sua seueritate compescere.

152 Leprosi seu alio morbo, contag. affecti sunt extra ciuitatem abiiciendi.

153 Lætari, et exultare in aduersis magnanimi est, lugere autem, & lamẽtari pusillanimi. & seq.

155 Timor seu suspicio maliuentus, ac etiam mortis, et si oĩ tempore, eo tñ præsertim, quo de peste dubitatur, ablegãdus est a cogitationib. nostris.

156 Mortem timere est eorum, quæ in hoc seculo stultè fiunt insipientibus.

157 Ludus, et iocus necessarii sunt ad effugãdos melancholicos affectus et cogitationes. In his tamẽ mediocritas est obseruanda, et laudabilis. n. 159.

158 Ludus a ioco quomodo differat.

160 Ludus, quo corpus fatigatur, fugiendus est pestis tempore.

161 Lenones, lenæ, et communes castitatis vastatores, sunt extra ciuitatem abiiciendi, præsertim vbi de peste viget suspicio.

162 Lupanaria tolerantur, vt uitentur deteriora.

163 Meretrices tempore pestis expellendæ sunt extra loca.

164 Meretrix viciniæ reclamantibus potest expelli de vicinia.

165 Mendicantes validi tempore pestis expellendi sunt extra locum.

166 Mendicantes validi, an possint cogi purgare vias publicas et plateas. nu. 177. & 178.

167 Mendicantibus, qui proprio sudore victum sibi quęrere possunt, immeritorium est eleemosynam facere.

168 Filio, qui potest ex industria parere sibi victum, an possit pater alimenta negare.

169 Mendicantes, qui ex industria, vel aliunde viuere possunt, grauiter peccant, si eleemosynas pauperibus inualidis necessarias sibi vsurpent.

170 Peccatoribus publicis non arctatur quis eleemosynam facere.

Imo fortè meritorium fuerit eam ipsis denegare, vt ab ignominiosa mendicitate arceantur. num. 171.

172 Eleemosynæ genus est optimum errantes reprehendere.

173 Mendicantes, qui medicaminibus tibias sibi intumescere faciunt, qua pęna sunt plectendi.

174 Debilitans se, aut filiũ, vel aliũ, vt habilius mẽdicetur, graui pęna venit plectendus. Et tam consentientes, et patientes debilitari, quam agentes eadem pęna sunt afficiendi.

175 Medici instruentes mendicãtes validos, qualiter se possint debilitari, qua pœna teneantur.

176 Mendici infirmitas, an sit vera, vel simulata, potest quilibet et non ad id deputatus tactu, vel alio experimento inuestigare.

179 Felicem aliquando fuisse, infęlicissimum, est infortunii genus.

180 Nobilis non habens vnde statũ suũ, & dignitatem seruare possit, pauper dicitur, licet habeat vnde viuere possit.

181 Annonæ ratio qualiter sit habenda.

Et an possit collecta imponi pro ipsa habenda tempore caristiæ. nu. 182.

183 Ciuitas perfecta dici non potest quæ vacat pauperibus.

184 Priuilegia cessant, vbi pestis, et bella vigeat.

185 Necessitatis tẽpore, an possint cogi pecunias habẽtes, illas Reipublicę mutuare, & quomodo.

186 Salariũ nemini constitui potest de pub. pecunia sine licẽtia superioris, nisi missis ad alienas prouincias pro frumento cõparãdo tẽpore caristię.

187 Annonæ ratio, vt habeatur, possunt cogi ciues ad portandũ singulis diebus certam bladi mensuram ad plateam, vt ibi vendatur.

188 Vendere rem suam nemo cogitur, nisi caristiæ tempore.

189 Statutum, quod quilibet mercator teneatur intra certũ tempus præsentare præfectis annonæ tot sextaria frumenti, an valeat.

190 Annonã, vt in ciuitatem deferant, an & quando cogendi sunt Comitatẽses. Et an æquè grauandi sint remotiores, vt propinqui. 191.

192 Comitatẽses si nequeãt ciuitati subuenire tẽpore caristiæ, an possint cogi viribus ẽt alterius prouinciæ a suo superiore, vt eodẽ alimẽta deferãt.

193 Annonæ præfecti an possint ordinare, quod cuilibet, qui portauerit frumentum, vinum, & similia ad vrbem, detur aliquod pretiũ pro suo labore.

194 Annonam, vt carius vendatur, impedientes quomodo sint puniendi.

195 Annonæ præfecti, an & quando possint taxare pretium vini, frumẽti, carnium, & aliorum victualium.

196 Eleemosynam facere, an & quando diuites cogi possint.

197 Furari an, & quando liceat pauperibus pro victu.

198 Annonæ seu victualium pretii taxatio an, & quo tẽpore a præfectis annonæ fieri debeat.

Et ibi qualiter puniri debeant, qui ea pluris vẽdiderint quã sit taxatũ.

Et quid si pluris non vendiderint, sed ementes fraudauerint in mensura. nu. 199.

200 Forensibus, an et quando possint ciues, & incolę res vẽdere cariori pretio, quàm habitatoribus.

201 Forensium adueniantiũ causa, an possint qui victualia nomine communitatis ciuibus suppeditant, cogi ad ipsa augenda.

202 Dardanarii qui dicantur, & qualiter, & quomodo puniendi sint.

203 Monopolium facientes quo annona carius vendatur, quomodo puniendi sunt.

204 Annonam, vel aliquid aliud cariori pretio, quàm valeat ementes, vt cæteri eodem pretio ad emendũ incitentur, qui propriè impostores dicuntur, quo crimine teneantur.

205 Incantatores, seu magi, fructus pendentes arte damnata vastãtes, qua pœna affici debeant.

206 Agrorum cultura summè vtilis est Reipublicæ, propterea fauore agriculturæ multa statuta fuerunt specialiter, quæ videre potes ab hoc numero vsque ad num. 236.

207 Agricolæ, vt operas suas congruis temporibus exequantur, cogendi sunt ab annonæ præfectis.

208 Rustici an possint ab oneribus suis distrahi, & ad aliud obsequium, cogi. & ibi quæ pœna immineat rusticis, qui officialibus obsequuntur.

209 Rustici qui dicantur.

210 Rustici in quo differant ab ascriptitiis.

211 Rustici agriculturæ intendentes sunt ab omnib. oppressionib. defendendi.

212 Rustici non tenentur dare gratis alimenta barisellis, exactoribus, et nunciis, per Comitatum incedentibus, nec ipsis animalia commodare.

Et ibi an possint grauari a suis dñis, vt sibi commodent equos, vel boues.

213 Rustici, an cogi possint a feudatariis, vt tempore guerræ sibi pecuniã dẽt pro equis emendis.

214 Rustici non pñt cogi, vt alimenta præstent militibus, & aliis iter facientibus maximè iudicibus, imò ipsis sponte dantibus nõ sunt acceptãda.

215 Rustici non tenentur hospitari milites, cæterosq; iter agentes fauore publico, nisi per vnum diem, & noctem.

216 Rustici, seminum, vindemiarum, & messium temporibus excusantur ab omnibus muneribus extraordinariis.

217 Rusticorum bubulci, & similes personæ, vacantes agriculturæ, non possunt cogi, vt pro guastatoribus in exercitum vadant.

218 Rustici an possint, & debeant vexari pro debitis fiscalibus, quibus tenentur eorum domini.

219 Rustici cogendi non sunt pignori dare terras bonas, & pecora creditoribus, a quibus mutuati sunt frumentum, hordeum, & similia.

220 Rusticis frumentũ, hordeum, & similia mutuantes, non pñt vsurarum nomine nisi octauam modii partem ab ipsis exigere, & aliquam pro quolibet aureo, imo nihil hodie ab ipsis vsurarum nomine exigere licet.

221 Rusticorum boues, aratra, & cætera instrumenta, an & quando possint pro executione rei iudicatæ pignorari.

Et an ex conuentione possint pignori dari. 222.

223 Rustici boues, aut agri instrumenta violenter capiens, inuadens, aut auferens, qua pœna puniatur.

224 Rustici agricultores, dum villas habitant, & agros colunt, an detineri possint pro debito.

225 Rustici portantes pullos, oua, frumentũ, & similia ad ciuitatẽ, vt ea vendant, non debeat permitti diutius ibi immorari, si non inueniant cui vendant, sed debẽt cogi reuerti rus ad opera rustica, & venalia, apud aliquem vrbanum custodienda, vel vendenda reponere.

116 Rustici si litis causa agant, vel conueniantur coram iudicibus ciuitatũ, est illis ius dicendum summariè, & velociter.

Et si plures litis consortes, an debeant omnes, vel vnus ipsorum retineri, & cęteri ad negotia remittendi. 227.

228 Rustici tempore messium vrbes incolentes, an cogi possint, vt rus petant, & blada secent.

229 Rusticitas rusticorum excusat a vera contumacia.

230 Rusticus verè contumax excusatur a mulcta, quæ pro vera contumacia imponi debet.

231 Rusticus contumax, an contumacia non obstante poterit appellare.

232 Rusticus excusatur a dolo præsumpto, item præsumpta vsurarum fraude. & nu. 233.

233 Rusticos, an & quando liget regula, qui contra iura mercatur, in dolo pręsumitur esse.

234 Rusticus testis, qui contraria deposuit, an possit puniri pęna falsi.

235 Rusticus, qui scripturas contrarias in iudicio producit, an possit productionem reuocare.

236 Rustico, an currat tẽpus præfinitum ad agnoscendũ bonorũ possessionem.

137 Rusticus an, & qñ possit post litem contestatam opponere exceptionem declinatoriam, quæ debet opponi ante litem contestatam.

238 Rusticũ, an & quando excuset iuris ignorantia. & nu. 244. 245. et seq.

239 Rusticus an possit reuocare confessionem sui Aduocati.

240 Rustica mater ad secũda uota transiẽs, an excusetur propter iuris ignorantiam, & priuari debeat hæreditate filii pupilli, si non institit, vt tutor ab ea petitus conficeret legitimum inuentarium. & nu. 241.

242 Rustici, an & qñ excusentur ab his, quæ sunt ad rigorem iuris cõseruandum producta.

243 Rustico non nocet pñsumptio obligationis contractæ ex diutina præstatione.

251 Agros desertos, an & quãdo liceat vnicuiq; fauore agriculturæ propria auctoritate occupare.

252 Præscriptio rei immobilis, an et qñ fauore culturæ agrorum currat spatio duorum annorum.

253 Præscriptio, an & quando competat possessori malæfidei de iure can.

254 Statutum, quod suscipiens colonum, vel massariũ alienum absque domini licentia

centia teneatur ad omnia damna, & intercise, an & quando valeat.
55 Emphyteosis ecclesiastica, an & quando transeat in hæredes extraneos.
56 Emphyteusi finita, an & quando teneatur dominus colonum pro primo pretio reinuestire. & seq.
57 Dominus volens emere a colono fructus rei locatæ, an & quando debeat cæteris præferri.
63 Opinio communis, ita est interpretanda, ne reddatur elusoria.
64 Clericus, an expelli possit a terra ecclesiæ, quam ex sterili fecit fertilem, aut ex vinea, quam ipse plantauit, licet propter delictum fuerit beneficio priuatus.

De remedijs præseruatiuis contra pestem.

ACcedo nũc ad vltimã partẽ tractatus, videlicet ad in:d ca remedia; In qua primò videbimus remedia necessaria ad ꝓuidendum, ne locus inficiatur. Scdo videbimus remedia opportuna ad liberandum locũ infectũ a tanta morbi calamitate. Et sic in prima parte tractabimus de remedijs ꝑseruatiuis. In scda de remedijs curatiuis. ¶ Aggredior primam particulã. Quã vt planius absoluã (qa s̃. in præludijs aliquas huius morbi cãs retuli) eas studebo ex ordine remouere. Veris-
1 sima.n.est, & vulgata cõclo, q̃ rẽota cã, †remouet̃ effectus, c.cũ cessante, de app.c.cũ infirmitas, ff.de iu.pat. ¶ Dixi hũc morbũ
2 plerunq; ab aeris infectione procedere. † Quærat ergo, q̃ vult ꝓseruari a pestilẽtia, locũ saluberrimũ, in quo sibi eligat domicilũ. Nã loci opportunitas mirũ in modũ cõfert ad sanitatem corporis conseruandã, l.j.§.sed rẽ, ff. si quid in frau.pat. ꝑ quem tex. singulariter decidit Bar. Veron. Cæpol. nũcupatus in trac.
3 seruitutũ rusticarũ, sub rub.de aere. q̃ sicut †minori ꝯcedit̃ restõ aduersus alienationẽ rei, ex eo, q̃ res illa fuerat maiorum suorũ l.si emptionẽ, ff. de min. eodẽ mõ concedenda est eidem restõ aduersus alienationẽ prædij, ex eo, q̃ situatũ in loco salubri, & magis expedit minori vẽdere ꝑdiũ alio loco situ. Ex ꝑ illũ tex. dixit idẽ Bar. Veron. tract. de sim. ꝯc. ꝑsumptione x. q̃ habens
4 †plura ꝑdia, si vẽdat illud, in quo cadat affectio ꝑꝑ aeris amænitatẽ, ex hoc argui põt, q̃ animũ vẽdẽdi non hẽbat. Iõ additis q̃busdã alijs cõiecturis argui poterit ꝯtus de simatiõe. ¶ Digno-
5 scere aũt †possumus locũ esse salubre, ẽm Vitr. si is locus sit excelsus, non nebulosus, regiones cęli spectans, neq; æstuosus, neque frigidus, cui nulla noceat palustris vicinitas. Nã auræ matutinæ, q̃ sole oriẽte ex plaude ad oppidũ nebulis q̃busdã adiũctis ꝑueniunt, spũs bestiarũ palustriũ venenatos cũ nebula mixtos in habitatorũ corpora spargunt, sicq; locũ efficiunt pestilẽtẽ. ¶ Dixi ex aqua putrida gñari. Statuat ergo, q̃ pestilẽtiã vult euitare, sibi domiciliũ in loco, vbi sit aquarũ salubritas, & vber-
6 tas. Nulla.n. ex †oĩb. rebus tantas vr̃ hẽre ad vsum necessitates, q̃ tas aqua, iõ qđ oĩum aĩalium natura, si frumenti fructu priuata fuerit, arbustis, aut carne, aut piscatu, aut ẽt qualibet ex his reb. vtẽdo vitam tueri poterit, sine aqua verò, nec corpus aĩalium, nec vlla cibi virtus nasci, vel nata conseruari põt, l.fi.ff. de riuis refi. Si aquarũ penuria nec hoĩes, nec armenta stare possunt, qđ
7 erit si in loco aqua sit fętida, & venenosa, vt in Tessalia. ibi, † vt aiunt, fons est duos riuos pro fluens, quorum alter mortiferam
8 aquã dr̃ hẽre. Et †in Arcadia aqua est, stigos hydor nuncupata, q̃ sola mulina vngula ꝑt continere, ex qua Ale. necatũ fuisse le-
9 gimus. Et †eã rõnẽ assignãt naturales Philosophi, q̃ ea aqua per maleficũ succũ terrę ꝑcurrat recipiatq; in se vim venenatam.
10 Sicut †ꝑcurrẽs ꝑ salsitudinas salsa est, & per pingues terrę venas oleo, fiiis, vt flumẽ Lipatis in Sicilia, in quo natantes, et lauãtes
11 aqua ipsa vnguntur. Et †in India fons esse dr̃, q̃ sereno cęlo ma
12 gnã emittit olei quantitatẽ. Sed, †& Papia, dulcissima pãtria mea vt a maiorib. accepimus, in suburbijs fontẽ oleo abundantẽ diutius habuit, nunc locus ille ampliata ciuitate intra męnia est cõ
13 stitutus, & Burgus olearius a fonte nomẽ retinet. ¶ † Ad cognoscendã aquæ puritatẽ salubritatẽque maiores nostri inspiciebant iecinora pecorũ, q̃ his locis pascebant̃, & pluries experti, si liuida, vel vitiosa repetiebant, ex aqua, & pabulo malignis id euenire arbitrantes iudicio mutabant regiões, dubitantes aquã
14 illã humanis corporib. pestilẽtẽ futurã. Probat̃ ẽt †aquę bonitas ex aspectu ĩcolarũ, si sint corpore robusti, colore nitidi, nõ gibbosi, non strumosi, non vitiati crurib. non lippis oculis, non fa-
15 tui. Est †.n. qđdã aq̃ genus in Italia Equolis, & Pontiscuroni, q̃ qui biberint, efficiũt̃ turgidis gutturib. Et in † insula Chio fons
16 qđã est, vt refert Herod. ex quo q̃ biberint fiunt insipientes, & iõ in eo scriptũ est epigrãma, iucũdã esse potionẽ fontis, sed bi-
17 bẽtes saxeos futuros. ¶ Probat̃ †insup aqua, si in vas æneum, vel corintheũ sparsa maculã non fecerit, neq; in fundo vasis arena
18 limusvẽ inueniat̃, si† legumina cũ ea aqua confecta, & ad ignẽ
19 posita celeriter percocta fuerint. ¶ †, Cognoscitur deniq; si limpida, & ꝑlucida fuerit, & quocũque profluxerit, locũ ab omni inquinamento mundũ reliquerit, neq; muscũ, neq; iuncos ꝑduxerit, his signis aqua tenuis, & in summa salubritate nobis ostẽditur. Interest ergo Reip. in ciuitate salubres, & optimas esse aquas, cuius rei gr̃a plurima statuit legum venerãda maiestas.
20 ¶ Sãcitũ primo fuit, q̃ † aquarij, & aquarũ custodes, q̃ hydrophilati notant̃, fauore publicę vtilitatis oĩum onerũ ꝑsonaliũ immunitate ꝑfruant̃, l.decernimus, C.de aquę duc.li.11. ꝑ q̃ le
21 gẽ dñt ibi Bar. & Io.de Pla. q̃ † gñale bãnũ Regis vocans quelibet ad bellũ, non cõphendit hos aquarios, & aquarũ custodes, q̃ ab eorũ offõ nõ dñt amoueri. Intelligo tñ istud procedere in aquarijs deputatis per Principẽ, seu eius Vicarium pro hñda, & custodiẽda aqua ad vsum public. secus in aquarijs nr̃i tpis, qui operas locant ad tp̃s alicui cõmunitati. probat̃ in d.l. decernimus, vbi exigit̃, q̃ in eorũ manib. sit Imperatoris nomẽ impressum, & sic dñt esse matriculati, & in numero officialium ipsius
22 Principis aggregati. † Scdõ cõcessa fuit immunitas dñis ꝑdiorũ ꝑ quorũ fines aqua ad vsum pub. ꝑcurrit ab oĩb. onerib. extraordinarijs, & sup indictionib. q̃ ꝓ illis ꝑdijs imponunt̃, l.j.C. de aquęduc.li.11. Qđ iõ statutũ fuit, qa possessores ꝑdiorũ, ꝑ quæ aqua pub. defluit, tenent̃ suo sumptu aquæductũ purgare, vt ibi. Ex quo infert̃, q̃ si expẽsis pub. alueus purget̃, vt cõiter fie-
23 ri solet, tũc dñi ꝑdiorũ, nullã hẽbũt immunitatẽ. ¶ Tertiò †statutũ fuit, q̃ liceat trãsducere aquã ꝑ priuatos agros dñis inuitis vt ꝓbat̃ in l.si locus. §.cũ via, in arg. ff. quẽad. ser. amit. & clarius in d.l.j. C de aquęduc. Qđ verũ est satisfactis dñis ꝑdiorũ pro damno dato, iuxta l.venditor, §.si constat, ff.cõmu.ꝑdio. & ita expresse decidit Fel. in c.q̃ ĩ ecclarũ, col.9. in prin.de const. vbi alle. Bal. & plures ita tenẽtes, quos breuitatis gr̃a non refero. Et
24 istud verũ est, si ad vsum pub. aqua trãsducat̃. Nã ad vsum †priuatũ nõ licet ꝑ fundũ alterius eo inuito aquã trãsducere, l.quẽadmodũ, §.si ꝓiectũ, ff. ad leg. Aq. licet ꝑ decreta Ducalia Me-
25 dio. aliter sit ꝓuisum. ¶ †Quarto interdictũ fuit dñis ꝑdiorũ, ꝑ q̃ aqua pu. comeat, ne plantet arbores ꝓpẽ aq̃ductũ, nec natas, vel renatas teneãt ꝑ 25. pedes, d.l.j.C de aquæduc. Rõ ibi assignat̃, ne arborũ radices fabricã formæ corrũpant. Ex quo dat̃ itelligi istud tñ ꝓcedere, qñ aqua ducit̃ ꝑ canales lapideos, ligneos, vel plũbeos. secus si cõducat̃ per patẽtes alueos, quorũ ripæ arborũ radicib. magis muniunt̃, q̃ corrũpant̃, arg.l.j.§.oportet, ff.
26 ne qđ in flu pub. ripave ei9 fiat. ¶ Quintò decisum fuit, † q̃ q̃ ex pub. aq̃ductu i suũ fundũ aq̃ diuertit sine licentia Principis, vel ad quẽ spectat, fundũ amittat, & fisco acq̃rat̃, l.2.C.eo. & vsurpatã aq̃ restituat, d.l.decernimus, & ẽt librarũ x. mulcta plectatur, l.fi.C.eo.tit. Et ꝯ eos, qui in dãnũ accolẽtiũ, quicq̃ in flu. ripave ei9 faciunt ꝓditum fuit remediũ, & interdictũ, ff. ne quid
27 in flu. pub. ripave eius fiat, per totũ. Et quia †interest Reipub. ne aqua pub. minuat̃, corrũpatur, deteriorve fiat, cuilibet de populo ꝓdita est actio aduersus ꝯfaciẽtes, l.j.§. hoc interdictũ, ff. eo.
28 ¶ Sextò †priuilegiũ extrahẽdi aq̃ ex publico aquæductu fauore publico restringit̃ ad aq̃ superfluã, & superabundaõtẽ, l. si quis diuturnã, C.eo.tit. & si oĩs aqua sit Reip. necessaria, priuilegium
29 nihil tribuit. Qđ facit †ad indulgentiã per Regẽ concessam Ianuentib. vt possint extrahere de Comitatu ꝓuinciæ, & Forcalquerij, vel de Ducatu medio. certã quantitatẽ frumenti. Nam talis indulgentia dẽt intelligi, si talis quãtitas superest ab vsu habitãtiũ, & sic recipit ꝯdõnẽ, si resp. non indigeat, ẽm Bar. & Io.de Pla. ibi. Et merito, quia priuilegiũ alicui concessum, non extẽdit̃ ad ea, ꝑ q̃ publica læderet̃ vtilitas, l.fi.C. de off. ma. mil. l.humiliorib. C. de susce. & arc.l.v.l.3.C. de pri. sch. nã priuile-
30 gia †publicæ vtilitati dãnosa non sunt recipienda, l.nec dãnosa, C.de ꝑc.Impe.offe. ¶ Septimò, quia aquarũ malignitas quãdo-
31 que inficit ciuitatẽ, †dẽt qui curã Reip. hẽt, ꝓhibere, ne in pub. aquæductu, ad quẽ ꝓincolarũ vsu necessario acceditur, quis res immundas ꝓijciat, ne mulieres pãnos cæteraq; sordida, ne seruitores, mulas, equos, & reliqua hmõi lauẽt, nevẽ porcos admittant, iuxta illud, Heu liquidis immisi fontibus aprũ, nevẽ in eo quis natet, vel se abluat, nisi forte in inferiori parte, & secreto loco, vt est tex. in l.eum §.virẽtẽ. vbi Bart. & Io. de Pla. C. de re
32 mil.li.12. Et qui †ꝯuenerit, & quouis mõ aquas publ. spurcauerit, arbitrio iudicis grauiter est puniẽd9, l.j.§.j.ff. de extraor. cri.
33 Imò †nõ licet hñti fontẽ seu aquã priuatã, eã aliquo mõ spurcã reddere, si cũ eadẽ spurcitia in aq̃, vel fundũ defluat alienum, l. apud Treb. in prin. ff de aqua plu. arcen. Et ꝯ artẽ cerdonũ con
34 suluit Are. ꝯsi.30. Viso themate, in primo dubio. Iõ †nõ licet lauare vẽtres, & pãnos in riuulo descẽdẽte ad ꝯuicinos, ẽm. Bart.
35 Vero. in tra. seruit. sub rub. de fonte. †Et si in puteũ priuatũ, vel in fontẽ aliquis quicquã immiserit, quo aqua deturpet̃, deteriorve fiat, iniuriarũ, & ad interesse dño fontis, & putei tenet̃, l. is qui in puteũ, ff qđ vi, aut clã. l.pe. ff. de iniu. Erãt, & aliæ leges pœnales antiquitus æditæ ꝯ corrũpẽtes aquas pub. quas refert Frontonius li. quẽ de aquis in vrbẽ influẽtib. elegãter tradidit.
36 Octauò pro † fontib. ꝯstruẽdis, & aqua hñda ad vsum pub. ꝑñt Decuriones collectã imponere, vt j. latius suo loco dicã, dũ generaliter pro ciuitate purganda, & a peste conseruanda colle-
37 ctas indici posse demonstrauero. Fortius †dico, q̃ pro habenda & manutenenda aqua ad vsum pub. potest ciuitas certum tributum engere, & deputare, puta, quòd pro qualibet reddita, calculata certum quid soluat, vel quod textores pannorum aliquid

aliquid in hãc cãm annuatim persoluant, vt est casus in l. ad re
38 parationẽ, C. de acqueduc. Poterũt ẽt † ordinare, q. dñi officia-
les in prin. sui officij donẽt aliqd ɔuertẽdũ in cãm aquarũ pub.
Sic.n. facere solebãt Consules Rom. q centũ libras auri sui Cõ
sulatus initio in hãc cãm donabant, l. nemini, & l. pe. C. de Cõ-
39 su. Quæ pecunia † ad hũc vsum deputata nõ põt de iure in aliũ
40 vsum ɔuerti, l. hac l. C. de aqduc. Id aũt † qđ dixi, ciuitatẽ posse
ɔstituere certũ datiũ, intelligo nõ solũ de ciuitate nõ recogno
scẽte supiorẽ, q̃ ɔstat posse noua dana instituere, sm Bal. in c. j.
de pace Constan. & in l. fi. C. de vectig. & cõmis. Bar. in auth. p̃-
sides, C. de epi. aud. & in l. quo munus, in 2. q. ff. de fil. & do. Ant.
in c. sup qbusdã, §. p̃terea, de ver. sig. sed ẽt intelligo de ciuitate
41 recognoscẽte superiorẽ. Nec † ob. q. sine licẽtia superioris non
possint noua imponi vectigalia. l. 2. C no. vect. inst. nõ posse, qa
verũ est, qñ cõitas superiorẽ recognoscẽs vellet gñaliter nouũ
vectigal. omnib. ẽt forẽsi. imponere, secus si inter se pro necessi
tatib. loci velint nouũ munus imponere, quia põt, sm Bart. in
l. j. C. de superin. lib. x. & in l. j. §. fi. ff. qđ cuiusque vni. no. glo. &
ibi Fel. & alij in c. cũ dilecta, de refer. Ale. ɔs. 124. Super primo,
li. 4. Car. cõs. 12. In dubijs p̃missis. Gem. cons. 116. Quia p̃dicti,
col. j. tradit' per Ang. Imo. & Mod. in l. 4. §. actor, ff. de re iu. Qđ
verũ est, dũmodo talis impositio noui datij fiat p adunantiam
42 gñalẽ totius ppli, qa † solus Decurionũ ordo non põt nouas ga-
bellas inducere, nisi hẽat ptãtẽ a Concilio gñali, sm Salv. in l.
vectig C. no. vectig. inst. non pos. per tex. in l. prohibita. §. planẽ
43 ff. qđ vi, aut clam. ❡ † Nono priuilegium immunitatis ab omni
munere eximit priulegiatũ ab onerib. quæ imponuntur p aqs
pub habendis, vel pro aqductib. purgandis, aut reficiendis, l. ad
44 portus, C. de ope. pub. Nã † ad talia onera ẽt ecclesia tenetur, l.
ad instructionẽ, C. de sacros. eccl. sm Io. de Plat. in d. l. ad repa-
rationẽ, C. de aqueduc. adducit ẽt tex. in l. absit, C. de priuil. do.
Ang. in l. 2. C. de immu. nemi. conce. li. x. Pan. tñ in c. nõ minus
de immu. eccl. distinguit, de quo ĩ. subijciã. Sed pro enucleatio
45 ne huius materiæ † q̃ro, qs teneatur riuos reficere, & aqductũ
purgare: loquor de aqductu, & riuis, per quos labitur aqua pub.
nã de aqua priuata in p̃sentiarũ nihil tractabo. Vr̃, q. onus refi-
ciendi, & purgãdi spectet ad dños p̃diorũ, p q̃ aqua defluit. l. j.
C. de aqduc. & l. Aediles, §. construũt, ff. de via pub. refi. vbi dr̃,
q. quilibet tenetur purgare viã, & aqductũ iuxta domũ suam.
❡ In ɔtriũ, q. debeãt refici, & purgari expẽsis pub. vr̃ text. in l. 2.
C de immu. nemi. cõce. Quidã dñt istud onus spectare ad Prin
cipe, ad quẽ spectat emolumentũ vectigaliũ, & pedagiorũ. Bñ
distinguendũ est. Aut certa pecunia est deputata ad hũc vsum,
& ex illa facienda est refectio, & purgatio, d. l. ad reparationem.
Aut nulla est pecunia ad hoc deputata, & tunc si aqua sit Prin-
cipis, & ex ea capiat aliquod emolumentũ, puta centum annua
tunc istud onus ad eum spectat, qa capit cõmodũ, l. sm naturã
ff. de reg. iu. & idẽ sm aliquos, si aliquod vectigal exigeret a trã
seuntib. occasione dictæ aquæ, arg. eius, qđ dixit Arch. in c. si qs
Romipetas, 24. q. 2. vbi decidit, q. colligentes pedagia tenentur
46 † iter eta, & vias tenere securas, alioquin ad dãnorũ emendatio-
nẽ pñt conueniri, & idẽ tenent Host. in Summa, de censi. §. ex
quib. Bal. in l. ne quid, ff. de incend. rui. naufr. Bal. in c. j. in fi. col.
pen. de pace iuramẽ. firm. Flo. in l. j. §. summa, ff. de his, qui dei.
vel effu. Gui. Papę decisio. 412 & ita tenet Io. de Pla. in l. vnica,
C. de offi. iu. Alex. per illũ tex. & Io. Bert. in tract. de gabellis, in
47 7. q. 4. partis. † Sed veritas est, q. si incolæ habent a Principe vsũ
aquæ gratuitũ, q. ipsi cogi pñt ad refectionẽ, & purgationẽ, per
tex. in l. 2. §. viarũ. ibi, quia vsum vtilitatẽq; cõem hẽt. ff. ne quid
in lo. pub. & in l. 2. C de colla. fund. patri. li. 11. & in d. l. ad por-
tus, C de op. pub. cũ si. ❡ Nõ ob. tex. in d. l. vnica, qa immunitas
ab onerib. aquarũ fuit incolis ex ipso priuilegio concessa, ergo
in ɔtrium est ius cõe. Vel ibi Princeps percipiebat datiũ ẽt ab in-
colis nauigantib. in flumine, secus si nihil ab incolis solueretur.
Si verò aqua est vniuersitatis, refectio debet fieri expensis vni-
uersitatis Et si vniuersitas in cõi non hẽat modũ, põt collectam
imponere ad ratã p̃rimonij ita, p̃cedat tex. in d. l. 2. C. de immu
nitate nemini ɔcedenda, & d. l. ad portus. ❡ Non ob. tex. in d. §.
ɔstruant, quia loquitur de purgatione, & reparatione aqductus
ad effectũ, vt iter p ciuitatẽ liberè fieri possit, non ad effectum
hñdæ aquæ ad vsum pub. vel loquitur de aqductibus per quos
aqua pluuialis decurrit, vt ciuitas mũdet', non p quos decurrit
aqua ad vsum bibendi, molẽdi, & irrigãdi. tũ d. uersitatis est, qa
purgatio aqductus recipiẽtis aquã pluuialẽ oes grauat, cũ vbiq;
aqua pluuialis defluat. & sic est perinde ac si oibus collecta im-
poneret'. Sed purgõ aqductus recipiẽtis aquã ad vsum hominũ
bibendi, molendi, & irrigandi, oẽs non grauaret, si fieret a dñis
domorũ, iuxta quas aqua decurrit, cũ illa aqua non vbique de-
fluat, ĩũ ab his solis fieri nõ dẽt, sed passim ab oib. d. §. viarũ. Ter
tiã cãm pestis ex fœtore dixi ɔuenire, ɔ hãc cãm remediũ est
a iure p̃ditũ, q. locus ab oĩ putredine mundus, & nitidus ɔser-
48 uet', hac † de cã inuentus fuit cloacarũ vsus. Est.n. † cloaca locus
49 ɔcauus, p quẽ colluuies defluit, l. j. ff. de cloac. & appellatione
50 cloacæ & tubus, & fistula cõtinetur, d. l. j. §. cloacæ. ❡ † Consulo
ergo Dominis meis Auenionensib vt in locis necessarijs cloa-
cas fieri faciat, quibus sordes sceleratorum in Sorgiam condu-
cantur, aliàs raro erunt sine peste, vt dicit Iurecõsultus in d. l. j.
51 §. cura. Donec † n. Roma cloacis vsa est, sanum fuit, & salubre
ibi habitare, sm gl. c. qualiter, 7. q. 1. Antiqui.n. Romani maxi-
mã cloacarũ curã habebant, sm Crepo. in trac. de cloac. & Fõt.
in libro de aquis in vrbẽ influentib. Nunc aũt, quia Roma cloa
cis caret, periculosum est ibi habitare, secundum glo in c. si ve
52 rò, de iureiu. & dixi s. in 2. parte. in 2. speciali j. particulæ. Et † in
magnificis ciuitatibus, vt est ciuitas Auenionensis, dẽrent esse
tam priuatæ, quam publicæ cloacæ, de quibus primo de publi-
cis, demum de priuatis aliqua discurramus. Quæro primò, an
53 † sine licentia Principis Decuriones possint facere fieri cloa-
cas publicas? Vr̃, q. non, qa viæ publicæ sunt de regalib. c. j. quę
sint regalia ergo eas aptari pro cloacis faciendis non licebit incõ-
sulto Principẽ. Et pro hoc vr̃ tex. in l. fi. ff. de cloa. vbi statuitur,
q. volens nouã cloacã facere prius debeat ædiles curules ɔsule
re. In ɔtrium facit, quia per cloacas publicæ viæ purgantur. Vias
autem publ. cuilibet priuato purgare concessum sint, dũmodo
via deterior non fiat, l. j. in prin. ff. de via pub. ergo ẽt cõcessum
vr̃, maximẽ Decurionib. nouas cloacas facere. Sed primã par-
tẽ arbitror verã, quia ad Principẽ, seu eius officiales, quib. cura
hæc fuit demandata, spectat cognoscere, an expediat cloacam
fieri in via pub. Et vr̃ de hoc casus in l. si in publico, §. fina ff. de
aqua plu. arcen. vbi statutũ fuit, ne aqua sine iussu Principis du-
54 cat' p vias pub. Et p illũ tex. dicit ibi Bal. † q. habẽtes molẽdina
non possunt aquã ducere ad molendina per vias pub. nec pos-
sunt iuxta eas facere clusas sine licentia superioris, licet ɔtrium
55 sæpe viderim Papiæ de facto seruari. ❡ † Scdõ q̃ro, cuius expen
sis refici, & purgari debeant publicæ cloacæ? respondeo cõi im
pensa populi, d. l. j. §. viarũ, ff. ne qd in loco pub. l. j. §. hoc iterdi.
ff. de cloac. quod intelligo, nisi ex cã cloacarũ Princeps habeat
certũ emolumentũ, vel nisi in hanc causam sit constituta cer-
56 ta pecunia, vt dixi in 2. remedio, in vltimo spãli. Sciendũ † ẽt est
prouisum esse tam interdicto prohibitorio, q̃ restitutorio, ne
quid immittatur in publicas cloacas, quo vsus earũ impediatur
deteriorve fiat, & si quid factum immissumve sit, restituatur, l.
j. in prin. & §. deinde, ff. de cloa. Et si culpa vicini cloaca dete-
rior fiat, solus ipse ad reparationẽ tenetur, vt late consuluit do.
Ant. de But. cons. 14. incip. Requisitus ego Ant. &c. ❡ Tertiò q̃-
ro, quib detur istud interdictũ? Respondeo, vt in simili respon-
57 det gl. in l. 2. §. pe. ff. ne quid in loco pub. fiat, q. cõpetit, † cuilibet
de populo, & sic hæc actio in factum est popularis, quia ius pu-
blicũ tuetur, l. j. ff. de pop. actio. Cura.n. cloacarũ ad publ. salutẽ
spectat, l. j. §. j. & §. hoc aũt interdictũ, ff. de cloa. Et non solũ cui
libet de illo populo, sed ẽt cuilibet alienigenæ, si pro publ. agat
vtilitate, sm Cœpa in trac. de cloa. in 7. q. Sed Bart. in d. §. pe. vr̃
esse ĩ ɔtria sñia. Inquit.n. qlibet põt agere pro interesse proprio
& hoc respectu actio non est popularis, & ita procedit ille tex.
& tex. in l. pe. ff. eo. tit. Sed quia agit quilibet, vt nihil fiat, vel fa-
ctũ tollatur, q. publicã concernit vtilitatẽ, hoc respectu põt di-
ci actio popularis. Et ex hoc infert', q. si agatur ad publicam vti
litatem principaliter, tunc syndico vniuersitatis, & non cuili-
bet de populo competit actio. Sed ego credo, q. cuilibet de po-
pulo ẽt competat, & sic pro publica vtilitate quilibet potent
agere, ne quod fiat, aut factum immittatur in pub. cloacas, & in
publicas vias flumina, &c. similia, & vt factũ immissumve tolla
tur per tex. clarum in l. j. de vijs, & iti. pub & in l. j. §. hoc interdi
58 ctum, ff. ne quid in flu. pub. ripave eius fiat. † Refert tñ, an actio
proponatur pro interesse priuato, aut pro publico. primo casu
exceptio reiudicatæ cũ vno non nocebit alteri, secundo autẽ
59 casu nocebit, l. 3. ff. de pop. actio. Item † secundo casu mulier, &
pupillus agere non poterũt, nisi sua particulariter intersit, l. mu
60 neri, ff. eo. tit. ❡ Quartò quæro, quis † in causis cloacarũ sit iudex
competens? Gl. & Bar. in l. fi. ff. eo. dicunt coram quolibet præ-
tore agi posse interdicto de cloacis. Qđ verum credo, nisi sint
deputati iudices spãles, vt sunt Papiæ iudices viarũ pub. hoc ca
su in istis iudicib. sit concessa iurisdictio priuatiue, coram illis tã
tum agẽdum esset. Si verò essent certi iudices cloacarũ simpli-
61 citer deputati, tunc locus esset p̃uentioni, quia iurisdictio † intel
ligitur concessa cumulatiue, non priuatiue, sm Bar. in l. j per il
lum tex. C. de offi præfec. vrb. & Ancha. cons. 163. De viribus,
& efficacia. Lud. Ro. cons. 393. Præsens consultatio. & traditur
per d. Ias. in l. quod in rerum, §. si quis post, ff. de leg. j. & per Pa-
62 t. dem de Put. in trac. syndi. in versi. arbitrium. Et † istud verum
vr̃ etiam si speciales iudices cloacarum essent constituti taxatiuè,
puta si esset dictum, talis solus, vel duntaxat, cognoscat de
causis cloacarum, & viarum publ. adhuc locus erit preuentioni
tanquam cumulatiue, & non priuatiuè sit ei concessa iurisdi-
ctio. l. viros, C. de diu. offi. lib. 12. l. fi. vbi caus. fisc. & late consu-
luit Dec. consil. 3. colum. j. & seq. Est bene verum, q. hunc am-
pliarium obstat decisio Ang. in l. j. per illum tex. C. vbi, & apud
quem. & propterea hanc ampliationem dicit Dec. fore pericu-
losam, licet cum ea transeat, sed ego credo, quod non sit vera,
quia

quia dictio taxatiua dēt aliqd operari. Et quia text.in d.l.viros,
allegatus pro ɔ̄ria snia fundat̄ ea rōne, qa iurisdictio alteri cō-
petebat ex cōsuetudine,cui derogarū non censet̄, nisi expressè
dicat̄, c.j.de cōst. li.6. Vel ibi ex p.essè reseruata fuit iurisdictio
illis qb.ex ɔsuetudine cōpetebat, quod ibi tex.ille innuat, q. ēt iu-
risdictioni eorū fuisset derogatū,nisi spāl'r fuisset exceptuata,&
63 ɔsequēter tex.ille ɔ De.pōt retorqueri. Quintò q̄ro,an † liceat
aperire cloacas quocūq; tpe? Nō inuenio tpōs purgationis fuis-
se determinatū, credo tñ q. tpe æstatis purgari nō dēant pp fę
torē,quo aer corrūpit̄,fm gl.in l.pen.ff.qd vi,aut clā.Quę aeris
64 corruptio†ex fętore habili⁹ gñat̄ ęstiuo tpe,qa a frigiditate oīs
malus odor restringit̄,a calore aūt relaxat̄.Hinc videm⁹ regio-
nes ēt ęstate pestilētissimas,in hyeme effici salubres eo, q. a re-
frigerationibus naturales virtutes solidentur,a calore verò dis-
soluunt̄,feruoreq, inolescentes, & imbecilles efficiunt̄, fm gl.
in c.cū dilecti.per illum tex.de do. & contu.& ideo in æstate.

Nos genus ignauum tecto gaudemus, & vmbra.

65 †Et eadē rōne dicerē cloacas de nocte potius q̄ de die aperien-
das,& purgādas esse,sic ēt sterquilinia nocturno tpe mundāda
66 fore existimo ne malus odor noceat vicinis,† qb.cōpetit actio
in factū ɔ̄ vicinū in domus suas fętorē immitētē, l.2.§.item ait
si odore,ff.ne qd in loco pub. Qd ēt idē Cęp. fieri voluit ī trac.
67 de cloac.& de necessario,in fi.†Sextò quęro, an cuilibet liceat
facere priuatā cloacā? Ista qō hēt tria capita. Primū an liceat in
proprio fundo,& ɔstat licere,l.altius, C.de seru. & aqua.& qa
in re propria quilibet hēt liberum arbitrium, l. in re mandata,
68 C.mā.¶†Scdm caput est, an liceat facere cloacā in ꝓprio fun-
do,q̄ in vicinorum ędes veniat. Videret̄ prima ɔsideratione di
cendū non licere, qa rīr est, q. non est licitū in suo q.cq̄ facere,
p qd aliqd immittat̄ in alienū,l.sicuti, §. Arist ff.si serui.vend.l.
69 si qñ,§. fi.& in l.fluminū,§.fi.ff.de dam.infe. Hinc dicimus†nō
licere in proprio fundo facere sterquiliniū, p q. putredo in vici
nas ędes descendat fm Flo.in d.l.si qñ,§.fi.& Cęp.in rub.de ne
cessario,in 2.q. Istis non obst. ɔ̄nium decidit Iureconsul.in l.j.§.
vnde Flauius,ff.de cloac.vbi notāter dr̄ interdictū cōpetere, vt
in vicini ædes veniat, & rescindat pauimenta purgandæ cloa-
cæ gr̄a,& licèt tex.ille loquatur de purganda,& reficiēda cloa-
ca,tñ ēt interdictū locū hēt,vbi de noua cloaca facienda agitur,
quia eadem est vtilitas,eademq; rō,l.fi.ff.eo.tit.Qd sanè ēst in-
telligendum, dummò volens cloacam immittere in vicini æ-
des,paratus sit soluere oē dānum,qd vitio operis factū erit,d.l.
1.§.verendū.& §.si os purgant.Rō aūt, quare concessum fuerit
immittere cloacā in vicini ædes, & pauimenta rescindere, est
pub.vtilitas,quę non solū in pub.cloacis,sed ēt in priuatis con-
sistit, cū ex colluuie priuata ēt labes hęc pestifera possit genera
ri,vñ rōne cōis salutis hec facultas concessa fuit,d.l.j.§.curauit.
¶Tertium caput est,an liceat in pub.cloacam immittere priua
tam.Et rñdendum est,q. sic,l.j.§.idē Labeo, ff.de cloac.nisi ex
immissione pub.cloaca, aut via deterior fiat, l.2.§.si qs cloacā,
ff.ne quid in loco pub. Et qa posset ex immissione via pub. de-
terior fieri,noua cloaca priuata in pub.immitti non dēt sine li-
centia superioris,d.l.fi.de cloa. Et licèt Bar.ibi sentiat non esse
necessariam lniam, tñ ɔ̄rium verius mihi vr̄ per illū tex.& per
70 rōnem proximè adductā ¶†Septimò quæro, an reficienti, vel
purganti cloacā obstet nunciatio no.ope. Vr̄,q. sic p tex.in l.j.ī
prin.& in §.j.in sui gñalitate, ff.de no. ope.nunc. Contrariū tñ
decidit̄ in l.de pupillo,§.si quis riuos, ff.eo.& in l.j.§.si quis pur
ganti.& l.fi.de cloac.l.3.§.pen.ff.de riuis.Rō spālitatis est fauor
pub.vtilitatis,ne sordes,& immūditiæ locum reddant pestilen
71 tem,d.§.si quis riuos.Octauò quæro, † an facienti nouam cloa-
cam,vel nouum riuum possit nunciari nouum opus?Gl.in d.§.
si quis riuos,rñdet,q. non per rōnē, de qua s. Cōtrarium tenēt
Bart.& *cōiter* scrib. ibi per tex.in l.j.§.fi.ff.de riuis. Sed pro opi.
gl.vr̄ mihi casus in d.l.fi.ff.de cloac. Vnde Pau.de Cast.in d.§.
si quis riuos,distinguebat:aut nulla subest necessitas faciēdi no
uā cloacā, vel nouū riuum, & tūc procedat opi.Bart.aut subest
necessitas,& tunc pp pub.vtilitatē procedat gl.nihil tñ allegat,
sed poterat adducere tex. in d.l.fi. Vel pōt dici aliud in riuis de
nouo faciendis,d.l.j.§.fi.aliud in cloacis,quia vtilius, & fauora-
72 bilius est interdictum de cloacis,†q̄ interdictū de riuis,vt dicā
73 in seq.q. ¶†Nonò quęro,an ei,qui vi,vel clā poss.deat cloacam
cōpetat interdictū de cloacis? Videret̄,q. nō,quia interdicta da
ri non solent possidentib.vi,aut clam ab aduersario,Inst.de in-
terdi.quasi per totū.& quia possidēti vi, aut clā, nō datur inter
dictū de riuis, l.j.in prin.ff.de riuis. Sed in ɔ̄rium decidit̄ casus
in l.j.§.quia aūt,ff.de cloac.Et hoc fauore pub. vtilitatis, q̄ ma-
74 ior versatur in cloac.q̄ riuis.¶†Decimò q̄ro,quid si spreta nun
ciatione quis fecerit, vel refecerit cloacam, aut riuū, exindeq;
constiterit nunciatum non habuisse ius faciēdi, vel reficiendi,
an opus erit demoliēdū? Pau.de Cast.in d.§.si quis riuos,rñdet
opus nō demoliēdū,si interfit Reip.id in suo esse ɔseruari. sub-
dit tñ dānum passum per nunciantem de pub. resarciēdū esse,
arg.l.venditor,§.si cōiter,ff.com.præd.Qd pōt ꝓcedere in eo,
qui fecit,vel refecit cloacam pub.aliàs si quis fecerit,vel refece

D.N.

rit priuatā cloacam de proprio,tenetur ad emendationē dam-
num passi per nunciantem, d.l.j §.vnde Flauius.nisi nunciatus
esset paratus opus destruere, & respub. pro cūi salute non vel-
let,q. destrueretur. Et hæc satis de purgatione, q̄ riuis, & cloa-
cis fit, dixisse sufficiat. ¶ Transeo ad alia remedia prodita pro
mundanda vrbe ab omni inquinamento. Habemus primo in-
75 terdictū,ne quid in loco pub.qd cōpetit† ɔ̄ illos, qui immittūt
immunditias in viam pub.l. Aediles, §.fi.ff.de via pub.refi.vbi
dr̄,nō permittāt Aediles in vijs pub.stercora proijci, neq; mor
76 ticinia,neq; coria iacere.† Quod facit ɔ̄ officiales Aueniones.
qui patiuntur coria iacere in porcataria,ideo vt plurimū origi-
natur pestilentia in illa infęlici vicinia.Nam si odore soli locus
pestilentiosus fiat, ait Legislator, nō esse ab te de eo interdicto
vti,l.2.§.idem ait,ff.eod.tit. Hac rōne non licet etiam in domo
propria lauare vegetes,in quibus fuissent vina fętida,& aquam
illam immittere in viam pub. fm Cęp.in tract.ser.vrb.sub rub.
77 de cloac.in 5.q. † Et per illum tex.infertur,q. habens seruitutē
proijciendi,non poterit vrinam,stercus,& simia fętentia proij-
cere,ne ex fętore domus, q̄ seruitutem dēt,reddatur pestilen-
tiosa,fm eundem Cœp.sub rub.de ser.proijc. in 4 q. & per illā
78 tex.†infertur ēt,q. habens sterquilinium in domo propria,cu-
ius humor,& putredo noceat vicino, compellitur illud obtura
re,fm Io.Pet.de Fer.in for.libelli, quo agitur pro hęredi.vel te
79 sing.diuid.in vet.& in futurum,dicentem ēt†nō licere sterqui-
linium facere in pariete cōi,ne aliquo modo ex fętore vicinus
incommodetur. & sequitur idem Cœp.sub rub. de necessario.
80 †Et per illū tex.tenen,q. nō liceat ex aquarolo,seu seclatio,im
mittere lauaturam ollarum, & scutellarum in viam pub. Quia
talis lauatura illico corrumpitur, & transeuntib. pp fętorē sto-
machū mouet, locusq; ex tali odore efficitur pestilentioris, &
maximè qñ aqua ipsa fętida restagnat. per ea quę scribit idem
81 Cęp.in rub.de aquæduc.in 8.q.prin.†Vbi concluditur, non li-
cere in agro rustico retinere aquā, q̄ ex restagnatione noceat
vicinis.minus ergo licebit in via pub.si restagnatio, & aqua ip-
sa noceat trāseuntib.Et ad hoc adduco tex.clarū in l.2.§.proin-
82 de,ff.ne quid in loc.pub. Imò nemo pōt † in suo ędificare, si ex
ędificio aqua restagnet in via pub. quia aqua stans citò corrū-
pitur, maximeq; fœtet, & transitum liberum esse non sinit, d.
l.2.§. si quis in suo.ad istud quæso aduertāt dñi mei Aueniō.qa
83 hinc arbitror locum persępe effici pestilentem.¶†Itē infertur
non licere in uia pub.tenere fimum, seu letū, qd bene probat̄
84 in d.l.Aediles,§.fi. sed†nec etiam licèt tenere fimum iuxta mu
rum cōem, multominus alienū, imò nec ibi propè, si fimi col-
luuies decurrat ad murū alienū,vel cōem, l.si qñ,§ fi.ff.si serui.
85 uen.& l.fistulam, in prin.ff.de ser.vrba.præd. Nec†etiam licet
ponere paleas in via pub. vt ibidem marcescant & in fimū con
uertantur, si ex hoc via pub. lædatur. Ait.n.prætor, ne quid in
viam pub.immittas,quo illi dānum detur.l.2.in prin.ff.ne quid
86 in loco pub.¶Item ex†hoc infertur, pellipanos,sulpharios, &
similes posse prohiberi, ne in domo sua exerceant molinam,
sulphariam,&c.hmōi fętentes artes,quia malus odor nocet vi-
cinis transeuntibus, fm gl.in d.l.Aediles, §.fi.& Cœp.sub rub.
de aere.& bene probatur in l.æquissimum, §. si tñ, ff.de vsufru.
87 Et†ibi Alb.de Ros. & Flo.concludunt, q. dñs proprietatis pōt
prohibere vsufructuario, ne faciat candelas, uel pellipariam,
88 aliamve artem fętentem in domo sua. ¶ † Itē ex hoc infertur,
q. habentes regimen sanitatis poterūt edicere,ne quis porcos,
aliudve fętidum, aut venenosum animal teneat in ciuitate,qa
eorum flatus possunt locum reddere pestilentem, ut dixi s.in
89 j.remedio.†Et gñaliter quilibet pōt prohiberi, ne vllū animal,
quod alteri nocere possit, retineat in ciuitate, siue solutū, siue
90 ligatū,l.gñalr̄,cū l.sequi.ff.de Aedi.edic.Et iō†mimi,& iocula-
tores secum ducentes fera aīalia, ligata, arceri pñt ab ingressu
ciuitatis per illā l.& gñalr̄. Sed dubium est, quid si eis cōcessus
fuerit ingressus, & aīalia eorū aliquem interemerint, an mimi
ipsi teneantur de homicidio? Tu diceres,quòd sic, quia qui oc-
casionem dāni dat,&c.l.qui occidit,§.pe.ff.ad leg.Aqui.Sed ɔ̄-
rium deciditur in l.qui vulgo.ff.de Aedil.edi.vbi Iure cōsul.ta-
lem circulatorem pęna 100.solidorum plectēdū esse dicit. quē
tex.ad hoc reputat sin.Lud.Ro.in fin suis,char.44.& est singu.
meis,in 2.par.sing.186.inc.Quęro a te,& ibi dicit spāle esse pp
tacitū ɔsensum populi. Sed tu vide tex.in l.fi.ff.de extraor.cri.
vbi dr̄ extra ordinem esse castigandos, qui serpētes circūferūt
si cui ob eorum metum damnum datum sit.¶Habemus ēt fm
interdictū de via pub.reficiēda, per qd prouisum fuit „vt vnus-
91 quisq; possit aperire,reficere, & purgare viā pub.†dū ne ea via
92 iterve deterius fiat,l.j.ff.de via pub.† Et si nō sint, qui reficiant
purgentq„ pōt iudex cōpellere habitatores loci captis pignori
bus, & mulcta indicta, vt vnusquisque viā iuxta domū suā resi-
93 ciat,& purget,l.pen.§.construant,ff.de via pub. † Et si dñs do-
mus soluendo non sit, pro eo contribuere tenētur eius vicini,
94 fm gl.in d.l.pen.§.fi.in vltima glo.Sed†probabiliter posset du-
bitari an inquilini, seu conductores domorū, teneātur ad refi-
ciendam purgandāq; viam iuxta eorū habitationē? Br̄ ad mo-

mētnneā purgationē cōstat eos teneri, l. 3. §. j. ff. de impē. in reb.
dotal. fac. ad perpetuā verò non tenent̃, ſm Bar. in d. l. Aediles.
95 †Et ſi a repub. inquilini coacti fuerint facere expenſas purgatio
nis perpetuæ, poterūt ex penſione illas deducere, ſm Flo. in l.
96 ſi pendentes, §. ſed qđ ſi cloacarij, ff. de vſufructu. †Eſt ēt a pto-
re propoſitū edictū ꝯ deijcientes, & ꝓijcientes res immūdas in
viā pub. l. j. ff. de his, qui deiecerunt, vel effuder. ꝑ quē tex. dicit
97 Flo. q̃. †dñs domus tenetur in duplū ei, cuius veſtē, vel capitiū
maculauit pediſſequa ex lauatura ollarū, q̃ proiecit in viā pub.
ſequitur Cæp. in tract. ſerui. vrbano. ſub rub. de aquæ proiectu.
98 ¶ †Ad remouendū ēt fœtorē ex cadauerib. prouenientē a maio-
ribus noſtris inuenta ſunt ſepulchra, non defunctorum cā, quia
quoad eos facilis iactura ſepulchri, ſed viuētium gratia inſtitu
ta, quib. cadauera naribus fętida, & oculis infeſta occultarētur.
99 & †qa ſepulchra, vt plurimum fętent, & malè olēt, ſtatuit diuus
Adri. pœnā 40. aureorū in eos, qui in ciuitate ſepulchrū faciunt
locūq; publicari iuſſit, & corpus inde trāsferri eadē magiſtrati
bus patientibus pęna imminente, l. 3. §. diuus Adri. ff. de ſepul.
100 vio. ¶ †Sancitū ēt eſt, ne in via pub. monumentū extruat̃, l. 2. ff.
de loc. & iti. pub. quæ iura de conſuetudine malè videmus ob-
ſeruari. Et quia Reip. intereſt, ne corpora mortuorum īſepulta
iaceāt pro cōſeruāda ciuitate a peſtilentia, quā fœtores produ-
cunt, vtile putaui hic interſerere quaſdā quæſtiunculas q̃nque
in facti cōtingentia occurrētes inter hęredes, & agnatos defun
cti, de cui⁹ ſepultura cōtēdit̃ ex vna, & creditores, vel parochia
101 num ſacerdotē ex altera. Et † primò q̃ro, an creditores poſſint
petere ſibi ſatisfieri anteq̃ defunctus tradat̃ ſepulturę, ſeu pete
re cadauer loco debiti? Bř rñdendum eſt q̃ nō, imo talia peten
tes olim pęna 50. librarum auri mulctabātur, hodie verò 3. pars
bonorū ſuorū confiſcat̃, caduntque ab actione, & tantundem
hęredib. defuncti erogare tenent̃, & infames efficiūtur, l. cum
102 ſit iniuſtum, & auc. ſeq. C. de ſepul. vio. † Qua pęna non plectū-
tur prohibentes ſepeliri vſurariū manifeſtū, anteq̃ vſuræ extor
tæ reſtituant̃, c. q̃q̃, de uſu. li. 6. Qđ credo verū, ſi cōtēdāt mani-
feſtū vſurariū non dēre ſepeliri in terra ſacra, ſecus fortè ſi etiā
cōtēderēt, ne ſepeliret̃ in terra profana, qa intereſt Reip. ne ēt
anathematizatorum corpora inſepulta iaceāt. ſunt. n. vt ſ. dixi
103 narib. fętida, & oculis infeſta. † Scđò quærō, an liceat creditori
bus ſaltē ab hęredib⁹ petere, vt poſt traditū ſepulturę cadauer
immediate ſibi ſatisfaciāt? Rñdeo, q̃ nō licet hęredes, nec eos,
q̃ funus aſſociāt, ante exeqas celebratas in ius vocare, l. 2. ff. de i
104 ius voc. Sed an creditores †temerarie in ius vocātes hřdes ante
cōpletas exequias īcidāt in aliquā penā? Rñdet̃, q̃ nō, ſed acta
oia nō ſolū geſta die exequiarū, ſed ēt intra nouenā, ſeu nouē
dies a die obitus numerādos ſunt nulla, §. meminim⁹, in Auct.
105 vt cum de app. cogn. † Et nota, q̃ ſi creditor exeg. erit ab hřdi-
bus fideiuſſionem tpe nouenæ, q̃ fideiuſſor nō tenet̃, vt ibi dř.
Sis ergo cautus, ſi a te petatur debitū tpe exequiarū, q̃ offeras
cautionem, dūmodo tibi velit terminū ſoł̃onis prorogare, nā
fideiuſſor efficaciter non obligat̃, & ſic pro nihilo obtinebis di
106 lationem. Eodē mō † interpellatio facta tpe nouenæ non con-
ſtituit debitorem in mora, tanq̃ incōgruo tpe facta, ſm Bart. in
d. l. nō ſolum, §. morte, col. pe. ff. de no. ope. nun. & ꝓbat̃ in d. §.
meminimus. & ego dixi in c. cū M. Ferra. de ꝯſt. Qđ credo ve-
rū, niſi defunct⁹, cuius exeqę celebrant̃, deceſſiſſet excōicatus,
107 quo caſu ſepeliri non debuiſſet, c. ſacris, de ſepul. †Nā & qui fa-
ciunt funeralia, & qui funus excōicatorum aſſociāt, incidunt in
cēſuras, ſm gl. ī l. ad hoc, de priui. q̃ ad hoc dicit ſing. Lud. Ro.
ſing. 122. in 2. par. inc. Dicā tibi dubia. Item id, qđ dixi de noue
na, intellige verū ſi defunctus ſit agna. vel cog. ſecus ſi ſcutifer,
vel ſeruiens, tūc facientes funeralia pro prima die tm̃ prohibē-
108 tur in ius vocari, ſm Alb. de Roſ. in d. l. 2. Tertiò q̃ro, an †liceat
parochiali ſacerdoti impedire ſepulturā, donec lectus ipſius ſe-
pulchri ſibi pſoluat̃, vt mos eſt in q̃buſdā partib⁹ caſus eſt deci
ſus in c. abolendæ, de ſepul. & in c. non ſatis, & in c. ſeq. de ſimo.
vbi ſtatuit̃, q̃ pro terra cęmiteriata, & ex cā ſepulturę nihil exi-
gat̃ a parochianis, aliàs delictū incurrunt ſimoniæ, quacunque
109 ꝯtria cōſuetudine non ob. † Sed dubitat̃, an ſaltem poſt ſepultu-
rā poſſint parochiani pro exeqjs, & terra cęmiteriata vigore cō
ſuetudinis aliquid exigere? Iſtā dubitationē mouet Pan. in d. c.
cum M. Ferra. de conſt. & diſtinguendo rñdet. Aut viget ſtatu
tum, q̃ aliqd ſoluatur, & tale ſtatutū nō valet, qa hēt principiū
præciſum, & neceſſitatiuū. Aut viget conſuetudo, & talis con-
ſuetudo poſt traditū ſepulturæ funus eſt obſeruanda, quia hēt
principium voluntarium, & ad hoc adducit tex. in c. ad apoſto
licam, de ſimo. Et ſic vult laicos poſſe compelli ad obſeruantiā
huius cōſuetudinis, quod ēt voluit glo. & Pan. in d. c. abolendæ.
Sed ego credo abſque dubio, q̃ ꝯtrium ſit uerius, quia hmōi cō-
ſuetudo dānatur in d. c. abolēdæ, & in c. cum in eccleſiæ tuæ de
ſimo. Et q̃ talis conſuetudo nō ualeat, probatur in c. ex multis,
1. q. 3. Et q̃ nihil exigi poſſit etiam poſt ſepelturā prætextu hu-
ius conſuetudinis, tenent Gem. & Mod. in d. c. cum M. ¶ Nec
obſt. tex. in d. c. ad apoſtolicam, qa loquit̃ de laudabili cōſuetu-
110 dine, †vnde non pōt intelligi de cōſuetudine, q̃ detur tpale ꝓ

111 ſpūali, qa illa nō eſt laudabilis. vñ †pōt itelligi de ꝯſue. qua popu-
lus ꝯſueuit oī anno facere eleemoſynā alicui pro loco, iſta. n. ꝯ-
ſuetudo eſt laudabilis, & valet, ſm Bar. ī l. priuilegia, C. de ſacro
ſan. eccl. & Fel. ī c. eccleſia S. Mariæ, col. 38. de ꝯſt. Et q̃ ille tex.
nō intelligat̃ de ꝯſuetudine dādi tpale pro ſpāli, volunt Inn. &
Card. ibi, & Lud. Ro. in conſi. ſtatim allegādo. ¶ Nō ob. q̃ con-
ſuetudo hēat principium voluntarium, qa ad inducendum de-
lictū ſimonię, qđ ꝯhit̃ recipiēdo tpale ꝓ ſpāli, inſpicere dēmus
tp̄s receptionis, & tūc conſuetudo iā inducta neceſſitate. Et in
ſpē ita conſuluit Lud. Rom. conſ. 344. In caſu propoſitæ cōſul-
tationis. Propterea Hoſt. Car. & d. Ant. a q̃b⁹ nō diſcrepat Pau.
in d. c. abolendæ, dñt aduertēdū eſſe qualiter parochialis ſacer-
dos format petitionē. Nā ſi petat, q̃ obſeruet̃ conſuetudo dan-
di aliquid tpale pro funeralib. ſeu ſepultura, malè agit. Si verò
patet, q̃ ſeruetur conſuetudo dādi certū q̃d, pro quolibet mor-
tuo, tunc qa iſta eſt laudabilis conſuetudo, rectè agit. Et ita etiā
conſuluit d. Phil. Cor. conſ. 196. Circa primū conſultationis ar-
ticulum, lib. 4. vbi ēt declarat qualiter induci poſſit hmō con-
112 ſuetudo. †Sed ego amplius dubito, an ſacerdos poſſit pro ſepul
tura recipere aliqd a ſponte dantibus? Pan. in d. c. cū M. vř vel-
le, q̃ abſq; vitio ſimoniæ liceat recipere ſpontè oblata, per tex.
in c. & ſi q̃ones, de ſimo. & in c. emendari, 1. q. 1. Et per hoc vñr
facere iura multa, tex. ſ. in c. dilectus. 2. de ſimo. & ī c. placuit, &
in ſumma, j. q. 2. & alibi ſępe. Et hāc opi. ſequunt̃ Vin. Io. Goff.
& Arch. in c. eos, j. q. j. & *cōiter* ſcri. in d. c. cum M. Ego tñ ſp cre-
didi ꝯtrium eſſe de mente iuris, q̃ non liceat recipere tpalia ꝓ
ſpūalibus ēt a ſponte dātib. qa rōnes prohibitiuæ militant etiā
in recipiente ſponte oblata. Rō. n. prima, ne q̃s credat donum
Dei poſſe pecunia poſſideri, altera, qa q̃ pecuniā accipit, gratiā
ſpūs ſancti non hēt, d. c. eos, militant ēt iſto caſu, qa ſponte dās,
ſi reſpectiuè pro ſpūalibus det, credit donum Dei pecunia cō-
parare, & accipiens, ſi reſpectiuè capiat, grām ſpūs ſancti cōte-
ſtim a ſe abdicat. Scđò vř de hoc eſſe caſum in d. c. emendari, q̃
loquit̃ in ſponte dātib. prout ſolebāt, & tñ ibi ſacerdos ꝓhibe-
ret̃ recipere, ne videat̃ pretio diſtrahere ſpūalia. Nec dicas, vt
quidā dixerūt, q̃ ille tex. loquit̃ in ſoluentib⁹ vigore pacti, qa
non ēſt verum, nam ſi virtute pacti ſoluerent, iā non viderētur
diſtrahere, ſed verè diſtraherent. itē non dicerent̃ ſpontè ſolue
re, ſed coacti ex obligatione pacti, l. j. ff. de pac. & c. j. eo. tit. Ter
113 tiò facit, †qa lex prohibens aliquid recipi, quia illicitū ex parte
recipientis, intelligitur ēt prohibere, ne quicquā recipiat a vo-
lentibus ſpōte dare, ſm Bar. in l. inuitus, §. j. ff. de reg. iur. Vbi ex
hoc infert, q̃ Notarius actorū prohibitus aliquid recipere pro
ſcripturis, intelligitur ēt prohibitus recipere a volentibus ſpō-
te dare. & bene probatur in l. 2. & ibi no. Ioan. de Pla. C. ne ruſt.
ad vllum obſeq. deuo. lib. 11. Nō obſt. tex. in d. c. & ſi q̃ones, qa
palafrenus, de quo ibi, non fuit donatus cardinali pro palleo re
ſpectiuè, ſed alia intentione, vt cantat litera: ergo a ꝯtrio. ſenſu ſi
ea intentione, & ſic reſpectiuè pro palleo fratri tradendo dona
tus fuiſſet equus, ꝯctum fuiſſet vitiū ſimonię, vnde dico, q̃ facit
optime pro mea opi. Non obſtant alia iura, & ſimilia ſ. alle. qa
licèt velint, q̃ licet capere munera gratis oblata, non tamē ali-
quid faciunt ad punctum nr̃æ dubitationis, quia qđ reſpectiuè
datur nō pōt dici gratis oblatum, imò honeſte facerent ſacer-
dotes ſi tpe, quo conferunt ſpiritualia nunquā caperent tpalia,
ne videātur Dei donum pretio diſtrahere, d. c. eos. Sed vereor
ne auaritiæ cęcitate iuridicum, & honeſtū conſiliū nr̃m deri-
deas, vel eludas, dicendo, q̃ pro eleemoſyna capiunt, & non ꝓ
ſepultura. Sed ipſi viderint, qui ſine ſpe pręmij vnicum nudum
114 Requiem non cantarent. ¶ † Quartò quæro qua pœna puniat̃,
qui per vim funus rapuerit, aut impedierit quominus ſepeliat̃?
Rñdeo pœna leg. Iuliæ de vi pub. l. qui cętu, ff. ad leg. Iul. de vi
pub. Cuius pęna hodie eſt deportatio, l. qui dolo, §. ſi. eod. tit. &
bonorum confiſcatio, §. pen. Inſtit. eo. item tenetur pęna ſepul
chri violati, l. ſepulchri, ff. de ſep. vio. Eſt autem pœna ſepulch.
vio. decem pondo auri, l. ſi quis ſepulchra, C. eod. tit. & ibi aliæ
115 pęnę referunt̃. Quintò quæro, † qua pęna puniēdi ſunt, qui ſe-
pulchra aperiunt, vt cadauera ſpolient, & denudant? Rñdeo ſi
manu armata id admiſerint, pęna capit. rei ſunt, ſi ſine armis, in
metallum damnantur, l. 3. §. aduerſus, ff. de ſep. vio. Et iudices
negligentes punire ſepulchrorum violatores, pęna 29. lib. auri
ſunt feriendi, l. ſi quis, C. eo. reperiuntur. & aliæ diuerſæ pœnæ,
quibus violatores ſepulchrorum plectunt̃, quas vide ff. & C. de
116 ſep. vio. per totum. ¶ Sextò quæro, † an per ſuperiorē poſſit ali-
quis cōpelli ſubire officium ſepeliendi, ſi nullus reperiatur qui
ſponte illud velit exercere? Vř dicendum, q̃ nemo cogi poſſit
per tex. in l. j. & per totum, C. ne quis inuitus actum Rei pub.
117 ger. compel. lib. 11. per quem dicit ibi Odoſ. q̃ nemo †liber po-
teſt cogi mundare latrinas, vel plateas. Et dicit ibi Io. de Pla. q̃
118 nemo poteſt † compelli ſuſcipere officium carnificis, ſeu ma-
negoldi. Ad idem facit tex. in l. j. C. de oper. a colla. non exig. ꝑ
119 quem tex. dicit ibi glo. †q̃ nemo poteſt arctari ad commodan-
dum equum, vel bouem Reipublicæ ad aliq̃ aliam angariā, vel
perāgariam. ergo multominus cogi poterit ſepelire mortuos.

Quia

120 Quia coactus † hmōi sepeliēdi offm̄ suscipere dr̄ affectus maio
ri ignominia totius mūdi, fm Bal. in l. fi. C. de exe. rei iu. Ad idē
facit tex. in l. 1. & 2. C. ne rust. ad ullum obseq. deuo. per quē di-
cunt ibi scrib. q̄ non debent rustici cogi ad conducendū res fi-
121 scales de loco ad locū, licèt fm glo. male illud obseruetur. † In
ɔ̄triū facit tex. in l. 2. de nauib. non excu. lib. 11. ubi pp necessi
tatem Reip. cōceditur capere naues cuiuslibet priuati eo inui-
to. Et per illum tex. dixit Marti. Laud. tract. de libello, ver. 23. q̄
pro mittendo bladum, vinum, & similia ad exercitum, pñt capi
boues, plaustra, & reliqua animalia subditorū. & p hoc est text.
in l. fi. §. patrimoniorum, ff. de mun. & hon. & ibi Bar. & idē Bar.
122 in l. iubemus, C. de sacros. eccl. † Et si subditi non habeant aia-
lia, pñt cogi emere, & Reip. cōmodare, fm Bar. & Ioan. de Pla.
123 in l. non vr̄, C. de mune. patri. lib. 10. † Qua rōne dicerē, ēt plau-
stra, & aialia posse capi ab inuitis pro conducendo victualia ad
locum pestiferum. Ad idem facit tex. in l. fi. §. fi. ff. de pig. act. p
124 quem dicunt ibi Guil. de Cun. Alb. de Ros. & Barto. † q̄ ciuis
pōt cogi commodare suum ronzinum, vel asinum pro condu-
cendo falsarium mitratum per ciuitatem, vel pp trahendū ma
lefactorem ad caudam ronzini. Ad idem, & magis ad rhombū
125 facit tex. in l. 2. C. de his, qui latro. occul. † vbi ex cā publicæ uti-
litatis pñt subditi cogi ad conducendū delinquentes ad carce-
res, cur ergo ēt cogi non poterunt conducere ad sepulturam?
Quid tenendum? Arbitror, q̄ ista vltima opi. sit verior, sanè tñ
& modestè intellecta. intelligo ergo eā uerā esse, si nullus tepe
riat, qui spontè uelit tale offm̄ exercere. Itē intelligo procede-
re in persona vili, & abiecta, secus in persona honesta, cui alias
ualde ignominiosum esset sepelire defunct. per tex. in §. si igit
monachus. i Auc. de san. epis. p quē tex. Guil. Alb. Bar. & Mod.
in d. l. fi. ɔcludūt uilē, & abiectā personā posse in subsidiū cogi
126 ad exercendū offm̄ carnificis, † & manegoldi. sequit Bal. in d. l.
fi. C. de exe. rei iud. & bene probat in l. vnica, C. de mend. uali.
lib. 10. & in Dñica pass. ubi Iudæi angariauerunt Cyreneū quē-
dā uenientē de uilla, ut tolleret Crucē Iesu. Itē intelligo verum
præstito sibi condigno salario, argu. l. 2. C. pro quib. cau. ser. lib.
accip. l. Lucius, ff. de euic. & l. venditor, §. si constat, ff. com. p̃d.
127 cum si. † Nam si officialis acceperit boues alicuius pro trahen-
do, seu trasmādo hoiem ad iustitiā, tenet respub. seu Princeps
soluere p̃tiū illorū bouū, qa dici solet rusticis, q̄ dicti boues de
cætero non arabunt, uel si arabunt, terra arata non germinabit
fructum, fm Parid. de Put. in tract. syndi. in verbo, captura, uer.
128 an si officiales. † Et crederē, q̄ si hæres defuncti esset vilis per-
sona, q̄ tam ad expensas funeralium, l. qui etat, ff. fam. erc. q̄ ēt
ad exportandum cadauer ad sepulturā cōpelli possit, arg. l. & si
qs, §. si mādauerit, ff. de relig. & sump. fune. Sed subori dubita-
129 tio. † An ēt tpe pestis possit uilis, & abiecta psona cogi ad sepe-
liendos mortuos? Fauor publicę vtilitatis suadet, q̄ sic, sed hu-
manitas ɔ̄triū dictat. Inciuile. n. est aliquē dānare ad opus, q̄
salua salute consummate non possit, l. aut dānum, §. quicunq;,
& §. sunt, & aliæ, ff. de pœn. ita mihi inhumanum uī dānati ali-
quem ad sepeliēdum cadauera tpe pestis, maximè sine culpa;
130 sine qua nemo dēt puniri, c. cognoscentes, de const. † Vnde pu
to concludendum, q̄ cogi non possit, nisi esset aliquis dānatus
ad mortē, vel in metallum ppetuò, tunc posset cōmutari pęna
fauore pub. & eum dānare ad sepeliendos mortuos etiam tem
pore pestis, secundum Bar. & Ang. in l. 2. ff. de pub. iud. ubi con
cludunt criminosum posse condēnari ad cruciandū delinquē-
tes in perpetuū. ¶ Ex his constat cām sepulturæ esse ualde pri-
uilegiatam fauore publ. ne corpora defunctorum iaceant inse-
pulta, l. sūt psonæ, ff. de relig. & sump. fun. Et vltra priuilegia, &
131 fauores præmissos, † prætor concessit cuilibet liberam sepeliē-
di facultatē, & ad cōsequendas funeris impensas dedit ei actio-
nē, quę funeraria actio notatur, l. & si quis, §. hæc actio, & l. si qs
sepulchrū, §. prætor ait, ff. de rel. & sump. fu. Est. n. actio funera-
ria nomen proprium actionis, fm aliquos, sed fm Spec. quē alij
cōiter sequuntur, in §. porro, in tit. de sepul. est adiectio quædā.
Dr̄. n. actio in factum funeraria, quæ in pluribus est priuilegiata.
132 † Primò excedit naturā act. neg. gest. quia cōpetit ɔ̄ hrēdē pro-
hibentem similiū impensas fieri, l. & si quis, §. idem Labeo, ff. de
133 rel. & sump. fu. ¶ † Scd̄o p̃cedit oēs alias act. ēt anteriores, l. pen.
ff. eo. tit. Et non solū p̃cedit actiones personales aliorum, sed ēt
præfertur oibus hypothecis ēt anterioribus l. & si quis, §. 1. ff. eo.
immò habenda est prius rō huius impensę, q̄ legatorum, imò res
aliœ legatæ uēdi pñt pro exequijs faciendis, d. l. & si qs, §. si res
134 legatæ. † Tertiò hęc actio datur marito ɔ̄ hęredes uxoris, vel ɔ̄
eos, ad quos reuertitur dos, iuxta tex. in l. si cum, cū l. seq. ff. eo.
135 † Qd̄ procedit ēt si maritus pmisisset restituere totā, & integrā
dotē, qa adhuc pōt pro impensa funeris retinere dotē pro rata
fm Lud. Ro. & Ang. in l. qui bona, §. q paritē, ff. de dam. infecto,
136 quos sequit Cur. cons. 13. statuto Ianuę, col. fi. † Et scias, q̄ valde
turpe est, & marito iniuriosum, vxorem carere sepultura, l. q̄ si
137 nulla, ff. de relig. & sump. fun. † Et qa pp fetorem dilationē non
recipit sepultura, interdicta est appłō ad fines, ne cadauer sepe
liatur ... ap. ... l. fi. ff. de app. reci. c. ex parte, de sepul. fm Spe.
D.N.

138 tit. de app. §. 2. uer. 8. † Et hac rōne attenta non hr̄et locum nun-
cia. no. ope. ɔ̄ facientē sepulturā p sepeliendo hoie iā mortuo,
arg. l. de pupillo, §. si qs nuos, ff. de no. op. nūc. & dixi s̄. in mate-
ria cloacarum. licèt in multis casib. reperiat interdicta sepultu-
139 ra in pęnā enormissimi delicti: † est. n. priuatio sepulturæ maxi-
ma pęna, l. 1. in fi. C. de his, qui paren. aut lib. occid. per quā Bal.
140 ɔs. 426. li. 1. dicit, † pęnā furcarum esse maiorem pęna decapita-
tionis, quia suspensi nō solent tradi sepulturæ: tñ ad petitionem
Reip. suspensa corpora sepeliri permittunt, ne pp fętorē locus
141 pestilētiosus fiat, l. 1. & fi. ff. de cada. pun. † Hac rone dicerē, ęsti-
142 uo tpe non esse faciendā anatomiā. ¶ † An aūt corpora dānato
rum tradi de iure possint chirurgis pro faciēda anatomia? Dubi
tauit Bar. in d. l. fi. de cad. pun. Et rō dubitandi esse potuit, qa cor
pora dānatorū dilaniari p frusta non pñt, nisi in qbusdā casib⁹
pp atrocissimū facinus, l. capitalium, §. famosos, ff. de pęn. l. 2. ff.
arbo. fur. cęsa. Magnus aūt practicus Cur. & recolendæ memo-
riæ d. Lance. Dec. in l. imperium, col. 2. ff. de iur. om. iu. decidūt,
posse iudices delinquentium corpora tradere Physicis anato-
matizanda rōne pub. vtilitatis, ut medici in cōseruandis corpo-
143 ribus uiuorum peritiores fiant. † Quæ. n. utilitatis publicæ causa
fiūt, & si in cōtumeliā alterius cedāt, non sunt redarguēda, ne-
que iniuriarū magistratus cōueniri pñt, l. qd̄ Reip. ff. de iniur. de
cōsuetudine aūt exigit Principis, aut dānari licentia. Solentque
Physici officia solēnia pro aia anatomatizati decātari facere, &
ipsius ossa sepulturæ cum debitis funeralib. tradere, ut sępe Pa-
piæ uidi obseruari. ¶ Insuper pp hāc rōnē, ne corpora insepulta
locum reddāt ɔtagiosum, d. l. 2. §. idē ait, ff. ne quid in loco pub.
crederē, q̄ iura cōcedētia sepultos exhumari posse, vel dēre, ut
144 c. sacris, de sepul. † ubi mandat excōicatorū corpora exhumāda
esse de terra sacra, dēant sanè intelligi, primò, dūmō exhumatio
145 fiat de licentia Pōtificis, l. ossa, ff. de relig. & sum. fu. Scd̄o, † dum
modo illico exhumati sepeliantur in terra non sacra, uel in flu
men proijciant, ne nares, & oculos uiuentiū infestēt. Præterea,
quia omnia male olentia sunt apta nata ad generandū pestilen
146 tiā, † dēt p̃fectus urbis, siue iudex ad hoc deputatus, quē Papien
ses iudicē victualium appellant, solicitè prouidere, ne uendant
putridæ carnes, pisces corrupti, & cętera hmōi fętentia, l. 1. §. cu-
ra carnis, ff. de of. pręf. urb. Ex his. n. hoium sanguis corrūpitur,
stomachus laxatur, & inde pestilentiæ, & uariæ ægritudinū spe
147 cies generant. † Pari mō debēt aduertere, ne aromatarii uēdant
quid pro quo, ut cōiter facere solent in maximū Reip. detrimē-
tum. Plurimi. n. hac de cā occumbunt, alij in grauiores incidūt
infirmitates, dum liberari se putant. Hos falsos aromatarios pę-
na stellionatus iura puniendos esse crediderunt, l. 3. §. sed si quis
ff. de crimine stel. uel extra ordinē, l. saccularii, in prin. ff. de ex-
148 traor. † Per quē tex. dixit Io. de Pla. eum qui in summitate cistæ
uel calathi, apponit bonos fructus, & i medio malos, & corrup-
tos extraordinaria pęna teneri. Et si constare posset pp supposi
ta medicamina aromatarii infirmū decessisse, acerbissima cū
pęna plectendū arbitrarer, arg. l. si quis aliqd. §. q̄ abortionis, ff.
149 de pęn. † Quos suppositicios venditores ob negligentiam iudi.
laici pōt ep̄s sua seueritate compescere, fm Io. An. Pan. & cōiter
scrib. in c. 1. de empt. & uend. ubi ex hoc inferunt, † q̄ ep̄s ēt pę
150 na pecuniaria mulctare poterit aromatarium miscentem tritas
fabas cū cera, quod reputat sin. Lud. Rom. sing. 6. in 2. parte, in
151 cip. Fui interrogatus, char. 32. fm meā impressionem. † Sed non
minus castigādi sunt aromatarii, q̄ ex antiqs specieb. medicinā
ɔficiūt. Nociua est. n. talis medicina magis q̄ salutaris, fm Inn.
& Io. de Ana. in c. tua nos, de hom. inferentes aromatariū non
posse absq; dispensatione ad sacros ordines promoueri, si inde
infirmus decesserit. Quarto dixi de tristi imaginatione aliquan
do morbum hūc cāri. Fugiēda ergo est tristis imaginationis oc
152 casio. † Abiiciēdi extra ciuitatē sunt leprosi, quorū aspectu ho-
minū corda mouent ad tristitiā, fm Io. de Pla. in l. cū s̄. uirētē,
p illū te. C. de re mil. li. 12. Sūt. n. leprosi, & tristes, a cōione bñ ua
lētiū separādi, c. 1. de ɔiug. lep. Suspicio mali, & ois pestilētiæ co
153 gitatus est post terga ponēdus. † Amplectēda honesta lętitia, q̄
floridā ętatē facit, Prouer. 17. Lugere, deplorare, lamētari, miser
154 rimi hois est, & pusillanimi. † exultare aūt, & in aduersis seipsū
155 eleuare, pstāns est, & magnanimi, c. vbicūq;, 13. q. 2. † Hic tn̄ tri-
stis euētus quocūq; tpe a nr̄a cōsideratiōe pcul eē dēat, l. iter sti-
pulātē, §. sacrā, ff. de uer. ob. l. Iulianus, ff. q. & a qb. eo p̃serti tpe,
quo de contagione dubitatur, a cogitationibus nr̄is est penitus
alienandus. Abſit omnino mortis timor, nam fm Catonem,

Qui mortem metuit, quod viuit perdit idipsum.

156 † Et mihi repugnātius, ne dicā insipientius, nihil magis vr̄ quā
mortē formidare. Nā q̄ hinc discedere nō vult, ad eū iust⁹ acce-
dere recusat, a quo ęterna vita p̄mijs cęlestib. donari exoptat. q̄
q̄ stultū sit nemo nō uidet, fm Cyprianū, trāsūptiuè i c. q̄ ppo-
157 sterū, 13. q. 2. † Ad hac āt melācholicas cogitatiōes effugiēdas, io
158 cus, & ludus necessaria esse uidenī. † Iocus aūt a ludo differt, qa
hic i uerbis tot⁹ versat, ille facto expedit, fm Leon. Are. Et i io-
159 co mediocritas † illa laudabilis ē, q̄ Gręci eutrapeliā uocāt, nos
uerò qnq; lepiditatē, interdū iucūditatē, plerūq; urbanitatem,

nonnunquã verò comitatẽ appellamus, ſm Soc.conſ.16.Circa
160 prædictã cõſultationẽ,lib.3.†Colluctationes tñ, haſtiludia,cho-
reas,pilæ ludos, &c.hmõi, qbus corpus fatigatur, in peſtilentia
non conuenit exercere,vt in c.x.ſui operis Cor.Celſus elegan-
ter tradidit.Quintã peſtilentiæ cãm in coitu immoderato ꝯſta
161 re deſcripſi.†Hæc autẽ ceſſabit,ſi ſcelestos lenones, peſtiferaſ-
que lenas, & cões caſtitatis vaſtatores extra vrbem eſſe iuſſeri-
mus,vt in auct. de leno.§.1.& per totum. Ceſſabit inquã, ſi has
lenas,quę nõ tñ verbale auxiliũ,ſed etiam domum, thorumq;
ad adulteria,& ſtupra commodãt,meritis pęnis iudices caſtiga
162 uerint.†Eas.n.vltimo ſupplicio afficiendas eſſe conſtat,l.3 in fi.
ff.de extraor.cri.Et licèt lupanaria tolerentur,vt euitẽtur adul-
teria,ſodomiæ,& deteriora ſcelera,ſm Pan.in c.inter opera, poſt
163 gl de ſponſ.& probať in c.nerui.§.fi.13.diſt.†Tñ vbi de conta-
gione probabiliter dubitatur, etiam meretrices extra vrbẽ eij-
164 ci poſſe,& debere,non eſt dubitandum.†Nã vicinis reclaman
tib' iuſte expellitur meretrix de vicinia,ſm Guil.de Cun.Bal.
Pau.de Caſt.in l 2.C.de ſum.Tri.& fide cath.Gem. & alios ĩ c.
3.de vſu.li.6.Et ſi oĩ tpe continendum ſit, fugiendaq; libido,in
165 peſtilentia multo magis ſm Cor.Tacitũ.† Sed ſi tabificus mor
bus immineat,non ſolum lenones, & meretrices, ſed ẽt mẽdi-
cantes validos debent, qui curã Reip.habent, ab vrbe ſeclude-
re. Hi.n.ſunt, qui morbum introducunt introductũq; nutriũt,
dũ vagantur, dum ſingulos vrbis angulos circumeunt, dum ſe
ingurgitant,dũ turpiter vitam agunt,l.vnica,C.de mendi.vali.
quem tex.no.ibi Io.de Pla.dicens, q ſi mora forenſium mẽdi-
cantium ſit ciuitati dãnoſa,quia vigeat cariſtia,& ipſi auferant
victũ pauperib',& infirmis de loco, vel ſi eorum mora ſit ciui-
tati periculoſa,vt q̃a peſtis in vicina loca iã irrepſerit,q oẽs ex-
166 pelli poſſunt.†Quinimò mẽdicantes validi,& corpore robuſti,
ẽt nulla ſubſiſtente peſte,nullave cauſa explodendi ſunt,vel ad
aliquod pub.miniſterium exercendũ cogendi, putà ad purgan
das plateas viaſque publicas,§.ſi verò, in Authen.de Quæſtore.
Et ſi ſinc cauſa eijci pñt,quantò magis tpe cariſtiæ,& peſtis,cũ
domeſticis prius ſuccurrendum ſit,q̃ forenſibus, c.nõ ſatis,86.
167 diſt.l.ſi præſes,C.de ſer.& aqua.† Rõ aũt,quare ẽt ceſſante pe-
ſte, vel cariſtia excludi pñt, patet euidenter : quia cum valeant
ſibi proprio ſudore victum quærere , nõ eſt meritorium eis in-
168 debite petentibus eleemoſynam facere,ca.non oẽs.5.q.5.†Nã
ẽt filius,qui poteſt ex induſtria victum quærere,non eſt a patre
169 alendus,l.ſi quis a liberis, §.ſed ſi filius, ff.de lib.agn.† Non pa-
rum delinquit, qui põt ex induſtria, vel aliunde viuere,ſi elee-
moſynas pauperibus inualidis neceſſarias ſibi vſurpet,arg.cap.
170 ad aures.de reſcr.& d.c.nõ oẽs. †Peccatoribus aũt etſi priũ ſit
bene facere,c.quieſcamus.42 diſt.quia tñ peccatores ſunt,non
arctamur eis eleemoſynam facere,c.fratrem noſtrum, 86.diſt.
171 †Et fortè meritorium eſt illis eleemoſynã denegare , quos ab
172 ignominioſa mendicitate conuenit auocare.†optimum.n.elee
moſynæ genus eſt,errantes reprehendere.ca.tria ſunt, 45.diſt.
173 †Et nota, q ſi mendicantes validi vtuntur herbis , & ſuppoſi-
torijs,quibus ſibi faciant tibias, vel manus intumeſcere vt clau
di,vel manibus ꝯtti videantur, cũ non ſint,non dñt nulli per-
tranſire, ſed graui pęna iudic arbitrio taxanda ſunt caſtigandi,
174 ſm Bar.Ang.& Io.de Pla.in d l.vnica.† Et qui ſeipſum,filium,
vel alium vetę debilitat,vt habilius valeat mendicari,acerrimẽ
eſt puniendus,l.fin.ff.de his,qui ſibi mortem conſciuerunt. Et
tã cõſentiens,& patiens debilitari, q̃.agens,eadem pœna tene
tur, quia nemo eſt dñs mebrorum ſuorum, l.liber homo, ff.ad
leg.Aquil.c.ſi verò,de ſent.excommu.ita Bar.in l.3.§.vſq; adeo, ff.
175 de iniur.†Ex cuius dictis colligo,q medicus, & barbitonſor,q
docet qualiter debilitari quis poſſit ſeueriſſimę pęnę venit ſu-
bijciendus,l.3.ff.de cri.ſtel.& bene facit tex.in l.idem iuris, &
176 in l.item ſi obſtetrix.ff.ad leg.Aqui.†Item ſcias,q non tñ offi-
ciales,ſed ẽt priuatus quilibet poteſt inueſtigare tactu, vel alio
experimenti genere,an infirmitas mẽdici ſit vera,vel ſimulata,
177 d.l.vnica.¶†Aduerte tamen inquantũ ſ.dixi,mendicantes va-
lidos poſſe ad purgandũ plateas,& vias cõpelli,nam illud arbi-
178 tror verum†in ruſtico,vel alias ad laborandũ aſſueto. Secus in
nobili mendico non conſueto laborare, maxime ſi latrocinijs,
aut calumnijs, aut ſeditione populari, aut a tyrãno oppreſſus fue
179 rit. †Huic.n.miſerendum eſt,quia inter oẽs aduerſitates fortu-
næ infęliciſſimum genus infortunij eſt aliquando fuiſſe fęlicẽ,
180 c.conſideranda.& ibi glo.86.diſt.† Et ſcias nobilẽ dici pauperẽ
etiam ſi in burſa habeat centum aureos , ex quibus viuere poſ-
ſit,ſi dignitatem,& ſtatum ſuum ſeruare non valeat,ſm Bald.
in l.ſi quis ad declinandam, col.2.ve.ſ.circa tertium, per illum
tex.C.de epiſc.& cle.Sextam huius morbi cãm ex alternata pe
181 nuria,& vbertate procedere diximus.† Hæc autẽ remouebiť,
ſi Decuriones ſeu vrbis præfecti ſtatum Reip.& annonariã rõ-
nem aliquando firmauerint, l.1.C.de offi.płec. vrb.& in Auct.
de defenſoribus ciuita.§.deinde competens. Firmabũt autem,
ſi tria,quæ breuibus edocebo,obſeruare curauerint.Modum.ſ.
vbertatis habendæ,rationem vbertatis conſeruandæ,& ordinẽ
erogandæ pub.annonę.Vbertima aũt,& abundans ciuitas eſſe
poteſt tã ex pub. q̃ ex priuata annona, de qua, & primò de pu-
bli bř aliqua tractabimus. Publica annona, vel ex publ. prædiis
percipitur,vel ex pecunia pub.comparatur,l.1.§.2.& §.ſeq.ff.de
182 admin.re.ad ciuit.pertinen. † Si aũt reſpub. neq; prædia poſſi-
deat,neq; ærarium hẽat,& vigeat inedia,hic erit modus vber-
tatis habendę,vt fiat collecta,a qua nemo,quãtumcũq; priuile-
giatus,excuſať quominus ſm ratã patrimonij cõferre teneať,l.
1.C.vt nemi.lic.in emp.ſpec.ſe excuſ.lib.11.intereſt.n.Reip.ne
183 pauperes moriant,†quia ſine pauperibus non eſt ciuitas ꝑfecta
184 l.2.ff.de nund.†Silent.n priuilegia,do Aug.lib.11. Nã ſm Cic.
Offic.libr.2. non eſt dubiũ ꝑꝑ ærarij tenuitatem tributum eſſe
conferendũ, vt oẽs intelligant pro ſua ſalute Reipu.neceſſitati
185 parendum:† imò illud vti veriſſimum aſſirmo, & tpe neceſsi-
tatis habentes pecunias cogi poſſunt eas mutuare Reip.nõ ſub
vſuris,vt pleriq; faciũt,quia oĩ iure ſunt prohibitæ, ſed gratis,&
reſtõnẽ expectare teneanť,donec fiat collecta,ex qua ſibi poſsit
ſatisfieri, ſm Gui.de Cun.in l.neminem, C.de ſacroſ.eccl.per
tex.in l.1.C de oĩ agro deſer.in arg.lib.11.& ibi expreſsẽ ſequiť
186 Io.de Pla.†Et ſi in prouincia ſit ſterilitas,poterunt ꝑfecti anno
nę eligere vnum vel plures diſcretos,& expertos viros,qui pro
frumento comparando ſe conferant ad alienas prouincias , &
eis ſine iuſſu Principis ſalariũ conſtituere,l.1.C.de frum. Alex.
lib.11. Nã aliàs Decuriones, & ſimiles ſine licentia ſuperioris
nõ pñt alicui cõſtituere ſalariũ de pub.pecunia,l.1.C.de pb.ſal.
Si verò ciuitas nolit collectã imponere,vt quia cognoſcat apud
ciues locupletes eſſe ſufficiẽtẽ annonæ quãtitatẽ,q̃ vẽdere diſ-
ferãt,uel cariori ꝑtio,quã par ſit,diſtrahere ꝯtendãt,hic erit or
187 do adhibẽdus.¶ †Primò ꝓuidẽdũ erit,vt qlibet ſm ratã facul-
tatum , & bladorũ recollectorũ ſingulo die mittat in plateã ad
vendendã certã annonæ menſurã, l.1.C.ne lic.in empt.ſpec.ſe
188 excuſ.ſm tertiũ intellect.† Licèt.n.nemo rř cogi poſsit rẽ ſuã
vendere,l.inuitũ,C.de ꝯtrahen.emp tñ fallit fauore publ.d.l.1.ſic
ẽt fauore piæ cãæ cogitur quis vẽdere, l.ſi quis ſepulchrũ, ff.de
relig.& ſump.fun.cũ ſi.Et q habẽtes annonã tpe cariſtiæ com-
pelli poſsint eã vendere,firmãt Bart.in l.annonã,ff.de extraor.
189 cri.Bal & Alban l.1.C.de epiſcop aud.Fortius dixit ibi Sal.† q
valet ſtatutum,q quilibet mercator teneatur intra certum tps
ꝑſentare præfectis annonæ tot ſextaria frumenti,ſequiť Marti.
190 Laud.in tract de offic.dñi.ver.23.†Et non ſolum ciues,ſed etiã
Comitatẽſes ad deferendũ annonã,& victualia in ciuitatẽ arcta
ri poſſunt, ſicut compelluntur portare cõmeatum ad exercitũ,
191 l.pro locis,C.de anno.& tri.lib.10.† Minus tñ grauandi ſunt re
motiores ꝑꝑ expenſas,quę maiores ſiunt rõne longioris itine-
ris,ut dř in d.l.pro locis.quã ibi no.Bar.pro Comitatenſibus, q
quotidie grauantur deferre paleas,bladum,& ſimilia,vt minus
grauari dẽant,q longius diſtãt.& bene facit tex.in l.1.vbi Io.de
Pla.C.de fun.limitro.lib.11.& in l.nemo, C.de ann.& trib.li.x.
Viciniores ergo ſunt primo grauandi, arg. l. quicunq; idoneũ,
ver.illud,C.de oĩ agr.deſer.li.11.ſm Io.de Pla.in d.l.pro locis.
& bene pro hoc facit tex.in l.ſicut fieri,C.de ero.mil.ann. Et ſi
propinqui paſsib.20.millibus pñt ſufficienter prouidere de an-
nona neceſſaria,non ſunt remotiores vllo pacto vexãdi, l.2.C.
eo.tit.de ero.mil.ann.& ibi not.Bar. q ruſtici nõ ſunt cõpellen
di deferre ſtramina,paleas, lectos, & ſimilia militibus hoſpita-
192 tis in loco diſtanti vltra 20.milliaria.† Et ſi Comitatenſes non
poſsint ſupplere neceſsitatibus ciuitatis,tunc vicini etiam alte-
rius prouinciæ pñt a ſuperiore ſuo compelli portare annonam
ad ciuitatem egentem, ſm Ang.in d.l.pro locis, per tex.in l.in
noie dñi,C.de offic.pręfec.Afric.Et quia tempore neceſsitatis
oĩa debent eſſe cõĩa,l.2.§.ſed ſi,ff.ad leg.Rho.de iac. Et ſaltem
iſto caſu relaxandus eſſet deuectus , ſed prohibitio exportandi
frumẽtum extra prouinciã,ar.l.ſi quis diuinã.C.de aquęd.lib.
193 11.& qđ ibi no.Bar.†Vt aũt exteri,& Comitatenſes alliciantur
ad portandũ victualia in ciuitatẽ,poterunt ordinare,q quicun-
que portauerit frumẽtũ, uinũ,& ſimilia ad vrbẽ, hẽat pro labo-
194 re ſuo duos groſsos pro ſalmata, l.1.C.de fru.Alex.† Itẽ prouid-
debunt,q deferentes an.&c.ad victũ neceſſaria,nullam ab in-
colis uim patiantur,neq; pro repræſal.capiantur, neq; rationẽ
ne delicti,uel ꝯtctus conueniantur,neq, gabellis portorijs,peda
gijs,ullave impoſitione augarienť, l.1.C.de nau.li.11.facit tex.
in l.1.ff.de nundi.Et Papiæ viget ſtatutum,q veniẽtes die Sab-
bati ad mercatum non poſsint pro aliquo debito pub.uel priua
195 to moleſtari,vt hř in ſtatutis de regimine prætis,tit.14.†Sed hic
occurrit dubiũ,an pręfecti annonæ poſsint taxare pretium fru-
menti,uini,carnium,& aliorum uictualium vendendorum per
ciues,& exteros in ciuitate ? Vř,q nõ,per tex.clarũ in l.fi.§.ijs
reſcripſerũt,ff.ad leg.Iul.de annona. In ꝯtrium uř caſus in l.1.§.
cura carnis. ibi, ut iuſto ꝑtio uendanť ad offiũ ꝑfecti urbis ſpe-
ctat,ff.de offi.pręfe.urb.ad idem tex.in c.1.de emp.& uẽd.& in
l.1.C.de epi aud.imo uř,q liceat ꝑfectis annonæ taxare pretiũ
ẽt minus q̃ res ipſa ualeat,l.2.ff.ad leg.Rho.de iac.l.1. C.nemi.
lic.in emp.ſpẽtum ſe exc.Quid dĩm ? Bř pro concordia iſtorũ
iurĩũ diſtinguendũ eſt,prout diſtinguit Bar.in d.l.1.§.cura car-
nis,& Pan.in d.c.1.Aut ſubeſt neceſsitas,quia eſt tps cariſtię.&
tunc

tunc taxare poterunt ẽt minus, q̃ valeat arbitrio suo, ita proce
196 dat iura vltimo loco allegata.†Nam tpe caristię diuites nõ so-
lum cogi pñt vendere iusto ptio, sed et offi.iud.pñt cõpelli fa-
cere eleemusynã, ẽm gl.in c.sicut,47.dist.& in c. exigũt,j.q.7.
197 & Pan.in c.j.de cler.ægr.†imò si tali tpe, diuites recusarẽt face
re eleemosynã egentibus, liceret ipsis egenis furari, & deroba
re pro necessitate victus tñ, c.si quis pp, de fur.c.discipulos, de
consecr.dist.5.Aut nulla subest caristia, tũc aut volunt taxare
minus iusto ptio, & non pñt, ita loquit tex.in d.§. itẽ rescripse
runt.Aut volũt taxare iustum pretiũ, & phibere ne carius ven
dantur, & tunc pñt, d.§.cura carnis, cũ alijs s.alleg.& l.fi.§.itẽ
episcopi.ff.de mun.& hon.Et ideo Bar.in l.j.C.de fru.vrb.Cõ-
stan.dicit, q. priores ciuitatis pñt ordinare, qualiter, quanti, &
198 & quo ordine vendi debeat frumentum.† Hęc aũt taxatio p-
tij victualium a præfectis faciẽda est immediate post festũ Na
tiuit.S.Mariæ,§ post Natale, de pac.ten.in vsib.feud. Qui autẽ
pluris ea vendiderit, q̃ taxatum fuerit, si pęna per statutũ limi
tata non fuerit pęna 20.librarum puniendus est, d.§.post Nata
le.vel extraordinaria pęna mulctãdus, l.annonam, ff.de extra-
199 ord.cri.†Quid autem si pluris non vendiderit, sed emẽtes in
mensura fraudauerit: Rñdeo, eadem pena est castigandus, d.§.
post Natale.vel pęna falsi comprimendus est, d.l.annonam.§.
onerant. ❡ Sed vlterius moueo dubitationem, quam vidi de fa
200 cto in loco Masani Comitatus Venayssini.†Macellarius, & pi
stor volũt ciuibus fugitiuis pp pestem vẽdere carnes, & panes
cariori pretio, q̃ habitatoribus loci, cum quibus de pretio con
uentum extiterat, quæritur an possint: Tunc consultus rñdi, q.
non poterant forensibus carius vendere q̃ in pacto locationis
datij cõtineretur, per tex.in c.j.de emph.& vẽd.vbi dr, placuit,
vt presbyteri admoneant plebes suas, vt hospitales sint, nec ca
rius vẽdãt, q̃ mercato vendere pñt, & p tex.in d.l.j. C. de epis.
aud.vbi tex.clarior. Mouebar ẽt per tex.in l.cũ ad pręsens, ẽm
vnum intellectum, C.de murile.lib.11.per quẽ dicit ibi Bar.&
201 sequuntur alij, †q. licet conuentum sit, q. vastagarij, seu macel
larij teneantur singulo die occidere tot animalia, nihilomin⁹
superueniente casu, q. adueniat multitudo forensiũ, poterunt
cogi mactare tot, quot sufficiant omnibus, & idem dicit de pi
scatoribus.sequitur Fel.in c.nonnulli, in prin.ver.ad curãdos,
de rescri.Ale.in l.si ex toto, in prin ff.de leg.j.Ego nũc dico, q.
si pretium conuentum nõ sit iustum, quia multo pluris valeat
carnes, & sic esset damnosum vastagario eodem pretio vẽdere
forensibus, q. pręfecti annonę poterunt arbitrari pluris vẽden
das esse ipsis forensibus per tex.in l.si pendentes, §.sed & si q d
municipio, ff.de vsufr.vbi dr, solent aliquando possessores fru
ctuum viliori pretio municipibus fructus adijcere, non tamen
honestum vr eodem pretio eos teneri alijs vendere. Si vero p
tium conuentum sit iustum, tunc non licet forensibus carius
vendere, q̃ habitatoribus loci, d.c.j.cum simi.Et pro ista distin
ctione bene facit tex.& qđ ibi not.Io.de Pla.in l.animalia, C.
de cursu pub.lib.12.vbi mandatur prouincialibus, ne speltũ,
auenam, & fęnum carius vendant militibus, quam cæteris, sed
omnibus æquum sit pretium, & sic tex.se refert ad istum ptiũ
quo alijs venditur, nõ ad iniustũ. ❡ Insuper diligenter animad-
202 uertent pfecti annonę, ne dardanarij transeant impuniti.†Sũt
.n.dardanarij emptores omnis annonæ, quam inueniunt in p-
uincia, ea ratione totum ementes, vt soli postea pretio, quo ve
lint, eam vendere possint, dicti dardanarij a Dardano authore.
pęna aũt in istos variè statuitur, aliqñ relegantur, interdũ si hu
miliores sint, ad opus pub.dãnantur, qñque negotiatione pri-
203 uantur, l.annonam, ff.de extraord.cri. † Et qui monopoliũ fa-
ciũt, quò annona carior fiat pęna 20.aureorũ puniũt, l.vnica,
C.de monop.& qui quicq̃ faciunt quo annona carior vẽdanr
& qui dolo impediũt, quominus ad ciuitatẽ deferatur, leg.Iu
204 lia de annona tenentur, l.2.ff.ad leg.Iul.de ann.†Et qui impo-
sturã faciunt.i.qui publice emũt annonã, vel aliquid aliud plu
ris, q̃ valeat, vt cæteri eodẽ pretio ad emendũ incitent, tenent
crimine stellionatus l.3.§.itẽ si qs, ẽm intellectũ Bar. ff. de cri.
205 stel. ❡† Prouidebũt ẽt, ne fructus pedentes per incãtatores, &
magos arte dãnata vastẽtur. prouidebunt aũt, si procurauerint
tales capite trũcari, vt merentur, l.4.C.de malefi. & mathem.
Sed super oĩa, qui volunt vbertatem fructuum habere in ciuita
te, dẽnt exactissimè prouidere, ne agrorum cultura deseratur,
206 l.j.C.de agr.& cen.lib.11.†Interest.n.Reipu.vt rustici agricul-
207 turæ sedulo vacent, l.j.C.de colo.fun.patri.eo.lib. ❡ †In primis
curandum est, vt rustica opera suo tempore fiant, quia intem-
pestiua cultura agrum deteriorem facit.l.si merces §. cductio-
res, ff.loc.Et hac de causa in fauorem agricultorum, & rustico
208 rum plurima statuit nostra iuris prudẽtia. ❡ †Primo sancitum
fuit, ne rustici a rusticanis operibus distrahantur, & ne ad vllũ
obsequium deuocentur, l.1.& per totum, C.ne rust. ad vllũ ob
se.deuo.pęna exilij, & cõfiscationis bonorum imposita officia
libus cogentibus rusticum, aut eius seruos, vel animalia ad ali-
quod obsequium.l.2.C.eo.Qua pęna est etiam puniẽdus rusti
cus sponte exequens, & officialib.obsequẽs, d.l.2.ad fi. Ex quo

datur intelligi, q. fauore pub.prohibentur auocari ab operib.
ruralibus, alias possent impune parere iussionib.officialium, &
iuri suo renunciare, l.si quis in conscribẽdo, C.de pact.e. si dili
209 gẽti.de foro comp.†Sed expedit hic videre, q. dñr rustici. Bar.
in l.cducunt.ff.de iure codi.intelligit oẽs rusticos appellari, q.
morãtur extra muros ciuitatis, vel casti, p tex.cum gl. in d.l.j.
sequuntur *communiter* Doc.in l.fi.C.de test.vbi cõcludũt rusti-
canos esse habitantes ruri, ẽt si nobiles nati sint. Sed in pposi-
to nostro rustici dñr, qui quotidie sunt in rure agri colendi cã,
210 †& differunt ab ascriptitijs quia rustici liberi sunt, & dñi prę-
diorum suorum: ascriptitij aũt sunt solo astricti ad vtilitatem
211 alterius, ẽm Io.de Pla.in d.l.j.C.de ag.& cẽsi.†Hi aũt rustici a-
griculturę intendentes sunt ab oĩbus iniurijs, & oppressionib.
212 defendendi, l.2.C.de fuc.adiuo.li.12.†Et ppea male faciũt ba-
ricelli, exactores, & nuncij incedẽtes p Comitatũ pro malefa-
ctorib.inquirẽdis, vel pro exactionib.collectarũ, qui grauãt ru-
sticos, vt sibi præstent alimẽta, vel vt cõmodet sibi equos nõ.
n.hoc dẽnt pati iudices, d.l.2.& ibi ad hoc illum tex.no. Io.de
Pla.quia nõ tenentur rustici gratis dare alimenta istis baricel-
lis, & similib.l.atalia, C.de curs.pub.lib.12.nec grauari pñt ẽt a
suis dñis, vt sibi cõmodent equos, & boues, l.cõperimus.C.eo.
213 †Qđ facit c feudatar.nři tpis, qui tpe guerræ extorquẽt pecu-
nias a subditis pro equis emẽdis, qđ non licet, ẽm Io.de Pla.in
214 d.l.comperimus.†Nec dẽnt milites, nec alij iter facientes, ma
ximè iudices hospitãtes in domib.rusticorum alimẽta, aut ali-
quid aliud ab ipsis rusticis ẽt sponte dãtibus recipere, & q. c fe
cerunt x.librarũ auri mulcta sunt feriẽdi, l.deuotum, C.de me
ta.lib.12. Quę oĩa notanda sunt, ẽm Io.de Pla.c quosdã magi-
stros extraordinarios Ducatus Med.qui conuiuantur splendi
de expensis rusticorum, & singula miliaria singulis dieb. con-
215 ficiunt vt ventrem impleant, & se otio saginent.† Et milites,
cæteriq; iter agentes fauore publico non dẽnt nisi per diẽ, &
noctem in eadẽ rustici domo hospitari, d.l.deuotum, & l.vni-
ca, C.de salg.hosp non præb.& l.fi.§.fin ẽt, C.de re mil. Quę iu
ra (pro dolor) malè obseruantur in maximam populorum per
niciem. Quo fit, vt Principes odio subditis sint, & statuum re-
256 uolutionibus eos infestos persępe sentiãt, †quia interest Reip.
ne rustici distrahantur a suis operibus: excusantur agricolæ tẽ
pore seminum, messium, & vindemiarum ab oĩb.munerib.ex
traordinarijs, d.l.j.C.de agr.& censi. Et pari modo tpe, quo a-
rant, restificant, fossata faciunt, & similia præparatoria ad fru-
ctus necessaria, excusand. sunt, quasi idem iudicandũ sit de ta-
li tpe, qđ de tpe seminũ, arg.l.diuortio.§.non solum.ff.sol.mat.
217 & quia militat eadem ratio ẽm Ioã.de Pla. † Ex hoc infero, q.
bubulci, & similes personę vacantes agriculturæ, non pñt co-
gi, vt pro guastatorib.vadant in exercitum, & bene facit text.
218 in l.j.& in l.fi.C.de col.lun.pat.eo.lib.†Itẽ non pñt rustici, ne-
que dnt ẽt pro debitis fiscalib.qb.tenentur eorum dñi, aliquo
mõ vexari, neq; inquietari, l.colonos, C.eo.tit. de agr.& censi.
Et ibi assignatur rõ, quia nec momento a gleba sunt auocandi.
Istud tñ malè solet obseruare d.Louinus qui angariat colonos,
219 & massarios pro collecta imposita dominis prędiorum.†Item
fauore agriculturæ sancitum fuit, vt creditores, qui frumento,
hordeo, & similib.q̃ rusticis mutuarunt, nõ accipiãt pignori il
lorũ terrulas, boues, & pecora sub pęna priuat. sui crediti, auct.
220 ad hæc, & in corpore vñ sumit, C.de vsur.†Itẽ eodẽ fauore sta
tutũ fuit, vt mutuantes frumẽtũ, hordeũ, & similia rusticis, nõ
possint vsurarũ noĩe vltra 8. partẽ modij exigere, & vltra sili-
quam pro aureo, aliàs cadant ab actione, vt in Auth.vt nul.cre.
agr.p totũ & in d.Auct.ad hæc.hodie aut nihil vsurarum noĩe
221 exigi põt, c.j.& p totũ, de vsur.Item boues, aratra, & cætera in
strã agrorũ, non pñt ẽt p executione rei iudicatæ pignorari, l.
executores, C.quæ res pig.ob.pot.Et licẽt ille tex.videatur so-
lũ loqui de bob & instrĩs agrorũ tributariorum, ne solo tributi
retardetur, tñ ẽm gl.Bar.& *cõter* Doc.idẽ dñn est ẽt, si prædia
non sint tributaria, qa licet cesset rõ solonis tributorũ, militat
tñ alia rõ.s.ne sterilitas fructuũ dãno sit Reip.arg.l.j.§.de ope-
re, ff.de aqua plu.arcen. ❡ Sed quid si rusticus in bonis nihil a-
liud hẽat q̃ boues, & aratra: Gl.ibi rñdet, nec ea pignorari pos
se, p tex.in l.stipendia, C.de exe.rei iu.Sed.Cyn.Pet.& Alb.de
Ros.ibi tenent c̃riũ, nisi vna cum prędio capiantur. Quæ opi-
nio posset procedere si pdiũ esset ipsius rustici. Sed si nõ hret
nisi boues, & instrã, vt in Italia, ubi massarij sunt pauperes, tũc
puto opi.gl.pualere. Et sic vides, q. boues, & instrã fundi, capi
222 nõ pñt pro pignore prætorio, vel iudiciali. ❡† Sed an possit ex
cuentione pignori tradi? Glo.in l.pignorum, C.eo.tit.tenet q.
sic. c̃rium determinant Cy.Odol.Pet.& Alb.ibidẽ, cludẽtes
ẽt in istis nõ valere pignus cuẽtionale, p tex.in d.l.executores,
in ver.aut creditor, q. gl.idẽ voluerit, licẽt Doct.aliter eã refe-
rant & ita eã intellexit ibi Bar.dum alleg.tex.in Auct.nul.cre.
223 agri. ❡ †Item qui boues, aut agri instrĩn aliquod violẽter cepe-
rit, inuaserit, abstulerit, in quadrupiũ tenet rustico, & notã in-
famię ipso iure incurrit, & nihilomin⁹ arbitrio iudicis mulcta
ri põt, auct.agricultores, & in corpore, vñ sumit.C. q̃ res pig.

224 eb.pof.¶ †Itẽ agricultores, dũ villis insidũt, dũ agros colũt, nõ
pñt ꝑ debito detineri, sed securi eẽ dñt quacũq; parte terrarũ
225 d.aut.agricultores, & ibi ꝑ Bal.¶ Itẽ rustici † portãtes pullos,
oua, frumẽtũ, & similia ad ciuitatẽ, si illico nõ reperiãt empto
rẽ, cogi pñt subito reuerti ad opera rustica, & quæ portarũt di
mittere penes aliquẽ vrbanũ, q ea vẽdat, ne dũ in foro sedent,
agricultura destituat̃, l.2.de nud. Qđ credo ꝓcedere ẽm termi
nos illius l. videlicet, qñ rustici ex iussu superioris portarũt vi-
ctualia in ciuitatẽ. Tunc.n.officiũ superioris esse dẽt, nõ teneri
rusticos diu occupatos, sed debet prouidere de officiali, qui im
portata vẽdat noĩe rustici. Secus ergo vr̃ dicẽdũ, qñ rustici vo
luntariẽ veniunt ab vrbẽ, tunc qa præsumuutur venire eo tpe,
quo vacare pñt ab opere, nõ tenet̃ officialis prouidere de vrba
no, q importata ꝑ rusticos vendat. Itẽ intelligo ꝓcedere in ru-
sticis masculis, secus fortẽ in mulieribus, q̃ in ciuitatẽ veniunt
non pro pullis tñ vẽdendis, sed vt cõplaceãt dño suo, vel mer
catori, q sibi donat scufias, & bindellas. In mulierib.n. vel ces-
sat rõ d.l.2. vel interest Reip. eas longiorẽ morã in vrbe face
re, vt ab vrbanis, & nobilibus impregnẽtur, arg. l.j. sul.2. matri.
226 ¶ † Itẽ si agricolæ litis cã, vel agãt, vel cõueniant coram iudici
bus ciuitatũ, est illis tuminarie, & velociter, ius dicẽdum, §.j. in
227 Auct.de Quæsto. † Et si plures sint litis ꝯsortes, vno ad litẽ ꝓ-
agẽdã retento, cęteri sunt remittendi, ne ex absentia plurium
agricultura damnũ patiat̃, §.si verò fortirã, eo.tit.de Quęstore.
228 ¶ † Itẽ tpe messium pñt rustici incolẽtes vrbes, cogi rura pete-
re, & blada secare, qa offñ superioris est prouidere, vt fruct⁹ op
portuno tpe colligant̃, l.j.C.de agr.& cẽs.& ibi illũ tex. adhoc
no.Io.de Plat.col.fi.¶ Hẽt ẽt rusticitas plurimas alias pręroga-
229 tiuas. † Primò excusat rusticũ a vera ꝯtumacia, l.2.§.fi.ff.si quis
230 in ius voca.non ierit.& l.j.§.fi.ff.de eden. † Et hac de cã rustic⁹
excusabit̃ a mulcta, q̃ nisi ꝓ vera cõtumacia imponi dẽt, l.j.§.
231 j.ff.si quis ius dicen.non obtem. † Ex hoc ẽt sequit̃, q rustic⁹ ꝯ-
tumax poterit appellare, ꝯtumacia nõ ob. qa ad hoc vt contu-
max excludatur a bñficio appellandi oportet, q sit verus ꝯtu-
max, l.ex consensu.§.fi.& ibi no.ff.de app.& l.post edictũ.§.fi.
ff.de iu.mõ rustic⁹ excusat̃ a uera ꝯtumacia, ergo appellare po
terit, ẽm Bal.Pau.Alex.& Mod.in d.l.2.§.fi.& Imo.in d.l.ex ꝯ
232 sensu, §.fi.cũ alijs ꝯcor.alleg.ꝑ Alex.in d.l.2.¶ † Scdõ rusticitas
excusat a dolo p̃sumpto, l.si qs id qđ, ff.de iuris.om.iud.vbi p̃-
sumit̃ rusticũ potius per simplicitatẽ, q̃ per dolum corrupisse
albũ p̃toris, & ibi ad hoc plura ꝯgerit Mod.& optimè ad pra-
233 cticã deduxit Cor.ꝯs.215.Vr̃ prima fronte, col.3.lib.2. † Hinc
est, q rusticus excusat̃ a p̃sumpta fraude vsurarum, ẽm gl.in l.
cũ allegas, C.de vsur.nã si emerit fundũ cũ pacto de retrouẽdẽ
do, & pro modico p̃tio, nõ credit̃ in fraudem vsurarum emis-
se, licet in vrbano ꝯñũ pręsumat̃, vt tradit̃ in c.ad nostram, de
emp.& vẽ. & ita determinauit Raph Ful.in d.l.si quis.id q, &
sequit̃ ibi d.Ias.& Cepo.in tract.de simul.ꝯctuũ in 6.casu prin
cipali, col.6.¶ Hinc Th.Ferra.docuit vsurarios vnã cautelã, vt
submittãt rusticos, q corũ noĩe absque tñ mandato, de quo fi-
des fieri possit, emant cũ tali pacto, nam secuta ratihabitione,
fundus erit ipsius, cuius noĩe fuit emptus. l.multũ, C.si qs alte
ri, vel sibi. eritq; tutus a præsumptione vsurarũ, cum ipse non
ꝯxerit, nec suo noĩe ꝯctum eo modo fieri mãdauerit, ut docet
idem Ferra.cau.17.inci. Magna est quęstio. Sed certẽ ista cau-
tela ẽt fieri poterit ꝑ aliã personam nõ rusticã, quę ꝯxerit alte
rius noĩe, si de mãdato fides fieri nõ possit. Habes tñ istud no-
tare ad regulã. Qui ꝯ iura mercatur, in dolo esse p̃sumit̃, l. quẽ
admodũ, C. de arg.& cens.l.nã ista regula nõ vendicat sibi lo-
cum in rusticis, vt ẽt ibi visa fuit velle glo. per tex.in l.j.C.non
li.hab.mett.& firmat Cor.cons.147.quia cã, col.2.lib.2.vbi cõ-
suluit rusticum, q emit rem non seruata forma statuti non p̃-
234 sumi mala fide emisse. † Hinc ẽ, q rusticus testis, q deposuit ꝯ-
ria, excusãdus est a p̃sumpta falsitate, qa ꝑ simplicitatẽ variasse
p̃sumit̃, ẽm Ang.in §.& licet, in Auc.de test.col.2. sequtur Fer-
ra.in d.cau.17. Sed ꝯriũ tenet Io.Aud.in c.cũ Ioannes eremita
de fide instr.& Bal.in l.scripturæ, C.eod.tit.& d.Ias.in d.l.si qs
id, q quia non põt esse simplicitas, vbi est ꝯrietas. Et ista opi.
vr̃ verior, qa rusticus vacillans põt torqueri. §.si verò ignoti, in
Auct.de test. Prudẽs tñ, & circũspectus iudex, ꝯsiderabit natu
ram p̃sonæ ipsius rustici, & qualitatẽ facti, super quo vacilla-
uit, & oĩbus rectè pensatis amplectatur quã opi. ẽm rei exigen
235 tiã veriorẽ esse existimabit. † Hinc ẽt dixit Bal.in d.l.scripturæ,
q rusticus, qui produxit ꝯrias scrip. potest productionẽ reuo-
care, quia rusticanæ simplicitati est aliquid indulgendum. Sed
Sal.ibi ꝯrium tenuit, qa nemo põt a iudice fidem etiam factã
236 tollere. sequitur Fel.in c.imputari, col.2.de fide instr. ¶ † Itẽ ru
stico non currit tempus præfinitum ad agnoscendũ bon. pos.
quia pręsumitur ignorare ius, quæ iuris ignorantia sibi non de
bet nocere, l.pen.C.qui adm. Hinc est, q licẽt excep. dilatoria
sit opponenda añ lit.contest. maximã si sit declinatoria, l.si con
uenerit, ff.de iurisd.omn.iud.c.a.inter monasterium, de re iud.
237 tamen rusticus potest etiã post lit.contesta.opponere declina
toriam, quam præsumitur omisisse ꝑꝑ iuris imperitiã, ẽm Spe.
tit.de comp.iud.adi §.j.ver.sed nũquid. Ang.in l.fi.C.de exce.
sequitur Mar.Laud.in d.l.si conuenerit. Sed d.Ias.ibi reprobat
hãc decisionẽ qa rusticus debuit ꝯsulere peritiores. Qđ est ve
rum, si peritorum copiam hẽre potuit, ut ĩ. dicã. Sed si non po-
tuit, stabit firma decisi. Vnde alia ratione eã reprehendit d.Ias.
238 † quia ignorantia iuris non excusat rusticũ, nisi in casibus a iu
re expressis, l.fi.C.de iu.& fac.ign. Qđ an sit verum, ĩ. subijciã.
Item licẽt is, qui non reuocat confessionẽ sui Aduocati, incõ-
tinenti sibi pręiudicet, l.j.& 2.C.de err.Aduo.no.in l.error, C.
239 de iu.& fac.igno. † Tamen fallit in rustico, qui potest aduocati
cõfessionem quandocunque reuocare, quia præsumitur illico
non reuocasse ꝑꝑ imperitiam, ẽm Bal.in c.fi.col.6.de ꝯfess.&
in c.si cautio, de fi.instr. Itẽ licẽt mater transiens ad secundas
nup.priuetur hæreditate filij pupilli, si nõ instituerit, vt tutor ab
ea petitus conficeret legitimum inuentariũ, l.2.§.idoneos, &
§.seq.ff.ad Tertul.ac etiam priuetur donatione propter nup.le
gatis, & fideicommissis a marito sibi relictis, auct. eisdẽ pœnis,
240 & auct.item ea, C.de secun.nup. † Tamen fallit in matre rusti-
ca, quæ excusatur propter iuris ignorantiam, si non fuerit con
fectum inuentarium per tutorem, uel non fuerit seruatus legi
timus ordo ĩ creatione ipsius tutoris, puta si tutor administra
uerit anteq̃ fuerit sibi decreta administratio. ita cõsuluit Mar.
de Se.q refert idẽ ꝯsuluisse Pau.de Cast.d. Honof. de Perusio
consi.39. Visis, & inspectis, li.j. Sed ꝯriũ facit, qđ dedicit Bal.in
241 l.fi.ĩ prin.col.fi.C.de iure delib. † vbi vult, q mulier, vel rustic⁹
non excusetur, si non confecit inuentarium sequũtur Alex. &
242 Mod.in l.iuris ignorãtia, C.qui adm. † qa in his, quę sũt ad ri-
gorem iuris cõseruandum inducta, rusticitas non prodest, ẽm
gl.in §.j.38.dist. Considera aũt, si dici possit, q decisio Bal.in
d.l.fi.nõ procedit, qa si rusticitas excusaret, pręiudicaretur credi
toribus certantibus de dãno euitãdo, in casu Soc. p̃iudicat̃ so-
lũ alijs uenientibus ab intestato certãtibus de lucro captãdo, vñ
243 nõ vr̃ par rõ lucri, & dãni. l.fi.C.de cod. † Itẽ licet ex diutina p̃
stratione p̃sumat̃ ꝯcta oblo, l.cũ de in rẽ uerso, ff.de usu. Tñ fal-
lit in rustico, ẽm Spe.in ti.de rest.spo.§ nũc dicamus, ver.si ãt
vnũ par caponum, uel plaustrũ lignorũ, si postea soluere detre
ctet, ꝯ eũ nulla dat̃ actio, neq; ĩterdictũ, nisi cã, & oblo aũr pro
bet̃, vt per Spe.tit.de cã pos.& propri.§.2.uer. certũ.seq̃ Lud.
Ro.in l.q aliena, in prin.ff.de acq.hęr.& Bal.in l.solẽt, ĩ fi ff.de
off.procons.q uolũt, q in rustico req̃rat̃ p̃statio 30.an.ad hoc,
vt p̃sumat̃ oblo. Qđ ẽt volunt Soc.ꝯs.145. Circa primũ.col.2.li.
j.& Barb.ꝯs.9.col.15.lib.2. Possem alia plura interserere, in qb.
rustici excusantur ꝑꝑ iuris igno. Sed ea oĩa missa faciã, qa ali-
quantulũ impertinenter hic tradi viderentur. Solũ declarabo,
quõ intelligat̃, q iuris ignorantia excusat rusticos.& sifes. Vñ
244 scias duas tradi regulas. Vna est, † q ĩ dãnis euitãdis iuris igno
rantia rusticis, & alijs non nocet, l.error.ff.de iu.& fac.ign.alte
ra est, q iu.ign.in lucris captãdis nõ prodest rustico, nec mulie
ri, l.iuris ign.C.q admi. Quæ rña ꝓcedit, qñ rusticus, & mulier
potuerunt ꝯsulere peritiores: alias si nõ potuerũt, iuris ignorã
tia eos excusat, sibiq; ꝓdest, l.in bonorũ, ff.de bo.pos.ti.gñali.
245 † Itẽ scias duas alias in hac materia dari regulas, primo aspectu
ꝯrias. Prima est, iuris ignorantia rusticos solũ excusat ĩ casibus
expressis a iure. l.fi.C.de iu.& fac.ig.q tex.licẽt loquat̃ ĩ mulie
rib.extendit̃ tñ a Doct.ut ẽt ꝓcedat in rusticis, sicut extẽdit
gl.in §.fi.j.q.4.& d.Ant.in c.2.col.4.de ꝯst.d.Ale.ꝯs.14.viso, &
ꝯsiderato, lib.2.& in l.si qs id, qđ, ff.de iurisd.omn.iu.& ĩ d.l.iu-
ris ignorantia.& utrobique d.Ias.& idẽ Ias.in d.l.fi.& alibi sæ
246 pe.¶ † Altera regula est, q igorantia iuris positiui nõ excusat
rusticos, nisi ꝯrium a iure statutum reperiatur, q̃ regulã tradi-
dit gl.in c.super literis.& ibi Pan.de resc.pro tex. in l.cũ de in
debito, ff.de prob.& in l.j.§.fi.ff.de eden.& ibi plenẽ probatur
& adde tex.in l.fi.ibi, rusticitati semp consultũ est, C.de testa.
¶ Credo, q istæ duæ regulæ non sint aduersę, sed potius diuer
sæ. Primam.n.sic intelligo, q ignorantia iuris non excusat ipso
iure, nisi in casibus expressis a iure, idest immediatẽ iuris igno
rãtia nõ releuat rusticos ꝯuenientes iuri positiuo, nisi ita statu-
tum reperiatur. ita procedat tex.in d.l.fi.C.de iur. & facti igno
ran. Secunda verò debet intelligi, q iuris ignorãtia excuset ru
sticos, & mulieres, offic.iud.implorato ex æquitate. Et istud ẽ,
quod volunt iura dicere, dum dicunt rusticitati subueniendũ;
s.ubi æquum iudici visum fuerit, simplicitati rusticanæ esse in
dulgẽdum, d.l.j.§.fi.ff.de eden.& d.l.cum de indebito.§.finaũt
is, cum sim. Vel prima debet intelligi in his. quæ ad rigorẽ iu-
ris ꝯseruandũ inducta sunt, in quibus rusticitas non ꝯsiderat̃,
sicut nec ætas. l.properandũ, ad fi.C.de iud.§.pupillus, in Au-
ctẽn.de hær.& fal.nisi in casibus expressis a iure, vt in l.fi, C.de
test.ita dicunt Bal.& alij in d.l.iuris ignorantia.& gl.in d.§.fi.j.
quæstione quarta, & per dominũ Ias.in dicta l.si quis id quod,
& in l.finali, colũna 137. versiculo decimosexto quæro, C.de
247 iure emphyteu.¶ † Plus dicunt Mod.maximè do. Ias. in d.l.iu
ris ignorantia, quòd in his, quæ ad rigorem iuris ꝯseruandum
statuta sunt, non excusatur rusticus, ẽt qui non potuit cõsule
re peritiores. Qđ verum est ipso iure, & immediato legis bñ-
ficio,

fcio,fed ei tunc fuccurrit̃ bñficio rẽſtõnis in integ.nõ ex eã iu-
ris ignorantiæ,fed quia peritiores cõfulere non potuit,fm Bar.
Sal.& Iaf.in l.j C.de iu.& fac.ign.Alex.Pau.& Mod.in d.l.iuris
ignorantia.& Pet.de Anch.cõf.375. Vifa diligẽter gratia,fuper
quo aliqñ dubitatur pp tex.in l.in bonorũ, ff.de bo.pof.vbi tp̃s
248 †ad agnofcẽdum bonorum poffef. cen feri debet de forma, au-
ctẽn.quæ fupplicatio.C.de prec.imp.off.& tñ rufticus, qui non
potuit cõfulere peritiores,excufat̃ ipfo iure abfq, beneficio re-
ftitutionis.Sed nũc ɔſideraui,q. tp̃s ita demũ dr̃ de forma,fi ap
ponat̃ ad fubftãtiãdũ actũ,ita,q. remoto tp̃e act⁹, de fe nihil ef-
fet,l.j.§.fi qs fimplr,ff.de verb.obli. Secus fi tp̃s apponatur non
ad actũ folennizandũ,fed ad actũ tollendũ feu excludendũ,d.l.
in bonorũ.Vel dici põt,q. tp̃s proprie nõ eft de forma, fed lar-
go modo,fm Pau.de Ca.in d.auct. quę fupplicatio. precedens
tñ folutio magis fatisfacit. Scd̃a verò regula intelligenda eft in
alijs non inductis ad rigorem iuris conferuandũ, neque ꝓ for-
249 ma.❡ †Scias ẽt,q. iuris ignorãtia folum excufat rufticos fimpli-
ces,nõ aũt fagaces,feu fm Bal.f.quadratos,eft tex. in l.athletæ,
250 §.fi.ff.de excu.tut.†Et corã vicarijs ruralibus,& baiulis caftro-
rũ ꝓcedit̃ fimplici via,nec curatur de aptitudine libelli,nec de
tot iuris apicibus,fm Bal.& Sal.i auct.nifi breuiores, C.de fen.
ex breu.reci.Alex.conf.71. Vifo proceffu caufę vertentis inter
Ioan.col.pen.li.2.& d.Iaf.in l.j.ff.de off.affef. Qđ vr̃ ɔ̃ pręmiffa,
nam ordo iuris inductus vr̃ pro forma ad iuris rigorem conferuandũ,& tñ illi volunt,q. rufticitas excufet.nifi forte dicamus,
q. ideo in caufis, quæ coram magiftratibus ruralibus agitãtur,
relaxatæ funt iuris folẽnitates, quia breues funt, & reputantur,
d.auct.nifi breuiores.Qđ credo uerum,licet d. Alex.fentiat in-
diftincte coram iudicibus caftrorum ignorãtibus iura, non ef-
fe difputandũ de iuris apicibus. Sed iterum ad agrorum cultu
251 iam reuertamur.† Cuius fauore ẽt fancitũ fuit, ut ꝓpria autho-
ritate liceat cuilibet occupare defertos agros, & ad culturã il-
los reducere,fiue fit vicinus,fiue nõ, fiue ager fit omnino habi
tus ꝓ derelicto,vt ff.pro derel.p totũ. fiue fimplr defertus fit a
domino.l.qui agros,C.de omni agro defer.li.11. Qđ fi dñs de-
fertum fundũ rehabere voluerit,reftitutis expenfis intra bien-
252 niũ auditur,at poft biẽniũ oino excluditur,vt ibi.† Et fic habe-
mus cafum, in quo fauore culturæ res immobilis ꝑfcribit̃ duo-
rum annorum curriculo cũ mala fide, & fine titulo ɔ̃ coẽs prę
fcriptionis regulas.❡ Eft verum,q. gl.& *communiter* Doct.ibi, &
Bar.in l.rem,quæ nobis,ff.de acq.pof.intelligunt illum tex pro
cedere in agris tributarijs tñ, fauore tributorum exoluẽdorũ,
quorũ fauore ẽt lapfis fex mẽfibus poft propofitum, fi nullus
compareat,qui ius in agro deferto prætendat,fecurus eft occu-
pator l.locorũ C de oi agro defer.Sed certe d.l.qui agros. loq-
tur indiftincte,& licet ibidem dicat, fic fuiffe determinatũ pp
priuatum publicumq; cõpendiũ,tñ intelligendo de publico cõ
pendio.i.de publica vtilitate, q̃ confiftit in agricultura,d.l.j. &
l.colonos.de agri.& cenfi & l.j.§.de opere.ff. de aqua plu.arcẽ.
lex illa locum hẽbit omni cafu.❡ Sed vltra hoc dubitari põt, an
253 d.l.qui agros,fit correcta per ius can.† quo iure malæfidei pof-
feffor nullo tp̃e põt præfcribere,reg.poffeffor,de reg.iu. c.fi.de
præfcri.forte verius eft, ꝓ non corrigatur,quia ex caufa lex põt
auferre dñium vni,& dare alteri,l.item fi verberatum, ff.de rei
vend.lex.n.priuat dñm domino fundi deferti ĩ odiũ negligen
tię,& illud transfert in diligentẽ,qui agrũ excolit,q. facere po-
teft.Sed ẽt ex caufa lex põt ftatuere, q. mala fides non obfit ꝑ-
fcribẽti,fm Bal.in fua difpu.inci.Statuto cauet̃, q. fœnerator. &
Pet.de Anch.in d.reg.poffeffor,col.19.& d. Ioan.Bap. de S.Se-
uer.in l.oẽs populi,col.32.ad fi.ff.de iuft.& iur. Dicamus ergo,
vt vberior fit ftatus publicus,q. poffeffor malæ fidei agrum de-
254 fertũ ꝑfcribere poffit.† Itẽ excolendorũ agrorum fauore valet
ftatutum,q. fufcipiens maffarium,vel colonum alterius abfque
domini voluntate,teneatur ad oĩa dãna,& intereffe, & ad om-
nia debita per maffariũ,& colonum dño, a quo inuito receffit.
Quod ftatutum viget in Ducatu Med.& Papien.Comitatu. &
bene ꝓbatur in argũ in l.oẽs,C.de agr.& cenfi.Et ibi no.Ang.
q. fufcipiens colonum alterius,tenetur ad tributa,ad quę tene-
255 batur dñs derelictus,qui foluẽdo nõ eft. ❡ † Item licet emphy-
teufis ecclefiaftica non tranfeat ad hęredes extraneos,fm opi.
Bar.in l.quod dr̃.ff.de probat.Tñ fallit fi in emphy. a principio
conceffus fuerit fundus fterilis,qui cura,& diligẽtia emphyteu
tæ redactus fit ad culturam,& fertilitatem,tũc fauore, & priui-
legio culturæ,tranfit ad extraneos,fm Bar.in l.quicũque,C.de
omni agr. defer.per illum tex.& ante eum idem vifus eft velle
And.de Baru.licet non firmauerit,prout nec Bar. aufus fuit fir
mare.fed Ioan.de Pla.audacter ibi ita concludit,& fequitur Lu
do.Rom.in rub.ff.de arbi.in 9.char.ad fi.& dictũ Bart. in d.l.q-
cunque,reputat fing.Ludo.Rom.fing.349.incip. Fundus fteri-
lis.Ibi tamẽ fubdit,fufficiat tibi authoritas Bart. quafi fentiat,q.
non fit uerum. Et illud reprehendit idem Lud.Rom. in l.etiã,
in prin.ff.fol.matr.per tex.in c.ad aures,de reb.eccl.nõ alie.vbi
dr̃,q. prelatus poterit in emphy.hẽditario iure cõcedere ei,qui
fyluam fterilem reduxerat ad culturam.Pondera,q. nõ tranfit,
D.N.

quia fi iure communi tranfiret, fruftra impetratũ fuiffet, vt ibi
præfupponitur. Item pondera verbum,poterit,qđ denotat libe
rum arbitrium,l.fæpe audiui Cæfarem,cum gl ff.de off.procõ
ergo nõ arctatur prælatus dare in emphy.fi nolit.Et fic ifte tex.
vr̃ deftruere dictum Bart.fm And.Sic.ibi, licet dicat fe vidiffe
ɔfilia maximorũ Doct q. confuluerunt fm opi. Bart. Et ɔ̃ Bar.
tenet Alex.in d.l.quicunque,in addi. Sed ego reperi, q. Pau.de
Caft.confulendo fecutus fuit opi. Bar. conf.63. Vr̃ dicendum.
& Cur.confil.48.exordiente.Super controuerfia, col.2. Et ifta
fententia Bar.tanquam benignior magis placet, attento maxi-
me,quod eft altercatio inter Doc. an emphyteufis ecclefiafti-
ca tranfeat ad hæredes extraneos, & plures tenuerunt, q. tran-
feat,vt Fel.& alij,quos ipfe refert in d. c. in pñtia. Quoniã opi.
in cafu ifto fuftinẽdam puto,& quæ ex feq.optime iuftificatur,
256 †nam fi cultura coloni,vel emphyteutæ, ad longum tẽpus fun
dus fterilis effectus fuerit fertilis,dominus tenet̃ finita locatio-
ne feu emphyteufi eundem reinueftire pro fimili pretio, & ad
fimile tempus, etiam q. a tertio offeratur maior penfio, fm Pau.
de Caft.in d.confi.63 Mouetur per text.in d.l.quicũque, q̃ lex
fm eum,nõ vr̃ intelligenda in eo, cui in perpetuum fundus lo-
catus fuit,qa ab eo fundus auferri non põt,etiam q. illum ferti-
liorem nõ reddiderit.l.eotem,§.agri.ff.de pub. & pro hoc facit
tex.in l.fi.C.de omni agro defer.vbi deciditur,emphyteutã,cu
ius diligẽtia fundus melior effectus fuit,nõ poffe grauari maio-
ri penfione,q̃ a prin.conuentum fuerit.Quem tex.no. ibi Bart.
ɔ̃ infatiabiles prælatos.Et ratio eft, quia cultores non debent de-
257 plorare fuas operas,l.fi.C.de alluuio.❡ †Eft.n.infpiciendus va-
lor,& redditus fundi tp̃e primæ inueftituræ, nõ tp̃e quo res re
peritur meliorata,l.3.C.de prædi.nau.vbi cafus, & ibi not.Bar.
q. emptor,qui rẽ alteri hypothecatã meliorauit,offerendo tm̃,
quantum detractis melioramentis res ipfa valet,priori credito
ri,habet ius retentionis. Et etiã illum tex.not. And.de Baru. &
Ioan.de Pla.ɔ̃ auaros prælatos, alienantes, vel dãtes in emph.
rem fterilem,vel domũ ruinofam, & poftea cum vidẽt rẽ effe-
ctam preciofiorẽ,& meliorẽ,afferũt ecclefiã effe læfam, & hoc
prætextu nitunt̃ reuocare fuos ɔ̃ctus.Non.n.pñt, neq; dñt, qa
infpiciẽda eft æftimatio,q̃ erat tp̃e alienationis,ut ibi, & l.fi vo
luntate,C.de ɔ̃hẽ.emp.& c.3.extra eo.tit.& q. augeri non dẽat
penfio colono, cuius induftria res melior reddita fuit, eft cafus
in l.2.C.de fun.priua.& falt.di.do. & in l 2. C.de loca.præd. fif.
quẽ ẽt Bar.ibi no.ɔ̃ prælatos.Bñ facit,qđ dixit Bart.in l.cogno-
258 uimus,C.de mu.& colo.patri.li.11.†vbi vult, emphyteutã ec-
clefiæ non poffe expellere colonũ repertum in fundo emphy-
teuticario,qui diu laborauerat, & cultiuauerat fundũ illum fte
rilẽ,alias priuari debet emphyteufi. Ifta deci. Pau.de Caftr.du-
259 riffima vr̃,† qa finita emphyteufi finitum eft ius emphyteutę,
& finita locatione finitũ eft ius coloni.l.fi.§.fané. C.de lo.p̃d.ci
uili.Et finito tẽpore locationis, & inueftiturę, põt dñs aperire
oftia ẽt claudente colono,fm Innoc.in c.1.de immu.eccle f. &
Bal.in c.1.in fi.de ɔtrou.inter do.& fid. nec habet colonus iu-
ftam ɔquerendi cãm,fi dñs nolit fibi renouare inueftiturã fini
tam,cum nemo inuitus ɔ̃here compellatur,l.ficut.C.de act.&
oblig.& ꝗ hoc vr̃ cafus in l.nec cui,C.loc.Et ɔ̃ Pau.vr̃ qõnẽ de-
cidere gl.i l.2.C.de lo.prędi.ciui.quę relata ad text.ɔ̃riũ expref-
fe determinat.Et ɔ̃riũ probat tex.in d.c.ad aures, de reb.eccl.
non alie.in verbo,põt.Eft verũ, q. fup ifto tex. non eft faciendũ
magnũ fundm̃,qa fm And.Sic. poft antiquos, verbum,p̃t,non
fuit ibi pofitũ,vt denotaret liberam ptãtem dãdi in emphyteu-
fim fyluã redactã ad culturã induftria coloni.Sed vt denotaret
prælatum impune poffe res fteriles dare in emphyteufim eis
quorũ cultura effectę funt fertiles,non ob. legis prohibitione
& iufo de non aliennãdo,&c.nec ibi determinat,an finita loca-
tione prælatus teneatur pro eodẽ precio dare rẽ ipfam in em-
phyteufim. Vñ ɔfideraui fup ifto puncto diftinguẽdũ effe, aut
qs confi fus de dño rei fterilis abfque pacto, & illa inueftitura
reduxit fundũ fterilẽ ad culturã,aut prius accepit fundũ fteri-
lẽ in emphyteufim,& poftea cum reddidit fertilẽ. ❡ Primo ca-
fu.aut dñs vult,foluere expenfas factas in cultiuando, & fun-
dũ pro fe fe retinere,& põt fm oẽs Canon.in d.ca.ad aures. dũ
volũt illũ tex.iõ procedere, quia ibi præcefferat cõuẽtio de in-
ueftiẽdo,& illud optime probat tex.in l.qui agros,C.de oĩ agr.
defer.Aut dñs nõ vult pro fe retinere, fed vult foluere expẽfas,
& alteri dare in emphyteufim,& tunc fi is,qui cultiuauit, vult
eandẽ foluere penfionẽ,q̃ alius offert, dico eum ex ęquitate ꝑ-
ferendũ,ar.l.ɔgruit,C.de loc.p̃d.l.ciuili. Et fi fundus fit eccle-
fię,prçlatus fine licentia Papę nõ põt illum dare in emphyteu-
fim alteri,q̃ ipfi cultori,fm Car.Flo.& Pan.i d.c.ad aures.❡ Se-
cũdo cafu fubdiftinguendũ arbitror. Aut is, qui reddidit agrũ
fertilem,fuit inueftitus in perpetuũ,aut ad tẽpus, fi in ꝑpetuũ,
ɔftat,q. ab eo nõ põt auferri,d.l.2.cum gl.& l.fi.C.de loc.pręd.
ciuil.neque fibi pẽfio augeri,l.fi.C.de omni agr.defer. Si ad tẽ-
pus,aut finito tp̃e petit fe inueftiri offerendo tm̃, quantum ab
alio reperitur, & tunc audiendus eft, & pręferendus, tum ra-
tione prioris culturę, tum quia antiquus colonus cęteris pari-

260 tus est pferēdus nouo pductori, d.l.pgruit. ¶ †Sicut eṫ dñs vo
lēs emere a colono fructus rei locatę est alijs anteponēdus, ſm
Bar & Io.de Pla.in l.j.& ibi Io.de Pla.p illū tex.C.de met.li.xj.
& ita tenuit Bar.ī l.j.§.pmittitur,ff.de aqua quo. & æsti.vbi de-
cidit,q finita emphyteusi p gnationē pnt descēdētes petere si-
bi renouari emphyteusim,& si dñs deneget, poterūt a tali de-
negatione appellare,q̄a grauant̄, & iniuriant̄,& iudex appella
tionis debet cōpellere dñm ad renouādū eis inuestiturā. alleg.
tex.in c.bonæ,de postu.pla.& inducit tex.in d.§.pmittit̄, & in
l.nullus,C.de decur.lib.x.& idē tenet Bar.in l. si mihi & Titio,
ff.de verb.obl.vbi D.Alex.late insist,& tandē dicit opi.Bar.ha
bere in se magnā æq̄tatē,q in practica ita sp vidit obseruari. Et
ſm opi.Bar.pſuluit Ludo.Ro.pſ.22.Pro propositæ mihi psulta
tionis,&c.Alex.pſ.80.Viso,& optime aduerso,lib.1.& cōſ.9.
Visis dicto themate,col.5.lib.2.Imo pſ.38. In casu pmisso.vbi
rñdet ad pria,q pcedūt de rigore.opi.verò Bar.pcedit de æq-
tate.& idē lati⁹ pſuluit Imo.pſ.68.In casu pmisso. & ibi loquit̄
in emphy.finita p lapsū tpis.idē pſulnit Pe.de Anch.conſ.171.
Casus talis est.pſ.174.Do.Lazar.& Cur.pſ.48.Sup ptrouersia,
p tota.vbi dicit,q fere tota iuris prudētia transit cū opi. Bar.&
q ita in practica obseruat̄.idem tenet Barb. pſi.18.col.3. lib.2.
Dec.pſ.131.Reuocat̄ in dubium,vbi ex plurib.ostēdit opi.Bar.
esse *communem*. Aut nō vult soluere tm̄,quātum alius offert,sed
petit renouari inuestiturā pro solita.& prima pēsione, & tunc
credo,q dñs nō teneatur renouare p Pau.de Cast.p iura,& rō-
nes s.allc.Et p Pan.vr̄ tex.in d.l.congruit. a ptrio sensu. Nō ob.
tex.in d.l.qcūque,in rōne decidēdi, quia finito tpe locationis,
& inuestituræ,non excluditur a dño a fructu laboris sui, sed ex
pacto excludit̄,& sic ex proprio consēsu,l.j. ff.de pac.facit tex.ī
l.fi.ff.de cond.insti. ¶ Et ponderatio Pau.q ille tex.loquat̄ ne-
cessariò in conductore ad tps,q a si in perpetuū conduxisset,nō
posset expelli,ēt q rē sterilē nō meliorasset,d.l.cotē, §.agri,nō
261 vr̄ iuridica.† Nā ego crederē a cōductore pperuo rē sterilē au-
ferri posse,si monitus ītra pgruū tps eā nō reduxit ad culturā,
arg.l.qcunque,& l.q agros,C.de oī agro deser. si n.cuilibet ex-
traneo licēt occupare res steriles desertas, & eas redigere ad
culturam inuito dño,quāto magis licebit ipsi dño?& eo maxi-
mè,quia pductor rei sterilis tacitè vr̄ se obligare ad redigendū
ipsam rē ad culturā. Qđ si non facit, vtpotē pueniēs promissis,
nō video quare expelli non possit ab emphyt. auct.qui rē,cum
ibi no C.de sacrol.ecc.Et hoc esset expeditum,si in inuestitura
pmisisset emphyteuta,rē ipsam meliorare,vt cōiter fieri solet.
Fortè saluari posset opin.Pau.quando labores,& impēsę essent
maiores q̄ fructus percepti tpe locationis,& emphyteusis finitę,
uel parum deductis impēsis esset supra lucratus,tunc ex ęquita
te,& ex rōne d.l.qcūq;. & l.fi. C.de alluuio.sine ingemiscat o-
peras suas,putatē sibi renouandā esse inuestiturā pro eadē pen
sione.Ita.n.fiet, vt cultiuator quādoq; fruatur, & gaudeat suis
operibus suoque labore. Sed hic probabiliter dubitari posset.
262 ¶ †Quid si dominus finita emphyteusi velit fundum pro se re-
tinere? Videtur posse eum retinere, quia dicitur,

Alpibus ille perit, qui se plus diligit ullum.

L.præses C.de ser.& aqua,c.nisi de auth.& usu pal.& ita tenuit
Pan.a c.bonæ,2.col.pen.de postu.præl.dicēs ita restringēdum
esse dictum Bar.in d.§ pmittitur. Sed prīū reperio consuluisse
Dec.cōſi.131.Reuocat̄ in dubiū, quia si dñs posset pro se reti-
nere,elusoria esset cōis opi.Bar.& Doct.in d.§ pmittit̄,nā pos-
263 set dñs sp dicere,uolo p me retinere.† Est aūt communis opi.
& quælibet dispositio ita interpretanda,ne reddat̄ eluso ria, vt
in simili arguit Pan.ī c.quæ l ecclesiarū, col.fi.uer.limitarē tn̄,
de const.bn̄ facit tex.in l.j.§ pecuniam,ff.de calū.& in c. si ciui
tas,de sentē.excom.lib.6.Quid tenēdū? Certe uī contēplandā
esse æquitatē,sup qua fundatur communis opi.nam si emphy-
teuta reddidit fundū sterilē sua cultura fertilē,æquitas uī p em
phyteuta,& eius hæredibus,ne lugeant amisisse fructus laborū
suorum.Sed si emphyteuta recepisset fundum fertilē i emphy
teusim,quæ esset finita tpe,uel gnatione, dicetē æq̄tatē esse p
dño,q vult gaudere fructibus rei suæ.Possē plura alia circa di-
ctum Bar.in d.§ pmittitur,hic congerere,quæ omitto,quia nō
bn̄ seruiūt ad propositam agriculturæ materiam. Vltimò scien
dum est,quod clericus, qui terram ecclesiæ incultā sua diligē-
tia fertilē fecit,uel qui ī terra ecclesiæ sterili plantauit uineam,
usq; ad eius obitum pōt illā retinere, ēt q pp delictum bñficio
fuerit priuat⁹.Et hoc fauore agriculturæ, & ne lugeat pdidisse
suos labores,ut est tex.ī c.fi.de pecu.cler.secundum intellectū
Inn.quem sequuntur Pan.& Mod.Et hæc sufficiant,quantum
ad modum ubertatis habendæ.

S V M M A R I V M.

1 *Ciuitates ex malo regimine,& inordinata administratione,vt plurimum depauperantur, fame, & pestilentia pereunt.*

2 *Annonæ thesaurarij,seu susceptores,cuius qualitatis, & conditionis esse debeant.*

3 *Et in principio officij iurare debent omnem iniunctam sibi solicitudinem obseruare,remotis omni fraude,& dolo,num.3.*

4 *Iurare qui teneantur in principio suscepti officij omnem sibi impositam solicitudinem semper astutos.*

5 *Annonæ susceptores seu thesaurarii debent librum conficere, in quo describantur annona suscepta,& pecunia frumentaria.*

Et quid fieri debeat de libro illo.ibid.

6 *Librum rationum conficere teneatur quilibet obligatus reddere rationem, aliàs contra eum iuratur in litem potest.*

7 *Præsumptio eadem est contra non conficientem librum rationum,quæ est contra non conficientem inuentarium.*

8 *Annonæ susceptor, seu thesaurarii si aliquid omiserint scribere,qua pœna puniantur.*

9 *Annonæ suscep. seu thesaurarii debent cuilibet deferenti annonam frumentariam,vel pecuniam,apocham facere de suscepta summa.*

10 *Thesaurarius siue camerarius Regis,vel ciuitatis,vt cōfiteatur se recepisse à debitore Regis, vel ciuitatis,qui verè non soluit, debitor ipse censetur illico liberatus.*

11 *Annonæ thesaurarij,uel susceptoris negligentia si quicquam ex publica nona deperierit,ad ipsius debet damnum referri.*

12 *Annonę alicuius rei administrator censetur in maxima culpa constitutus,si eius negligentia res sibi commissa pereat aut deuastetur.*

Et quid si culpa sui substituti id euenerit, an ueniat excusandus. numero 13.

14 *Tut.ruentes pupil.domos,nec eas reficientes, qua pœna teneantur.*

15 *Annonæ præfecti,& thesaurarii aliquid de publica annona in vsus proprias conuertentes,qua pęna puniantur.*

16 *Officiales qui de pecunia communitatis,vel de frumento faciunt mercantias,quam pœnam subire debent.*

Et an lucrum inde proueniens debeat communitati applicari. num. 17.

18 *Thesaurarij seu susceptores,quibus non licet pecuniam frumentariam in alios vsus conuertere quàm in emptione frumenti, an & quando possint ipsam pecuniam mutuare pistoribus, qui artem pistoriam aliter exercere nequeunt,nisi ipsis subueniatur.*

19 *Thesaurarij habentes publicas pecunias pro soluendis stipendiis Doctorū, & militum,an licitè possint illos mutuare Doct. & militibus indigentibus libris,equis, & armis, sine licentia superioris.*

20 *Thesaurarij seu susceptoris officium quanto tempore durare debeat, & sequen.*

Et an & quando post finitum officium possit ad illud reassumi.23.

24 *Thesaurarij, vel susceptores, an & quando teneantur reddere rationem de administratione ipsius imposita.*

Et quis ordo seruari debeat in ratione reddenda?

Quique conueniri debeant, si male administrauerint seu dispensauerint. num.25.& 26.

27 *Thesaurarios seu officiales de fraude suspectos, an possit ciuitas, vel communitas ab officio remouere,& alios subrogare, & qua pęna puniri debeant,si conuicti fuerint fraudem in officio commisisse.nu.28.*

29 *Annonæ publicæ susceptores seu thesaurarii, an possint frumentum priuatum in horreis annonæ publicæ reponere.*

30 *Massarii agricolæ, an & quando possint aliena animalia in terris dominorum suorum intromittere.*

31 *Nautis an,& quando liceat in naui publicas merces deferente,quicquā priuatis imponere.*

32 *Equi conductor,qui ex impositione valisiæ,seu malæ, aut socii equū conductum deteriorem fecit,qua pœna teneatur.*

33 *Debitores Reip.ex causa frumentaria, an cogi possint immediatè post redditam rationem ad pretium soluendum.*

Et an habeant dilationem quatuor mensium iudicatis à iure concessum. num.35.

Et an eorum bona censeantur tacitè ciuitati hypothecata. nu.37.

34 *Exceptio compensationis opponi non potest contra rempublicam pro summa salariorum Doctoribus publicè legentibus debitarum.*

36 *Debitores debitorum,an fauore vbertatis conseruanda cogi possint ad soluendum.*

38 *Thesaurariorum, seu administratorum bona regulariter censentur Reip. obnoxia.*

39 *Thesaurarii, seu susceptores laudabiliter officio functi, quibus gaudeant priuilegiis.*

40 *Annonæ descriptio,quando,qualiter,& a quibus fieri debeat.*

Et an discussores ipsius possint aliquid a subditis extorquere. nu.41.

42 *Annonæ præfecti,an & quando edictum facere possint, ne quis extra prouinciam annonam deferat sub pœna.*

43 *Frumenti appellatione,an ueniat farina.*

44 *Transitus,an & quando per medium non prohibitum fieri possit in effectum non permissum.*

45 *Lanæ appellatione,an veniat lana filata.*

46 *Frumenti,& farinæ eadem est vsia.*

47 *Pecuniā numeratam mutuare prohibitus filiusfam. an poterit mutuare frumentum,vel farinam.*

48 *Statuentium mens non minus, quàm verba seruanda est.*

49 *Extensio fauore publico etiam in pœnalibus est licita ex identitate rationis.*

50 *Statuta pęnalia, & exorbitantia, ex identitate rationis extendantur de similibus ad similia.*

Gabella,

51 Gabella, siue exactiones, an & quas liceat fraudare.
52 Frumenti appellatione, an contineantur panis, legumina, hordeum, spelta, auena, & similia. & seq.
54 Extensio ex identitate rationis nō valet, nisi in vtroque sit tātū, et æqualis ratio.
58 Victualium appellatione quid veniat. nu. 59.
60 Vini appellatione, an veniant vuæ, vinum aquaticū, seu lymphatum (quod posca, seu trempam vocant), crusta, vina artificialia, & acetum.
64 Statutum puniens exportantem vinum, an comprehendat portantē phialam vini causa gustus tantum. et 67.
65 Statutū puniens contrahentem matrimonium, an liget contrahentē sponsalia, per quæ deuenitur ad matrimonium.
66 Statutum prohibens facere molendinum sub pœna, an comprehendat facientem aquæductum.
68 Statutum puniens falsificantem monetam, an intelligatur in falsificante paruam monetam, puta bagattinos, & huiusmodi.
69 Regula l. oratio, ff. de sponsa. an, et in quibus habeat locum.
70 Argumentum de toto ad partem, an et quando valeat.
71 Statutum puniens exportantem uinum, vel bladum. an et quando comprehendat repertum in uia portantem huiusmodi prohibita.
72 Virgo, quæ iter arripuit, ut corrūperet, an amplius possit uirgo appellari.
73 Extensio in pœnalibus, an & quando sit licita.
74 Verba præteriti perfecti, et plusquam perfecti temporis, requirunt actum consummatum.
75 Verba futuri indicatiui uel subiunctiui, rem iā ceptā indicant in statutorum dispositione.
76 Delictum cœptum, sed nondum consummatum, quomodo puniri debeat.
77 Iudex in pœnarum impositione cautus esse debet, et omnia ad unguem cōsiderare.
78 Coniecturis et præsumptionibus quando et quibus sit locus. nu. 79 80. et seq. usque ad uers. Non quæro, quid si statutum, &c.
79 Via insolita et inusitata non est eligenda, aliàs præsumitur contra repertum ire per ipsa deuia, nisi uia solita, et recta esset occupata, uel aliàs suspecta. nu. 87.
81 Ambasciatores euntes per uias trāsuersas, et indirectas, ut diutius stēt in legatione, & plus lucrentur, an pro tali tempore consequantur salariū,
Et quid de apparitoribus, nuncijs, et vecturalibus, qui omissa recta, et solita via, iter faciunt per circuitus, an cōsequi dēant salariū pro tēpore circuitionis. Et quid si sic circūeundo fuerint spoliati et deprędati, an huiusmodi casus cedat eorum periculo. nu. 82 83 & seq.
85 Vias publicas et itinera secura tenere obligatus, an teneat de casu, et dāno eius, qui per iter insolitum eundo talia passus fuit.
88 Via breuior, nisi sit suspecta, et terrestris, potius quā nauali est eligēda.
104 Inuentus non dicitur, quis, nisi personaliter fuerit apprehensus.
105 Deprehensus, an dici possit is, qui conuictus est testibus.
106 Testium diuersimodè deponentium dictum, an & quando valeat.
107 Statutum vetans sub pœna, ne quis extrahat frumentū extra territoriū, an et quando liget agricolas forenses, ne possint partem suam frumēti exportare ad domum suam.
Et an ciuis, cui agricola extraneus vendit partē suam, possit dictā partem impunè extra territoriū mittere, vel portare. nu. 108.
109 Statutū prohibens sub pœna, ne frumentum extra territorium trahat, an et quando liget ciuem, se, et familiam absentantē a territorio, quo minus exportet frumentum ad vsum familiæ necessarium.
Et qualiter probabit quod vsus sui gratia dictū frumentū exportet, nu. 110.
Et quid si mutato proposito illud vendiderit. nu. 111.
112 Propositum, siue intitum primum, an et quando spectandū est. nu. 113.
114 Statutum, an et quando liget portantem extra territorium frumentum illud aliunde aduectum.
115 Statutum prohibens pannos forenses intromitti in ciuitatem, an cōprehendat pannos illuc intromissos transitus gratia.
116 Transitus debet esse liber mercatoribus. Et an militibus volentib. trāsire absque incolarum damno negari possit transitus. nu. 117.
118 Statutum vetans forenses ducere vinum cū plaustro ad ciuitatem, an & quando vim habeat in ipsos forenses.
119 Statutum, an & quando liget forenses.
120 Statuti ignorantia, an et quando excuset forenses. Et an, et quando forēses præsumantur ignorare, nu. 121.
122 Statutum prohibens frumentum extrahi de ciuitate, an et qñ liget personas ecclesiasticas. Et an et quando liget ipsarum colonos. nu. 124. Et an liget eos, qui ab ipsis emerant frumentum. 129.
123 Clerici, an et quando in bonis patrimonialibus gaudeant priuilegio ecclesiastico.
124 Statuta per indirectum lædentia ius ecclesiæ, an et quando valeant.
126 Statutum, quòd coloni teneantur soluere collectas pro ecclesia, an et quādo valeat, et nu. 127.
Et an teneantur soluere decimas fructuum collectorum super possessionibus ecclesiæ exempta. nu. 128.
130 Statutum si puniat exportantes frumentū de territorio, pœna confiscationis frumenti, an appellatione frumenti confiscabitur, & saccus.
131 Confiscata an censeātur res, quę sine corruptione subiecti separari possūt a re confiscata.
132 Statutū prohibens aliquid exportari sub pœna cōfiscationis plaustrorum et animalium, cū quibus exportantur, an et quando cōprehendat animalia, et plaustra commodata exportāti. Et an et quando in similib. ignorantia excuset. nu. 133. et seq. Et quid si statē dictum statutum diu successiuè sunt reperti cū eisdē aīalib. et curru exportare res phibitas. 136.
137 Lucratiua dicuntur, quæ ex causa pœnæ acquiruntur.
138 Statuta puniens pœna amissionis plaustrorum, et boū, seu aliorū animalium quemcunque exportantem frumentū de territorio sæpius contra ueniens, an et quando incidat in pœnam toties, quoties contrauenirit.
139 Annona publicæ erogatio a quib. qualiter, et quibus sit faciēda. et seq. vsque ad n. 181. inclusiuè. Et qualiter appellari possint officiales, seu erogatores dictæ annonæ. n. 139.
140 Actuarij seu officiales ad erogandam annonā deputati, quale iuramentū præstare debeant. Et de istorum officio habetur ab hoc num. et vsq; ad nu. 181. inclusiuè.
142 Annonæ publicæ erogatores quos fructus, et quanto tempore retinere, et quibus erogare debeant.
Et qualiter conseruanda sit dicta annona, ab hoc n. 141. vsque ad n. 181. inclusiuè.
143 Vini veteris erogatio quo tempore fieri dēat. Et ibi qua pœna puniatur tutor vinum uetus dans familiæ tempore uetito.
146 Aromatarius, an & qñ possit licitè ceram corruptā cum noua miscere.
147 Frumentū vel pecunias, an et quando dare possit Capitulū obligatum ad tot panes, et amphoras uini pro singulo die Canonicis interessentib. diuinis. nu. 148.
149 Clerici abutentes redditibus beneficiorum, aliena rapere censent. Et ad restitutionem tenentur, ac si fures essent, et latrones. nu. 151. Et quomodo de redditibus possint, et quibus subuenire. nu. 162.
150 Possessor male alienum possidere censetur.
152 Eleemosynæ quæuis immensitas, mensura dici potest in pauperes.
153 Ciues sunt præferendi alienigenis, tam in eleemosynis, quā in collationibus beneficiorum, et officiorum.
154 Beneficiū impetrans a Papa nulla facta mentione de natione sua vel patria, subreptitie impetrasse censetur, et impetratio est nulla.
155 Statutū, quo prius ciues, quā extranei ad officia, et honores vocantur (vt optimè seruant sapientissimi Veneti) ualet, et obseruandum uenit.
158 Moniales in eleemosynis faciēdis præferenda sunt vicinis etiam religiosis. & 159.
160 Pauperes nobiles cæteris paribus præferendi sunt rusticis in erogatione eleemosynæ, & senes iuuenibus.
Et, an quando præferendi sint consanguinei pauperes reliquis pauperib. nu. 161. & seq.
165 Testamentorū executores quomodo, et quib. pauperib. distribuere debeāt eleemosynas, & bona a testatore in testamento pauperib. relicta. nu. 164. 165.
166 Clerici, an et qñ possint cōferre beneficia suis cognatis. Et quid de summis Pontificibus, qui plurimos Cardinales creāt de sua agnatione. n. 167.
168 Clerici, qui ex redditib. ecclesiæ emunt prædia in personam suorū consanguineorum, excommunicationis sententiam incurrunt. nu. 169. et seq.
170 Prælati, an et qñ possint infeudare consanguineis suis res ecclesiæ etiam solitas alijs infeudari.
171 Papa, qui bona ecclesiæ dat agnatis, vt ditescant, palatia construunt, & bella faciāt, quib. sit pœnis dignus. n. 172. Et quid si in dando terras ecclesiæ suis attinentibus esset incorrigibilis. n. 173.
175 Annonæ publicæ, siue cuiuspiam alterius facultatis erogatorē seu dispēsatorem ratione, et prudentia fultum esse oportet.
177 Princeps, an possit cogere subditos, vt res suas pretium sal, et similia emāt vel locent pluris, quam communiter vendi, vel locari solent. Et quid de huiusmodi exactoribus, contra quos omnia iura insurgāt. nu. 178.
179 Annona seu cuiuspiā alterius rei erogatores, seu actuarij, dēnt villicationis suæ reddere rōnem solis, semotis numerarijs, seu calculatorib. Et de erogatione facta pauperib. tenentur intra trigiata dies fidē facere per publicum instrumentum.
Et quantitates singulorum demonstrare. n. 180. & 181.
182 Pestis ex participatione, et conuersatione cum morbosis contrahitur.
183 Pestilētiosi, ac de peste suspecti, et eorū bona dēat ab ingressu loci arceri.
184 Custodes portarum à quibus sint eligendi.
185 Medicorum electio, ad quos pertineat.
186 Electio custodū bannerierū, seu saltuariorū, obstetricum, & similium ad quos spectet. & plurib. sequenti. Et quæ requirantur ad hoc, vt custodes electi dicantur sufficienter. n. 194.
188 Custodia clauium portarum ad quos pertinent.
190 Custodes portarū electi a decurionib. sunt à domino loci confirmandi. Et quid si dominus recuset eos confirmare. n. 193.
191 Iuramenti delatio iurisdictionem referre videtur.
192 Irenarca quid sit.
195 Custodes portarum quales esse debent.
196 Custodes portarū electi dēnt in manu domini eos confirmantis fidelitatis iuramentum præstare.
197 Electores si scienter elegerint inhabilem, qua pœna debeant puniri.
Et quā pœnam incurrant patroni, qui huiusmodi custodes representarūt. n. 198. & 199.
201 Custodes, an et qñ in negligentiam subditorum possint eligi a dominis loci. Et quis ordo sit ab ipso domino seruandus in electione custodū dicto casu. n. 202. 203. 204. Et quando ipse dominus possit alios addere custodes. nu. 205. & 207.

Dominus

206 Dominus proprietatis, an inuito vsufructuario possit ponere saltuarios, seu camparios ad custodiam prædiorum.
208 Custodes, an et quando possint subditi cassare si tempore pestis dominus alios custodes apposuit.
209 Custodibus vtrum dominus, aut subditi soluere debeant.
210 Custodiam facere, an quilibet cogi possit tēpore pestis. et seq. vsque ad nu. 225. inclusiuè.
211 Custodia portarum est officium vilissimum.
212 Scholares elapsis 25. annis non præsumuntur proficere. Et ideo nō excusantur ab oneribus personalibus. nu. 20. et seq.
214 Literarum professores, an et quando excusentur ad omnibus muneribus ciuilibus & publicis.
215 Doctoratus dignitas est.
216 Priuilegium immunitatis ab onerib. custodiendi portas, censetur concessum fuisse ratione dignitatis.
217 Doctores postulando (vt decet) vel consulendo, melius viuere, et agere censentur, q̄ si fratrū mendicantium vitam viuerent, et regulā obseruarēt. Et contra, nil perniciosius Doctore, seu Aduocato iniquo. nu. 218.
219 Licentiati tantum, an et quando excusentur a muneribus personalibus. Et an æquiparentur Doctoribus scholaribus. & seq.
221 Mechanicas artes ad docendum admissi in ciuitate, an et à quib. muneribus sint exempti.
222 Senes 55. annos nati excusantur à custodia portarū, et cæteris onerib. personalibus. Et idem dicendū de fœminis, ac valetudinarijs. n. 223. Quorum oīum excusatio cessat propter ciuium inopiam, vel nisi cōsuetudo contrarium induxerit. nu. 224. & 225.
226 Collectam soluere qui teneantur tempore pestis. et seq. vsque ad n. 236.
227 Subrogatum, an et quando naturam seruet eius, in cuius locū subrogatur num. 228.
230 Onera non habentia certam, et determinatam præstationis formam, extraordinaria dicuntur.
231 Pestis tempore nullum calamitosius.
237 Custodes portarū, an tpe pestis possint quoscunq; arcere ab ingressu loci. Et quæ actio competat contra eos, si intromittendos nō suscipiāt. n. 238.
239 Statutum consiliariorum loci, quod nullus forensis recipiat in locū vsq; ad octo dies, an et quando valeat. et seq. Et ad quem spectet prohibitio ingressus et transitus per vias publicas. nu. 240. 245. 246. 247.
243 Verbum, liberè, quid importet.
244 Repræsaliarum actio non habet locum in peregrinis et rusticis, qui eundo & redeundo plena securitate gaudere debent.
245 Consuetudo iurisdictionem dat non habenti.
247 Vsurarij possunt ejci de ciuitate.
248 Custodes, an possint denegare introitum domino loci peste infecto, et seq. vsque ad nu. 225. inclusiuè.
249 Pactum factum inter subditos et dominum suum, qd non possit, nisi cum certo armatorum numero locum intrare, an valeat.
250 Vasallus iurans defendere dominū aduersus quoscunque, non intelligitur cōprehendere seipsū, neque patriam, nisi constaret dominū iustè arma mouere contra ipsam, nu. 251.
Et an teneatur iuuare dominum malè operantem. nu. 252.
253 Dominus licèt non teneatur fidelitatis iuramētū præstare suis subditis, tenetur tamē ad illa sex, de quib. in iuramento fidelitatis, quę no. in c. 1. forma fideli. et c. de forma, 22. q. 5.
255 Vasallus tenetur vltro suis impensis subuenire domino suo in mortis periculo constituto.
256 Custodes, an et quando tempore pestis possint etiam denegare territoriū suspectis de peste.
257 Proximum non solum diligere, sed et ei benefacere tenemur sub pęna peccati mortalis. Alias.n.lex, & proximum tuum sicut teipsum diliges.
258 Defendere se potest quilibet etiam cum damno tertij.
259 Sententiam à misericordia semotam, neque audire, neque tenere dēmus.
260 Sanus quilibet præsumitur, nisi constet de contrario.
261 Salutem corporis, vt procuremus, tutior nobis in dubio est via eligēda. Et ad prouidendum declinamus in partem deteriorem. nu. 262.
263 Sanitatem qualiter quis probare debeat.
264 Iuramento decidenda est quæstio in causis summarijs.
265 Iuramentum purgationis eis deferendū est, de cuius procuratione quæritur.
266 Iuramēto eius, q res defert in ciuitatē, stādū ē, an eas vsus sui cā deferat.
267 Experientia est rerum magistra.
268 Bullettino, quod alio nomine dicitur literæ dimissoriæ, probatur aliquem non esse de peste suspectum.
269 Bullettinum, seu literæ dimissoria, tempore pestis a quo sit faciendum.
270 Bullettini tenor & forma, qualis esse debeat. et seq. Et quāto tempore debeat valere. nu. 273.
271 Bullettinum etiam alio vocabulo dici potest litera dimissoria, siue literæ tractatoriæ. & nu. 272.
273 Hora, an debeat poni in bullettinis, et an instrumentis, & nu. 274.
276 Bullettinū dēt scribi, vel subscribi manu officialis ad hoc deputati. et seq.
277 Saluus conductus, qui alio vocabulo dicitur saluaguardia, per scripturā solum probari potest.
278 Instrumentum, et maximè protocollum debet esse scriptū manu Notarij de eo recipiendo rogati aliàs præsumitur falsum.
280 Bullettinū album si officialis det amico suo, qua pęna veniat puniēdus.
281 Bullettinū quare sic nominetur, et quo sigillo signari debeat. et seq. Et si sigillum nō sit benè impressum, bullettino non erit danda fides. n. 286.
283 Nomen suum, vel cognomen, quenquam ignorare non est verisimile.
284 Rasura, vel cancellatio arguit falsitatem literarum.
285 Bullettini data dēt scribi extensè nō per literas abachi, seu ciphras. Et si inter custodes, et volētes intrare oriatur cōtrouersia super veritate bullettini, quis erit de hac qōne competens iudex. nu. 287. Et an a sńia talis iudicis si fortè non videatur iuridica, licebit appellare. nu. 288.
289 Iudici de facto resistendum est, vbi cōstat de eius iniustitia, et damnum est irreparabile.
290 Iudex mandans custodibus sub pęna fustigationis, ne quenquā suspectum de peste, et præsertim Titium intromittāt, et modo venit Titius cū bullettino legitimo, quē custodes intromiserūt, an possit dictos custodes dicto pęna afficere. et seq.
291 Magistratus municipales possunt de consuetudine exercere ea, quæ sunt minimi gradus meri imperij.
292 Inuestigatio est minimi gradus meri imperij.
293 Præcepto nudo, an & quando parendum sit.
394 Custodes, qui accepta pecunia sinunt venientes sine bullettino intrare locum, qua pæna sint puniendi.
295 Proditores, qui inimicos intromiserunt, deprędandi, et occidendi cā, qualiter sint mulctandi.
296 Custodes, si dum confabulantur, vel ob eorū negligentiam aliquis ingrediatur locum, an sint puniendi.
Et quid si poterant resistere, & non resisterunt. nu. 299.
297 Custodes, quibus commissus est populus, debent esse vigilantissimi.
298 Custos equi, vel alicuius animalis, si ipsum dimisit in pascuis, qua pęna teneatur domino animalis, si perditum fuerit.
300 Statutum, quod nemo audeat sub pęna exire locum sine licentia deputatorum, vel sine bullettino, an & quando valeat.
301 Statutum domini loci, quod nemo audeat exire territorium pro molēdo, vel laborando, est iniquum et non obseruandum.
302 Statutum, quod nemo audeat exire locū, nisi secum duxerit vnum ex incolis loci, an & quando valeat.
303 Statuto cauenti sub certa pęna, quod nullus receptet forensē in loco vel castro, an contraueniat recipiens forensem in suo cassino extra castrū.

De remedijs ad conseruandam vbertatem.

DEueniō nunc ad modū, & normam vbertatis cōseruandæ. Est.n. modus, & ordo in reb. agēdis adhibendus, maxime in ɔseruanda vbertate, q̄a † ex inordinata administratione, & malo regimine ciuitates depauperantr, fame, & pestilētia destruūtr, l. j. C. de frum. vrb. Cōstan. li. 11. sic ex imprudēti regimine patris familiās sępe dilabūtr facultates, l. ius alimētorū. ff. vbi pup. edu. de. & i Auth. vt deter. sit numer9 cle. §. cū vero, vers. nā si aliqs, & c. cū Apostol9. c. nup. de cēli. Qui ergo ɔseruare vbertatē voluerit, pre9 & añ oia idoneos susceptores, q annonā, & pecuniā
2 frumetariā suscipiāt & custodiāt, eligere ɔcurabūt. † Dēnt aūt susceptores eē nobiles, prudētes, fideles, bonę ɔsciē, & optimę integritatis, l. j. C. de ɔd. in pub. hor. li. 10. hēre ēt dent rerū ex-
3 perientiā, C. de no. Cod. ɔfic. §. sed cū sit necesse. Qui † in principio officij iurare teneantr ɔ iustitię rōne, oi dolo & fraude remotis, iniunctā sibi solicitudioē peracturos, l. p hāc, C. de erog.
4 mil. ann. † Sic ēt iurāt tutor & curator. §. fi. in Auth. vt hi, q obl. se perhi. hēre res mino. tradit Bart. in l. legitimos, ff. de leg. tut. Ite faciūt executores testōrū, l. de creationib. C. de episc. & cle. Et idē faciunt Rectores hospitaliū. cle. q a ɔtingit, de reli. do. Iurant ēt iudices, in Auth. iusiu. qd̄ præst. ad hic, in princ. q iurm ēt Notarij subire tenentr. c. ad audiētiam, de præsc. Debēt aūt
5 † susceptores annonæ susceptæ & pecuniæ frumētariæ librum ɔficere, & illū tradere Decurionibus, q ipsum ponāt in archiuo publico, vt cū opus fuerit, cognosci possit quātitas annonæ reiq; frumētarię l. excellētia. C. de ero. mil. an. l. j. C. de apo. pu.
6 & in Auth. de coll. i prin. † Sic ēt tutores librū rōnū ɔficere, & pupillo reddere tenentur. l. j. §. offō. ff. de tut. & rō. distrahē. Sic quilibet obligatus habitorū & gestorū rōnē reddere, codicē rōnū ɔscribere dēt. l. si qs sub ɔdōne rōnū. ff. de statulib. facit l. inter cætera. §. fi. ff. de li. leg. Ats ꝯ nō ɔficiētes librū iurari pt i litē, sm Bal. i d. §. offō, & in l. tutor, q repertoriū, in princ. p illum
7 tex. ff. de adm. tut. † Ita. n. p̄sumitr ꝯ nō ɔficiēte librū, sicut ꝯ nō
8 ɔficiētē inuētariū, sm Soc. ɔsi. 46. cū in prin., in 2. dub. li. 1. † Et si susceptores, & thesaurarij aliqd scribere omiserint, in duplum Reip. tenētr, d. l. excellētia. quē tex. dicit sing. Lud. Ro. sing. 375. exord. Positus ad scribēdū, vbi dicit, q positus ad scribendū introitus cōis, si deficiat i scribēdo aliquē particularē, sibi man9 est amputāda, vt i Auth. de mād. prin. §. leges. Sed si scribit diminutiue, ita q totalr nō omittat. tenetr in duplū eius, qd omi-
9 sit. d. l. excellētia. † Tenentr ēt susceptores cuilibet annonā, vel pecuniā frumētariā deferēti apochā de sūma recepta facere. l. frumēta. C. de susc. & arca. Cui apochę p̄stat plena fides ꝯ ipsū susceptorem, adeo q ꝯ ipsam apochā nō pōt opponere exceptionē nō num. pec. l. i ɔtub. §. qm, C. de nō nu. pec. & l. j. C. de apo.

10 apo.pub & l.securitates. C.de susc. & arca.† vbi And.de Bar.&
Io.de Pla.nlerũt,q. si camerarius Regis,vel ciuitatis ɔfiteat̃ se
debitũ recepisse a debitore Regis, vel ciuitatis, illico debitor
ẽ liberat⁹,licẽt re vera nõ soluerit, licẽt in subsidiũ agi possit ɔ̄
debitorẽ camerario exñte nõ soluẽdo. Qđ an verũ sit,vidẽdus
11 est Sal.in d.l.i ɔ̄ctibus,§.qm̃.vbi optimẽ distinguit.❡†Vbi autẽ
susceptoris negligẽtia qcq̃ ex publica annona deperierit,ad dã
nũ ipsi⁹ referẽdũ est,maximẽ si pluuijs stillicidio cadentib.fru-
12 mentũ fuerit deuastatũ.l.2.C.de ɔd.in pub.hor. † Est.n.admi-
nistrator ĩ maxima culpa & negligẽtia,si domos, & horrea nõ
ĩspexerit,& sarta tecta reparari nõ fecerit, int̃m q. nõ erit excu
sand⁹ ẽt q. idoneũ factore ad custodiã dimiserit, qa sarta tecta
p seipsũ inspicere debuit,vt ibi dr̃ p Imperatorẽ, & clarius per
13 Bar.explicat̃.Et † sic not.q. licẽt aľs administrator magni p̃ri-
monij excuset̃,si substitutũ, quẽ factorẽ vulgariter dicim⁹, cõi
existimatione idoneũ i admin. p se posuerit.l.argẽtũ. ff.cõmo.
l.j.C.de ɔd.in pub.hor.tñ quo ad puidendũ circa sarta tecta,&
dom⁹ reparationẽ nõ excusat̃,si substitutus nõ reparauerit.d.l.
14 2.vbi Bar.& alij notãt.†Qđ facit ɔ̄ tutores,q ruẽtes domos pu-
pillorũ nõ reficiũt,nã tenent̃ ad oĩa dãna & ĩteresse.l.lex,q̃ tu-
15 tores.§.ergo & dom⁹.C.de adm.tu.❡†Susceptores ẽt,& ãnonę
p̃fecti,q aliqd de publica annona ɔuertũt ĩ pprios vsus,& qui-
cunq; alius,q annonã publicã subtrahit,bonorũ publicationis,
& deportationis pęna plectit̃.l.fi.C.de eõdi.in pub.hor.licẽt aľs
16 p furto sit ĩposita pęna arbitraria.l.fi.ff.de fur. ❡†Quę oĩa no-
tanda sunt ɔ̄ officiales,qui de pecunia Cõitatis,& de frumento
faciũt mercãtias:nã ɔ̄ tales durissimẽ agũt iura, & acriter sunt
castigãdi.l.2.de his,q̃ ex pub.coll.illa.sunt,nõ vsur.Et vltra ceta
les pęnas ẽt Reip.tñt in quadruplũ.l.1.& 2.vbi Bart.C.de his,q
ex pub.rõ.pec.mu.accep.vel saltẽ in duplũ.l.2.C.de fru.vrb.Cõ
stan.facit tex.in l.2.§.q. frumẽtaria. ff.de adm.ter.ad ciui.pert.
17 & l.fi.C.de cano.fru.vrb.Rõ.❡†Sed q̃rit̃,qđ si susceptores, seu
thesaurarij ex pecunia pu.vel ex frumẽto publico mercati fue-
rint,an lucrũ ĩde factũ ab eis auferri dẽat, & Cõitati applicari?
Bar.i l.1.C.de aur.pub.p̃se.p illũ tex. determinat, q. tale lucrũ
acgrat̃ Reip. Ingt.n.no. q. isti publici exactores non pñt pecu-
niã susceptã redigere in florenos, vel florenos ĩ pecuniã sine li
cẽtia superiorũ,& sic oẽ lucrũ inde pceptũ dẽt eẽ publicũ. Vñ
q tale lucrũ retinet,ɔ̄ ɔsciam facit,& fiscus seu Reip. illud põt
repetere.Nã lucrũ debet esse ei⁹,cuius est pecunia, ex qua pue
nit,l.apud Labeonẽ,ff.de p̃scr.verb.& ff.ɔmo.l.si is q. §.si quẽ,
& idẽ tenet Bar.ĩ l.diu minimẽ.C.de suscep.p illum text.❡Ex
quo colligit at.ɔ̄ eos,q pub.pecunias retinet, & ex eis mercan-
tur.Et idẽ dixit Bar.i l.1.& 2.C.de his, q ex pub. rat. quẽ notat
ɔ̄ mutuãtes pecunias cõitatis,vł i pprios vsus ɔuertẽtes.❡Sed
in ɔ̄triũ facit,qđ decidit Bar.in l.Titiũ,aut Męuiũ. §.altero.ver.
q̃ro dixi.ff.de admi.tut.vbi dicit, q. si tutor est debitor in gñe
de certa pecunia,lucrũ talis pecunię eẽ dẽt tutoris, qa ẽt dãnũ
ad eũ spectat,cũ sit debitor in gñe,& genus perire nõ põt, l.in-
cendiũ.C.si cer.pet. Sic ergo dicendũ vr̃ in exactorib. & susce-
ptorib.q vñr debitores in gñe pecuniæ,vel q̃titatis annonę.Et
q. lucrũ sit exactorũ,liciteq; possit retineri,ɔsuluit Rapha.Cu.
ɔs.178.Thesauran us,in 2.dub.❡Quid igit̃ tenẽdũ? In pecunia
frumẽtaria,& pub.annona teneo primã opi.Bart. q. lucrũ totũ
esse dẽat Reip. qa pecunia frumẽtaria & ipsũ frumẽtũ semper
dñt esse parata ad vsũ destinatũ.l.2.C.de fru. vrb.Cõstan.l.2.§.
frumẽtariæ.ff.de adm.rer.ad ciu.ptin.Et qa exp̃sẽ phibet̃ su-
sce.ne ex pub.annona pecuniaq; frumentaria mercent̃.d.l.j.&
2.C.de his q̃ ex pu.col.illa.sunt,&c. & l.cõperimus. C.de naui.
❡Ad ɔ̄triũ r̃ndet̃,q. põt pcedere in thesaurarijs & exactorib. q
nõ tñr sp p̃rõptã hre pecuniã Reip.pro vtilib.pub. vt sũt exacto-
res,q se obligãt itra certũ terminũ dare Reip.tantã pecuniã,&
ipsi cã a pub.debitorib.paulatim exigũt. isti bñ sũt debitores ĩ
gñe,& iõ lucrũ ad eos dẽt spectare,qa nihil ad Rẽp. si volũt cũ
debitorib.eisdẽ ɔsignatis mercari,vel aľr ex pecunia exacta lu-
crari.Nos aũt loqmur in susceptorib.& thesaurarijs,qbus pecu
niæ pub.ɔsignant̃ ad effect⁹,vt eas custodiãt, & sp paratas ha-
beãt p necessitatib.Reip & in istis terminis loquunt̃ iura no. p
Bar.& ita ɔsulunt Dec.ɔs.6. p totũ.vbi tñ subdit, q. i dubio the
saurarius,vel susceptor nõ p̃sumit̃ lucrũ fecisse đ pecunia pub.
vt voluit Bar.in l.facultas.C.de iu.fis.li.x.Cy.& Guil. in auct.li-
18 cẽnã.C.đ epi.& cle.Bal.i l.si qs p̃sbyter.C.eo.ti.❡†Vnũ tñ no
tãdũ est ad limitationẽ p̃dictorũ, q. susceptores & thesaurarij
licẽt nõ pñt pecuniã frumẽtariã in alios vsus ɔuertere,q̃ i em-
ptionẽ frumẽti,tñ pñt hãc pecuniã mutuare pistorib. q aľr nõ
pñt offm̃ pistrini sustinere,nisi sibi subueniat. Rõ est, quia tale
mutuũ quodãmõ tẽdit ad fines, ad quos p̃parata erat pecunia
frumẽtaria,ar.l.ad rẽ mobilẽ,& l.ad legatũ. ff.de pc. Et p hoc
19 est casus in l.1.C.de frum.vrb.Cõstã.& ibi no.Bar.& alij †infe-
rẽtes,q. thesaurarius hñs pecunias pub. pro soluendis stipẽdijs
Doct.& militũ,licitẽ p̃t mutuare illas pecunias sine licẽtia su-
perioris Doctorib.& mili.indigentib.libris,armis,& eqs,vt va-
20 leãt melius offm̃ eorũ exercere.❡†Offm̃ aũt susceptoris & the
saurarij dẽt esse annale,& nõ vltra, nisi cõsuetudo ciuitatis, aut
authoritas ordinis Decurionũ illũ p bienniũ in offõ pmanere
21 cõpellat.l.neminẽ.C.de susce.& arc.† Et vbi ordo voluerit su-
sceptorẽ,thesaurariũ,& sičes ad bienniũ refirmare,oẽs dñt con-
sentire. Aľs vno reluctãte,nõ valebit ɔfirmatio, vt est tex.vni-
cus in iure i §.fi.in Auth.de defen.ciui.quẽ sing. dixit Lud.Ro.
sing.69.Heri fui interrogatus.& ĩ no.147. Ad intelligẽdũ ĩ Fel.
in c.cũ oẽs,col.10.ver.fallit primõ de ɔsti. vbi aľs authoritates
adducit,quas repetit d.Ias.in l.iurisgẽtiũ.§.fi.ff.de pac.Et illum
tex.adducit Lud. Ro. ĩ ɔcilio Basilie si ɔ̄ dños meos Auenion.
vt patet ex suo ɔs.352. Quærit̃ primõ, nũqd dñi Auenionẽses.
22 †An aũt elapso biẽnio ordo Decurionũ iterũ possit susceptorẽ
in offõ refirmare? Gl.ĩ d.l.neminẽ,determinat, q. nõ, & sequit̃
Doc.ibi,ne videat̃ susceptor vsurpare dñiũ dicti officij, & be-
ne proat̃ in d.§.fi.ĩ ver.modis nib & ibi gl.ita exp̃sẽ concludit.
Non.n.ciuitas vllo mõ dẽt eligere officiales ppetuos,nisi velit
Rẽp.occupatã & oppressã teneri.l.1.& p totũ.C.de mu.& ho-
no.nõ ɔtinuã.declarãt rõnes & cãs Pan. & Fel.in c.fi. col.2.de
23 iudi.❡†Susceptores & thesaurarij nunq̃ dñt post finitũ officiũ
ad illud reassumi,nisi pri⁹ reddiderint rõnẽ admi. Et gñaľr nul
lus,q ex aliqua admin.p̃tẽdat̃ debitor Reip.p̃t ad honores ĩ ea.
ciuitate pmoueri.l.rescripto.§.debitores. ff.de mun.& honor.
24 †Dñtq; susceptores,& sičes illico post finitũ offm̃ rõnes redde
re,vt si fuerint inuẽti in furto,facilius queãt recẽtẽ reintegrare
iacturã,d.l.neminẽ,& facit tex.ĩ l.j.C.vt oẽs tã ciui.q̃ crim.iud.
25 †In rõne aũt reddẽda tñr edocere,q b. nihilis suscepta dispẽsa-
uerint.i.q b.noiatim tradiderint,cãm tradõnis, & diẽ.l.2.C.de
naui. & ibi Bar.dixit no. hic eẽ tex. q docet modũ ɔficiendarũ
26 rõnũ.❡†Pro mala admi.& p̃staniõe reliquorũ ex ordine primõ
ɔueniut̃ susceptor,mox ei⁹ fideiussor, demũ ĩ subsidiũ noiator.
27 l.2.C.de susce.& l.2.quo qs ord.ɔuc. † Si ẽt ciuitas dubitauerit
officiales esse de p̃da suspectos,potent eis offm̃ interdicere, &
alios subrogare.l.2.C.de fru.Ale.Et idẽ ĩ suspectis tutorib.& cu
rat. q b.administrõ interdici p̃t.l.si minoris. ff. de admi. tut. in
28 fi.& de susp.tut.p totũ facit tex.ĩ l.fi.C.de luct.aduo.† Et susce
ptor,vel thesaurarius,q fraudẽ in offõ cõmisisse ɔuictus fuerit,
efficit̃ ineligibilis ad qcũq; officia.l.2. C.de pala.sacra.argu.l.si
cui,§.his,ff.de accu.& idẽ ĩ Notarijs & sičib.ßm Io.de Pla. ĩ l.si
29 aliqd,p illũ tex.C.de susce.❡†Illud ẽt no.est, q. susceptores an
nonæ pub.nõ dñt ĩ horreo pub.annonæ reponere aliqđ frumẽ
30 tũ priuatũ.l.frumẽta.C.de susce.quẽ tex.ĩducit Ioã.de Plat.† ɔ̄
massarios,q ĩ terris dñi intromittũt aliena aĩalia,quia non pñt
hoc facere sine licẽtia dñi facit tex.ĩ l.vnica.C.ne q d one.pub.
31 impo.†vbi nauta phibet̃ i naui deferẽte publicas spẽs impone
32 nere qcq̃,qđ sit alicuius priuati.†Et illũ tex.ĩducit Bar. ɔ̄ eos,
q in dorso eq ɔducti sup imponũt valisiã, siuẽ malã,aut sociũ,
vel qđlibet aliud,q a nõ pñt.Et si equ⁹ deterior fieret, teneren
33 tur ad dãna & iteresse.❡†Itẽ sciendũ est,q. debitores Reip. ex
cã frumẽtaria tñr p̃cisẽ soluere, nec exceptionẽ cõpensationis
opponere pñt.l.3.& l.si ex vẽdõne.C.de cõpẽs.Et ea rõ ẽ,qa pe
cunia fru. nõ dẽt ĩ alios vsus ɔuerti,vt sp ciuitas vberta.seruare
34 valeat.†Et pp̃ea datiarij nõ possẽt opponere exceptione ɔpẽ-
sationis ɔ̄ Rẽp.Auenio.p sũma salariorũ nrõrũ, qa ĩ alios vsus
ea sũma ɔuerti nõ p̃t,vt decidit exp̃sẽ Albe de Rosa.ĩ d.l.3.p
illũ tex.i ver.neq; ei⁹,q statutis sũp.seru.ad idẽ bon.tex. in l.2.
§.ad frumẽti.ff de adm.rer.ad ciu.p̃t.ad idẽ ẽ tex.i l.aufert̃,§.vt
35 debitorib.ff.de iu.fis.†Nec debitores ex hac cã frumẽtaria hñt
dilationẽ quatuor mẽsiũ,q̃ iudicatis a iure ɔcedit̃, sed illico co
gi pñt p̃cisẽ soluere,qa pecunia frum.morã fœnus nõ accipit,
36 l.2.§.frumẽtaria.ff.de adm.rer.ad ciu.pti.†Et ɔ̄ debitores debi
torũ fauore vbertatis ɔseruandæ exactio fieri põt.d.§.frumen-
taria,ßm vnũ intellm̃,& facit tex.in l.in fraude, §. multa.ff.de
iu.fis.Et debitor ex hac cã post morã ad vsuras semisses olim
tenebat̃. d.l.§.si indẽnitas.Et si frumẽtariã pecuniã susceptor
in vsus pprios ɔuertisset,ad cẽtesimas vsuras ɔueniri poterat,
37 l.q sine,ff.de neg.ge. † Et licẽt rñr ciuitas nõ hẽat tacitã hypo-
thecã in bonis debitorũ suorũ,l.fisc,ff. ad mun. tradit̃ p glo.&
Bal.in l.2.C.in quib.cau.pig.tac.ɔ̄ha.tñ bona debitoris ex cau-
sa frumẽtaria sũt Reip.tacitẽ hypothecata.l.Imperatores. §.itẽ
rescripserũt,ff.de adm.rer.ad ciu.pti.& p̃cipue bona suscepto-
38 ris p mala admi.nã †bona administratorũ rñr sũt tacitẽ obno-
xia Reip.ßm gl.Pan.& Can.in c.2.de pig.Bal.ĩ l.pignus, ff.q po.
in pig hab.no.i l.2.C.de iu.Reip.& in l.fi.C.de deb.ciu.Quorũ
debitorũ bona & capi,& distrahi pñt iuxta formã traditã i l.1.
& 2.C.de cap.& distra.pig.trib.li.10.ßm gl.in d.§.itẽ rescripse-
39 rũt. At si†susceptores & thesaurarij laudabiľr offõ functi sint,
a munerib.psonalib.imunitatẽ ɔsequunt̃, d.l.Impatores. §.itẽ
rescripserũt.Sitomas,aľs Sitomocas.i.curam annonę hñtes, vt
clariss.& eloquẽtiss.collega me⁹ And.Alc.annotauit lib.anno.
40 c.2.❡Insup† p ɔseruanda vbertate p̃fecti annonę pñt,cũ expe
diẽs videbit̃,mittere discussorẽ, q puinciã visitet, discutiat, &
diligẽter inqrat q̃titatẽ annonæ, & singulorũ capita, numerũ-
que describat,vt sciat̃ an tñ annonæ sit ĩ puincia, q̃ singulorũ
necessitatib.sufficiat. An verõ vrgeat necessitas p̃uidẽdi aduer
sus ingruẽtẽ mediã,qua nihil durius,& populo perniciosius, ut
dixi

41 dixi in pludijs, in q.5.† Quā bladorū descriptionē facere debēt
absq; dano subditorū, nec q̃cquā ꝓ eo dn̄t extorquere. §.dein-
de ꝯpetēs.ibi, ꝓ vbertate necessariorū, iūc. §.illud rn̄.ibi, sed pp
quādā occasionē, in Auth. de desen.ciu. faciūt q̃ dixi s.i hoc re-
42 medio ver.& malè faciūt barisselli.† Et vbi descriptione fcā co-
gnouetūr nō plus annonæ ī ꝓuincia esse, q̃ sit necessariū vlib.
ꝓuincialiū, poterunt edictū ꝓponere, ne q̃s extra ꝓuinciā an-
nonā deferat, sub pœna, q̃ eis ꝯuenire videbit̃. Valet.n.tale edi
ctū, & obseruādū est, pęna ꝯ faciēti imminēte.l.si q̃s post.C.de
ædif.pri.l.cotē ferro, in prin.ff.de pub.l.j.& ij. C.q̃ res expor.nō
deb. Sed qa sup hmōi edicto, siue statuto exoriunt̃ sæpe variæ
dubitationes, nō imprinēter statui quasdā q̃ōnes ad decisionem
eiusdē subnectere. ❡ Quæro igit̃ primò, si statutū puniat expor-
tantē frumētū, an ēt intelligat̃ punire exportātes farinā? Vr̄ q̃
nō, qa verba statuti nō ꝯueniūt, ergo nō ēt ꝯueniet dispō, l.4.§.
43 toties.ff.de dā.inse.l.qđ ꝯstitutū, ff.de testa.mili.† Nā appella-
tione frumēti nō ꝯtinet̃ farina, qa frumēti potētia p mutatio-
nē in farinā adeo victa est, q̃ ad suas vires suaq; initia amplius
reuerti nō pōt.l.Iulianus.§.sed si q̃s.ff.ad exhibē.l.q̃liū §.illud.
ff.de le.3.& ibi ita determinauit Dy.& sequit̃ Alb.Gand.i tra-
cta.malef.sub rub.de reb.nō portā.ꝯ deuētū, q.4.vers. itē pone.
dicēs ita fuisse iudicatū Paduæ Et ꝓ hac parte s̄nia facit, quia a
verbis statuti nō est recedēdū.l.nō aliter.ff.de leg.3. p̄sertim cum
sub vocib.ēt largo mō sūptis casus emergēs cōprehēdi nō pos
sit s̄m Cy.in l.j.C.q̃ sit lon.cōsuet.& Inn.in c.litteris, de resti.
44 ❡ † Tertiò facit, qa p remediū nō ꝓhibitū fieri pt trāsitus in ef-
fectū nō pmissū.l.& p iusiurādū.§.& si fideiussor, ff.de acce. Et
pp̄ea dixit Fel.in c.eccl̃ia S.Mariæ, col.42.de cōsti.q̃ portando
farinā fraudari poterit eps, cui ex ꝯsuetudine, vł priuilegio de-
bet̃ certa parua mēsura frumēti ꝓ quolibet modio, qđ portat̃ ī
ciuitatē, alle.Rotā in suis decis.& est in meo lib.decis.435.in an
tiq. ❡ Pro ꝯria opi.q̃ hēat locū statutū, plura adduci pn̄t. Et pri-
45 mò adducit̃ tex.in l.si cui lana.ff.de le.3. † vbi lanæ applone ēt
cōprehēdit̃ lana filata, q̃ sp lana dr̄, donec ponat̃ in tela. Sic er-
go dicamus, q̃ applone frumēti ꝯtineat̃ farina, donec cōuersa
fuerit in pane, & sic donec puenent ad finē destinatū. Et p hūc
46 tex.& hāc rōnē, ita determināt Ray & Bar.i d.§.illud.† Corro-
borat̃, qa frumēti, & farinæ, eadē est vsia, l.in vēditionib.§.fi.&
l.seq.ff.de ꝯh.emp.imò, qđ dr̄ de lana, fortius dicendū vr̄ de fa
rina, q̃ nō vr̄ noua spēs a frumēto, sed ea q̃ prius latitabat, dete-
cta pon⁹ apparet.l.adeò.§.cū q̃s, ff.de acq.rer.dom. ❡ Scđò alle.
47 tex.in l.sed Iulianus.§.mutui, ff.ad Maced. † vbi prohibitio Se-
natusc Mace.de nō muniādo pecuniā numeratā filiosfamilias,
extendit̃ ad frumentū & farinā, ne fiat fraus legi. Idē ergo ī ca-
su nr̄o dicendū vr̄, & multò magis, qa nō tm̄ distat frumentū a
farina sicut farina a pecunia num. & p illā rōnē ita determinat
Bal.in l.nō dubiū, col.4. C.de le. ĩde volunt Bal.in l. qđ nō rō-
ne.ff.eo. ❡ Tertiò facit, qa rō & mens statuētiū fuit ꝓuidere, ne
ꝓueniat caristia pp exportationē frumēti, q̃ rō ꝓhibitionis ēt
militat i exportatione farinæ, ergo ēt militabit dispō. l.a Titio.
ff.de ver.ob.l.illud.ff.ad le.Aq. Et huic opi. adhæreo in casu no
stro, q̃ firmat Io.Ber.i trac.de gab.in 11.q.2.partic.7.par.princ.
❡ Ad ꝯria rn̄deo verū esse, q̃ applone frumēti de ꝓprietate vo
cabuli nō ꝯtinet̃ farina Et si alicui legatū sit frumentū, nū cen
set̃ legata farina, s̄m Bal.in l.1.col.3. C.de fruc.& lit.expens.&
Bar.in d.§.illud.vbi ēt gl.iō ego non dico, q̃ ex vi verbi intelli-
gat̃ ꝓhibita exportatio farinæ. Sed dico, q̃ ex mēte statuentiū
48 ꝓhibitio extendit̃ ad farinā.† Quæ mens non minus est obser
uāda, q̃ verba.l.nōis & rei, §.verbū ex legibus, ff.de ver.sig. Et si
dicat̃ statutū est pęnale, & odiosū, ergo non extendendū, reg.
odia, de reg.iu.& reg.in pęnis.eo.tit. rn̄deo i primis, q̃ illud sta
49 tutū ꝯcernit pub.vtilitatē, † & vbi agit̃ de fauore publico licita
est extēsio ex idētitate rōnis.l.illud.C.de sacros.eccl.ēt vbi agi
tur de fauore publico secūdatio, l.hoc mō, in fi.ff.de ꝯdi.& de-
mō. Etiā in pœnalib.l.cetera, §.hoc Senatusconsultū. & ibi Ias.
in §.not.ff.de leg.1.traditur per Fel.in c.translato, col.5.de ꝯst.
50 † statuta.n.pœnalia & exorbitātia ex idētitate rōnis extendunt̃
de similib.ad similia, s̄m Bal.in c.1.§.porrò, quæ fue.pri.cau.benefi.
amit.licet sint, q̃ ꝯriū velint, tm̄ illa est cōis Doc.s̄nia, s̄m d.Ias.
ī l.fi.ff.de in ius voc.& Fel.i ꝓœ.Greg.in ver.Gregorius.col.5.
& c.si.col.9.de ꝯsti.& in c.nōnulli.col.10.de rescr. ❡ Ad tertiū,
q̃ p mediū non prohibitū possit fieri transitus in effectū nō p-
missum, cōcedit dūmodo dolus, & fraus absint. l.p diuersas, &
l.ab Anastasio, C.mand. ❡ Ad decis. Rotæ rn̄det̃, q̃ Rota nō se
firmat, sed arguit hinc inde, & Collector in sūma tenet, q̃ eps
dēat hr̄e debitā portionē ēt de farina. Præterea ibi non agit̃ de
51 fauore publico, meritò in casu illo nō est faciendā extēsio, † cū
talia datia & exactiones de reb.quæ portant̃ in ciuitatem, sint
ꝯ ius, & propriæ extorsiones, quas propterea licitū est frauda-
re, s̄m Bar.in l.vectigalia. ff.de pub. Quod intelligendū est, qñ
tales exactiones, nō fiunt ad pub.vtilitatē, alias non liceret eas
fraudare, s̄m Inn.in c.innouamus, de cens. Et q̃ dicta sunt con-
tra exportantē farinā, intelligo ēt procedere ꝯ exportantē pa-
52 nes.† Licet.n.appellatione frumenti non ꝯtineat̃ panis. l.1.ubi
no.Bart.C.de frum.vrb.Alex.li.12.tm̄ ex identitate rōnis idem
dicendū in exportāte panē, quod est dispositum in exportan-
te frumentū & maxime ne fiat fraus statuto. l. fraus legi. ff.de
53 leg. ❡ † Scđò quæro, stante p̄dicto statuto, an licebit exportare
legumina? Vr̄ q̃ non, quia fauore publico, & ex rōnis identita-
te extensio facienda vr̄ ēt ad legumina, p ea quæ dixi in præce
den.q. In ꝯriū facit, qa frumēti applone nō cōprehēdunt̃ legu-
mina.l.frugem, §.frumenti, ff.de ver.sig. Et istud credo verius.
❡ Non ob.rō publicæ vtilitatis, quia nō subest eadem rō, seu sal
tem tanta prohibendi legumina, sicut frumentum. vnde cum
54 nō † sit æqualis rō, non debet fieri extensio, vt declarat Chr̄o.
55 Por.Inst.quib.mo.ius pa.po.sol.in princ.† Sed qd si statutū pu-
niat exportātem triticū, an ēt puniri dēat exportās legumina?
Dicerem q̃ sic, qa tritici sign̄o ampla est, cōprehēdens, omne,
quod terra teritur, & sic ēt legumina.& ēt milicam, s̄m gl.in l.
56 triticum, ff.de verb.ob.& ibi Doc. sequunt̃.† Sed quid si statutū
ꝓhibeat exportari bladū, an ēt legumina exportari prohibeant
tur? Rn̄deo q̃ sic, s̄m glo.& Bart.in l.1. §.de eo. ff.de aqua plu.
57 arc.& Io.Bert.in d.tract.de gab.loco præall. ❡ † Tertiò q̃ro, an
stante prædicto statuto, q̃ non liceat exportare frumē. an saltē
licebit exportare hordeū, speltam, & auenam? Vr̄ nō licere, qa
continent̃ sub applone frum.qđ cōprehēdit oē, quod arista in
se cōtinet, d.l.frugem.§.frumētū, & ibi gl.ex hoc infert, q̃ hor-
deum, spelta, & auena sunt de gn̄e fru.quia ī arista etiā claudun
tur. In ꝯrium, q̃ statutum locū non habeat, vr̄ tex.in l.modios.
C.de susce.& arca.li.10.& ibi no.Io.de Pla.q̃ appellatione fru.
non venit hordeum. ❡ Rr̄, si tollas cōem usum loquendi, prima
opi.præualebit. Sed de cōi vsu loquendi appellatione frum. nō
cōprehenduntur hordeum, spelta, & auena, iō statutum locum
non habebit, quia debet intelligi, s̄m cōem vsum loquēdi. l.cū
De lanionis, §.asinā, ff.de fun.instr. Et s̄m cōem vsum loquēdi
ꝓcedit tex.in d.l. modios, s̄m Imo.Alc.Are.& Mod. in d.l.tri-
ticum. vbi etiā inferunt ad eum, qui accusauit Titium de furto
frumenti, & ꝓbauit hordeū furto fuisse subtractum, an debeat
obtinere? & Alc.credidit q̃ sic, per d.l.frugē.licēt Ang. & non-
58 nulli ꝯriū asseuerent. ❡ † Quarto q̃ro, an statutū prohibens ex-
portari victualia, intelligat̃ etiā ꝓhibere extrahi fęnum, auenā,
hordeū, & similia ad victū equorū deputata? Vr̄ q̃ sic, qa dicit ca.
vilitatori danda esse victualia, & sub hoc noīe includuntur hor-
deū, fęnū, & silia necessaria ꝓ equitaturis, c.cum Apostolus, de
censi.c.si eps, de off.or.li.6. Reperio Bal.cons.192. Quādā noīe
Vicius.li.5.formare sim̃em q̃ōnē, videlicet an auctionatores ꝓ-
hibiti emere victualia ante horā nonā, possint añ illā horā eme
re hordeū, fęnū, & silia? Respōdet q̃ inspecta ꝓprietate vocabu-
li nō pn̄t, sed attēto cōi vsu loquēdi poterūt emere hordeū, fœ
nū, & his silia, qa s̄m cōem vsū loquendi applone victualiū so-
59 lū necessaria ad victū † hoīs cōprehendunt̃ p excellentiā. l.ver-
60 bo victus ff.de ver.sig. ❡ † Quinto q̃ro, an statutū puniēs expor
tantē vinū hēat locū in exportāte vuas? De ꝓprietate sermonis
arbitror locū nō hr̄e.l.fi.§.cum dulcia.ff.de vi.tri.oleoq, leg. Sed
ex mēte, & ne fiat fraus statuto, puto statutum extendendū ad
exportantē vuas, p ea q̃ dixi s̄.de farina, & ita decidit Bal.in l.
61 q̃ non rōne.ff.de legi.† Sed an p̄dictū statutū puniēs exportan
tem uinū, ēt intelligat̃ punire exportārē aquaticciū, seu poscā,
quā Auenio.trempam appellant. Ioan.Bert.in trac.de gab.q.7.
2.partic.8.par.prin.tenet q̃ nō, dicens ita consuluisse d.Simeo-
nem Siculū, p tex.in l.si quis vinū, ff.de vi.trit.oleoq; leg.quæ
mihi hoc nō ꝓbat.imò potius facit in ꝯrium. Vnde crederē, q̃
si vinū p̄ualeat aquæ, statutū locum hēat, aľs de facili posset sta
62 tutum fraudari, ꝯ l.fraus.ff.de legi.† Sed an hēat locū ꝯ expor-
tantē ceruisiā Zidtonicū, Zitū aromatitiū, & silia vina artificio
63 sa? Rr̄ casus est, q̃ non in d.l.si q̃s vinū. † An aūt saltē ꝓcedat ꝯ
exportantem acetū? Rn̄dendū est q̃ non, qa applone vini non
ꝯtinet̃ acetū, d.l.si quis vinū.§.itē acetū.gl. Bar.& scrib.in l.j.ff.
eo.tit.& ita respōdet Sal.in l.2.C.de peric.& cōmō. rei vend.se
quit̃ Io.Bert.vbi s̄.& Io.de Plat.in l.1.p illū text. C.de ero.mil.
64 ann.li.12. ❡ † Sexto q̃ro, an exportās phialā causa gustus, īcidat
in pęnā dicti statuti. Bal.in l.1.C.q̃ res expor.nō poss.p illū tex.
respōdet q̃ sic.sed Sal.ibi ꝯriū dicit esse verius. Ad illū text.re-
spōdet spāle in illo casu, quādo defert̃ vinū ad Barbaros hostes
gustādi gr̄a: nullā tñ adducit rōnē spālitatis, sed ea eē potuit, ne
eius liquoris gustu admoniti Barbari arma ī nos vertant, vt de
Gallis scripsit Titus Liu.li.5.i hæc verba, Gentē Gallorū tradi
tur fama dulcedinis frugū, maximè vini, noua tamē voluptate
captā Alpes transisse & inuexisse in Galliā vinū alliciendę gē-
tis causa. ❡ Quid tenendū? p Bal.facit, qa vno ꝓhibito, censetur
oē ꝓhibitū, p qđ ꝓuenit̃ ad illud, l.oro, ff.de spōs.c.constitutus,
c.ex tenore, de conces.præb.qđ ēt in pęna lib. vr̄ locum hr̄e, p
ea quæ volunt gl.Pan.& alij in c.1.de postu.p̄la. Pro Sal.autem
65 facit, qa pœna imposita ꝯhenti matrimonium, nō censet̃ im-
posita ꝯhenti spōsalia, per q̃ ad matrimonium peruenitur, s̄m
gl.cōiter approbatā in cle.1.de consang.& affi. & Bal.in l. pen.
66 §.docere.ff.ne quis eum qui. & consuluit d.Alex. † q̃ prohibi-
tus facere molendinum sub pœna, nō incidit in statutū faciu-
do

do aq̃duct. i. ita Ale. conſ. 196. Conſideratis verbis inſ. ſi, li. 2. Et
per iſtud vltimũ reperio, q̃ hãc opi. 5 Bal. firmat d. Iaſ. i l. 2. col.
fi. ff. de iur. om. iud. licet de Sal. mentio nẽ non faciat. Et hanc.
Sal. opi. ẽt tenet Io. Bert. in d. trac. de gabel. q. 17. 2. p. 8. p. princ.
67 Et iſta opi. tanq̃ humanior ẽt mihi placet. Pro † quo facit, quia
ſtatutũ illud non vr̃ dẽre verificari in eo, qui aliqd modicũ vi-
68 ni, vel bladi exportauit. † Sicut ſtatutũ puniens falſificantẽ mo-
netã, non hẽt locũ in eo, qui quoſdam bagattinos paruos falſi-
ficauit, ſm d. Ale. conſ. 104. Statutũ loquẽs, col. 2. lib. 1. per text.
in l. Senatus, §. Marcellus, ff. de le. 1. facit, quia ſtatutũ prohibẽs
alienationẽ rerũ immobiliũ in forenſes ſub pęna, non hẽt locũ
in eo, qui alienauit rem vilẽ, & modicã, vt per Iaſ. in l. ſciendũ,
in prin. col. 9. ff. q. ſatiſd. cog. vbi plura reducit ſimilia, q̃ poſſent
69 hic addi. ¶ Non ob. † regula l. oratio. ff. de ſpon. quia non hẽt lo-
cũ, quo ad pęnã, ſm glo. in d. cle. 1. & d. Iaſ. in d. l. 2. & latius per
eundẽ in l. quominus, in 9. no. ff. de flu. Et dato, q̃ ẽt procederet
in pęnalib. prout tenent gl. & Pan. in d. c. 1. de poſt. pręl. illud ve
rũ eſſet, vbi eadẽ rõ militaret ẽt in eo, per quod peruenitur ad
prohibitũ, alias ſecus. l. 1. C. ſi rect. prouin. vbi Cyn. & Bal. ita de
70 clarat hanc r̃am Ale. in cõſ. 196. adducens ſiſt † arg. de toto ad
partẽ, qd̃ non tenet, vbi non concurrit eadem rõ in parte, quæ
eſt in toto. l. ſed ſi lege, §. adeo, ff. de pet. hęr. In propoſito rõ p̃-
hibitiua exportationis vini, & frum. fuit rõ auertendæ penurię,
quæ non militat 5 exportantẽ quid modicũ vini cauſa guſtus.
71 ¶ † Septimò quæro, an repertus in via cũ fru. vel vino exporta-
ri prohibito, poſſit puniri pęna ſtatuti? Iſta q̃ õ habet duo capi-
ta. Primũ eſt, qñ conſtat, q̃ repertus in via volebat exportare,
ſm eſt, qñ dubitat̃. ¶ Circa primũ vr̃, q̃ puniri poſſit, per tex. in
l. cotẽ tereo, §. dñs nauis, ff. de pub. vbi ex ſola impoſitione rerũ
p̃hibitarũ exportari in naui confiſcatur nauis. Ad idẽ facit tex.
in l. 3. §. & qui volens. ff. de re mil. vbi repertus in fuga, & appre-
henſus, capite punitur, acſi ad hoſtes aufugiſſet, & ad idem eſt
72 tex. in l. quis ſit fugitiuus. §. item Celſus. ff. de æd. l. edi. † Et vir-
go dr̃ corrupta, q̃ iter arripuit ad faciendũ ſe corrũpi, 31. q. 1. c.
ita notandũ, §. 1. Nã prohibitus in termino, cenſetur ẽt p̃hibi
tus in via, per q̃ peruenitur ad terminũ, c. nã concupiſcentiam
de conſt. & ibi Bal. in ſpecie infert ad hanc q. & concludit, q̃ re-
pertus in via puniri debeat. Pro 5ria parte ſtringunt plura. Pri-
mò tex. in l. qui falſam, C. de fal. vbi falſi pęna punitur, qui incę
pit facere monetã falſam, & ſi nondũ illã falſificauerit in totũ.
Sic ergo, qui cępit exportare, licẽt non peruenerit ad locum, vr̃
puniendus. ¶ Sc̃dò facit, quia conatus non punitur, niſi in atro-
cioribus. l. ſi quis non dicã rapere. C. de epi. & cle. Sed illud deli-
ctũ non eſt de atrociorib. ergo &c. ¶ Tertiò facit, quia iter eſt
de præparatorijs neceſſarijs ad exportationẽ, ergo pœna impo
ſita extrahenti non debet intelligi impoſita ẽt facienti p̃para-
toria, ſm gl. in d. cle. 1. de conſan. & affi. Sicut ẽt dicimus, q̃ pę-
na impoſita cõmittenti adulteriũ non eſt extẽdenda ad oſculã
73 tẽ libidinis grã, vt no. Mod. in rub. extra de iud. † quia in pęnis nõ
eſt licita extenſio, reg. in pęnis, de reg. iur. Quod ego credo ve-
rũ ſi nulla alia rõ adducat̃, q̃ fundiſ extenſionis, vt latè deduxi
in d. rub. de iud. ¶ Quid tenendũ? Doc. in iſto puncto dãt cõiter
inſpicienda eſſe verba ſtatuti, aut. n. ſtatutum loquitur p verba
præteriti perfecti, ſeu pluſquam perfecti, vt ſi quis exportauerit
vel extraxerit, & tunc repertus in via non põt puniri pœna ſta-
74 tuti. † Quia verba pręteriti perfecti, vel pluſquam perfecti requi
runt actum conſummatũ. l. 1. §. hæc verba, ff. qd̃ quiſque iur. re-
pertus aũt in via nõ dñr exportaſſe, ſicut lupus, q̃ exit ſyluã, nõ
tñ exiuit, ſm gl. in l. arborib. §. idẽ tractat, ff. de vſuf. & ita r̃ndet
Alb. Gand. in trac. maleſ. ſub rub. de reb. non portan. 5 deue. &
Bal. in d. l. ſi quis nõ dicã, & in l. ſi fugitiui, & ibi latè Bar. Vero.
C. de fur. Bal. in l. 4. C. de nau. fę. & in l. non dubiũ. C. de le. Fel.
in c. ſignificauit, ad fi. de iud. d. Iaſ. in l. ſi quis id, quod col. 6. ff. de
iur. omn. iud. Et iſtud ex multis põt cõprobari, q̃ reduxit Fel. in
c. ad hęc, de reſcr. & in c. ſignificauerunt, col. fi. de teſti. & d. Iaſ.
75 in d. l. 1. §. fi. ff. quod quiſque iur. Aut ſtatutũ † loquitur p verbũ
futuri indicatiui, puta ſi quis exportabit, quod rẽ cęptã ſignifi-
cat. l. cum fidei, & l. qui teſtamento, ff. de fideic. li. & tradit Bar.
in l. filiusfa. §. diui, col. 2. & col. 5. vbi Ale. & Mod. ff. de le. 1. Vel
ſi loquatur per verbũ p̃ntis ſubiunctiui, vt ſi quis exportauerit,
iſtis caſibus repertus in via deberet puniri pœna ſtatuti. Et iſta
opin. eſt cõis, quam ſequitur etiam Io. de Plat. in l. qui fiſcales.
C. de nau. li. 12. & ibi alleg. idem tenere Bal. in d. l. arboribus, §.
de illo. ff. de vſufru. & d. Ale. in l. qui Romæ, §. Callimachus. ff.
de verb. obl. ¶ Ego tñ valde dubito ſuper iſta diſtinctione, quia
video, q̃ non ſeruatur de conſuet. ſed omnes reperti in via, ea-
dem pęna puniuntur, ac ſi exportaſſent, quia cenſentur delictũ
conſummaſſe, cũ per ipſos non ſteterit, quominus conſumma-
uerint, vnde videntur puniendi, ſicut is, qui inchoauit falſam
monetam. Vnde poteſt aliter diſtingui, aut repertus in via ſpõ-
te iam retrocedebat, qñ fuit repertus, & tunc nullo modo puni
tur, ſm Imo. in c. 2. ad fi. de conſt. & Bar. in d. l. qui falſam. Aut
repertus fuit in via continuando iter in exportando. Et tunc,
aut captus in via cõfitetur, q̃ exportaſſet, niſi fuiſſet p̃hibitus,
& tunc puniẽdus eſt pęna ſtatuti, ſm Alb. de Roſ. in d. l. ſi fugi-
tiui. & Io. Ber. in trac. de gab. q. 14. vltimæ partis, ver. circa p̃di-
cta. Aut non confitetur, licet p̃ſumptio ſit 5 eũ, nõ tñ venit pę-
na ſtatutaria puniẽdus, quia poterat pęnitere antequã perfe-
ctè exportaſſet, & in iſtis terminis procedit opinio cõis. Põt tñ
ẽt iſto caſu alia pęna mitiori arbitrio iudicis caſtigari, ſm Vbe.
de Bob. quẽ refert, & ſequitur Alb. Gand. in d. rub. de rebus nõ
por. 5 deue. per tex. cũ gl. in d. l. ſi fugitiui, dicens, q̃ ſi pęna ſta-
tuti eſſet amiſſio bladi, & decem librarum, altera iſto caſu ſuffi
76 ciet. ſequitur Bal. in d. l. 3. † quia nõ eſt ſine crimine, qui incipit
delinquere, licet non perficerit l. 1. §. fi. ff. de extraordin. cri. ſe-
quitur Bart. Vero. in d. l. ſi fugitiui. Spec. tit. de conſt. §. 1. Sal. in l.
1. C. de rap. virg. ¶ Circa ſm caput, qñ dubitatur an repertus in
via vellet exportare, vel ne. Exemplum, repertus in via cũ fru.
aſſerit, q̃ volet illud portare ad molendinum, vel ad caſſinam
ſuam pro ſeminando, an tunc euitabit oẽm pęnã? Alb. Gand. in
loco præallegato arbitratur recurrendum eſſe ad coniecturas.
Et vbi nulla ſubſit cõiectura, ex qua præſumi poſſit, q̃ voluerit
portare extra territorium, abſoluendus eſt, quia in dubio prom
ptiores eſſe debemus ab abſoluendum, q̃ ad condẽnandũ. l. ab
ſentẽ, ff. de pę. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. Et maxime ſi molẽ
dinũ, vel caſſina eſſent vicina, ar. l. Pedius. §. pen. ff. de incen. rui.
nauf. & ſi reperitur in loco non ſuſpecto, ſtandũ eſt iuro ipſius
reperti, ſm Bal. in d. l. ſi quis non dicam, col. 3. per tex. in l. 1. C.
77 de iti. & lito. cuſt. li. 12. † Debet. n. iudex in pęnis imponẽdis vti
circumſpectione, & omnia cõſiderare, l. reſpiciendum, ff. de pę.
Vbi verò ſubſunt aliquæ coniecturæ probabiles, quib. pręſumi
poſſit, q̃ vellet tranſportare extra territorium, arbitrio iudicis
erit puniendus modo, quo ſ. dixi. Quæ aũt, & quales coniectu-
78 ræ ſufficientes adſint ad hanc p̃ſumptionẽ inducẽdã, † prudẽs
79 iudex examinabit, & nos aliquas hic explanabimus. † Prima cõ
iectura colligitur ex loco, in quo repertus fuit cum fru. Reper-
tus. n. ire per deuia, & extra vias vſitatas, præſumitur exportare
5 deuentum, l. ſi quis per publicum, C. de cur. pub. libr. 12. & ibi
80 no. Bart. & idem firmat Barto. i l. 2. C. eo. tit. † Sic ẽt p̃ſumitur 5
eũ, qui egreditur, vel ingreditur aliter, q̃ per portas. l. fi. ff. de rer.
81 diui. Ideo dicebat Io. de Plat. in d. l. 2. q̃ † repertus recedere a lo-
co commiſſi delicti, præſumitur culpabilis ſi fuerit inuentus re
cedere per deuia, & loca non conſueta, quæ præſumptio iũcta
cum alia qualitate erit ſufficiens ad torturã ſm eũ. Ad idẽ facit
tex. in l. 3 fiſcales, C. de nau. li. 11. vbi Bart. no. & dicit quaſi ibi
eſſe caſum de hoc, & q̃ ex eadẽ legẽ infertur practica d. l. ſi fugi-
82 tiui. ¶ † Notat ẽt ibi Bar. illũ tex. 5 ambaſiatores, qui vadunt per
vias tranſuerſas, & indirectas, vt diutius ſtent in legatiõe, & ma-
gis lucrentur. Non. n. p tali tpe ſalariũ ſibi debetur, p quo eſt
optimus tex. in l. non ſolum. ff. de exc. tut. quẽ ibi no. Ia. de Are.
83 † 5 apparitores, & nuncios, quib. ſoluitur merces ad rõnẽ milia
riũ, vt attendenda ſit via recta, & vſitata, iuxta no. in l. rẽ nõ no
uã. C. de iud. & nihil debeant habere pro circuitib. Et 5 eos eſt
84 ẽt tex. in l. veteres, & ibi no. Bar. ff. de iti. actuq; pri. † Ex iſta fa-
ciunt 5 vecturales, qui omiſſa recta, & ſolita via iter faciunt per
deuia, & per circuitus, quia non plus dñt conſequi, q̃ ſi iuiſſent
85 per viam rectã. † Quinimò ſi eundo per ſolitas vias fuerint de-
prędati, & ſpoliati, vel aliud periculum incurrerint, caſus ille ce
dit eorum periculo. l. qua actione. §. 1. ibi, negligentius per lubri
cũ tranſierint, ff. ad leg. Aquil. & illud expreſſe dixit Bal. in l. 5.
C. de nau. fę. & Ang. in l. Imperator. ff. de app. ¶ Hinc eſt, quod
86 diis † loci, qui tenetur ad emendationẽ dãnorũ, ſi nõ teneat vias
ſecuras, vt dixi ſ. 2. remedio, tñ excuſatur a violentia, & rapina
facta tranſeunti per vias indirectas, & inuſitatas, ſm Bart. in l. 1.
87 ff. de his, qui deie. vel eff. † Quæ omnia ſane ſunt intelligenda
ſi via recta ſit ſecura, aliàs ſi eſſet aquis inundata, vel ab hoſtib⁹
occupata, tunc excuſatur, qui vadit per viã inuſitatã, & indire-
ctã, & ceſſat ſuſpicio 5 eũ, arg. l. 2. §. ſi quis tñ, ff. ſi quis cau. l. im-
mo. ff. de lib. cau. & ita dixit gl. in l. eos, §. fi. de fal. voluit Bart. in
88 d. l. veteres. † vbi concludit, ſp eligendã eſſe viã breuiorem, niſi
ſit ſuſpecta, quo caſu eundũ eſt per longiorẽ. Eſt. n. ſecurior via
potius eligenda, ſm Bart. in l. continuus. §. cũ ita, in fi. ff. de ver.
89 obl. † Et terreſtris, quia eſt tutior, amplectenda potius, q̃ naua-
lis, ſm Io. And. in c. olim. 1. de excep. & Imo. in d. §. cum ita, al-
leg. gl. in l. petitorio, ff. de rei ven. & idem dixit Imo. in c. nõnul-
li, in prin. col. 1. de reſc. Et hac de cauſa dicebat Egi. Belle. deciſ.
487. q̃ curſores euntes per vias biſtortas pp guerras, vt hoc in-
fęlici tpe faciunt pp bella, q̃ inter Regẽ Ro. & Regẽ Franciæ
(proh dolor) circumſonant, habere dicunt pinguius ſalariũ. Qđ
ẽt voluit Sal. in d. l. 3. C. de nau. fę. & Bar. Vero. in d. l. ſi fugitiui.
& facit, quod in ſimili dixit gl. in l. non ſolum, §. 1. de exc. tut. ad
idẽ bo. tex. in l. p̃s. ff. de vac. mu. Et prohibitus exportare frum.
per vias indirectas, non punitur eundo per illas, ſi viæ rectæ nõ
ſint tutæ, ſm Alb. de Roſ. in 1. par. ſtat. q. 57. ſequitur Bar. Vero.
90 in l. 3. col. 8. ff. de ver. ſig. ¶ † Si ergo aliquis reperiatur cum fru-
mento in confinib. territorij per cuſtodes deueti, p̃ſumitur, q̃
velit exportare, ſm Bal. in d. l. ſi fugitiui, & Flor. in l. arborib⁹, §.
91 idẽ tractatus, ff. de vſuf. † Et idem præſumendũ eſt, ſi fuerit re-
pertus

pertus cum fru. in littore maris, vel flu. vbi adsint naues paratę
ad exportandũ, ſm Bal. in l. non quia, C. q̃ res vendi non poſ. p
92 illũ tex. ¶ † Sed pone, q cũ reb. prohibitis reperiat aliqs in capan
na, ſeu tugurio ibi morã forte trahens, vel pp pluuiã, vel ad dã
dũ pabulũ, ſeu pbendã equis, an credendũ ſit ei aſſerenti ſeipſũ
pęnituiſſe, & velle transferre ad domum res ipſas, ita q euadat
oẽm pęnã, iuxta ea, q̃ ſ. concluſa ſunt? Rñdetur, q arbitrio iu
dicis puniri poterit, ſm Io. And. in add. Spe. tit. de conſti. §. 1. ſe-
93 quitur Io. Ber. in d. trac. de gab. q. 54. vlt. par. ¶ † Scđa coniectura
elici pōt ex verbis antea prolatis per exportantẽ, puta ſi probet
q prius dixerit velle extrahere frum. nam ſi poſtea reperiatur
in actu exportationis, non præſumitur mutata voluntas. l. eum
actum. ff. de neg. geſt. imo pſumitur, q velit propoſitũ exequi,
94 quia nemo † præſumitur dixiſſe, qđ facere non propoſuerit. l. La
beo. ff. de ſup. leg. Et ita decidit Bal. in d. l. ſi fugitiui. Flor. in d. §.
idem tractatus. Ber. in 15. q. vlt. par. ver. & ſubdit. Sal. in l. 3. C. de
naut. fę. Vel ex verbis prolatis per deprehenſum in actu appre-
95 henſionis, † puta ſi dixerit ſe deferre illud frum. ad domum, ſeu
caſſinam alicuius vicini, & ille neget, tunc rõne mendacij con-
uincitur, ſm Sal. in d. l. 3. & bene facit dictũ Bar. in l. fi. ff. de qõ.
96 ¶ † Tertia coniectura ſumitur ex qualitate perſonæ deferentis,
puta ſi fuit aliàs conuictus de ſimili exportatione, ar. l. non oẽs.
§. a Barbaris. ff. de re mili. facit regula, ſemel malus. de regu. iur.
lib. 6. ad quam poſſem infinita reducere, ſed non expedit ea hic
transportare, ne incidã in pęnã deuetus, qua alios puniendos
97 affirmo. ¶ Quarta coniectura † elicitur ex qualitate, & quantita-
te rerum, quas reperitur exportare, ar. l. quæro. §. fi. de ædil. edic.
Quid. n. ſi pauper reperiatur in via cũ 10. aut 20. equis oneratis
frum. & dicat ſe uelle ire ad molendinum? certe hoc non eſt p-
ſumendum, nec veriſiſe, cũ pauper ruſticus nõ egeat tanta, nec
98 tali farina. † Nam ſolent ruſtici comedere panem ex hordeo, fa
bis, milica, milio, & ſimilib. confectum, non ex puro frum. ſm
gl. in l. ſeruis vrbanis, ff. de leg. 3. & Fel. in ca. cum oẽs, col. 17. de
99 conſt. ¶ † Quinta colligitur coniectura ex modo, & ordine deſe
rendi. Quid. n. ſi aliquis reperiatur cum ſocijs armatis exporta-
re res prohibitas, & dicat ire ad caſſinam, vel molendinum? cer
tè, quia arma aſſumpſit, ego præſumo, q ea aſſumpſerit animo
100 reſiſtendi ꝯ cuſtodes deueti caſu, quo vellet eum capere. † Nã
deferens arma in dubio præſumitur deferre animo male agen-
101 di. l. 1. ff. ad leg. Iul. de vi. † Et maximè ꝯ ruſticos vrget hæc pręſumptio, quia ipſi omnino prohibentur arma deferre, vt in §. ſi
102 quis ruſticis, in ti. de pac. te. in vſi. feu. ¶ † Octauo iuxta præmiſſa
quæro, quid ſi non repetiatur in via, ſed reperiatur occultaſſe
frumẽtum in aliquo loco extra ciuitatem, puta in ſuburbijs, vel
in cãpis, an aliqua pęna teneatur: Videretur fortè, q non, quia li
cèt occultauerit, non tñ repertus fuit exportare. Sol. pęna ſtatu-
ti non vř poſſe puniri, ſed alia mitiori arbitrio iudicum caſtigã
dũ, cenſeo, ar. l. quis ſit fugitiuus, §. idem ait, ſi interrogatus, ff.
de ædil. edi. Et idem rñdet Bar. Vero. in d. l. ſi fugitiui, col. ante-
pen. Paria. n. ſunt, vel q fuerit repertus in actu exportationis,
vel q repertus fuerit occultaſſe cauſa exportandi. l. ſi ꝯcubina.
103 §. res amotas. ff. rer. amo. ¶ † Subdit tñ idem Bar. Vero. eum pu-
niri non poſſe. ſi ſolum repertus fuerit aptare ſalmas, & præpa-
rare equos, quia talia ſunt præparamenta remota, nec faciunt
rẽ deſinere eſſe integram. l. ſi pecuniam, in princ. ff. de cõd. ind.
& dicit, ita notare Bal. in d. l. arboribus, in apoſtil. ¶ Nonò quæ-
ro, quid ſi ſtatutum dicat, q inuentus portare frumentum, &c.
puniatur, &c. Et probetur per teſtes, q exportauit, an poſſit pu-
niri pęna ſtatutaria? Videtur q ſic, quia ratio ſtatuti, ne Reſpub.
careat annona, militat etiam contra exportantes, qui non fue-
104 runt capti, & apprehenſi in via. In contrarium facit, † quia in-
uentus non dř, niſi is, qui fuit perſonaliter apprehenſus. l. ſi Bar
ſatoram, C. de fideiuſ. Et per illum tex. infert ibi Bar. ad ſtatutũ
puniens inuentum deferre arma, vt ſolum comprehendat ca-
ptum cum armis, & alle. ẽt tex. in l. 1. in prin. de acq. poſſ. qui mi
hi probat oppoſitũ, vt j. ſubijciam. Et hanc deciſionem Bar. ſe-
quitur Imo. Pau. Ale. & d. Iaſ. in d. l. 1. & fuit deciſ. Cy. in l. licet,
C. de acq. poſ. Et per illam l. ſi Barſatorã, infert ibi Alb. de Roſ.
ad ſtatutum puniens inuentum ludere ad taxillos, vt non proce
dat, niſi inuentus capiatur per officiales in ludo, & idem dixit
Alb. in 2. par. ſtatu. Et per tex. in d. l. ſi Barſatoram, deciditur, &
ſtatutum puniens mulieres artificum, inuentas portare perlas,
& gemmas, non habet locum, niſi contra mulieres actualiter
apprehenſas, ita Bal. in l. item lapilli ad fi. ff. de rer. diui. ſequitur
d. Iaſ. in d. l. 1. col. 16. vbi ſimiles deciſ. adducit. Et vltra eũ facit,
quod conſuluit Cępo. conſ. 23. Spectabiles dñi prætores, col. 1.
vbi conſuluit, q ſtatutum puniens repertum committere frau-
dem in arte lanæ, non habet locum, niſi contra repertũ actua-
liter, non contra conuictum per teſtes, per tex. in d. l. ſi Barſato-
ram. Et ſtatutum puniens inuentũ in domo alterius de nocte.
intelligitur de inuento apprehenſo, nõ conuicto per teſtes, ſm
Ale. conſ. 24. Animaduerſus, col. 9. li. 2. Et ſi ſtatutũ dat pręmiũ
inuenienti bannitũ, intelligit de eo, qui bannitum ceperit ſm
Gul. Alb. Ang. & Mod. in l. 1. §. fi. ff. quod quiſq; iur. & ad idem

adducit tex. in l. 3. §. Neratius, ff. de acq. poſ. & ibi d. Ale. cõprobat ex plurib. Ad idẽ facit tex. in l. ſi tullo, iuncta gl. ff. de cõdi.
ſine cau. & ibi Pau. de Ca. infert ad q. de qua p Bar. in d. l. ſi Bar-
ſatoram. Et pro hac parte facit dictũ Ang. in §. reuerendiſſimus
in Auth. de ſanc. epiſ. vbi concludit, q ſi inuentio nõ faciat de-
lictũ, ſed detegat, tunc verbũ, inuentus, dẽt intelligi de viſo, &
conuicto ſecus ſi ex forma ſtat. ipſa inuentio crimẽ inducat, nã
tunc dẽt intelligi de apprehenſo, non de cõuicto per teſtes, pu
ta ſm eum, ſi ſtatutũ puniat inuentũ portare arma, tũc, quia ſta
tutũ non punit portantẽ arma, ſed inuentũ portare, debet intel
ligi de apprehenſo, qa inuentio hoc caſu crimen inducit. Sic di
cendũ vř in caſu nřo, qa exportare frum. non eſt delictũ, niſi p
ſtatutũ inducatur, & ita viſus eſt tenere Bar. Ver. in d. l. ſi fugiti
ui, col. pen. C. de ſer. fug. ¶ Quid tenendũ? mihi magis placet ꝯ-
tra opi. pp rõnem ſtatuti, de qua ſ. & q̃ opi. ẽt tñt Ang. & Imo.
in d. l. 3. §. Neratius, & Lud. Ro. in d. l. 1. in prin. dicentes, q ver-
bum, inuenire, de ſui propria ſignificatione non requirit corpo
ralem apprehenſionem, per text. in l. 1. C. de rap. virg. ibi, ſi in
rapina inueniatur, & apprehẽſus fuerit, & per tex. in c. 1. de dil.
ibi, ſi iudex inuenerit rẽ ita ſe habere, quod intelligitur p pro-
bationes. Et licẽt d. Ale. ad iſta iura conetur rñdere in d. §. Nera
tius, tñ rñſiones ſuæ non ſunt, iudicio meo, reales. Dũ. n. dicit,
q verbum, inuenire in d. l. 1. ſtat large, ne ſequentia verba red-
dantur ſuperflua, certè in hoc apertè redarguit Legiſlatorẽ de
ſuperfluitate, q non conuenit doctori. Si. n. verbũ, inueniatur,
includebat de proprietate ſermonis apprehenſionẽ, neceſſe eſt
fateri, q Imperator ſuperfluo addiderit verba ſequentia, & de-
prehenſus fuerit. Dũ ẽt rñdet ad c. 1. de dil. q ibi verba dirige-
bant ad iudicẽ, iõ ſm ſubiectã materiã debet intelligi de inuẽ-
tione p pbationes. Illud retorquet, qa licet in caſu nřo verba
referant ad partẽ, tñ rõ ſubiectæ materiæ, ne ciuitas remaneat
deſtituta annona ſibi neceſſaria, ſuadet, q ẽt puniri dẽat expor-
tans non apprehenſus, ſed ꝯuictus, alr de facili poſſet fieri fraus
ſtatuto, quia volens extrahere, poterit eſſe, ita fortis, & potens
ac ſocijs ſtipatus, q nõ erit poſſibile eũ apprehẽdere. ¶ Et p iſta
opi. ꝯ cõem allego caſum i c. ſi quiſquã, in verb. inueniat fabu-
lari, aut aliquo mõ ꝯuerſari, de coh. cle. & mul. vbi verbũ, inue
niat, intelligitur. i. teſtib. conuincat. Nõ. n. reqritur, q clericus i-
uentus cũ muliere ſuſpecta ꝯuerſari, & fabulari actualř appre-
hendat, ſed ſufficit, q ꝯuincatur teſtib. q fuerit cõuerſatus, ſm
Doct. ibi, & hoc ẽt conſonat. Et ex illo tex. cõfundit doct. Ang.
in d. §. reuerendiſſimus, qa cõuerſari, & fabulari cũ mulierib. nõ
eſt de gñe phibitorũ. Confundunt ẽt q̃plures doct. ex pdictis. Et
q verbũ, inuenire, intelligat ẽt ſolo viſu, pbat i d. l. 1. ff. de acq.
poſ. vbi dř, lapilli inuẽti in littore maris nõ efficiuntur inuento
ris, niſi apprehendant. põdera, q lapilli dñr inuenti, licẽt nõ fue
rint apprehenſi, q̃ apprehenſio requiritur ad effectũ, vt dñium
transferat in inuentorẽ, & quantũ ad effectũ acqrendi dñiũ, ẽt
loqř tex. in d. §. Neratius, cum ex hoc patet rñſio. Sit ergo cõclo,
q ſtatutũ puniẽs inuentũ exportare frum. intelligitur punire,
tã ꝯuictũ teſtib. q̃ perſonalř apprehenſum. Nec obſ. text. in d. l.
ſi Barſatorã, qa rñdet, vt per do. Iaſ. in d. l. 1. col. 16. q ibi verba
diriguntur ad inuenientẽ, q promiſerat inuenire Barſatorã, quẽ
ꝯſtabat eſſe latronẽ, merito talis pmiſſio intelligit de inuẽtio-
105 ne p apprehenſionẽ, alias fuiſſet fruſtratoria. ¶ † Ampliatur cõ-
cl'o, ẽt ſi ſtatutũ puniret deprehenſum exportare fru. nã tũc ẽt
ꝯuictũ teſtib. ꝯprehendit, ſm gl. *cõiter* approbatã in l. 1. C. vbi
Sena. vel clar. & in l. 1. C. de pe. bo. ſub. & ibi Bart. Qđ intelligit
verũ Pau. de Ca. ibi, ſi ſtatutũ dicat, ſi qs fuerit deprehenſus ex-
portare. Secus ſi dicat, ſi qs fuerit deprehẽſus cũ fru. vel cũ ar-
mis, qa tunc reqritur realis apprehẽſio, & iſto mõ põt pcedere
dictũ Ang. & Bar. Vero. in d. l. ſi fugitiui, q dicebãt, q ſi ſtatutũ
vtatur verbo, deprehenſus, q ſolũ intelligat punire captũ, & nõ
cõuictũ teſtib. & dixit Bar. in d. l. ſi Barſatorã, q ita cõſuetud a
106 interpretatur. ¶ † Sed hic ſubintrat dubitatio. Pone, q vnus te-
ſtis dicat vidiſſe Titiũ in via exportantẽ frum. alter teſtis dicat
eũ vidiſſe extra territoriũ cum frum. an iſti duo teſtes coniun-
gantur, & probent ad conuincendũ Titiũ de exportatione fru-
menti? Bal. in l. obſeruare. C. quorum ap. non reci. determinat,
q ibi teſtes non ſint coniungendi ad faciendã perfectã proba-
tionẽ, ſequitur Lud. Ro. conſ. 91. Viſo themate, col. fi. de quo di-
107 cendũ eſt, vt p Fel. in c. licet ex quadã, col. pe. de teſt. ¶ † Deci-
mo quæro ſtante prædicto ſtatuto, an agricultores forenſes po-
terunt ſuã partẽ frumẽti, q̃ recollegerũt in territorio, exporta-
re ad domũ ſuã? Ego paucis agendo, rñdeo q ſic, quia in eis ceſ
ſat rõ ſtatuti. Nã rõ phibitiua fuit cã cõſeruandæ vbertatis, quę
vbertas magis cõſeruabit, ſi ciuitas nõ impediat laboratores ex
portare ſuã portionẽ, quia ex hac exportatione incitantur forẽ
ſes ad cultiuandum agrum ciuitatis, ex qua cultura maior inſur
git vbertas. Et ita etiam reſpondet Cor. conſ. 241. In cauſa in-
108 quiſitionis, col 2. lib. 3. ¶ † Sed pone, quòd laboratores vendide
rint ſuã partẽ vni ciui, an ille ciuis poterit cã frumenti partem
exportare? Videtur quòd ſic, quia ex quo frumentum ſemel ef-
fectũ fuerat exportabile, debet perpetuo durare exportabile. l.

eam

cũ pr̃,§.quindecĩ.ff.de le.2.Hoc nõ ob. ꝯtrũ determinat Cor. ĩ
d.cõs.141.q̃a hmõi ꝓhibitio nõ est in rẽ, sed in personã, & pri-
uilegiũ ꝑsonale,ꝯcessum laboratorib.eorũ ꝑsonã nõ egreditur
l.quia ꝑsonale.ff.sol.mat.& optimè facit tex.in l.licitatio.§. fis-
109 c⁹,& qđ ibi no.ff.de pub. ¶ † Vndecimo q̃ro, q̃d si ciuis extra-
hat cã vsus sui.Pone,ciuis ex cã necessaria, vel voluntaria (non
multũ curo) se absentat cũ sua familia extra territoriũ , an sibi
obstabit ꝓhibitio , quominꝰ pro vsu suo possit exportare frum.
Bar.& cõiter scrib.in l.cætera,§. sed,& si quis,ff.de leg.j.per illũ
tex.determinãt ꝓhibitionẽ nõ obstare.Et pro ista s̃nia vr̃ casus
in l.vniuersi.C. de vecti.& com.vbi possidẽs ꝓdia ex territoriũ
põt exportare absq; vectig.solu.fru. necessariũ ad seminãdũ sua
prædia,quia vsus gr̃a exportat.bñ facit tex.in l.si publicanus.§.
110 de reb.ff.de pub. † Sed quær̃ q̃ꝓbabit exportans , q̃ vsus sui gr̃a
exportat?Rñdeo ꝑ iurm̃ ꝓpriũ,cui in hoc standũ vr̃, s̃m glo.in
cle.pñn,de censi.q̃ ibi sequitur Car.in 4.q. Bal.in l.3.C.de nau.
fœn.& in d.l.vniuersi,& in l.si q̃s nõ dicã rapere, in fi.in 4.opp.
C.de epis.& cle.& ibi alle.bonũ tex.in l.j.C. de litto. & iti.cust.
li.12.sequuntur Ale. & Mod. in d. §. sed,& si quis,& Io.Bert.in
111 trac.de gab.q.2.1.p.8.par.prin.†Sed quid si a principio ciuis ex
portet fru.vsus sui cã, & postea mutato ꝓposito illud vendide-
rit,an reincidat in pẽnã statuti . Huic dubitationi rñd. vt in sili
rñdet Bart.in l.cętera.§. sed si parauerit.ff.de le.j. Pone,statutũ
est in ciuitate, q̃ nullus emere possit frumentũ in platea,nisi ꝓ
victu suo,contingit,q̃ scholaris emit pro vsu suo, postea muta-
uit ꝓpositũ,quia vult recedere, & vendere fru.sine metu pęnæ
statutariæ.Rñdet Bar.post Guil. de Cu. q̃ vendere poterit ipu-
nè,quia primũ ꝓpositũ fuit bonũ,& licitũ. ad idẽ facit tex.opti-
mus i l.1.§.vñ q̃rit Ofili⁹.ff.de exercit.actio. & ibi Guil.& Bal.
Iac.de Bel.& Albe.idẽ rñdent,arg. illius tex.& l.j.§. illud.ff. de
aqua quot.& æsti.sequitur Albe.in t.p. stat.q.86. & ĩ 2.p.q.203.
Ale.ĩ d.§. sed & si quis.Mod.ĩ d. §.sed si parauerit.Io. Ber.i trac.
112 de gab.q.1.2.p 8.p.prin.†Facit,quia ĩ delictis inspicimus initiũ.
l.qđ ait,§.fi.& ibi Bar.ff.de adul. Et q̃ primũ ꝓpositũ sit atten-
dendũ,voluit gl.in l.2.ĩ prin.ff.si cer.pe. & ibi Pau.de Ca.infert
113 ad hanc q.sequit̃ Ale.ꝯs.7.Viso themate,in fi.li.3.†Intellige tñ
hanc decis.ꝓcedere,si cõstet de primo proposito,q̃ extxerit cã
vsus sui,alias ꝑsumit̃ ab initio habuisse propositũ vẽdendi,pro-
ut factũ reperit̃,s̃m Bar.in d.§.sed si parauerit , per tex. in l.sed
& Iulia.§.proinde.& §.sed si ab initio,ff. ad Mace. & idẽ voluit
114 Bal.in l.1.§.ne aũt.ff.de exerc.act.¶Duodecimo†q̃ro,an expor
tans frum.ex alieno territorio illuc aduectũ incidat in pęnã di
cti statuti.Br̃ distinguendũ puto, aut illud frum.fuerat cã trãsi-
tus aduectũ in territoriũ , & tunc non hẽt locũ statutũ, l.si quis
post hanc,vbi Bal.Sal.& alij,ita firmãt.C. de ædifi. priua. & idẽ
per illũ tex.rñdent Bal.Ang. Pa. Ale. & Mod.in l.cętera. §.sed
si quis ad opus.ff.de le.1.Ale.ꝯs.86.Visa inquisitione,lib.4.Pet.
& Imo.in c. 1.de cle.non resid.Io.Bert.in trac.de gab.q.8.5.par
tis Et dicit Alb.de Ros.in d.l.per hanc,q̃ sæpe obtinuit,q̃ mer
catores possent exportare merces suas nõ ob. prohibitione sta-
tuti:aut frum.fuerat aduectum in territoriũ, vt ibi perpetuo es-
set,& tunc exportans incidit in pęnã statuti, ar.l. ex facto.ff.de
hær.insti.vbi hæc distinctio bñ probatur . ¶ Præmissa intelligo
procedere,vbi statutũ punit extrahentẽ frum.de territorio,se-
cus si puniret portãtẽ frum.per territoriũ . Nã tunc ẽt portans
ex cã transitus incideret in pęnã , s̃m Iac.de Are.& Alb.in d.l.
si quis post hanc,Ang.Ale.& Mod.in d.§.sed si quis ad op⁹.Sed
Imo.ibi tenet mercatorẽ,qui cã trãsitus portat,puniri nõ posse
q̃a non interest Re p.ipsorũ statuentiũ,vñ non vr̃ statutũ de ta
li frum.intelligendũ,d.l.si quis post hãc, & sequit̃ Pau.de Cast.
115 in d.§.sed si quis ad opus † vbi decidit,q̃ statutũ prohibens pan
nos forenses intromitti in ciuitatẽ sub certa pęna , dẽt intelligi
de pannis,qui intromittuntur,vt ibi sint, non si cã transitus fue
116 rint inuecti,arg.l.Cæsar.ff.de pub.†Et istud credo verius , quia
si aliter diceremus , non esset liberũ iter mercatorib. prout esse
117 dẽt,§.fi.de pa.te.in vsib.feu. †Imo denegari non põt transit⁹ ex
ercitui,siue militib.volentib.transire absq; dñi , & incolarũ dã-
118 no,s̃m Ang.in l.venditor,§.si constat.ff. cõi præd.† Et pro hac
s̃nia facit , qđ decidit Alb.Gand. de reb.non portã. ꝯ deuentũ.
ver.sed statutũ Cremonę, q̃ nullus forensis ducat vinũ cũ plau
stro Cremonã sub pęna vini , q̃ritur si forensis duxerit vinum
cũ plaustro incidat in pęnã ? Rñdet , q̃ non, quia nec forensis,
nec plaustrũ sunt de Iurisdictione Cremonenũ, ar.l.fi.ff de of.
procur.Cæsar.licẽt Cremonenses possint remittere vinum , &
119 plaustrũ s̃m eũ.¶ † Decimotertio q̃ro, an tale statutũ liget fo-
renses? Super hac q̃õ.possent multa dici , q̃ traduntur in l.cun-
ctos populos,C.de sum.Trin. & fi.cath. Sed decisiue rñdendo,
cõis, est nr̃orũ patrũ s̃nia , q̃ statutũ quatenus prohibet extrahi
frum.& similia,ligat forenses,cũ ciues possint , q̃ volunt,rebus
suis legẽ imponere,l.1.C.de contrah.emp.l.1. & per totũ, C. q̃
res expo.proh.& l.cotem ferro,ff.de pub.bñ facit tex. in c.a no
bis,de sen.exc.& in c.1.de const.li.6. & ita cõcludit Alb. Gãd.
in trac.male.sub d.rubr.de reb.non portan.ꝯ deuentũ. Mod.in
120 d.l.cunctos populos.Ale.in cons.86.col.pen.li.4.¶† Ignorantia
tñ statuti excusat forẽsem a pęna d.c.1.& l.fi.ff.de decr.ab ord.
121 fac.†Et in dubio forensis pręsumitur habere ignorantiam hu-
ius statuti,attento,q̃ ipsa exportatio non est de gñe prohibito-
rũ,vt no.in d.c.1.Nisi talis forensis fecisset longã morã in loco
statuentiũ,s̃m d. Ale.in d.ꝯs.86. Vel diu ꝯuersatus fuisset in ip
so loco,l.iubemus,C. de libe. cau. Vel nisi in locis circũuicinis
esset cõiter similis prohibitio,s̃m Io.An.in d.c.1. in Nouella.&
Doc.in l.fi.§.& licet,ff.de pub.& Ale.in ꝑalle.cons. ¶ Decimo-
122 quarto †q̃ro,an liget personas ecclesiasticas,exportãtes,vel ex
portari facientes eorũ annonã:Br̃ si vinũ, vel frum.sit recolle-
ctũ ex ꝑdijs eccłæ,clarũ est,q̃ statuta laicorũ non ligant perso-
nas ecclasticas,nec bona ecclarũ,c. eccła S. Mariæ,de const.Si
verò fru.& similia exportari prohibita sint patrimonialia ipso-
rũ cler.dubitari posset.Bal.cons.198.Statutũ ciuitatis Trigeste,
lib.2.tenet statutũ non ligare ẽt bona patrimonialia ipsorũ,per
tex.in l.sacros.Thessalonicẽ.eccła,C.de sacros.eccl.q̃ parum fa
123 cit.¶Br̃,resolutio†stat ĩ hoc,an clerici in bonis patrimonialib⁹
gaudeant priui.ecclesiastico, de quo dicendum est,vt per Pan.
in d.c.ecclesia S.Marię,col. 3.vbi late And. Sic.& ꝑ Pan.in d.c.
fi.de vi.& ho.cle.& in c.ex literis,de pig.¶ Decimoquinto q̃ro
124 †an istud statutum liget colonos ecclesiarum ? Vr̃,q̃ non,quia
non ligat earum colonos, q̃a coloni gaudent priui.ecclesiæ,ca.
non minus,de immu.eccle.l.2.C. de epis.& cler.c.ecclesiarum
seruos,12.q.2.Hinc dicebat Bar.ĩ l.priuatæ.C. de exc.mu.li.10.
per illum text.q̃ emphy. eccłe non tenetur ad aliq̃ collectã, q̃
imponitur pro bonis,q̃ tenet in emph.ab eccła.Et pro hac opi.
facit , q̃a si non liceret colonis ecclarum libere exportare fru-
ctus ꝑceptos sup bonis eccłę , ꝑ indirectum lęderet̃ eccła,q̃ nõ
inuenirent colonos,ita faciliter, nec q̃ tãto ꝓtio ꝯducerent ꝓdia
125 ecclastica.†Statuta aũt,q̃ ꝑ indirectũ lædũt ius eccłę, nõ valẽt,
126 quatenus eccłę ꝓiudicãt,c.fi. de immu.ecc.li.6.† Et iõ nõ valet
statutũ,q̃ coloni teneantur pro eccła soluere collectas,q̃a ꝑ in-
directũ ꝓiudicatur eccłę,s̃m Bal.in l.1.C.de epis.& cle.Ang.in
Auth.de nõ alie.§.quia verò. ¶ Sed istis nõ ob.prout nõ ob.cre
127 do ꝯtriũ eẽ veri⁹.† Quia coloni eccłę quoad fruct⁹ a solo separa-
tos,qui sunt in dñio ipsorũ,nõ gaudẽt ꝓui.eccłę,nec ei⁹ immu-
nitate,s̃m gl.Imo.Car.& alios i cle.pñti, de cens.Gem.& Phil.
Fran.in c.q̃ ĩ,e.ti.in 6.Dy.Bar.Imo.& cõiter Legistas ĩ l.citatio.
§.fi.ff.de pub.Sal.in l.vniuersi.C.de vec.& cõm.Prac.Pap.in for
ma libelli,quo agit̃ ad solonẽ pedagij.Bar.in l.1.C.de nau.li.11.
Io.Ber.in tra.de gab.in 7.q.7.partis.Guid.Papę.decis.208.Fed.
de Sen.ꝯs.3.Quęstio talis est Bal.ꝯs.496. Punct⁹ q̃õnis,li.3.Car.
ꝯs.12.Et pñt plẽs rõnes assignari , sed illa fundamentalis vr̃,q̃a
on⁹ gabellę,& prohibitio exportationis,respicit fruct⁹, qui sũt
in dñio coloni.l.1.& ibi no.Bar.C.de ann. & trib.& iõ colonus
128 ligatur statuto.†Sicut dicimus, q̃ onus decimę respicit fructus,
& iõ colonus ecclesię exẽptę tenetur ad decimas , licet ipsa ec-
clesia nõ teneatur,s̃m Inn.in c.cũ nõ sit,de dec. ¶ Nõ ob.ꝯtra.
Et primo nõ ob.tex.in d.c.nõ min⁹,&c.ecclesiarũ seruos,cũ si.
quia loquitur in colonis adscriptitijs , & seruis ꝑpetuis ipsius
ecclesię,nos verò loquimur in colonis liberis, inter quos est lõ
ga distantia,s̃m Fed.in d.cons.3.& Gem.in d.c. q̃ ĩ,ad fi. ¶ Nõ
ob.decis.Bar.tũ quia nõ ẽ Bar.s̃m Ang. tũ quia loquitur in one
rib. q̃ imponuntur emphy. ecclesię pro ꝓdijs emphy. quorum
directũ dñiũ ẽ ecclesię, nos loquimur in exportatione fructuũ,
qui sunt ipsi⁹ coloni.Et ꝯ decis.Ang. cõsuluit Barb. cõs.14.li.1.
refert Cur.cõs.73.col.fi.¶Ad rõnẽ verò s̃. alle. q̃ grauaretur ec
clesia ꝑ indirectũ,respõdet Bal.in d.cõs.496. q̃ ista rõ procede
ret,si ecclesia ꝑ indirectũ dãnũ pateretur , sec⁹ si ꝑ indirectum
lucrum auferatur, vt in casu isto in quo portio coloni prohibe-
tur exportari,ar.l.si vẽditor,§.fi.ff.de ser.expor. Et quia nõ tene
tur ciuitas pro cõmodis ecclesię in reb. suis difficultates inueni
129 re.l.2.C.de ser.& aqua.Et ex hoc†infertur, q̃ istud statutum li-
gat ẽt eos , qui emerunt frum. ab ecclesia,qđ firmat Bal.ꝯs.30.
130 Statuto ciui.Astẽsis.lib.1. ¶†Decimosexto q̃ro,qđ si statutum
prohibeat exportari frum. sub pęna cõfiscationis ipsius frumen
ti,an ẽt saccus,in quo frum.exportabatur , in confiscatione cõ-
prehendatur? Vr̃ q̃ sic,arg.l.qui saccum,ff. de fur. Et quia sacc⁹
est q̃d accessorium ad ipsum frum.ergo dẽt sequi suum princi-
pale,l.eos.C.de vsu.cum vulg.Cõtrariũ decidunt Bal. & Sal.in
l.3.C.de nau.fę. quia in pęnis faciẽda strictissima interpretatio
131 l.interpretatione.ff.de pę.inferentes†ex hoc,q̃ confiscata naui
nõ intelligitur cõfiscata scapha,nec cõfiscata salma,cẽsetur cõ-
fiscat⁹ asin⁹,nec eꝯ.Et generaliter, q̃ res sine corruptiõe subie-
cti possunt separari a re cõfiscata, nõ cõprehẽduntur in ipsa cõ-
fiscatione,sequitur Io.Bert.in trac.de gab.q. 12.& seq.vlt.p. be-
ne facit tex.in l.nã,q̃ liquide,in prin.ff.de pe.leg. vbi in legato
penoris,qđ est fauorabile,nõ veniunt vasa,ergo.in cõfiscatione
132 odiosa,cõfiscato frum.non censebuntur cõfiscata vasa. ¶ †De-
cimoseptimo q̃ro , quid si statutum prohibeat exportationem
sub pęna confiscationis plaustrorum,& animalium, cum quib⁹
exportantur,an ẽt boues,animalia,& plaustra cõmodata expor
tanti comprehendantur in confiscatione ? Istam quæst. mouet
Alb.Gand.in d.suo trac.& respõdet referre,an dominus cõmo-
dauerit

dauerit scienter ad illũ vsum, aut ignoráter. Primo casu veniũt
in cõfiscatione, secũdo casu nõ, quia ignorans nõ deliquit, l. ex
maleficio, §. si quis. ff. de act. & obli. & allegat ad hoc tex. in arg.
in §. si quis in sua, in Auth. de eccle. ti. & tex. in l. cotẽ ferro, §.
dñs. ff. de pub. & ibi Bar. ita expresse distinguit, licẽt de Albe.
133 mentionẽ non faciat. ¶ † Et ibi subdit, q si statutũ, vel cõsuetu-
do dictaret, q aialia cuiusuis cõfiscentur, tũc dñs, qui ignoran-
ter cõmodauit sua aialia, hẽbit regressum ꝑ exportãtem, arg. l.
134 si. in fi. & ibi no. ff. de pig. act. & l. 2. C. de nox. † Sed si ille nõ sit
soluendo, forte danda erit dño ignoranti restitutio in integ. ad
uersus statutũ ex cła gñali, si qua mihi, fm Lu. Ro. Imo. & Ale.
in d. §. dñs, q mouentur authoritate l. n. 1. in simili nihil. extra de
consue. Et illã dist. Bar. simpl'r sequitur Io. Bert. in trac. de gab. in
135 9. q. vlt. p. & Io. de Pla. in l. 1. C. de defer. mil. li. 12. † Sed quid si nõ
appareat de scientia, vel ignorantia? Rñdeo in dubio ignoran-
tiã ꝓsumi. reg. ꝓsumitur, de reg. iur. Vel stabitur iurã ipsius dñi
l. prætor. §. sed si inscio. ff. de eden. l. pñti. § sic vbi, C. de his, q ad
eccl. confu. l. fi. §. licent. a, C. de iu. delib. & ita volunt Alb. Gand.
136 & Io. de Pla. in locis s. alle. ¶ Decimooctauo ꝗro, stante ꝓdicto
statuto, duo successiuẽ cũ eisdẽ aialib. & super eod. plaustro ex-
portarũt frũ. an vterq; perdere dẽat plaustrũ cũ aialib. ita, q bis
debeatur fisco. Et sic quæritur, an vnus teneatur ad æstimatio-
nẽ, & alter ad ꝓstationẽ plaustri, & aialiũ? Istã quõ. format Bar. in
l. Mæuius. §. duob. ff. de leg. 2. & rñdet. Aut primus soluit æsti-
mationẽ, & tunc secundus tenetur ad plaustrũ cũ aialibus. Aut
primus præstat fisco plaustrũ, & aialia, & tunc alter liberatur p
137 rñam de duab. causis lucratiuis. † Nã ea, quæ ex causa pœnæ acq
runtur, tit. lucr. habẽti dñr. l. mulctarũ. C. de mo. mulct. l. ex rõne
& l. placet. ff. de iu. fis. & l. 3. C. de priui. fisc. Sed aduerte, qa si aial
erat alterius, tunc ẽt, q primus præstiterit ęstimationẽ, non vr̃
q secundus teneatur ꝓstare plaustrũ, & boues alterius, quia vt
s. dixi, tale statutũ debet intelligi, si plaustrũ, & boues sint defe
rentis. Et iõ ista decis. Barto. vr̃ intelligenda fm ea, q̃ s. dixi. Sed
quid si vna, & eadẽ persona cũ plaustro, & aialib. sæpius expor-
138 tauerit, vtrũ † toties incidat in pęnã, quoties ꝯuenit? Bart. in d. §.
duob. rñdet, q nõ tenet', nisi semel, quia vbi pęna cõsistit in cer
ta specie, non hẽt locum multiplicatio, l. Lucius. §. impuberẽ, ff.
de leg. 2. & quia ob. regula de duab. causis lucratiuis. ¶ Plura alia
dubia circa illud statutum considerari possunt, pleraque ẽt pro
vbertate conseruanda addenda hic essent, sed ea omnia prudẽ
tissimo præfectorum annonæ iudicio relinquere consulto sta-
tui, ne tractatulus hic noster videatur velle de regimine ciuita-
tis titulũ sibi arroganter vendicare. Quædã tñ, publicę annonę
erogationẽ cõcernũt, & q̃ hic exarate s. pollicitus fui, breuibus
explicabo. ¶ Videamus igitur a quib. qualiter, & quib. erogatio
139 sit facienda? † Ab officialib. ad id specialiter deputatis, q actuarij
ꝓñt nominari, eroganda est publica annona, fm Io. de Pla. in l.
ne diutius. C. de nu. & act. li. 12. per illum text. Eligendi autem
sunt erogatores eo modo, & ordine, quo annonæ susceptores,
140 seu custodes eligẽdos esse s. descripsim⁹. † Qui actuarij in prin.
officij idẽ præstabunt iurãm, q susceptores præstare dẽre docui
mus. Et vlterius iurabunt se propria manu, & non per aliũ quæ
q̃ erogaturos. l. per hanc. C. de erog. m. l. an. ¶ Et aduertendum
141 † maxime est ne ad illud erogationis officiũ aliquis eligatur, q
sit in dignitate constitutus, ne rõne dignitatis fiat audacior ad
142 fraudandũ publicã vtilitatẽ, l. nemini, C. de nu. & actu. † Pruden
ter aũt erogatores officiũ sui exercebũt, si nihil de nouis fructi
bus tangãt priusquã veterẽ erogauerint annonã. l. 1. C. de cõdi.
in publ. hor. ¶ Quod de frum. & similib. est intelligendũ, non
143 aũt de vino, † qa vini veteris erogatio post. cal. Nouemb. dispẽ-
dium affert. l. iubemus. C. de erog. mili. an. q̃ legem dixit sing.
Lud. Ro. sing. 376. incip. Scires tu mihi ꝓbare, & ibi refert Bal.
fuisse a Duce Mediol. interrogatũ, quo tpe incipiendũ sit po-
tare vinum nouum, & quia Bal. bene studebat, sciuit ibi allega-
re dictam legẽ. Et dñt ibi Bart. & Io. de Pla. q tutor, qui calen.
Nouem. dat familiæ vinum vetus, cum possit dare nouum, te-
netur actione tutelæ emendare damnum pupillo. Quod est ad
mittendum, nisi qualitas familiæ ipsius pupilli exigeret vinum
vetus, fm do. Lanc. Dec. in l. cũ quid, ff. si cer. pet. dicẽs se, ita Se
nis obtinuisse, ar. l. seruis vrbanis, cũ gl. ff. de leg. 3 & in l. idemq;
§. Labeo. ff. mand. bñ faciunt, q̃ scribit Pan. in c. cũ oẽs, col. 3. de
144 const. ¶ Item † animaduertenda est fructuũ qualitas, nã si tales
sint, qui diu conseruari non possint, iĩ ante omnia, q̃ primũ, vel
distrahendi sunt, vel erogandi. l. is autem. §. qui legatorum ser-
145 uandorum, & ibi gl. ff. vt in pos. leg. Et si † frum. vetus, vel nouũ
sit adeo corruptum, q de per se vendi, vel erogari sine querela
licite non possit, tunc licebit actuarijs illud corruptũ cum fru-
mento bono miscere. ita enim fiet, quòd velata corruptio Rẽ-
pub. a damno conseruabit. d. l. 1. C. de condi. in publ. hor. Sic ẽt
opportunum est miscere malum venenũ cum bono, quia hoc
modo fit optimum antidotum. l. quod sępe. §. veneni. ff. de con
trahen. emp. & l. qui venenum. ff. de ver. sig. Et si dicatur, talem
mixturam in se pactum habere per ea, quæ dixi s. in fi. 3. reme-
dij. Rñdetur fm Io. de Plat. in d. l. 1. quod illa procedunt, quãdo
corrupta cũ incorruptis taliter incorporãtur, q sciri, vel discer-
ni nõ põt mixtura seu fraus, tunc quia ꝯhens decipitur, pactũ
est, secus qñ mixtura patet, & cognosci põt. Non. n. tunc põt ꝯ-
hens allegare dolũ, vel fraudẽ. l. 1. §. intelligatur. & l. quæritur. §.
146 fin. ff. de ædil. edic. † Et ideo dicebat Ang. in d. l. 1. licere aroma-
tario miscere ceram corruptam cũ cera noua, vt velamẽto no-
uæ vendat corruptam. Quod intelligo sane procedere, nisi no-
uã desuper corruptã ponat taliter, q emptorib. non pateat mix
147 tura corruptę per predicta. ¶ Item † vtilius, & salubrius est in pa
ne cocto potius, q̃ in frum. erogationẽ facere, ne si detur frum.
pauperib. illud dispergant, & in alios vsus conuertant. l. 1. C. de
148 frum. verb. Const. li. 11. † Et ex hoc infero, q Capitulum obliga
tum ad dandum tot panes, & tot vini amphoras singulo die i-
teressẽtib. diuinis, non poterit dare frum. vel pecunias, fm Io.
de Plat. in d. l. 1. Quod male obseruant Canonici Aueniuten.
Nam si panes, & vinum dietim acciperẽt, quæ vsui superessent
pauperibus piẽ erogarent, sed quia frumentũ recipiunt ex pre-
149 tio, quandoque thesaurizant, & ex auro aurum quærunt. † Qđ
non conuenit, maxime viris ecclesiasticis, qui aliena rapere cõ
uincuntur, si quicquam vltra necessaria sibi retineant, c. sicut hi
150 47. dist. & in summa, dist. 43. Oẽ. n. † quod malẽ possidetur, alie-
num est, male autem possidet, qui malẽ vtitur. c. quid dicã. 24.
q. 4. Male autem vtuntur ecclesiastici redditibus ecclesię, si de
tractis alimentis cætera pauperibus non erogauerint, vel in fa-
bricam ecclesiæ non conuerterint, c. de redditibus, 12. q. 2. & §.
151 fin. 12. q. 3. † Et ex istis iustificatur celeberrimum dictum Arch.
in c. 1. 44. distin. vbi notabiliter determinat, clericos abutentes
redditibus ecclesiasticis obligatos esse ad restitutionem, ac si
fures essent, & latrones. De quo per Fel. in c. postulasti. col. 8. de
rescrip. vltra quem addere poteris tex. in c. quòd sicut. in fi. de
elec. & quæ scribit Soc. consi. 32. col. 2. lib. 1. Est autem publica
annona per actuarios illis eroganda, quibus erogari debere mã
darunt Decuriones, seu annonæ præfecti. l. his scholaribus, C.
de erog. mili. ann. Si ciuitas velit annonam, vel potius panem
coctum, vt s. dictũ fuit tempore pestis inter pauperes distribue
re, hũc ordinem adhibere poterit. primò erit inquirendũ quot
& quales sint pauperes in ciuitate, & si facultates suppetãt, piũ
152 erit omnibus subuenire. ¶ † Est enim omnis donationis immẽ
sitas in pauperes mensura, §. finimus, in Auth. de non alie. Quo
rum pauperum nomina, & singulorum habitationes in vno li-
bro debent describi, & cuilibet assignandi sunt vnus, vel duo
panes, singulo die secundum vires redituum ipsius ciuitatis,
argum. l. fi. C. de frum. Ale. Qui panes debent per hominem ad
id electum deferri ad habitationes ipsorum pauperum, ne pro
eleemosina contagiosi pauperes discurrant vrbem, & discurrẽ
153 do alios inficiant. † Quod si reddituum tenuitas obstet, quomi-
nus omnibus subueniri possit, solum describantur pauperes ori
ginarij eiectis forensibus. l. fi. C. de ann. ciui. secundum intelle-
ctum Bar. *cõiter* approbatũ. Sic episcopus legatus, executor, &
quilibet alius deputatus ad distribuendum bona defuncti inter
pauperes, tenetur prius prouidere pauperibus loci, vbi testator
habebat domicilium, quàm alienigenis, l. nulli, & l. si quis ad
declinandam, C de episco. & cle. traditur per Bart. in l. quæ cõ-
ditio, §. cum ita, ff. de condi. & demon. Et dicere solebat Cice-
ro potiores nobis sint ciues, quã peregrini. Sic beneficia ciuib
magis, q̃ forensibus sunt conferenda, c. bonæ, 2. ibi, nec vellem
ꝓficere alienum, de postu. prælat. l. in ecclesijs. C. de episc. &
154 cler. & 71. & 72. dist. per totum, & c. fi. de cler. peregri. † Et ideo
si alienigena impetret beneficium a Papa, non expressã sua na
tione, vel patria, impetratio vtpote subreptitia, nihil valet, secũ
155 dum glo. & Pan. in c. si proponente, de rescrip. † Valet ergo sta-
tutum, quo prius ciues, quam extranei vocantur ad honores, et
officia l. vt gradatim, §. & si lege. ff. de mune. & hono. Quod op
156 timẽ seruant sapientissimi Veneti. † ¶ Si verò omnibus origina
rijs, & incolis nequeat Respub. succurrere, tunc infirmis, & in-
ualidis prius est subueniẽdum, §. si quis autem vnum, in Auth.
157 de eccl. tit. & d. l. si quis ad declinandam. † Et data paritate ero-
gatio est facienda pauperibus magis dignis, secundum Io. An.
in c. 1. de tesia. in Nouel. arg. l. cum quidam. ff. de leg. 1. & ita ẽt
dixit Feder. de Sen. consi. 282. Factum tale est. Et magis digni
sunt, qui maioribus abundant virtutibus, l. 1. C. de ann. ciui. nã
licet omnibus misericordia debeatur, iusto amplius, can. non
satis, 86. dist. Et pauperibus monialibus magis, quam viris etiã
158 religiosis est faciẽda eleemosina, † quia indigentia in monniali-
bus est magis periculosa, c. 1. de sta. reg. li. 6. Et quia viri conue-
nientius possunt operari, quam fœminæ. l. quisquis, ver. ad filias
C. ad l. Iul. maiest. ita determinat Bal. in l. cum mulier, C. de do
159 na. ante nup. † Vbi etiam subdit, quòd in dubio monasteriũ mo
nialiũ presumitur pauperius, ideo præferendũ est in eleemosi-
nis faciendis. d. §. si quis autem vnum. Et hoc etiam ante Bal. di
160 xit Feder. in d. consi. 282. † Et potius pauperibus nobilibus ero
ganda est publica annona, quã rusticis, vt dixi in quinto reme-
dio. Et potius seniorib. quã iuuenibus, ca. consideranda. 86. dist.
161 † Et si ordinatum non sit, quibus in specie sit erogatio faciẽda,
culpa-

cu'pandus non vr erogator, qui suos consanguineos pauperes
alijs an.eponit,c.est probandi,ead.dist. Na ci prælati licite pñt
teddıtibus ecclesiæ subuenire consanguineis indigentib.c.om
162 nia,cum gl.31.dist.& c.1.de coh.b cler. & mul.†Et et pñt soro
res,& affines inopes dotari de prouentib.ecclesiasticis, sm Pa.
163 in c.peruenit,de arb.† Sic et testamentorū executores licite di
stribuunt bona testatoris in suos cōsanguineos, sm Pet.de An.
164 cons.387.in themate. Quinimo†pōt executor sibiipsi erogare,
si pro veritate sit pauper,sm Pau.de Eleaza. in ele. vnica, de te
sta.Cuius opin.sequitur Soc. consulendo cons.11.Circa pñtem
li.1.licet plures sint,qui ↄtrium teneant maxime Pan. in c.fi.de
insti..Hæc est.n.naturalis,& ordinata charitas.l.præses.C.de ser
ui.& aqua.& c.qui vult ordinare,de pœn.dist.3.Et quanto fortius
est naturale vinculum, tanto maior est obligatio,auth. itaque.
C.commu.de succes. Quæ oia intelligo procedere. vbi consan-
guinei erogatoris sunt in euidēti necessitate ↄstituti, sm Bal.in
l.ad qd pauperib.C.de episc.& cle.& Anc.in d.cōs.387. ¶ Itē in-
165 telligo† ꝓcedere,dūmodo prælatus erogator, seu executor cō-
sanguineis suis moderate ↄferāt,non, si immoderatē,& cā eos
ditandi,bona in eos ꝓfundāt,c.peruenit.1.q.3.nā paupertas, &
natura sunt,q̄ eām erogationi p̄stant,non gra, nec affectio,d.c.
consideranda. Non.n.licet de bonis,quæ Dei sunt,cognatis ge
quā dare,q, si pauperes sint,eis vt pauperib. largiat̄,nō sub pau-
pertatis occasione, q̄ sunt ecclesię defraudētur,c.quisqs.12.q.2.
166 †Sic prælatis concessum fuit conferre beneficia eorum cogna-
tis merent b. dumtā intuitu meritorū, non carnalitatis affectu
moueantur,c.graue,de præb.traditur per Pan. in d.c.fi. de inst.
Sed hodie prælati sunt cęci circa nepotes, sm gl.in d.c. perue-
167 nit.†Et hodie caro,& sanguis, non Spūs sanctus reuelat Ponti-
ficibus,vt plurimos Card. de sua agnatione faciant, quasi ambi
tam Papatus dignitatē velint in familia conseruare, sm Bal.in
168 l.tutor,§.quæ tutorib.ff.de excu.tut. † Et ista notanda sunt ↄ p̄-
latos,qui ex pecunijs, & reditib. ecclesiæ emunt p̄dia in perso-
nam consanguinei.Hos.n.lex anathematizauit.c.Apostolos,et
169 c.quicunque.12.q.2.†Et si allegēt,personā consanguinei fuisse
suppositā in fraudem ecclesiæ, agi poterit corā iudice ecclesia-
stico,ēt ↄ laicum possidentē,sm Pan.in c.cū sit gñale, col.3. de
fo.comp.per tex in c.inquirēdū,de pec.cler. & idē tenuit Lap.
170 alle.77.Per†prędicta dicendū vr, q, pręlati non possint infeuda
re alicui suo consanguineo res ecclesię ēt solitas alijs infeudari,
quod tenuit Bar. in auth. quibuscunque modis,per illum text.
C.de sacros.eccl.sequitur Fulg. cons.220. Nobiles de Forciate.
Sed in hoc opinio cōtraria est forte verior,q̄ tenuit Bald.in c.1.
col.3.qui feu.dare poss.& in d.auth. quibuscunq; modis Fed.de
Senis cons.52.Quidam prælatus.Et hanc dixit esse cōem sniam
insignis Iureconsul. pr, & præceptor meus obseruādissimus,d.
Franc. Cur in suo eleganti tractatu de feudis.q.7.2.p.declaran-
do,ut ibi p eū.Et vltra adducta per eū, hanc ēt opin.sequit̄ Pan.
ↄs.41. Videndū est in effectu,li.1. Barb. ↄs.44 col.3.li.2.Et licet
sm cōem Doc. sniam possit infeudare consanguineos, non tñ
debet facere,qñ pōt ꝓbabiliter præsumi, q, hoc exēplo alij prę
lati inducent ad dandum bona ecclesiæ ēt suis cognatis minus
merētib,vel vbi aliud scandalū posset suboriri sm S.Th.quolib.
quarto,quē refert,& commendat Card. Ale. in c.decēter,89.dist.
171 †Et ideo Papa,qui agnatos,& affines bonis ecclesiasticis impin
guescit,tot mortib.dignus est, quot ad subditos perniciosa exē
172 pla transmittit.c.magnæ,de voto. † Nam ēt Papa peccat,si pe-
cuniā ecclesiæ det agnatis,vt palatia construant, vt bella faciāt
vt Italiā(proh dolor)subuertant,sm Archid. post Hug. in c.nō
liceat Papæ,12.q.2.Pan.in c.constitutus col.4.de relig.domi.et
in c.dudū,2.col.pen.de elc.¶ Vnū mirab lius dixit idē Pan.in c.
173 cum venissent,col.4.de iud.q,†Papa pos et deponi, si in dando
terras ecclesiæ suæ suis attinentib.esset incorrigibilis, sequitur
Fel.in c.ad audientiam,in princ.de præscrip. & in c. quæ eccle-
siarum,col.4.de constit. Non plura de his,quæ s̄ nos.Christus,
(vt spero)tuebitur cām suam,& spiritum tandem infundet suc
cessoribus,vt ipsi bene construant, & euertant a prædecessori-
174 bus malē constructa.† Itē intelligo præmissa data paritate pau-
pertatis,tunc cognatis est magis subueniendum, secus si alij sint
in extrema necessitate,& cognati non,tunc extraneis prius suc
175 currendum est,sm gloss.1.d.c.non satis. Et in summa†modus
erogationis optimus erit, si ad tria erogator aiaduertat, videli-
cet ad honestum,necessarium, & debitū, nam assignare deter-
minatam prælationis regulam in singulis, impossibile videtur,
quia singulares conditiones,q̄ considerandæ sunt, dinumerari
facile non pñt.Erogatorem ergo deceat rō, & prudentiæ con-
176 siliū. Sed quid † si ciuitas hēat annonā nō distribuendam inter
pauperes,sed quam conseruabat, vt obuiaret futuræ inediæ,&
contingat tāta vbertas,q, expediat forte pp vetustatē eā vende
re,nec sit q emere velit,qūo Reipu. indemnitati erit consulen-
dū?Respondeo,poterit Respu.ordinare,q, quilibet ciuis tenea-
tur emere certū quid de dicta annona plus,& minus, & sm ra-
tā patrimonij.tex.ad hoc sing.sm intellm Bart.in l.1.C. vt ne-
mo lic.in emp.spe.se excu.li.10.Quod dixit Bar.se practicasse in
D.N.

ciuitate Perusij pro sale Reipub.vendēdo. Quod sane arbitror
intelligendū,vbi necessitas vendēdi vrget, ita clare cantāt ver-
ba.d.l.1.secus si cā lucri, & mercimonij, ciuitas vellet grauare
177 ciues,qa nō posset.l.nec emere.C.de iu delib.¶ †Ex hoc colligi
tur,q, Principes, qui cā lucri mercātur sal, & subditos cōpellūt
illud emere pro num.capitū,nō iure agūt, & maxime,quia an-
gariant eos emere pluris, q̄ valeat. Quod est peccatū mortale
pp quod Papa, & Metropolitanus possent interponere partes
suas,& prohibere,ne de,cætero maiori precio vēdatur, q̄ sit iu-
stus valor.c.1.de emp.& vend. Et q, Princeps semota necessita
te,nō possit subditos cogere,vt emant,vel locēt res ipsius, nec
pluris,q̄ cōiter venderentur,vel locarentur,diuus Adr.rescrip-
sit in hæc verba,valde inhumanus mos est iste, quo retinentur
conductores vectigaliū publicorū,& agrorū,si tantidem locari
non possint.l.3.§.diuus Adr.ff.de iu.fil. & sunt de mente Andr.
de Iser.& Alua.in ca.1. quæ sint reg.dū dnt,q, hodie Principes
vsurpatunt ius vendendi sal eorum subditis certo modo. Sed
(heu)miseræ Insubriæ tecum deterius agunt exactores,qui de-
bitores salis scuerissimis extorsionibus acerbisq; concussionib.
excoriant,vt ego referendario Papiculi assistens, re ipsa aliqñ
178 cognoui. † Et licēt ↄ tales exactores iura insurgant.l.2. & l.ne-
mo carcerē,C.de exa.tri.& l.ↄ nostra.C.de exec.& exac.tñ p̄fe
cti officio salis,quia participes prędę sunt,vel talia scire dissimu
lant,vel si sibi denuncietur,falsa esse conclamant, & querelan-
tes inuoluunt litibus,& ꝓcessib.Quo fit,vt nullus audeat quere-
179 lare.¶ †Vltimo loco erogatores dnt villicationis suæ rōnē red-
dere soli,& absq, vllo numerario,seu calculatore,ne astutia sua
doceant actuarios calculando facere Treb.i. detrahere Treb.l.
180 nemo diutius.C.de mun.& actua.li.12.† Et si erogauerint pau-
perib.tenentur intra 30.dies,de erogatione fidem facere p pu-
181 blicū instrm,l.actuarij.C.de ero.mil.ann. †& breues.i. quietan-
tias singulorū demonstrare,l.excellentiā.C. eo.tit. Et qualiter,
& qñ ↄ erogatores agendū sit,docet Sal. in l.nulli.C. de epis.&
182 cle. ¶ †Septima cā,quæ ex participatione, & conuersatione cū
morbosis ↄhit.l.ædiles,§. Pedius.ff. de ædil.edic.facile submo-
183 uebitur,†si contagiosi,& suspecti, ac eorū bona ab ingressu lo-
ci arceantur. Constat.n. eis ingressum posse denegari, ne grex
totus in agris vnius scabie cadat,& prurigine porci.¶ Circa istud
remedium tria principaliter sum tacturus.Primò disputabo ad
quos spectat elect.custodum.Scdō,qui ad onus custodiæ graua-
ri possint.Tertiò videbimus quale esse debeat officiū eorū, qui
ad custodiā portarū sunt deputati.Et circa quālibet qō.princip.
annectā accessorias quæstiunculas,quę mihi in mentē venient.
184 ¶ †Quæro igitur primo,an elec. custodū spectet ad ordinē De-
curionū,an ad dnm loci?Vr ad dnm spectare. Inquit.n. Cæsar,
salutē ciuitatis nulli magis arbitror conuenire, q̄ mihi.l. nā sa-
lutē.ff.de offi.præfe.vig. Tenetur.n. dns custodire territorium,
& suos subditos tueri ab omni malo, alias ad damna iustē con-
uenitur,sm Bar.in l.ne quid.ff de incen.rui. naufr. qa hac rōne
dnatur,ac iurisd.& pedagiorū emolumenta consequtur, sm Ar
chi.in c.si quis Romipetas,24.q.3. & dixi s̄. Conuenit ergo, vt
ad eū spectet custodū electio, ad quē spectat custodiendi onus.
¶ In ↄtriū,q, ad Decuriones pertineat, vr casus in l.1.ff. de de-
185 cre.ab or.fac.†vbi dr,q, ius eligendi medicos in ciuitate,nō pro
uinciæ p̄sidi,sed ordini concessum est,q, cōuenit,vt ipsi eligāt
q se,liberosque suos in manu medicorū cōstituūt. Ipsi ergo eli-
186 gant custodes,q vitā in manu custodū ponūt.†Et bñ facit,quia
et electio ꝓfessorū,obstetricū,& similiū spectat ad Decuriones
187 l.3.§.1.ff.de var.& extraor.cog.¶ Ad idem †facit, quia electio sal
tuariorū.i.custodū agrorū l.q̄stū,§.saltuariū,ff.de fun.instru.&
l.instrumenta,in fi.eo.tit.spectat ad vniuersitatē,sm Petr.Anti
bolum in trac.munerum.in vlt. par. vbi hos saltuarios appellat
bannerios. sic eos Galli nominant, Itali verò camparios dnt.
188 ¶ † Ad idem, & quartò facit, quia custodia clauium spectat ad
sindicos vniuersitatis,sm d.Guid.Pape cons.1.In actione nega
to.col.3 per l.tutores.C. de ope.pub. q̄ lex parū facit.Et ↄtrium
quidā tenuerunt per tex.in l.officium. §. officiū Tribunorū, ff.
de re mil.ibi, claues portarum suscipere, qđ in p̄sentiarū non
examino. Sed quantū ad quæst.nostrā consuetudo obtinuit,q,
electio custodū spectet ad Decuriones.Et fortè ista opi. consue
tudine approbata,est ēt in puncto iuris verior.Et ꝓ resolutione
ↄtriorū distinguendū puto, quidā sunt officiales hītes nudā ad
ministrationē bonorū ipsius Reipu. vel nudā custodiā corporū
vt sunt iudices,medici,thesaurarij, professores, custodes anno-
næ,& similes, & horū oium electio spectat ad Decuriones ciui
tatis,l.2.& l.nominatim,C.de decur.lib.10.l.item eorum §. si
189 Decuriones.ff.quod cuiusque vni.no. † Quidam sunt,qui ha-
bent exercitiū iurisd.seu eorū,quæ sunt cōsecutiua,vel præam-
bula ad iurisd.exercendā,vt sunt magistratus,appantores,& si-
miles, & istorū elec.spectat ad dnm lo.1,l.3.ff de iurisd. omn.
iud.& ita procedunt ↄtria,& ita dixit Io.de Plat in rub. C. de ad
190 mi.Reip.lib.11.¶ †Crederē tñ, custodes portarum electos per
Decuriones esse a dño loci confirmādos, quia officium custo-
diendi portas hēt in se p̄eminentiā quandā, & in ↄñam hēt in-

clusam iurisd Quia oñq; des rũt iurm, volentib. tñ ingredi, an
191 a 40. dieb. fuerint in loco suspecto, † quæ delatio iuri iurisd. esse
vr, vt ex diffinitione iurisd. de qua i l. j. ff. de iurisd. om. iud. mani-
festè colligit, & pbat in l. admonẽdi, ver. solẽt autẽ, ff. de iureiu.
Et quia arcere aliquẽ ab ingressu portarũ sapit pertinentiã, vt
j. subijciã. Et qa ẽt agitur de interesse dñi, q locus suus a pesti-
lentia præseruetur, d. l. nam, & salutẽ. Et q custodes portarum,
sint a superiore in officio confirmandi, vr mihi in simili tex. in
192 l. 1. C. de Irena. li. 10. vbi deciditur, q Irenarchę, † qui disciplinę
pub. & corrigendis morib. pficiũtur, l. fi. §. Irenarchæ. ff. de mu.
& ho. sunt ab ordine Decurionum eligendi, & iudicio prędidis
idonei dñt reputari, & sic præsidis iudicio sunt cõfirmãdi. Sed
193 subintrat † dubitatio. q d si dñs recuset electos cõfirmare, an do-
nec de cõfirmatione disceptat, electi possint eorũ officiũ exer-
cere? Vr q nõ per tex. in l. reus, §. eñ, ꝯ quẽ, ff. de mune. & hon.
& per tex. io arg. in c. auaritiæ, de ele. li. 6. Pñt fortè dici, q ea, q̃
sunt nudæ custodiæ, poterunt exercere, sed non ea, q̃ sunt iu-
risdictionis. Et sic deferre non poterunt iusiurandũ, ar. eorũ, q̃
not. in c. venerabilem, de ele. & in l. bene a Zenone. C. de quad.
præscr. & in c. trãsmissam, de ele. Nisi opponeretur notorius de
fectus ꝯ personã custodis electi, nã tunc dicerẽ eũ non posse in
terim exercere ẽt ea, quæ sunt nudæ custodiæ, quia per suspe-
ctũ custodẽ posset ciuitas contaminari, ar. l. tutor quoque. §. prę
terea. ff. de suspe. tut. nam ẽt custodes confirmati, si apparet de
eorũ i sufficiẽtia, vel suspicione debẽt remoueri, c. 1. de off. cus.
194 ¶ † Sed quæ requirantur ad hoc, vt custodes electi dicantur suf-
ficientes, & idonei? Rñdeo tria esse necessaria, s. q sint discreti,
industrij, & fideles, cle. 1. §. sane, & ibi no. Car. & Imo. de hære.
195 † Et tu ẽt notabis illũ text. q duo debent esse custodes porta-
rum, sicut ibi dicit Papa, quia non ita fraudandi patet occasio
196 duobus, sicut vni soli. † Debent etiam custodes electi in manib.
dñi confirmantis iurare, q oẽm diligentiam, & omnẽ, q̃ pote-
runt, sollicitudinẽ adhibebunt circa custodiam, prestabuntque
iurm fidelitatis de exercendo legaliter, & fideliter eorũ officiũ
d. cle. 1. §. porrò. Qui. n. custodit ciuitatẽ, non dormitabit, neque
197 dormiet, sm Psal. & c. oportet, 81. dist. ¶ † Sed quid si Decurio-
nes elegerint scienter inhabiles, an pro ea vice saltem ius eligẽ
di deuoluatur ad dñm loci? Vr q sic, per text. in c. cũ in cunctis,
198 §. clerici, & c. innotuit, de ele. † Et non solũ eligentes, sed etiam
patroni præsentantes scienter indignũ, sunt ea vice priuati po-
testate pñtandi, sm gl. Pan. & cẽtis scrib. in c. cũ nos, de off. ord.
Et idem in postulantib. sciẽter indignũ, sm gl. & Pan. & alios in
c. 1. de postu. præl. Quod ius eligendi, & pręsentandi ad superio
res deuoluitur gradatim, c. bonæ memoriæ, de ele. ¶ Contrariũ
199 forte dicendũ est in casu isto, † quia nulla lex est, quæ talẽ pęnã
imponat, vnde nec nos impositã fuisse dicere possumus, sm gl.
in c. fi. de iurepa. p qua est tex. in l. at si quis, §. diuus, ff. de relig.
& sumpt. fune. & in §. optimũ. in Auth. de non eligen. secundò
200 nuben. ¶ † Et istud maxime verũ esset, si aliqui ex ordine ele-
ctioni non consensissent, quia tunc ad eos, non ad superiores de
uoluitur ius eligendi, iuxta tradita per Pan. post alios in d. c. du-
dum col. 3. & in c. cum Vintoniensis, in 1. no. per illũ tex. de ele.
Et illi, qui non cõsenserunt, poterunt nouos idoneos custodes
eligere, & si placuerit secum ad electionem faciendã, poterunt
oẽs admittere, d. c. cum Vintoniensis, & ibi Abb. in 2. not. ¶ Ad
tollendum ergo omnem dubitationem, cũ dubitatur ne ex ele
ctione generetur eligentib. aliquod præiudicium, cautela salu-
bris est, q aliqui ꝯdicant, ex quorũ contradictione ius collegij
201 conseruabitur. ¶ † Sed pone, q cõitas negligat, vel nolit custo-
des deputare, quid agendum tunc per dñm loci? Rñdeo, dupli-
202 ci vtatur remedio. † Primò p pęnas, & mulctas, & captis pigno-
rib. poterit compellere sindicos, & consiliarios ad deputandũ
custodes. c. peruenit, de immu. eccl. in ver. compellantur. & l. fi.
in prin. & §. 1. ff. de mun. & hon. Per quæ iura d. Guid. Papæ in
deci. parlamenti, deci. 631. inci. In quadam causa, in 5. dub. de-
203 terminat, subditos † posse per dñm cogi facere guaytũ, & echar
204 guaytũ. i. excubias. † Secundò poterit pcipere consiliarijs, vt in-
tra certũ terminũ hẽant deputare custodes, cũ comminatione,
q elapso termino ipse deputabit, tunc elapso termino, & cõsti-
to de negligentia Decurionũ, dñs poterit ipse eligere, & depu
tare custodes, c. irrefragabili, de off. ord. facit tex. in l. si eo tem-
pore, ff. de remis. pigno. & in c. 1. & per totũ. de supl. neg. præla.
205 ¶ † Sed quid si semel sunt iam electi per Decuriones, & confir-
mati per dñm, an ipse dñs possit alios custodes addere? Ego di-
cerem, q si dñs nõ confidat de custodib. primis, posse alios de-
putare, quia sua ẽt interest locum non infici. ¶ Et pro hoc addu
co tex. singularem in l. si ita legatus. §. dñs pprietatis. ff. de vsu,
206 & habi. † vbi conceditur dño proprietatis ponere saltuarios ad
custodiam prædij inuito vsufructuario. Et per illum text. deter-
minat ibi Alb. de Ros. q incolæ habentes vsum nemoris alicu9
nobilis, possunt apponere custodes, si dubitent ne nobilis ligna
207 incidi faciat. † Et dicit ibi Alb. de Ros. q dñs si dubitet de subdi
tis, vel de inimicis, potest inuitis vasallis tenere milites in loco,
qui ipsum custodiant, sequuntur Bald. & Cardi. Alc. in c. 1. §. qd

ergo, de inuesti. de re alien. facta. Quod verum est, dummodo
dominus sine dolo, & fraude, ac malo ingenio tales custodes
apponat, c. quoniam, de prohib. feud. alien. per Lotha, & dum-
modo custodiam communitatis non eijciat. l. pen. ff. vsufr. quẽ-
208 ad. caue. † Sed pone, q subditi velint reuocare suam custodiã
ex eo, q domin9 alios custodes apposuit, an eam reuocare pos-
sint inuito domino? Bar. in l. si ut certo. §. si me, ff. commo. in si-
mili casu concludit, q possunt, per tex. cum glo. in d. l. pe. & idẽ
tenet d. Card Alc. in d. §. quid ergo, & clarius Bald. in l. ex diui,
C. loca. vbi distinguit, aut dñs prius posuit custodes, q̃ subditi,
& isto casu vr i se custodiam suscepisse. Aut adhibuit custodes
post, & tunc non censetur remisisse custodiã, ergo bene sequit
209 q subditi isto casu suam custodiam non poterũt auocare. ¶ † Se
cundò quæro principaliter, an dominus, aut subditi teneantur
satisfacere custodibus? Vr q dominus tenetur, quia obligatus
est custodire territoriũ, vt s̃. dixi. Contrarium credo verius, per
text. in l. fi. §. inter personalia, ff. de mun. & hon. & quia iustum
vr, vt custodes mercedem ab eis recipiant, pro quorum salute
laborant, c. cum sm, de pręb. & hanc opi. consuetudo approba-
210 uit. ¶ † Sed quæritur, an quilibet cogi possit ad custodiã tẽpore
pestis, aut saltem conferre p impensis, quę in custodiẽdo fiũt.
Et sic quæro, an clerici, Doctores, & similes tpe pestis excusen
tur ab hoc munere personali custodiendi portas. Est. n. istud o-
nus regulariter personale, d. l. fi. §. inter personalia. Decisiue p-
211 cedendo facio conclusionem, † q clerici, Doctores, Decurio-
nes, & similes, excusationem habent ab hoc munere, quia est
munus vilissimum, sm gl. in l. ne quis, C. de dig. li. 12. constat au
tem existentes in dignitate ab omni sordido, & vili officio ex-
cusari. l. maximarũ. C. de excus. mu. li. 10. & l. 1. C. a quib. mu. ne-
mi. li. se excu. Et quia humiliorib. officijs non conuenit docto-
res, clericos, Decuriones, & similes occupari. l. humilioribus. C.
de suscep. & arca. li. 10. & ibi expresse Io. de Pla. dicit Decurio-
nes ad custodiam portarum non teneri, quia est vile officium.
Sed nec etiam scholares puto teneri, quia studentes artibus li-
beralib. a muneribus personalib. excusantur. l. 1. C. q æta. & ibi
Bart. in specie exemplificat illũ text. in onere custodiendi. Qđ
verum est vsq; ad 25. an. Post verò scholares excusationẽ nõ ha
212 bent, vt Imper. ibi determinat, quasi sm Bar. presumat, † q ela-
psis 25. ann. non possit scholaris proficere, nam Impe. in l. 1. C.
de stud. li. vrb. Romæ, iubet adolescentiam liberalib. artibus in-
213 struendam, non senectutem, neq; iuuentutẽ. † Nouitia. n. man-
cipia simpliciora sunt, & ad oẽa ministeria aptiora, & dociliora
trita verò, & veterana difficile est reformare, vt inquit Vlpia. i
l. præcipiunt. ff. de æd. l. edic. Nam qui in tenera ætate non didi
cit, nunq̃ poterit esse perfectus, sm gl. in l. vnica, C. de athle. lib.
10. Et sæpe a nostris rusticis Italicis prouerbialiter loquentibus
audiui hæc verba, ann. 20. natus ignorans, 30. nihil habens, 40. ni
214 hil potens, ignarus semper, pauper, & impotens erit. ¶ † Medi-
cos insuper, Grammaticos, & cæteros literatũ professores ab
omnib. munerib. & publicis, ac ẽt ab onere suscipiendi milites
certũ est immunitatẽ habere. l. medicos. C. de profe. & med. Et
sm Bar post gl. lex illa quantũ ad onera personalia est genera-
liter intelligenda, licet quo ad patrimonialia restringat leg. illã
ad legentes tñ, qđ hic non discutio, qa pẽdet difficultas ab hoc
an priuilegium immunitatis cõcessum Doctoribus, censeatur
concessum rõne exercitij, & magisterij, an vero rõne dignita-
215 tis. ¶ † Constat. n. doctoratum esse dignitatem, c. quanto, de ma
gist. & ibi Pan. & voluit Bar. in l. fi. C. de Iud. & in prima const.
216 C. & in l. oẽs, C. de decur. li. 10. † Constat ẽt priuilegiũ immuni-
tatis ab onere custodiendi portas fuisse cõcessum rõne dignita
tis, d. l. humiliorib. & d. l. maximarũ. bene ergo sequit, q Doc.
ẽt actu non legentes ab hoc onere excusantur, & vr casus in l.
sancimus, C. de aduo. diuer. iu. & ibi no. Bal. Et si clerici immu-
nes sunt, ne ab offi. diui. distrahant. l. prętor ait, ver. vel si q sacer
dotũ. ff. de vac. mu. Si ẽt scholares vacationẽ hñt, ne a studio a-
217 uertant, cur ẽt immunes nõ erũt aduocati? † Qui si, vt decet, po
stulando legib. vtant, meliorẽ, duriorẽq; vitã agũt, q̃ fratres prę
dicatores, & mẽdicãtes, sm Host. in proę. suæ Summę, col. 4. &
sm Cassia. Quid dignius aduocationis officio, q peregrinũ ne-
gotiũ ad suas trahit molestias, vt laboribus subueniat alienis?
218 † Sed, heu, misera tpis ꝯdõ, hodie ad subuersionẽ veritatis, non
ad lucidationẽ iustitiæ exercet, iõ exclamabo cum Ber. de con
sideratione li. 1. Miror quemad. aures diuinę audire pñt hmõi
disputationes aduocatorũ, & pugnas verborum, corrige, Deus,
prauũ morẽ, pcide linguas vaniloquas, & labia dolosa claude.
hi sunt, qui docuerunt linguas suas loqui mendaciũ, diserti ad
uersus iustitiã, eruditi p falsitate, sapientes sunt, vt faciant ma-
lũ, eloquentes, vt impugnent verũ, hi sunt, qui instruũt a quib9
fuerãt instruẽdi, astruũt nõ ꝑperta, sed suas astruunt calumnias
inocẽtię, destruũt veritatis simplicitatẽ, & obstruũt iudicij vias.
219 ¶ † Sed dubitare quis posset, nunquid licẽtiatus tñ excusetur ab
hoc onere? Vr q non, quia licentiatus nullam hẽt dignitatem,
& ideo priuilegia concessa doctoribus non competunt licen-
tiatis, secundum Bald. in l. athletæ, per illum text. in versicu.
coronati.

cotonati.ff.de exeu.tut & in auth.habita.col.4.C. ne fil.pro pa-
tre.& ita vr̃ determinasse d.Pe. Antibolus,antiquissimus Doct.
prouin.Massilien.i suo trac.de munerib. Sed ego credo ab one
220 re custodiendi portas ēt licentiatos excusari,qa si dicamus, † q.
in fauorabilib.licētiatus hēatur ꝓ Doct. vt tenuit Bal.in l.1.col.
pe.ff.sol.mat.& Pet.de Anch. in proœ. Sexti,quorū sn̄iam dixit
cōiter approbari Ale.in l.mulier,§ non dubitandū,ff.ad Treb.et
sequitur Fel.in rub.de maio.& obe. post princ. tunc necesse est
fateri,q. ēt ipsi licentiati excusentur. Si verò dixerimus,q. scho
lares adhuc reputent̃,vt tenuit Bal.in d.auth. habita,adhuc ha-
beo ꝓpositū,qa scholares immunes sunt,vt dictū est. Si aūt di-
cat̃,q. tertiā speciē faciant, tunc q̄ro an licentiati altiorē gradū
sint consecuti? scio q. nemo negabit licentiatos digniores esse,
q̄ sint scholares,ergo sequitur, q. ēt ipsi immunes erunt,qđ eo
221 fortius dicendū vr̃,† qa oēs artifices ēt fusarij, docētes artes me
chanicas,admissi ad docendū in ciuitate ab onere hmōi excu-
santur,l.fi.ff.de iu.immu.in l.1.in fi.C.de excus.artiñe.cur.ergo
licentiati ēt approbati iudicio Doctorum non sint excusandi?
222 nulla ratio proponi posse vr̃. ¶ †Senes quoque an. 55. nati a cu-
stodia cęterisque onerib.personalib. excusationem habent.l.fi.
223 C.qui ætate. †Sed,& fœminæ,quibus corporalia munera sexus
ipse denegat,ad custodiam non tenentur.l.qui originem.§.cor
poralia.ff.de mun.& hon. Excusantur ēt valetudinarij.l.1.C q.
morb.& plures alij,de quibus.C. de excu.mu. & ff. de vac.mu.
224 & C.qui æta.& ff.de iure immu. †Quorū oium exemptio,& ex
cusatio,debent cessare,vbi ꝑꝑ tam maximam conuicinorū cō-
tagionem tm̄ periculi immineat, q. absq; auxilio exemptorum
locus facile custodiri non possit, tunc vocat labor vltimus oēs,
& istud est,qđ decidit Papa in c.peruenit,de immu.eccl.vbi de
ciditur,clericos teneri ad custodiam murorum, & ad excubias
pro defendenda ciuitate ab incursu, & inuasione Sarracenorū.
Ad idem tex.in l.2.C. qui æta.vbi dr̃,ꝑꝑ inopiam ciuium scho-
lares,senes, & minores cogi posse ad personalia munera,a qui-
bus aliàs excusantur. Ad idem text.in l.vt gradatim.§.quoties.
ff.de mune.& hono.& in l.cum te.C. quemad.ciu.mu. In subsi
225 dium ergo exempti p̄nt compelli subire onus custodiæ. †Ad q̄.
etiam prædicti tenentur, si ex consuetudine obtentum sit eos
teneri, quia consuetudo derogat cuicunque immunitati.l.2.in
prin.ff.de vac.mun.& l. non tm̄. §.fi.ff. de decur. Discussa hac
qō.de munere personali, restat discutere qōnē de onere patri-
moniali,an ad impensas necessarias pro conseruanda, & liberā
da ciuitate a pestilentia quilibet collectari possit? hanc q.subdi-
226 uido in duas partes. ¶ † Prima est,an ad expensas, quæ fiunt in
salarijs custodum, quilibet teneatur pro rata, ēt si sit immunis
ab onere personali ipsius custodiæ; Vr̃ q. sic, nam collecta dr̃
onus patrimoniale,l.munerum.§. patrimoniorum. ff. de mun.
& hon.declarat Barto. in l.1.vers.venio ad s̃m.C.de mun.& in
quo loco.vnde dato, q. aliquis sit immunis a personalibus,non
tm̄ sequitur, q. ēt immunis esse debeat a patrimonialib.l.in ho-
norib.§.Philosophus. ff. de vac. mune. Vnde puto animaduer-
tendum,an custodes, pro quorū salarijs fuit imposita collecta,
fuerint deputati ad releuandū onus personale singulorum.i. ne
singuli dietim vocarentur ad custodiā, & tunc immunes ab o-
nere custodiæ personali non credo teneri cōtribuere in hmōi
227 collecta subrogata in locū muneris personalis, † nam subroga-
tum debet seruare naturam eius, in cuius locum subrogatur.l.
si eū,§.qui iniuriarū.ff.si quis cau.c.ecclesia,vt lit. pen.alias exē
pti pro non exemptis grauarentur. Quod fieri non debet.l.1.
C.vt nul.ex vica pro ali.deb.&c.& ita decidit Bar. post Gul.in
d.l.1.ver.quæro ergo vtrum,C.de mu. & in quo loco. Aut alia
ex causa fuerunt deputati,forte, quia magis expediebat custo-
dire,& continuè locū per expertos, quam dietim per singulos,
& tunc exempti ab onere personali non excusabuntur ab hac
228 collecta, † quia quando ad diuersum finē fit subrogatio nō hēt
locum regula d.l.si eum.§. qui iniuriarum, s̃m Bart.in l.pater.
col.6.ff.de inoffi. testa. & facit, qđ decidit Ias. in l.quod in rerū.
229 §.si nauem,ff. de leg.1. ¶ Secūdò quæro,†an ad alias collectas,
quæ imponuntur ꝑꝑ pestem teneantur hi, qui habent genera-
lem immunitatem ab omnibus muneribus? Videretur prima
consideratione dicendum eos non teneri, quia collecta impo-
sita ꝑꝑ pestē,dr̃ onus extraordinariū, cū per accidens impona-
230 tur.†Ea.n.onera,q̄ non hn̄t certā,& determinatam formā prę-
stationis,ēt resp̄ū tp̄is extraordinaria dn̄r, s̃m Bart. in d.l.1.ver.
item quæro cū in iure.Gem.cons.116.col.1. ab extraordinarijs
aūt priuilegiū immunitatis gn̄ale absq; dubio defendit priuile
giatū,l.in onerib.§.q muneris.ff.de vac.mune. ¶ Itē pro hac par
te facit,quia bn̄ficia Principū sunt late interpretanda.l.fin.ff.de
const.Prin.c.cū dilecti de dona.per quā rōnem decisum fuit,q.
priuilegium immunitatis a decimis,ēt de decimis prædiorum
acquirendorum intelligatur.c.quia circa,de priuile. ¶ Itē facit,
quia,(vt dixi in præludijs)bonū est arg.de bello ad pestem. Sed
habentes priuilegium immunitatis ab omnibus oneribus non
tenentur ad onera,quæ imponūtur rōne guerræ, s̃m Ravn.Io.
de Imo.Pau.de Cast.& Aret.in l.si ex toto, in princ.ff.de leg.1.
ergo etiam non tenebuntur ad onera, quæ indicuntur ratione
pestis,& maximè, quia cōcedens potuit saltem in genere cogi-
tare casum pestis, ergo ad ipsum cōcessio generalis extendēda
vr̃,ar.l.qui iure militari.ff.de testa. mil. & ita reperio cōsuluisse
d. Ale.cons.30.ponderatis narratis.li.5. ¶ Sed p̄missis non obst.
contrarium,& probabilius,& æquius existimo. Et in primis re-
231 torqueo fundamētum s̄.factum de bello ad pestem,†nam cōis,
est Doctorum sentētia, q. generalis immunitas ab omnib.one
rib. non extendatur ad onera imponenda ratione guerræ, s̃m
Dy.Alb.de Ro.Sal.& d.Ale.d.Ias.& Mod.i d.l. si ex toto,& ita
consuluit Ale.cons.215.Nec arguendi sumus,col.6.lib.2. idem
tenuit Io.And.in add.Spe.tit.de censi.§.2. ver. sciendum est.&
d.Ant.de But.in c.peruenit,de immu.eccl. ¶ Mouentur oēs,ꝑ
tex.in l.1.C.vt nem. lic. in empt. specierum se exc. qui optime
probat in ratione decidendi,ibi,vrgente necessitate publica.Et
licet loquatur de necessitate causata ex inedia, tm̄ idem dicen-
dum est de necessitate causata ex peste, cum vtraque cōcernat
salutem publicam.ad idem bo.tex.in l.2.C.a qui.mu.nemi.lice
ret se excu.ibi,vt cum tempus exegerit, priuilegio non obstan
232 te,collationi succumbant.†Sed certe,vt docet experientia,nul
lum tēpus magis exigere vr̃ priuilegiorum derogationem,q̄
tempus pestis,quo nullum calamitosius dici pōt.¶ Tertiò facit
233 tex.in l.iubemus.C.de sacros.eccl.& per illam dicit ibi Bald.†q.
generalis immunitas non includit casum publicæ vtilitati con
trarium.Quartò si clerici ad instructionem murorum, & pōtiū
tenentur,l.ad instructionem.C.de sacros.eccl.ea rōne,quia etiā
de ipsorū clericorū interesse agit̃, q. ciuitas muris cincta ab op
pressionib.& hostiū incursionib.tuetur, eade rōne dicendū vr̃
234 q. ēt teneantur patriam tueri a pestilētia. † Et licet Pan.in c.nō
minus,de immu.eccl.voluerit d.l.ad instructionē,esse correctā
tm̄ cōis opinio est ꝯ ipsum. nam ꝯtrū tenent Per.Cy.Bal.& cōi-
ter alij in d.l.ad instructionē.Inn.Car.Io.And. & communiter
alij in d.c.non minus.Bal.cons.246.li.4. vbi sic exorditur. Anti-
qua querela laicorum est,quia ecclesiæ de die in diem ditantur
& laici ab onerib.strangulantur,& idem tenuit Bal.cons.312.Si
de iure commu.li.3.& Cepo.in tractat. seruitutum,sub rubr.de
seru.viæ.char.vlt.d.Ias.in l.placet.C.de sacrosan. eccl.post Sal.
ibi Ale.cons.68.Viso,& bene discusso,col.7.lib.2.Cor.cons.72.
In hac,li.4.dn̄s Guid. Papæ decisio. 88. vbi attestatur sic fuisse
obseruatum suo tempore,quo guerra vigebat inter Delphinū,
& Ducem Sabaudię. ¶ Et dato,q. ecclesiastici ad reparationē
murorum non tenerentur,tamen ad collectas impositas ꝑꝑ pe
stem,nullam posse videntur excusationem prætendere,quia ta
les collectæ communem vtilitatem principaliter, & pietatem
respiciunt,quo casu(s̃m ipsummet Pan.) etiam ecclesia obliga
tur.Et hoc modo saluat dictum Bar.in l.nullus,C.de cursu pub.
vbi dicit, ecclesiam teneri ad collectas inductas pro expellēdis
hostibus,qui occidendo,& deprędando vadunt per Comitatū,
quia tales collectæ respiciunt principaliter vtilitatem etiam ip
sius ecclesię.Et illud dictum Bar.etiam sequitur d.Ias. in d.l.pla
cet.quia si vrgente necessitate tenentur ad onera personalia.d.
c.peruenit,eadem ratione etiam tenebuntur ad collectas.illud
dictum Barr.commendat Barba.cons.j.lib.3.& idem consuluit
Per.de Anch.licet de Bar.non faciat mentionē,consi.96.Super
dicto dubio.Et quod ecclesia teneatur ad onera respicientia cō
munē vtilitatē,facit quod dixit Io. de Plat. in l. ad reparationē,
per illum text.C. de aquæduc.libr.12.& retuli.s.in 2. remedio.
¶ Concludo itaque ad collectas, quæ ob pestem imponuntur,
etiam teneri habentes exemptionem generalem ab oneribus
personalibus,realibus,& mixtis, etiam in forma,q̄ docet Bart.
in l.1.§,qui.ff.de iure immu. Quod intelligo vrgente necessitate
235 aliàs secus, dicta.lege.1. ibi, vrgente necessitate. ¶ † Item
intelligo, nisi exemptio concessa esset tempore, quo iam
vigebat pestis in loco,quia tunc apparet cōcedentem cogitasse
etiam casum pestis,s̃m Dy.in d.l.si ex toto. ¶ Tertiò eadem ra
tione intelligo,nisi locus ipsius priuilegiati esset sui natura, & a
communiter contingentibus,subiectus pestilentiæ, quia appa-
ret ex hoc, q. concedens voluit concedere immunitatē ēt tp̄e
pestis,ar.l.si fundum,C.de ædil. edic. & eorum, quæ dixi in 3.
236 speciali contractum,ver. potes tamen notare. ¶ Quartò†intelli
go illud,quod dixi de clericis, procedere dummodo auctorita
te ordinarij ecclesiastici ad talia onera compellātur, quia notū
est,q. laici nullam coercionem habent in clericos,c.ecclesia S.
Mariæ,de constit.& c. si diligenti. de foro compet. & ita tenēt
Pan.& alij in d.c.non minus. dominus Ias.in d.l.placet,Bald. &
alij in dict.leg. ad instructionem. ¶ Aggredior tertiam princi-
palem quæstio. quod, & quale esse debeat officium horum cu-
237 stodū. † Et primò quæro, an possint arcere quoscunque ab in-
gressu loci? In hoc puncto considerandi sunt tres casus. Aut cō
stat volentes ingredi non esse contagiosos, nec de contagione
suspectos,aut constat esse contagiosos, aut dubitatur. ¶ Primo
casu clarum est,& expeditum,quod repelli non possunt, qa cō-
238 tra non suspectos cessat cā custodiæ,& si arcerent̃ ab ingressu,
eis competeret,vel interdictum de locis,& itinerib. publicis.l.j.

ff. de loc.& iti.pub.& l.2.§.fi.ff. ne qd in loc. pub. vel actio iniu-
239 riarū,§.si qs me ꝓhibeat.ff.de iniur. ¶ Sed pone, †q̄ ab ordine
fuerit factū decretū, q̄ nullus forensis recipiatur in locū vsque
ad octo dies,q̄ritur an hmōi decretū valeat, & obseruationem
240 mereatur? Vr̄ prima facie,q̄ non valeat,†tū quia prohibere ne
quis ingrediatur,& transeat per vias publicas, est de regalibus,
c.1.q̄ sint rega.ergo spectat ad Principē prohibere,non ad con
siliū ciuitatis,tū quia decretū vr̄ iniquū,& inhumanū,ergo &c.
241 Non.n.est lex,q̄ iusta non est.c.erit aūt lex.4.dist. †Quid.n.pōt
magis esse contra charitatem, q̄ hospitium denegare aduenis,
& peregrinis,quib.ecclesia in subsidiū portas aperit,c.nulli,42.
dis.iniquissimum quippe est alijs facere,qd nobis fieri non vel-
lemus,c.1.1.dist.¶Et pro ista opinione vr̄ tex. in §.oēs peregri-
ni,de statu.& consoet.ꝯ liber.eccl. condi. in feu. & in auth.oēs
peregrini,C.cōia de succes.Dr̄ ibi,aduenæ, & peregrini liberē
hospitentur,vbi velint,ꝯnijs statutis,consuetudinibus, & priui-
242 legijs non obstantib.pondera,q̄ statuta non obstant.† Quod ēt
de statutis futuris intelligendū est s̄m Bar.in l.si mihi,& tibi,§.
fi.ff.de lega.1.& ibi late Mod. & Albe.de Ros.in l.si seruitus,ff.
243 de serui.vrba.præd.in fi.†Pondera ēt verbū,liberē,q̄ idem est,
ac si dictū esset,absq; vllo impedimento, & absq; vlla contradi-
ctione,c.licēt eps,de præb.li.6.c.1. vbi diffuse per Barb. de offi-
244 cio ordinarij.†Ad idem vr̄ tex.in c.innouam*,de treuga,& pa-
ce.vbi dr̄,peregrini,& rustici,euntes,& redeuntes, plena secu-
ritate lætentur,ergo eis introitus non est denegandus, nec pro
represalijs capi pn̄t. Qđ Bald. & cæteri affirmant in d.auth.oēs
peregrini.¶ In cōtrarium facit, quia quilibet pōt prohibere,ne
quis iter faciat per agrum suum.l.per agrū.C. de serui. & aqua.
Et pro hac parte vr̄ clarus tex.in l.mercatores, C. de commer.
& merca.vbi dr̄,mercatores posse prohiberi,ne in prouinciam
se conferant,& hoc ne illius regni scrutentur arcana. Quid te-
nendū?Circa hanc dubitationem duo sunt consideranda. Pri-
mò,an facultas prohibendi competat populo? Scđò, an prohi-
bitio sit iusta,vel ne? Circa primum,aut vniuersitas non reco-
gnoscit superiorē,& tunc, quia habet regalia nō est dubium,q̄
pōt oīa,q̄ pōt Princeps,s̄m Bar.in l.infamē,ff. de publi.iudi. &
Pan.in c.q̄ in ecclesiarū, col.2. de const. Aut superiorem reco-
gnoscit,nullāq; hēt iurisdictionē,& tunc vr̄, q̄ non possit ꝓhi-
bere ingressum alicui,sed ius prohibendi spectet ad Principem
hn̄tē regalia.d.c.1.q̄ sint reg. Et quia ius terrendi.i. summouē-
di a territorio spectat ad dn̄m territorij.l. pupillus, §.territoriū.
ff. de verb.sig. Et quia statuere circa ea, q̄ nō concernunt admi
nistrationē ipsius populi,est iurisdictionis, iō populus carens iu
risdictione non vr̄ posse talia statuta facere s̄m Bar.in l.oēs po-
puli.in 1.c.ff.de iusti.& iure. Nisi fortē vniuersitas tale ius pro-
hibendi præscripsisset,c.super quibusdā,§.præterea, de ver.sig.
Et in plerisque locis similes prohibitiones fieri vidi noīe vni-
245 uersitatis.† Pōt.n. in istis plurimum consuetud.,q̄ dat iurisdi-
ctionē nō habenti.l.viros.C de diuer.offi.cū suis concor. ¶ Cir
ca s̄m dico,q̄ tale decretum sine causa, vt pote iniquissimum
non valet,per iura primo loco deducta. Cum causa verò tenet,
& obseruandū est,d.l. mercatores.ibi,ne regni secreta scruten-
tur. Similiter si dubitetur, ne forenses admissi vsurpent impe-
246 riū,pōt eis dn̄s denegare introitū,†vt hr̄ num.10.& 21.e. & ita
in proprijs terminis distinguit Andr.de Iser. in rub quæ sint re
galia,& ibi addit, q̄ si Rex dubitet ne exteri inficiant aīos sub-
ditorū,eos tunc arcere pōt a suo regno, & eis introitū denega-
247 re.Qua de causa videmus,q̄ sæpe expellunt †Iudęos. Et hac ra
tione crederē,q̄ hi,qui venerunt ad habitandū in ciuitate,vt su
perstitiones,& vsuras exerceant, quas in sua patria tute exerce
re nō poterāt,vel exercere erubescebāt, oēs eijci, & ab ingres-
su repelli possint, ne subditos imitatione deteriores reddant.l.
ædiles,§.quid ergo.ff.de ædil.edic. Scđo casu, qn̄ constat petē-
tes ingressum esse contagiosos,tunc ēt clarū est,q̄ custodes dn̄t
eos nō admittere,qa ēt admissi eijci, & expelli pn̄t,vt dicam ꝗ.
de reme.curatiuis, nam turpius eijcitur,q̄ non admittitur hos-
248 pes,c.quemadmodum,de iureiur.† Sed hic occurrit dubitatio;
an ēt dn̄o loci, quē constat esse infectum, possint custodes de-
negare introitum? Vr̄ fortasse dicendū, q̄ non ꝓp iurm̄ fidelita
tis,quo promiserunt vitā dn̄i tueri,& vtilitatē ipsius procurare.
Sex.n. continet iurm̄ fidelitatis, q̄ sont notissima,c.1.de form.
fid.& c.de forma,22.q.5. Dn̄o ergo infirmo dn̄t opē ferre,non
aūt eū a proprijs larib.& a sua domo expellere. Et pro dn̄o fa-
cit,quod decidunt Io.And.& Gem.in c.grandi, de supplen. ne
249 gligen. prælа.per illū tex.† Dn̄t.n.non esse audiendos,subditos
qui volunt pacisci cū dn̄o suo,q̄ non possit, nisi cū certo nume
ro hominū armatorū locū intrare. refert,& sequitur d.Iaco. de
S.Geor.in tract.suo feu.sub rub.de Roydis.col.fi. ¶Item ꝓ dn̄o
facit,quia custodes tenentur eū tueri ēt aduersus propriū filiū,
& aduersus fratres,c.1.hic finitur lex Fed. &c. ergo ēt aduersus
oēs, & singulos de loco eum debent tueri, non aūt ingressum
prohibere.In contrarium facit,quia licitum est vim dn̄i ꝯria vi
250 repellere,s̄m Archid.in d.c.de forma.Cardi.in d.c.1.¶† Item,
qui iurauit defendere dominum, non tamen tenetur aduersus

seipsum, quia in gn̄ali sermone nō cōprehenditur persona lo-
quentis.l.inquisitio.C.de sol.& est tex.in terminis in c.petitio,
vbi gl.de iureiu.sequitur Fel.in c.ego N.col.3.eo.titu.cū igitur
agatur ēt de periculo vitę ipsorū custodū, vr̄ q̄ possint re iiste-
re dn̄o pestilenti ne ingrediatr̄,& locū contaminet. ¶Scđò pro
hac parte facit,qa subditi magis patriæ tenentr̄, q̄ dn̄o,l. mini-
251 mē.ff.de reli.& sump.fun.per q̄ dixit Alb.ibi,† q̄ vasallus non
obstante fidelitatis iurō tenetr̄ patriā defendere aduersus arma
dn̄i,nisi constaret,q̄ dn̄s iusta arma moueret, & idē tenuit glo.
in d.c.de forma.& ibi Archi.& firmant And.de Iser.Car.Alex.
& alij in c.1.de forma fide,& Iaco.Alua.in d.c.1. hic finitur lex
Fed.& cę.traditur per Mod.in l.veluti.in l.vt vim, ff. de iust.&
iur.Nō ergo custodes ad interitū patrię intromittere dn̄t dn̄m
252 infectū.¶†Tertiò facit, quia subditi ad malum peragendū non
dn̄t dn̄o opē ferre,d.c.hic finitur lex Fed.nec contra iustitiā te
nentur ei auxiliari.c.Iulian.c. qui peccantib. 11.q.3.cum igitur
dn̄s velit iniustē virus pestiferum in patriam immittere, æquū
est,& iustū prohibere,& ei non cōsentire. Et ista opinio verior
est,& tutior,vt patebit ex resolutione contrariorum. Et primo
non obst.iurm̄ fidelitatis, quia iurans non intelligitur promi-
sisse dn̄o defensionē aduersus seipsum, nec aduersus patriam,
vt in primo, & secundo fundamentis factis pro hac parte dictū
fuit, nec ēt si dn̄s velit alios indebitē opprimere,vt i tertio fun
253 damento.†Præterea pari mō tenetur dn̄s ad illa sex,de quib.in
iuramento fidelitatis, licet ipse non teneatr̄ simile iuramētum
subditis ꝓstare.d.c.1.§.fi.de for.fide.Et si dn̄s nō defendat sub-
ditos, cū possit priuatur ꝓprietate feudi.c.1.qual. do.prop.feu.
priue. poterunt ergo subditi dn̄o infecto volenti intrare, & sic
locū pestilentē reddere, opponere exceptionē.l. cū proponas.
254 C.de pact. ¶† Attamen crederem subditos non posse dn̄m suū
infectū ex toto expellere, quia licet non teneantur salutē pro-
priam saluti sui dn̄i anteferre,s̄m glo. in ca.1. in prin.qua feud.
amit.& in c.1.§.fi.de ali.feu.pater. & vtrobique Doct.Si tamen
salua salute propria dn̄m periclitantem non adiuuerint, puniri
dn̄t,c.1.§.item si dn̄m,q̄ fue.pri.cau. benefi. amitt. Prouidebūt
ergo dn̄o suo in aliquo loco territorij de congrua, & separata
habitatione, nec prætextu impensarū vllo mō possunt se excu-
255 sare,† quia domino existenti in periculo mortis, tenētur vltro
suis impensis subuenire,c.licet,si de feu.fuerit controuer.inter
256 domi.& agnat.vasal. ¶† Itē dubitatur,quid si forenses a loco in
fecto fugientes petant, q̄ eis liceat facere casulas in territorio
alterius,an eis istud possit denegari?Breuibus respondēdo, ego
arbitror,q̄ si aer proprij territorij,a quo fugiūt,nō sit corrupt*,
q̄ non solū ingressus loci,sed ēt territorij, & casulæ possint de-
negari,per ea,q̄ dixi ꝗ.in 1.casu.Si verò in proprio territorio sit
aer curruptus,dubito,q̄ teneantur territoriū, & casulas conce-
dere,nā ex parte fugientiū iusta est fuga, ca. negotiatorem,88.
dist.l.2.§.pen.ff.si quis cau.Ex parte incolarū loci, ad quē cōfu-
giunt, iniusta videtur expulsio. ¶ Quod sic ostenditur. Qui
potest subleuare proximum a periculo mortis, & non vult,ho-
257 micida esse conuincitur,88.distinct.in summa.Dilectio † enim
proximi cadit sub præcepto.Inquit enim Dominus, diliges ꝓ-
ximum tuum,sicut teipsum.ca.1.1.distin.& etiam, bene facite
his,qui oderunt vos,c.hæc autem vita,23.q.4.Si dilectio proxi-
mi est in præcepto,ergo,& omnia,sine quibus ipsa proximi di-
lectio conseruari non potest,erunt sub præcepto. Ad dilectionē
autem proximi spectat non solum, quód ei bene velimus, sed
etiam,vt ei bonum operemur,Ioann.3. Non diligamus verbo,
neque lingua,sed etiam opere,& veritate.Ad hoc autē,vt veli-
mus,& operemur proximo bonum oportet, vt illius necessita-
tib. subueniamus,c.pasce.81.dist.& in c.quantæ,de sent.excō.l.
vel necare,ff.de lib.agnoscen.cum similib. Compatiamur, in-
quit Ambro.alienis calamitatibus, & aliorū necessitates quan-
tū possumus,subleuemos,& amplius interdum,quam possim*,
cap.pulchra.86.distinct. ¶ Et pro hac parte facit,quia eijciendi
non sunt, qui vi ventorum in alienum portum impulsi sunt,l.
Cæsar,ff.de publ.nec repellendi veniunt,qui metu hostium ad
vicinos confugiunt,imo,vt quis se saluet ab incendio, potest ab
258 sque iniuria ædificium vicini diruere. Non enim †alteri facit in
iuriam,qui se tueri vult,etiam cum damno tertij.l.3.§. quemad
modum.ff.de incen.ruina,nauf.& facit tex.in l.1.C.de naufra.
lib.11.Ergo etiam expellendi non videntur, qui propter aeris
corruptionem, a quo se tueri non possunt, confugiunt ad salu-
brē locum. Et si dicatr̄ neminem teneri proximo subuenire cū
periculo propriæ vitæ,vt dictū fuit in proxima dubitatione.Re
spondeo verum esse. Sed in casu isto possunt fugientib. subue-
nire absque periculo capitis, concedendo illis particulam terri
torij,in qua casas sibi valeant præparare. Et si dicatur vagari po
terunt, & vagando per territorium incolas inficere? Respon-
deo,adhibeant custodes, qui custodiant, & prohibeant,ne di-
scurrant per territorium.¶Et si replicetur,ex hoc grauari pro-
pter expensas faciendas in custodiendo, talis replicatio non est
admittenda, quia non debet apud te plus valere tua pecunia,
quam vita morituri,c.non satis,86.distinct.& medicus tenetur
suis

suis sumptibus mederi ægrotis.a qb.eorumq; hęredibus actio
ne neg.gest. mercedē & impēsas repetet fm gl.in summa, 84.
dist.per tex.in l.Pōponius,ff de neg.ge.¶ Et hęc opinio huma-
259 nissima est & amplectenda.†Ↄtriam aūt sniam,quia misericor-
diam vetat,neq; tenere,neq; audire debemus,c.pōderet, in fi.
50.dist.Et vt securi ab hac dira clade,& a Deo miam consequi
velimus,discamus prius aliorum misereri. Beati, inquit Dns,
erunt misericordes,quia misericordiam cōsequentur,d.c.hæc
autem vita,23.q.4.¶ Tertiò casu,qñ dubitatur, vr̄ dicēdum cu
260 stodes debere prestare ingressum petētibus,†qa in dubio qui-
libet presumitur sanus.l.semel.C de re mil.lib.12 Et q. infirmi
tatem allegat,eam ꝓbare tenetur,fm Bar.in l.qualiter.ff de
261 re iudic.¶ Io Ↄtrium facit,†quia via ꝓ salute corporis tutior eli
gēda vr̄,l.2.§.si quis tñ,ff.si quis cau.l.imò.ff de lib cau. Bar.in
l.cōtinuus.§.cum ita,ff.de verb.ob. Sic in dubio cāpiēda ē opi-
nio,quę facit ꝓ salute aię.c.iuuenis,de spōs.c.paruulos de con
262 sec.dist. 4.†Et ad ꝓmdendum declinamus in deteriorē partē,
fm gl.i c.j.de feru.& ꝓbatur in l.gñaliter.§.si homini libero.ff.
de fideic.lib.& in §.j.Inst.de obl.quæ ex delicto nascun.tradi-
tur p Alex.in l.nā & postea.§ si minor.ff.de iust.& iu. & p Ias.
l.si arrogator,col.3 ff.de adop Et vbi de maiori agit periculo,
cautiori remedio opus est l.j.§ & si quis.ff.de Carb.edi.c.vbi
263 periculū,de elec.lib.6 †Et quia sanitas est fundamentū peten
tis ingressum,iō sibi asserenti se sanum, onus probandi vr̄ in-
cūbere.l ei qui.ff de probat.& ista pars vr̄ verior. Sed qualiter
itinerator probabit se sanum? Rñdeo, si aliter modus ꝓbandi
non sit consuetudine introductus,iurō ipsius standum eēt, qa
extraiudicialiter agitur,& dilationem controuersia nō admit
tit,vt in simili decidit.Spec.tit.de app.§.nunc breuiter trāscur
rendum.versi.quid ergo si appellator. vbi vult,q. si quis nō ha
beat testes paratos,qb.probare possit allegatam infirmitatem
tunc eius facto dari debeat plena fides inspecta causę & perso
nę qualitate,arg.c.si.quod met.cau.Si modò infirmitas attēta
natura causæ & conditione personæ probatur per iurm̄ infir-
mi,cur non ēt ꝓbabit sanitas,cui iuris p̄sumptio adminiculat?
Et bñ facit tex.in l.thesaurus.ff.ad exhib per quem concludūt
264 Doct.†q. in causis summarijs est qō decidenda iurō, nisi pso-
na,cui deferēdum est,sit alias suspecta,fm Bal.in l.eum qui C.
de proc.si.n.suspecta sit,non est eius iurō standum,l.non oēs.§.
a Barbaris.ff.de re mili.cum si.Nam illud vr̄ iurm̄ purgatiōis,
265 †ergo ei deferēdum,de cuius purgatione quęritur,l.pñti,§. sic
266 vbi.C.de episc.& cle.c.j.de purg.ca.†Et pro hoc facit,quia stā-
dum est iurō deferentis res in ciuitatem,an vsus sui causa defe
267 rat,fm gl & Car.& imo.in cle.religiosi,de deci. † Sed quia ab
experiēntia,quæ est omnium rerum magistra.c.q̄ sit.de elec.li.
6.clem.dispēdiosam,de iud.c.mulus,44.dist.& C.de iust. Co.
Ↄfir.§.j. compertum fuit, iterantes penuria passim subire, ne
in campis pernoctent. Dicebat.n.quidam amicus meus,q. iu
268 piter omnipotens penuria ridet euntem. † Idcirco consuetu-
do adinuenit aliū modum probandi itinerantes nō esse de pe-
stilentia suspectos, videlicet per scripturā.i.per literas dimisso
rias,quas vulgus bullettinum appellat.Et sic vsu obtētum fuit,
quod quicunque has literas secum non detulerit,repelli possit
ab ingressu loci. Valet.n. huiusmodi Ↄsuetudo.l.j. C. de litto.
& iti.cust.lib.12.per quam l.dñt ibi Bar.& alij,q. deferētes has
dimissorias cum frumento,vel alijs rebus alias deferri prohibi
tis non sunt a custodibus territorij vllatenus inquietādi. Simi
le etiam videmus,q. clerici alienæ diœcesis non sūt ad ordines
promouēdi sine literis dimissorijs. c.primatus.71.dist.& c.nul
lus,de tempo.ord.lib.6.& bene facit tex.in l.j.C.de naui. li.11.
& in l.3.C.de cursu publ lib.12.¶ Iuxta hoc de pluribus dubita
269 tur.†Et primo,a quo habēdę sint huiusmodi literę dimissoriæ
siue bullettinum? Dicas,q. ab officiali ad hoc deputato, cui di
scedens debet denūciare recessum,& iter quod facturus est,&
locum,ad quem tendit.l 2.C.de curiosis & statio.li.12.vbi bo
nus tex.ad propositum,& probatur etiam in d.l.vnica.C.de lit
ro.& iti.custo.Ad quos autem spectet electio dicti officialis,pa
270 tet ex his,quæ s.dicta sunt.¶ Secundo dubitatur,qualis sit & eē
debeat tenor & forma bullettini. Respondeo debet primò cō
271 tinere diē discessus a loco & nomen loci,a quo dimittitur,† &
isto respectu huiusmodi literæ possunt dici dimissoriæ.d.l.2.&
nomen loci,ad quem dirigitur iter.l.j.C.de tract. & stat li.12.
272 †Et isto respectu possunt nuncupari tractatorię, quasi designe
tur qualiter tractandus sit is,qui in eis nominatur.i.qualiter sit
recipiendus,cum literas sanitatis deferat.Et ego sum istius sē
tentię,q. ēt enūciare debeāt horam discessus,vt cognosci pos-
sit an a tempore recessus vsque ad horam, qua nominatus i eis
applicuit ad locum,ad quem potuerit diuertere ad circūuici-
273 na loca infecta.†Nam si ab hora discessus vsque ad horam ac
cessus insit intercapedo tanti temporis,q. ad loca infecta se cō
ferre potuerit,tunc bullettinum, seu literæ tractatorię,execu-
tionem non merentur,quia non durant, nisi per illud tēporis
spatium,quo verisimiliter applicari potuit ad locū, ad quem
dimittitur,argum.d.l.vnicæ.Sunt enim paria,nullam habuisse

D N.

licētiam,vel habuisse,& tps transactū fuisse.l.eui?tiones.C. de
274 cur.publ.†Et licet hora regulariter nō sit apponēda in instrū.
sufficiat apponere diem,fm gl.in l.gñali.C.de trib.lib.11.& in
Auth.vt prępo.nomen Imper.& in c.j.vbi Can. de fi.instru.tñ
male faciunt Notarij,q eam nō apponunt,qñ expedit q. appo
natur,fm Bal.& Fel in c.ego.n.per illum tex.de iurei.alleg.gl.
275 in l.si ex pluribus.ff.de sol.¶ † Item dēt cōtinere nomina,& co
gnomina descendentium,vt in Auth.de Questore.§.j.In tñ,q.
nō vr̄ sufficere si dicatur,Titius cum duobus socijs. &c.p tex.
in d.l.vnica,in vers.cum necessarijs suis.Et ratio est, ne det̄ oc
casio habenti similes tractatorias associandi sibi aliquem mor
bosum accepta ab eo pecunia: obuiandum est q̄cum fieri po-
test hoium malitijs.c.sedes,de resc.Et remouēda est ois peccā
276 di occasio.l.conuenire.ff.de pac dota.¶ Item†bullettinum de
bet esse scriptum & subscriptū manu officialis deputati cū ap-
pōne nois ipsius officialis.Constat.n.q. bullettinum debet esse
in scriptis prolatū,iurib.pręallegatis.Et probatur,bono simili,
277 †nam saluus conductus loco concessus,vt non molestet̄ a mi-
litibus trāseuntibus,qui saluaguardia in Gallia nūcupatur, per
scripturā solū ꝓbari pōt.l.fi.C.de eroga.mil an.Sic ēt scriptura
tñ verificari pōt, itinerantem venire a loco nō suspecto, vt ēt
consuetudine obtentū fuit:aliàs itinerātes faciliter possent col
ludere,& vn⁹ ab altero testimoniū mutuare.Et hos duos cas⁹
requirētes scripturam addere possumus ad gl.in c.j.de censi.li.
6.vbi plures alij enumerantur,nulla de istis duob.habita men-
tione.¶ Cum ergo scriptura sit de essentia bullettini,sequit̄ q.
si alterius manu,q̄ illius,ad quem spectat,scriptum reperiatur,
278 q. ei fides adhibēda nō erit.Sicut dicim⁹†de instro scripto alie
na manu,quā per Notarium de eo rogatum, nam tale instrm
præsumitur falsum,& ei credendum nō est,&c.& quod sæpe, in
Auth.de trien.& semis.quem ꝓ singulari allegat Lud.Ro.sing.
220.inc.An diuersitas scripturæ.§.2. in Auth.de fi.instr.Et ma
ximè protocollum,nā illud totū scribi debet manu ipsi⁹ Nota
279 rij & non alterius.§.nos,in Auth.de Tabellio¶ †Non tñ nega-
uerim,q. bullettinū scribi nō possit per alium, dum tñ subscri
batur per officialem,qui in subscriptione attestetur,se scribi fe
cisse per aliū specialiter nominatū.sicut Notari⁹ alijs negotijs
impeditus pōt facere exēplū scribi p aliū, dū tñ in subscriptio
ne attestet̄ de impedimento,& de noie scriptoris, fm Spec.ti.
de inst.edi.§.instrumentū,vet.item q. haber.Inn.in c.qm Ↄ,de
prob.Bal.& Sal.in l.Ↄtus,C.de fi.instr.& per Soc.cons.24.Vi-
sis & diligēter examinatis,col.8.lib.1.¶ Et hęc omnia notāda
sunt,quia de cōsuetudine ina e seruantur,& ideo falsitates plu
280 res in istis bullettinis quotidie repe?iūtur.†Et maximè ista no
tanda sunt Ↄ officiales bullettinorū,quia amico suo dāt album
bullettinum,nam extra ordinem sunt puniēdi,arg.l.j.ff. de ex
traord.crim.& bonū esset per statutū imponere eis pęnā cōdi
gnam tanto facinori.Nā,ut intellexi,plures sunt, q. quæstū &
mercimoniū faciunt de talib.bullettinis sicut de scriptis Papæ
281 dr̄ in c.fi.de rescr.¶ † Debet etiam esse sigillatum sigillo publi
co.Et isto respectu appellatur bullettinum,quia bullatum esse
debet,fm Lucā de Penna in rub.C.de tract.lib.12.Et vt facili⁹
dignoscatur sigillum,cōsuetudine inductū fuit,q. bulletur bul
lo,seu sigillo Cōitatis loci,a quo disceditur,& bullettinū susci-
pitur.Nā cū tales tractatoriæ literę fiant officialib. electis no-
mine communitatis, iustum etiā vr̄,vt eiusdem Cōitatis sigil
lo signentur,l.j.C.vt nem.lic.rebus alie.signa imp.c. post ces-
282 sione,& ibi no.de probat.†Ex quo infertur,q. si alterius psonę
sigillo,ēt episcopi,vel domini loci bullatum esset, nullam fidē
faceret,quia sigillum episcopi,vel domini nō est ad hoc institu
tum,fm Bal.in rub.C.de fi.instr.col.pen.ver.2. supplemētum.
¶ Illud aūt,qd dr̄,q. licēt signare sigillo alieno.§.pñt,Inst.de te
sta.& l.ad testium.§.2.co.tit.verum est,si sigillationib.faciēdis
non sit deputatum de publico proprium sigillū fm Bal.p text.
in c.Romana.§.pen.de so.comp.lib.6.Nam vbi propriū hr̄ si-
gillū,vtendū non est alieno,Spec.tit.de inst.edi.§.restat.ver. itē
quod sigillum,traditur per Fel.post Inn.& alios in c.2. col.pe.
de fi.instr.¶ Ex his satis instructi possunt esse custodes,an verū
sit,vel suppositium bullettinum.Tenentur enim diligēter ad
uertere,ne sub fictitijs tractatorijs quisquā ingrediatur.l.4. C.
de deser.lib.12.Considerabūt ergo horam discessus,& horā ac
cessus,& prudēter cogitabunt si interim ad cōtagiosa loca po-
tuerint verisimiliter diuertisse. Interrogabūt illico applicātes
ad portam de nominib.& cognominibus ipsorū,& hoc priusq
quam inspiciāt bullettinū.Et si in nomine,vel cognomine va
riationem cognouerint suspectas arbitrentur literas tractato-
283 rias,quia†in nomine & cognomine proprio nō est verisimile
quenquam errare.l.fi.C.de hęred.inst.Et si custodes suspicent̄
aliquę falsas tractatorias afferre,se a principio faciles exhibeāt
nec cum diligenter examinēt,sed cum iam pedem intra locū
intulerit,tunc cum appellent qualiter vocetur, quo cognomi-
ne nuncupetur,quid acturus venerit,nam tunc facilè variabit
cum de introitu ingęperit non dubitare. ¶ Examinabūt insu-
per,an literæ tractatorię sint scriptæ characteribus officialis ad

cas scribendas deputati,& vtrũ sint in aliqua parte abrasæ,vel
284 vitiatę.† Nam pp rasurã vel cancellationẽ arguitur falsitas lite
rarũ.l.fi.C.de edicto diui Adr.toll.c.licet,de crimi.falsi.¶ Et
super oia illarum datam diligentius aiaduertant.c.eam te,de
285 rescr.¶ † Quod si eam datam breuibus literis,& (vt aũt) in aba
cho scriptã viderint,tunc bene oculos aperiant,quia ex altera
tione vnius literę variatur sensus,& facillimè litera abachi põt
alterari.Si ergo ipsam in aliquo corrupta,depressam,lineatã
vel aliqualiter variatã conspexerint,suspectum credãt bullet-
tinum,c.inter dilectos,de fi.instr.vt aditur per Pan.& alios,ĩ c.
ex parte,eo.tit.Idcirco vtilissimũ esset prouidere,q data hotũ
bullettinorum scriberetur extense,quia tunc non poterunt fa
cilitet falsificari,vt in simili dixit Spe.tit.de relc.pñ.§.j.ver qd
si ex forma.& est ad propositum nostrũ optimus tex ĩ l.fi.pau
lo ante finem,C.de veter.iur.enucl.¶ Propterea sigillũ fideli-
ter intueri dñt,an sit sigillum Communitatis,a qua discessum
286 fuit.† Et si non erit,vel sit deprauatum,aut alias non bene im-
pressum,ita q de ueritate dubitari possit,tunc non est bulletti
287 no vlla fides danda,d.c.inter dilectos.† Sed quid si inter custo
des,& volẽtes ingredi,suboriatur discordia super veritate bul
lettini,quis de hac cognoscet controuersia?Respondeo paucis,
q iudex custodũ erit cõpetens iudex,quia volẽtes ingredi sũt
actores cũ petant ingressum,& actores tenent sequi forum rei
.l.iuris ordinem.C.de iuris.om.iud.ca cum sit generale,de fo.
288 comp.† Sed pone,q iudex pronunciet bullettinum esse legiti
mum,cũ forte sit supposititiũ,an tali licentia licebit appellare.
Credo q non,quia tps appellationis consumatet effectum sen
tentiæ.l.si.ff.de appel.recipien.l.quisquis.C.quorum appel.nõ
recip.l.si.C.de sepul.viol.Spe.tit.de appel.§.in qb.vers.8.¶ Di
ces tu,ergo erit in facultate iudicis intromittere infectos arbi-
trio suo,si vniuersitati nõ succurratur remedio appellationis?
Respondeo,vbi probabiliter constaret bullettinum esse de fal
sitate suspectũ,vel alias de legitima cõtagionis suspicione ap-
pateret,liciturn esset populo appellare,& post appellationẽ de
289 facto resistere.¶ † Nam vbi apparet de iniustitia,& damnũ est
irreparabile,licet aduersus iudicem de facto resistere,c.nõ de-
bet,& ibi gl.11.q.3.c.non inferẽda.23.q.4.tradit Bar.in l.si alt⁹.
§.bellissime.ff.quod vi,aut clam.& plenè per Fel.in c.si qñ,&
in c.ex literis,vbi bonus tex.de offi.deleg.& per Lãber.de Rã
290 po.in suis dist.super.ff.vet.in j.dist.¶ † Sed quid si iudex mãdet
custodibus sub pęna fustigationis & centum marcharum ar-
genti,q nullũ suspectum intromittant,& præsertim Titium,
modo Titius venit cum legitimo bullettino,& a custodib⁹ re
cipitur.Quæritur an iudex possit hos custodes fustigari facere?
Istam quęstionẽ vidi in facto.Pro parte custodũ & sindicorum
loci,quorum mãdato Titius intromissus fuit,allegabatur q ip
si erant in quasi possessione custodiendi,& veniẽtes cũ bonis
bullettinis admittendi,& q priuari non dẽbant sua quasi pos-
sessione.Ad quod respondebam,q virtute edicti nõ priuaban
tur sua quasi possessione,qa aliud est custodire,aliud edicere,
ne suspecti,& præsertim ne Titius intromittatur.Primũ factũ
est.Alterum iurisdictionem habet inclusam.¶ Secũdò diceba
tur,q iudex nõ poterat pęnam fustigationis comminari,qa pe-
daneus iudex erat.Sed istud negabatur,qa hẽbat merũ & mix
tũ imperiũ,& licet esse vnus ex magistratib.municipalib.non
tñ dici poterat iudex pedaneus.Differunt.n.inter se iudices pe
danei,& magistrat⁹ municipales,vt ex titulorũ diuersitate di
lucide apparet.Magistratus autem municipales de cõsuetudi
291 ne põt exercere ea,† quę sunt minimi grad⁹ meri imperij,ẽm
292 Bal.in l.pen.C.cõmina.vel cpi.fustigatio† aũt est minimi gra-
dus meri imperij,ẽm d.Ias.in l.imperium,ff.de iurisd.om.iud.
293 ergo,&c.¶ † Tertiò dicebat,q erat præceptũ nudũ,cui paren
dũ non erat.l.j.& per totum.C.commina.vel.cpi.tradit p Fel.
in l.filiusfa.§.diui,ad fi.ff.de leg.j.Sed rñdebam,tale præceptũ
fuisse factum ad aggrauandum culpam custodum sup his,quę
spectebãt ad officiũ iudicis,quo casu valet,ẽt si nõ sit expressa,
cã.l.j.§.cũ patronus,ff.de officio pręfecti vrbis.l.sã salutẽ.ff.de
offi.præf.vig.¶ Quartò dicebatur,pceptum debere intelligi,si
Titi⁹ venisset sine legitimo bullettino,alias esset iniustũ.¶ Ad
istud rñdebã,q pceptum,quò ad Titium erat præcisum & ab-
solutum,idò præcise & absolutè intelligendum.l.j.§.& gñaliter
ff.de leg.præstan.An id qđ pceptũ esset iniquum,rñdebã verũ
si cã phibitiõis cessaret ex eo,q afferret bullettinũ.Sed alia rõ
ne potuit iudex moueri ad præcipiendũ,ne Titius admittere
tur,ergo in dubio parendũ fuerat,aut instandũ q pcepti cã ex
primeret,c.si qñ,de rescr.Potuit.n.iudex pceptũ fecisse,qa scie
bat paulo añ Titium fuisse ꝯuersatum cũ infectis,ex qua ꝯuer
satione suboritur probabilis suspicio,cum dici soleat,quod

Vnaque conspecta liuorem ducit ab vua.

Et sic cũ sanis sanus eris,alias morbo nõ carebis,vt dixi s.& pbat in c.postq̃,de ele.Potuit ẽt moueri iudex,qa cognoscebat Titiũ esse ceruicosum,& si fuisset admissus,nõ potuisset facile custodiri,cũ occulte ad infectũ locũ vicinũ,vnde oriũdus erat & a quo aufugerat,qñque se trãsportaret,ex alijs ẽt causis mo-

ueri potuit,de qb.dixi s.in 3.c.prin.hui⁹ remedij s.vel ex alijs
294 quas tu ipse ꝯsiderabis.¶ † Insuper dubitare quis posset,qua pę
na puniendi sint custodes,qui accepta pecunia ꝯ ordines igre
di patiuntur venientes sine bullettino,vel cum bullettino,q
sciunt esse supposititiũ & falsum.Rñdeo,si agrorũ & territorij
custodes patiuntur aslia intrare territorium,& ibidẽ depasci,
grauissimo puniuntur supplicio.l.j.C.de fun.& salti.rei diu.lõ-
ge maiori pęna puniendi veniunt custodes portarum.Et si ex
tali intromissione locus pestilẽtiosus redderetur,nulla tã acer-
ba pęna excogitari posset quę ad tm̃ scelus puniendũ sufficere
videatur:Proditores.n.patriæ sunt,acsi inimicam gentem in-
295 tromisissent deprædandi & occidendi causa,† quam qui intro-
mittit,viui sunt comburendi.l.si quis Barbaris.C.de re milit.
li.12.facit dictum Bal.in c.j.col.5.quib.mod.feud.amit.& facit
296 tex.in l.carceri,& leg.milites.ff.de custod.reo.¶ † Sed quid si
aliqs sine bullettino intrauerit clãdestinè,dum custodes tabu-
lantur in portis,an custodes sint tuti ab omni pęna?Rñdeo,q
non,si sint salariati de publico.Qui.n.mercedem pro custodia
recipiunt,ad exactissimam tenentur custodiam,& sic ẽt pro le
297 uissima culpa sunt puniẽdi.l.qui mercedem.ff.loca.† Oportet
.n.custodes quibus populus commissus est,cum magna ꝯstantia
vigilare,ca.oportet.81.dist.Si custos esses,quæ acta sũt,scires,
sed qa nimia desidia,& torpore deprimeris cũ tuo decore,&c.
plura narrantur,c.si custos,27.q.1.Nam pastor nõ excusatur,si
298 lupus opes comedat,& ipse nesciat,c.q̃uis,de reg.iu.¶ † Hinc
dicebat Bald.q famulus,q demisit equum in pascuis,quẽ lup⁹
comedit vel fures abegerunt,tenet dño ad æstimationem,nisi
esset cõsuetudo in loco,dimittendi equos in pascuis sine custo
dia,ita Bal.in l.nemo deinceps,ad fi.C.de epis.audien.Castigã
di ergo sunt custodes pro modo culpæ.l.milites,& l.fi.ff.de cu
299 stod.& exhi.re.¶ Sed quid† si aliqs intrauerit sine tractatorijs,
inuitis custodibus,an tunc excusandi sint?Dic,aut custodes po
tuerunt resistere,aut nõ,arg.l.item quæritur,§.exercitu,& l.i.
lege.ff.loca.& d.l.milites.Tenentur.n.pro virib.resistere.l.j.§.j.
ff.ad Silla.si aũt resistere non põt,nihil eis põt imputari,qa ad-
uersus vim custodia parũ pdest.l.si ea res,in prin.ff.de actio.
emp.Ex his satis constat valere statutũ,q sine bullettino null⁹
300 lorũ ingrediatur.¶ Sed nũc quæro,† an valeat statutũ,q null⁹
audeat sub pęna exire locũ sine licentia deputatorum,vel sine
bullettino?Et rñdeo,q statutũ valet,si ex cã imminẽtis pestilẽ
tię,vel alia rõnabili cã fiat,ẽm Bar.in l.mercatores,per illum
tex.C.de commer.& merc.Si verò sine iusta cã fieret,nõ vale
301 ret.† puta si dñs loci vellet statuere,q nemo exeat territoriũ
pro molendo vel laborãdo,ad effectum,q quilibet ire cõpellã
tur ad suũ molendinum,vel vt per indirectũ cogantur labora
re in prędijs ipsius dñi.Est.n.huiõi statutũ iniquũ,& nõ tolerã
dum,ẽm Soc.cons.272.Non prosequendo õrdinẽ,lib.2.vbi ita
declarat d.l.mercatores,& ad propositũ facit pulchra decisio
d.Io.Bap.de S.Seuerino in l.oẽs popul.col.36.ff.de iust.& iu-
302 re.† Et ex hoc infero,q si cõitas ordinet,q nullus forẽsis audeat
locum exire,nisi secum duxerit vnũ ex incolis loci,q talis or-
dinatio non valet,quia facta cã lucri ipsorum incolarum,nisi
forte alienigenę essent suspecti,vt quia essent de loco cõtagio
so ibidem vicino,a quo aufugerunt pp pestem.¶ Insuper quia
tpe pestis solet fieri edicta,q nullus audeat receptare in castro
303 vel in loco aliquẽ forensem sub certa pęna.† Quæritur,quid si
aliquis receptauerit forensem extra castrũ i sua cassina,seu ba
stita,an incidat in edictum?¶ Istam qõnem format in simili
Alb.de Ros.in 4.par.statutorum,q.98.incip.Quid si statuto ca
ueatur.& determinat q sic,considerata rõnis identitate,sequi
tur d.Ias.in l.plerique.col.j.ff.de in ius voc.¶ Sed quatenus at-
tinet ad ppositum duo sunt consideranda.Primò,an mulctet
eadẽ rõ in cassina,q̃ militat in ipso castro?Scdò,an i pęnalibus
sit licita extensio ex rõnis identitate.de quo per Fel.in pœm.
Greg.& d.Ias.in l.si.ff.de in ius voc.& aliqd dixi s.Restat duo
alia remedia quę mihi occurrũt.sed quia communia sũt,tam
ad curandum q̃ præseruãdum,ea statui in fine reseruare,vt fe
cit Imperator,C.commun.de leg.& C.commun.de successio

S V M M A R I V M.

1 *Pestilentia omnium ægritudinum Regina.*
2 *Principijs obstandum,aliàs sero medicina paratur.*
3 *Peste infectos an,& quando liceat extra locum abijcere.*
4 *Peste infecti,an per vim expellendi sunt a loco,licèt ipsi malint includi in propria domo.Et quid si malint ad aliquod prædium rusticum,seu cassinam transferri,quàm ad hospitale.*
5 *Peste infectos,et peste suspectos,qui sunt eijciendi de domo,an magister sanitatis poterit transferre ad eundem locum.Et an poterit masculos cum fœminis collocare.et n.7.Et quid fiendum,si hospitale,vel locus non sit tam amplus,vt separari possint.nu.10.*
6 *Iudex si videat duos non posse sine discrimine vitæ ad idem iter ire,puta quia inimici vel riuales,an possit eis pęnã indicere,ne ad eandẽ viã,sed diuersam,vadant.*
8 *Scholares,an vno ex socijs reluctante possint ganeas in domo tenere.*

Pestem

Peſtem auget coitus.
11 *Hoſpitalia, in quibus curantur infirmi, præſertim peſtilentioſi, debent extra muros conſtrui.*
Et quid ſi ciuitas nulla loca poſſideat extra muros, & nemo reperiatur vendere volens locum pro ſtruenda dictum hoſpitale, nu. 12.
Et quid ſi non inueniantur loca commoda prope ciui. nu. 14.
13 *Fundi dominus an fauore publico cogi poſſit ad vēdendum dictum fundū, vbi eriguntur furcæ.*
16 *Nobilibus, præſertim infirmis, ſunt meliora hoſpitia aſſignanda.*
17 *Hoſpitalis ædificandi cauſa poteſt imponi collecta ſeu talea, a qua nemo excuſatur.*
Et quid ſi conſuetudo vetat taleam imponi. nu. 18. & 20.
18 *Conſuetudo ad bonum publicum tendens, & maximè q̃ quilibet in piam cauſam aliquid annuatim conferre teneatur, eſt laudabilis.*
21 *Peſtem ex mala Reip. adminiſtratione, vt plurimum, cauſari ſuſpicatur operis author.*
22 *Hoſpitalium conſtruendorum cauſa ſolent ſummi Pontifices concedere fabricæ fructus primi anni beneficiorum vacantium.*
23 *Legatus de latere, an poſſit concedere fabricæ hoſpitalis, vel etiam vni laico fructus primi anni beneficiorum vacantium.*
24 *Statutum, q̃ pro fabrica hoſpitalis debeatur 20. vel quinquageſima legatorum, & hæreditatum, an & quando valeat.*
Et de quibus hæreditatibus intelligere cenſeatur ſtatutum. nu. 25. & ſeq. in quibus videre licet plures exceptiones, quas patitur dictum ſtatutū.
26 *Lucrum id dicitur, quod ſupereſt deductis impenſis, & oneribus.*
33 *Doctoribus conſulentibus non debetur honorarium ad numerum chartarum, & ſecundum multiloquium.*
35 *Legatus an poſſit diſpenſare quòd legatum in vnum piam cauſam, conuertatur in aliam.*
36 *Statutum, quòd fabricæ hoſpitalis debeatur quinquageſima dotium nubentium extra territorium, & mulierem forenſium nubentium in territorio, an valeat.*
37 *Statuere poteſt ciuitas, quòd quilibet artifex in principio ſui artificij teneatur certum quid ſoluere pro fabrica hoſpitalis. Item quod pro gradu Doctoratus debeantur tot floreni. nu. 38.*
Item quòd quicunque voluerit eſſe de numero hoſpitalariorum ſoluat tantum pro fabrica. nu. 39.
40 *Hoſpitalarij gaudent priuilegio, ne teneantur ad munera perſonalia. Et dicuntur perſonæ eccleſiaſticæ. nu. 41.*
Et ſecundum aliquos gaudent priuilegijs, quibus gaudent hoſpitalia, & clerici. num. 42.
43 *Hoſpitalarij poſſunt conſtituere collegium, & Rectorem, ac ſindicum eligere.*
44 *Legata, quæ in vſus pauperum ſiunt, longè laudabiliora, & Deo acceptiora ſunt, quàm quæ ſiunt eccleſiæ. Et ibi aſsignantur cauſæ.*
45 *Domus peſte contaminatæ purgandæ ſunt, & bona mobilia, quæ aqua mundari nequeunt, comburenda, vt ciuitas vel locus quinis a peſte ſeruetur. & ſeq.*
Et an & quando magiſter ſanitatis poſſit inuitis dominis eorū bona comburere. Et an ciuitas poſſit de ipſis ordinare. Et quis teneatur ad pretium dictarum rerum combuſtarum. nu. 47. 48. & ſeq.
46 *Leproſorum domos & bona mobilia qualiter purgabant patres antiqui.*
52 *Peſtis optimum remedium eſt locum mutare, & ad montana diuertere caſtra. num. 54.*
53 *Peſtem longè & citò fugiendam, ait etiam vulgus.*

De remedijs ad curandam peſtem.

DEuenio itaque, Deo ꝓpitio, ad extremā partem huius nr̄i opuſculi, videlicet ad
1 remedia curatiua. ¶ † Regina eſt oīum ægritudinū
peſtilentia, c. ſicut, de ſimo. & oīum ēt uiolentiſſima, ſeruis ſtipata ſupbis, quos alloqui quilibet formidat. Quo fit, vt oīb. odibilis ſit & ꝯtēptibilis, & rariſſimus reperiat̃ medicus, q̃ illius curam velit ſuſcipere. Quiſquis ergo in hāc inciderit infirmitatē, ſi medico careat, hūc plegat libellū, nr̄a vtat̃ cura, nr̄o fruat̃ antidoto anteq̃ peſtilēs venenū īttima
2 penetrauerit. Subito † .n. eradicāda ſunt hui⁹ morbi mala ſemina, & principijs obſtādū eſt: alis ſerò medicina parat̃, c. ad hæc, de reſcr. c. mala ꝯſuetudo, 8. diſt. ¶ Primum remediū erit infe-
3 ctos eijcere † extra locum. Inquit. n. Hieron. in cano. reſecādæ, 24. q. 3. Reſecandæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis a caulis repellēda, ne tota domus, maſſa, corpus, & pecora ardeant, corrūpant̃, putreſcant, intereant. Nā immedicabile vulnus, ſm̄ Ouidium, enſe recidendū eſt, ne pars ſincera trahat̃. Morbida. n. pecus totū corrūpit ouile. ¶ Et q̃ infecti poſſint expelli de ciuitate, firmant Bal. & Pau. de Caſt. in l. a. C. de ſum. Tri. & fi. cath. ac illi⁹ tex. Lu. Ro. Alex. d. Iaſ. in l. caſus, ꝑ illū tex. C. de teſt. & Cep. in trac. ſer. ruſt. ſub rubr. de paſcu. in 6. q. Niſi. n. citò eradicet̃ amaritudinis radix, tota plebs cōtaminata triſtabit̃. c. 21. q. 4. ¶ Sed
4 hic ſe offert dubitatio, † qd ſi infecti malint includi in domo ꝓpria, an tūc inuiti expelli poſſint? Videret̃ fortaſſe dd̄m q̃ non, q̃a ceſſat rō publicæ vtilitatis, cū incluſi nō valeant alios coinquinare, ergo &c. Itē durū vr̄ & īhumanū, aliquem inuitum trahi
de domo ſua, l. pleriq;. ff. de in iuſ uo. l. nemo. ff. de reg. iu. Deciſio huius qōnis eſt magni ponderis, iō intenſius aīaduertendū. ¶ Putarē plura eſſe cōſiderāda. Primò, an in eadem domo ſint alij nō infecti, quos magr̄ ſanitatis nō vult expellere, & tūc infecti eijci poterunt, q̃a ſubeſt rō eiectionis. ſ. ne reliq̃ corrūpant̃, q̃ rō ſtat ēt q̃ nō infecti ꝯtentarent̃ includi cum infectis, cum non ſint dn̄i corporū ſuorū, l. liber hō. ff. ad l. Aq. l. e. ſi vero, de ſentē. exc. & ꝓ iſta ꝯſideratione adduco caſum in c. ipſa pietas. 23. q. 4. ¶ Si verò oēs ſint infecti & oēs malint icludi, tūc ad duo aduertēdum eſt. Primò, an ex incluſione militet timor corruptionis vicinorum, & tunc oēs eijciendi ſunt, aut null⁹ ſubeſt timor, & tunc ꝯſiderāda ſunt loca, ad q̃ magr̄ ſanitatis eos trāſferri vult. nā ſi talia ſint, i q̄b. eorum ſaluti opportuni⁹ ꝓuideri poſſit, tūc ad ea loca iuiti traduci poterūt, d. c. ipſa pietas. Si verò ſint loca magis infecta, & vbi ferè nulla ſit ſpes ſalutis, tunc crederem q̃ de domo īuiti nō poſſint trahi. alſ magr̄ ſanitatis appellandus
5 erit magr̄ mortalitatis. ¶ † Sed hic q̄ro, an eo caſu quo magr̄ ſanitatis vult de domo trahere, tā ſuſpectos, q̃ infectos, an poſſit oēs ſit̃ ad eundē locum trāſferre, & oēs i eadē camera collocare? Rn̄. q̃ nō, q̃a ſeparādi ſunt ſocij, q̃ ſibiipſis inuicē ſunt dāno-
6 ſi. l. ſi ꝯuenerit, in fi. ff. ꝓ ſoc. Bn̄ facit, † q̃a ſi iudex uideat duos nō poſſe ſine diſcrimine vitæ ire ꝑ eandē viā, vt q̃a fortè riuales ſint, vel alſ inimici capitales, tunc poterit & dēbit ꝑcipere cuilibet ſub formidabili pœna, q̃ vn⁹ vadat ꝑ vnā viā, & alter ꝑ aliā, taſr q̃ nō poſſint ſibiipſis obuiare, ſm̄ Iaco. de Are. Albe. de Roſa. & d. Iaſ. in l. fi. ꝑ illū tex. ff. de off. ꝓcu. Cæſ. ſeqt̃ idē d. Iaſ.
7 in l. qd iuſſit, i gl. 1. ff. de iud. ¶ Sed an ſit̃ † poſſit collocare maſculos cū fœminis? Rn̄deo nō eſſe ſit̃ maſculos & fœminas commiſcendas, l. non aſt. ff. de vſu, & habi. ꝑ quā l. dicit ibi glo. ſcho
8 lares, † vno ex ſocijs reluctāte, nō poſſe ganeas i domo tenere. facit tex. in c. 1. de cohab. cle. & mul. Nec q̃ſq̄ā dicat rōne infirmitatis tolerandū eſſe, vt ſit̃ ſtare poſſint: q̃a nec rōne humilitatis & officij ꝯcedit̃ frequēter clericis intrare domos matronarū, c. clericus nullus. 81. diſt. Et intellexi tpe peſtis fuiſſe patrata infinita carnis delicta, & mortuis maritis ſeductas fuiſſe pleraſq; ad ꝯhēdas fœdas nuptias cū inæqualibus & pauperib⁹.
9 † Et eo maximè ſeparādæ ſunt fœminæ a maſculis, q̃a coitus auget hāc infirmitatē, vt dixi ſ. in qōne de cauſis. ¶ Hæc aūt intelligo vera eſſe, niſi eſſent tales mulieres, de quib. nāle fœdus nihil ſiniſtri nos ſuſpicari permittit. l. eum qui. C. de epiſc. & cler.
10 ¶ † Sed qd ſi ciuitas nō hēat hoſpitale tā amplū, in quo poſſint includi infecti ſeorſum a ſuſpectis, & fœminæ ſeparatim a maſculis? Quid tūc agēdū? Rn̄d. q̃rant̃ aliqua loca vicina ciuitatis, q̃ muro, vallo, aut foſſa ſint circūſepta, & ibidē ſeparatim & diuiſim collocent̃. ¶ Dixi vicina ciuitati, & nō intra ciuitatē, quia
11 periculoſū eſt retinere infectos intra ciuitatē. † Et iō hoſpitalia, in quib. curant̃ infirmi, q̃ noſocomia nuncupant̃, ſm̄ gl. in l. illud. C. de ſacroſ. eccl. ſunt extra muros vrbis ꝯſtruenda, ſm̄ Io. de Pla. in l. cū ſ. virētē. C. de re mil. lib. 12. & dixi ſ. i 5. remedio
12 preſeruatiuo. ¶ † Sed quid ſi extra muros ciuitas nulla loca poſſideat? Rn̄deo, ſibi emat, vel ꝯducat. Et ſi dixeris non reperiri, qui vendere minuſve locare velint? Rn̄deo fauore publico dominos locorum habilium ad includendos ægrotos cogi poſſe ad vendendum, vel locādum. l. ſi q̃s ſepulchrū, ff. de religio. & ſump. fun. l. lege Cornelia. ff. ad Syllan. Et ꝓpterea dicebat Ioā.
13 And. in addi. Spe. ſuper rub. de exec. ſen. ad fi. † q̃ fauore publico cogi pōt dn̄s vendere fundū, in quo erigant̃ furcæ ꝓ iuſtitia facienda. ſequit̃ d. Ale. in l. 2. in fi. prin. ff. ſol. mat. Nā et fauore publicæ vtilitatis dn̄i pn̄t cogi locare eorū domos ſcholarib. & doctoribus legentib. ſm̄ Bal. & Ang. Imo. & Mod. in l. 1. ad fi. ff.
14 ſol. mat. ¶ † Et ſi fortè ꝓpe ciuitatē nulla inueniant̃ loca conuenientia, tunc neceſſitas reddat ꝓfectos ſanitatis induſtrioſos. Faciāt ergo fieri caſas & capannas, ad quas trāſferant̃ infecti. Sūt autē hmōi caſæ faciendæ in loco vallo, foſſa aut aqua circūdato, ne inde exire ad ſanos, vel ſani ad eos accedere valeant, niſi de licētia ꝓfectorum. Papiæ in inſula quadā Ticini amnis fieri
15 ſolent. ¶ † Sed ſi ſuſpecti vel infecti malint trāſferri ad aliquod ꝓdium ruſticum, ſeu ad caſſinā, vel baſtitā, q̃ ad noſocomiū & capānas, an audiēdi ſint? Vr̄ q̃ non, q̃a poterunt inde vagari, & alios inficere. Ego exiſtimo, q̃ ſi velint a cuſtodib. deputandis ꝑ præfectos ſanitatis cuſtodiri, q̃ cum eis ſit humaniter agēdū. Nā cum ceſſet rō, ne ſani corrumpant̃ attēta cuſtodia, ceſſare ēt dēt iuris diſpō, dictās eos ad noſocomium trāſportari debere, c. cum ceſſante, de appel. l. adigere. ſ. q̄uis. ff. de iu. pat. ¶ Quę facultas diuertendi ad aliquā caſſinā maxime Patritijs & nobi
16 libus eſt ꝯcedēda. † Sunt. n. nobilibus aſsignāda meliora hoſpitia. l. 2. & l. fi. C de met. & epid. li. 12. Sic Abbas monachis nobilibus infirmis gr̄am facere pōt, vt alibi, q̄ in cōi infirmatorio viᵭum ſumere valeāt, ca. cum ad monaſterium, ſ. porrò, de ſtatu mon. ¶ Conſulo itaq; dn̄is meis Auen. ſi velint præmiſſas difficultates euadere, & ciuitatem no ꝯtaminari cōtagioſo morbo cuiuslibet ēt infimi piſcatoris, vt nuꝑ eueniſſe dolenter cōſpicimus, q̃ cōſtituti faciāt vnum amplum, & ſplendori, tam excelſæ vrbis conueniens hoſpitale. Nec quemq̃ terreat operis im-

Tractatus de Peste, Ioan. Fran Ripæ.

pensa, q̃ fructum cum fenore est allatura. Minima.n. videbitur
si cum damnis, & incõmodis conferatur, q̃ pp pestilētiā ēt mo
17 dicā ciues patiunt̃. ¶ †Sciendū aūt est, q, p rata patrimonij qui
libet, nullo priuilegio obstante, ad constructionē huius publici
operis cõferre tenetur. l. ad portus. C. de ope. pub. Cõcernit.n.
singulorum vtilitatē, & urbis decorem, ergo qlibet ad cõtribu
tionē cõpelli põt, vt dixi latè s. ¶ At dicet aliqs, in ciuitate Aue
nionensi nulla unquā fuit imposita collecta, unde non vr̃ tole
randū, q, mala ꝯsuetudo inducat̃. ita mihi rñdit qdam amicus
meus. Sed salubrius certè fuisset collectas, angarias, & peranga
rias sustinuisse, q̃ diram pestem. Esset n. vrbs opulentior & po-
18 pulosior. Laudabilis nāq; est ꝯsuetudo, quæ †ad bonū publicū
tendit, & maximè q, quilibet in piā cām aliqd annuatim ꝯfer-
re teneat̃, c. ad apostolicā, de simo. no. Bar. in l. priuilegia, C. de
sacros. eccl. Et si tua te vincat auaritia, q, nihil pati collectā im-
peni, consule teipsum si aliunde haberi possit pecunia ad con-
19 struēdū opus tā pium, tam laudabile, & Deo gratissimū. † Ego
studerem occurrere his, qui publicos redditus deuorāt, & quæ
ad iniquum malitiæ compēdium trahi hactenus solita sunt, in
20 hanc piā cām conuertenda exclamarem. ¶ †Sed horrendū cer
tè, hi, qui deberent p̃riam defendere, & ab oppressionib. suble-
uare, inueniuntur opprimere. §. si verò refutauerit, in Auth. vt
diffe. iud. Hi sunt furib. deteriores, nam fures timentes furant̃,
legis laqueos formidāt: isti aūt audacter delinquūt, & quicquid
21 agunt, legem putant. †Hinc primā ꝯtagionis cām suspicor ex-
oriri: hinc oīs mali labes initium capit, nam cum in Rēpublicā
delinquant, cū publica sine pudore prædent̃, & nullus in popu
lo sit qui resistat congruum ēt est, vt publica pœnitentia popu-
lus affligat̃, c. q, errauerat, 23. q. 5. & pp Regentiū scelera Deū
flagellasse plebē suā persæpe legimus. ¶ Supplicatē sanctissimo
dño nr̃o Papæ, vt dignaretur ꝯcedere fabricæ huius hospitalis
fructus primi anni oīum bñficiorū vacantiū i Archiepatu, sal-
22 tē p dimidia. † Solēt.n. pientissimi Põtifices sīa priuilegia in-
dulgere. c. si pp tua debita, de rescr. li. 6. & in extrauag. Ioā. 22.
quæ incipit, Suscepti regiminis vbi gl. in ver. fabricæ attestatur
tale priuilegiū aīs fuisse concessum hospitali Pontis. Nam si a-
liæ vrbes qnq, istud impetrauerunt, an ne putas ciuitatē Aue-
nio. quæ ecclesiā pleno iure recognoscit, idem ꝯsecuturā? Cer
tus.n. sum hanc vos gratiam habituros a Reuer. D. D. Franc. de
Claromonte, Car. & Auenionesi Legato meritissimo, qui vos
23 vestramq; ciuitatē singulari amore prosequit̃. † Nā ipse ēt hēt
ꝑtātem, c. vnico, vt eccl. benef. ad fi. firmat Io. And. & alij in c. si
tibi concessio, de præb. li. 6. & in d. c. si propter tua debita. & gl.
in d. extrauā. suscepti regiminis, q̃ vult q, solus Papa possit con
cedere fructus bñficiorū vacantiū vni laico, putā Regi Frāciæ
pp aliquā necessitatē fabricæ, aut hospitalis. Etiam inferiores
pūt p arbitrio fructus bñficiorū vacantium in sua diœcesi do-
nare. Qd̃ ēt tenet Spe. in tit. de dispēs. §. nūc de epōrū, ver. 107.
¶ Laudarē ēt, q, fieret statutū, q, xx. vel qnquagesima legato-
24 rū, †& hr̃ditatū debeat̃ huic fabricæ: valet.n. hmõi constō. & li
cet lex Papia, quæ vigesimā hr̃ditatē fisco deferebat, tanq̃ ini-
qua fuerit p Iusti. sublata, l. fi. C. de edi. diui Adr. tol. non tn̄ idē
dicendum in casu nr̃o, qa non est par rō Christi & fisci. Nam
hæc lex ad vtilitatē publicā & laudē Christi, illa ad perniciē ci
uium & cõmodū fisci: hæc ad salutē populi, illa ad ruinam edi-
ta fuerat. ¶ Et q, istud statutū valeat, firmant Bal. Sal. & Mod.
in d. l. fi. sequūtur ubiq; Doc. vt patebit ex j. dicēdis & tale sta-
tutū viget in ciuitate Cesenæ, put referunt Mod. in d. l. fi. Sed
quia multa dubia circa intelligetiam dicti statuti suboriri pñt,
25 vtile putaui subijcere nonnullas declarationes. ¶ †Prima decla
ratio est, vt statutū procedat in hæreditatib. extraneo delatis,
non aūt in hr̃ditatib. debitis filio existenti in potestate patris
tpe mortis, in quē dr̃ dñium continuari, non hæreditatē defer
ri, l. in suis, ff. de lib. & posth. & ita ibi expsse decidunt Ang. Ra
phae. & Imo. sequitur Io. de Plat. in proœ. Insti. in uer. Alemani-
cus. Plus voluit Io. de Imo. i d. l. in suis, q, de hr̃ditate delata de-
scendentib. vel ascēdentib. nulla debeatur uigesima, q̃ ex for-
ma statuti aīs soluenda est, qd̃ æquū vr̃: verba n̄ statuti conue-
niunt ꝯtriæ sniæ, ergo ēr conueniet dispositio, l. quod cõstitutū.
26 ff. de testa. milit. ¶ †Scdm intelligi debet istud statutū deductis
prius sumptib. & onerib. incumbentib. hæredi & legatario, qa
statutum cõsiderauit lucrū hæredis & legatarij. Illud aūt dr̃ lu
27 crū, † qd̃ supest deductis impensis & onerib. l. Lucius. ff. p soc.
& ita expresse decidunt Bal. & alij in l. non amplius, in princ. p
illū tex. ff. de leg. j. & ibi d. Ias. adducit septē lites decis. quas vi-
28 debis, cum facere volueris † vnum grande cõsilium, & facere,
q, tibi soluat̃ ad rõnem chartarū, vt multi soluunt, & malè, qa
eām dant consultorib. prorūpēdi in multiloquiū & verbosita-
te, q̃ persæpe optimā ꝯsultationē offuscat, & iudicis stomachū
mouet, sensum unerat, iudiciū & intellim puertit, f̄m Hier. sup
Hieremiā. li. 2. pro quo facit tex. in l. fi. C. de appel. Et ultra illās
septē decis. v. de plures alias lites reductas per Fel. in c. ad aures,
de rescr. ubi ego ēt quasdam addidi, & eas, vt spero, aliquando
29 uidebis. ¶ †Ex hac declaratione infertur, uigesimā non deberi

de legat. s, q̃ nullū lucrū afferāt. vñ p legato dotis facto vxori a
viro quatenus in dote erat̃, vxor nō tenebitur ad vigesimā se-
30 cūdū Bal. in l. 1. C. de sal. cau. adiec. leg. † Nec p legato liberatio
31 nis facto debitori pri⁹ liberato, f̄m Bal. i l. 3. in fi. C. de le. † Nec
p legato liberationis facto debitori tuto exceptione, f̄m Bar.
32 in l. creditor, p illū tex. ff. de li. leg. † Nec p legato nullo & inu-
tili. l. non dubiū, ff. ad le. Fal. Secus si legatū liberationis lucrum
afferat, tunc quatenus in lucro est, vigesima fabricæ debebitur.
33 l. quærebat̃, ubi Ang. & seri. ff. ad l. Fal. ¶ †Hinc si testõr grauet
hæręde ad vendendū Titio fundum valoris xx. aureorum pro
decem, tunc de alijs Titius tenebitur, qa eius lucro cedunt, f̄m
34 Ang. & Mod. in l. qui fundū, ff. eo. tit. ad leg. Falc. ¶ †Tertio re-
stringendū est statutum, vt non procedat in legatis & hr̃ditati
bus relictis alicui alteri piæ causæ, qa talia relicta nō pñt i alios
usus cõuerti q̃ a testõre fuerit ordinatū, cle. qa contingit, de re-
lig. dom. f̄m Bal. in l. nulli. C. de epis. & cle. & iō bonum esset, q,
statuentes disponerēt ēt de relictis cuicūq, piæ cāæ, deinde ob
35 tinerēt ꝯfirmationē statuti a sanctiss. D. N. Papa. ¶ †Dico a Pa
pa, quia dubium est, an Reuerendiss. d. Legatus possit dispensa-
re, q, legata pia cõuertantur in alium vsum. & Card. in d. cle. qa
cõtingit, in 5. q. post Lapum tenuit, q, nō possit, nisi sit sibi spe-
36 cialiter ꝯcessa facultas. † Posset etiā ciuitas statuere, q, fabricæ
hospitalis debeatur quinquagesima dotium mulierū, quæ nu-
pserint extra territoriū, vel quinquagesima dotium fœminarū
forensium, q̃ nubunt in territorio. Valet.n. tale statutū, ut per
37 Cor. ꝯs. 106. 4 q̃ in hac, lib. 4. ¶ †Sunt etiā alij modi, & aliæ uiæ,
qb. in hanc cām pecuniæ haberi poterunt, vt si statuatur, q, qli
38 bet artifex in principio quo artē cœperit exercere, teneat̃ † au-
reū fabricæ soluere, & q, qlibet certū qd soluere debeat p gra-
39 du doctoratus. † Et qcunq; voluerit esse de numero hospitala-
riorū, soluat x. flor. Habent.n. hospitalarij priuilegia ne ten̄ant̃ ad
40 munera psonalia. c. tributū, 23. q. 8. ver. vniuersis. † Dnta. p̃so-
næ ecclesiasticæ, licet nō sint clerici, f̄m glo. in c. fciant cuncti,
41 de elec. li. 6. † & f̄m aliquos gaudent priuilegiis, quib. gaudēt ho
spitalia & clerici. f̄m gl. in c. quisquis, 18. q. 4. de quo p Bar. in l.
semp, §. si, ff. de iure immun. & in l. qd constitutum, ff. de testa.
mil. & d. Ant. de Butr. ꝯsi. 40. Statuto ciuitatis, alias inci. Nulla
dubitatio. Solent ēt hr̃e indulgentias & priuilegia spāliter con
cessa a summis Põtificibus. Et pñt cõstituere collegiū, & Re-
ctorem, ac syndicū eligere, c. inter dilectos, de don. Nõ erit er-
go iniquum ordinare, q, quicunq; voluerit ingredi collegium
hospitalariorum teneat̃ soluere decem florē. q ordinõnem ser
42 uāt hospitalarij S. Matthæi in ciuitate Papiæ. ¶ †Cõsulerem ēt
vsurarijs & oībus alijs, qui volunt exonerare suas cõscientias p
incertis malè ablatis, vel qui ex deuotione, uel pro aīa paren-
tū, & benefactorum intendunt aliqua elargiri ad pias causas, q,
ea oīa erogarent huic fabricæ, & pro alimentis pauperū ibidē
degentium, non ecclesię pro construendis capellis seu missis
celebrandis. satis.n. auri, imo satis veneni habet ecclesia, cā au-
rum hēt. 12. q. 2. Cuius.n. animi putares esse pios fundatores, si
suos descendentes ꝯspicerent mendicari, & capellanos lautè
epulari, si nudos intuerent̃ amicos in grabato iacere, & platos
magnificè idutos cū scorto luxuriari? Quid si existimasses, Cõ-
stantine, libera litatem tuam, qua p Chri gloria, p Christianæ
religionis augmento usus es, ad interitum Christianorū, ad infa
miā ecclesiæ, ad ruinā Italiæ qnq, cessuram? mutasses, credo, p
positum. Non plura, digito cõpellor labellum cõpescere. ¶ Cõ-
cludā tn̄ laudabiliora, & Deo acceptiora esse legata, quæ i usus
pauperum relinquunt̃, & charitate, pietate, hospitalitate, reful-
gent: ex his subleuantur miseri, curant̃ infirmi, saturant̃ fame-
lici, tristes cõsolātur, dispersi congregant̃, peregrini recipiunt̃,
aulam nõ p̃bent auaritiæ, cām nõ p̃stant ambitioni, gulę, & lu-
43 xuriæ mām nõ ministrant. ¶ †Secundū, & p̃cedenti pximum
remediū est, post electionē infectorum illico eorū domos pur-
gare, & ꝯtagiosa bona mobilia, quæ aqua mundari nequeūt, ut
sunt pelles, lecti, & his sīlia, cõburere, & igni purgāda mādare.
44 †Nam pr̃es nostri, si de lepra perspicuè constabat, leprosi uesti-
menta cõburebant, eiusdem domū radebant intus, & p circui-
tum, & puluerem rasuræ spargebant extra ciuitatē in loco im-
mundo, & luto nouo candē domum liniebant. Quòd si in eadē
reuersa fuisset lepra, tunc a fundamentis destruebat̃, ligna, lapi
des, & cęmenta extra urbem p̃ijciebant̃ in locū immundū, vt
hr̃ Danielis 4. c. & Ionæ 3. & per glos. in c. a. uoluissent iniqui, in
45 uerb. ut lepra, de pœ. dist. 1. ¶ †Sed hic quæro, an magister sani
tatis possit inuitis dñis bona ipsa cõtagiosa cõburere? Br̃, nisi si-
46 bi spāliter sit concessa facultatis, arbitror q, non possit, † qa nun
quam ciuitas censetur alicui dare potestatem priuandi alterū
iure suo, etiā ex causa publicæ vtilitatis, nisi expresse hoc dixe
rit, f̄m Bar. in l. toties, §. si cui, ff. de poll. & in cons. 172. Dubia
occurrenda. & Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 10. de constit.
47 ¶ Sed q̃ritur, † an ipsa ciuitas possit ordinare, q, mobilia bona
infectorum comburantur? Videtur quòd non, quia ciuitas per
statutum non potest auferre alicui dominium rei suæ, l. si pri-
uatus, ff. qui, & a quibus. & d. l. toties. §. si cui. Contrarium cre-

do verius p tex.i c.i nřa,de iniur.vbi p sedãdo bello humano
ciuitas p suũ statutũ priuauit ciues,q dãna passi fuerãt actioni
bus suis.Idẽ ergo facere poterit q sedãdo bello diuino. Et qa ĩ
his,q̃ respiciũt administrõnẽ bonorũ suorũ,& q̃ eõem tangũt
vtilitatẽ ciuitas liberã hẽt statuẽdi facultatẽ,l.j.& l.ãbitiosa. ff.
de decre.ab ord.fa.tradit,p Bar.i l.oẽs populi,i j.q.ff.de iust.&
iu.Et q ciuitas possit,patet ex his,q̃ de vestimẽtis,& domib.le
psorũ sacra dixit scriptura.Nõ ob.q ciuitas nõ possit alicui au
ferre dñiũ rei suę,qa verũ est faciẽdo legẽ particularẽ ꝯ certos
sed faciẽdo legẽ põt,l.venditor,§.si ꝯstat, ff.cõm.pd.l. Antio-
chensiũ.ff.de priui.cred.l.Lucius.§.fi.ff.ad municip. Vlterius,
50 †quærit,an cõitas teneatur ad p̃tiũ bonorũ cõbustorum ipsis
dñis?Vr̃,q sic p tex.in d.l.venditor, §.si ꝯstat,& in l.serui,& l.
fi.C.p quib.cau.ser.lib.acci.Hinc dicimus,q Princeps,q ex cã
põt alteri auferre rẽ suã,l.itẽ si verberatũ.ff.de rei vẽd.tenet sa
tisfacere dño de p̃tio rei ablatę,sm Arch.i c.p venerabilẽ,9.q.
3.Bal.in d.l.serui.& i d.l.itẽ si verberatũ.Ang.in l.fi.col.2.ff.de
app.reci.& sequunt cõiter Doct.vt patet ex reductis per Fel.in
c.q in ecclesiarũ,col.8.ver.j.decio,de ꝯst.Sed istis non attẽtis
ꝯtriũ verius esse puto,qa vrbis p̃fectus putridas carnes , & cor-
ruptos pisces nullo p̃tio p soluto sępe cõburit,& in Rhodanũ
proiicit,ẽt mulcta dñis indicta,l 1.§.cura carnis,ff.de of.pręfe.
vrb.Exurẽda.n.sunt ꝯtaminata bona,ne totũ corpus,oisve re-
51 spublica pereat,c.resecãd.e,24.q.3. † Fortius dicendum vr̃ , q
dñi ipsorũ bonorũ cogi possint proprijs impẽsis ꝯburere bona
impurgabilia,& mũdare purgabilia pp periculũ mortis immi
nẽtis ex ꝯtagione ipsorũ bonorũ.Det.n.superior ex offõ ꝓui-
dere,ne qs ihupsi mortẽ ꝯsciscat,l.j.& p totũ.ff.de his , q sibi
mortẽ ꝯsciue.poteritq; ꝓhibere,ne qs ingrediat domũ, i qua
sunt bona ꝯtaminata,nisi prius mũdata domo,& cõbustis bo-
nis,q̃ in ea sũt,vt est tex.clarus i n sisi,in c.ipsa pietas,23.q.4.nã
qlibet cõpelli põt teneri aq̃ in domo ꝓ extinguẽdo igne,l.nã
& salutẽ,§.fi.ff.de off.præfec.vigil.Ergo ẽt ꝓ igne pestifero de
pellẽdo qlibet cogi poterit sordida bona lauare,& impurgabi
lia cõburere.Nõ ob.iura p̃allegata,qa procedunt, qñ Princeps
vult a subditis auferre dominiũ terũ, quæ vtiles sunt ipsis dñis
& eas sibi,vel alteri appꝓpriare,tũc tenet ad p̃tiũ,secus qñ vult
auferre dñiũ terũ,q̃ ipsis dñis ꝑniciosę sũt , & eas cõburere,ꝓ
salute subditorũ,tunc nõ tenet ad pretiũ,d.l.nã & salutẽ. Loci
52 quoq; †mutatio optima est medicina.Nã morbosus exercit⁹
nullo salubriori remedio uti põt q̃ frequẽti castrorũ mutatione
vt attestat Flauius Vegetius de re milit.li.2.Et hæc obseruatio
(vt inquit Cor.Celsus necessaria est,qua qs in pestilẽtia vti de
bet adhuc integer,cũ tñ securus esse non possit:tũ igit oportet
peregrinari,nauigare,& vbi id nõ licet,gestari,& sub diuo leni
ter ambulare,vertãt ergo solũ,fugiãt infecta loca,c. negotiato
88.dist.Recedãt,exeãt,& immundũ qcq̃ nõ tãgãt,23.q.4.c.re
53 cedite.¶ †Vulgò.n.fert,citò,& lõge fugiendã esse pestẽ.Nã te
ste Appiano Alex.de bellis ciuilibus,li.5.Antarii populi quadri
gentorũ 60.passuum milibus lõge a pãtria pestilẽti discesserunt.
Et Celtæ vsque ad Pirenęos mõtes fugerũt . Quorũ exempla
Io.Fir.tract.de gabellis,q.14.2.partis,inducit ꝯ nos Italos,q ex
ciuitate contagiosa fugimus in villas,& castella vicina,& iõ pa
rum nobis fuga ꝓdest.Ad remota ergo,& sana loca fuga ꝓpe-
temus.Sũt aũt saluberrima loca ea,q̃ s.in j.& 2.remedio pser-
54 uatiuis demostrauimus.†Et salubrius est ad mõtana castra di-
uertere.Dei.n.Angelus dixit Loth, in mõtẽ saluũ te fac, & Pe
trus exñs in monte dixit,Dñe bonum est nos hic eẽ. Matt.17.

S V M M A R I V M.

1 *Medicorum auxilio sępe sanantur,qui aliàs morituri erant.*
2 *Medicorum electio ad quos spectet.*
Et quot medicos debent ciuitat habere,& reliqua lnen,nu.3.
4 *Ciuitatum quædam dicuntur maximæ,quædam maiores,et quędam minores.*
Et quot medicos vnaquęque ipsarum debeat habere,vide in dictione medicorum,nu.3.& 4.
5 *Medicus quis dicatur.*
6 *Medicorum appellatione qui veniant.*
Et nu.9 10.11.12.& 13.
7 *Vulnerans non tenetur de homicidio,si vulneratus moriatur eo casu,quo fecit vulnus incantari.*
8 *Medicus an possit quis dici,etiam si non sit Doctoratus.*
14 *Medicus nouellus,qui vt plurimum dici solet parentum occisor,an cõputari possit in numero eligendorum pro ciuitate.*
15 *Aduocatus nouus litium confusor.*
16 *Tyronis appellatione comprehẽditur quilibet quantuncunq; inexpertus.*
17 *Senis vmbra,vt vulgus ait,iuuenis superat eloquentiam.*
18 *Iuuenes sunt gloriæ cupidi,promptiores,et perspicaciores quàm senes.*
23 *Medicus debet artis peritiam ad vnguem scire.*
24 *Medicorum errores cum mortuis sepeliri dicuntur.*
25 *Medici imperiti homines officiosissimè occidere dicuntur.*
26 *Medicina,secundum Lucam de Penna,est ars,in qua coniectura praua* ...
27 *Medicus honorari debet propter necessitatem.*
28 *Medicus imperitus tanquam sicarius est cauendus.*
29 *Medici imperiti vnico medicaminis genere omnes ægritudines sanare se putant.*
30 *Doctores indocti omnia argumenta vnica solutione resoluunt.*
31 *Medici peritia quomodo,& quibus indicijs cognosci possit. et seq. vsque ad finem tractatus medicorum.*
33 *Medico licet interdum se laudare.& seq.*
34 *Medici imperiti quare parabolani dicantur.*
37 *Medico debent infirmi obtemperare,aliàs peccant.*
Et qñ excusetur,si aliquid nociturum medico prohibente,sumunt.n.38.
39 *Medicamina cõgruo tempore exhibita prosunt,nimis aũt properata,vel retardata nocere solent.*
42 *Medicamina multa adinuenit præteritorum malorum experientia.*
43 *Medicina pluries reiterari,nisi vrgent necessitas,non debet.*
44 *Medici scientia parum prodest,nisi adsit solertia.*
45 *Medicus vt perfectus possit dici,quibus opus habet.et seq.*
46 *Doctori consulenti tria sunt necessaria,vt perfectus possit appellari,et numero 50.*
47 *Medicus peritus et diligens,debet adesse aromatario componenti medicinam,ne,vt fieri solet,immisceat,quid pro quo.*
48 *Medicus debet adesse infirmo in mortis periculo cõstituto,nec excusatur si minus idoneum ad custodiam dimisit.*
Et an teneatur ad personalẽ custodiã infirmi de morte non suspecti.n.49
50 *Doctor aduocationis officio fungẽs ad nullum aliud officium vacare dic.*
51 *Medicum oportet bonis, et Christiano necessarijs moribus esse præditũ.*
52 *Iudæi operam infirmitatibus suis implorantes, mortem magis quã vitã optare credendum est,et ibi,quàm sint et Christos,et Christianos inimici Iudæi.et nu.seq.*
Vbi quis corpus vitamque suam Iudæo committit,excommunicari dẽt.
57 *Iudæorum medicorum operam,an et quando liceat implorare.*
Et vtrum Iudæi,et Christiani perfidi vita deterior sit.n.58.& 59.
60 *Medico plus cæteris cõuenit mansuetudo,pudicitia,& sobrietas,et n.61.*
64 *Medico vt mors infirmi non imputetur,quot et quæ requirãtur. et n.65.*
66 *Medicus imperitia cuius mortuus est infirmus,quã pœnã veniat mulctãdus.et seq.*
Et ibi an valeat argumentum de iudice ad medicum.
73 *Iudex,qui de facto,vel per imperitiam fecit hominem suspendi,vel decapitari,an teneatur similitudine supplicij.& n.67.*
76 *Medicus an teneatur de homicidio,si ob eius negligentiam sit mortuus infirmus.& nu.80.*
77 *Negligentia,an & quando ascribatur culpæ.*
78 *Medicus qualiter conuincatur insidiatum fuisse vitæ defuncti.*
Et an,et quando isto casu teneatur ad damna,& interesse.et nu.79.
81 *Medicus,qui leuem infirmitatem magnam fecit,et breuem longam, qua pœna plecti debeat.et nu.82 et seq.*
85 *Libelli forma contra medicum colligitur ex Spe.tit.de magistris,circa fi.*
86 *Medico non licet pacisci de salario cum infirmo,nec cum eo contrahere.*
Doctor,seu Aduocatus,qui ex industria litem protrahit, vel qui in aliqua excep.patitur se vinci,vt sibi augeatur salarium,est infamis.
88 *Medicus an,& quando possit cogi mederi.90.& seq.*
89 *Doctor an,et quando compelli possit,vt litigantibus consulat.& nu.92.*
93 *Medicus an,et quando teneatur mederi gratis.et n.seq.vsque ad n.101.*
94 *Doctor an,et quando possit vendere iustum consilium,et Aduocatus iustum patrocinium.*
Et an,& quando teneatur gratis consulere.ib.et n.seq.
95 *Medicus non debet ex arrogantia salutem infirmo polliceri.*
96 *Doctor non debet clientulo promittere victoriam,quæ iacet in iudice nõ in ipso.*
102 *Medicus salariatus de publico,pauperum curam quemadmodũ,et diuitũ suscipere debet aliàs priuãdus venit salario,et expellendus ab officio.*
103 *Medicus an possit mederi infirmis nolentibus.*
104 *Medicus an dare debeat infirmo medicinam,de qua dubitat,an vtilitas,vel damnum ex ea proueniat.*
105 *Medicus contrahens matrimonium cum relicta defuncti, quem curauit est suspectus de morte.*
106 *Medicus quis,et quando æquiparatur obstetrici.et n.seq.*
109 *Medicus si liber est,æquiparatur possessoribus artium liberalium,maximè quod salaria,et ea gaudet immunitate,qua legum Doct.*
110 *Medicus Papæ,vel Imperatoris æquiparatur Duci.*
111 *Medicus salariatus de pub.an et quando possit ab infirmis aliquid exigere & multis seq.*
Et an poterit a sanis oblata recipere.nu.119.seq.
115 *Mutuãs,an post solutum mutuum possit licitè, quod sibi sponte offertur, suscipere.*
116 *Notarius episcopi an,& quando possit aliquid recipere pro instrumẽtis ordinum collatorum.*
117 *Iudex an post latã sñiam possit licitè accipere,quæ sibi spõtè offeruntur.*
118 *Doct.salariatus de publico,an a particularibus possit aliquid recipere.*
121 *Sanis non sunt administranda medicamina,nec medici aliter viuere debent.& nu.122.*
123 *Medicus conductus a communitate,qui finita locatione medicatur, vt prius,an intelligatur tacitè reconductus.*
124 *Medico an,et a quibus debeatur salarium,licèt non sit conuentum.*

Medico

123 *Medico salariato de pub. quo casu merces ei debetur ab infirmo, an et quã-
do petere, et exigere debeat mercedẽ præstitæ seruitutis. n. 126. et seq.*
128 *Argumentum de Aduocatis ad medicos valet.*
129 *Medico forensi, cui constitutum fuit salarium diurnum, an dẽtur sala-
rium pro eo tempore, quo stetit in itinere, et seq.*
Et an possit petere salarium pro die feriata in honorẽ Dei. n. 131. et seq.
Et quid si vna die egit iter trium dierũ, qd nã erit ei dãdũ salariũ. n. 134.
133 *Doctor Iurista an licitè petere possit honorarium pro consilio, quod fecit
die festa.*
135 *Medicus forensis, cui cõstitutum est salarium diurnũ, et qui in itinere est
infirmatus, an debeat consequi tantum salarium, quod sufficiat pro re
uertendo ad domum.*
*Et quid si equus ab ipso conductus ei derobetur in itinere, an sibi cõpetat
actio contra infirmum ad pretium. nr. 136.*
137 *Medicus, qui salarium recepit pro curanda podagra alicuius, qui paulo
post occisus fuit, an teneatur restituere dictum salarium.*
138 *Medicus, qui cum infirmo, vel Repub. conuenit curare infirmos tẽpore pe
stis pro certa mercede sibi post liberationẽ exoluẽda, an et quandu te-
neatur ipsi eodem pretio eos liberare, si paulo post infirmus recidiuauit
vel pestis est reuersa. et seq. vsque ad. n. 146.*
140 *Residiuans incontinenti, præsumitur ex eã præcedentis infirmitatis reci
diuasse.*
141 *Equus, qui intra triduum a tempore venditionis, vel locationis mortuus
est, præsumitur mortuus ex morbo, quo tenebatur dicto tẽpore locatio
nis, vel venditionis. et n. 143.*
142 *Vulneratus si intra modicum tempus moriatur, præsumitur mortuus ex
vulnere, secus si decedat longo interuallo post.*
144 *Crapula est omnium infirmitatum fomes.*
147 *Medicis qualiter constitui debet salarium, vt citius infirmi liberationem
consequantur.*
Et a quibus repetere poterit resp. dictum salariũ, et qua actione, n. 149.
148 *Auri sacra fames quid non mortalia pectora cogis.*

MEdicorum Auxilio ẽt hęc summouet̃ ifir
1 mitas, †nã q aliàs moreret̃ au-
xilio medici sæpe sanat̃, c. fi. de pen. dist. 7. Hic tria
bẽ pstrigã. Primò, quot & quales, & a qbus medi-
ci sint eligendi. Scđo, qb. sint pęnis plectendi, si in
exercitio eorũ peccauerint. Tertiò, de ipsorũ salarijs aliqua su-
2 bijciã. †Circa primum, medici sunt a Decurionũ ordine eligẽ
di, l. j. ff. de decre. ab ord. faci. Posset tñ medicorum electio, vel
ex ꝯsuetudine, vel ex rescripto Principis ad alterũ spectare, l.
3 parabolani, C. de epi. & cle. ¶ †Quot aũt medicos hr̃e possit ci
uitas, tradit̃ in l. qui duas. §. j. ff. de excu. tut. vbi dr̃, Maxime ci-
uitates dcẽ hẽant medicos. Maiores septẽ, minores vero qnq;
4 †Maxime aũt dñr metropolitanę. Maiores q̃ cognitionẽ cãtũ
hñt tã ciuiliũ, q̃ criminaliũ. Minores, q̃ nullã hñt cãtũ cogni-
tionẽ, s; ad supiorẽ pñdẽ recurrũt, fm Io. de Pl. i l. nec j. C. de ꝑ
fes. & medi. Sed veritas est, q i ciuitate pñt ẽẽ tot medici, quot
ibi sine salario habitare velint. Sed cũ salario publico, & cũ im
munitate ñ pñt Decuriones retinere i ciuitate plures medicos
q̃ s. dictũ fuit, l. j. C. de ꝑfes. & med. nã i Alexãdria erãt sexcẽti
5 de collegio, & numero ordinario. d. l. parabolani. ¶ †Sed ꝑ itel
ligẽtia, qto, q̃s dicat̃ medic⁹. Rñdeo, medicũ accipim⁹, q alicu
i⁹ partis corporis, vel certi doloris sanitatẽ medicinę scia, & ex
6 perimẽto pollicet̃, nõ incãtationib. aut imꝑcationib. Etsi mul-
ti sint. q incãtationes. & imprecatiões sibi ꝓfuisse affirmẽt. l. j.
7 §. j. ff. de var. & extraor. cog. †Vñ si vulnerat⁹. faciẽs se curari ꝑ
incãtatores moriat̃, nõ poterit vulnerãs ititulari de homicidio
tũ qa vulneratus nõ dr̃ adhibuisse medicũ, q vuln⁹ curaret, tũ
qa ꝑ partẽ dãnatã curã sui ꝓcurauit, & sic fuit i culpa, fm Bar.
Soc. ꝯs. 78. Primò aspectu, col. fi. li. 2. q poterat alleg. tex. Aug. in
c. qm, 88 dist. Matres, iquit Aug. infideles filijs dolentib. q̃rũt
ligaturas sacrilegas, & incãtationes, oĩa ista peccata sunt homi
8 nũ. †Sed hic subonit̃ hõ, an ad hoc vt dicat̃ medicus, requirat̃,
q sit doctoratus, & approbatus: Bar. in l. sciẽdum, §. dictũ, ff. de
Aedil. edic. tenet, q nõ, iferẽs ad declarationẽ, c. j. de statu reg.
li. 6. Cauet̃ ibi, q nullus q̃tumcunq; honestę uitę possit sub ex-
cõicationis pęna ingredi monastenũ monialiũ, nisi sit medic⁹
dicit Bar. ẽt nõ graduat⁹, q se medicũ ꝓfitet̃, ingredi poterit, se
quit̃ d. Ale. i l. j. in add. ad Bar. ff. de ven. insp. & ꝯs. 15. Viso ꝓces
9 su, col. fi. li. j. vbi cõprobat, †qa serui medici esse pñt l. j. §. ne ãt,
C. de cõmu. ser. ma. & tñ serui non pñt ad Doctoratus dignita
10 tẽ ꝓmoueri. l. j. & l. fi. C. q mil. non pos. ¶ †Hinc in cõi sermo-
ne hr̃, q medicũ, & stultũ qlibet pt̃ appellare. Nã obstetrix ẽt
medica nũcupat̃, l. j. §. j. ff. de va. & extraor. cog. l. itẽ si obstetrix
11 ff. ad leg. Aq. †Sed ẽt chirurgici medici dñr. c. tua nos. de hom.
12 †& nõ solũ curãtes hoium corpora, sed ẽt curãtes aĩalia bruta,
13 medici appellant̃, fm gl. in l. j. C. de excus. artisi. li. x. †Nõ tñ ap
pellatione medicorũ ꝯprehẽdunt̃ barbitonsores, fm gl. i d. c.
j. in ver. rõnabilis cã, de statu. mon. li. 15. Dẽnt aũt aiaduertere
q medicos eligere volũt, primò ad ętatẽ, & experiẽtiã. Eligedi
n. sunt medici senes, & experti non iuuenculi, vel tirones, fm
14 Aug. in l. j. §. pueritiã, ff. de post. †vbi dicit nõ esse ꝯfidendũ de
15 medico nouello, qa ẽ occisor parẽtũ. Nec de †nouo Aduocato
16 qa est litiũ confusor. ¶ †Sciendũ aũt est, quẽlibet in expertũ ty
ronẽ dici, fm Vegetium de re mi. Miles. n. nõ exercit⁹, ꝓ tyro
17 est. †Et dici solet, q pl⁹ valet vmbra experti senis, q̃ eloquẽtia
iuuenis, fm Bal. in c. j. de renũ. & Io. de Ana. in rub. de deli. pue
18 to. ¶ †Laudo tñ, q simul cũ antiqs, & exercitatis eligat̃ aliqs iu
uenis medicus, qa iuuenes sunt cupidi gl̃iæ, & ꝑpea cũ maiori
diligẽtia ægroti sanitatẽ ꝓcurãt. Antiqui ãt, vt plurimũ, sũt de
sides, & remissi. Sicut de aduocatis dixit Spe. ti. de adu. §. nonò
19 veritẽ cautus sit antiquus. †Prõptiores. n. sunt Doctores iuue-
nes, tanq̃ ex studij fornace nouiter educti, arg. c. liquidè, de ꝯs.
20 dist. 2. Solet †ẽt esse ꝑspicaciores, †quia memoria i iuuene tena
21 cior est, iuxta illud Sene. Solebat mihi bonæfidei ẽẽ memoria
& q̃ ei ꝯcellerã, citò restituebat: nũc aũt ætate cassata, & lõga
22 desidia, q̃ iuueniles aios dissoluit, q̃ noua audio. †Sũt ẽt i iuue
ne sensus acutiores, & ad capiẽdũ velociores, fm gl. i l. Gallus
i pri. ff. de li & posth. & i l. cũ quid, ff. si cer. pet. no. Pan. i c. quo
23 ties, in 3. no. de test. Scđo aduertãt ad artis peritiã. †Dẽt. n. me
dic⁹ hr̃e sciam medicinalẽ. l. j. ff. de decr. ab ord. faci. & i scrinio
24 pectoris tenere tradõnes artis, ca. ad aures æta. & quali. ¶ †Sed
quãdr̃ sciri poterit medicũ esse peritũ, cũ errores medicorũ se
pulti esse dicant̃ cũ his, ques interemerũt. Et si i eorũ manib⁹
q̃s in fata ꝯcedat, necessarias ꝓducũt rõnes, qbus apertè osten
25 dũt, q uita illius non erat vlterius ꝓtelãda. †Et hi sunt, fm Lu
cã de Pẽna, i rub. C. de ꝓfe. & medi. q hoies officiosissimè occi
26 dũt, †nã fm eũ medicina dr̃ ars, i qua plus ualet ꝯiectura q̃ rõ.
& fuit dictũ Macrobij i Saturnalib⁹, ꝓpè finẽ. Sed absit, q ego
27 detrahã medicinali sciæ, & medicis eruditis, †quos saltẽ pp ne
cessitatẽ dẽmus honorare, vt hr̃ Ecclesiastici c. 38. nã publicę
necessitati tęe ꝯsulũt, & sanitatẽ ægroto restituũt, l. fi. C. in q.
28 ca. cel. lõ. tẽp. p̃scri. †Imperiti ãt medici ñ minus, q̃ sicarij odio
sũt hndi. Hi. n. sunt, q rẽpublicã destruũt, l. illicitas, §. sicut, ff. de
offĩ p̃sid. Hi sũt, q iã mortuis, quos lõga iedia pdidetũt, sorbi
29 tiũculas faciũt, & delicatos cibos. †Hi sũt, q vno collyrio oĩum
30 oculos sanãt, c. fi. 29. dist. & ibi gl. dicit, †Hic faciũt indocti Legi
stę q vnica solõne q̃cũq; argumẽta resoluũt. Et si malũ medi-
cũ volueris rõnib. & oꝑ, p̃brijs cõtusum reddere, ad Plinium, Se
31 necã, Sidoniũ, & i fine. Petrarcha recurras. ¶ †Cognoscit̃ aũt
medici peritia, si ęgritudinis cãs sciat exprimere, fm Hypocr.
32 in ꝓlogo ꝓnosticorũ. †Et q se medicina peritũ esse affirmat,
tria se scire p̃supponit, videlicet, in singulis ęgritudinibus p̃te
rita, i. vñ ifirmitas originẽ traxerit. Pñtia. i. i quo statu, & gradu
existat ęgritudo. Futura. i. utrum curabilis sit, an mortalis, fm
Car. Flor. i d. c. ad aures. sed quis est hic, & laudabimus eũ? Pau
ci, quos æquus amauit Iupiter. Multi tñ sũt, q se peritos in hac
medẽdi arte ꝓfitent̃, sed an verũ sit, Deus ipse nouit, se tñ vt
33 eruditos exhibent, ut dr̃ in d. c. ad aures, & ibi no. Car. †q licet
medico se laudare. Quod plurimi faciunt, quibus, vt refert Lu
cas de Penna in d. rub. de profes. & medi. nihil deesse vr̃, p̃ter
effectum operis. si is desideratur. Ab eis singularum rerũ natu
ras, sanitatis, & ægritudinis cãs accipies: ipsi ægritudinis initiũ
augmentũ, statũ, & diminutionẽ iudicant. Quid plura? cũ eos
34 audio, uiñ mihi posse mortuos suscitare. †Nec mirũ, parabola
ni. n. appellantur, quia multas hñt parabolas, fm gl. in l. parabo
35 lani, C. de epis. & cle. ¶ †Non puto tñ exercendos peritos me-
dicos, qui apud ignotos modestè se profitentur tenere medici
næ scientiam. Licet. n. apud incognitos se laudare, nam ꝓcon-
sul in sui commendationem transmittit prouincialibus, lr̃as
priusq̃ prouinciã ingrediatur l. obseruare, §. anteq̃. ff. de officio
proconsul, & apud Didonem se extollebat Aeneas dicendo,

Sum pius Aeneas, raptos qui ex hoste Penates
Classe veho mecum, fama super æthera notus.

36 ¶ †Crederẽ ẽt, q liceret se pro veritate laudare in pñtia ęgro-
ti volẽtis sumere nocitura ꝯ mãdata ipsius ad effectũ, vt retra-
hat ifirmũ ad rectã normã viuẽdi, sicut faciebat Paul⁹, q vt in
fideles traheret ad catholicã fidem, palã dicebat se hr̃e spiritũ
sãctũ, c. sicut. n. 28. q. j. Sic nos edocuit dñs noster, Iesus Chr̃s,
dũ dicebat, Sancti estote, quia ego dñs vester sanctus sum, c. re
37 nete. 31. dist. ¶ †Peccãt. n. grauiter infirmi, q ꝯ medici p̃cepta
sumunt nocitura, qa ꝯ charitatẽ faciunt, quæ vult, q sibi non
noceãt, c. si non lice., c. placuit. 23. q. 5. non estimemus, 13. q. 2.
38 †Sed nitimur i vetitũ. Et iterdũ grauior est sitis q̃ febris, & do
loris impatientia sæpe cogit patiẽtẽ in seipsũ sæuire, l. fi. §. si qs
ãt. ff. de his, q sibi mor. ꝯsciue. Cognoscit̃ ẽt medici peritia, si
39 opportuno tpe nouerit lãguẽtib. medicinã p̃bere. †Nã ꝓperat
a nimis, vel retardata remedia, ñ ꝓfutura p̃stãt̃, c. absit. 50. dist.

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt,
Et data non apto tempore, vina nocent.

Nã oĩa tp̃s hñt, & suo tpe sũt singula expedienda, c. quis igno
40 ret. 33. q. 4. l. oẽs iudices, C. de ser. l. iustas, C. đ iure fisci. †Proba
tur ẽt medicum hr̃e sciẽtiam, si nouis morbis noua sciat anti-
dota præparare, c. cæterũ, de iura. cal. l. j. ff. de ven. inspi. Sciũt. n.
optimi medici ꝯ quẽlibet morbum congruã inuenire medici
41 nã, c. qualiter, & qñ, §. verum, de acc. ¶ †Prudens. n. medic⁹ ꝯ-
siderata qualitate personæ, cã infirmitatis, tpe, & loco, medi-
cinam

ciná adhibet opportuná,c.ſcīēdū,29.di. dēt ēt experiméta pte-
ritorū morborū añ oculos ſuos ꝓponere, qa vt ſcribit Aug. Ad
42 Bonifaciū.† Cogūt nos multas inuenire medicinas multorum
43 experiméta malorū,c.vt ꝯſtitueret,50.di.† Nec toties medici-
ná reiteret,ſi neceſſitas nō vrgeat. Toties.n.reiterata nocet,po
44 tius q̄ ꝓſit,c.quis,de pę.diſt.3.❡ † Tertiò electores diligēter ad-
uertāt,an medicus ſit diligēs, qa ſola ſcīa nō ſufficit i medico,
45 niſi cū ſcīa ſit ꝯiūcta ſolertia,c.ad aures,de æta.& quali.† & ibi
no.Pan.tria ad faciēdū pfectū medicū eſſe neceſſaria.Primò q,
ſit eruditus.Scdo,q, experiat' ſm artis tradōnes.Tertio,q, ſit di
46 ligens in artis exercitio.† Quæ tria ēt ēxigunt' in Iuriſta ꝯſulen
te.Qui dēt eē peritus.Idē dēt ꝯſulere ſm cōes opin. nō aūt ſm
ſophiſticas.Tertiò dēt eē diligēs in exāminādo bñ factū.Medi
cus.n.circa curá īfirmi tenet' oēm diligētiá adhibere,c.tua nos,
de homic.& ibi Inn.& Io.de Ana.dīt nō ſatis eſſe, q, medicus
ꝓparet boná medicinā ſm canones Phyſicales, niſi ēt aduer-
tat q, aromatarius nō īmiſceat qd ꝓ quo,& nō cōficiat medici
ná ex corruptis,vł vetuſtiſſimis ſpeciebꝰ,q̄ magis nocere ſolēt
47 q̄ prodeſſe.† Iō ꝯcludunt,q, medicꝰ dēt eſſe præſens,qñ aroma
48 tarius cōficit medicinā.❡ † Itē medicꝰ vidēs infirmū in pericu
lo mortis ſi vult,q̄ dēt,diligētiá adhibere,nō dēt a latere infir-
mi diſcedere, q̄a ad cuſtodiá tenet',nec excuſat' ēt ſi alium mi-
nus idoneū ad cuſtodiá dimiſerit, ſm Hoſt.in Sum.de æta.&
quali.§.ordo.uerſi.ex poſt facto, p tex.i c.ea quæ,de offi.archi.
49 in arg.† Vbi aūt ægrotus nō eſt in diſcrimine uitæ ꝯſtitutus,nō
tenet' medicꝰ pſonalē cuſtodiá,ſed ſufficit,q, ægrotū uiſitet bis
in die,& ei dictet regimen,& dietá,ſm Hoſt.& Cat.in d.c. tua
nos.Caueat ergo medicꝰ, ne tot ſuſcipiat curas,q, oibus vaca-
te nō poſſit, nā pluribus intentus, minor eſt ad ſingula ſenſus,
50 c.diuerſis fallacijs,de cle.ꝯiu.† Sic aduocatus in ſuo officio vti
dēt ſolertia,& iō dū aduocationis offō incūbit, ad nullū aliud
oīm pt aſpirare,ne cū in vtrumq; feſtinet,neutrū bñ peragat,l.
51 nemo,C.d aſſeſ.❡ † Quattò ſup oīa electores dēnt aduertere ad
mores medici,qa oportet priꝰ aīas, quā linguas fieri eruditas,l.
magros,C.de ꝓfeſ.& medi. Et iō Vlpianus alloquit' Decurio-
nes his verbis,Certi ꝓbitate morū,& artis peritia medicos eli-
gatis,qb.vos veſtroſq; liberos in ægritudine corporū cōmitta-
52 tis.† Ego aūt alloquor Auen.q̄ ſe,ſuoſq; liberos i infirmitatibꝰ
cōmittūt Iudæis pfidis,& Chrianorū inimicis:nā ſi Chrm pſe
cuti sūt,credendū eſt,q, nos ēt pſequent': aūs ſi ꝯriū creditis,
eritis illis ſiles,q Chrm mēdoſum,& ꝓpherā aſſeuerāt. Ego āt
Chrianus ſum,& agnoſco veritatē Chriſti dicētis; Si me pſecu
ti ſunt,& vos pſequent',mortē ꝓfecto appetit, q̄ a Iudæo ſanita
tē exq̄rit,quia ſine auxilio Chri ſe ſanū fieri putat, c.q ſine, 17.
q.2.Bonus medicꝰ priꝰ monet,& inducit languētē ad implorā-
dū auxiliū Chri,ad ꝯfeſſionē,ad pniæ bñdictionē,q̄ viaticū ap-
pellamꝰ,c.cū infirmitas,de pę.& rem.Hæc quali docebit Iudæꝰ,
niſi in ꝯtemptum Chriſtianæ religionis? Et ſi tu ægrotus pa-
tiaris redēptorem nīm ludibrioſe noīari p Iudęū,mortaliť pec
53 cas,& iō in aſſidua ægritudine pmanebis. † Prohibentur.n.Iu-
dæi nomen Chri inuocare,quia illū quem inuocant, neglig ūt,
54 & ꝯtemnunt,ſm Bar.& ſcrib.in proœ.Digeſt.† Sunt.n.Iudæi
inimici nři,& Crucis Chri,c.licet vniuerſis,de teſti. ergo Chri
ſtianus,qui ſe Iudæo inimico ſuo committit, vitæ renunciat.l.
Princeps,C.de Prin.agen.in reb.lib.12. Fidei nřæ hoſtes sūt Iu
dæi,c.in ciuitatē,& ibi glo.de iud.Blaſphemi noīs Chri,cap.1.
55 e.cū ſit nimis,eo.tit.† ac peiores,& deteriores ſunt oib.gentili-
bus,& oibus ſodomitis,c.nōne.1.q.1. Sed quid rōnibus ꝯtēdo
56 pſuadere Chrianis,ne corpus vitamq; ſuā credant Iudæis † le-
ge ipſa ſub excōicationis pœna ꝓhibitū eſt Chriſtianis ne i eo-
rum infirmitatib.vtantur opa alicuius Iudæi. Audi ergo qd Sā
ēta ſynodus ſeptima diſpoſuerit,nullus eorū,qui in ſacro sūt or
dine,aut laicus azyma Iudæorum māducet, aut cū eis habitet,
aut aliquē eorū in infirmitatib.ſuis vocet, aut medicinā ab eis
percipiat,aut cū eis in balneo lauet.Si verò quiſquam hoc fece
rit,ſi clericus ſit,deponat',ſi laicus ſit excōicet',c.nullus,28.q.1.
57 † Reperio tñ,q, Fel.in d.c.tua nos,intellexit illud ꝓcedere,vbi
reperiant' medici Chriani,ſed vbi non reperiant',tunc in ſubſi-
diū,& pp neceſſitatē excuſat' infirmus,qui iplorat auxiliū a Iu-
58 dæo,arg.c.diſcipulos,de ꝯſecr.diſt.5. ❡ † Ex pmiſſis ſatis edoce
mur, ne pfidum Chrianum in medicū aſſumamus, quia mali
Chriani deteriores ſunt q̄ Iudæi,cum minus peccet, q viā dñi
nō agnoſcit,q̄ q poſt agnitā retrocedit,c.qdā, de apoſt. c.ſi re-
59 fugietes,de pęn.diſt.4.† Vir.n.ſceleſtus,lippus eſt,nec cās mor
borū pōt diſcernere,qa carnalis vitæ opatio illius ſenſus hebe-
tes fecit,& illis oculos carnalia deſideria obſcurarunt. Cuius
.n.oculi ſtudere,& recta videre p ingenium poterāt,viu prauo
rū actuum caligant',c.hinc etenim,ver.in lippis,48.diſ. Sed me
60 dicorū vitia amplius non execremur,ingramus virtutes.† Mā
ſuetus medicus eſſe dēt, nec vlli magis ꝯuenit māſuetudo quā
Medico.Nā qui uulnerib.ſanādis pēſt,vino debet, & oleo vti,
exēplo Samaritani,qui in vino morſum diſcretionis adhibuit,
in oleo in ſilitiem pietatis. Per vinum mundant' putrida,per
61 oleum ſananda fouent',c.diſciplina,45.diſt. † Sobrietas,& ſi ab
oibus ſeruanda ſit,a medico eſt maximè amplectenda,qa ven-
ter pinguis,& vino æſtuans, facile deſpumat in perniciē ægro-
62 tantiū.c.1.ſexta die,35.di. ❡ † Pudicitia valde medicū exornat.
Luxurioſus medicus a ppło hř odio,pudicus autē oibus charus
exiſtit,c.pter hæc,32.diſt.in fi.Nō.n.pōt toto corde ęgrotanti-
bus medicari,qui fęminarum nexib.alligat',c.hoſpitiolum tuū,
63 ea.cā & q5.† Caueāt ergo medici,ne in cura formoſę mulieris
ſeſe verbo,aut actu impudicos oſtēdant, nec cās morbi p cādi-
da brachia q̄rant.❡ Nunc videamus,qñ mors infirmi ſit medi-
co imputāda,& qua pęna puniēdus ſit,ſi eius culpa ægrotās oc
cūbat.Pro expeditione huius q.intendo cōmentari. l. illicitas.
§.ſicuti.ff.de offi.præſi.Cuius tenor ſequit'.Sicut medico impu
tari euentus mortalitatis nō dēt, ita qd imperitiā cōmiſit,im-
putari ei dēt,ptextu.n.humanæ fragilitatis delictum decipien-
tis in periculo hoīs innoxium eſſe non debet. Vt ſenſus huius
tex.pfectè habeat',formabo quāplures qōnes, ex quib.perfecta
64 cognitio reſultabit.Quæro igitur primo loco,† an excuſet' me-
dicus a caſu mortis infirmi, quem curabat? rñdeo ſi quæ ſ.di-
cta ſunt obſeruauit,certum eſt eum excuſari,v dř in primo rñ
ſo huius tex,& quia nō eſt in medico,ſemp releuet' vt æger,gl.
in c.ad aures,de æta.& qual.Et ſm Inn.in d.ca.tua nos,ad hoc,
65 † vt mors nō poſſit medico imputari, quatuor ſunt neceſſaria.
Primò,q, offm medicandi ſibi ꝯgruat.i.q, ſit laicus, non cleri-
cus,aut religioſus,cui nō ꝯueniat ars chirurgiæ,c.ſniam ſangui-
nis,ne cle.uel mona.& d.c.tua nos.Scdò,q, ſm artis traditiones
medicinam ægroto ꝓpinauerit,d.c.ad aures. Tertio,q, oēm di-
ligentiam adhibuerit. Quartù, q, ægrotum informauerit de oi-
66 bus,q̄ ægritudini ꝯria ſunt.Quæro ſcdò,† qua pęna puniri dēat
medicus,ex cuius imperitia mortuus eſt ægrotās? Nā in iſto ca-
ſu mors imputatur,ut in 2.rñſo huius §.❡ Mart.Sillı. & Albe.de
Roſ hic dīt,medicū extra ordinē eſſe puniendū,arg. l.reſpiciē-
dum,§.delinquunt,& quæ ibi traduntur,ff.de pœn. idem tenet
Aug.de An.in addi.ad Ang.in tract.malef.in ver.fama publica.
in 7.q.ubi arguit de iudice ad medicum,nam ſm eum ſi iudex
per imperitiam aliquem poſuerit ad torturam, & tortus ex tali
67 tortura moriatur,tunc extra ordinem eſt puniendus.† In ꝯriū,
q, medicus teneat' pęna homicidij, & ſic legis Corn. de ſicarijs
probari vř ſic.Iudex,q de facto facit aliquē ſuſpendi, tenet' ſili-
tudine ſupplicij,ſm Bal.in rub. C.de pęna iud.qui malè iud. Et
iſtud vř uoluiſſe gl.in l.2. ff.q, quiſque iuris dicit idem in medi
co,qđ in aſſeſſore,qui p imperitiā ꝯſuluit. Facit qđ decidit Bar,
in l.lege Cornelia,ff.de ſica.❡ Et iſtam partē tenet Iac.de Are.
quia in dolo vř medicus,qui aſſeruit ſe peritum in arte, cū non
68 eſſet.† Tacitè.n.ſe peritū aſſeuerat,qui ſe in medicū eligi patit',
l.Iulianꝰ,§.qđ tñ,ff.de act.emp.l.ſi quis fundū. §.ſi quis vitulos,
in arg.ff.loc.& hoc dixit gl.in d.l.2.Et qa non pōt medicus alle
gare imperitiā,cū ſe peritū aſſeruerit,vñ vř dicēdū, q, per dolū
ꝯria medicamēta exhibuerit:ſi dolo occidit, ergo reus eſt mor
69 tis,vt j.ſubiciā.❡ † Facit,q,a medicus, qui ſecuit per imperitiā,
tenetur ex maleficio,nō aūt ex quaſi maleficio,vt tenet iudex,
l.ex maleficijs,in prin.& ibi gl.iuncto §.ſi tñ iudex. ff. de act. &
obli.& bñ facit tex.in l.idem iuris §.ſi.ff.ad leg.Aqu. vbi dř,ne-
minē dře aſſectare id,in quo ſcit, vel ſcire debet imperitiā ſuā
70 alteri nocituram.❡ † Et hanc ſñiam ſeruant Aegyptij, vt ſcribit
Herodotus de antiquorum geſtis,lib.2. Ait.n. Aegyptiaca lex,
Medici ex publico victum ſumunt, ægros ſecundum legē cu-
rēt ab antiquis medicis,comprobatiſque ſcriptoribus traditā,
ſi quis normā ſacri libri ſecutus īfirmum ſanare nequiuerit, oī
caret culpa,ſi præter ea,quæ libris cōtinentur,illum curauerit,
morte puniatur. Quid tenendum:amplector primā partem p
tex.i l.3. §.3.ff.de ſica.ubi dř, qui poculum amatorium libidinis
cauſa dedit,ex quo mulier,quę illud bibit deceſſit,relegat',non
pœna legis Corneliæ feriatur.Sic dicēdum vř i medico,qa aīo
ſanandi,non necādi p imperitiam malam medicinam propina
71 uit.† Scdo,quia pœna homicidij nō tenetur,niſi q dolum com-
miſit,l.cum autem excipit',ff.de ædil.edi.tradit Bar.in l.quid er
go,§.pęna grauior,col.4.ff.de infa.do.Iaſ.in l.3.col.pe. ff.de legi
bus vbi plura ad illud cōgeſſit, quę repetijt in l.in actionibꝰ.ff.
de in lit.iurando.& in l.4.§.qđ prętor,ſi.ne quis eum qui.& idē
72 firmat Dec.conſ.9.per totum. Imperitia† aūt culpæ aſcribitur,
73 & non dolo,d.l.quis fundum,§.ſi quis uitulos,ff.loca. ❡ † Hinc
dicebat Alb.de Roſ.i d.l.2.q,iudex, q per imperitiā decapitari
iuſſit,unum,vel plures,non eſt ipſe decapitandus,niſi probetur
dolus,quia i dubio potius ex imperitia,quā ex dolo pręſumitur
iudicaſſe ꝯtius.Qđ dicit facere ꝯ Cremonēſes, q decapitari fe-
cerunt ſuum Poteſtatem,qđ eſt bene notādum. Nec ob.deci-
ſio Bal.in d.rubr.C.de pęna iud.quia loquitur in iudice,qui de
facto, & ſine debito proceſſu ſuſpendi iuſſit hoiem, & ſic pōt
intelligi, quando vt priuatus per dolū iuſſit, nos loquimur quā
do per imperitiam iudicauit. Quod intelligas procedere, niſi
ſtatuto caueretur,q, qui homicidium quocunque modo com-
miſerit,decapitetur,tunc etiam qui per latam culpam illud,cō
miſerit,decapitari poterit,ſm Saly.in l.3.col.3. C.de noxa. & d.
74 d.Iaſ.i d.l.in action.col.7.† Ex his ſatis liquet, medicū eſſe reū
mortis,

mortis, si p dolũ ægro dederit ꝯria medicamẽta, ex qbus mor
tuus sit, l. 3. in prin. & l. lege Cornelia, ff. de sica. Et ita intelligẽ-
da est decisio d. Car. Alex. in c. absit. in fi. 50. dist. vbi vult medi
cum de homicidio teneri, & vti homicidam esse puniendũ, &
ita etiam tenuit Ang. in l. necessarios, §. si. p illum tex. ff. ad Syl.
75 ¶ †Tertiò quæro, an infirmus in dubio p̃sumat mortuus culpa
medici? Rñdeo, pro medico faciendã esse p̃sumptionem, ar. l.
Herennius §. Cata, ff. de euic. & bñ probatur in d. c. tua nos, &
hoc expressè vult Spe. tit. de dispens. §. iuxta p̃positionis, ver.
item exercens artẽ chirurgiæ, p tex. in c. de occidendis, 23. q. 5.
76 Quartò † quæro, an medicus, cuius negligẽtia mortuus est ęgro
tus, teneatur de homicidio: Cõstat. n. medicum ad exactam di-
77 ligentiam teneri, vt dixi, s̃ ver. tertiò aduertanr. † Bñ videretur
idem concludendum, qđ de imperitia dictum fuit per eadem
fundamẽta: nã negligentia ẽt culpæ ascribit̃, non dolo, l. idẽ iu-
ris, in prin. ff. ad leg. Aql. Crederẽ distinguendũ inter negligen
tiã, & negligentiã. Quædã. n. est negligentia, quæ accedit mali-
tiæ, c. p tuas, & ibi no. Pa. de test. & isto casu si medicus ex mali
tia dederat curam infirmi, pœna legis Corneliæ tenet̃, qa dolo
non caret. Dissoluta. n. negligentia, dolus est, l. magna culpa, ff.
de ver. sig. Et pp negligẽtiã dissolutã ita degradatur sacerdos
78 sicut pp delictum dolosè patratum, c. dictum. 83. dis. ¶ † Duob.
enim modis probat̃ medicum insidiatũ fuisse vitæ infirmi. Pri
mò, si illi adulterina medicamina sciẽter præbuerit. Scđò, si tẽ-
poribus opportunis neglexerit infirmũ curare, l. necessariò. §.
fi. ibi, si vel incuria, vel insidijs medici necatus fuerit. ff. ad Syll.
& ibi ita expressè decidit Ang. In foro aũt poli certũ est medi-
cũ, qui negligit mederi ægroto existẽti in periculo, teneri ac si
ipsũ occidisset, c. 3. 81. dist. & ibi hoc clarissimè firmat D. Card.
79 Alex. † An aũt medicus isto casu teneatur hæredib. defuncti ad
damna, interesse, & expensas? Iac. de Are. ĩ d. l. qua actione, §. fi.
ff. ad leg. Aqui. distinguebat. Aut infirmũ gratis curabat, & tũc
non tenet̃, quia potuit qñ voluit curã relinquere. Aut erãt sala-
riatus de publico, vel ab infirmo, & tunc tenetur. Alb. de Rosa.
aliter, & melius (vt puto) distinxit. Aut medic⁹ assũmpsit exp̃s-
sè curam illius, aut expressè dixit, se nolle teneri ad visitandũ,
& curandũ, aut nihil dixit, sed simplr̃ incepit illius curam hr̃e,
& postea defecit, vel neglexit. Primo casu constat, eum tene-
ri ad damna, & interesse, ẽt si gratis medicabatur, tanquã ęgro-
tus videatur sui curam illi mandasse, & ipse mandatum susce-
perit, quo casu ẽt de culpa tenet̃, l. a procuratore, C. mand. Secũ
do casu constat non teneri. Tertio casu perseuerare tenebatur,
quia incipiẽdo simplr̃ curam infirmi, vr̃ totum onus suscepis-
se, cum cura infirmi sit vnum totum ꝯnexum, ar. l. tres tutores.
80 §. idem in eo. ff. de admi. tut. ¶ † Scias ẽt, q̃ magis peccare videt̃
medicus, si pp eius negligentiã moriatur infirmus, q̃ si pp im
peritiam, nam qui negligit facere iustitiã, tenet̃ ad totale inte-
resse. l. 4. §. in eum, ff. de dam. infec. & tñ qui iudicat ꝯ ius p im-
peritiam, solũ tenetur ad id, qđ iudici æquum visum fuerit, qđ
minus est, q̃ integrũ interesse, l. si filius, ff. de iu. Inst. de obl. quę
ex quasi delic. in prin. Rõ esse põt, qa negligẽtia nõ ita faciliter
excusari põt, sicut imperitia, nisi fortè ĩperitia eẽt supina, tũc. n.
ad verũ interesse teneret̃, s̃m gl. Inst. de obl. q̃ ex quasi delic. in
81 prin. Alex. ĩ l. fi. in apost. ad Bar. ff. de var. & extraor. cog. † Quin
to quæro, qua pœna sit castigãdus medicus, qui leuẽ infirmita
tẽ fecerit magnã, & breuẽ fecit longã per aduersa medicamẽ-
82 ta, vel aliter, vt ægroti bursam vacuaret. † Solẽt. n. auari medici
multas excogitare fraudes, vt languentes excorient, s̃m Pliniũ
iuniorem in prin. sui operis. Bñ rñdeo, arbitrio iudicis punien-
dum esse, l. medicus. ibi, inciuile factũ præses prouinciæ coer-
83 ceat. ff. de var. & extraor. cog. ¶ † An aũt teneat̃ ægroto restitue
re pecunias extortas, Dicas, q̃ sic, per d. l. medicus, vbi decidit̃,
q̃ ægrotus, qui vẽdidit medico p̃dium cõpulsus pp medicamẽ
ta aduersa, offõ iudicis obtinebit rescissionẽ ꝯctus, & traditur
84 per Bal. in l. interposita. C. de transa. † Plus dixit Pan. in c. qa ple
rique, in 10. q. post Inn. de imm. ecc. q̃ medicus non solũ in fo-
ro aiæ tenet̃ restituere ꝯ id, qđ vltra debitũ accepit, sed ẽt te-
net̃ in foro fori, p tex. in d. l. medicus, qa oẽ datũ medico vltra
debitũ, p̃sumit̃ datũ pp sanitatẽ recuperãdã, & pp euitãdũ pe-
riculũ mortis, quinimo ẽt tenet̃ ad dãna, & interesse passa ex di-
latione infirmitatis, l. idẽ iuris, & l. itẽ si obstetrix, §. 1. ad le. Aq.
ibi, psuasum alicui medicamẽtũ infuderit, vel ore, vel clystere.
85 Et si velis scire † formare libellũ ꝯ medicũ, vide Spe. tit. de ma-
86 gistris, circa fi. † Ex istis bñ sequit̃, q̃ p̃missio facta medico per
infirmũ, nõ est obligatoria, tanq̃ p̃sumat̃ meticulosa, & sic nũ
licet medico pẽdente infirmitate pacisci cum infirmo super sa
lario, vt est tex. in l. archiatri, C. de p̃fes. & medi. sicut ẽt non li
cet aduocato pacisci de quota litis, l. quisquis, §. præterea, C. de
postu. Sicut ẽt non licet aduocato vllũ ꝯctũ inire, vel vllum pa-
ctũ facere cum eo, quem in p̃priã recepit fidẽ, neque iurgium
ex industria protrahere, c. in tamen, c. p̃terea, 3. q. 7. & d. l. qsquis.
87 † Et dixit gl. in d. §. p̃terea, q̃ infamis est aduocatus, qui patitur
se vinci in aliqua exceptione, vt asserat nõ posse fouere diuti⁹
cãm, nisi sibi augeat salariũ. Adduxit exẽplũ medici, de quo in

88 l. medicus. † Sexto quæro, an medicus cogi possit inuitus mede
ri. Rñdeo, q̃ medicus lege præcepti tenetur, alĩs mortaliter pec
cat, & est s̃m legem Dei reus homicidij, si infirmus moriat̃, qa
mortẽ inferre ꝯuincit̃, qui eã cũ possit, nõ excludit, c. 4. 83. dist.
& ibi do. Car. Alex. hoc plurib. cõprobat rõnib. poterit ergo cõ
pelli p epm, vt a peccãdo desistat, c. nouit, de iud. Sed ẽt credo,
89 q̃ offõ iudicis cogi possit mederi, & ægroto consulere. † Sicut
Doctor cõpelli põt ꝯsulere litigantib. s̃m gl. in l. 2. C. de proxi.
sacro. scri. & probat̃ in l. sancimus, C. de aduo. diuer. iud. vbi Bar.
& Sal. no. licet Bal. ibi ꝯtrũ teneat, & male: nam opi. gl. & Bart.
est verior, & magis *communis*, s̃m Fel. in c. si p debilitate, col. fi.
de off. dele. & Par. de Put. in trac. de syndicatu, ver. ptãs cũ esset
90 in offõ. † Postq̃. n. medic⁹ offm̃ medicandi assũpsit, vr̃ posse cõ-
pelli, vt operas p̃stet, quia est munus publicũ, qđ quilibet inuit⁹
subire tenet̃. l. muneru, §. iudicandi, ff. de mun. & hon. & l. pen.
91 §. duo. ff. de uaca. mu. † Sed quid si desperet̃ de salute infirmi,
92 an tunc medicus ẽt tenebitur medicari? † Vr̃, q̃ non, quia Do-
ctor Iurista non debet, neq; arctari põt suscipere p̃tectionem
causę desperatæ, l. rẽ non nouã. §. patroni, C. de iud. c. si hẽs, 24. q.
3. & hoc ẽt dixit gl. in l. 1. §. diuus, ff. de var. & extraord. cogn. In
ꝯtrium est ipsa ueritas, quia medicus suscipiendo curã desperã-
tã, neminẽ lædit, sicut Aduocatus, qui p̃tegẽdo cãm iniustam,
lædit aduersariũ, pares ergo non sunt termini s̃m S. Thomam,
2. 2. q. 71. art. 3. quem sequit̃ Fel. ĩ c. pastoralis, col. 3. in fi. de iud.
93 † Sed quærit̃, an teneat̃ mederi gratis, an ita demum si salariũ
ꝯdignũ sibi præstetur? Vr̃, q̃ gratis teneat̃, alĩs ĩcurrat simoniã:
Giezi. n. grãm sanitatis Naaman Siro vendidit, eandem grãm
Elisæo vendicante leprosus factus amisit, c. qui studet. 1. q. 1. &
Prouerb. 23. Noli vendere sapientiam, doct. & intelligentiam,
94 gratis accepistis, gratis date, c. a. 1. de magistris. † In ꝯtrium facit,
quia licet Doctori vendere iustum consilium, & Aduocato iu
stum patrocinium, c. non licet. 11. q. 3. l. vnica, C. de suffrag. Fa-
cit, quia si merces non esset, nemo studeret, nam metu inopiæ
etiam iustitia deseritur, c. si quis. 1. q. 2. c. habebat, 12. q. 1.

Nec facilè inuenies multis ex millibus unum,
Virtutem pretium, qui putet esse suum.

& dicitur Prouerbiorum 18. De fructu oris replebitur venter
eius, & c. 12. de fructu oris eius quisque replebitur bonis, & di-
cit Sapientia c. 8. Diuitiæ mecum sunt. & dicunt Iuristæ,

Dat Galenus opes, & sanctio Iustiniana.
Ex alijs paleas, ex istis collige grana.

¶ Et ista pars verior est, p qua est tex. in ca. non sanè, 14. q. 5. Nã
si Doctor nõ tenetur gratis consulere, vt s̃. dixi, nec Aduocatus
postulare, l. 3. §. ait p̃tor, ff. de postu. multo minus tenebitur me-
dicus gratis mederi, qa & si professorũ, & medicorũ ead. cã vi-
deat̃, iustior tñ est cã medicorũ, cum hi salutem hoium agant,
illi studiosorũ curam, l. 3. §. medicorum, ff. de var. & extraor. cog.
& ita tenẽt gl. & scrib. in d. c. qui studet. Pan. & alij in d. c. ad au-
res, de æta & qual. Ad ꝯria rñdet gl. in d. c. qui studet, q̃ medi-
cus nihil dẽt recipere pro sanitate restituenda infirmo, cum il-
lud sit grã, & ita p̃cedat ille tex. sed p labore suo licitè recipit,
sicut professor recipit salariũ pro suo labore, non p scia, q̃ do-
95 cet. † Quod facit ꝯ arrogãtes medicos, qui superbe sanitatẽ pol
licent̃ ægrotis, c. qñ, 83. dist. Nã sanitatẽ p̃mittere nihil aliud
est, q̃ grãm polliceri, q̃ non est in medico, sed in Deo, c. porrò,
ver. hinc aũt, & ver. nunquid medici resuscitabũt mortuos, de
96 pœ. dist. 2. † Malè ẽt faciunt Consultores, & Aduocati, qui cliẽ-
tulo victoriã promittunt. Quia victoria, non est in Aduocato,
sed in iudice, l. 3. ff. de aboli. & c. notandũ. 2. q. 3. nec semp labo-
rem sequit̃ effectus, ca. nisi cum pridem, §. quippe, de renu. Item
rñdet ead. gl. q̃ nihil medico debetur pro sanitate, sed pro ho-
nore, pro qua facit tex. in d. c. non sane. ibi, nec medici reddere
uolunt honorem suum. Sic ẽt propheta in signũ honoris mune
ra recipit, c. iudices, 1. q̃. 1. Sic Deus in signum honoris recipit
decimas, c. decimę, 16. q. 1. Et hac de causa quę Doctoribus de-
bentur, honoraria dñr, non mercedes, l. 1. §. proinde, & §. in ho-
norarijs, ff. de var. & extraord. cogn. & dixi sup. in 2. parte prin.
97 † Insuper dubitatur, an medicus, cui nota est cura, & infirmitas
absque reuolutione librorum, teneatur gratis curare, gl. in d. c.
98 nũ licet, mouet hanc dubitationem in consulente, † & tenet, q̃
teneatur gratis ꝯsulere. sequitur Spec. tit. de salarijs, § sequitur
de aduocatorũ salario, in prin. idẽ ergo dicẽdũ in medico. Sed
in vtroq; ꝯtrium verius est, & ꝯtrium tenet Ioan. And. in addit.
Spec. loco præall. quia sequeret̃ maximum absurdũ, q̃ deterio-
ris ꝯdõnis essent, qui bñ laborarunt in studio, q̃ illi qui parum
in scholis, & in studio insudarunt. Itẽ deterioris condõnis esset
vir practicus, promptus, resolut⁹, & ingeniosus, q̃ grossus, & in-
expertus. Vnde concludo habẽdam esse rõnem præteritorum
laborum, l. studiorum labor, C. de asses. nec tam pro labore, q̃ p
99 honore honoraria debentur, vt statim dixi. † Sed an pauperib⁹
saltem teneatur gratis mederi? *communiter* cõcluditur q̃ sic, vt
per Card. Alex. in c. 1. 83. dist. Pan. & alios, in d. c. ad aures, qa nõ
debet apud medicũ plus valere pecunia, quam vita moriturũ,
100 canon satis, 86. dist. † Sic aduoc. tñ tenet̃ gratis patrocinari pro

l. a-

pauperibus,& doctor gratis cõſulere, ſm Hoſt.& Pan.in c.j.de
offi.iud.& bene probatur in c.ſi ſtatutum,§.inſuper, in fi.de re-
ſcrip.li.6.nec aliter põt ſaluari , q.a abſcondunt talentũ dñi ſui,
ſm Greg.ſuper hom.Matthei 15.Subdit Pan.q. ſi recuſauerint
mederi, vel patrocinari, iudex poterit eos cogere interdicẽdo
ſibi officium poſtulandi,vel medicandi, vel aliàs mulctando.ſe
101 quiť Fel.in c.ſi pro debilitate,col.fi.de offic.dele.† Nec debent
medici dedignari pauperibus ſuccurrere,q.a laudabilius eſt ob-
ſequi tenuioribus , q̃ turpiter ſeruire diuitib⁹.l.Archiatri.C.de
profeſ.& medi. & ibi Io.de Pla.dicit, q. cura pauperũ honeſtiſ-
ſima,cura diuitum ſpe præmij omiſſis pauperibus medico tur-
piſſima eſt . Nam in medico nulla dẽt eſſe acceptio perſonarũ,
ſicut nec in iudice, ut in Auct.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.eos
102 quoq;.†Et ſi medicus ſalariatus de pub.non ita bene curet pau
peres ſicut diuites,caſſari,& expelli dẽt,ſm Bar.ĩ d.l.Archiatri,
103 per illum tex.¶†Sed qd ſi infirmus non velit,q. medicus uadat
ad eum,an tunc teneatur mederi inuito? Rñdet Doct.ẽt medi-
cum teneri,quia infirmus recuſans auxilium medici,præſumiť
furioſus,c.fi.de ſucceſ.ab inteſt.l. qdã in ſuo,ff.de cond.inſt.Fu
renti aũt medicus, & pater filio indiſciplinato tenentur medẽ
do,ligando,cædendo ſuccurrere, ſi aũt eos negligãt, hmõi falſa
manſuetudo crudelitas reputatur,c.ipſa pietas,23.q.4.& p.hoc
facit bonus tex.in c.1.& 2.q.5.Bona.n.pręſtãtur inuitis, qñ eo-
rum conſuliť utilitati,non uoluntati,c.& qui emendat,45.diſt.
& ita expreſſè determinat Spe.ĩ tit.de ſalarijs,§.fi.uer.qd ſi in-
104 firmus p.hibet,& Car.Alex.in d.c.1.†Sed pone, q. medicus du
bitat,an medicina ſit profutura, vel nocitura, an tũc dẽat pro-
pinare infirmo ipſam medicinam? Inn.& Io.de Ana.in d c.tua
nos.dicunt,q. non,aliàs peccat,quia melius eſt hoĩem relinque
re in manu creatoris, q̃ ipſum exponere dubitabili medicinæ.
105 ¶†Sed pone , q. in manibus medici moriatur infirmus,q medi
cus intra annum luctus ɔ̃xit matrimoniũ cum relicta p defun-
ctum,an ex hoc ſuboriatur indiciũ ɔ̃ medicũ, q. inſidiatus fue
rit vitæ defuncti? Vř q. ſic,ex eo, q. tam repẽte traduxit relictã
defuncti.Sicut tutor,q ante 25.ann.traducit in uxorẽ pupillam
ſuã,pręſumiť ſuſpectus dedilapidatione, l.ſi patris,& l.pe.C.de
interd. mři.Et q. ſuboriatur aliqualis ſuſpicio ɔ̃ medicum ɔ̃hẽ-
tẽ mřimonium cũ uxore defuncti ẽt poſt annũ luctus,tenet gl.
in c.cõcubuiſti,32.q.6. Ex hac tñ ſuſpicione ſola nõ credo me-
dicum torqueri poſſe, niſi aliæ urgentiores cõiecturę ɔcurrãt,
puta ſi ante mortem mariti adulterabat eius vxorẽ,arg.eorũ,q̃
no.in l.1.C.de mul.quæ prop.ſer.nup. Vel ſi cõſtaret, q. aduer-
ſa medicamẽta ægroto dederit,vel per incuriã ipſius ęger mor
tuus fuerit,tunc pręſumptio oririť ɔ̃ medicũ ſaltem ſufficiens
ad torturam,l.neceſſarios,§.fi.ff.ad Syl.Et ex qualitate perſonę
medici,& uxoris defuncti ẽt coniectura probabilis ſumi poſſet,
l.non oẽs, §.a Barbaris, ff.de re mil. Sed iã de ſalarijs medicorũ
aliqua diſcurramus.Spe.in tit.de ſalarijs.§.fi. plures qõ.format.
106 nos quaſdã alias ſubnectemus.†Dicit Spe.medicũ non eſſe ma
ioris authoritatis q̃ ſit obſtetrix,per tex.in l.fi.in prin. C.cõmu.
de leg. vbi obſtetrices,& medici pari æſtimatione,idest 40.ſoli
107 dis pro quolibet appretiantur. † Et ſic ſentit Spe.q. nõ eſt dan-
dũ medico maius ſalarium quàm uni obſtetrici,qđ ẽt ſenſit gl.
in c.non ſine,14.q.5.& Fel.in d.c.tua nos,& vř probari in d.l.fi.
Nam ſi eſt tanti valoris ſerua obſtetrix,q̃ti ſeruus medicus, nõ
vř q. plus lucreť medicus, q̃ obſtetrix, alias pluris æſtimareť,l.
108 ſi quid uenditor,ff.de Aedil.edi. Sed nunq̃ iſtud crederẽ : † vñ
puto,q. tex.ille ſanè ſit intelligẽdus,uidelicet, q. loquať de me
dico ſeruo,q. unã morbi ſpẽm tãtũ nouit curare, ut ſunt auricu
larij,dentarij,& ſimiles, q ẽt medici noiãť.l.1.ff.de uar.& ex-
traord.cogn.& ſ.dixi,ibi bene ęquiparantur obſtetricibus,quę
puer perijs tñ uacant. Sed Phyſici, q norunt oĩum ęgritudinũ
109 cãs,& remedia,abſit,q. eos pares eſſe obſtetricib.dicamus,†nã
ſi liberi ſint æquiparãtur profeſſoribus liberaliũ artium, maxi-
mè quantũ ad ſalaria, ut dř in d.l.1.§.1.& eadem gaudẽt immu
110 nitate,qua legũ Doctores,l.medicos,C.de profe.& medi. † Et
medicus Papæ,uel Imperatoris equiparãtur Duci,ſm Bar.in l.
111 1.C.d.com.& Arch.ſacri pala.† Et ſi eiuſdẽ dignitatis eſſet ob-
ſtetrix,ſequeretur,q. obſtetrix Reginę eſſet adequata Ducißę,
112 qđ nullibi legiť.¶Sedò†q̃ro, an medicus ſalariatus de publico
poſſit ab infirmis aliq.d recipere? Bř rñdendũ eſt,q. nõ,per tex.
in l.Archiatri,& ibi no.Bar. C.de profe.& medi.& idẽ dicunt
113 Inn.Pan.& alij,in c.1.de poſt.† Sed dubitatur,an poſſint recipe
re a ſpontè dantibus? Ang.& Ioan.de Plat.in d.l.Archiatri, re-
ſpondent ſpontè oblata licitè recipi,& idẽ ſentit Lucas de Pen
na,dũ exponit uerba illius tex.q ſani ſunt,ſ.circa ęgrotos, ſequi
tur Io.de Anna.in c.tua nos,de homic. ¶ Contrariũ tenet Fel.ĩ
d.c.tua nos per ea, quæ ſcribit Bar.in l.inuitus, §.fi.ff.de reg.iu.
ubi tenet, q. ſi Notarius ſalariatus de publico p.hibeatur ex for
ma ſtatuti pro ſcripturis aliquid recipere, nõ ẽt poterit aliquid
recipere a ſpontè dantibus. Sed iſta deci.nihil obſtat, quia pro-
cedit qñ Notarius expreſſè prohibet q.cq̃ recipere,nos loquimur
in caſu, quo medicus fuit ſimpliciter ſalariatus, & tũc q̃rimus,
an poſſit ſalariũ recipere ab infirmis.Vnde fateor, q. ſi ex con-
uentione medicus eſſet prohibitus aliquid recipere, q. ẽt a ſpõ
tè dantibus non dẽret accipere,quod ẽt uoluit Ioã.d Pla.in d.l.
Archiatri. Mouetur ẽt Fel. quia infirmi , & eorũ conſanguinei
erubeſcunt nihil offerẽdo,unde ſi liceret recipere oblata, de fa
cili induceretur conſuetudo dandi,& recipiendi.Iſta rõ ẽt con
cludit ſtãte prohibitione,ſed ubi nulla eſt prohibitio, nihil eſt,
quod proponať quare conſuetudo ſpontè dandi induci nõ poſ-
114 ſit.†Plus dicerẽ, q. ſtante cõuentione de nõ recipiendo quicq̃,
nihilominus medicus poſt reſtitutam ſanitatem infirmo pote-
115 rit recipere ſpõtè oblata,†ſicut is q mutuauit gratis poſt diſſo-
lutum mutuum,licitè ſuſcipit, qđ ſibi ſpõtè offertur, ſm gl.in
116 c.conſuluit,de uſuris.†Sicut ẽt Notarius epĩ,q nihil dẽt exige-
re pro inſtřis ordinum collatorum,c.1.de ſimo.tñ poſt reddita
inſtřa licitè ea recipit,quæ ordinati ſponte offerunt,quia nõ ex
117 ambientis petitione proceſſit oblo,c.ſicut epm 1.q.2.†Sic etiã
iudex poſt latam ſñiam licitè recipit,quod ſibi liberaliter offer
118 tur,ſm Gem.in c.ſtatutum,§.inſuper,de reſcrip.li.6.¶† Et iſta
notanda ſunt ad Aduocatum ſalariatum de publico,ut nõ poſ-
ſit recipere q.cq̃ a particularibus litigantibus,ſm Ang.& Io.de
Pla.in d.l.archiatri. Quod verũ eſt, ſi ſit de publico ſalariatus tã
pro cauſis cõitatis,quã ſingularium perſonarũ, ſecus ſi pro cau
119 ſis cõitatis tñ. ¶†Sed item dubitatur, an medicus ſalariatus de
publico, & prohibitus aliquid recipere, poſſit quæ a ſanis offe-
runtur acceptare? Inn.& Card.in d.c.1.poſſũ.dñt a ſanis oblata
licitè recipi per tex.in d.l.archiatri,& quia pro ſanis non eſt ſa-
120 lariatus de pub.¶†Non.n.ſanis opus eſt medico,ſed malè ſe ha
bentib⁹, c.multi.2.q.1.Sed tu conſidera, qua ex cã ſani offerãt,
nã ſi pro conſeruanda ſanitate hoc faciunt , deciſ.iſta de plano
procedit, ſed ſi offerant pro infirmitatibus futuris, tunc ſtante
prohibitione, q. aliquid non recipiant pro curis ægritudinum,
uidereť, q. ẽt a ſanis non ſit quicquã accipiendũ, quia uiolatur
finis, & cã p.hibitionis, qui finis regulat actus agendi, l.verum,
de fur.& quia prohibito uno,cẽſentur oĩa prohibita,per q̃ per-
uenitur ad illud, l.orõ.ff.de ſpon.nec una uia cõcedi dẽt, quod
121 alia uia prohibitum eſt,c.cũ quid una uia,de reg.iu.¶† Et no.q.
ſanus male facit uiuẽdo medicinaliter,ſm Inn.Car.& Io.And.
in d.c.tua nos , quia oĩa ſana ſanis, & quã plura inſana ægrotis.
122 †Non tamen male faciunt ſani, ſi 23.die Febr.faciant ſibi ſan-
guinem minui, quia ſm Io. And. poſt Vincen. non põt poſtea
mori illo anno ex febrili diſtemperatione , dicentẽ ab Angelo
hoc fuiſſe reuelatum, ſed d. Ant.& Pan.in c.cũ ad monaſteriũ,
de ſtatu reg.dicunt iſtud non indigenti nõ expedire,quia ex di
minutione ſanguinis diminuitur vita hoĩs,ſm traditiones peri
torum.Et ſicut medicus ſalariatus de pub.põt a ſanis oblata re-
cipere, ita aduocatus ſtipendiatus a Cõitate poterit a nõ litigã-
123 tibus oblata munera acceptare,ſm Hoſt.& Card.in d.c.1.† Ter
tiò quæro,medicus cõductus fuit a Cõitate pro certo annuo ſa
lario vſq; ad tres annos , finito conductionis tpe perſeuerauit
in curando infirmos in oĩbus, & per oĩa prout tenebatur uirtu
te præcedentis conductionis.Nunc dubitatur, an cenſeatur re-
nouata locatio,& conductio,ita,q. ſibi competat actio ɔ̃ Cõita
tem,an verò teneatur agere ɔ̃ eos,quos curauit? ¶Vř,q. ɔ̃ Cõi-
tatem nulla competat actio medico . Non.n.ex parte Cõitatis
põt dici renouata locatio , quia ſola patientia nõ implet ɔ̃ctum
locationis, ſed requiritur aliud, ut declarat Bart.in l.itẽ quæri-
tur, §.q impleto, ff.loca.& l.ſi mora, ad fi.ff.ſol.matr.Plus dixit
Bar.in d.§.qui impleto,q. ſi conductor prædiorum ipſius Cõita
tis finita locatione perſeuerauerit in tenuta , non tñ cenſeť re-
nouata locatio,niſi probeť, q. illi, qui habebant p̃tãtem locãdi,
ſciuerint, & paſſi fuerint: quanto magis idem dicendum vř in
caſu noſtro,in quo ẽt q. hñtes poteſtatem conducendi medicũ
ſciuerint,& paſſi fuerint : tñ medicus nõ vř perſeueraſſe in ali-
quo actu conductionis quantũ ad Cõitatem, quia aliud ſinguli,
aliud uniuerſi,l.ſed ſi hac, §.qui manumittiť,ff.de in ius uocan.
Contrarium determinat Soc.conſ.196.Circa præſentem,lib.2.
Mouetur primò , quia ægroti pro eorũ curis nõ ſoluentes, niſi
quæ prius durante locatione ſoluebant, non tñ ex patiẽtia, ſed
et ex actu poſitiuo ſolutionis conſenſiſſe vñr, ergo renouata e-
rit locatio.Sed parcat mihi,iſtud nihil eſt,quia licet ęgroti fece
rint actum poſitiuum , per quem unà cum patientia renouata
eſſet conductio,ſi p̃tãtem conducendi habuiſſent,tñ cũ ipſi nõ
habeant p̃tãtem ullam medicum cõducendi noĩe Cõitatis,nul
lo modo dici põt renouata conductio ſm Bar.in d.§.qui imple
124 to.†Secundò mouetur, quia medico debeť ſalarium ẽt ſi cõuẽ-
tum non ſit, l.1.§.1.ff.de uar. & extraor.cog. tradiť per Bal.in l.
1.C.mandan.Iſtud cõcedo,ſed dico,q. debetur ab eis,quos cu-
rauit,c.non ſine,14.q.5.& d.§.1.vnde a particularibus debetur,
non ab uniuerſitate. Tertiò mouetur, quia ſm Bar.in d.§.q im
pleto,licet locator operarum non poſſit agere uirtute tacitę re
conductionis,quia ſola patientia non implet ɔ̃ctum, ſaltem po
teſt agere actione neg.geſt.Sed nõ aduertit Soc.q. Bar. loquiť,
quando locator præſtitit operas ad vtilitatem primi conducto-
ris principaliter,tũc quia eius negotia principaliter geſſit, ɔ̃ cũ
competit actio neg.geſt.in caſu autem noſtro medicus princi-
paliter

paliter gessit negocia eorum, quos curauit. Nec dici potest, q. in
aliquo gessit negotia uniuersitatis principaliter, qa aliud singu
li, aliud uniuersi. ¶ Vltimò mouetur, qa saltem ex equitate sibi
competit actio, l. si me & Titium, ff. si cer. pet. Sed verum dice-
ret, si medico actio non competeret ꝯ eos, quos curauit, sed cũ
habeat ꝯ eos actiones saluas, d. §. 1. cessat æquitas, d. l. si me & Ti
tium. cuius remedium est subsidiariũ, vt ibi no. Verior ergo vr̃
ꝯria opi. nisi medicus probet, q. tegẽtes habentes potestatem
reconducendi ipsum, fcuerint eũ mederi, ut prius, & passi fue-
125 rint, tunc forte ex equitate defendi posset opi. Soc. † Quartò q̃-
ro, si medicus non sit salariatus de pub. quo casu merces sibi de
betur ab infirmo, an tũc sibi debeat solui in prin. an in medio,
an in fi. curæ? Medici dicunt a prin. sibi esse satisfaciendum.
Dicit enim Roff. quòd ita cantat medicinæ aphorismus.

Dum dolet infirmus, medicus sit pignore firmus.

126 Et dicit Io. de Deo lib. 1. Caul. vt refert Io. And. † dũ dolor est
127 accipe, qa passato lo punto, gabbato é lo santo. ¶ † Aegroti autẽ
dñt satisfacere uelle in fine, qa cõsueuerunt medici expleto sa-
lario infirmum derelinquere. l. Thais, §. Lucius, ff. de fideic. lib.
Et q. in fi. soluendum sit salariũ medico, tenẽt Inn. Car. d. And.
& alij *cõiter* in c. pp, de loca. & Spe. tit. de salarijs. §. nunc aũt de
procuratorum. uer. fi. & ita ẽt concludit d. Ias. in l. diem functo,
col. 3. de offi. asses. p tex. in d. l. Archiatri, & qđ ibi no. Bar. Sed il
le tex. nihil facit, qa loquitur, qñ medicus est salariatus de pub.
tunc uerum est, quòd durante infirmitate nihil potest recipe-
re, sed nos loquimur in medico non salariato de publico. Vnde
recurreremus ad consuetudinem, qua cessante distinguerem,
ut in aduocatis distinguit Bar. in d. l. 1. §. diuus, ff. de var. & ex-
128 traor. cog. † Valet. n. argumẽtũ de aduocatis ad medicos, qa ad
uocati dñr medici aĩarum, fm gl. in c. cęterũ. & ibi Pau. de iura-
men. calum. & vbique de medico corporum ad medicũ aĩarũ
& eꝯ arguunt canones, ut patet ex his, quæ dixi, & quæ ĩ. subij-
129 ciam. † Quintò quæro, an medico forensi, cui constitutum fuit
certum diurnum salarium, debeat salarium pro eo tpe, quo ste
tit in itinere: Bñ dicendũ est, q. sic, ut est tex. ad hoc sing. in l. q.
nisi, §. ex prouincia, ff. de ope. liber. quẽ ibi ad hoc inducit Bart.
& reputat sing. Lud. sing. 386. qđ incipit, Medico existẽti. & se-
quit Io. de Ana. in d. c. tua nos & ibidẽ uoluit gl. in l. desertorẽ,
§. si ad diẽ, ff. de re mil. & idẽ in aduocato dixit Bal. in l. 1. C. de
130 sustra. & Fel. in c. 1. ad fi. de lib. obla. ¶ † Sed quid si medicus, vel
aduocatus a domo discedat hora iã tarda, an cõsequi debeat sa-
larium pro integro die. Bal. in l. liberti, col. 3. C. de ope. li. tenet,
q. non, per tex. in l. 2. ff. de ann. leg. ¶ Contrariũ tenuit Bar. in l.
de diuisione, in fi. formãs qõ. in ambasiatore, ff. sol. mrĩ. per tex.
in l. 3. ff. de uerb. sig. & cum Bar. transeunt Imo. Are. & d. Ias. ibi
sequit Mar. Lau. in tract. de leg. Prin. uer. 15. Sed opi. Bal. sequit
Lud. Ro. & fuit ẽt opi. Dy. q̃ equiot vr̃, & possem hic instare cir
ca intellectum d. l. 3. & circa intellectũ d. l. 2. sed modũ eorum,
131 qui tractatus faciunt, excederem, si circa talia immorarer. † Sed
quid si occurrat dies feriata in honorem Dei, an pro ea die me
dicus possit salariũ petere: Vr̃ q. sic, quia cõcessum est medico
mederi ẽt die Dñico, ut hr̃ Io. 7. c. & expresse per d. Iac. Aluar.
in pręlu. feu. col. 2. Obseruatio. n. festorũ non impedit ea, q̃ ordi
nant ad hoïs salutẽ ẽt corporalẽ, fm B. Tho. q. 41 art. fi. Si ergo
opus medendi licitũ est, cur & licita non erit perceptio merce-
dis, quę dẽtur pp operas? sicut rusticis, qui festis dieb⁹ instãte
necessitate intẽdũt agriculturæ, vr̃ debita merces, c. licet, de fe
132 n. ¶ In ꝯrium facit, † quia oĩs Chri. actio, nr̃a dẽt esse instructio,
l. & hoc Tyberius, ff. de here. inst. c. significasti, de ele. Sed Chrs
verus medicus gratis curabat sabbato, ergo idẽ faciant medici.
Ego putarem, q. medicus nõ possit petere salarium pro ea die:
quia petendo, tacite asserit pp pręmiũ fecisse die festo opus ser
uile, qđ facere non licet, vt hr̃ Leuit. 23. Opus seruile sabbato
133 ne feceris. † Sic Doctor Iurista non licite petit honorarium pro
consilio, qđ fecit diebus festis, quia studere, & ꝯsulere pp lucrũ
dieb. festis, opus est seruile, fm Host. Car. dñm An. Pan. & alios
in c. 1. de fer. & Aluaro. in pręlu. feud. Sed si sponte sibi offerat,
licitè recipit, qa multa honestè capiunt, quę inhonestè petunt,
l. 1. §. pinde, ff. de uar. & extraor. cog. Et quia si quis principaliter
pp bonum finem operet dieb⁹ festis, non peccat, ẽt q. accesso-
rie, & in consequentiã cõsequat lucrũ. c. fi. de magist. fm Pan. ĩ
d. c. 1. Sanctificent ergo Doctores, & medici festa Dei cũ animi
ueneratione: ea aũt sanctificabimus, si Deo uacabimus, c. ieiu-
nia, de cõsecra. dist. 3. Deo aũt vacabimus, si egrotis sanũ reme
diũ, & quærentibus iustũ cõsiliũ ad gloriã Altissimi dabimus.
134 ¶ † Sed pone, q. medic⁹ ulus sit fœlici diplomate, quia uenit ad
infirmũ ĩ uno die, & fm distãtiã debebat morari per dies tres,
quia distabat miliarib⁹ sexaginta, l. 3. ff. de uerb. sign. c. cupien-
tes, §. q. si per viginti, de electio. li. 6. an tũc debeat hr̃e salariũ
trium dierum, uel unius tñ? Vr̃, q. pro uno die tñ, quia salariũ
tẽpore cõmensuratũ fuit, ergo ultra tps non debet, l. Seio, ff. de
annu. leg. per quẽ tex. dixit Bal. ĩ l. Lucius, §. a te pero, ff. de leg.
2. q. si Princeps dederit salarium ambasiatori pro uno mẽse, &
ipse reuersus fuerit in tribus hebdomadis, q. tenebit restituere
quartam partem, sequit Mart. Laud. in trac. de leg. Principum,
uer. 15. Contrariũ, q. debeat hr̃e salariũ trium dierum, tenet ex
presse gl. in l. eos, §. fi. ff. de fal. sequtur Imo. in l. cõtinuus, §. cũ ita
ff. de ver. obl. & ibi ẽt Are. & d. Alex. in d. l. de diuisione, in pri.
Alb. de Ros. in d. §. a te pero. vbi distinguendo ꝯcordat opinio-
nes. Aut rõne laboris fuit ꝯstitutũ salariũ ad numerũ dierum, &
tunc qa medicus itinerando tñ laborauit vno die, q̃tum fecis-
set alius trib. dieb: ẽt triũ dierũ salariũ ꝯsequi dẽt. Aut fuit ꝯsti-
tutũ certum pretium rõne expensarum faciendarũ singulo die
p medicũ, vel ambasiatorẽ, & nunc pro vno die tñ ꝯsequit sala
rium ꝯuentũ. pro qua distinctione allegat tex. in l. anorp. §. cum
inter, ff. mand. Aut fuit ꝯstitutum salarium ad ratã mensis vni⁹,
& tunc si infirmus citius liberatur, non habebit salariũ, nisi ad
135 ratam tps, & ita procedant no. in d. §. a te pero. ¶ Vlterius † du-
bitatur, qđ si medicus in itinere infirmet, an debeat hr̃e salariũ
pro tanto tpe, quo domum reuerti possit: Bar. Alb. Ang. & *com
muniter* Doct. in l. si cui, §. tandiu, p illum tex. determinat, q. sic.
ad idem facit tex. in l. fi. §. pe. ff. ad legem Rhodiã de iac. nã ser-
uire dr̃ medicus, ẽt eo tpe quo stetit infirmus, l. cũ hæres, §. Sti-
136 chus, ff. de statulibe. & ibi Alb no. ¶ † Quid autem si equus ꝯdu
ctus a medico sibi derobet in itinere, an sibi ad pretium cõpe-
tat actio ꝯ infirmum: Fel. in c. 1. de libel. obla. rñdet, q. nõ, alle.
Bal. in l. nihil, ff. de rei vend. quẽ nõ reperi illud dicere. Sed qđ
137 † si medicus recepit salarium pro curanda podagra alicuius, q
paulo post fuit occisus, an teneatur restituere salariũ: Br̃, casus
est decisus, q. non, in l. pe. C. de ꝯdi. ob cau. de quo dic, vt ibi p
Doc. & per Bar. & alios, in l. si vno, §. item cum quidam, ff. loc.
138 Insuper † q̃ro, medicus cũ infirmo conuenit de certa mercede
sibi prestãda post liberationem, vel ꝯuenit, cũ Republica cura-
re infirmos tpe pestis; liberat infirmus, sed illico recidiuat, vel
cessat pestis p aliquos dies, sed breui reuertitur, dubitat, an me
dicus pro eodẽmet salario teneat iterum curare? Vr̃ q. non, qa
oblo secuta liberatione fuit extincta, ergo amplius nõ potuit re
uiuiscere, l. q. res, § aream, ff. de sol In ꝯrium facit, qa non dr̃ in-
firmitas decessisse, quę citò redijt, l. diuortiũ, ff. de diuor. regist.
139 de pęn. dist. 1. c. diuortium. † Istã q. format Spe. tit. de salarijs, §.
fi. & determinat, q. si incontinẽti recidiuau. t, vel reuersa est pe
stis, q. iterum pro eo. salario teneatur curã suscipere, qa nõ dr li
140 beratus, q incontinenti recidiuat. † Et sic vult Spe. q. recidiuãs
incontinenti præsumatur ex cã, & radice p̃cedentis infirmita-
tis recidiuasse, qđ ẽt voluit Bar. in l. Martius, p illum tex. ff. loc:
Et ibi ẽt gl. q̃ vult, q. si podagra, a qua medicus pmiserat patiẽ-
tẽ liberare, breui reuertat, cõpetit infirmo actio ex conducto,
qa medicus non extinxit angustias infirmitatis, sed eas cessare
fecit tñ, arg. l. q. tertiana, aut quartana febre, ff. de Aedi. edic. Et
dicit ibi Pau. de Cas. q. podagra breui reuersa p̃sumitur proces
sisse ex primis humoribus, si ex interuallo, p̃sumitur ex nouis,
& ex mala custodia prouenisse. Idẽ decidit Io. And. in reg. ꝯcl⁹,
de reg. iur. Idem tenet Io de Imo. & Ale. in l. si ita stipulatus es-
sem abs te, ff. de verb. ob. idem concludit Fel. in d. c. tua nos, de
hom. & fuit de mente gl. in c. adhuc instar, in ver. cẽties, de pę.
dist. 3. Pro qua dist. bene facit, qđ decidit Io. And. in add. Spe. ti.
141 de empt. & ven. §. sciendũ, ver. de illo. vbi decidit, q. † si equus
intra triduũ moriatur, p̃sumitur, q. tpe venditionis, vel locatio-
nis morbosus esset: secus si ex interuallo longo. sequũtur Imo.
Alex. & *cõiter* scrib. in l. si quis cum aliter, ff. de ver. obli. de quo
p Bal. in l. 2. in 2. q. C. de resc. vend. † Siĩr si vulneratus intra me
142 dicum tps moriatur, p̃sumitur mortuus ex vulnere; secus si de
cedat longo interuallo post, fm glo. in l. 1. C. de emend. seru. q̃
dixit sing. d. Ias. in l. lecta, col. 14. ff. si cer. per. Sed est gl. consocia
in c. 2. per illũ tex. de cle. percuss. & ibi Pan. dicit istud vltimũ es
se verũ, si is q. ex interuallo occubuit, visus fuerit aliqñ a vulne-
re ꝯualuisse, secus si sp vulneratus in deterius processit, & tãdẽ
mortuus est, de quo standum est iudicio medicorũ, fm Bar. in
l. fi. ff. de sica. Ale. cons. 148. excellentissime dñe, li. 2. Anch. ꝯs.
189. in casu p̃misso, Cęp. cõs. 28 & cõs. 62. p totũ. & cõs. 41. col.
5. & plenius p Fel. in c. psbyterũ, de hom. vbi post Sal. in d. l. 1. o-
ptimè distinguit. Prædicta vera sunt, nisi cõstaret, q. culpa ipsi⁹
ęgroti recidiuasset, per tex. in d. l. maritus. vbi promissor nõ te-
net reædificare opus, q. cõstat terręmotu, & non vitio operis,
143 destructũ fuisse. Idem dñt Doc. de equo † mortuo incõtinenti
post emptionem, vt non teneat vẽditor, si cõstet mortuũ fuis-
se, qa comedit herbas venenosas, vel qa nimia itineratione op
pressus fuit, fm d. Ale. in d. l. si qs cũ alr. Et iõ si infirmus iã libe
ratus indulserit appetitui nimiũ comedendo, vel bibẽdo, non
teneretur medicus mederi, nisi sibi nouũ ꝯstituat salariũ. Quia
144 ex † crapula solent oĩa morborũ gñà prouenire, & ex ea p̃sumit
liberatũ recidiuasse, c. ne tales, de ꝯse. dist. 5. ubi Hie. all. Hip. in
aphorismis, & Galenũ Hipp. interpt̃e doctis. q ait Athletas, quo
rũ vita, & ars sagina est, nõ posse diu viuere nec sanos esse, nisi
gulæ impatiẽtiæ remediũ afferãt, & qđ turpiter ingesserãt, tur
pius ejciãt. Et dr̃ eccl'a. c. 27. in fi. pp crapulã plurimos vitam
cũ mor. ꝯmutasse abstinẽtes ãt elõgasse vitã, & fm Hie. ad Ru
145 sticũ, multæ ex deliciarũ epulis molestiæ gñantur † Itẽ forte di

cendum

cendum esset, si infirmus post recuperatā sanitatē illico ad uo-
mitū reuersus esset, puta ad vsur. ꝯcubinatū, uel blasphemias;
nam præsumendum esset, q ꝑꝑ eius scelera recidiuauerit, non
culpa medici, ar. c. q̃tis, de ꝯsc. dist. 4. & corū, q̃ dixi s. in 3. ꝑpāli
2. partis prin. ver. aduerte tñ. Sed dubitat̃, qñ dicat̃ icōtinēti in
īfirmitatē redijsse, vel ex iteruallo? Rñ, nō pōt dari certa doctri
na, ergo arbitrio iudicis relinquendū, l. j. ff. de iu. deli. l. si ita quis
§. Scia, ff. de verb. ob. c. de causis, de of. dele. vbi multa ad hoc re
duxi, & ita in ꝑposito nr̃o dixit Pan. in c. 2. de cler. ꝑcusso. Et
dicit d. Alex. in d. l. si ita stipulatus essem abs te, in fi. q iudex se
a peritis informabit. Pestis aūt, si intra quadraginta dies resur-
146 gat, ꝑsumit̃ ex cā veteri renouata, ita vulgo circūfert̃, †& ab ex
periētia edoctꝰ sumꝰ. Sed quia chirurgi, & medici deputati tpe
pestis ad curādos ægros certi de salario desides sunt, & nisi no
ua salaria offerant̃, īfirmi deserunt̃, & hac de cā differt̃ ꝯtagio,
147 & plures moriunt̃, qui sanarent̃, vtilius† esse puto ꝯstituere sa-
lariū medicis ꝑ numero eorum, q curant̃ ab eis, & dare maius
salariū ꝑ eo q liberat̃ q̃ ꝑ eo q morit̃, putà ꝑ quolibet libera-
to aureū ꝑ quolibet mortuo florenū. Sic (vt intelligo) fecerunt
Aurea cēses, & bñ sibi ꝓsuit, q a citò euaserūt hāc calamitatē,
& pestiferatorū amplus numerus euasit. Insatiabilis. n. cupido
auri vrget medicos ad liberādū q̃tū in eis est, cū videāt maius
ꝓmiū sibi ꝑparatū pro liberatione, q̃ pro morte, l. j. C. q b. ex c.
148 ser. ꝑ ꝓm. lib. accip. ad oia. n. † miseros mortales cogit auri sa-
149 cra fames, l. si quemq̃, C. de epi. & cle. & † Respublica si sibi vi-
debitur, poterit soluta repetere ab his, saltem qui liberati sunt,
actione neg. gest. l. Pomponius, ff. de neg. gest.

S V M M A R I V M.

1 *Remedium optimum, & efficacissimum contra pestem.*
2 *Aqua vino proficiens tempore pestis.*
3 *Charitas quid sit.*
4 *Aqua viua proficiens pestis tempore, vbinam locorum inueniri debeat.*
5 *Aquam viuam bibere quid sit, & quid degustare. nu. 6.*
7 *Lachrimarum virtus quanta sit.*
8 *Indefinita æquipollet vniuersali.*
9 *Lachrimarum pluro sunt genero, & nu. seq.*
10 *Lachrimæ vsus, an & quando valeant ad salutem alterius.*
11 *Lachrimæ pænitentiæ, quæ dicantur.*
12 *Lachrimari non valenti, an supersit locus ad pœnitentiam.*
13 *Lachrimæ quot sint necessaria ad bene diluenda peccata, & nu. 14.*
15 *Pænitentia, quam sequens culpa coinquinat, est inanis.*
16 *Pestis, apostema, seu bozula, qualiter veniat curanda, & quomodo spiritualiter intelligi debeat.*
17 *Conuersia unde dicatur.*
19 *Passionis domini nostri Iesu Christi frequens memoria, omnia quantūlibet dura, & aspera, æqua animo tolerare facit.*
20 *Oleum salutis, & uirtutis herba ad pestem sanandam necessaria, quæ uā sint, & nu. 148. & 149.*
Et apud quem medicum quæri debeat. nu. 21.
Et quomodo uniri, & misceri debeant, ut incorporentur. nu. 150.
22 *Sacerdos unde sic dicatur. Et ibi, quare confessio sacramentalis fuerit inuenta.*
23 *Peccator dum peccat, tres personas offendit.*
24 *Confessio est ad animæ salutem necessaria, & est de iure positiuo.*
25 *Officia quæ sint.*
26 *Sacerdotum authoritas ex ipsorum numero uilescit,*
27 *Confessio est sacramentorum unum de quinque necessariis ad aīæ salutē.*
28 *Papa dicitur episcoporum caput. Et Papa, & episcopi sacramentalia, quæ sunt hauris, sibi retinuerunt. Sacerdotibus autem ea, quæ sunt oneris, communia esse uoluerunt.*
29 *Prælati ecclesiæ pauperum bona deuorant, sic sacerdotes pauperrimi populi peccata comedunt, & nu. 135.*
30 *Prælati pænam prælaturæ possessæ fuisse adeptes, seque prolatos esse minime credunt, nisi latum uentrem populo, inflatasque genas ostenteat.*
31 *Sacerdos quilibet, an & quando possit pœnitentem absoluere.*
32 *Sacerdos proprius quis dicatur.*
33 *Papa est omnium prælatorum, & sacerdotum diœcesanus.*
34 *Minores, & prædicatores habent ex priuilegio potestatē confessiones audiendi, & absoluendi. Et an & quando cuilibet pœnitenti liceat absq; ꝓprij sacerdotis licentia recurrere ad ipsos fratres ꝓdica. & Mino. nu. 35.*
36 *Confessorem eligendi potestatem habentes, an debeant id suo ordinario denunciare. & ab eo confirmationem obtinere.*
Et an possint eligere sacerdotem curam animarum, non habentem. n. 42.
37 *Consuetudo, quod quis possit eligere confessorem, an valeat.*
38 *Confessiones audiendi, & absoluendi priuilegium habentes, an & quando habeāt potestatem absoluēdi in casib. superiori reseruatis. & nu. 40.*
39 *Casus Episcopo reseruati qui sint.*
41 *Pœnitentiarij Papæ, an & quando possint absoluere pænitentem in casibus reseruatis.*
43 *Confessus semel in anno proprio sacerdoti, an possit deinceps sine eius licētia alieno sacerdoti confiteri.*
44 *Laicus in foro pœnitentiali non potest sui iudicis iurisdictionem sine eius licentia prorogare.*
45 *Confessus, puro laico, quem credebat esse sacerdotem, an in foro aīæ censeatur esse confessus, & absolutus.*
Et an habita notitia erroris teneatur confessionem reiterare. nu. 46.
47 *Confiteri an teneatur quis sacerdoti, in cuius parochia deliquit, an sacerdoti, in parochia cuius habitat. & nu. 48.*
49 *Confessiones parochianorum suorum audire, & eas absoluere, an, & quā do possit proprius sacerdos extra suam parochiam. & nu. 53.*
Et an, & quando idem possit facere eius vicarius. nu. 50.
51 *Vicarius Episcopi, an possit extra suam diœcesim beneficia conferre.*
52 *Notarius Regius, an possit extra regnum instrumento conficere.*
54 *Confessorem cuius vitæ, & morum esse oporteat.*
55 *Confiteri an quis debeat sacerdoti, quem scit esse virum facinorosum, & malæ vitæ. & nu. 56.*
57 *Confessor existens in peccato mortali, nisi ipsum pœniteat, an mortaliter peccet penitentem absoluendo. & nu. 58.*
Sacerdotem suum, quem quis scit esse in peccato mortali, ad sacramento ministranda inducens, mortaliter peccat.
59 *Confitens consocio criminis, vt eius absoluatur, an veniat dicendus plenè absolutus.*
60 *Missam audire, an debeat quis a sacerdote, quē scit esse in peccato mortali.*
61 *Cōfessio ad hoc, vt vera & idonea cōfessio dici possit, quot & quas qualitates habere dēt. Et vt confessio sit simplex, quæ sint necessaria. nu. 62. & seq. vsque ad nu. 70*
62 *Confessio debet esse clara, & non ambigua, idest sine inuolucro, & plicō verb. & nu. seq.*
63 *Hypochrita quis dicatur.*
64 *Testis depositio si sit obscura, non releuat producentem.*
65 *Testis ambiguè deponens nun probat.*
68 *Testis morose, & cum difficultate respondens, habetur suspectus de falso.*
71 *Confessio, vt sit humilis, quæ requirantur. nu. 72 & seq.*
73 *Confessio, an & quando fieri debeat genuflexo. & capite discooperto.*
74 *Confessio pura dicitur, quo fit sine dolo.*
75 *Confessio fidelis dicitur, vbi pœnitens in Dei misericordia confidit.*
76 *Confessio frequens quæ dicatur.*
77 *Confessio quibus casibus sit reiteranda.*
78 *Confessio discreta quæ dicatur.*
Et ibi, qui teneantur confiteri, & nu 80.
79 *Confitens se, & non alios etiam criminis socios, accusare debet.*
81 *Confessio libens quæ sit.*
82 *Voluntas licite exacta, voluntas dicitur.*
83 *Meriti, & demeriti patratia non est.*
84 *Voluntas non dicitur, nisi ad bonum, alids, hoc est si ad malum declinet, concupiscentia dicitur.*
85 *Verecundia in confessione signum est contritionis, & pœnitentiæ.*
86 *Verecundia in adolescente, optimam spem pollicetur.*
87 *Verecundia ex delicto proueniens magnam pœnam causat.*
88 *Confiteri an possit quis per personam interpositam, vel per scriptum.*
89 *Mutus qualiter confiteri debeat.*
90 *Confiteri, an possit per interpretem, qui idiomatis est ignarus.*
91 *Confessio integra quomodo diffiniatur. & nu. 95.*
92 *Confitenda, an & quando sint venialia peccata.*
Et suffragia, vel medio quarum rerum deleantur peccata venialia. n. 93.
94 *Venialium peccatarum genera quot sint.*
96 *Confiteri, an debeant peccata confessuri noto.*
97 *Confitens, qui in confessione subticuit vnum delictum, an & quando teneatur denuo confessionem iterare.*
98 *Confitens palam peccata sua, nisi causa subsistat, fatuus reputatur.*
99 *Confessor, an & quando possit pœnitentis confessionem reuelare. & nu. seq. vsq; ad nu. 113.*
Et ibidem, quibus pœnis sit plectendus confessionem reuelans absq; causa legitima. Et quid de confessore laico, an possit impune confessionem sibi factam reuelare. & nu. 116. 117. & 118.
100 *Confessor nihil scit de confessione sibi facta, vt homo.*
Et ideo productus in testem, ut confessionem reuelet, licet adstringatur iuramento, nihilominus dicere potest se nihil scire. & nu. 117.
103 *Confessor quò ad actum confitendi, est maioris dignitatis, quam Papa nō confessore.*
105 *Confessionem casu audiens, vel scienter post parietem auscultans, si cōtra confitentem deponat, an valeat eius depositio.*
106 *Sacerdos tanquam persona publica potest pro absente restitōnem vsurarū stipulari. Hæc tamen intelligēdum videtur procedere, vbi sacerdos extra pœnitentiā stipulatur, vel quando aliquis in pœnitentia confitetur peccatum notorium, & promittit sacerdoti ꝑ absente stipulāti illi satisfacere.*
107 *Confessori testificanti de his, quæ sibi dicta fuerunt in confessione seu pœnitentia, licet latè loquendo non sit fides adhibenda, fallit tamen in casu notoria, & in causa matrimoniali. item vbi pœnitentis qui delictum confessus fuit, consensus accedit.*
109 *Sacerdoti asserenti se licentiam habuisse a confitente, vt peccatum aliqd qđ cōfessus fuit, reuelet, an credendū sit, si id postea a confitente negetur.*
111 *Sacerdoti neganti se audiuisse relata in confessione, an & quando credēdum sit.*
113 *Sacerdoti dicenti se audiuisse extra confessionem, quare potius credatur quam pœnitenti deponenti se dixisse in confessione.*
118 *Laicus, cui sub cōfessionis sigillo amicus ꝑpalauit penes se hēre nonnulla bona ad se spectātia vigore cuiusdā apochæ manu eius, cuius bona erant, scripta,*

scripta, an debeat huiusmodi confeßionē reuelare, si eius cuius bona erāt hæredi ab intestato publicari fecerunt monitoriam generale ad istorum instantiam super huiusmodi detentatione, & contra scientes, & nu. 119. 120. & 121.

119 *Veritatem tacens, falsum committere dicitur. & nu. 128.*

120 *Confeßionis, & secreti commißi sigillum, ac quod sperant.*

122 *Monitoria generalia contra detinentes, & de præmißis veram notitiā habentes, de quibus intelligere censeatur. & nu. 123. 124. 126. & seq.*

125 *Tacens quod probare non potest, boni viri officium explet.*

127 *Tacens proditionem, quam scit contra Principem fiendam, & quam probare non potest, an incidat in pœnam l. quisquis, C. ad leg. Iul. maiest.*

129 *Confiteri sæpe quam sit salutiferam, licet de necessitate quis non adstringatur statuta, nisi semel in anno confiteri, nu. 130.*

131 *Confeßio fortis quæ dicatur.*
Et quæ accusans. nu. 132.
Et qua parere parata. nu. 133.

134 *Sacerdos habet a lege arbitrium iniungendi pœnitentias.*

135 *Peccata populi comedere quid sit.*

136 *Sacerdos iniquè arbitrans, vel sine causa dispensans, an faciat pœnitentiā tantum qua ad Deum?*
Et an poterit ad arbitrium reuocare pœnitentiam per errorem impositā, & aliam imponere. nu. 141. & seq.

137 *Sacerdos in pœnitentia imponenda debet esse cautus, debetque confitentiū qualitates diligenter examinare, vt quàm verisimiliter sustinere poßint, pœnitentiam iniungat. & nu. seq.*

144 *Sacerdos, an poßit cautionem exigere a pœnitente de adimplendo pœnitētiam & num. seq.*

145 *Sacerdos vbi de imponenda pœnitentia agitur, non potest vt suspectus a confitente recusari.*
Et idem de inquisitoribus, quando agitur de imponenda pœnitentia pro peccatis. nu. 146.

151 *Ieiunij virtus quodammodo ineffabilis, & laus.*

152 *Mortem aßiduè meditari, est summe philosophari.*

SEd quia vsu videmus, medicos & medicorum scientiam, huic morbo cedere, & quia in ōnibus dictis diximus hominum scelera pestilētiæ cām eē, cui cāæ occurrere nō est medicorū, idcirco statui vnū certū, verū, pbatū, & indubitatū remedium paucis edocere, & inde libellū nostrum ɔcludere. Recipe ergo syru-
1 pum aquæ viuæ, † quē bibas, deinde, recipe lachrimarum vnciam vnā, & apostema siue bozulā laua, quā dilutā gladio scinde, & emplastrū ex herba salutis, & oleo virtutis ɔfectū sup impone, qd non amoueris, nisi te liberū pfectè cognoscas. Vt credas firmiter hoc esse tutū, & verū remediū, rōnib⁹, auctoritatibus, & exēplis iustificabo illud singulis remedij partes declarā-
2 do, vt scias in infirmitate tibiipsi ɔsulere. † Dixi syrupū aquæ viuæ, i. charitas, q̄ est illa aqua, de qua Dñs ait in Euāgelio Ioānis 4. Si qs biberit aquā, quā ego dabo, nō sitiet in eternū c. chari-
3 tas 2 de penit. dist. 2. Est † aūt charitas, recta volūtas ab oib. terrenis penitus aliena. Hæc est mors criminum, vita virtutū, virtus pugnantiū, palma victorū, arma sāctorū mētiū, cā meritorū bonorū, sine qua nullus sanat, nullus viuere ōt, neq; Deo placere, fructuosa in penitentibus, læta in ɔficiētib⁹, gloriosa in pseuerātibus, operosa in oibus oibus fidelibus, ex qua qdqd est boni operis, viuet fm Prosperū in lib. de vita ɔtēplatiua, trāsūpti-
4 uè in c. charitas, i de pe. di. 2. † Si apud tuū aromatariū hanc aq̄ non inuenias, ad fontē timoris accedas, ibi eā reperies. Metus .n. æternæ mortis charitatē introducit, sicut seta filū, c. sicut, ea.
5 cau. & q̄st. Dixi quē bibas, qa nō satis esset degustare. Bibit † n.
6 hanc aquā, q i charitate radicē figit. degustat, † q aliquātr cū ea cōtcat, sed tñ delinquēdo ab ea recedit, c. alius, ea. cau. & q̄st. Dixi lachrymis lauādā bozulā, quia liberant a morte, † flentibus se
7 mūdāt a pctō, c. baptizant de pen. dist 2. & nō † solū lachrymæ liberāt a morbo ɔ̄ctō, sed ēt a futuro pseruat. Quia sicut Achab in ɔspectu meo, nū inducā mala in diebus eius 3. Reg. c. 21. Sed hic dubitare aliqs posset, an oēs lachrymæ ,psint ad sanitatē hu-
8 ius morbi? Diceres, q sic, qa † indefinite locutus sū, & indefinita æqpollet vli, l. si pluribus, ff. de le. 2. c. qa circa, de priui. ¶ Sed
9 aliter ego sētio. Declaro † ergo me ipsū nō loq de lachrymis cocodrilli, nō de lachrymis improbæ mulieris, q̄ insidias plorādo istituit vt īqt Cato, ñ de lachrymis igemiscētis p p idignationē, vel timorē supplicij corpalis, de qb⁹ i l. obseruādū, ff. de of. pēid. ñ de lachrymis deplorātis amissā pecuniā, iuxta illud Satyrici.

Ploratur lachrymis amissa pecunia veris.

loquor de lachrymis Petri, nō de lachrymis Iudæ: animi vnius fuerūt pęnitētæ lachrymæ, c. Petrus, de pę. dist. 1. alterius ai vio-
10 lēti indignati eius æternę. c. Iudas de pęn. di. 3. Sed † an lachrymę vnius valeāt ad salutē alterius: Vr q nō, qa inqt Psal. lachrymis meis stratū meū rigabo. Pōdera verbū, meis. Meū. n. nō est, qd⁹ est alterius, l. si ita, ff. de aut. & arg. leg. no. i c. quo iure, 8. dist. & in l. 1. ff. qd⁹ cū eo. Et istud euidētius ɔprobat, qa inutiles sunt lachrymæ q̄ ex corde dolētis nō ,pcedut, cū nō sint lachrymę pe-
11 nitētiæ, q̄ nihil † aliud est, q̄ q̄dā dolētis vidīcta puniēs i se qd⁹ dolet ɔmisisse, c. pęnitētia, de pę. dist. 3. In ɔ̄riū facit, qa lachrymis Moysi, & eius pcibus placata fuit ira Dei, q populū pestilētia, & gladio delere statuerat, c. disciplina, 45. dist. Et oronibus, ac lachrymis Aarō, q flēdo ,p populo se cū thuribulo opposuit & itā Dei placauit 3. Reg. c. 16. & 7. q. 1. deniq;. Solō. Quātū ad sēpiternā sanitatē, i. quātū ad gloriā paradisi, lachrymæ vni⁹ non satisfaciūt ,p altero, ita ,pcedat tex. in d. c. pęnitētia. Sed q̄tū ad trāsitoriā sanitatē, & sic q̄tū ad liberādā ciuitatem a pestilētia, gladio, incēdio, fame, & silib⁹, lachrymæ vnius sancti uiri pūt irā dñi placare, furorē mitigare, & denique ab eo misericordiā obtinere, ita ,pcedāt vltimo loco allegata dixit. n. dñs se paratū Sodomæ, & Gomorræ flagellū remittere, si decē viri boni repti fuissent. Nā sicut vno peccāte, furor Dñi sup vniuersū pplm qñq; diffundit, c. sed illud, 45. dist. Nā pctō Achor plebs Israelitica in manib⁹ hostiū tradita est. Et pctō filiorū Hely ppls i manibus Philistinorū corruit, 4. Reg. & Iosue. 7. trāsumptiue i c. ecclesia, §. itē peccato. 1. q. 4. Sic econuerso oronib. & lachrymis vnius sępe placat ira Dei quo ad oēs, & ex psona vnius alius sæpe ɔsequit pmiū, & honorē, quē ex sua persona cōseq nō posset, l. Aristo, vbi gl. allegat alia iura, ff. q̄ res pig. oblig. pos. tradit p Mod. in l. si emācipati, C. de colla. & p Fel. i c. 1. de pscr. Amat .n. dñs, qd ,p vno multi defleāt, qa ,p vidua multi plorabant, ei⁹ filiū resuscitauit, Lucę 7. & c. fleat ,p te, de pęn. dis. 1. Sed quid
12 † si aliqs sit tā duri cordis, & tā exsiccati cerebri, vt nō valeat lachrymulā quidē emittere, nec inueniat q sibi lachrymas mutuet, an huic supsit vllū remediū: Bñ rñdebo. Si damna tpis, si amici mors cordis sui duritiē aliqñ mollificāt, & lachrymarum fontē erūpūt, nō vr excusādus, q pctī dolorē flēdo negt ońdere, c. sunt plures, de pęn. di. 3. Dices, hāc sñiam nimis esse seuerā. Ego aūt iustissimā credo, si recte intelligat. Nā si ex duritie cordis, & volūtatis ñ possit lachrymas effundere, iō nō pōt, qa nō vult, si ergo vitā nō vult, iustū est, q morte hēat, & in peccato suo moriat. Sed si ex defectu naturę flere nequeat, satis ē, q lachrymis mētis p venas, & per curum ad bozulā trāsmittat lachrymas, qa cor ɔtritū, & humiliatū Deus ñ despicit, q magis cordis gemitū, q̄ oculorū riuulos respicit, c. quē pęnitet, de pę.
13 di. 1. Dixi vnciā. qa octo saltē † lachrymas arbitror necessarias ad bñ pfecteq; diluēdū morbū. Octo. n. drachmæ vnicā vnciā ɔstituūt, ut no. p gl. i l. 2. C. de metalla. & me. lib. 11. qb. octo drachmis æqpollēt octo pniæ lachrymæ. Nā ad diluēdū septē peccata mortalia, septē saltē lachrimæ sūt necessariæ. Minor. n. numerus nō sufficeret, nec pctōtum numero ,pportionabilis esset. Quid n ,pdesset peccatū luxurię plāgere, & adhuc auaritiæ æstu anhelare? Oportet n. oium pęnitere. Qd ońdit Chrs, q septē dęmonia eiecit a muto, & surdo. Matth. 12. & Marci. 5. Parū. n. fuisset sex expellere, & vnū dimittere, c. si plures, de pę. di.
14 3. Octaua † aūt lachrima, q̄ futurorū scelerū dolorē, & abstinentiā designat, nisi ɔiūgat, septē lachrimę parū iuuabūt, neq; a peste liberabūt, neq; vllā afferēt sanitatē. Oportet. n. ppetrata delicta plāgere, & plāgēda nō ppetrare. Nā q plāgit pctm, & iterū admittit quasi lauat crudum laterem, quē quāto magis abluit, tāto magis lutū facit, c. ille penitentiā, de pęn dist. 3. Et Isidor. de sūmo bono his verbis nrām sñiam ɔprobat. Irrisor est nō pęnitēs, q adhuc agit, qd pęnitet. Canis reuersus ad suū vomitū est pęnitēs ad pctm. Multi. n. lachrimas indesinenter fundūt, qa icōstātia mētis, nō pcti recordatione deflēt. Inqt Esaias lauamini & mūdi estote. lauat, & mūdus est qui pctā plāgit, & flēda iterū nō admittit Lauat, & nō est mundus, neq; sanat, q plāgit q̄ gessit, nec deserit, & post lachrimas q̄ fleuerat, repetit.
15 Et fm Aug. in li. soliloqorū, inanis est † pęnitēta, q̄ sequēs culpa coinquinat, vulnus iteratū tardius sanat, & nihil ,psunt lamēta, si replicent pctā. Et fm Greg. qui amissa plangit, nec tñ deserit, pęnæ grauiori se subijcit, quia ipsam, quā flendo impetrare potuit veniā, ɔtemnit. Dixi bozulā gladio scindendā, quia nō
16 satis est morbū lauare exterius, nisi vniuersa sanies, & putredo q̄ intus est, excutiat. Et † pea clamat Propheta, Scindite corda vestra, non vestimenta vestra, oñdens ɔtritionē cordis, q̄ i eius dē scissione intelligitur, & iteriori dolore pctā remitti. Cordis
17 .n. laceratio vera est ɔuersio, vera pęnitentia. † Nā ɔuersio ni-
18 hil aliud est, q̄ cordis vndiq; versio. Tribus aūt † scissuris est bozula laceranda, quia dolor pcti, fm Bernard. debet esse triplex, acer, acrior, & acerrimus. Acer, quia Deum oium creatorē offendimus. Acrior, quia patrem nostrum cęlestem, qui nos multipliciter pascit, impugnauimus. Acerrimus quia iterū peccando crucifiximus redemptorem nostrum, qui nos proprio redemit sanguine, a peccatorum vinculis liberauit, & qui a crudelitate dęmonum, & ab acerbitate gehennæ potēter eripuit. Et si bozula tribus dilaniata vulneribus omnem putredinem non euomuerit, iterū punge, ēt si oportuerit spinis, lanceis, & alijs, qb. ipse Chrs ,p te punctus fuit i cruce. Cor. n. totum ɔtritum, & ɔcisum dēt hīc pctōr præ nimia angustia, dolore, ira, & indignatione aduersus peccata. Nec tibi tot puncturæ, tot vulnera, tot gemitus, tot suspiria molesta videbunt, si Christum in cruce tot verberibus percussum, tot plagis confussum, tot vulne-

tibus

ribus laceratũ, tot iniurijs affectũ, tua & nõ ſua culpa pendentẽ
19 aliquantiſper ɔtẽplaberis. Nam ſm Grego. nihil †eſt tã du
rũ & aſperũ, quod æquo aĩo nõ toleret, ſi paſſio dñi ad memo
riã reuocet. ❡ Gladio itaque. i. propria voluntate ſcindamus,
corda noſtra laceremus, & in fruſta partiamur, ſi a peſtifera
labe, ſi a crudeli Martis furore, ſi ab horrida fame liberari, &
præſeruari exoptamus. Si cor nřm oẽm ſordẽ exuerit & vñ
que a malo ad Deũ ɔuerſũ fuerit, Deꝰ ipſe ad miſericordiã
ɔuerſus nobis peccatorũ noſtrorum præſtabit indulgẽtiam,
quorum primo ꝑparabat vindictam. ❡ Ad hanc ſcilicet, &
ɔtritionẽ nos ꝑ prophetã inuitat dñs dicens, Cõuertimini ad
me in toto corde veſtro, & ego cõuertar ad vos libenter. in
quit Amb. lib. de paradiſo. Dñs ignoſcit, prõptẽ indulget, &
magis miſericordiã amat q̃ ſacrificiũ. ❡ Dixi emplaſtrũ ſuper
imponẽdũ, ſed quia æger infirmitatis dolore vexatus ſibiipſi
20 nõ põt opportunẽ mederi: & quia ſæpe ægrotãs † oleũ virtu
tis, & herbã ſalutis, vel ex ignorãtia, vel ægritudinis impedi
21 mẽto nõ dignoſcit. c. nullus, de pe. diſt. 7. Quærẽdus †eſt ergo
medicus, qui emplaſtrũ ɔficiat, oleũ virtutis, & herbã ſalutis
22 edoceat. Is aũt † erit ſacerdos, qui iõ ſacerdos dř, quia ſacras
virtutes docet. l. j. §. ſacerdotes. ff. de iuſt. & iu. Saluator. n. no
bis pollicitus eſt medicinã aduerſus peſtẽ medicorum ſuorũ
. i. ſacerdotũ miniſterio. c. fi. de pen. diſt. j. Et ꝓpterea dixit le
proſis. Ite, oſtẽdite vos ſacerdotib. Lucæ 17. Nõ. n. ſufficit ſola
cõtritio, niſi ſubſequať oris ɔfeſſio, d. c. fi. & c. oĩs vtriuſq; ſe
23 xus, de pœ. & remiſ. ❡ Qđ ẽt rõne probatur, nã peccator pec
cando, tres ꝑſonas offendit. Deũ, eccleſiam, & ꝓximũ. niſi er
go oĩbus trib. ſatisfecerit, venia dignus nõ erit. l. li citatio. §. qđ
illicitẽ, ff. de publi. ſatisfit aũt Deo ꝑ ɔtritionẽ, eccleſię ꝑ con
feſſionẽ, ꝓximo per reſtõnẽ. c. ꝑfecta pñia, de pœn. it. diſtin. 3.
❡ Itẽ qui vult ingredi vitã, debet ſeruare mãdata, A b eccleſia
aũt mandať, q; ſemel ſtatim in anno quiſq; confiteatur. d. ca.
oĩs vtriuſque. ergo qui nõ cõfiteť mortaliter peccat, quia ec
cleſiæ ꝑceptũ cõtemnit, c. 2. de maio. & obe. Et hac de cã glo.
ſumma, de pę. diſ. 1. & Hoſt. in ſum. de pen. & rem. §. quib. ver.
illud aũt, tenuerũt ſola cordis ɔtritione Deo ſatisfieri, qui ve
rẽ ɔtritus per grãm pctã dimittit. Dixit. n. Cananeæ & Mag
dalenæ, fides tua te ſaluã fecit, vade & amplius noli peccare.
Nec iſtis, & alijs plurib. quib. pctã dimiſit, dixit oñdite vos ſa
cerdotib. Sed quia ɔtritus ɔtẽnẽs ꝑcepta eccliæ nõ cõfitendo
eũ poſſit, mortaliter peccat, ɔtrino ꝑcedẽs ad ſalutẽ nõ pro
deſt, nã qui mãdata eccleſiæ cõtẽnit, verã ɔtritionẽ non hře
24 ɔiungit. ❡ †Eſt ergo neceſſaria ɔfeſſio, quia eſt in ꝑcepto. Et
ſic iſti volũt, q; cõfeſſio ſit de iure poſitiuo. Qđ expſſẽ firmãt
gl. & Aret. in sũma de pę. diſt. 5. & Pan. in d. c. oĩs. vbi tenet, q;
Græci, qui ſoli Deo cõfitenť in ſecreto, nõ peccãt, quia cõſtõ
oĩs vtriuſque ſexus nõ fuit ab eccleſia Oriẽtali recepta, ſicut
nec lex ſacerdotib. ꝓhibẽs mřimoniũ. ❡ Hæc tñ opĩo a plurib.
Theologis dãnať, tenentib. cõfeſſionẽ eſſe de iure diuino, de
quo ꝑ S. Thomã in 4. ſñiarũ, diſt. 17. art. 1. & art. 2. cit. med. &
diſt. 21. q. 3. art. j. & diſt. 22. q. 2. art. 3. ad fi. Qđ nõ diſcutio, quia
ſiue ꝑceptũ Dei, ſiue eius Vicarij, oĩno nos Occidentales li
gat. ❡ Vera ergo eſt nřa ꝓpoſitio ꝑeſtiferatũ oportere implo
rare auxiliũ medici. i. ſacerdotis, qui emplaſtrũ ɔficiat & mor
bo ſupimponat. Qđ certẽ nõ ꝑoterit ſupimponere, niſi mor
bus ſibi fiat manifeſtus. Nam qui operã medicãtis expectat,
oportet q; vulnꝰ detegat, vt ait S. Seuer. ❡ Sed quia ſacerdotũ
25 alij † ſacra docent, alij ſacra miniſtrant, d. l. j. §. ſacerdotes. Et
26 †quia ſacerdotũ numerus in tm̃ creuit, q; ſacerdotalis aucto
ritas vileſcit in turba, c. 1. de priui. c. legimus, 93. diſt. vt ſciant
ignari ad quẽ dẽant ſacerdotẽ recurrere, opportunum erit, q;
ego cui licet immerito, data fuit auctoritas ſacra docẽdi, pau
cis admoneã ægrotãtes, peſtilẽtiali morbo laborãtes, quẽ &
qualẽ medicũ ſibi dẽant eligere, qualiter illi vulnera ſint de
tegẽda. Deinde inſtruã imperitos ſacerdotes, quos libentius
deponerẽ, ſi ptãs daretur, qualiter dẽant hmõi emplaſtrũ cõ
ficere, & qualiter dẽant illud morbo ſuperimponere. ❡ Circa
27 primũ, quia †de cõfeſſione tractamus, quæ eſt ſacřm eccleſię,
& eſt vnũ de quinq; neceſſarijs, ſm gl. & ſcribẽ. in c. veniens,
de tranſa. recurrendũ eſt ad ſacerdotẽ, qui hẽat auctoritatem
miniſtrãdi hmõi ſacřa, & ptãtẽ dimittẽdi pctã. Hanc aũt facul
tatẽ tradidit Chřs oĩbus Apoſtolis, dũ dixit, Accipite Spũm
ſanctũ, quorũ remiſeritis peccata, eis erũt remiſſa, Io. 20. & ſic
data fuit oĩbus Epĩs repſentantib. Apoſtolos. c. videntes, 12.
28 q. 1. ❡ †Sed Papa caput Epõrũ, & ipſi Epĩ ſacřalia, q̃ ſunt hono
ris, ſibi retinuerũt, q̃ vero ſũt oneris, ſacerdotib. cõia eſſe vo
luerũt, & vtinã cõicaſſent, nõ abdicaſſent, nã qui cõicat, partẽ
retinet. l. fi. §. Lucius, ff. de leg. 2. Sed hodie Pontifices tempo
ralibus adeo inhærent, quòd de ſpiritualib. nulla eſt ſibi cura.
29 ❡ †Religioſi ergo mẽdicãtes pauperrimi ſacerdotes ſoli ſũt,
qui cõfeſſiones audiũt, & ſoli ſunt, qui peccata populi come
30 dũt. Prælati † aũt bona pauperũ deuorãt, & niſi latũ vẽtrẽ, in
flataſq; genas oſtentent, ſe ꝑlatos eſſe, & plenã ꝑlaturæ poſ
ſeſſionẽ adeptos fuiſſe nõ credũt. ❡ Sit ergo cõcluſio, q; ſacer
dotes hñt ptãtẽ cõfeſſiones audiẽdi, & pctã dimittẽdi. ❡ Cir
ca q̃ cõcluſionẽ de pluribus contingit dubitari. Et primo an
31 †quilibet ſacerdos poſſit pœnitentẽ abſoluere? Rř, licet qui
libet ſacerdos in ſua ordinatione, & miſſione recipiat hãc ptã
tem, tñ hæc ptãs ligata remanet auctoritate legis, vt eã ad a
ctum nõ poſſit deducere, niſi a lege, vel a Papa, aut ab his, ad
quos ſpectat, data fuerit licentia. Quæro ergo, quib. a lege deť
hæc facultas? Rñdeo, datur ꝓprio ſacerdoti, d. c. oĩs vtriuſque
32 ſexus. Sed †quis dř ꝓpriẽ ſacerdos? rñdeo presbyter parochia
lis. itẽ Epĩs, cui tota diœceſis parochia eſt, c. licẽt, & ibi no. Pan.
de ſer. c. regẽda. 10. q. 1. Itẽ Archipresbyter eccleſię cathedra
lis, qui in hoc eſt Vicarius Epĩ. c. ad hæc, de off. Archiepiſ. Itẽ
eadẽ rõne Vicarius gñalis ipſius Epĩ. Itẽ legatus in tota ꝓuin
33 cia, & Papa in vniuerſo. Oium †enim diœceſanus eſt Papa, ca.
auctoritate, de priui. Itẽ pœnitentiarij Papæ. cle. ne Romani,
§. eo. aũt. de elec. & de iſtis eſt gl. magiſtralis in c. 2. de pœn. &
34 remiſ. li. 6. Data ẽt eſt †ex priuilegio hæc ptãs fratrib. Minori
35 bus & ꝑdicatoribus, c. dudũ, de ſepul. Sed † hic dubitare quis
poſſet, an ad Minores, & ꝑdicatores poſſit quilibet recurrere
abſq; licẽtia ꝓprij ſacerdotis? Iſtã dubõnẽm mouet Fel. in c. j.
col. 6. de reſc. & rñdet, ſe vidiſſe cõſiliũ d. Andreæ Bentij Ad
uocati cõſiſtorialis, cõcludentis neceſſariam eſſe licentiã pro
prij ſacerdotis. Nec ob. tex. in d. cle. dudũ, i verb. labore. quia
illud priuilegiũ, q; poſſint libere cõfeſſiones audire, intelligi
tur reſpectu ipſorũ religioſorũ, qui aliás non potuiſſent virtu
te ſui priuilegij cõfeſſiones audire, niſi obtenta licẽtia a ſacer
dote parochiali, ſm gl. in cle. 1. de priui. modò ꝑ verbũ, libe
rẽ, poterunt abſq; licentia. Sed ipſi parochiani non ſunt in ali
quo priuilegiati, ergo tenenť licentiam petere. Et ex hoc di
36 cit, ſe cõſuluiſſe, †q; hñtes priuilegium liberẽ eligẽdi cõfeſſo
rẽ, tenenť poſtq̃ elegerint denũciare ordinario loci, & ab eo
cõfirmationẽ obtinere. Nõ ob. verbũ, liberẽ, quia intelligiť re
ſpectu electionis, nõ reſpectu cõfirmationis, qđ diligẽter no
tabis, quia plures ſunt, qui cõtrarium obſeruant. Quãtũ tñ ad
priuilegiũ cõceſſũ Minorib. & Prædicatorib. hodie declaratũ
fuit, q; ẽt ipſi parochiani nõ teneanť petere licentiã a proprio
ſacerdote, vt in conſtõne Eugenij 4. quæ incipit, Gregis no
bis crediti. confirmata per Nicolaũ 5. In cõſtõne, quæ incipit,
37 Prouiſionis nřæ. ❡ Poſſet ẽt in dubiũ reuocari, an †valeat con
ſuetudo, q; quilibet poſſit eligere ſibi cõfeſſorẽ abſq; licentia
proprij ſacerdotis. Et dicendũ eſt, q; non, vt eſt caſus in ca. 2.
38 de pœni. & remiſ. li. 6. Inſuꝑ dubitatur, an †hñtes priuilegium
cõfitendi, & abſoluendi poſſint confitentẽ abſoluere gñali
ter a quibuſcunq; peccatis. Rõ dubitandi patet de ſe: decidiť
tñ, q; nõ pñt abſoluere in caſib. Epõ, & Papę reſeruatis, d. c. 2.
& d. cle. dudũ. §. ꝑ hmõi. Rõ decidendi fuit, quia in gñali con
ceſſione nõ veniũt ea, q̃ cõcedẽs in ſpẽ veriſimiliter nõ eſſet
cõceſſurus, c. in gñali, de reg. iu. Gñalis. n. diſpõ, nunquam in
cludit Principi reſeruata, c. qđ ad trãſlationẽ, de off. leg. niſi ĩ
caſu tradito ꝑ Fel. in c. q̃ in eccleſiarũ, col. 10. & ſeq. de conſti.
39 Sed fortẽ q̃ris ſcire, qui †ſunt caſus Epõ reſeruati. Ego nõ poſ
ſem dare certam doctrinam, quia dependẽt ab eorũ volunta
te, & ex eorum ſtatutis. Aliqui tñ reperiũtur expreſſi in iure,
quos refert Hoſt. in Summa de pœn. & remiſ. §. cui confiten
dum. verſ. nec in hoc. Et his verbis denotantur.

Qui facit inceſtum, deflorans, aut homicida,
Sacrilegus, percuſſor, vel ſodomita,
Tranſgreſſor voti, periurus, ſortileguſque.
Et mentita fides, faciens incendia, prolis
Oppreſſor, blaſphemus, hæreticus, omnis adulter.
Pontificem ſuper his ſemper detentus adibit.

Caſus aũt Papales referunť ꝑ Spec. tit. de lega. §. nunc oñden
40 dũ. ❡ In articulo tñ † mortis pñt fratres Minores, & cęteri ha
bentes auctoritatẽ confitendi quẽcunq; abſoluere, ẽt in caſib.
reſeruatis, vt in extraua. inter cũctas, de priuile. ❡ Sed hic q̃ro,
41 an †pniarij Papæ poſſint ẽt in caſibus reſeruatis abſoluere pœ
nitentẽ. Pro reſolutione ſciendũ eſt, q; pęnitentiariorũ quidã
ſunt maiores, & iſti pñt abſoluere in caſib. reſeruatis ẽt Papę,
quidam ſunt minores, & iſti pñt abſoluere ſolũ in caſib. reſer
uatis Epõ, ſm Card. in cle. ne Romani, §. eo aũt ipſo, de ele. &
iſti licet poſſint abſoluere a cenſuris latis per modũ ſtatuti,
non tamẽ pñt abſoluere a cenſuris latis in vim ſñiæ, ſm Car
42 din. in d. §. eo aũt. Sed pone, † parochianus hẽt priuilegiũ eli
gendi confeſſorẽ, an poſſit eligere vnum fratrẽ Minorẽ, an
verò teneatur eligere aliũ ſacerdotẽ hñtem curam aĩarum,
Gl. in cle. 1. in ver. ſpãli, de priui. rñdet parochianũ debere eli
gere ſacerdotẽ hñtem curam animarum. Sed cõtrariũ tenet
Hoſt. tit. de pęn. & remiſ. §. cui confitẽdũ, ver. tu tñ. & Pan. in
d. cle. 1. Archid. in c. t. 16. q. 1. & Iaſ. in l. ſi quis per errorẽ, co
43 lum. 1. ff. de iuriſd. om. iud. ❡ Sed quid ſi quis † fuerit cõfeſſus
ſemel in anno proprio ſacerdoti, an deinceps poſſit ſine licẽ
tia confiteri alieno ſacerdoti, Pan. in c. qđ aũt, de pœn. & re
44 miſ. rñdet, q; non, quia in foro† pœnitentiali laicus nõ poteſt
ꝓrogare iuriſdictionem iudicis non ſui ſine licentia ſuperio-

ris,d.c.qđ aĩt. Sicut nec clericus in foro iudiciali, ca.significasti,
45 de fo.cõpe. Sed pone,q̃ † aliquis cõfiteatur ignoranter ei, qui
cõi existimatione reputabat sacerdos,& tñ non erat,an vale-
bũt ꝯfessio,& absolutio? Gl.Inn.& *communiter* Cano. in c. du-
dũ,2.de ele.tenẽt,q̃ si hẽbat ꝑ sacerdote,& tolerabat̃ i quasi
possessione sacerdotij a superiore,tũc valeãt absolutio, & con
fessio,ne aĩa decepta remaneat,c.nõne,8.q.4.sequit̃ d.Ias.in l.
Barbarius,col.13.ff.de offic.Præto.& dicit Pan. q̃ pp fidẽ sa-
46 cramẽti errãtes saluant̃. Sed quid si † ante obitũ defectus pote
statis perueniat ad notitiã ꝯfessi, an dẽbit ꝯfessionẽ iterare?
Io.And.tenet,q̃ sic. Sed Pan.distinguit,aut ꝯfessus fuit ei,qui
nullã vnq̃ habuit ptãtẽ,& ꝓcedit opin.Io.And. aut confessus
fuit ei,qui qñq; habuit ptãtẽ,sed ex cã priuatus erat:& tunc si
tolerabat̃ in exercitio,nõ est necessaria reiteratio. Tutior tñ
est opi.Io.An.indistincte,quã sequit̃ Ang.de Claua. in sua Sũ
ma,in ver.ꝯfessio.& ibi ponit decẽ casus,quibus reiterãda est
47 cõfessio,quos tu ipse videre poteris. ❡ Quæro † insuper,an rõ-
ne delicti delinquens sortiat̃ forũ pœnitentiale in parochia
delicti,sicut sortit̃ forum iudiciale,c.fi.de foro cõpe. Istã dubi
tationẽ resoluit gl.in c.placuit.16.q.1.dicens, q̃ non sequitur
Pan.in c.quod aũt,de pœ.& remis. & in c.1.de rap. assignans
rõnẽ diuersitatis inter forũ iudiciale,& pniale. Nã in foro iu-
diciali pœna imponit̃ cã satisfaciendi Reipublicæ,quã scãda
lizauit pp delictum,iõ sequitur forũ illius Reipublicæ,in qua
deliquit. Sed in foro pniali imponitur pnia causa satisfaciẽdi
Deo,quẽ offendit,& quia hẽt sacerdotem propriũ loco Dei,
ab illo non ab alio dẽt iudicari. Itẽ interest proprij sacerdotis
cognoscere vultus suorũ parochianorũ. Eos.n.melius redar-
guere põt,quia ipsorũ notitiã hẽt. Qđ facit ꝯtra eos, qui q̃rũt
religiosos ignotos,vt euitent verecundiã, quã hñt in ꝯfitẽdo
proprio sacerdoti. Male.n.faciunt,quia verecundia est maxi-
ma pars pniæ,c.quẽ pœnitet,de penitẽ.dist.1.licet istæ rõnes
sint persuasiuæ. Alia mihi vr̃ rõ posse assignari,quia si rõne de
licti quis sortiret̃ forum pniale,sequeretur maximũ absurdũ.
nã si quis cõmisisset decẽ peccata in diuersis parochijs, tene-
retur cuilibet sacerdoti illius parochiæ confiteri,& sic eẽt ne
cesse,vel ꝯfessionẽ diuidere, quæ sui natura indiuisibilis est,
vt infra dicetur,aut decies integraliter oĩa peccata confiteri,
quod ẽt inconueniens vĩ,quia,vt dicit Angel.de Claua.lex si
48 obligat † reiterare confessionẽ integrã,& perfectã,non obli-
49 gat in foro animæ. Quæro ẽt,an † sacerdos extra parochiam
possit suorũ parochianorũ confessiones audire, & eos absol-
uere. Host.in Summa,de pœ.& remiss. §.cui ꝯfitendũ.deter-
minat,q̃ sic, quia absoluere,& ꝯfessiones audire, est iurisdi-
ctionis voluntariæ,ergo extra diœcesim põt exerceri, l.2.ff.de
off.ꝓcõ.no.per gl.in c.nouit,de off.leg. & istud sequunt̃ *com-*
50 *muniter* Cano. ❡ Sed ego aliqñ † dubitaui, an deputatus a pro-
prio sacerdote in locum sui,qui Vicarius parochialis appella
tur,ẽt possit extra parochiã cõfessiones audire, & absoluere?
Vr̃ q̃ sic per ea,quæ scripsit Rota in tit.de offic.Vica.decisio.
51 fi.in antiquioribus. vbi vult,† quod Vicarius Epi possit con-
ferre beneficia extra diœcesim.sequitur Gemi.in c.fi.de offi.
Vicar.li.6. Sed in contrariũ facit,qđ voluit Alber Bart.Bal.&
cõiter Legistæ,in d.l.2.per illum tex.vbi ꝯcludunt, q̃ hñs iu-
risdictione voluntariam ab inferiore a Principe,non põt eam
exercere extra diœcesim,& territoriũ concedentis. Et in spe-
cie Bal.infert ꝯ Rotã,q̃ Vicarius Epi non põt institiuere præ
sentatum a patrono extra diœcesim. sequitur d.Phil.Franc.in
d.c.fi.& Barb.in d.c.nouit,d.Ias.in l.sed si hac,§.fi. ff.de in ius
voc.& d.Maria.Soc.in c.fi.in 6.artic.char.10. de foro compe.
52 Et facit,quia † Notarius creatus a Rege non potest extra re-
gnum conficere instrumenta, licẽt istud sit voluntariæ iuris-
dictionis,ſm Bart.in d.l.2.& in l.cunctos populos, in 7.qõ.C.
de summa Trin.& Rotam decis.291.sub rubr. de fide instru.
in nouis. ❡ Ego in Vicario Rectoris teneo,quod possit audire
confessiones, & absoluere,suos parochianos extra parochiã:
quia ipse non habet hanc potestatẽ a Rectore, sed virtute or-
dinum sibi collatorum, a Rectore autem fuit exhibita mate-
ria tantum,vnde sicut ipse Rector in illam materiam,idest in
subditos poterat exercere iurisdictionem voluntariam extra
parochiam,ita poterit eius Vicarius,nam talis Vicarius † au-
53 ctoritate propria absoluit non auctoritate sibi delegata, ſm
Ang.de Claua.in sua Summa,ver.confessio, §.3.uersi.sed nũ-
quid. Et ideo habens priuilegium eligendi confessorem,pote
rit confiteri extra parochiam,cui velit. Ostẽdimus quos de-
beat infirmus animarũ medicos perquirere,nunc quales eos
54 esse oporteat discurramus. Confessorem † via integerrimũ,
scientia peritum,discretum, & modestũ esse oportere statuit
Clemens in concilio Viennensi,vt legitur in dicta clem.du-
dum.& exẽplo eorũ,quæ de medico corporum s̃.dixi, iustifi
catur Clementis sñia. Ideo aliter non instabo. ❡ De vno solũ
55 quæro,an † quis debeat confiteri sacerdoti suo,quem scit esse
virum sceleratum,& malæ vitæ? Rñdetur,q̃ non,sed tunc ad
religiosos recurrendum est habentes priuilegium liberẽ cõ-
fitendi &c. ❡ Sed quid si vir ille malus sacerdos nolit licẽtiã
impartiri? Rñdetur, sufficit tunc petere, secundum Panor. in
d.c.omnis vtriusque sexus, pro quo facit doctrina Bart. in l.si
cum dotem,§.eo autem tempore,ff.solu.matrim. ❡ Sed quid
56 † si parochianus sciẽter cõfiteatur suo sacerdoti indisciplina-
to,& malorum morum, an confessio & absolutio prosint cõ-
fitenti? Ratio dubitandi est, quia cum possit bonũ confesso-
rem adire,conuincitur de negligentia in eligẽdo confessorẽ.
57 Et † quia cõfessor existens in peccato mortali,nisi ipsum pœ-
niteat,mortaliter peccat absoluẽdo confessum,ſm Bonauẽtu
ram in 4.sent.q.19.& probatur in c.fi.de tempo.ord. Nam iu
dicans,qui iudicandus est,seipsum condemnat,§.itẽ in euan-
gelio,3.q.7.& de pœn.dist.4.c.1.ergo cessante necessitate pec
cat mortaliter,qui inducit suũ sacerdotem existentem in pec
58 cato ad sacramenta ministranda. ❡ † Breuiter dicerẽ, aut con-
fessus sciebat pro veritate sacerdotem esse in peccato, & pote
rat alteri confiteri,& tunc credo, q̃ non sit tutus in foro con-
scientiæ rationibus præallegatis, & quia non potest aliorum
ægritudines sanare,qui seipsum curare nescit,vt ad Ciceronẽ
scripsit Seruius Sulpitius. Non enim aliena delicta valet dilue
re,quem propria deuastant,c.1.in fi.49.dist. Ideo Iudas,quia
iuit ad Pharisæos, & reliquit Apostolos, nihil auxilij inuenit,
sed desperationis augmentũ. Et ab ista sententia non vr̃ dis-
59 sentire Pan.in d.c.omnis.dum † dicit, q̃ confitens sacerdoti
consocio criminis,vt citius absoluatur,non est tutus. Benedi-
ctio enim maligni sacerdotis in maledictionẽ conuertitur, &
oratio in peccatũ,c.si qui sunt,81.distin. Si aũt ignorabat,vel
poterat cogitare,q̃ sacerdos esset astrictus,& delicti pœnitens,
tunc ad salutem proderit confessio. faciũt quæ traduntur per
60 Pan.in c.vestra.de cohab.cle.& mul.vbi quærit,an † sit audiẽ-
da missa a sacerdote existente in peccato?& distinguit,aut de
lictũ est notoriũ,aut occultũ,vt ibi per eum. ❡ Demonstraui-
mus succinctè quis,& qualis esse debet medicus facturus em-
plastrum, videamus modò,qualiter ab infirmo sunt vulnera
detegenda. Istud exigeret longũ tractatum:sed ne videar fal-
61 cem ponere in alienam messem,paucis absolua. Dñt † Doct.
veram confessionem sexdecim qualitatibus egere, quæ his
versibus comprehenduntur.

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis,
Atque frequens, nuda, discreta, libens, verecunda,
Integra, secreta, lachrymabilis, accelerata,
Fortis, & accusans, & sit parere parata.

❡ Omnes tamen prædictę qualitates non sunt de essentia,sed
quædã sunt de congruitate. Idcirco,vt scias,quæ sint de essen
tia,& quæ non, eas oẽs breuius,quo fieri poterit, explanabo.
62 ❡ Dixi simplex,idest † sine verborũ inuolucro,seu sine plica.
cle.sæpe.& ibi gl.in ver.simpliciter,de verb.sig. Debet enim
pœnitẽs,ita clarè confiteri, q̃ omnia & singula confessor ple
63 nè intelligat:hypocrita† enim esse conuincitur, qui verborũ
tergiuersatione sua peccata leuigare ꝯtendit, c.quod quis,de
pœnit.dist.3.in fi. ❡ Dixi etiam,simplex, quia debet pœnitẽs
64 loqui per verba clara,& expedita,nõ per verba obscura. ❡ † Si
cut enim depositio testis obscura non releuat producentẽ, c.
cum clamor.de testib.& not.per Bart.in l.ea quæ,ff.de ꝯben.
empt.sic obscura confessio non releuat confitentem. ❡ Dixi,
simplex,quia non debet pœnitẽs ambiguè, nec amphybolo-
gice loqui,alias confessio simplex non est,cap.1. cum glos.in
65 versic.simpliciter,de summa Trin.& fide cathol. Sicut † am-
bigua testificatio nõ probat,ita dubia confessio non iuuat,ca.
66 in pñtia,de probatio.l.nõ hoc.C.vnde legitimi. ❡ Dixi,† sim-
plex,quia non debet,qui confitetur, loqui per verba exquisi-
ta,& subtili elegantia fabricata,vt confessor non intelligat,vt
verecundiam delicti verbis fucatis effugiat:& si aliter faciat,
non erit confessio simplex,cap.dilecti,cum gl.in versi.simpli-
67 citer.idest sine perniciosa subtilitate, de iudic. ❡ Dixi † sim-
plex,quia non debet confitens morosè, & cũ difficultate lo-
qui,nec expectare, q̃ confessor ex gutture suo peccata artifi-
ciosè extrahat:quod si secus faciat,non erit cõfessio simplex.
§.sed quia,cũ gl.in versi.simpliciter.idest sine difficultate, In-
68 stitu.de fideicõ.liber. Nam ẽt † testis, qui morosè respondet,
& cum difficultate,suspectus habetur, cap.ponderet. 50.dist.
traditur per Panor.in c.cum causam,col.7.de testib.per Fely.
69 in proce.Grego.in princ. ❡ Dixi, simplex, id est † sine mali-
tia,iuxta verbum domini. Estote simplices sicut colũbę. Ma-
litiosa enim confessio ad interitũ valet,nõ ad salutẽ. Quid ꝓ-
dest auaro cõfitenti se centena aureorũ millia sub vsuris mu-
tuasse,si ex malitia,id est vt diues videatur,nõ ꝓposito peni-
tendi,cõfiteatur?quid si homicida, vt strenuus appareat,deli
ctum confessori manifestat? Amẽ dico vobis,receperũt mer-
cedem suam. Nam q̃ sit graue crimen illorũ, qui cum male-
fecerint,gloriãtur,nullus est,qui ignoret,c.quã graue, de ex-
cess.prælat.cõtra quos ẽt Psal.clamitat, Quid in malitia glo-
70 riamini? ❡ † Dixi deniq;,simplex,quia nihil impertinens addẽ-
dum est,vel intermiscendũ,alias confessio nõ foret simplex,
Liube-

l. iubem⁹. ibi, nihil adiectũ sit, sed simpliciter, C. de appel. l. fi.
71 & ibi Bar. C. de dor. ꝓmis. e. fi. de testa. li. 6. Requirit† secũdò, q̀
sit humilis. Nã peccator si reatum suum cognouerit, se omnium
vilissimũ esse intelliget, & se mõstrũ nõ hoiem videbit, vt Se
uerinus de ꝯsolatione, li. 3. sapienter ꝓbat. quo facit tex. in c.
si. n. inquit. de pœn. dist. 2. Humiliabit ergo se pœnitẽs, qui pp
pctm effectus erat seruus diaboli, c. non oĩs, qui dicit, 3. qõ. 7.
& exẽplo publicani corã confessore non audeat oculos eleua
re. Humiliari. n. nos oportet sub potenti manu Dei, vt nos li-
72 beret in tpe tribulationis, c. nulli, 3. q. 1. Item† genibus flexis,
& capite discooperto peccatorem se fore iudicabit, & scele-
rum suorũ veniam postulabit, c. sanè, de celebr. miss. Et licèt
Claua. in sua Sũma, & plures alij teneant, q̀ genuflexio nõ sit
de necessitate, sed de cõgruitate, tñ ego arbitrarer pœniten-
tiã eius, qui stando, vel deambulãdo, aut sedendo parẽ se ex-
hibet sacerdoti, nõ esse fructuosã, neq; verã, & parũ ꝯfitenti
ꝓdesse, quia qui sine humilitate virtutes ꝯgregat, quasi in vẽ
tũ puluerẽ portat, sm Greg. quẽ refert gl. in cle. 1. de reli. do.
Itẽ humilis dẽt esse ꝯfessio, quia nõ dẽt, qui ꝯfitetur, gloriari
corã ꝯfessore, q̀ bis in sabbato ieiunet, q̀ eleemosynas det. q̀
iustũ cor hẽat. Temerariũ quippe est virtutes dño polliceri:
nã si dixerimus, q̀ pctm non hẽmus, nos ipsos seducimus, &
veritas in nobis non est. doleat ergo loquendo, seipsum accu
set, dicendo cum Psal. Ecce in iniquitatib conceptus sum, &
in peccatis concepit me mater mea. Cõcludendum est ergo
in pœnitente humilitatẽ necessariã, quia nisi se peccatorẽ di-
73 xerit, veritas in eo nõ erit. & † vbi nõ est veritas, ibi nulla põt
74 esse humilitas. 22. q. 2. c. cũ humilitatis. Tertio requiritur, † q̀
sit pura, idest sine dolo, c. pura, 3. q. 9. Debet. n. pœnitẽs cõfite-
ri recta intentione, nõ pp vanam gloriam. Sed aduerte, quia
istud satis includebatur in primo requisito, vt ibi oñdi. ¶ Quar-
75 tò† exigitur, q̀ sit fidelis, idest, q̀ pœnitẽs ꝯfidat in Dei miseri-
cordia & credat p pniam sibi peccata remitti, nã apud Deũ
nullas patitur moras veniæ ꝯuersio, c. multiplex, de pœ. dist. 1.
Et species hæresis est desperare de misericordia Dei, c. agno
uimus, 26. q. 6. Alij dñt, q̀ dẽt esse fidelis, idest vera: quia non
dẽt falsitatẽ immiscere, & delictũ, qđ non fecit, ꝯfiteri. Et po
test vtraque expositio tolerari, prima tamen magis cõuenit.
76 ¶ Quintò requiritur, q̀ sit frequens, † idest toties resurgat p cõ-
fessionẽ, quoties cecidit pp pctm. Non solum septies, sed se-
ptuagies septies delinquenti, si cõuertatur ad pœnitentiam,
peccata donantur, Matth. 18. & c. septies, de pœ. dist. 3. Nã quæ
frequenti præuaricatione iterantur, sunt frequenti snia dam-
nãda, c. 1. de pœnis. Sed an illico post commissum pctm debeat
ꝯfiteri, dicam infra in 13. requisito. ¶ Quidam etiã dñt eadem
peccata frequenter esse confitẽda, quia tãto facilius quis con
sequitur grãm remissionis, quanto magis pluribus sub spe ve
niæ turpitudinem confitetur, c. quem pœnitet, de pœ. dist. 1.
Sed istud consilij est, & ad maiorem gratiã obtinendã nõ au-
tem præcepti neq; obligationis, quia semel cõfitendo dissol-
uitur delicti obligatio, & funiculus, quo ligatus tenebatur, dirũ
pitur, ergo amplius obligatio extincta reuiuiscere nõ potest,
l. qui res, §. areã, ff. de solu. c. si quis, de pœ. dist. 7. Et diuina cle
mentia peccata semel dimissa iterum in ultionẽ uenire non
patitur, c. si illic. 23. q. 4. Et q̀ sufficiat peccatum semel cõfite-
77 ri, deciditur in §. non ita, de pœn. dist. 1. Sunt enĩ † quidam casus
spẽales, in quibus reiteranda est confessio, quos refert Host. in
Summa de pœn. & remis. §. an peccata semel cõfessa. quos nõ
ꝓsequor, sed sublimitati Theologorũ discutiẽdos relinquo.
¶ Sextò debet eẽ nuda a verbis palliatis, & obturis, sed istud
abundat, quia si simplex est, oportet, q̀ ab oĩ verborũ inuolu
cro fucatoq; sermone sit nuda, vt sup. abunde dictũ fuit. Alij
dñt, q̀ debet esse nuda ab omni mendacio, & ab omni vela-
mento, quia sm Aug. veritas de terra, idest de peccatore orta
est, & iustitia de celo prospexit, idest a Deo data iustificatio
pœnitenti. Nã qui se excusat, a Deo accusatur: qui aũt se accu
sat excusatur. Ignoscimus (inquit dñs) ei, qui sibi nõ ignoscit
c. veritas, de pœn. di. 1. ¶ Septimò oportet, q̀ sit discreta. i. cum
78 iudicio facta, & † ideo impuberes, qui discretionem. i. animi
iudiciũ non habent. §. præterea. Inst. quib. nõ est permiss. face
re testamentum. non tenẽtur confiteri nisi sint doli capaces,
qui cum sciãt se errare, vtique scire debẽt se emendare. c. 1. de
delic. pue. Versatur autem discretio in pœnitẽte tam in eligẽ-
do sacerdotem, qui sciat soluere, & ligare. c. 1. de pœn. dist. 6. q̃
79 in exprimendo, & cõfitẽdo peccata, quia nõ† debet manife-
stare socios criminis, sed seipsum tantum accusare. Inquit. n.
Psal. Delictum meum cognitũ tibi feci. Dixit. n. meum, non
cõsocij. c. fi. de pœ. dist. 1. Nunquam ergo nominabit personã,
cum qua peccauit, nisi necesse sit ad ostendendã peccati ma-
gnitudinẽ, ut si filia cũ patre, uel filius cũ matre peccauerit
80 secundum Richar. in 4. sententiarum, dist. 17. art. 3. q. ult. † Itẽ
debet confessio esse discreta, idest diuisa, & separata. Ita. n. ex
ponitur in c. cupiẽtes. §. ad hæc, de elec. lib. 6. & in l. ex hoc iu
re. ff. de iust. & iur. Debet. n. confitens confessionem suã bi-
D.N.

ordinare, & eam saltẽ diuidere in septem partes, sicut sunt se
ptem peccata mortalia. non aũt simul, & confusè omnia con
81 fiteri. ¶ Octauo† dẽt esse libens. i. uoluntaria, ex quo sequitur, q̀
82 coacta confessio nihil prodest. Licet† n. volũtas coacta uolũ
tas sit, l. si mulier, ff. quod metus cã. ca. maiores, i. fi. de baptis.
tñ ubi requiritur absoluta volũtas, ibi dẽt interuenire omnimoda
libertas, c. cũ locũ, de sponsa. oĩs ergo coactio, siue præcisa sit.
siue cõditionalis, impedit effectum cõfessionis sacramẽtalis.
83 Ex quo elicio, † q̀ nõ est par rõ meriti, & demeriti: nã volun
tas coacta violentia cõditionali demeretur. c. 1. 15. q. 1. & tamẽ
non meretur. Vel aliter, confessio debet esse voluntaria. i.
ad finẽ ordinatũ facta, non ad finem malum, & peruersũ. Nã
84 uoluntas† nõ põt esse, nisi ad bonum, alias si ad malum decli-
net, non est voluntas, sed cõcupiscẽtia, sm Pan. post gloss. in
proœ. Greg. in uer. Rex pacificus, col. 2. i fi. prin. seq. Nono ue
recũda esse dẽt, quia qui erubescit pro Chro, dignus est mise
ricordia. Dignus. n. est misericordia, qui spirituali laborẽ pe-
85 tit grãm. c. quẽ pœnitet. de pœn. dist. 1. Verecundia † n. signum
est contritionis pniæ, nam uerecundia castigat iam mentem
86 oñdit. l. 1. C. de maiuma. lib. xj. & in adolescente † optimã spẽ
pollicetur, vt scribit Sene. ad Lucillum, lib. 1. epist. ultima. Vel
87 dẽt esse uerecunda, quia † uerecundia delicti pœna est magna.
Laborat. n. mens patiendo, d. cap. quem pœnitet. Hac ratione
prohibitum est confiteri interpositam per personam, nã qui
88 per uos peccastis, per vos etiam erubescatis. Hac etiam † ra-
tione prohibitum est confiteri per scripturam, d. c. quem pœ
nitet. Quod procedit etiam si peccator coram sacerdote ue-
lit scripturam legere, sm Aret. & Felv. in ca. de testibus col.
pen. de testibus reprobantes gl. in c. qualis. 30. q. 5. quæ contra
89 rium tenuit. Mutus† tamen per scripturã, uel nutu, põt con-
90 fiteri sm Inno. in d. c. omnis. ¶ An autem ignorans † idioma
possit confiteri per interpretem uideretur, quòd sic, arg. l. 1.
§. fi. ff. de uerbo. oblig. Contrariũ tenent Theologi in 4. sentẽ
tiarum, maximè Scotus quæst. ultima. quia põt cõfiteri per si
91 gna, sicut mut⁹. ¶ Decimo oportet, quòd † sit integra, & quòd
omnia, & singula peccata cõfiteatur. Nõ. n. Deus nouit opus
92 imperfectũ, c. si plures, de pœn. dist. 3. ¶ † Sed quæritur, an etiã
uenialia sint cõfitẽda. gl. in c. vnum oranum, in uer. quia faci-
lè. 25. dist. videtur uelle, quòd non, tum, quia nullus pro ue-
93 nialibus damnari põt, tum † quia per orationem Dominicam
per aspersionem aquæ benedictæ, per modicũ ieiunium, uel
per eleemosynam dimittũtur, de cõsecra. dist. 3. c. aqua, et de
pœn. dist. 4. ca. de quotidianis, uel per extremam vnctionem
c. vnico, de sacr. vnctio. Vel per Eucharistiã deuotè susceptã,
c. 2. & c. cum oẽ. de conse. distin. 2. Vel per deuotam pectoris
tunsionem, c. tres sunt, de pœn. dist. 1. Vel per benedictionem
prælati, c. maledicam, & c. dictum, 1. q. 1. & no. in salutatione
Sexti. ¶ Sed Host. in Summa, de pœn & remis. §. de quibus, di
94 stinguit inter venialia. nam † venialiũ tria sunt genera, secun-
dum glo. in d. c. vnum oranum, §. alias ea demũ, in vers. ligna.
Quædã enim sunt maiora, vt quæ iam in consuetudinẽ abie-
runt, & hæc sunt cõfitenda: quia nullum est adeo veniale, q̀
ex ꝯsuetudine nõ efficiatur mortale, d. c. vnum oratium, §. cri
minis. Quædã sunt minora, & ista sufficit cõfiteri in genere,
d. c. de quotidianis. Quædam sunt minima, quæ in sola cogita
tione ꝯsistunt, & ad deliberatũ ꝯsensum non perueniunt, &
ista delentur, & mundantur modis, quibus s. ¶ Prædicta ve-
ta sunt, nisi ex statutis suæ professionis esset astrictus peccator
ꝯfiteri venialia, vel nisi dubitet, an peccatum sit veniale, vel
mortale, vt ꝯcludunt Theologi, maxime Clauas. in sua Sum-
95 ma, §. confessio sacramentalis, ver. 27. ¶ † Integra etiã esse de-
bet respectu qualitatum criminis. Tenetur. n. circunstantias
peccati exprimere, c. Deus qui, & c. oĩs, §. sacerdos, de pœnit.
& remis. Circũstantias dico, siue cõcomitantes siue allicien-
tes, c. 1. de pœ. dist. 5. Laudabile tamen est tacere circunstãtias
quæ speciem delicti nõ mutant, & audiẽtem alliciunt ad turpi
tudinem, licẽt delictum aggrauent. Itẽ tacitum est cõfiteri cir
cunstantias, quæ ad grauitatem delicti nihil faciunt, secun sm
96 B. Thomam, & cæteros, in 4. senten. † ¶ An autem delicta no-
ta confessori sint etiam confitenda? Videtur, q̀ non, quia rei
demonstratæ frustra fit demonstratio, l. 1. in fi. ff. de dot. prælẽ.
In contrarium est veritas, quia delicta non sunt nota cõfessori,
n, vt Deo, & iudici, nisi in foro pœnitentiali confiteantur, er
go sunt confessori in pœnitentia confitenda, capit. 1. de offi.
ordin. & ibi Pau. l. illicitas, §. veritas. vbi Bart. ff. de offi. præsid.
97 ¶ † An autem is, qui suppressit vnum peccatũ, teneatur iterũ
omnia cõfiteri? Discordes in hoc sunt Doctores: sed omis-
sa relatione opinionũ, illa est communis, quòd si confiteatur al-
teri sacerdoti, teneatur iterũ omnia confiteri, secus si eidem,
sm Arch. in cap. fin. in ti. de pœn. dist. 3. Pan. in d. c. omnis, in
1. not. & in c. ex parte, eod. tit. Caueat tamen pœnitens, ne di-
uidat confessionem ex malitia, vt quidã faciunt, qui conside-
rantes magnã peccatorũ suorum congeriem, erubescunt oĩa
simul confiteri, & ideo partem uno tpe, partem alio tpe eidẽ

confitentur, nā talis confessio non prodest, quia nō est pura,
98 & simplex, vt esse dēt. † Vndecimò dēt esse secreta, si occulta
sint pctā. de pę. d st. 1. c. nō tibi dico, vt te in publicum prodas
nā si peccatum occultū est, sufficit illud in notitiā sacerdotis
referre, c. quem penitet, & c. seq. cā, & quæst, aliàs satius repu
tatur, qui errorē suum publicè cōfitet, ca. ex literis, de diuor.
99 Exigit † etiam, q sit secreta ex parte sacerdotis, qui non debet
cōfessionē reuelare, nā in foro cōfessionis mori debet pecca-
tū. Significatio. n. sacramēti cōfessionis est significatio occul
tę extinctionis peccati, vñ qui reuelat, facit irritum sacrm,
fm Theologos, ideo dicit text. in d. c. omnis. Caueat oino sa-
cerdos, ne verbo aut signo, aut alio quouis modo prodat pec
catorem, qđ si præsumpserit reuelare, non solum a sacerdota
li officio deponatur, sed ad agendam pniam in arctum mona
sterium detrudatur. ad idem tex. in c. si sacerdos. de pœ. dis. 6.
vbi alia pœna de iure antiquo imponebatur, videlicet vltra
depositionem cogebatur perpetuo peregrinari. Et in tantum
100 † secreta debet esse confessio, q si sacerdos producatur in te-
stem, poterit secure dicere se nihil scire, quia non scit, vt ho-
101 mo, sed vt Deus, c. 2. & ibi no. Pan. de off. ordi. Nec † cogi pōt
ab Epo testificari super his, quæ audiuit in cōfessione, c. dile-
102 ctus, de exces. prælat. Et † si per Epm excōicetur non timeat
censuras, quia non ligant, cum non sciat, vt homo. Nec tenet
obedire Papæ præcipienti, q sibi manifestet delictum con-
103 fessatum in penitentia, fm Pan. in d. c. dilectus. quia † in hoc sa
cerdos est Vicarius Christi specialis: ergo maior est Papa Vi-
cario generali, quo ad illam speciem, c. studuisti, ff. de off. leg,
etiam si Papa diceret illud recipere in confessionem, quia ne
mo debet delictum alterius in pœnitentia confiteri, vt supra
104 dixi. ¶ † Sed quid si sacerdos receptus in testē reuelauerit pec
catum sibi ab altero in pœnitentia cōfessum, an eius testimo
nium fidem faciat? Rñdeas, q non, quia alter non fuit illi con
fessus, vt homini, sed vt Deo, fm Bald. & Pau. de Castr. in l. Ar
chigerontes, C. de epis. aud. quem sequitur Fel. in c. 1. col. 1. de
105 excep. ¶ † Sed quid si aliquis existens post parietem, vel a ca-
su pertransiens audiuerit confitentem in penitentia sacerdo
ti, an ipsius testimoniū probet aliquid cōtra confessum? Tin-
darus in suo dialogo de testi. char. 10. determinat, q nō, sequi
tur Fely. in d. c. 1. Istud dictum vrgenti ratione non fundatur,
quia audiens a casu, non audiuit, vt Deus. Et licēt audiuerit
confitentem in foro pœnitentiæ coram Deo, hoc solum nō
vr tollere fidem dicto testis aliàs integri. Sed honestum vide
tur, q tali non credatur, ne detur occasio malis sacerdotibus
supponendi testes post parietē, qui audiāt, & postea reuelēt.
¶ Ex pmissis redditur dubitabile dictū Bart. in l. 1. §. huius. ff.
106 de iust. & iure. vbi Bar. dicit, q † sacerdos. quia est persona pu-
blica, pōt stipulari pro absente testōnem vsurarum. Quæ sti-
pulatio pdest absenti, cui vsuræ extortæ fuerūt, nam istud vr
falsum, cum non credatur sacerdoti de confessatis in peniten
tia, & hac rōne motus d. Ias. ibi dixit dictum Bar. non esse ve-
rum. Sed tu dicas, q dictum Bart. est verissimū. in primis pōt
procedere. qñ sacerdos stipulatur extra penitentiam. Vel pōt
intelligi, qñ aliquis in penitentia cōfitetur delictū notorium,
& pmittit sacerdoti stipulanti pro absentibus illis satisfacere.
Ita probat tex. alleg. p Bar. in cap. qq. de vsuris, li. 6. q loquit
in vsurario manifesto. Et sm legē allegatā dēt intelligi dictū
Doct. fm Bar. in l. in ambiguo. ff de reb. dub. Vel intelligēdo
107 dictū Bar. gnāliter, rñdeas, vt statim subijciam. † Sit ergo con
clusio, q non credit sacerdoti testificāti de his, quæ sibi dicta
fuerunt in pnia. Fallit in casu notorio, per ea quæ statim dixi.
Fallit scdo in causa mrimoniali, fm glo. singu. in c. tua nos, in
verbo, cōfiterit, de sponsa. quam ad hoc dixit singularē Lud.
Ro. in l. si non spāli, C. de testa. sequit do. Ias. in d. §. huius stu-
dij, & in l. patre furioso, col. 3. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iu.
vbi dixit, q nullus Canonistarum unq̄ pōderauit dictam gle.
Sed certe nullus Canonista vnq̄ eā pōderauit, quia illa gl. nō
dicit hoc, neq; sensit: nam illa gl. loquit in foro pniali, in quo
cuilibet est credendū, c. significasti, de homici. Sed quantum
ad forū fori, mihi vr illa gl. q uelit ꝯtrariū. Et istud voluit Pa
pa in d. c. tua nos, qui rñdet cuidā Epo in foro fori, qualiter ti-
bi cōfiterit, nō videmus. q. d. de animo, & proposito in mēte
retento, nō videmus qualiter tibi cōstare posit. q. d. nullo mō
pōt tibi constare, q falsum esset si p confessionē sibi factā in
108 pnia constare sibi, vt iudici potuisset. Tertiò fallit, si † accedat
consensus eius, qui fuit in pnia confessus, nam de ipsius scien
tia pōt sacerdos reuelare cōfessionē, c. significasti, de adul. ubi
Pan. & alij no. & ista est *communis* opin. fm Fel. in c. testimo-
niū, col. 11. de testi. quicquid dixerit Claua. in sua Sūma, qui
cōtrariū tenet, & malè. Dēt tñ aduertere sacerdos, ne socium
criminis manifestet, vt dr in d. c. signasti, in ver. nomē adulte
ri celās, & in istis terminis pcedit dictū Bart. in d. §. huius stu
dij. nā penitens vr dare licentiā sacerdoti stipulanti pro absen-
109 tib. eisdem stipulationē reuelandi. ¶ † Sed hic insurgit dubita
tio, an credēdū sit dicto sacerdotis attestātis se habuisse licē-

tiā reuelandi, si illa negaret. Istā dubitationē resoluit Lap. al-
leg. 94. dicens standū esse dicto sacerdotis, quantū ad euitādā
pęnā d. c. ois vtriusq; sexus. sequit Fel. in c. 1. col. 1. de except.
110 † dicēs credendū esse dicto sacerdotis asserentis absoluisse ex-
cōicatum ante mortē, quantū ad euitandū pœnam, cle. 1. de
sepul. Bñ facit, qđ decidunt Host. & Pan. in d. c. ois. vbi cōclu-
111 dunt, † standum esse dicto sacerdotis negantis se audiuisse re-
uelata in cōfessione, quantum ad euitandā pęnam illius cano
nis. Ego arbitror, q ista decisio Lapi debeat sanè intelligi, vi-
delicet qñ tertius negat sacerdotem habuisse licentiā. Secus
si confessus negaret, aliàs pœna dicti cap. ois, esset ludibriosa,
quia esset in facultate sacerdotis illam euitare, dicendo semp
se habuisse licentiam, qđ dicēdum non est, fm Pan. & Fel. in
112 simili in c. inter cæteras, de rescr. † Item aduerte, in quantum
supra dixi, q magis credit sacerdoti dicēti se audiuisse extra
confessionē, quam dicenti dixisse in cōfessione, quia verum
est, nisi ex cōiecturis posset iustificari ꝯriū, fm dñm Card. in
d. c. ois. inferens, q si ille esset proprius sacerdos, & pctm esset
alij occultū, probaretq; dicēs se dixisse in cōfessione, se fuisse
illi confessum, tunc fm eū posset sacerdos subijci torturæ iu-
xta formam c. cum in contemplatione, de reg. iu. Quartò fal-
113 lit, si † sacerdos egeat prudentiori consilio, tunc pro consilio
obtinendo persona non nominata poterit peccatum reuela-
114 re. d. c. omnis, & c. officij, eod. tit. † Quintò sacerdos in gñe po
terit peccatum reprehendere exemplo Christi, qui reprehen
dit Iudā dicēdo, vnus vestrū me traditurus est, c. si sacerdos,
de offic. ord. Caueat tñ confessor, ne taliter loquatur, q de p-
115 sona peccatoris possit apparere, d. c. omnis. ¶ Sed quid † si ali-
quis ꝯfiteatur velle interficere Titiū, dicēdo se non posse re-
sistere voluntati, an istud sacerdos possit reuelare? Quidam, vt
refert Arch. in c. sacerdos, de pœ. dist. 6. tenēt, q no. Sed ꝯriū
tenent Inn. & Pan. in d. c. ois. quia hoc pctm non dr dictum
in pnia, cum peccator nō habeat contritionē. Itē quia est cō-
mittendum, non commissum: vnde ad impediendum debet
posse reuelare. Imò Claua. in sua Sūma vult, q sacerdos tenea
tur reuelare sub pęna peccati mortalis, vt obuietur scandalo,
& malo futuro. Sed Card. in d. c. omnis, credit licere, & dīe re
uelare, dūtamen non prodat peccatorem. Et si videt fieri nō
posse, quin reuelando peccatū committendum, non ēt reue-
let peccatorē, dicit Card. sacerdotē dīe omnino tacere. Quæ
opinio placet, qñ confitens se hīe animum interficiendi Ti-
tiū rogasset sacerdotem, vt oraret Deū pro eo ad finem, vt ea
voluntas auferatur ab eo tunc quia aliquod signum contritio
nis ostendit, non crederem licere sacerdoti noīare peccato-
rem, alias starem opinioni Innocē. & sequacium. Sed quid si
quis confiteatur laico, quod licet aliqñ, puta in casu necessita-
116 tis An laico licebit † reuelare confessata? Cano. respōdet *com
muniter*, q non, quia etiam ipse scit, vt Deus, non vt homo. Ex
quo sequitur, q etiam ipse cogi non posset super his testifica
117 ri, per ea q̄ supra dixi. † Sed quid si reuelarit, qua pęna veniat
puniendus? Dubitat, quia pęna d. c. ois. per oia non conuenit
laico. Ideo Inn. & Card. tndet, q sit mulctandus pęna arbitra
ria, arg. c. de causis, de off. deleg. Insuper quæro de quæstione,
118 quam vidi in facto. † Mæuius peregrè pfecturus deposuit cer
tam pecuniarum summam penes Titium, cui fecit apochā, p
quam constabat, q si idem Mæuius peregrè moreretur, q il-
lam pecuniam donabat eidem Titio. Mortuo Męuio in pere
grinatione, Titius ostēdit dictam apochā Sempronio amico
suo, petēs ab eo, q sub sigillo confessionis oia secreta teneret:
promisit Sempronius, quia dicit se pro certo scire, q illa est
apocha scripta, & subscripta manu dicti Mæuij, quæsitū fuit,
an stante monitorio gñali publicato ad instantiam venien-
tium ab intestato hæreditatē dicti Mæuij teneatur Sēpronius
reuelare dictū depositum. Vr prima cōsideratione dicendū,
q sic, quia scit Titium habere penes se dictas pecunias: ergo
parere debet monitorio iuridice proposito, c. is qui cum fu-
re, de furt. c. dilectus, & vtrobique Pan. de exces. præl. aliàs nō
propalando, duo delicta cōmittit. Primū inobedientiæ, quia
non paret suo superiori, c. 2. de maio. & obe. secundū falsitatis
119 quia tacens † veritatē falsum cōmittit, sicut si falsum diceret,
c. 1. de cri. fal. l. qui testamentū, ff. de fal. Nec ob. si dicatur, q
Sēpronius habuit sub sigillo confessionis, quia licèt sibi dictū
sit in secreto. & sub sigillo cōfessionis, non tamen sibi fuit re-
uelatum, vt Deo, sed vt amico suo, quo casu dñt Inn. Card.
120 Pan. & alij in d. c. omnis, q † talis amicus potest cogi testifica
ri, quia aliud est sigillum confessionis, aliud sigillum secreti,
& idē tenet Pan. in d. c. si sacerdos, & in c. dilectus, & ita p plu
ra firmat Fel. post Panor. in c. intimauit, de testi. & ita ēt con-
suluit Cardin. consilio 38. Quidam habens vnum filium. ¶ In
121 † contrarium, quod non teneatur reuelare facit, quia sciens a-
lium iustè, & debito iure rem detinere, nō tenetur reuelare,
secundum Claua. in sua Sūma. §. furtum, versiculo 41. & licèt
122 ipse non dicat, satis probatur: quia † edictum contra deti-
nentes debet intelligi de detinētibus iniustè, aliàs esset noto-
ric

né iniquum,& iniustũ, & contineret manifestum iuris erro-
rem,quo casu non ligat,c.per tuas,de sent.excõ.c.venerabil.-
bus,§ pen.eod.tit.lib.6.c.cũ contingat,vbi Pan.in pen.no.de
offi.deleg.e.ab excõicato,de rescrip.Sed in casu presupposito
Titius licité detinet hanc summam sibi causa mortis donatã,
ergo &c.Et dato,q̃ huiusmodi scriptura forte non probet in
foro fori,tñ in foro poli,& in foro conscientiæ,de quo quæri-
123 tur, † ois qui hẽt voluntatem defuncti pro se,licèt non solen-
nẽ,potest sibi relicta retinere,ſm Inn.& Cano.in ca.quia ple-
rique,de immu.eccl.quem sequuntur Bar.Alex.& Moder.in
l.nemo potest.ff.de leg.1.¶ Secundò pro hac parte facit, quia
124 †edictum in gñe contra scientes, intelligitur de his,qui pro-
bare possunt,qđ ipsi sciunt,& denunciare iubentur,c.placuit,
6.q.2.c.si peccauerit.2.q.1.c.plerũque.72.q.6.glo.in c.ii sacer
dotes,de pœ.dist.6.& ita in specie concludit Card.Alex.post
gl.in c.nerui.13.dist.allegãs idem tenere S.Thomã.& idẽ te-
125 net Claua.in sua Sũma,§.denunciatio,ver.si. nam † boni viri
tacẽt,qđ probare non pñt.d.c.plerunque. Bñ facit quod deci
126 dit Fel.in c.de cetero,§.fi.de re iud.† Vbi concludit, q̃ cõsti-
tutiones Epi, vel Papæ mandantes quibuscunque scientibus
aliquem tenere & possidere beneficium cum simonia, vt de-
beant propalare sub pœna excõicationis latæ sententiæ, non
127 ligant scientes,qui non possunt fidẽ facere. Et sciens,†prodi-
tionem tractatam contra Principem,quam probare non põt,
si taceat non incidit in pœnã l.quisquis, C ad leg.Iul.maiest.
ſm Ang.in tract.malef. & istam partem in casu præmisso la-
tius consulendo cõprobaui. ¶ Ad contraria rñdebam.ad pri-
mum,q̃ sit parendum precepto superioris,patet solutio,quia
præceptum non intelligitur emanatũ ꝯ detinentes iusto titu
lo,nec contra scientes detentionem,quam probare non pñt.
128 Non†obstat,q̃ sit falsarius,qui tacet verum,quia concedo in
eo,qui iurauit dicere veritatem,in alijs,nõ secundum glos.in
c.ne quis arbitretur.22.q.2.per quam ita dixit do.Ias. in l.1.in
fi.ff.si ex noxa.cau.aga.¶ Non obstat decisio Innoc. & sequa-
ciũ in d.c.omnis.quia concedo,q̃ requisitus, vt ferat testimo
nium,tenetur dicere,quę sibi dicta sunt sub sigillo secreti,sed
tñ non tenet denunciare.Aliud enim est denũciare, aliud te-
stificari.¶ Duodecimò requiritur, q̃ sit lachrymabilis ex cor
de,vt s̃.dixi:nam vera pnia est dolor cordis & animæ amaritu-
tudo,c.ecce,de pen.dist.1.Rugiebam,inquit Psalm. a gemitu
129 cordis mei,de pœn.dist.3. ca.ille Rex.¶ Decimotertio†acce-
lerata esse debet, quia nescimus qua hora dñs nr̃ venturus sit.
Et quis scit,an adijciant hodiernæ crastina vitę Tpa Di. fuge
ri? Accelerct ergo peccator, nec expectet,qñ peccare nõ pot.
Arbitrij quærat libertatem,vt delere possit cõmissa, non ne-
cessitatem.Quem.n.morbus vrget,& pœna terret, ad veram
vix venit satisfactionem,ſm Augu.in l.b.de pnia, trãsumpti-
uè in c.nullus,de pen.dist.7. Si tñ in vltima necessitate constitutus ad Deum conuertatur per contritionem & confessio-
nem,Deus cõuertetur ad eum:quia quacunq; hora ingemue
rit peccator,amplius (inquit Dominus) iniquitatem eius nõ
reminiscar,sed vt dicit Aug.vix est, vt ad verã perueniat pœ-
nitentiã.Mentò Aug.dicere solitus erat,non dico tibi, dãna-
bitur,sed nec dico saluabitur. Vis ergo a dubitatione resolui,
vis a peste præseruari? age pœnitentiam dum sanus es:si hoc
agis,dico tibi,q̃ securus es,quia pœnitentiam egisti,qñ pecca
re potuisti.si autem vis agere pniam quando iam peccare nõ
potes,te peccata dimiserunt,non tu illa,c si quis, de pœniten.
130 dist.6.Et † propterea statutum fuit, q̃ quilibet teneat semel
in anno confiteri,d.c.omnis.Monachi aũt tenentur confiteri
singulo mense semel saltem,clem.ne in agro. §.sanè,de sta.re
gu.Ex quo apparet,peccatorem non teneri illico post cõmis-
sum reatum illum confiteri . Sunt tñ quidam casus,in quibus
data opportunitate tenetur statim cõfiteri,quos refert Claua.
in sua Sũma.§.cõfessio sacramentalis,vers.30. ¶ Decimoquar
tò fortis esse debet aduersus verecundiam,quæ peccatori taci
131 turnitatem imperat.l.fi.ff.de fur.Hæc†enim verecũdia,secun
dum Phil.4.sententiarũ non cõuenit uiris. ¶ Decimoquintò
132 †accusans,& nõ excusans,vt dixi i sexto requisito . Accusans,
scilicet seipsum,non alios,vt faciunt loquaces feminæ,quę vi
cinarum errores vna cũ suis enunciant,& male, vt in 8.requi
133 sito deduxi.¶ Vltimò debet esse parata parere.Nã † pęnitens
debet exhibere se paratum ea facere iubẽte sacerdote pro re-
cipiẽda vita aiæ,quæ faceret pro euitanda corporis morte , &
ea facere immortalis futurus,quę faceret ꝓ differenda morte
134 moriturus.c.cõsideret,de pœn.dist. 5.Datum enim †est a lege
sacerdoti arbitrium iniungẽdi pęnitencias,c.mẽsurã,de pœn.
dist.1.c.tempora pœnitudinis,26.q.7.& ei concessa fuit pote-
stas dispensandi contra canones pęnitentiales,ſm Pan.in c.at
si clerici.§.de adulterijs,col.2. de iudicijs. Qui debet arbitriũ
suũ regulare ſm arbitriũ boni viri,& ex causa dispẽsare. Et di
135 xit Pan.in c.Deus qui,de pœ.& remis.q̃ † sacerdotes dñr co-
medere peccata populi , quia eorũ orationes & bona opa va-
lent ad remittendã pœnitentiam peccatorum,c.ipsi sacerdo-
136 tes,2.q.1.¶ Sed quid † si sacerdos inique arbitretur,uel sine cã
dispenset;an confessus erit tutus quo ad Deum?Gl.in c.men-
suram,de pęn.dist.1.quã sequitur Pan.in d c.Deus,qui distin
guit,aut confessus credebat cõfessorem esse peritũ,& erat pa
ratus suscipere iustam pniam, & tunc excusatur. Aut sciebat
eum esse ignorantem,& tunc peccata dimissa erunt,sed per-
ficiet in purgatorio condignam pniam . Idem tenuit glos in
extrauag.antiquorum,in uer.confessus.quæ tenet confessum
fore absolutum quò ad pęnam æternam propter fidem sacra
mẽti,licèt teneatur in hoc sęculo,vel in purgatorio,facere de
bitam pniam. ¶ Aduertat ergo sacerdos, qualiter arbitretur.
Melius.n.est redargui de misericordia,quam de seuitia,nam
si graue penitentiæ pondus imposuerit,aut pœnitens reijciet
pœnam,aut suscipiens,dum sufferre non potest, scandalizabi
137 tur,& magis ad peccata pronus erit,c.allegãt.26.q.7.¶ † Nec
austeri sint sacerdotes in pęnitentia iniungenda, vt iusti appa
138 reant;sed talem †imponat,qualem præsumant peccatorẽ pos
139 se peragere.c.2.de pęn.& remis.vnde †reprehẽdẽdus est , qui
iniungit pniam peccatori , quam verisimiliter arbitratur põe
eum non facturum,cap.penitentes. 50.dist.quam ad hoc nõt.
Fel.in c.scribebam,de presump.Ideo considerabit ætatẽ con
fitentis,d.c.tempora plenitudinis,qualitatem ipsius, an debilis
140 tus sit,an robustus.c.Deus qui,de pęn.& remis.& ad †contri-
tionẽ diligẽter aduertet,quia posset esse tanta, q̃ absolui pos-
set cõtritus & cõfessus absque vlla satisfactione exterioris pę-
nitentiæ, ſm glo.in c baptismi vicem,de consecr.dist.4.& ex
trauag.antiquorum,de pęn.& remis. Hostien.& Pan.in d.ca.
Deus qui,& Archi.in d.§.ii ergo.25.q.1.qui dicit se audiuisse
a Theologis,qui melius sciũt,quam iuristę,quò † tanta posset
esse peccatoris contritio , quod propter maximam creatoris
miam peccator absque vlla pęnitentia exteriori, & pęna pur
141 gatorij vitam æternam consequi poterit. ¶ †Sed quid si sacer
dos fuerit inique arbitratus,an poterit arbitrium reuocare,&
aliã iniungere pniam? Videtur q̃ sic,arg.l.quod iussit.ff. de re
iudic.In contrarium facit tex.in l.iudex posteaquam.ff.eo.titu.
¶ Reperio glo.in c.quod super his,in uer.sic impotens. quam
ibi sequuntur dom Anton.Pan.& omnes alij , de uo.& uot.re-
dempt.tenere,q̃ possit reuocare,& pœnitentiam cõmutare,
142 & sic sententia † confessoris videtur interlocutoria , quia po
test reuocari. d.l.quod iussit . nã etiam in foro fori pœna põt
auctoritate Principis commutari.l.acta,§.de amplianda.ff.de
143 re iud.Quinimò † absente confessore posset cõfessus non va
lens facere iniunctã pœnitentiã,propria auctoritate illã com
mutare,cap.licèt,vbi Hostien.& Panor. de pœnit. & remis.
144 Nec † potest sacerdos exigere cautionem a pęnitente de ad-
implendo pœnitentiam,ad quam peragendam monẽdi sunt
peccatores,non cogẽdi,cap.si.de tempo.ordi.nisi pęnitentia
publica imponatur pro manifesto peccato , tũc exigi poterit
a peccatore pęnalis cautio,ſm Panormit.in c.literas,per illũ
textum,in pen.nota.de pſump. Et licèt iudex suspectus pos-
sit recusari.l.apertissimi.C.de iud.cap.cum non speciali,& c.
145 postremò,de appel.cap.quod suspecti 3.qũ.5.tamen in † foro
pęnitentiali,vbi de pęnitentia iniungenda tractatur non po-
test sacerdos,vt suspectus recusari : quia si maiorẽ, quam de-
beat,pœnitentiam imponat , vtile erit animæ peccatoris , si
eam peragat:quod si peragere nõ possit, illam peragat quam
ferre potest,ſm Gem.in cap.quia plerique , de off.ordi lib.6.
146 inferens post Archid. q̃ † Inquisitores non possunt recusari,
tanquam suspecti,quando agitur, vt imponatur pęnitentia ꝓ
147 peccato.† Et vbi agitur de imponendi pœnitentia , ordo iu-
ris,& iudiciorum solennitates omitti possunt, cap.cũ I.& A.
vbi Fel.col.3.versic.nota.4.post Panor.de re iudic.¶ Sed iam
satis arbitror patere qualiter vulnera sint detegenda . Nunc
operęprętiũ est demonstrare oleũ virtutis,& herbam salutis.
148 Optimi†mores sunt oleum virtutis,Matth.25.Prudẽtes vir-
gines acceperunt oleum in vasis suis cũ lampadibus. Oleum,
idest candidos mores in vasis suis,id est in cordibus suis, c.1.
149 de sacr.vnct.¶ †Eleemosyna aũt est herba salutis . Sicut enim
in præceptis medicinæ, medicamẽtum quidẽ herbas multas
accipit,vnã aũt dominatissimã.Sic in pœnitentia cæteris po-
tẽtior,& dominatior est herba , quam eleemosynã dicimus:
vnde scriptura diuina inquit,date eleemosynam,& oia munda vobis erunt,cap.medicamentum,de pœnitẽ.dist.1.Ex his
oleo & herba commixtis conficitur emplastrum. Non enim
infirmo sat eet eleemosynis vacare, si multis iniustitijs deser
uiret,vel fortè linguã in detractionib.exerceret,aut alio vitij
gñe animam macularet.c.citius,de pœnit.dist.2. Ambo autẽ
vnita , & simul incorporata optimam faciunt medicamen-
150 tum.¶ †Vniuntur autem,& incorporãtur ieiunio,quod men
151 tem eleuat,virtutem largitur & præmia . ¶ †O sacrum ieiu-
nium,o abstinentia virtutum triumphatrix & Regina,tu dę
mones compeinis,tyrannos confundis, fortissimos ferarum
ungues excludis,leonum ora cõtundis . Magna est ieiunij,&
speciosa militia, secundum Ambros.ieiuniũ mentes purgat,
sensum,

confitentur, nã talis confessio non prodest, quia nõ est pura,
98 & simplex, vt esse dẽt. † Vndecimò dẽt esse secreta, si occulta
sint p̃ctã. de pę. dist. 1. c. nõ tibi dico, vt te in publicum prodas
nã si peccatum occultũ est, sufficit illud in notitiã sacerdotis
referre, c. quem pęnitet, & c. seq. cũ, & quæst, aliàs fatuus repu
tatur, qui errorẽ suum publicè cõfitet, ca. ex literis, de diuor.
99 Exigit † etiam, q̃ sit secreta ex parte sacerdotis, qui non debet
cõfessionẽ reuelare, nã in foro cõfessionis mori debet pecca-
tũ. Significatio n. sacramẽti cõfessionis est significatio occul
tę extinctionis peccati, vñ qui reuelat, facit irritum sacr̃m,
s̃m Theologos, ideo dicit text. in d. c. omnis. Caueat oino sa-
cerdos, ne verbo aut signo, aut alio quouis modo prodat pec
catorem, q̃d si p̃sumpserit reuelare, non solum a sacerdota
li officio deponatur, sed ad agendam pniam in arctum mona
sterium detrudatur. ad idem tex. in c. si sacerdos. de pœ. dis. 6.
vbi alia pœna de iure antiquo imponebatur, videlicet vltra
depositionem cogebatur perpetuo peregrinari. Et in tantum
100 † secreta debet esse confessio, q̃ si sacerdos producatur in te-
stem, poterit securè dicere se nihil scire, quia non scit, vt ho-
101 mo, sed vt Deus, c. 2. & ibi no. Pan. de off. ordi. Nec † cogi põt
ab Ep̃o testificari super his, quæ audiuit in cõfessione, c. dile-
102 ctus, de excess. prælat. Et † si per Ep̃m excõicetur non timeat
censuras, quia non ligant, cum non sciat, vt homo. Nec tenet
obedire Papæ præcipienti, q̃ sibi manifestet delictum con-
103 fessatum in penitentia, s̃m Pan. in d. c. dilectus. quia † in hoc sa
cerdos est Vicarius Christi specialis: ergo maior est Papa Vi-
cario generali, quo ad illam speciem, c. studuisti, ff. de off. leg,
etiam si Papa diceret illud recipere in confessionem, quia ne
mo debet delictum alterius in pœnitentia confiteri, vt supra
104 dixi. ¶ † Sed quid si sacerdos receptus in testẽ reuelauerit pec
catum sibi ab altero in pœnitentia cõfessum, an eius testimo
nium fidem faciat? Rñdeas, q̃ non, quia alter non fuit illi con
fessus, vt homini, sed vt Deo, s̃m Bald. & Pau. de Cast. in l. Ar
chigerontes, C. de epis. aud. quem sequitur Fel. in c. 1. col. 1. de
105 excep. ¶ † Sed quid si aliquis existens post parietem, vel a ca-
su pertransiens audiuerit confitentem in penitentia sacerdo
ti, an ipsius testimoniũ probet aliquid cõtra confessum? Tin-
darus in suo dialogo de testi. char. 20. determinat, q̃ nõ, sequi
tur Fel. in d. c. 1. Istud dictum vrgenti ratione non fundatur,
quia audiens a casu, non audiuit, vt Deus. Et licèt audiuerit
confitentem in foro pœnitentiæ coram Deo, hoc solum nõ
vr̃ tollere fidem dicto testis aliàs integri. Sed honestum vide
tur, q̃ tali non credatur, ne detur occasio malis sacerdotibus
supponendi testes post parietẽ, qui audiãt, & postea reuelẽt.
¶ Ex p̃missis redditur dubitabile dictũ Bart. in l. 1. §. huius. ff.
106 de iust. & iure. vbi Bar. dicit, q̃ † sacerdos. quia est persona pu-
blica, põt stipulari pro absente restõnem vsurarum. Quæ sti-
pulatio p̃dest absenti, cui vsuræ extortæ fuerũt, nam illud vr̃
falsum, cum non credatur sacerdoti de confessatis in peniten
tia, & hac itane motus d. Ias. ibi dixit dictum Bar. non esse ve-
rum. Sed tu dicas, q̃ dictum Bart. est verissimũ. in p̃missis põt
procedere. qñ sacerdos stipulatur extra penitentiam. Vel põt
intelligi, qñ aliquis in penitentia cõfitetur delictũ notorium,
& p̃mittit sacerdoti stipulanti pro absentibus illis satisfacere.
Ita probat tex. alleg. p Bar in cap. q̃q̃, de vsuris, li. 6. q̃ loquit
in usurario manifesto. Et s̃m legẽ allegatã dẽt intelligi dictũ
Doct. s̃m Bar. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. Vel intelligẽdo
107 dictũ Bar. gñaliter, rñdeas, vt statim subijciam. † Sit ergo con
clusio, q̃ non credit sacerdoti testificãti de his, quæ sibi dicta
fuerunt in pnia. Fallit in casu notorio, per ea quæ statim dixi.
Fallit scđo in causa m̃rimoniali, s̃m glo. singu. in c. tua nos, in
verbo, cõstiterit, de sponsa. quam ad hoc dixit singularẽ Lud.
Ro. in l. si non spãli, C. de testa. sequit do. Ias. in d. §. huius stu-
dij, & in l. patre furioso, col. 3. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iu.
vbi dixit, q̃ nullus Canonistarum unq̃ põderauit dictam gle.
Sed certè nullus Canonista vnq̃ eã p̃derauit, quia illa gl. nõ
dicit hoc, neq; sensit: nam illa gl. loquit in foro pniali, in quo
cuilibet est credendũ, c. significasti, de homici. Sed quantum
ad forũ fori, nihi vr̃ illa gl. q̃ uelit p̃trariũ. Et istud voluit Pa
pa in d. c. tua nos, qui rñdet cuidã Ep̃o in foro fori, qualiter ti-
bi cõstiterit, nõ videmus. q. d. de animo, & proposito in mẽte
retento, nõ videmus qualiter tibi cõstare posit. q. d. nullo mõ
põt tibi constare, q̃ falsum esset si p confessionẽ sibi factã in
108 pnia constare sibi, vt iudici potuisset. Tertiò fallit, si † accedat
consensus eius, qui fuit in pnia confessus, nam de ipsius scien
tia põt sacerdos reuelare cõfessionẽ, c. significasti, de adul. ubi
Pan. & alij no. & ista est *communis* opin. s̃m Fel. in c. testimo-
niũ, col. 11. de testi. quicquid dixerit Claua. in sua Sũma, qui
cõtrariũ tenet, & malè. Dẽt tñ aduertere sacerdos, ne socium
criminis manifestet, vt dr̃ in d. c. sigñasti, in ver. nomẽ adulte
ri celãs, & in istis terminis p̃cedit dictũ Bart. in d. §. huius stu
dij. nã pęnitens vr̃ dare licentiã sacerdoti stipulanti p absen-
109 tib. eisdem stipulationẽ reuelandi. ¶ † Sed hic insurgit dubita
tio, an credẽdũ sit dicto sacerdotis attestãtis se habuisse licẽ-
tiã reuelandi, si ille negaret. Istã dubitationẽ resoluit Lap. al-
leg. 94. dicens standũ esse dicto sacerdotis, quantũ ad euitãdã
pęnã d. c. oĩs vtriusq; sexus. sequit Fel. in c. 1. col. 1. de except.
110 † dicẽs credendũ esse dicto sacerdotis asserentis absoluisse ex-
cõicatum ante mortẽ, quantũ ad euitandũ pœnam, cle. 1. de
sepul. Bñ facit, q̃d decidunt Host. & Pan. in d. c. oĩs. vbi cõclu-
111 dunt, † standum esse dicto sacerdotis negantis se audiuisse re-
uelata in cõfessione, quantum ad euitandã pęnam illius cano
nis. Ego arbitror, q̃ ista decisio Lapi debeat sanè intelligi, vi-
delicet qñ tertius negat sacerdotem habuisse licentiã. Secus
si confessus negaret, aliàs pœna dicti cap. oĩs, esset ludibriosa,
quia esset in facultate sacerdotis illam euitare, dicendo semp
se habuisse licentiam, q̃d dicẽdum non est, s̃m Pan. & Fel. in
112 simili in c. inter cæteras, de rescr. † Item aduerte, in quantum
supra dixi, q̃ magis credit sacerdoti dicẽti se audiuisse extra
confessionẽ, quam dicenti dixisse in cõfessione, quia verum
est, nisi ex cõiecturis posset iustificari p̃triũ, s̃m dñm Card. in
d. c. oĩs. inferens, q̃ si ille esset proprius sacerdos, & pcim̃ esset
alij occultũ, probaretq; d cẽs se dixisse in cõfessione, se fuisse
illi confessum, nunc s̃m eũ posset sacerdos subijci torturæ iu-
xta formam c. cum in contemplatione, de reg. iu. Quartò fal-
113 lit, si † sacerdos egeat prudentiori consilio, tunc pro consilio
obtinendo persona non nominata poterit peccatum reuela-
114 re. d. c. omnis, & c. officij, eod. tit. † Quartò sacerdos in gñe po
terit peccatum reprehendere exemplo Christi, qui reprehen
dit Iudã dicẽdo, vnus vestrũ me traditurus est, c. si sacerdos,
de offic. ord. Caueat tñ confessor, ne taliter loquatur, q̃ de p-
115 sona peccatoris possit apparere, d. c. omnis. ¶ Sed quid † si ali-
quis p̃fiteatur velle interficere Titiũ, dicẽdo se non posse re-
sistere voluntati, an istud sacerdos possit reuelare? Quidam, vt
refert Arch. in c. sacerdos, de pœ. dist. 6. tenet, q̃ nõ. Sed p̃triũ
tenent Inn & Pan. in d. c. oĩs. quia hoc pctm̃ non dr̃ detectum
in pnia, cum peccator nõ habeat contritionẽ. Itẽ quia est cõ-
mittendum, non commissum: vnde ad impediendum debet
posse reuelare. Imò Claua. in sua Sũma vult, q̃ sacerdos tenea
tur reuelare sub pęna peccati mortalis, vt obuietur scandalo,
& malo futuro. Sed Card. in d. c. omnis, credit licere, & dr̃e re
uelare, dũtamen non prodat peccatorem. Et si videt fieri nõ
posse, quin reuelando peccatũ committendum, non ẽt reue-
let peccatorẽ, dicit Card. sacerdotẽ dr̃e omnino tacere. Quæ
opinio placet, qñ confitens se hr̃e animum interficiendi Ti-
tiũ rogasset sacerdotem, vt oraret Deũ pro eo ad finem, vt ea
voluntas auferatur ab eo nunc quia aliquod signum contritio
nis ostendit, non crederem licere sacerdoti notare peccato-
rem, alias starem opinioni Innocẽ. & sequacium. Sed quid si
quis confiteatur laico, quod licet aliqñ, puta in casu necessita-
116 tis An laico licebit † reuelare confessata? Cano. respõdet *com
muniter*, q̃ non, quia etiam ipse scit, vt Deus, non vt homo. Ex
quo sequitur, q̃ etiam ipse cogi non posset super his testifica
117 ri, per ea q̃ supra dixi. † Sed quid si reuelarit, qua pęna veniat
puniendus? Dubitat, quia pęna d. c. oĩs per oĩa non conuenit
laico. Ideo Inn. & Card. rñdet, q̃ est mulctandus pęna arbitra
ria, arg. c. de causis, de off. deleg. Insuper quæro de quæstione,
118 quam vidi in facto. † Mæuius peregrè p̃fecturus deposuit cer
tam pecuniarum summam penes Titium, cui fecit apochã, p
quam constabat, q̃ si idem Mæuius peregrè moreretur, q̃ il-
lam pecuniam donabat eidem Titio. Mortuo Mæuio in pere
grinatione, Titius ostẽdit dictam apochã Sempronio amico
suo, petẽs ab eo, q̃ sub sigillo confessionis oĩa secreta teneret:
promisit Sempronius, quia dicit se pro certo scire, q̃ illa est
apocha scripta, & subscripta manu dicti Mæuij, quæsitũ fuit,
an stante monitorio gñali publicato ad instantiam venien-
tium ab intestato hæreditatẽ dicti Mæuij teneatur Sẽpronius
reuelare dictũ depositum. Vr̃ prima cõsideratione dicendũ,
q̃ sic, quia scit Titium habere penes se dictas pecunias: ergo
parere debet monitorio iuridice proposito, c. is qui cum fu-
re, de furt. c. dilectus, & vtrobique Pan. de exces. præl. aliàs nõ
propalando, duo delicta cõmittit. Primũ inobedientiæ, quia
non paret suo superiori, c. 2. de maio. & obe. secundũ falsitatis
119 quia tacens † veritatẽ falsum cõmittit, sicut si falsum diceret,
c. 1. de cri. fal. l. qui testamentũ, ff. de fal. Nec ob. si dicatur, q̃
Sẽpronius habuit sub sigillo confessionis, quia licèt sibi dictũ
fit in secreto. & sub sigillo cõfessionis, non tamen sibi fuit re-
uelatum, vt Deo, sed vt amico p̃ani, quo casu dñt Inn. Card.
120 Pan & alij in d. c. omnis, q̃ † talis amicus potest cogi testifica
ri, quia aliud est sigillum confessionis, aliud sigillum secreti,
& idẽ tenet Pan in d. c. si sacerdos, & in c. dilectus, & ita p plu
ra firmat Fel. post Panot. in c. intimauit, de testi. & ita ẽt con-
sulit Cardin. consilio 38. Quidam habens vnum filium. ¶ In
121 † contrarium, quod non teneatur reuelare facit, quia sciens a-
lium iustè, & debito iure rem detinere, nõ tenetur reuelare,
secundum Claua. in sua Sũma. §. furtum, versiculo 41. & licèt
122 ipse non dicat, satis probatur: quia † edictum contra deti-
nentes debet intelligi de detinẽtibus iniustè, aliàs esset noto-
rie

rię iniquum,& iniustū, & contineret manifestum iuris erro-
rem,quo casu non ligat,c.per tuas,de sent.excō.c.venerabili-
bus,§ pen.eod.tit.lib.6.c.cū contingat,vbi Pan.in pen.no.de
offi.deleg.c.ab excōicato,de rescrip.Sed in casu pręsupposito
Titius licitè detinet hanc summam sibi causa mortis donatā,
ergo &c.Et dato,q, huiusmodi scriptura forte non probet in
foro fori,tñ in foro poli,& in foro conscientiæ,de quo quæri-
123 tur, † oīs qui hēt voluntatem defuncti pro se,licèt non solen-
nē,potest sibi relicta retinere,ſm Inn.& Cano.in ca.quia ple-
rique,de immu.eccl.quem sequuntur Bar.Alex.& Moder.in
l.nemo potest.ff.de leg.1.¶ Secundò pro hac parte facit, quia
124 †edictum in gñe contra scientes, intelligitur de his,qui pro-
bare possunt,qđ ipsi sciunt,& denunciare iubentur,c.placuit,
6.q.2.c.si peccauerit.2.q.1.c.plerūque.72.q.6.glo.in c.ii sacer
dotes,de pœ.dist.6.& ita in specie concludit Card.Alex.post
gl.in c.nerui.13.dist.allegās idem tenere S.Thomā.& idē te-
125 net Claua.in sua Sūma,§.denunciatio,ver.fi. nam † boni viri
tacēt,qđ probare non pñt.d.c.plerunque. Bñ facit quod deci
126 dit Fel.in c.de cetero,§.fi.de re iud.† Vbi concludit, q, cōsti-
tutiones Epi, vel Papæ mandātes quibuscunque sub casibus
aliquem tenere & possidere beneficium cum simonia, vt de-
beant propalare sub pœna excōicationis latæ sententiæ, non
127 ligant scientes,qui non possunt fidē facere. Et sciens,†prodi-
tionem tractatam contra Principem,quam probare non pōt,
si taceat non incidit in pœnā l.quisquis, C.ad leg.Iul.maiest.
ſm Ang.in tract.malef. & istam partem in casu præmisso la-
tius consulendo cōprobaui. ¶ Ad contraria rñdebam.ad pri-
mum,q, sit parendum pręcepto superioris,patet solutio,quia
præceptum non intelligitur emanatū ɔ̃ detinentes iusto titu
lo,nec contra scientes detentionem,quam probare non pñt.
128 Non†obstat,q, sit falsarius,qui tacet verum,quia concedo in
eo,qui iurauit dicere veritatem,in alijs,nō secundum glo.in
c.ne quis arbitretur.22.q.2.per quam ita dixit do.Ias. in l.j.in
fi.ff.si ex noxa.cau.aga.¶ Non obstat decisio Innoc. & sequa-
ciū in d.c.omnis.quia concedo,q, requisitus, vt ferat testimo
nium,tenetur dicere,quę sibi dicta sunt sub sigillo secreti,sed
tñ non tenet̃ denunciare.Aliud enim est denunciare, aliud te-
stificari.¶ Duodecimò requiritur, q, sit lachrymabilis ex cor
de,vt s̃.dixi:nam vera pnia est dolor cordis & animæ ama-
ritudo,c.ecce,de pęn.dist.1.Rugiebam,inquit Psalm. a gemitu
129 cordis mei,de pœn.dist.3. ca.ille Rex.¶ Decimotertiò †acce-
lerata esse debet, quia nescimus qua hora dñs nr̃ venturus sit.
Et quis scit,an adijciant hodiernæ crastina vitę Tpa Di supe
ri? Acceleret ergo peccator,nec expectet,qn peccare nō pōt.
Arbitrij quærat libertatem,vt delere possit cōmissa, non ne-
cessitatem.Quem.n.morbus vrget,& pœna terret, ad veram
vix venit satisfactionem,ſm Augu.in l.b.de pnia,trāsumpu-
uē in c.nullus,de pęn.dist.7. Si tñ in vltima necessitate consti
tutus ad Deum conuertatur per contritionem & confessio-
nem,Deus cōuertetur ad eum:quia quacunq; hora ingemue
rit peccator,amplius (inquit Dominus) iniquitatem eius nō
reminiscar,sed vt dicit Aug.vix est, vt ad verā perueniat pœ
nitentiā.Meritò Aug.dicere solitus erat,non dico tibi, dāna-
bitur,sed nec dico saluabitur. Vis ergo a dubitatione resolui,
vis a peste præseruari? age pœnitentiam dum sanus es:si hoc
agis,dico tibi,q, securus es,quia pœnitentiam egisti,qñ pecca
re potuisti.si autem vis agere pniam quando iam peccare nō
potes,te peccata dimiserunt,non tu illa,c.si quis,de pœniten.
130 dist.6.Et † propterea statutum fuit , q, quilibet teneat̃ semel
in anno confiteri,d.c.omnis.Monachi aūt tenentur confiteri
singulo mense semel saltem,clem.ne in agro. §.sane,de sta.re
gu.Ex quo apparet,peccatorem non teneri illico post cōmis-
sum reatum illum confiteri . Sunt tñ quidam casus,in quibus
data opportunitate tenetur statim cōfiteri,quos refert Claua.
in sua Sūma.§.cōfessio sacramentalis,vers. 30. ¶ Decimoquar
tò fortis esse debet aduersus verecundiam,quæ peccatori taci
131 turnitatem imperat.l.fi.ff.de fur.Hæc†enim verecūdia,secun
dum Phil.4.sententiarū non cōuenit uiris. ¶ Decimoquintò
132 †accusans,& nō excusans,vt dixi i sexto requisito . Accusans,
scilicet seipsum,non alios,vt faciunt loquaces fęminæ,quę ui
cinarum errores vna cū suis enunciant,& male, vt in 8.requi
133 sito deduxi.¶ Vltimò debet esse parata parere.Nā † pęnitens
debet exhibere se paratum ea facere iubēte sacerdote pro re-
cipiēda vita aiæ,quæ faceret pro euitanda corporis morte , &
ea facere immortalis futurus,quę faceret ꝓ differenda morte
134 moriturus.c.cōsideret,de pœn.dist. 5.Datum enim †est a lege
sacerdoti arbitrium iniungēdi pęnitentias,c.mēsurā,de pœn.
dist.1.c.tempora pœnitudinis,26.q.7.& ei concessa fuit pote-
stas dispensandi contra canones pęnitentiales,ſm Pan.in c.at
si clerici.§.de adulterijs,col.2. de iudicijs . Qui debet arbitriū
suū regulare ſm arbitriū boni viri,& ex causa dispēsare. Et di
135 xit Pan.in c.Deus qui,de pœ.& remis.q, † sacerdotes dñr co-
medere peccata populi , quia eorū orationes & bona opa va-
lent ad remittendā pœnitentiam peccatorum,c.ipsi sacerdo-
136 tes,2.q.j.¶ Sed quid †si sacerdos inique arbitretur,uel sine cā
dispenset,an confessus erit tutus quo ad Deum?Gl.in c.men-
suram,de pęn.dist.j.quā sequitur Pan.in d.c.Deus,qui distin
guit,aut confessus credebat cōfessorem esse peritū,& erat pa
ratus suscipere iustam pniam, & tunc excusatur. Aut sciebat
eum esse ignorantem,& tunc peccata dimissa erunt,sed per-
ficiet in purgatorio condignam pniam . Idem tenuit glos.in
extrauag.antiquorum,in uer.confessis.quæ tenet confessum
fore absolutum quò ad pęnam æternam propter fidem sacra
mēti,licèt teneatur in hoc sęculo,vel in purgatorio,facere de
bitam pniam. ¶ Aduertat ergo sacerdos, qualiter arbitretur.
Melius.n.est redargui de misericordia,quàm de sęuitia,nam
si graue pęnitentiæ pondus imposuerit,aut pœnitens reijciet
pœnam,aut suscipiens,dum sufferre non potest, scandalizabi
137 tur,& magis ad peccata pronus erit,c.allegāt.26.q.7 ¶ † Nec
austeri sint sacerdotes in pęnitentia iniungenda,vt iusti appa
138 reant,sed talem†imponāt,qualem præsumant peccatorē pos
139 se peragere.c.2.de pęn.& remis.vnde†reprehēdēdus est , qui
iniungit pniam peccatori , quam verisimiliter arbitratur pōt
eum non facturum,cap.penitentes. 50.dist.quam ad hoc nōt.
Fel.in c.scribebam,de pręsump.Ideo considerabit ætatē con
fitentis,d.c.tēpora plenitudinis,qualitatem ipsius, an delica-
140 tus sit,an robustus.c.Deus qui,de pęn.& remis.& ad †contri-
tionē diligēter aduertet,quia posset esse tanta, q, absolui pos-
set cōtritus & cōfessus absque vlla satisfactione exterioris pę-
nitentiæ, ſm glo.in c. baptismi vicem,de consecr.dist.4.& ex
trauag.antiquorum,de pęn.& rem.§. Hostien.& Pan.in d.ca.
Deus qui,& Archi.in d.§.ii ergo.25.q.j.qui dicit se audiuisse
a Theologis,qui melius sciūt,quam iuristę,quò tanta posset
esse peccatoris contritio , quod propter maximam contritionis
miam peccator absque vlla pęnitentia exteriori, & pęna pur
141 gatorij vitam æternam consequi potest. ¶ Sed quid si sacer
dos fuerit iniquè arbitratus,an poterit arbitrium reuocare,&
aliā iniungere pniam?Videtur q, sic,arg.l.quod iussit.ff.de re
iudic.In contrarium facit tex.in l.iudex posteaquam.ff.eo.titu.
¶ Repetio glo.in c.quod super his,in uer.sic.impotens. quam
ibi sequuntur dom Anton.Pan.& cōmer alii , de uo.& uot.re-
dempt.tenere,q, possit reuocare,& pœnitentiam cōmutare,
142 & sic sententia † confessoris videtur interlocutoria , quia po
test reuocari. d.l.quod iussit . nā etiam in foro fori pœna pōt
auctoritate Principis commutari.l.acta,§.de ampliand.ff.de
143 re iud.Quinimò † absente confessore posset cōfessus non va
lens facere iniunctā pœnitentiā,propria auctoritate illā com
mutare,cap.licèt,vbi Hostien.& Panor. de pœnit. & re.mis.
144 Nec † potest sacerdos exigere cautionem a pęnitente de ad-
implendo pœnitentiam,ad quam peragendam monēdi sunt
peccatores,non cogēdi,cap.fi.de tempo.ordi.n.si pęnitentia
publica imponatur pro manifesto peccato , tūc exigi poterit
a peccatore pęnalis cautio,ſm Panormit.in c.literas,per illū
textum,in pen.nota.de ꝑsump. Et licèt iudex suspectus pos-
sit recusari.l.apertissimi.C.de iud.cap.cum non speciali,& c.
145 postremò,de appel.cap.quod suspecti 3.qō.5.tamen in † foro
pęnitentiali, vbi de pęnitentia iniungenda tractatur non po-
test sacerdos,vt suspectus recusari : quia si maiorē, quàm de-
beat,pœnitentiam imponat , vtile erit animæ peccatoris , si
eam peragat:quod si peragere nō possit, illam peragat quam
ferre potest,ſm Gem.in cap.quia plerique , de off.ordi.lib.6.
146 inferens post Archid. q, † Inquisitores non possunt recusari,
tanquam suspecti,quando agitur, vt imponatur pęnitentia ꝓ
147 peccato.† Et vbi agitur de imponenda pœnitentia , ordo iu-
ris,& iudiciorum solennitates omitti possunt, cap.cū I.& A.
vbi Fel.col. 3.versic.nota.4.post Panor.de re iudic.¶ Sed iam
satis arbitror patere qualiter vulnera sint detegenda . Nunc
operępretiū est demonstrare oleū virtutis,& herbam salutis.
148 Optimi†mores sunt oleum virtutis,Matth.25.Prudētes vir-
gines acceperunt oleum in vasis suis cū lampadibus. Oleum,
id est candidos mores in vasis suis,id est in cordibus suis, c.i.
149 de sacr.vnct.¶ †Eleemosyna aūt est herba salutis . Sicut enim
in præceptis medicinæ, medicamentum quidē herbas multas
accipit,vnā aūt dominatissimā.Sic in pœnitentia cæteris po-
tētior,& dominatior est herba , quam eleemosynā dicimus:
vnde scriptura diuina inquit,date eleemosynam,& oia mun
da vobis erunt,cap.medicamentum,de pœnitē.dist.1.Ex his
oleo & herba commixtis conficitur emplastrum. Non enim
infirmo faceret eleemosynis vacare, si multis iniustitijs deser
uiret,vel fortè linguā in detractionib.exerceret,aut alio vitij
gñe animam macularet.c.citius,de pœnit.dist.2. Ambo autē
vnita , & simul incorporata optimum faciunt medicamen-
150 tum.¶ †Vniuntur autem,& incorporātur ieiunio,quod men
151 tem eleuat,virtutem largitur & præmia . ¶ †O sacrum ieiu-
nium, o abstinentia virtutum triumphatrix & Regina, tu dę
mones comprimis,tyrannos confundis, fortissimos feranim
ungues excludis,leonum ora cōtundis. Magna est ieiunij,&
speciosa militia, secundum Ambros. ieiuniū mentes purgat,
sensum,

ſenſum ſubleuat, carnem ſpiritui ſupponit, cor contritũ facit humiliatum, concupiſcentiæ nebulas diſſoluit, libidinẽ extinguit, caſtitati lumen portat, verboſitatem nõ amat, humilitatem commendat, hominibus denique præſtat vitam beatã, ſecũdum Auguſt. Vniuntur etiam & incorporantur domini timore, qui mortem & peſtilentiam nõ ſeruãtibus mãdata minatur. Vnde alta voce cantat Pſalm. Initiũ ſapiẽtiæ eſt timor Domini. Vel cogitatione mortis vniũtur. Recordare nouiſſi-
152 ma tua, & in æternum nõ peccabis. aſſiduat enim mortis meditatio, ſumma eſt philoſophia. Mortis commemoratio omnia mundana oſtendit eſſe vana.

Quid pius Aenas, quid diues Tullus, & Anchus?
Puluis & vmbra ſumus.

Dicas quæſo (inquit Bernar.) vbi ſunt amatores huius mũdi, qui ante pauca tempora nobiscũ fuerunt? Cõſidera quid ſint & quid fuerint, nihil ex eis remãſit, niſi cineres; & uermes, homines tamen fuerunt, ſicut tu, comederunt, biberunt, riſerũt duxerunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferos deſcẽderunt. Quid profuit breuis lætitia, inanis gloria, mundi potentia, carnis uoluptas, falſæ diuitiæ, magna familia, mala cõcupiſcentia? vbi riſus, ubi iocus, vbi iactantia, vbi arrogantia? De tãta lætitia, quãta triſtitia, poſt tantã uoluptatem, quanta miſeria, nihil eis accidit, quod tibi accidere non poſſit, quia homo es, homo de humo, & limus de limo. ¶ Iã, ut arbitror, cognoſcitis oleum virtutis, & herbam ſalutis. Iam, ut credo, didiciſtis incorporare emplaſtrum. Reſtat, ſi vultis a peſte liberari, quòd ſuper apoſtema emplaſtrum imponatis, non amouendum donec in hac infirmitatum valle permanſeritis. Perſiſte ait Auguſt. & bonam vitam, quam accepiſti, tenere non deſinas, propoſitũ bonæ vitæ conſerua iugiter, nã qui perſeuerauerit uſque in finem, ſaluus erit, Matthæi 10. Qui autem emplaſtrum iſtud a ſe amouerit, proculdubio peribit. Niniue, p̃dicante Iona, meruit veniam. Sed quia iterum ad uomitũ rediit, paſſa eſt ruinam. c. ſicut, de pœn. diſtin. 3. Agamus itaque pœnitentiam, conuertamur ad dominum, qui ſanat contritos corde, & ipſe liberabit nos a peſte, nec amplius patietur flagellum appropinquari tabernaculo noſtro. Lõgitudine dierum replebit nos, & tandẽ ſi mãſerimus in Chriſto, et verba ſua ſeruauerimus, videbimus gloriam Dei, & Regnũ poſſidebimus paradiſi. Vbi ſenſus, amicitia, cõcordia, plena poteſtas, pax ſecura, decus, & gaudia ſunt animabus. Et vbi corpora Sãctorũ fulgebunt fortia, pulchra, libera, ſana, ſita, ſine fine manentia læta, de pœn. diſtin. 4. c. ſi ex bono. §. denique, & §. fina. Laus Deo, & eius immaculatæ genitrici, cuius interceſſione dignetur omnipotens & miſericors Deus nos a peſte, & omni malo defendere.

F I N I S,

Series Chartarum.

A B C D E F G H I.

Omnes ſunt Quaterniones, Præter I, Duernionem.